

Ф И Р Д О У С Ї
Ш А Х - Н А М Е

Ⅶ

ПАМЯТНИКИ ЛИТЕРАТУРЫ
НАРОДОВ ВОСТОКА

Т Е К С Т Ы

Большая серия

II

ИЗДАТЕЛЬСТВО «НАУКА»
ГЛАВНАЯ РЕДАКЦИЯ ВОСТОЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

ИНСТИТУТ НАРОДОВ АЗИИ

Ф И Р Д О У С Ї

Ш Ā Х - Н Ā М Е

К Р И Т И Ч Е С К И Й Т Е К С Т

Т о м V I I

С О С Т А В И Т Е Л Ь Т Е К С Т А М . Н . О . О С М А Н О В

П о д р е д а к ц и е й А . Н у ш и н а

М О С К В А • 1 9 6 8

И (Иран)
Ф 62

СОДЕРЖАНИЕ

Указатель	5
Текст	ξδϑ—1

Настоящий, седьмой, том продолжает публикацию основанного на пяти древнейших рукописях критического персидского текста эпической поэмы Фирдоуси «Шах-наме». Седьмой том содержит части поэмы от царствования Искандара (Александра Македонского) до царствования Бахрāма Гūra включительно.

7—4—4
81—68

Ф И Р Д О У С Ъ
— — —
Ш А Х - Н А М Е
т. VII

На персидском языке

*Утверждено к печати Ученым советом Института народов Азии
Академии наук СССР*

Технический редактор *С. В. Цветкова*
Корректор *О. Л. Щигорева*

Редактор *М. М. Хасман*
Художник *А. М. Олевский*

Сдано в набор 10/I 1967 г. Подписано к печати 11/VII 1968 г. Формат 84×108¹/₁₆.
Печ. л. 29,75. Усл. п. л. 49,98. Уч.-изд. л. 36,58. Тираж 4150 экз. Изд. № 1501.
Зак. 2258. Цена 3 р. 96 к.

Главная редакция восточной литературы издательства «Наука»
Москва, Центр, Армянский пер., 2

Московская типография № 7 Главполиграфпрома
Комитета по печати при Совете Министров СССР
пер. Аксакова, 13

УКАЗАТЕЛЬ

УКАЗАТЕЛЬ ИМЕН И ГЕОГРАФИЧЕСКИХ НАЗВАНИЙ

آب حيوان (Аб-и ҳайвāн)

Искандар 1360, 1367, 1371, 1415.

ابوالقاسم (Абу-л-Қасим)

Ашканийāн 3.

آذرباگان (Азарāбāдагāн) и آذر (Азар)

Бахрām Гур 1455, 1457, 1605.

آذربرزين (Азар-Бурзйн)

Йаздигирд I 494.

آذرگشپ (Азаргушасп)

Ашканийāн 87; Йаздигирд I 144; Бахрām Гур 1168, 1509, 2392.

اردبيل (Ардабил)

Бахрām Гур 1511.

اردشير (Ардашйр)

Ашканийāн 120, 122, 129, 134, 144, 152, 159, 163, 167, 169, 177, 184, 191, 201, 205, 218, 236, 246, 253, 255, 271, 273, 285, 288, 293, 297, 311, 317, 319, 322, 325, 328, 331, 346, 349, 354, 367, 370, 373, 386, 389, 397, 413, 416, 418, 421, 433, 451, 460, 463, 473, 475, 480, 493, 584, 593, 603, 613, 617, 621, 631, 638, 640, 644, 668, 679, 685, 697, 725, 730, 745, 748, 754, 761, 777; Ардашйр I 16, 26, 29, 33, 38, 53, 56, 59, 79, 122, 126, 132, 135, 154, 161, 171, 190, 207, 250, 254, 256, 259, 282, 323, 325, 368, 390, 467, 508, 543; Шāпур II 20, 29, 31, 64, 86; Йаздигирд I 576; Бахрām Гур 1155.

اردشير (Ардашйр)

Ашканийāн 109, 119.

اردشير (مويد موبدان) (Ардашйр)

Шāпур II 606.

اردشير نكوکار (Ардашйр-и Никукār)

Шāпур II 608, 610, 615, 619, 660; Ардашйр II 1.

اردوان (Ардавāн)

Ашканийāн 59, 61, 125, 127, 135, 143, 147, 150, 153, 159, 160, 165, 171, 179,

185, 196, 198, 210, 215, 219, 221, 229, 237, 238, 263, 281, 284, 285, 299, 307, 312, 335, 351, 371, 394, 410, 411, 414, 417; Ардашйр I 15, 17, 35, 50, 76, 102, 147.

آرزو (Арзу)

Бахрām Гур 819, 883, 844, 849, 851, 867, 872, 899, 915, 931, 936, 938, 949.

ارسطاليس (Аристāлис)

Искандар 1720, 1723, 1846.

آرش (Араш)

Ашканийāн 58.

آرشي (Араши)

Ашканийāн 423.

آزاده (Азāде)

Йаздигирд I 167, 168, 174, 177, 193.

ازكهيل (Азкахл)

Бахрām Гур 1518.

اسد (Асад)

Шāпур II 125.

اسفنديار (Исфандийār)

Ашканийāн 110, 335; Ардашйр I 250.

اسكندر (Искандар)

Искандар 1, 10, 67, 69, 95, 97, 160, 221, 227, 229, 233, 235, 283, 296, 304, 316, 326, 342, 360, 364, 389, 403, 418, 428, 433, 461, 477, 501, 516, 528, 556, 560, 568, 575, 577, 580, 589, 592, 596, 605, 610, 622, 627, 634, 637, 642, 667, 672, 676, 678, 679, 680, 688, 689, 713, 718, 720, 725, 728, 740, 751, 766, 776, 790, 799, 803, 806, 818, 820, 825, 830, 835, 840, 843, 844, 848, 865, 875, 882, 885, 897, 898, 902, 911, 914, 916, 918, 930, 950, 955, 972, 985, 1013, 1055, 1071, 1077, 1085, 1106, 1134, 1136, 1142, 1164, 1172, 1182, 1186, 1190, 1201, 1203, 1230, 1285, 1306, 1322, 1330, 1331, 1358, 1374, 1397, 1400, 1447, 1453, 1458, 1490, 1501, 1508, 1523, 1528, 1530, 1557, 1567, 1598, 1600, 1619, 1634, 1635, 1639, 1651, 1665, 1678, 1681,

- 1683, 1696, 1708, 1740, 1745, 1760, 1804, 1840, 1842, 1900; Ашканийан 48, 55, 66, 333, 633; Шāпур II 490; Бахрām Гур 1158.
اسکندری (Искандарй)
Искандар 1839, 1842, 1844.
- اشک (Ашк)
Искандар 1886; Ашканийан 56.
- اصطخر (Исҗахр)
Ашканийан 63, 326, 355, 390, 449, 480, 494; Шāпур II 531; Йаздигирд I 234; Бахрām Гур 1237, 1608.
- اصفهان (Исфaхāн)
Искандар 26, 38, 80; Ашканийан 62; Бахрām Гур 1242.
- افراسياب (Афрасийāб)
Искандар 1703; Ашканийан 662.
- آفريدون (Āфарйдун) см. فريدون
الانشاه (Алāншāх)
Йаздигирд I 391.
- التونيه (Алтунийа)
Шāпур I 34, 36, 47, 54.
- آمل (Āмул)
Бахрām Гур 1511, 1512.
- آموى (Āмуй)
Бахрām Гур 1538, 1539.
- اندلس (Андалус)
Искандар 669, 676, 961.
- اشکانيان (Ашканийан)
Ашканийан 58.
- اورمزد اردشير (Ўрмузд-и Ардашйр)
Ардашйр I 647.
- اورمزد شاپور (Ўрмузд-и Шāпур)
Ардашйр I 251, 255, 262; Шāпур I 80; Ўрмузд I 1, 3.
- اورمزد نرسی (Ўрмузд-и Нарсй)
Нарсй 14; Ўрмузд II 1.
- اهواز (Ахвāз)
Шāпур I 57; Шāпур II 565.
- ايران (Йрāн)
Искандар 24, 28, 100, 101, 160, 521, 1241, 1733, 1791; Ашканийан 5, 241, 466, 670; Ардашйр 431, 523; Шāпур II 102, 158, 187, 191—193, 241, 268, 271, 278, 413, 414, 422, 430, 439, 441, 448, 519; Шāпур III 1; Йаздигирд I 254, 317, 373, 378, 394, 433, 436, 445, 465, 484, 538, 552, 583, 598; Бахрām Гур 89, 166, 242, 268, 422, 600, 893, 1051, 1140, 1158, 1240, 1243, 1295, 1425, 1427, 1429, 1436, 1477, 1484, 1486, 1491, 1497, 1499, 1559, 1571, 1584, 1625, 1878, 1884, 1905, 1972, 1998, 2037, 2061, 2069, 2116, 2122, 2131, 2139, 2158, 2166, 2196, 2197, 2207, 2213, 2231, 2233, 2237, 2270, 2274, 2316, 2335, 2337, 2352, 2404, 2437, 2467, 2470, 2559, 2561.
- ايرج (Йрадж)
Шāпур II 448; Бахрām Гур 1065.

ب

- بابک (Бāбак)
Ашканийан 63, 76, 81, 89, 92, 97, 98, 108, 111, 113, 127, 133, 140, 147, 153, 181, 214, 252, 341.
- بابل (Бāбил)
Искандар 1763.
- بادخشان (Бадахшāн)
Йаздигирд I 164.
- برانوش (Барāнуш) I
Шāпур I 37, 46, 66, 76.
- برانوش (Барāнуш) II
Шāпур II 474, 477, 479, 511, 521, 525.
- براهام (Барāхāм)
Бахрām Гур 114, 121, 174, 178, 179, 181, 183, 185, 189, 213, 223, 229, 232, 246.
- براهيم (Бирāхйм)
Искандар 628, 639; Бахрām Гур 46.
- برزمهر (Бурзмйхр)
Бахрām Гур 1597.
- برزوی (Барзуй)
Бахрām Гур 2071, 2293, 2297.
- برزين (Бурзйн)
Бахрām Гур 637, 641, 644, 655, 659, 660, 667, 687, 699, 709.

- برقوه (Барқӯх) 1053, 1125, 1153, 1185, 1186, 1256, 1261,
Бахрām Гур 1174. 1271, 1273, 1277, 1283, 1308, 1329, 1338,
بركۀ اردشير (Барка-ий Ардашйр) 1344, 1354, 1358, 1360, 1389, 1407, 1415,
Ардашйр I 645. 1421, 1425, 1430, 1440, 1444, 1457, 1458,
بست (Буст) 1462, 1473, 1476, 1488, 1501, 1506, 1508,
Искандар 1667. 1519, 1531, 1536, 1545, 1552, 1628, 1676,
بغداد (Бағдād) 1713, 1772, 1777, 1915, 1927, 1930, 1937,
Ардашйр I 1; Бахрām Гур 1229. 1939, 1985, 1993, 1996, 2007, 2011, 2021,
بهرام (ستاره) (Бахрām) 2026, 2029, 2032, 2057, 2059, 2067, 2079,
Ўрмузд II 4; Бахрām Гур 1, 1035, 1568. 2084, 2089, 2106, 2116, 2121, 2133, 2140,
بهرام اشكانيان (Бахрām-и Ашканийāн) 2141, 2156, 2166, 2173, 2177, 2185, 2186,
Ашканийāн 60. 2190, 2195, 2199, 2215, 2220, 2224, 2235,
بهرام اورمزد (Бахрām-и Ўрмузд) 2240, 2254, 2264, 2266, 2271, 2278, 2290,
Ўрмузд I 95; Бахрām I 1, 35; Бахрām II 1. 2301, 2310, 2311, 2313, 2318, 2333, 2342,
بهرام بهرام (Бахрām-и Бахрām) 2343, 2357, 2419, 2454, 2456, 2461, 2463,
Бахрām I 26, 35; Бахрām II 1. 2465, 2476, 2496, 2522.
بهرام بهراميان (Бахрām-и Бахрāmийāн) 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041, 1042, 1043, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1049, 1050, 1051, 1052, 1053, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065, 1066, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1088, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169, 1170, 1171, 1172, 1173, 1174, 1175, 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1187, 1188, 1189, 1190, 1191, 1192, 1193, 1194, 1195, 1196, 1197, 1198, 1199, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1206, 1207, 1208, 1209, 1210, 1211, 1212, 1213, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1220, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1231, 1232, 1233, 1234, 1235, 1236, 1237, 1238, 1239, 1240, 1241, 1242, 1243, 1244, 1245, 1246, 1247, 1248, 1249, 1250, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267, 1268, 1269, 1270, 1271, 1272, 1273, 1274, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283, 1284, 1285, 1286, 1287, 1288, 1289, 1290, 1291, 1292, 1293, 1294, 1295, 1296, 1297, 1298, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326, 1327, 1328, 1329, 1330, 1331, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1357, 1358, 1359, 1360, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368, 1369, 1370, 1371, 1372, 1373, 1374, 1375, 1376, 1377, 1378, 1379, 1380, 1381, 1382, 1383, 1384, 1385, 1386, 1387, 1388, 1389, 1390, 1391, 1392, 1393, 1394, 1395, 1396, 1397, 1398, 1399, 1400, 1401, 1402, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1409, 1410, 1411, 1412, 1413, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 1425, 1426, 1427, 1428, 1429, 1430, 1431, 1432, 1433, 1434, 1435, 1436, 1437, 1438, 1439, 1440, 1441, 1442, 1443, 1444, 1445, 1446, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1454, 1455, 1456, 1457, 1458, 1459, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1467, 1468, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1478, 1479, 1480, 1481, 1482, 1483, 1484, 1485, 1486, 1487, 1488, 1489, 1490, 1491, 1492, 1493, 1494, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1500, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1520, 1521, 1522, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1530, 1531, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536, 1537, 1538, 1539, 1540, 1541, 1542, 1543, 1544, 1545, 1546, 1547, 1548, 1549, 1550, 1551, 1552, 1553, 1554, 1555, 1556, 1557, 1558, 1559, 1560, 1561, 1562, 1563, 1564, 1565, 1566, 1567, 1568, 1569, 1570, 1571, 1572, 1573, 1574, 1575, 1576, 1577, 1578, 1579, 1580, 1581, 1582, 1583, 1584, 1585, 1586, 1587, 1588, 1589, 1590, 1591, 1592, 1593, 1594, 1595, 1596, 1597, 1598, 1599, 1600, 1601, 1602, 1603, 1604, 1605, 1606, 1607, 1608, 1609, 1610, 1611, 1612, 1613, 1614, 1615, 1616, 1617, 1618, 1619, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1625, 1626, 1627, 1628, 1629, 1630, 1631, 1632, 1633, 1634, 1635, 1636, 1637, 1638, 1639, 1640, 1641, 1642, 1643, 1644, 1645, 1646, 1647, 1648, 1649, 1650, 1651, 1652, 1653, 1654, 1655, 1656, 1657, 1658, 1659, 1660, 1661, 1662, 1663, 1664, 1665, 1666, 1667, 1668, 1669, 1670, 1671, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1690, 1691, 1692, 1693, 1694, 1695, 1696, 1697, 1698, 1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1715, 1716, 1717, 1718, 1719, 1720, 1721, 1722, 1723, 1724, 1725, 1726, 1727, 1728, 1729, 1730, 1731, 1732, 1733, 1734, 1735, 1736, 1737, 1738, 1739, 1740, 1741, 1742, 1743, 1744, 1745, 1746, 1747, 1748, 1749, 1750, 1751, 1752, 1753, 1754, 1755, 1756, 1757, 1758, 1759, 1760, 1761, 1762, 1763, 1764, 1765, 1766, 1767, 1768, 1769, 1770, 1771, 1772, 1773, 1774, 1775, 1776, 1777, 1778, 1779, 1780, 1781, 1782, 1783, 1784, 1785, 1786, 1787, 1788, 1789, 1790, 1791, 1792, 1793, 1794, 1795, 1796, 1797, 1798, 1799, 1800, 1801, 1802, 1803, 1804, 1805, 1806, 1807, 1808, 1809, 1810, 1811, 1812, 1813, 1814, 1815, 1816, 1817, 1818, 1819, 1820, 1821, 1822, 1823, 1824, 1825, 1826, 1827, 1828, 1829, 1830, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835, 1836, 1837, 1838, 1839, 1840, 1841, 1842, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1851, 1852, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 24

500; Шāпур II 119, 531; Йāздигирд I 66,
375, 395; Бахрām Гур 1456.

پارس (Пāрс) II

Йāздигирд I 377, 391.

پيروز (Пирӯз)

Йāздигирд I 377.

پيروزشاپور (Пирӯзшāпур)

Шāпур II 564.

پشين (Пашин)

Йāздигирд I 643.

ت

ترازو (Тарāзу)

Искандар 212.

ترک (Турк)

Искандар 1732; Ардашйр 429; Йāздигирд
I 432; Бахрām Гур 1420, 1559.

تور (Тур)

Шāпур II 489; Бахрām Гур 1065.

توران (Турāн)

Искандар 101, 1791; Бахрām Гур 1562—
1564, 2335.

ث

ثريا (Сураййā)

Искандар 190; Йāздигирд I 505.

ج

جانوشيار (Джāнушйāр)

Искандар 54.

جده (Джидда)

Искандар 661, 663.

جرم (Джурм)

Искандар 1838.

جَز (Джаз)

Бахрām Гур 1107, 1165, 1174.

جمشيد، جم (Джамшйд, Джам)

Искандар 1614; Ашкāнийāн 34; Бахрām
Гур 351, 554, 556, 564, 565, 567, 588,
590, 1066, 1828.

جوانوي (Джавāнуй)

Йāздигирд I 443, 453, 458, 469, 477; Бах-
рām Гур 84.

جهرم (Джахрам)

Ашкāнийāн 616, 689; Ардашйр 194, 197;
Йāздигирд I 496, 498, 505.

جيحون (Джайхун)

Бахрām Гур 1560.

چ

چاچ (Чāч)

Ашкāнийāн 49.

چشمه حيوان (Чашма-йи хайвāн)

Искандар 1349.

چشمه سو (Чашма-йи Су)

Йāздигирд I 323, 328, 342.

چين (Чин)

Искандар 101, 301, 508, 677, 1552, 1560,
1572, 1582, 1586, 1593, 1596, 1598, 1732,
1791; Ашкāнийāн 574; Ардашйр I 429;
Шāпур II 568, 571; Йāздигирд I 58, 432;
Бахрām Гур 613, 1420, 1428, 1445, 1468,
1484, 1490, 1571, 1595, 1621, 1647, 1877,
1879, 1905, 1972, 1974, 1976, 2107, 2196,
2231, 2237, 2239.

ح

حبش (Хāбаш)

Искандар 1159.

حجاز (Хиджāз)

Искандар 655.

حرم (Хāрам)

Искандар 627, 629, 650, 665.

حسين قتيب (Хусайн-и Қутайб)

Йāздигирд I 692.

حلوان (Хулвāн)

Искандар 1648.

خ

ختن (Хутан)

Бахрām Гур 1424, 1428, 1974.

- خزاد (Ҳаррад) I
Ашканийан 415.
- خزاد (Ҳаррад) II
Ардашир I 508.
- خزاد برزین (Ҳаррад-Бурзйн)
Йаздигирд I 327.
- خراسان (Ҳурасан)
Бахрām Гур 1696, 1701.
- خرم آباد (Ҳуррамāбād)
Шāпур II 561.
- خزاعه (Ҳузā'a)
Искандар 641, 649, 653.
- خزر (Ҳазар)
Бахрām Гур 1241.
- خزروان رهام (Ҳазараван-и Руххām)
Бахрām Гур 1448, 1525.
- خسرو (Ҳусрау) I
Искандар 1886.
- خسرو (Ҳусрау) II
Йаздигирд I 399, 643, 646, 661, 662, 682;
Бахрām Гур 76.
- خضرم (Ҳизр)
Искандар 1357, 1368, 1370.
- خلج (Ҳаладж)
Бахрām Гур 1559.
- خوزة اردشير (Ҳурра-йи Ардашир)
Ашканийан 440, 685, 768; Ардашир I 641.
- خوزستان (Ҳузистан)
Шāпур II 243.
- خوزيان (Ҳузийан)
Ардашир I 642; Шāпур I 61; Шāпур II 559.

د

- دادبرزين (Дад-Бурзйн)
Бахрām Гур 1450.
- دادبرزين آژنگ چهر (Дадбурзйн-и Ажангчхр)
Бахрām Гур 1451.
- دارای داراب (Дарā-йи Дарāб)
Искандар 27, 44, 49, 487, 492, 518, 534,
698, 703, 711, 854, 949, 1608, 1885; Аш-
канийан 69, 327; Шāпур II 490.

- دلارای (Диларāй)
Искандар 33, 43, 71, 81, 84, 92.
- دایلم (Дайлам)
Ашканийан 399.

ر

- رام اردشير (Рām-Ардашир)
Ардашир I 646.
- رام خزاد (РāmҲаррад)
Ашканийан 87, 375.
- روزبه (Рӯзбих)
Бахрām Гур 382, 396, 414, 419, 717, 760,
946, 950, 1415.
- روشنک (Раушанак)
Искандар 14, 23, 30, 60, 72, 91, 1776,
1884.
- روم (Рум)
Искандар 160, 323, 508, 548, 598, 985,
1235, 1241, 1251, 1278, 1569, 1719, 1777,
1809; Ашканийан 55, 67, 72; Ардашир 429,
445; Шāпур I 32, 60, 71; Шāпур II 137,
144, 158, 164, 191, 194, 223, 224, 279,
402, 423, 428, 439, 441, 443, 463, 468,
472, 487, 493, 494, 512, 518, 528, 554;
Йаздигирд I 58, 296, 432, 439; Бахрām
Гур 768, 948, 1158, 1241, 1420, 1426,
1427, 1709, 1715, 1717.
- ری (Рай)
Ашканийан 241, 432, 438; Бахрām Гур 1449.

ز

- زابلستان، زاولستان، زابولستان (Завулистан, Зāбулистан)
Ашканийан 5; Бахрām Гур 1450.
- زرد[ه]شت (Зарду[ху]шт)
Бахрām Гур 45, 46, 1393, 2399.

س

- ساسان (Сасан)
Ашканийан 70, 74, 82, 88, 101.

- ساسانیان (Сасанийан)
Ашканийан 35, 342, 363.
- سامانیان (Саманийан)
Ашканийан 35.
- سابک (Сабак)
Ашканийан 365, 369, 385, 429.
- سپینود (Спінуд)
Бахрām Гур 2187, 2195, 2244, 2251, 2302, 2311, 2313, 2400, 2466.
- سَدّ اسکندری (Садд-и Искандарӣ)
Искандар 1905.
- سرافیل (Сирафил)
Искандар 1398.
- سعد (Са'д)
Ҷаздигирд I 158.
- سقلاب (Сақлаб)
Искандар 1732; Бахрām Гур 1717, 1972.
- سلم (Салм)
Шāпур II 489; Бахрām Гур 1065, 1716.
- سماعیل (Симā'йил)
Искандар 639, 645, 652, 656.
- سماعیلیان (Симā'йилийан)
Искандар 657.
- سند (Синд)
Искандар 462, 703, 854, 1655; Бахрām Гур 1877, 1918.
- سندل (Сандал)
Бахрām Гур 2412.
- سوران (Сурāн)
Искандар 179.
- سورستان (Суристāн)
Шāпур II 243, 325.
- سورگ (Сувург)
Искандар 619.
- سوسنک (Саусанак)
Бахрām Гур 466.
- سهیل (Сухайл)
Ҷаздигирд I 162.
- سیستان (Систāн)
Шāпур I 63.
- سیسنک (Сйсанак)
Бахрām Гур 46f.
- ش
شاپور (ашканийан) (Шāпур)
Ашканийан 56.
- شاپور اردشیر (Шāпур-и Ардашйр)
Ардашйр 77, 108, 120, 160, 202, 204, 210, 214, 220, 228, 229, 233, 240, 245, 251, 254, 271, 273, 274, 545, 659; Шāпур I 1, 31, 33, 64, 65, 75, 78; Үрмузд I 27.
- شاپور ذوالاکتاف (Шāпур-и зӯ-л-актаф)
Үрмузд II 35; Шāпур II 37, 47, 50, 57, 80, 94, 112, 118, 129, 161, 162, 167, 170, 171, 185, 190, 194—196, 203, 210, 218, 220, 233, 248, 250, 257, 260, 267, 275, 285, 291, 316, 357, 368, 376, 384, 404, 435, 457, 461, 503, 537, 552, 554, 571, 602, 618; Ардашйр II 1, 9.
- شاپور شاپور (Шāпур-и Шāпур)
Шāпур II 609; Ардашйр II 8, 16; Шāпур III 1, 30.
- شاپورگرد (Шāпургирд)
Шāпур I 58.
- شام (Шам)
Шāпур II 564.
- شاهوی (Шāхуй)
Ашканийан 599, 760.
- شگنان (Шугнāн)
Ҷаздигирд I 391.
- شنبلید (Шанбалйд)
Бахрām Гур 703.
- شنگل (Шангул)
Бахрām Гур 1876, 1879, 1922, 1934, 1943, 1997, 2008, 2010, 2014, 2022, 2039, 2072, 2086, 2094, 2105, 2110, 2113, 2126, 2136, 2150, 2154, 2170, 2178, 2188, 2189, 2197, 2198, 2228, 2242, 2244, 2292, 2296, 2299, 2300, 2309, 2323, 2324, 2339, 2403, 2409, 2411, 2435, 2443, 2467, 2557, 2560.
- شورستان (Шуристāн)
Ҷаздигирд I 429.
- شوشتر (Шуштар), شستر (Шустар)
Шāпур I 67, 77.

شهرزور (Шахризур)

Искандар 1886.

شهرگور (Шахригур)

Ашканийан 444, 448, 772.

شهرگیر (Шахргйр)

Искандар 724, 741, 747.

شهرو (Шахру)

Шāпур II 2.

شيبان (Шайбāн)

Йаздигирд I 425.

شير (Шйр)

Шāпур II 234.

شيراز (Ширāз)

Ашканийан 62.

ض

ضخاک (Заххāк)

Искандар 1614; Ашканийан 34, 35, 661.

ط

طایر (Тāйр)

Шāпур II 27, 34, 42, 43, 66, 90, 91, 100, 115.

طغری (Тугрй)

Бахрām Гур 612, 622, 635, 642, 649, 650.

طوس (Тус)

Йаздигирд I 324, 365.

طيسفون (Тйсфун)

Ашканийан 774; Шāпур II 7, 29, 32, 340, 349, 359, 396; Йаздигирд I 429; Бахрām Гур 1624.

طينوش (Тйнуш) I

Искандар 880, 891, 902, 909, 911, 914, 925, 931, 938, 946, 1010, 1014, 1019, 1029, 1036, 1048.

طينوش (Тйнуш) II

Йаздигирд I 295, 302, 565.

ع

عدن ('Адан)

Йаздигирд I 232.

علی ('Али)

Ардашйр 667.

عموريه ('Аммурйа)

Искандар 70.

غ

غسانيان (Гассāнийан)

Шāпур II 27, 42, 90.

ف

فرات (Фарāt)

Ардашйр 644.

فرانک (Фарāнак)

Бахрām Гур 703.

فرب (Фараб)

Бахрām Гур 1539, 1557.

فرشيدورد (Фаршйдвард)

Бахрām Гур 999, 1009, 1041, 1078.

فريان (Фирйāн)

Искандар 715, 721, 723, 743, 1608, 1886.

فريدون (Фарйдун)

Искандар 1614; Ашканийан 34, 37; Йаздигирд I 604; Бахрām Гур 351, 575, 588, 863, 1065, 1161, 1715.

فلاطون (Фалāтун)

Бахрām Гур 1708.

فور (Фур)

Искандар 460, 462, 478, 479, 481, 486, 491, 503, 520, 540, 560, 562, 576, 579, 587, 595, 603, 607, 615, 622, 698, 703, 854, 881, 883, 907, 1608, 1886.

فيلقوس (Файлақус)

Искандар 486, 834, 836, 1778.

ق

قاديسی (Қадисй)

Искандар 634.

قارن برزمهر (Қаран-и Бурзмихр)

Бахрәм Гур 1451, 1532.

قارن گشسپ (Қаран-и Гушасп)

Йаздигирд I 376.

قباد (Қубад)

Ашканийан 56.

قحطان (Қахтан)

Искандар 645.

قنوج (Қаннудж)

Искандар 459; Ашканийан 5; Шәпур II 472; Бахрәм Гур 1918, 1972, 2116, 2192, 2201, 2259, 2300, 2306, 2352.

قيدافه (Қайдәфа) I

Искандар 670, 679, 680, 681, 690, 701, 721, 722, 735, 741, 744, 770, 773, 779, 785, 793, 798, 804, 808, 815, 823, 832, 840, 846, 852, 879, 886, 891, 950, 958, 966, 1014, 1015, 1035, 1043, 1049.

قيدافه (Қайдәфа) II

Шәпур I 32, 35.

قيدروش (Қайдруш)

Искандар 730, 744, 755, 761, 766, 774, 891, 893, 1031.

قيسيان (Қайсийан)

Йаздигирд I 425.

قيطون (Қайтун)

Искандар 664, 680, 681.

ک

کابل [ستان] (Кабул[истан])

Ашканийан 5; Бахрәм Гур 2412.

کاوس (Кәвус)

Бахрәм Гур 1066, 1828, 1878.

کبروی (Кабруй)

Бахрәм Гур 291, 310, 311.

کجاران (Куджаран)

Ашканийан 500, 554, 557.

کرمان (Кирман)

Ашканийан 574, 773.

کشميهن (Қашмайхан)

Бахрәм Гур 1518, 1521, 1529.

کنام اسيران (Кунәм-и асирән)

Шәпур II 566.

کيخسرو (Кай-Хусрау)

Искандар 1704; Бахрәм Гур 2066.

کيد (Кайд)

Искандар 104, 111, 118, 224, 228, 231, 234, 244, 264, 266, 295, 296, 445, 451, 489, 1780; Ардашйр I 167.

کيقباد (Кай-Қубад)

Бахрәм Гур 576, 1066, 1878, 2066.

کيوان (Кайван)

Искандар 212, 1371, 1686; Ардашйр I 446; Урмузд II 4; Бахрәм Гур 86, 1272, 1568.

کيومرث (Кайумарс)

Бахрәм Гур 701.

ک

گران خوار (Гарәнз^әар)

Ардашйр I 155.

گريزان (Гурзбан)

Йаздигирд I 377.

گريزسپ (Гурзасп)

Шәпур I 40.

گريگان (Гурган)

Бахрәм Гур 1512.

گستهم (Густахм)

Йаздигирд I 376, 656; Бахрәм Гур 1445.

گشتاسپ (Гуштасп)

Ашканийан 110; Ардашйр I 3.

گشسپ (Гушасп)

Йаздигирд I 380; Бахрәм Гур 82, 815, 820, 852, 873, 876.

گلنار (Гулнәр)

Ашканийан 197, 224, 239, 257, 269, 289, 297.

گند شاپور (Гунд-и Шәпур)

Ардашйр I 159, 643.

گودرز اشکانيان (Гударз-и Ашканийан)

Ашканийан 57

گيل (Гйил)

Ашканийан 399.

- گیلان (Гилан)
Бахрām Гур 1449.
- ل
- لنبيک (Ланбак)
Бахрām Гур 115, 118, 124, 126, 129, 132,
134, 137, 147, 148, 153, 228, 245.
- م
- مالکه (Малика)
Шāпур II 36, 52.
- مانی (Māni)
Шāпур II 569, 579, 594.
- ماه آفرید (Māhāfarīd)
Бахрām Гур 703.
- ماهیار (Māhīār) I
Искандар 54.
- ماهیار (Māhīār) II
Бахрām Гур 586.
- ماهیار (Māhīār) III
Бахрām Гур 826, 828, 830, 847, 849, 851,
858, 869, 873, 881, 934.
- مای (Māi)
Бахрām Гур 1541.
- محمّد (Muḥammad)
Искандар 1931; Ардашйр I 666.
- محمود (Maḥmūd)
Ашканийан 2.
- مرغ (Marḡ)
Бахрām Гур 1541.
- مرو (Marw)
Бахрām Гур 1495, 1498, 1500, 1502, 1508,
1516, 1529, 1536.
- مسیح (Masīḡ), مسیحآ (Masīḡā)
Искандар 876, 958, 1641; Шāпур II 208,
470, 472, 534, 538.
- مشتري (Muštari)
Искандар 958; Ардашйр I 675.
- مشک (Mušk)
Бахрām Гур 466.
- مصر (Misr)
Искандар 532, 650, 663, 664, 668, 676.
- مغرب (Maḡrib)
Искандар 1328.
- مکران (Maḡrān)
Искандар 1791; Ёаздигирд I 432.
- مکه (Maḡka)
Искандар 635, 637.
- مندل (Manḡal)
Бахрām Гур 2413.
- منذر (Manḡzir)
Ёаздигирд I 65, 75, 88, 95, 98, 109, 116,
124, 125, 128, 135, 143, 146, 157, 163,
204, 206, 215, 217, 228, 230, 247, 263,
301, 308, 311, 386, 410, 415, 424, 443,
444, 454, 466, 469, 479, 488, 496, 500,
516, 521, 549, 559, 566, 594, 638; Бахрām
Гур 56, 61, 68, 72.
- منوچهر (Manuḡcīhr)
Шāпур II 488.
- موسی (Mūsā)
Искандар 182.
- مهر (Mīhr) I (آذر)
Ашканийан 87
- مهر (Mīhr) II (ستاره)
Урмузд II 4
- مهران (Mīhrān)
Искандар 112, 119, 121, 158, 224.
- مهربرزين خراد (Mīhrburzīn-i Ḥarrād)
Бахрām Гур 1447.
- مهربنداد (Mīhrbunḡād)
Бахрām Гур 266, 277, 280.
- مهرپروز بهزاد (Mīhrpīrūz-i Bīhḡād)
Бахрām Гур 1447.
- مهرک نوش زاد (Mīhrak-i Nuštād)
Ашканийан 625, 627, 687, 689; Ардашйр
I 183, 194, 198, 199, 202, 242, 271, 280.
- مپسان (Mīpsān)
Ардашйр I 644.
- میلاد (Mīlād) I
Искандар 231, 316, 451, 459.
- میلاد (Mīlād) II
Ёаздигирд I 377.

ن

- نار (Nār)
Бахрām Гур 466.
- ناهيد (Nāhīd)
Искандар 230, 302, 1930; Шāпур II 79.
- نرسی (Narsī)
Ашкāнийāн 58.
- بهرام نرسی (Narsī-īn Бахрām)
Бахрām III 13, 15; Нарсī 1, 17; Шāпур II 31.
- يزدگرد نرسی (Narsī-īn Йаздигирд)
Бахрām Гур 77, 80, 1454, 1459, 1471, 1566, 1582, 1624, 1626, 1695, 1702, 2358.
- نسا (Nasā)
Бахрām Гур 1513.
- نشاپور (Nišāpūr)
Шāпур I 65.
- نصر قتيب (Nasr-i Qutayb)
Искандар 635, 640, 641, 644, 653, 659.
- نصیبین (Nasībīn)
Шāпур II 524, 525, 532, 533, 537.
- نعمان منذر (Nu'mān-i Munzīr)
Йаздигирд I 65, 135, 137, 204, 233, 235, 245, 254, 256, 262, 263, 308, 410, 422, 424, 427, 521; Бахрām Гур 68, 72.
- نوبهار (Nūbahār)
Бахрām Гур 572.
- نوزر (Nūzār)
Бахрām Гур 575.
- نوشینروان قباد (Nūshīnrawān-i Qubād)
Ашкāнийāн 29.
- نهروان (Nahrwān)
Бахрām Гур 2421.
- نیران (Nīrān)
Йаздигирд I 445.
- نیمروز (Nīmruz)
Искандар 1667.

ه

- هرمز (Хурмуз)
Бахрām Гур 350.
- هروم (Харум)
Искандар 1235, 1241, 1251, 1260, 1278, 1322.
- هفتواد (Хафтвād)
Ашкāнийāн 509, 536, 544, 547, 555, 564, 567, 570, 578, 584, 586, 595, 600, 610, 654, 665, 669, 674, 750, 755.
- هند[وستان] (Хинд[устāн])
Искандар 104, 107, 295, 297, 326, 419, 429, 430, 462, 543, 567, 602, 606, 611, 703, 1655, 1732, 1783, 1791; Ашкāнийāн 73, 426; Ардашйр I 19, 21, 25, 429, 445; Йаздигирд I 58, 432, 439; Бахрām Гур 1420, 1424, 1877, 1879, 1904, 1909, 1918, 1921, 1938, 1949, 1954, 1974, 1991, 2035, 2047, 2069, 2095, 2107, 2123, 2130, 2131, 2133, 2151, 2159, 2176, 2183, 2205, 2223, 2231, 2246, 2274, 2410, 2412, 2454, 2469, 2475.
- هوشنگ (Хушанг)
Бахрām Гур 575, 701.
- یاجوج و ماجوج (Йāджудж-у-мāджудж)
Искандар 1429, 1470.
- یانس (Йāнис)
Шāпур II 446, 449, 452.
- يزدگرد بزه گر (Йаздигирд-и Базагар)
Йаздигирд I 1, 42, 57, 66, 81, 224, 316, 350, 360, 375, 379, 552; Бахрām Гур 58, 94, 1863, 1916, 2036.
- يزدگرد بهرام (Йаздигирд-и Бахрām)
Бахрām Гур 2355, 2580, 2585, 2593.
- يامان (Йāман)
Искандар 646, 650, 655, 1668, 1670, 1671, 1679, 1682; Шāпур II 46; Йаздигирд I 218, 232, 257, 307, 408, 410, 490, 498.

ی

T E K C T

که من زو بدم شاد و روشن روان
 نترسد خنود از گردش روزگار
 نه افتاده از موج دریای نیل
 چنانست ای شاه آیین ما
 گر از آدمی گر ز شیر و پلنگ
 بیماری ز هرگونه بند و فسون
 تو باشی بدان گیتی آویخته
 شهنشاه با تخت و افسر بدی
 من اورا تبه کردمی همچنین
 چو بهرام را دید با سنگ و هوش
 همی بود با او نشسته دژم
 همی داشت زان کار او دل بغم

چرا کشتی آن نامور پهلوان
 کرا یار باشد همی کردگار
 نه از دیو و شیر و نه از ژنده پیل
 بدو گفت بهرام در دین ما
 که هر کس که سوی تو یازد بچنگ
 تو با او نیایی بزوراندرون
 گر ایدونک خونی شود ریخته
 وگر اینک او بود مهتر بدی
 چو آهنک کردی سوی من بکین
 چو بشنید این گشت شنگل خموش
 بهمی خوردن اندر دلی پر زغم
 همه هند شادان و شنگل دژم

20

25

که از تاج دارد ز یزدان سپاس
 جوانی بسال و بدانش کهن
 بننازیم در سایه پتر اوی
 فلک ناوریده چنو تاجور
 چو بزم آیدش گوهرافشان کند
 سپهر از بر خاک لوزان کند
 نیازد بدو گنبد و هور و ماه
 همه بهتری باد فرجام اوی
 بزرگی و آیین و رای ورا
 ز گیتی ورا باد فرجام نیک
 ز پدها مرا بخت جوشن شدست
 هرانکس که شد بر زمین پادشا
 زمین پایه نامور تخت اوست
 بزاندرون آسمان وفاست
 همه موج خیزد ز دریای او
 دد و دام در زینت هار و اذد
 بدرد دل شیر و گوش پلنگ
 جهان بی سر و افسر او مباد

جهاندار با فتر نیکی شناس
 خردمند و زیبا و چیره سخن
 همنی مشتر(۹) بارد از فتر اوی
 شهنشاه محمود بخشنده زر
 15 بزم آسمانرا خروشان کند
 چو خشم آورد کوه ریزان کند
 پدر بر پدر شهریارست و شاه
 بماناد تا جاودان نام اوی
 20 سر نامه مردم ثنای ورا
 ازو دیدم اندر جهان نام نیک
 ز دیدار او تاج روشن شدست
 بنیازد بدو مردم پیارسا
 هوا روشن از یار وز بخت اوست
 25 بزم اندرون زنده پیل بلاست
 چو در بزم رخشان شود رای او
 بندخچیر شیران شکار وی اند
 ز آواز گرزش همنی روز جنگ
 سرش سبز باد و دلش پر ز داد

III

(66. 255 — 263 в ذوالاکتاف پادشاهی شاپور по Б)

فأكرمه الباغیان و أنزله و أحضره ما عنده من الطعام. ثم أخذ يقطينة كانت عنده و خرج
 يطلب له الشراب فأبطأ فرأى سابور صبياً في البستان فقال له: أين أبوك؟ فقال: خرج
 يطلب لك شيمًا إن وجدته سربه و تناولته أنت و هو معاً، و إن لم يأت به تناولت أنا
 و أمي و أدي معك جميعاً. فتعجب سابور من كلام الصبي و لم يفهم معناه. فجاء
 الباغیان بيقطينته ، و صب منها في الجام شراباً، و قدّمه إلى سابور. فقال له: يبدأ
 بالشراب من جاء به

چو بزم آیدش گوهرافشان کند
 سپهر از بر خاک لرزان شود
 همه مهتران باد فرجام او
 بگیتی ورا باد فرجام نیک
 هراکس که شد بر زمین پادشا
 زمین نامور پایۀ تخت اوست
 بزم اندرون آسمان وفاسبت
 همی موج زر خیزد از پای او
 دد و دام در زمینهار وینند
 بدرد دل شیر و چرم پلنگ
 جهان بی سر و افسر او مباد

ببزم آسمانرا خروشان کند
 چو خشم آورد کوه ریزان شود
 همه انباد تا جاودان نام او
 ازو دیدم اندر جهان نام و نیک (так!)
 بنمنازد بدو مردم پارسا
 هوا روشن از تابش تخت اوست
 بزم اندرون ژنده پیل بلاست
 چو در بزم رخشان شود جای او
 بنمچیر شیران شکار وینند
 از آواز گرزش همی روز جنگ
 سرش سبز باد و دلش پر ز داد

20

25

II

(پادشاهی اسکندر (рук. IV доб. после б. 1908 в

مکان و زمان و زمین آفرید
 هم انجام ازویست و فرجام ازوی
 سراسر بهستی یزدان گواست
 شناسنده آشکار و نهان
 بیارانش بر هر یکی بر فزود¹
 که شیعیش خوانند علی ولی
 سخنهاى او برگذشت از شمار
 جهان آفرین را نیایش کنم
 که بختش درافشان کند ماهرا
 زمانه بفرمان او گشته شاد
 خداوند آسانی و تاج و گنج

ببران آفرین کافرین آفرید
 هم آرام ازویست و هم کام ازوی
 ز خاشاک ناچیز تا عرش راست
 جز او را مغوان کردگار جهان
 وزو بر روان مسمد درود
 سر انجمن بد ز یاران علی
 همه پاک بودند و پرهیزگار
 کنون بر سخنها فزایش کنم
 ستایشیم تاج شهنشاهرا
 جهاندار با قهر و با بخشش و داد
 خداوند گوپال و شمشیر و رنج

5

10

¹ Ср. 66. 1931, 1932 текста.

ملحقات

I

(پادشاهی اسکندر (рук. IV доб. перед

زمین و مکان و زمان آفرید
هم انجام ازویست و فرجام ازوی
کم و بیش گیتی برآورده اوست
سراسر بهستی یزدان گواست
شناسنده آشکار و نهان
بیمارانیش بر هر یکی بر فزود
که شیعیش خواند علی ولی
سخنهای برگذشت از شمار
بدین در مرا راه گفتار نیست
که یزدان بآتش بسوزد تنش
جهان آفرین را ستایش کنم
که بختش درخشان کند ماها را
که از نام او فخر جویند و کام
زمانه بفرمان او دست شاد
خداوند آسانی و تاج و گنج
جوانی بسال و بدانش که

بران آفرین کو جهان آفرید
هم آرام ازویست و هم کام ازوی
سپهر و ستاره همه کرده اوست
ز کردار خاشاک تا عرش راست
جز اورا میدان کردگار جهان
وزو بر روان مچو درود
سر انجمن بد ز یاران علی
همه پاک بودند و پرهیزگار
ابا دیگران مر مرا کار نیست
نباشد بجز بی پدر دشمنش
کنون بر سخنها فزایش کنم
ستایشم تاج شهنشاهرا
ابوالقاسم آن شاه محمود نام
خداوند پیروزی و بخشش و داد
خداوند گوپال و شمشیر و رنج
خردمند و زیبا و چیره سخن

5

10

15

همی نو کنم بخشش و داد اوی
 مبادا که گپرد بید یاد اوی¹
 ورا دخمه‌پی ساختند شاهوار
 ابا مرگ او خلق شد سوکوار²
 کنون پرسخن مغزم اندیشه کرد
 بگویم جهان جستین یزدگرد

چه باید همی پادشاهی و نواز *
 خنک مرد درویش با دین و هوش *
 که چون بگذرد زین جهان نام نیک *
 بدان گیتی او را بود بهره^۱ *
 نه چون من بود خوار و برگشته بخت *
 نه امید عقبی نه دنیی بدست *
 چه در پادشاهی نمائی دراز *
 فراوان جهانش بمالیده گوش *
 بماند ازو هم سرانجام نیک *
 بنزدیک یزدان بود شهره^۲ *
 بدوزخ فرستادهام بار و رخت *
 سراسیمه از هر دو برسان مست *
 Б — перевод этих бб. отсутствует.

¹ K — б. оп.   ² K, I, IV — б. оп.

همی بگذرد چرخ و یزدان بجای¹ 2580
 بغفت آن شب و بامداد پگاه
 گروهی که بایست کردند گرد
 بپیشی بزرگان بدو داد تاج
 پرستیدن ایزد آمدش رای
 گرفتیش ز کردار گیتی شتاب
 چو بنمود دست⁶ آفتاب از نشیب
 که شاه جهان برنخیزد همی 2585
 بپامد بنزد پدر یزدگرد
 ورا دید پزمرده رنگ رخان
 چنین بود¹¹ تا بود¹² و این¹³ بود روز
 بترسد دل سنگ و آهن ز مرگ
 بی آزاری و مردمی بایدت 2590

همان یاره و -VI⁴ یاره -K, I, IV³ بدرگاه او شد سراسر -K² بپای -IV¹
 K - доб.:⁵ طوق و هم تخت و

برین نیز چندی برآمد جهان * یقین یافت چیزی که بودش گمان
 در داده -VI¹⁰ فشرده -IV⁹ کرانان -K, I, IV⁸ کز -K, I, IV, VI⁷ پشت -K, VI⁶
 -K¹⁵ همی زان -VI¹⁴ است و این بود تا -K¹³ و -оп. و -Л¹² است -K, VI¹¹
 K - доб.: (метр нарушен); که بیفزایدت

بشد شاه بهرام یا یال و برز * نباشد بر ایوان چنان دست و گرز
 نبود و نباشد چنو نیز شاه * خدایا روانش بشوی از گناه
 بمینو روانش پر از نور دار * همه ساله جاننش ز بد دور دار
 چهل روز سوگ پدر داشت شاه * برفتند لشکر کمود و سپاه
 چو در دخمه رفت آن شهنشاه گرد * تو گفستی که بخشش ز گیتی ببرد
 نه بیند چو او شاه خورشید و ماه * نه زهره نه کیوان نه تخت و کلاه
 دریغ آن کیسی فرّ و آن چهر و برز * دریغ آن بلند اختر و دست و گرز
 بدو بود آراسته تخت و تاج * ز روم و ز چین او ستد ساو و تاج
 چنان شد که درویش بی نان و آب * چه سود آمدش مرد بی جنگ و تاب
 چو کم نوشه با او برفتن یکپست * همیدون برو داغ و درد اندکپست

بفرمود تا برگشادند راه²
 ز لوری همی ساخت برزیگری⁴
 بدیشان سپرد آنک بد پایدار⁶
 ز گندم کند تخم و آرد بپر
 چو⁸ آزادگانرا⁹ کند کهتری
 بپامد سر سال رخساره زرد
 پراگندن تخم و کشت و درود
 بسازید رود و بریشم دهد
 همی گردد اندر جهان چارهجوی¹¹
 شب و روز پویان بدزدی¹⁴ براه¹⁵

چو لوری بپامد بدرگاه¹ شاه
 بهر یک یکی³ گاو داد و خری
 همان نیز⁵ خروار گندم هزار
 بدان تا بورزد بگاو و⁷ بخر
 2565 کند پیشی درویشی رامشگری
 بشد لوری و گاو و¹⁰ گندم بخورد
 بدو گفت شاه این نه کار تو بود
 خری مانند اکنون بنه برنهد
 2570 کنون لوری از پاک گفتار اوی
 سگ و¹² کبک بفرزد بر¹³ گفت شاه

۴۶

کس اندر زمانه نبودش همال
 خردمند موبد²⁰ که بودش وزیر
 کنون آمدم تا چه فرمان دهی
 بمال کسان از بنه²¹ ننگرد²²
 که هستیم²⁵ زین²⁶ ساختن بی نیاز
 سر²⁸ گردش²⁹ آفرینش بدید³⁰

پرین سان همی¹⁶ خورد¹⁷ شست و سه سال
 سر¹⁸ سال در¹⁹ پیش او شد دبیر
 که شد گنج شاه بزرگان تهی
 2575 هرانکس که دارد روانش خرد
 چنین پاسخ آورد کاین خود²³ مساز²⁴
 جهانرا بدان باز هل²⁷ کافرید

بهر کس همی - VI³ بدان نامبردار فرخنده گاه - VI² بنزدیک - K, I, IV, VI¹

و-оп. 7 یادگار - VI پای کار - I, IV نامدار - K⁶ پیل(?) - K⁵ دهقان سری - K, I, IV, VI⁴

سبک - IV¹² و-оп. 11 VI-66. 2569, 2570 و-оп. 10 ل, I¹⁰ ورا رایگانی - K, VI⁹ و-ور I, IV⁸

ز دزدی [دردش - K لوری - VI] شب و روز - K, I, IV, VI¹⁴ فرموده بد - VI فرمود و بر - K¹³

پویان 15 K - доб.:

ازان گفتن خسرو نیکخواه * ز دزدی شب و روز پویان براه

K, I, 21 موبدش - л 20 شد - IV بد - K, I¹⁹ سد - IV¹⁸ رفت - K¹⁷ گونه می - VI¹⁶

چنین داد پاسخ که گیتی - K, I, IV, VI²³ بسالی خراجی بما - IV²²

که کس - K²⁸ کن - л²⁷ هستم ازین - K²⁶ گشتیم - I, IV²⁵ مپاز - л²⁴ [ننگی - K]

پدید - VI ندید - K, IV³⁰ کزو آمد این - VI²⁹ سرو - IV برو - I

بجایی که درویش بد جامه^۲ کرد
 بهر جای درویش و بی گنج کیست
 دل مرا سوی روشنی ره کنید
 ز هر نامداری و هر مهتری^۶
 بهر^۷ جای پیوسته شد^۸ آفرین
 بنامالد همی از بد روزگار
 بسربر ز گل دارد افسر همی
 چو ما مردمانرا بکس نشموند^{۱۰}
 توانگر همانا ندارد^{۱۱} خرد
 هیونی برافگند پویان بره^{۱۳}
 چنین گفت کای شاه فریادرس
 نر و ماده بر زخم بربط سوار
 کند پیشش هر کهتری بهتری
 گزین کرد زان لوریان بنام
 چنان کان بود درخور نیکخواه^{۱۶}

ازان پس بهر سو یکی^۱ نامه کرد
 بپرسید هر جا که^۳ بی رنج^۴ کیست
 ز کار جهان یکسر آگه کنید
 2550 پیامدش پاسخ ز هر کشوری^۵
 که آباد بینیم روی زمین
 مگر مرد درویش کز شهریار
 که چون می گسارد توانگر همی
 با آواز^۹ رامشگران می خورند^{۱۰}
 2555 تهی دست بی رود و گل می خورد
 بخندید زان نامه بیدار^{۱۲} شاه
 بنزدیک شنگل فرستاد کس
 ازان لوریان^{۱۴} برگزین ده^{۱۵} هزار
 پایران فرستش که رامشگری
 2560 چو برخواند آن نامه شنگل تمام
 پایران فرستاد نزدیک شاه

بارنج - VI^۴ بپرسیدشان گفت - K, I, IV, VI^۳ خامه - K^۲ موبدی - K, I, IV, VI^۱
 ۹ K, گشت - K, I, IV, VI^۸ ز هر - VI^۷ بخردی - K, I, IV, VI^۶ موبدی - K, I, IV, VI^۵
 بسپار - K, I, IV, VI^{۱۲} ندارد همانا - K, VI^{۱۱} رید - IV, VI^{۱۰} بر آواز - I, IV, VI^{۱۰}
 66. K, I, IV, VI^{۱۶} آلفی نفس - B^{۱۵} نوریان - VI^{۱۴} بفرمود تا برگرفتند راه - VI^{۱۳}
 K - доб.: فاممثل شکل امره و نغذهم الیه - B - 2559 - 2561 оп.:

که استاد بر زخم دستان بود * وز آواز او رامشش جان بود
 سزد گر فرستی بنزدیک ما * که روشن کنی رای تاریک ما
 چو نامه بنزدیک شنگل رسید * سر از فخر بر چرخ کیوان کشید
 بفرمود تا لوریانرا پگاه * بیارند نزد جهاندار شاه
 شدند ازچمن لشکری بر درش * ز هر جای و هر مرز و هر کشورش
 هم انگاه شنگل گزین کرد زود * ز لوری کجا شاه فرموده بود
 زن و مرد ایشان ده و دو هزار * که بر زخم دستان بدندی سوار
 بر راه بیابان برون آمدند * که داند که آن راه چون آمدند

- 2535 چنبن داد پاسخ که تا نیمروز
 نیاید کسی آسود³ از کشت⁴ و⁵ ورز
 که⁸ بی کار مردم⁹ ز¹⁰ بی دانش پیست
 ورا¹² داد بایید دو و چار دانگ
 کسی کو ندارد¹⁵ بر و تخم¹⁶ و گاو
 بخوبی¹⁸ نوا کن مر¹⁹ اورا بگنج²⁰
 گر ایدونک باشد زیان از هوا
 2540 چو جای بی پوشد²² زمین را²³ ملخ
 تو از گنج تاوان او²⁶ باز ده
 وگر بر زمین گورگاهی²⁸ بود
 که ناکشته باشد بگرد³² جهان
 کسی کو³⁴ بدین³⁵ پایکار منست
 2545 کنم زنده در گور جای که هست
 نهادند بر نامه بر مهر شاه

کار - I, IV - ⁴ بپاید بر آسودن - VI - آسوده - I, IV - ³ چرخ - I, IV - ² گرد - I, IV - ¹
 کسی کز کشاورزی آورد - VI - که مردم ز ورزش همی گیرد ارز - IV - ⁶ و - JI, I, IV - ⁵
 7 IV, VI - доб.:
 دگر نیمه از خواب و آسایشست * دگر خورن و کام و آرایشست
 далее IV - доб.:
 کسی کو نیاساید از کشت و ورز * ز بی ارز مردم مچ و پید ارز
 8 IV - ⁸ (метр нарушен). ¹¹ K - 66. ¹⁰ VI - از بی کاری اورا - I, IV - ⁹ ز - IV - ⁸
 بز و - VI - ¹⁶ نیاید - K - ¹⁵ بدانگ - VI - ¹⁴ شود - IV - ¹³ بدو - VI - ¹² 2532 - 2535 оп.
 ز گنج - K, I, IV, VI - ²⁰ ده تو - VI - ¹⁹ بچربی - I, IV - ¹⁸ بزفتی و تندی - VI - ¹⁷ میش
 21 K, I, IV - ²¹ نمائی - VI - ²² بپرد - VI - ²³ زمی را - IV - ²⁴ بود - VI - ²⁵ ل - ²⁶ سبزی و -
 26 I, IV - ²⁷ فرمانم - VI - ²⁸ K - ²⁹ ویا - K - ³⁰ I, IV - ³¹ مگر زان پرومند
 وگر نابرومند جای بی بود * وگر ملک بی پتر و پای بی بود
 32 K - ³³ ز مرز - K - ³⁴ را که وی - I, IV - ³⁵ را - K - ³⁶ گذشت و - K -
 I, IV, VI - ³⁷ نشیم و -

- هم از گنج بد پوششی¹ و خوردشان
 2515 که⁵ شش ماه دیوان⁶ بیماراستی⁷
 نه هادی بران سیم نام خراج
 شش ماه بستد بشش باز داد
 بدان چاره⁹ تا مرد پیکار¹⁰ خون
 وزان پس نوشتند کار آگه هان
 2520 که هر¹³ کشی درم بد خراجش نبود
 ز پُژی¹⁴ بکژئی نه دادند روی
 چو آن¹⁸ نامه برخواند بهرام گور
 ز هر کشوری مرزبانی¹⁹ گزید
 بدرگناه یک ساله²⁰ روزی بداد
 2525 بفرمود کاذرا که ریزند خون
 برانند²² فرمان یزدان بروی
 برآمد برین بر بسی روزگار
 سوی راست گویدان و²⁴ کار آگه هان
 که اندر جهان چیست ناسودمند
 2530 نوشتند پاسخ²⁶ که از داد شاه
 بشد رای و اندیشه²⁷ کشت و²⁸ ورز
 پراگنده به نهم گاوان کار

1 K — کوشش 2 I, IV — بخشیدن 3 K — ناز 4 VI — б. оп. 5 K, VI — پ. 6 I, IV —
 I — و 10 Л — доб. и перечеркивает 9 K — کار 8 K — شاه آن 7 I, IV — ستم دیما
 فأممر حینذ بوضع دیوان الخراج سته أشهر فی کل — 12 Б 11 K — بدان 13 VI — کسی
 14 VI — کسی 15 VI — درد 16 Л, K, VI — و оп. 17 VI — پیکارجوی 18 I — چنان 19 K —
 مهربازان 20 VI — بنشاند 21 I, IV — بداد 22 IV, VI — برانید 23 K — تا شود هر کسی
 24 K — و оп. 25 K — آید 26 K — نامه 27 Л — و 28 Л, K — و оп. 29 I, IV,
 31 I, که مردم ز ورزش همی گیرد ارز — K 30 که گویا رست و [VI — و оп.] VI —
 32 I, IV — کشت 33 VI — هر جای در 34 I, VI — کشتزار

که گیتی سه روزست¹ چون بنگری
 نماشیم ز اندیشه امروز کوز
 نخواهم ز گیتی ازین پیش رخت⁴
 نخواهند نیز⁶ از کهان و مهان
 سر خفته از خواب بیدار کرد
 نیاید ز پیکار افکار نیز¹⁰
 ز پوشیدنی گر¹¹ ز¹² گسترده
 که نیک و بد از من نیاید نهد
 نخواهند¹⁶ چیزی کرانچی¹⁷ بوید¹⁸
 ز بدها گمانم کوه کنید
 نماید ایچ نیک و بد اندر²² نهان
 ز هر کشوی نامه پیوسته شد
 خرد شد بمغز اندرون کاسته
 جوانان ندانند²⁵ ارج مهان
 نمیند هم²⁶ از²⁷ شاه و موید بنیز
 ز خون ریختن شاه دلخسته شد
 پر از داد و دانش³⁰ چنان چون سزید

بدو گفت کوه شد داوری
 چو دی رفت و فردا نیامد هنوز
 چو بخشیدنی باشد و² تاج و تخت³
 بفرمود پس تا خراج⁵ جهان
 2500 بهر شهر⁷ مردی پدیدار کرد
 بدان تا نچویند پیکار⁸ نیز⁹
 ز گنج آنچ بايستشان خوردنی
 بدین پر خرد¹³ موبدان داد و¹⁴ گفت
 2505 میان سخنها میانچی بوید¹⁵
 مرا از به و بت¹⁹ آگه²⁰ کنید
 پراگنده شد موید اندر²¹ جهان
 بران پر خرد²³ کارها بسته شد
 که از داد و پیکاری²⁴ و خواسته
 2510 ز پس جنگ و خون ریختن در جهان
 دل آگنده گردد جوانرا بچیز
 برین گونه چون نامه پیوسته شد
 به هر²⁸ کشوری²⁹ کرداری گزید

— K, IV³ این — I, IV² فوجدنا الدنيا لا تعدو أياما ثلاثة — B سپنجست — VI¹
 ز گیتی نخواهیم ازین پس [ازین پس نخواهم] — VI خراج — K, VI⁴ تخت و تاج — I, VI تخت عا
 هیچ — VI⁶ از — K—доб.⁵ و الأولى بنا أن نخفف عن الرمية — B ازین پس خراج — IV,
 جز [کس — VI] کار بد — K, VI¹⁰ پی‌کاری — I, IV بد — K⁹ و — VI—دوب.⁸ مرز — VI⁷
 و أمر بالأ يطالب في جميع ممالكه أحد بكلفة و لامؤنة — B ز بیگانه افگاری — I, IV
 پرید — VI بود — I¹⁵ موید شاه — I¹⁴ پرهنر — K¹³ باز و — I¹² یا — IV, VI هم — K¹¹
 چیزی که بد — VI بود — I¹⁸ کوانچی — I, IV¹⁷ نخواهید — IV مغواهیید — K, I, VI¹⁶
 از نیک و — K²² موبدان در — I, IV²¹ به و بدترا [گه] — VI²⁰ نیک — K¹⁹ بشنوید
 نه اندیشه — K, IV²⁶ ندارند — K, VI²⁵ بیدادی — K²⁴ بخردان — K, I, IV, VI²³ بد در
 بران — K³⁰ گوشه — I, IV²⁹ ز هر — K, I, IV, VI²⁸ پرا ندیشه شد — VI²⁷ نه اندیشه — I
 2500 2505 2510

سرافراز مویبد که بودش وزیر
 زر و¹ گوهر و جامه‌ها² بشمرد
 ز گفتار ایشان برآشفته بود
 چهارم بمرگت بیاید گریست
 که دارم⁴ برفتن بگیتی⁵ همال
 کنم راست با آشکار و نهان
 بیاید ز من هر کسی توشه‌پی
 بهاشتم مگر باشدم رهنمای
 شمار¹⁰ سه سالش بد اندر نهفت
 وگرنه نبودش خود از گنج¹² رنج¹³
 بویژه کسی کو بود شهریار
 بکار شمردن همی برد رنج
 همه¹⁸ پیش¹⁹ دستور او برشمرد
 پرانده‌شده آمد بر شهریار
 همانا نیازت نیاید²⁰ بچیز
 درمهای این لشکر نامدار²¹
 ز شاهان وز نامور کشتورت²³
 که پر زر²⁴ و سیمست²⁵ و پرخواستست
 ز²⁷ دانش²⁸ غم نارسیده بخورد²⁹

بفرمود تا پیش او شد دبیر
 همی خواست تا گنجها بنگرد
 که با او³ ستاره‌شمر گفته بود
 که باشد ترا زندگانی سه بیست
 همی گفت شادی کنم بیست سال
 دگر بیست⁶ از داد و بخشش جهان
 نمازم که ویران شود⁷ گوشه‌پی
 سوم بیست بر پیش یزدان پپای
 ستاره‌شمر⁸ شست⁹ و سه سال گفت
 ز گفت ستاره‌شمر جست¹¹ گنج
 خنک مرد بی رنج¹⁴ پرهیزگار
 چو گنجور بشنید¹⁵ شد پیش¹⁶ گنج
 بسختی¹⁷ چنان روزگاری ببرد
 چو دستور او برگرفت آن شمار
 بدو گفت تا بیست و سه سال نیز
 ز خورد و ز بخشش گرفتم شمار
 فرستاده‌پی نیز کاید²² برت
 بدین سال گنج تو آراستست
 چو بشنید بهرام و²⁶ اندیشه کرد

1 K — همان VI — همه 2 VI — بدرها 3 I, IV, VI — اورا 4 L — گذارم 5 I, IV, VI —
 شمارنده‌ام 6 VI — بود 7 K, VI — و 8 VI — دره 9 K, I, IV —
 چه نبودیش پروای 10 VI — دره 11 IV — خسته 12 I, IV — خود آزار و 13 VI —
 کس بی 14 VI — و 15 VI — بشنید گنجور 16 K, I, IV, VI — سوی 17 VI — بسختی 18 K,
 I, IV, VI — دگر 19 K — کس بی 20 IV — نباشد 21 L — вместо бб. 2491 — 2493 гаплография:
 وقال إن خزائنك تحتوى على نفقتك ونفقة عساكرك و جنودك وحاسبتك — A 2491 — B 2493;
 و خدمك و سائر ما يحتاج اليه من الصلات و الخلع و سائر ما تهديه الى الملوك من الهدايا
 در — K 24 لشكرت — K 23 ترك آيد — K 22 و التحف و غير ذلك مدة ثلاث و عشرين سنة
 بخورد — I, IV — دامن — IV 26 كه — L 27 و — I, IV, VI — سيم و زرست — VI 25

بقتوج بهرامشاهست¹ زای
 تن مرده را سوی³ آتش⁴ برید
 همان⁶ کشور و تاج و گاه⁷ و سپاه
 نوشته خطی هندوی بر پرند
 فرستاد پس مهتری نزد شاه⁹
 خود و نام داران فرخنده رای
 که او باز گردد بهندوستان¹⁰
 بفرمود تا کرد موید گزین
 ز تیغ و ز خود و کمر بی شمار¹³
 که آنرا شمار و کرانه نبود¹⁵
 بیماراست اسپان بدیهای¹⁷ چین¹⁸
 سه منزل همی راند²⁰ با او بر راه
 علف داد²³ تا مرز هندوستان

چو من بگذرم زمین سپنجی سرای
 ز فرمان این² تاجور مگذرید
 2465 سپارید گنج⁵ بهرامشاه
 سپینودرا داد منشور هند
 بایران⁸ همی بود شنگل دو ماه
 بدستوری باز گشته من بجای
 بدان شد شهنشاه همدستان
 2470 ز چیزی که باشد بایران¹¹ زمین
 ز دینار وز گوهر شاهوار¹²
 ز دینار و از¹⁴ جامه ناپسود
 باندازه¹⁶ یارانش را هم چنین
 گسی کردشان شاد¹⁹ و خشنود شاه
 2475 نهد هم²¹ بدین هدیه²² همدستان

۴۴

بآرام بنشاست بر²⁴ پیشگاه
 دلش گشت پردرد و رخساره زرد

چو باز آمد از راه بهرامشاه
 ز مرگ و ز روز بد²⁵ اندیشه کرد

پیشی - K, I, IV - آن³ - K, I, IV, VI - بهرامشاهست و - I¹
 پایوان - I, IV - کاخ و تاج - VI - گاه و تاج - I - گنج - K⁷ همه - K⁶ گنجی - K⁵ آذر - K⁴
 VI - 2466, 2467 оп. VI - 66. مهتر نیکخواه - K⁹ ثم أقام فی ضیافة بهرام شهرین - B
 و سیم و زر - K, I, IV - 12 در ایران - VI - 11 (см. б. 2475). علف ساخت تا مرز هندوستان
 ز تخت [تیغ - K] و ز تاج و ز تیغ - K, I, IV - 13 من الذهب و الفضة و الجواهر - B
 K - доб.: [تخت - K] و کمر
 ز دینارهای رومی همه زرنگار * ز پیروزه و جامه شاهوار
 VI - 66. 2471, 2472 оп.; K - доб.: هر گونه - K دینار وز - L¹⁴
 همه پیشی شنگل فرستاد شاه * همان هرچه بایست از ساز راه
 VI - 19 دینار و اسپان و زمین - VI - 18 و دیهای - I, IV - 17 بر اندازه - K, I, IV, VI - 16
 (см. б. 2469). بشد شاه - VI - 23 برین هم نهد نیز - K - 22 بمرده - VI - 21 رفت - VI - 20
 بد روزی - VI - 25 در - K, IV, VI - 24

شهنشاه هندوستان را ببرد²
 خجسته پی و بزم ساز آمدند
 زمانه نبودی⁴ ز بهرام⁵ دور⁶

بنخچیر شد شاه بهرام گرد¹
 چو از دشت نخچیر باز آمدند
 چنین هم بگوی و بنخچیر³ و سور

2455

۴۳

بر دختر خویش⁹ رفت آن زمان¹⁰
 ز مشک سیه سوده¹² انقاس خواست¹³
 بران کو¹⁴ جهان¹⁵ از نژدی¹⁶ بشست
 سوی دیو شد کژی و کاستی¹⁸
 سپردم بدین نامور پیشگاه
 بزرگان همه پیش او¹⁹ بنده باد

پیامد ز میدان⁷ چو تیر از⁸ کمان
 قلم خواست از ترک¹¹ و قرطاس خواست
 سر عهد کرد آفرین از نخسست
 بگسترد هم پاکی و¹⁷ راستی
 سپینودرا جفت بهرام شاه
 شهنشاه تا جاودان زنده باد

2466

K-б. оп.; K-доб.: هندوستان بر ستور-I² گور-I¹

سوی دشت نخچیر با یوز و باز * همان چهرغ و شاهین گردن فراز
 بنخچیر گوران و آهو بدشت * همی یک دو مه روز ایشان گذشت
 زمانه نبردند دل را دژم * ندیدند از ایشان کسی را بغم
 همه روز بودند بر دشت و راغ * بآهننگ گور و نخچیر و باغ
 سر ماه را روی برتافتند * چو از دشت نخچیر بشتافتند
 بمیدان و مجلس بزم و بگوی * برتافتت یک روز از شاه روی
 برین روزگاری برآمد دراز * شه هندوان راه را کرد ساز
 I, 6 نبود از [آن-I] جهاندار - I, IV⁵ نبودی زمانی - VI⁴ بنخچیر و گوی - K³
 IV-доб.:

شه هندوان شنگل تاجدار * همی راند با خسرو [و IV-доб.] شهریار
 و آنگاه - VI¹¹ شد یک - VI¹⁰ شاه - I, IV⁹ بتیر و - I, IV⁸ ز میدان پیامد - VI⁷
 K, I, IV, VI-доб.:¹³ توده - VI¹² بر سر - K¹²

یکی خط [عهد-VI] بنوشت بر هندوی * پیر از داد [و K-доб.] مانده [همچون خط-VI]
 [پهلوی-K]

پاکی و هم - I, IV¹⁷ بدیها - K, VI¹⁶ دو چشم - K¹⁵ کان - VI¹⁴
 که من بنده داد آیین و دین * نه از راه خشم و نه از راه کین
 بزرگان گیتی و را - K¹⁹

پیدر را گذارند نزدیک ماه
 سرای² دگر دید چون نو بهار³
 نشسته به آرام با فر و⁴ تاج
 رخا نرا⁶ بر خسار او بر نهاده
 همان بر⁷ پیدر دختر ماه روی⁸
 ازان کاغ و ایوان و جای نشسته
 برستی ز کاغ¹⁰ بت آرای¹¹ زشت
 اگر بدره و تاج و گبر برده بود
 شد آن خرّم ایوان چو باغ¹³ بهار¹⁴
 همی کرد مرد اندر¹⁵ ایوان نگاه¹⁶
 پرستار او¹⁷ خوابگاه می گزید
 ز هرگونه می جامه ها خواستند¹⁸
 ستاره بر رو بر¹⁹ چو²⁰ پشت پلنگ
 همه نازرا²³ دست کرده بکش
 که خورشید خوانی مر²⁴ اورا بنام
 بگسترد بر²⁵ دشت یا قوت زرد

بفرمود تا خادمان سپاه¹
 همی رفت با خادمان نامدار
 چو دخترش را دید بر تخت عاج
 پیامد پیدر بر سرش⁵ بوسه داد
 پیدر زار بگریست از مهر اوی
 همی دست بر سود شنگل بدست
 سپینودرا گفت اینت⁹ بهشت
 همان¹² هدیه هارا که آورده بود
 بدو داد با هدیه شهریار
 وز آنچای گه شد بنزدیک شاه
 بزرگان چو خرّم شدند از نپید
 سوی خوابگاه رفتن آراستند
 چو پیدا شد این چادر مشک رنگ
 بگردند²¹ می خوارگان²² خواب خوش
 چندی تا پدید آمد آن زرد جام
 بپنداخت آن چادر لاژورد

¹ Л, K, I, VI—سپاه ² K, I, VI—سرای ³ I, IV—همچون بهار ⁴ I, IV—بسر بر نهاده
 خوب—⁸ K, I, IV, VI—با ⁷ K, I, IV—با ⁶ VI—دو رخرا ⁵ I—را بر سرش—VI ز بیجاده
 IV—کاغ بد و جای—¹¹ I—و ¹⁰ K—دوب. و VI—خوان ⁹ Л—خرّم—VI روی
 VI—ب. оп.; K, I, IV, VI—دوب.: ¹⁴ VI—ب. سان—¹³ K—پس آن—¹² VI—و کاغ

همه [همان—VI] گوهر و تاج با جامهها * کسی [که—K] آنرا ندانست کردن بها
 [جامه و گوهر و تاجها—K]
 [گوهر و جامه و تاجها—VI]

¹⁸ K, I, پرستنده اش—¹⁷ VI—ز شادی شده رای او باده خواه—¹⁶ I, IV—مردم در—¹⁵ VI
 کشیدند—²² VI—گزی پندند—²¹ K, I, IV—همچو—²⁰ VI—بزر آمد—¹⁹ IV—ب. оп. ²³ I, IV—میخواره از
 در—²⁵ K—تو—²⁴ I, IV—بازرا—^{VI} پرستندگان—²³ I, IV

بـداد و بـپـیـرـوـزی³ و دـسـتـگـاه
بـداد و بـمـخـشـشـن بـگـفـتـار پـاک⁵
سـر اـخـتـر اـنـدر⁶ کـنـار تـو بـاد
بـزـرگـان و⁷ فـرزانـه⁸ نـیکـبـخت
بـیـامـد سـوی خـان¹⁰ آذـرگـشـسـپ
نـیـاز اذک بـنـهـفـت ازو¹² بـیـش داد
هـمـی رـفـت بـا بـاز¹⁸ و بـر سـم بـمـشـت¹⁴
بـیـامـو خـتـش دین و آیمین و راه
ازو دور شـد گـرد و زـنـگـار و خـاک¹⁶
بـهـر سـو¹⁷ درم دادن آغاز کرد

بـرین تـخت ارزانـیـانـسـت¹ شـاه²
هـمـه⁴ مـردگـانـرا بـر آری ز خـاک
خـداونـد دارنـده یـار تـو بـاد
بـر فـتـنـد بـا رامشـی از پـیش تـخت
نـشـسـت آن زماـن شـاه و لـشـکر بر⁹ اسـپ
بـسی¹¹ زّر و گـوهر بـدرویش داد
پـر سـتـنـده آتـشـی زرد هـشـت
سـپـیـنـو درآ پـیش او بـرد¹⁵ شـاه
بـشـسـتـش بـدین بـه و آب پـاک
در تـنـگ زـنـدانـهـا بـاز کرد

2395

2400

۴۲

ز دختـر که شـد¹⁸ شـاهـرا پـیشـگـاه¹⁹
بـر نـخـتـر²⁰ شـاه آزاده خـوی
سـخـن گوی مـردی و²¹ آزاده یـی
کـه دارد بـخـانـانـدرون²² پـادگـار
چو خورشید تابان بـباغ²³ بـهـشـت
فـر سـتـاده آورد و بـنـمـود راه
سـپـهـدار قـتـوج خـطـش²⁵ بـدید
زخویشـان چـیـنی نـهـفـتن گـرفت
کـه آینـد بـا رای²⁶ شـنـگـل بـراه

پـس آگـاه شـد شـنـگـل از کار شـاه
بـنـدیـدار ایـران بـدش آرزوی
فـر سـتـاد هـندی فـر سـتـاده یـی
یـکی عـهد تـو خـواست از شـهـریـار
بـنـوی جـهـانـدار عـهدی نـوشـت
یـکی پـهـلوی نـامـه از²⁴ خـطّ شـاه
فـر سـتـاده چـون نـزد شـنـگـل رسیـد
ز هـنـدو سـتـان سـاز رـفـتن گـرفت
بـیـامـد بـدرگـاه او هـفـت شـاه

2405

2410

VI-2 از ارزانیانست - I, IV که چون تو ندیدیم بر گاه - K ارزانی آنست - I¹
I, VI-6. on. K, VI-6. on. همی - I, IV⁴ بنیرو و این - VI³ نمیند چو تو شاه تخت و کلاه
I, VI-10 به - I⁹ فرزانه و - K, I⁸ و on. K, I, IV, VI⁷ اختران در - IV
K-15 VI-6. on. سوی کنشت - IV¹⁴ با او - K¹³ بمرز نیاز از همه - VI¹² همی - IV
K, IV-20 نیکخواه - K¹⁹ بد - I, IV¹⁸ کنس - K, I, IV, VI¹⁷ و VI-6. on. I¹⁶ پیش آورد
نامۀ پهلوی - K²⁴ بخرم - VI²³ بخانه درون - K, I, IV, VI²² و بینادل - VI²¹ و
باشند با شاه - K²⁶ خطرا - I, IV²⁵

- هرانرا¹ که ما تاج دادیم و تخت
 2375 نکوشم⁴ باآگندن⁵ گنج من⁶
 یکی گنج خواهم نهادن ز داد⁹
 برین نیز گر خواست یزدان بود
 برین نیکوویها فزایش کنیم
 گر از لشکر و کارداران من
 2380 کسی رنج بگزید و با من نگفت
 ورا از تن خویش باشد بزه
 منم پیش یزدان ازو دادخواه
 شمارا مگر¹⁸ دیگرسست آرزوی
 بگوویید گستاخ با من سخن
 همه گوش دارید و فرمان کنید
 2385 بگفت این و بنشست بر تخت²² داد²³
 بزرگان پرو خواندند²⁵ آفرین
 چو دانا بود شاه²⁶ پیروز²⁷ بخت
 ترا مردی و دانش و فرهی
 2390 بزرگی و هم دانش³⁰ و هم نژاد
 کنون آفرین بر³⁴ تو شد ناگزیر
 هم آزادی تو بیزدان کنیم
- ز یزدان شناسید² وز داد و³ بخت
 نخواهم پراگنده کرد⁷ انجمن⁸
 که باشد روانم پس از مرگ شاد
 دل روشن از¹⁰ بخت¹¹ خندان بود
 سوی نیکبختی¹² نمایش¹³ کنیم
 ز خویشان و جنگی سواران من
 همی دارد¹⁴ آن کژی اندر نهفت
 بزه کی¹⁵ گزیند کسی بی مزه¹⁶ (؟)
 که در چادر ابر¹⁷ بنهفت ماه
 که هر کس دگرگونه باشد بخوی
 مگر نو کنیم¹⁹ آرزوی²⁰ کهن
 ازین پند²¹ آرایش جان کنید
 کلاه کپیانی²⁴ بسر برنهاد
 که بی تو مهادا کلاه و نگین
 بنازد بدو کشور و تاج و تخت
 فزون آمد²⁹ از تخت شاهنشاهی
 چو تو³² شاه گیتی ندارد بیاد³³
 ز³⁵ ما هر³⁶ که هستیم³⁷ برنا و پیر³⁸
 دگر³⁹ پیش آزادمردان کنیم

هرانرا¹ K-IV, VI, IV, I آنکس -² شناسیم VI-سپاسیم JL
 پراگندن⁴ K-IV, VI, IV, I آنکس -⁵ نخواهم K-IV
 بخت شاهان¹² VI-داد VI-¹¹ و IV-¹⁰ بخت شاهان
 اگر¹⁸ K-مهتر VI-¹⁷ پر مزه K-¹⁶ بر تخت
 شاد و²⁶ I-ساختند I-²⁵ بزرگی K, I, IV, VI-²² بنشست
 فزونست²⁹ VI-دانش و مردی و²⁸ K-هر دو دانشی ابا-²⁷ JL-²⁷ شاه و IV-
 K-³⁵ بر³⁴ K, I, IV, VI-³³ VI-³² K-³¹ IV-³⁰ K, I, IV-³⁰ K, I, IV-
 وگر³⁹ VI-³⁸ K-³⁷ VI-³⁶ JL-³⁵ I, IV-³⁴ K, I, IV, VI-³³ VI-³² K-³¹ IV-³⁰ K, I, IV-³⁰ K, I, IV-
 ب. стоит после б. 2392. ³⁹ VI-³⁸ K-³⁷ VI-³⁶ JL-³⁵ I, IV-

هم از¹ مشک و دینار و هم² زعفران
 سپاه پیراگنده را کرد گرد
 پذیره شدنش همه بخردان
 بیامد³ بمالید بر خاک روی
 پر از گرد رخسار و دل شادمان⁴
 بیزدان سپرده⁵ تن⁶ و جان خویش
 بکردار سپه‌مین سپهر گشت ماه
 پدید آمد آن شمع گیتی‌فروز
 در بار بگشاد و لب را بپست
 خردمند و در پادشاهی سری
 بیماراست پاکیزه گفتار⁷ راست
 ز وام⁸ خرد گردن آزاد کرد
 شناسنده آشکار و نهان⁹
 شب تیره¹⁰ پیشش¹¹ نیایش کنید
 خداوند تابنده خورشید و ماه
 نگردد بگرد¹² بد و کار زشت¹³
 به پیچید دل¹⁴ از کژی و¹⁵ کاستی¹⁶
 اگر کوه زر دارد و گنج¹⁷ سپهر
 نیایش بدارای بیچون¹⁸ کنید
 بکوشید با¹⁹ ما بهنگام²⁰ داد

درم ریختند از کران تا کران
 2355 چو آگاه شد پور او¹ یزدگرد
 چو نرسی و چون² موبد موبدان
 چو بهرام را دید فرزندان او
 برادرش نرسی و موبد همان
 چنان هم بیامد بایوان خویش
 2360 بیامد³ چون گشت گیتی سپاه
 چو پیراهن شب بدرید روز
 شهنشاه بر تخت زرین نشست
 بر رفتند هر کس که بد مهتری
 جهاندار بر تخت بر پای خاست
 2365 نشست از جهان آفرین⁴ یاد کرد
 چنین گفت کز کردگار جهان⁵
 بترسید⁶ و اورا ستایش کنید
 که او داد پیروزی و دستگاه
 هر آنکس که خواهد که یابد بهشت
 چو⁷ داد و دهش باشد و⁸ راستی
 2370 ز ما کس میاشید زین پس به بیم
 ز دلها همه بیم⁹ بیرون کنید
 کشاووز گر¹⁰ مرد دهقان نژاد

هم - K, VI - 5 زان سخن - K, I, IV - 4 چن - I - 3 دینار با - K, VI - 2 همان - VI - 1
 برآسود - IV و I - 10 دل - K, VI - 9 سپردش - K - 8 ب. op. K - 7 پیاده - I, IV, VI - 6
 - I - 15 سپهر - I - 14 فام - I - 13 نخستین ز جان آفرین - VI - 12 گفتار پاکیزه - K - 11
 مگردید گرد - K, I, IV - 19 اورا - K - 18 شب و روز - VI - 17 بپرسید - IV - 16 آشکارا و مهر
 دل از - VI - 24 به پیچید - K - 23 دهش بید و با - K, VI - 22 ب - K, VI - 21 ب. op. VI - 20
 - K, I, IV, VI - 28 نرسی - K, I, IV, VI - 27 و I - 26 ب. op. I - 25 (ره) (9)
 یکی - K, I, IV - 30 با - K, I, IV, VI - 29 همه [ز دل - VI] نیکوچها بافزون [بر افزون - I]
 یکی شد ازین پس بر ما ب - VI - 31 شد بر

چنانم که با داده و میگزسار
 بود پیش من کمتر از یک سوار¹
 زره دار² با خنجر پارسی
 نمائیم که باشد کسی⁴ با⁵ روان
 دلیری و گردی⁶ نشناپد نهفت
 بیفگندم و خویش و پیوژندرا⁸
 بسزیر همی افسرت داشتیم
 مرا راستی بد ترا کاستی
 وفارا جفا کی پسندی¹⁰ سزا¹¹
 بازدیشه¹² من خردمند بود
 گمانم¹⁸ که او¹⁴ شهریاری شدست
 چو آری¹⁶ کند¹⁷ رای او ذی¹⁸ بود
 که از خون دل دایگانیش²⁰ بشسرت
 پیوژردگار آمدش رای جنگ
 بداندیش و بدساز چون²¹ خوانیم
 نخوانی²² مرا بددل²³ و بدکنش²⁴
 سپهدار و پشست²⁶ دلیران منم
 سر بدسگالت ز تن برکنیم
 هم از باژ کشور نیمازمت
 سر باخوانرا چو²⁷ افسر بود

مرا آزمودی گ... کارزار
 تو دانی که از هندوان صد هزار
 چو من باشم و نامور یار سی
 پر از خون کنم کشور³ هندوان
 بدانست شنگل که او راست گفت
 بدو گفت شنگل که فرزندرا⁷
 ز دیده گرامی تیرت⁹ داشتیم
 ترا دادم آنرا که خود خواستی
 جفا برگزیدی بجای و فیا
 چه گویم ترا کزک فرزند بود
 کنون چون دلاور سواری شدست
 دل پارسی با وفا کی بود¹⁵
 چنان¹⁹ بچّه شیر بودی درست
 چو دندان بر آورد و شد تیزچنگ
 بدو گفت بهرام چون دانیم
 پرفتین نه باشد مرا سرزنش
 شهنشاه ایران و توران²⁵ منم
 ازین پس سزای تو نیکی کنم
 بایران بجای پیدر دارمت
 همان دخترت شمع خاور بود

1 VI - 6. on. 2 VI - 6ob. و 3 K, I, IV, VI - دیده 4 K, I, IV - یکی 5 K, I, VI - را
 6 VI - شیری 7 VI - پیوفا 8 VI - که ای پیوفا 9 K - ز بهر چه کردی تو بر من جفا 10 K, I, IV - شنیدی 11 K, I, IV, VI - جزا 12 K - بر اندیشه 13 K - گمان
 14 VI - که مانده 15 VI - پیوفایی کند 16 I, IV - یاری 17 K, I, IV - چو خوانی 18 IV - پی 19 VI - آن چو 20 VI - دایه او را 21 I, IV - کی
 22 K - ما لک تعیرنی و اهل عاز فی آن یراجع الإنسان و طنه و 23 K - بددل 24 B - بدکنش 25 I - شیران 26 VI - شیران 27 K - بانوان من نشست

همی‌رازد تا پیشی دریا رسید
 برانگیخت کشتی و زورق بساخت³ 2305
 بگشکی رسیدند چون روز گشت
 چو¹ ایرانیانرا همه خفته دید²
 بزورق سپینودرا درزشاخت
 جهان پهلوان⁵ گیتی‌افروز گشت

۴۰

سواری ز قنوج تازان⁶ بررفت
 که برزوی و ایرانیان رفته‌اند
 شنید این سخن شنگل از نیکخواه
 همه لشکر خویشرا برنشاند 2310
 بدین‌گونه تا پیش¹⁵ دریا رسید
 غمی گشت و بگذاشت دریا بچشم
 بدیدش سپینود و بهرام‌را
 بدختر چنین گفت کای بدنژاد
 تو با این فریمنده مرد دلیر 2315
 که بی²¹ آگهی من با ایران شوی
 به‌بینی کنون زخم ژوپین من
 بدو گفت بهرام کای بددشمان
 با آگاهی رفتن⁷ شاه تفت⁸
 هم‌مان دختر شاه‌را برده‌اند⁹
 چو آتش¹⁰ پیامد¹¹ ز نخچیرگاه¹²
 پس شاه بهرام¹³ لشکر براند¹⁴
 سپینود و¹⁶ بهرام یل‌را بدید
 ازان سوی دریا چو پر کرد¹⁷ چشم
 مهران مرد بی‌بای¹⁸ خودکام‌را¹⁹
 که چون تو ز تخم بزرگان مباد²⁰
 ز دریا گذشتی بکردار شیر
 ز مینوی²² خرم بویران شوی
 چو ناگاه²³ رفتی ز بالین من
 چرا تاختی باره²⁴ چون بیمشان

1 I - چن 2 K - доб.: VI - مر

بر ایشان یکی بانگ برزد درشت * که خاک آنکسی کم نمایند پشت
 کنون موج دریا برآید همی * پس‌اندر مرا لشکر آید همی
 چو ملاح بشنید از وی سخن * دگرگونه اندیشه افکنند بن
 گه و دشت - K⁵ - обратный порядок мисра. IV نشانند - K, I, IV, VI⁴ براند - K, I, IV, VI³
 باگاه کردن سوی - K⁷ ز فوج سواران - VI⁶ که تا پیش آن - VI⁶ گه تابش - I, IV, I, IV - 6. op.
 بر کس چنین راز ناگفته‌اند - VI⁹ رفت - VI⁸ نو سوی - I, IV, I, IV - 6. op.
 خود و نامداران - VI¹³ ازان جشنگاه - VI¹² برآمد - IV¹¹ آمد - K¹⁰
 بفرزند گفت ای بد شوخ - K, I, IV¹⁷ و - J¹⁶ چو شنگل بنزدیک - VI¹⁵ 6. op.
 ز مهر - VI²⁰ شاه پایخت - VI¹⁸ وزان سوی دریا چو بگشاد - VI
 ناگاه - K, VI²³ ازین مرز - I, IV²² آبی - K²¹ منت هیچ نامد بیاد
 اسب - K, I, IV²⁴

- مگر^۲ بخت را گوید^۳ از ره بگرد^۴
 بران نامداران بافر و دین^۵
 بیزدان سپرده تن و جان خویش
 چنین گفت با زن که ای نیکخواه^۷
 چنان کو درستی ندانند^۸ راز
 شود خواستار آید از نزد شاه
 پذیردش پیوزش شه هوشمند
 چو بشنید پس مادر از دخترش^۹
 گرانمایگان برگرفتند راه^{۱۰}
 زنش گفت برزوی بیمار گشت
 تو^{۱۲} دلرا بمن^{۱۳} هیچ رنجه مدار
 دژم باشد و داند این مایه شاه^{۱۵}
 که بیمار باشد کند جشن^{۱۶} یاد
 ابا هندوان روی بنهاد^{۱۷} تفت^{۱۸}
 که آمد گه رفتن ای نیکه جفت
 همی پهلوی نام یزدان بخواند
 کمندی بفتراک و گریزی بدست^{۲۰}
- که یارد^۱ بدین گونه اندیشه کرد
 چو بشنید شاه آن گرفت آفرین
 همی رفت پیچان بایوان خویش
 بدانگه که بهرام شد سوی راه^۶ 2290
 ابا مادر خویشتن چاره ساز
 که چون شاه شنگل سوی جشنگاه
 بگوید که برزوی شد دردمند
 زن این بند بنهاد با مادرش
 همی بود تا تازه شد جشنگاه 2295
 چو بر ساخت^{۱۱} شنگل که آید بدشت
 پیوزش همی گوید ای شهریار
 چو نا^{۱۴} تن درستی بود جشنگاه
 بزنی گفت شنگل که این خود مباد
 ز قنوج شبگیر شنگل بر رفت 2300
 چو شب تیره شد شاه بهرام گفت
 بیامد^{۱۹} سپینودرا برنشاند
 بپوشید خفتان و خود برنشست

VI-راه برد-I, IV, که زامرد-K^۴ بخت گویدش-K, VI^۲ اگر-K^۲ داند-K^۱
 فحنهم و أفضی الیههم بسره و اطاهم: 2273-2288. B-66. مهر و کین-K^۵ کز راه گرد
 K-دوب.: علی آن یخرج و یرکب بأصحابه سفنهم و مراکبههم و وعدهم و مناهم
 بیسی داد بـ ازارگانـ را درم * بدان تا نگوید بکس بییش و کم
 وزانجای برگاشت تازی نوید * فروماند از کار چرخ بلند
 K-66. 2289-2294 op.; I, 9 کز درستی همانندت-VI^۸ دخت شاه-VI^۷ شاه-I, L^۶,
 IV-66. 2290-2294 op.; B-перевод этих бб. отсутствует. VI-6. op. I, IV, VI-خاست^{۱۱}
 K-دوب.: 15 K-با-IV بی-K, VI^{۱۴} ز من-VI^{۱۳} که-K^{۱۲}
 دگر نیز امداد گوید همی * رخش را بخوناب شوید همی
 که دخترت بیمار گشت دوشی * ندارد بدل در همی رای و هوش
 K-20 وزانجا-VI^{۱۹} K-66. 2299, 2300 op. L^{۱۷}-دوب. و هرگز کند جنگ-VI^{۱۶}
 бб. 2295-2303 стоят между бб. 2267 и 2268.

تو بر خیره از¹ راه دانش مگرد
 کزو شوی همواره خندان بود
 به پیچند به² بیزارم³ از جان تو⁴
 وزین راز⁵ مگشای بر⁶ کس سخن
 بسازم⁹ اگر باشدم یار بخت¹⁰
 که سازد پدرم اندران پیشه¹² سور
 ستایند¹³ جای بت آرای را¹⁴
 که پیشش بت اندر بمباید گریست
 بقدر¹⁵ وودسوزان¹⁸ بود
 که بیره نماید بران²⁰ پیشه راه
 همپیشه کهن باش²³ و سال²⁴ تو²⁵ نو²⁶
 چو پیمدا شود تاج گیتی فر روز
 بر رفتن³¹ بیارای و بر ساز کار
 نغفت³³ اندر³⁴ اندیشه تا بامداد
 شب تیره بار غریبان بست³⁶
 همی راند با ساز نغچیر گور³⁸

سپینود گفت ای سرافراز مرد
 بهین زنان جهان آن بود
 اگر پاک جانم ز پییمان تو
 بدو گفت بهرام پس چاره کن
 2255 سپینود گفت ای سزاوار⁷ بخت⁸
 یکی جشنگاهست¹¹ ز ایدر نه دور
 که دارند فرخ مهران جای را
 بود تا بران¹⁵ پیشه فرسنگ بیست
 بدان¹⁶ جای نغچیر¹⁷ گوران بود
 2260 شود شاه و لشکر بدانجایگاه¹⁹
 اگر رفت خواهی بدانجای²¹ رو²²
 ز امروز²⁷ بشکریب تا ذیروز²⁸
 چو²⁹ از شهر بیرون رود³⁰ شهریار
 ز گفتار او³² گشت بهرام شاد
 2265 چو بنمود خورشید بر چرخ³⁵ دست
 نشست از بر باره بهرام گور³⁷

¹ K, I, IV, VI — بهی جوی وز — ² ده — K, I, IV — ³ بیزارم — VI — ⁴ Л — б. стоит
 после б. 2250; Б — по тексту).
⁵ VI — ⁶ K, VI — با — ⁷ سرافراز — IV — ⁸ گفتا که آرام گیر — VI — ⁹ بسازیم — K —
 که شنگل در آنجا — VI — ¹² که جایبست پنخانه — VI — ¹¹ چو آسوده گشتی می و جام گیر
¹⁵ K, ¹⁴ K — б. оп.; ¹³ I, IV — نشانند — VI — همانست — VI — ¹⁵ K, ¹⁶ K — ب. оп.;
 هر سال — VI — سور و شوران — I, IV — ¹⁸ I, IV — کند جشن و
 VI — ¹⁷ VI — доб. و ¹⁶ K — بهر — ¹⁹ K, I, IV, VI — سوران
²¹ K, I, ²⁰ K, I, IV, VI — را نماد بدان — ²² VI — (بدانجای یعنی بایران) چاره — IV —
²³ K, I, ²⁴ I, VI — و ²⁵ K — عیش — IV — جشن و ²⁶ K, VI — نوبی (?) — ²⁷ K, VI —
 2264—2266. ²⁸ K, I, IV, VI — پنچ روز — ²⁹ K — که — ³⁰ K, I, IV, VI —
³¹ VI — بخت — I, IV — ³² K, I, IV, VI — زن — ³³ Л, K — ³⁴ VI — بخت — I, IV —
 رخزا پتاختن — ³⁵ K — خورشید بر چرخ بنمود — VI — ³⁶ K — خورشید بر چرخ
³⁷ K, I, IV, VI — شاه — ³⁸ K, I, IV, VI — گاه

بایران فرستمت آراسته
 بچیز کسان دست کردن² دراز
 نیایش³ کنم روز و شب در⁴ سه پاس
 هنر ز⁶ آنچ برتر⁷ فزودی مرا
 بگوویم⁸ با⁹ شاه ایران زمین¹⁰
 که آنرا نداند فلک تار و بود
 فرستاد پاسخ¹² سوی¹³ شاه چین¹⁴

دگر آنگ گفتمی¹ که با خواسته
 مرا کرد یزدان ازان بی-پياز
 ز بهرام دارم بمغششی سپاس
 چهارم سخن گر⁵ ستودی مرا
 پذیرفتم این از تو ای شاه چین
 ز یزدان ترا باد چندان درود
 بران نامه بنهاد مهر¹¹ نگین

2235

۳۹

زن اورا همی شاه گیتی شناخت
 نهاده دو چشم اندران چهر اوی
 ز بدها گمانیش کوثاه شد¹⁸
 همی رفت هرگونه از پیش و کم
 که دانم که هستی مرا نیکخواه
 چنان کن که ماند¹⁹ سخن در نهفت
 تو باشی بدین کار²⁰ همدستان
 نماید که داند کس از²² انجمن
 همم²³ کردگار جهان یاورست
 بخوبی خرد رهنمای آیدت
 پدر پیشی تختت بزانو بود

چو بهرام با دخت شنگل بساخت
 شب و روز گرینان¹⁵ بد از مهر اوی
 چو¹⁶ از مهرشان¹⁷ شنگل آگاه شد
 نشستند یک روز شادان بهم
 سپینودرا گفت بهرامشاه
 یکی راز خواهم همی با تو گفت
 همی رفت خواهم ز هندوستان
 بتنها بگویم ترا یک سخن²¹
 بایران مرا کار زین بهت-رست
 برفتن گر ایدونک رای آیدت
 بهر جای نام تو بانو بود

2240

2245

2250

¹ K — آن نیشتی ² IV — کرده ³ IV — ستایش ⁴ I, IV, VI — هر ⁵ K — کم ⁶ I, IV —
 з оп. ⁷ K, I, IV, VI — بُد بر ⁸ K — بگویمت ⁹ VI — بر ¹⁰ Л — б. стоит после б. 2238.
¹¹ IV, VI — доб. و ¹² K — آنرا ¹³ K, I, IV, VI — بر ¹⁴ Б — перевод бб. 2196—2239 отсутствует.
 او — ¹⁷ I, IV — چن ¹⁶ I — و نمکی من فرط شغفها لیلاً و نههاراً — ¹⁵ Л — دازان
¹⁸ K — доб.:

همی نیکویی خواست بهرام را * چه بهرام خورشید خدودکامرا
 برم مر [من — I, IV] ترا نیز با خویشتن — ²¹ K, I, IV, VI — رای — ²⁰ K — مانی — ¹⁹ I, IV —
 همان — ²³ K, VI — کسی ز — ²² I, IV, VI

چو با شاه ایران مرا جنگ نیست
 چو خواهی که برگردی ایدر میای²
 بدلیش اندرافتاد زان نامه شور
 بپالیز کین بر⁵ درختی بکشت
 دو چشم تو جز کشور چین ندید
 نوشتی⁸ سرافراز و⁹ تاج مهان
 بزرگت نور¹¹ نخواهم کهن
 چنو¹³ در زمانه ندانیم کس
 چنو¹⁴ پادشا کس ندارد بیاد¹⁵
 ز شاهان سرافرازتر خواندش¹⁶
 بهندوستان رنجها بردهام¹⁸
 که بافر و اورند²⁰ و بازام بود
 ندارند²² کـرگ²³ زیانرا بکس
 به نیکی²⁵ ندارند ز اختر سپاسی²⁶
 بمردی گرفتم چنین²⁷ پیشگاه²⁸
 بمردی همی راند²⁹ از میش گرگ
 بمن داد شایسته فرزند خویش
 بنیکی بهاشم ترا³⁰ رهنمای
 بچین آیم از بهر چینی پرند
 که رانم بدین گونه بر داستان

ترا آمدن پیش من ننگ نیست
 مکن سستی از¹ آمدن هیچ رای
 چو نامه پیامد به بهرام گور 2215
 نویسنده³ برخواند و⁴ پاسخ نوشت
 سر نامه گفت آنچه گفتی⁶ رسید
 بعنوان بر از⁷ پادشاه جهان
 جز آن بد¹⁰ که گفتی سراسر سخن
 شهنشاه بهرام گورست و¹² بس 2220
 بمردی و دانشی بفر و نژاد
 جهاندار پیروزگر خواندش
 دگر آنک گفتی¹⁷ که من کردهام
 همان¹⁹ اختر شاه بهرام بود
 هنر نیز ز ایران نیست و²¹ بس 2225
 همه یک دلانند و²⁴ یزدان شناسی
 دگر آنک دختر بمن داد شاه
 یکی پادشا بود شنگل بزرگ
 چو با من سزا دید پیوند خویش
 دگر آنک گفتی که خیمز ایدر آی 2230
 مرا شاه ایران فرستد بهند
 نماید ز من بنده³¹ همداستان

1 I, IV - سست ازین - 2 K-66. 2212-2214 оп.; VI-6. оп. 3 VI-چو- 4 VI-
 و- 5 K, I, IV, VI- کینه- 6 VI- کردی- 7 VI- چرا- 8 IV- به پیشی- 9 K- оп.
 10 K- جز اینست- 11 K, I, IV- من- 12 I- و- оп. 13 K, I, IV, VI- او-
 14 VI- داندش- 15 Л- мисра вписано в промежутке между колонками. 16 K, I, IV-
 б. оп. 17 I- گفت کاری- 18 Л- мисра вписано слева от крайней слева колонки. 19 K, VI-
 20 K, VI- اورنگ- 21 I- و- оп. 22 IV- بدارند- 23 K, VI- شیر- 24 K- оп.
 25 K- بگیتی- 26 VI-6. оп. 27 K, I, IV, VI- من این- 28 VI- پایگاه- 29 Л- آرد- 30 K, I,
 IV, VI- بهر نیکی باشمت- 31 K- شاه

که بر ماه ساید¹ همی² افسرش³
 نوشیت آن جهاندار پادستگاه
 سر نامداران و شاه⁴ مهران
 که آمد بقتوج⁵ با یار سی
 ز تو نامور مزد بافرهی
 فشرده⁸ بهر جای بر⁹ پناهی¹⁰ تو
 ز شمشیر قیمت نیامد رها¹²
 که هندوستان خاک¹⁴ او را بهاست¹⁴
 به پیونید این شاه فرمانروا
 کجا کنه پلرش افسر¹⁷ ماهر
 بقتوج¹⁹ شد یار دیگر²⁰ گرفت
 بدین مروز چندانک باید پیمای²¹
 روانرا ز رای تو جوشن²³ کنیم
 زمانی نگوییم بر من²⁵ پیمای²⁶
 خود و نامداران²⁷ آراسته

بدو داد شنگیل یکی دخترش
 یکی نامه نزدیک بهرامشاه
 بعنوان بر از شهریار جهان
 بنزد فرستاده پارسوی
 دگر گفت کامد بما⁶ آگهی
 خردمندی و مردی و رای⁷ تو
 کجا کرگ و آن نامور ازدها¹¹
 بتو داد دختر که پیوند ماست
 سر¹⁵ خویشرا بردی اندر هوا
 بایران بزرگبست این¹⁸ شاهرا
 بدستورئی شاه در¹⁸ بر گرفت
 کنون رنج بردار و ایدر پیمای
 بدیدار تو²² چشم روشن کنیم
 چو خواهی که ز²⁴ ایدر شوی باز جای
 برو شاد با خلعت و خواسته

2200

2205

2210

1 K - доб.: 2 VI - کنون 3 K - доб.: شاید 1

چنان چون بیایست بر ساختند * زمانی ز شادی نپرداختند
 همه کار و کردار او همچونین * بگفتند در پیش فغفور چین
 عجب ماند خاقان ز کردار او * شدش آرزومند دیدار او
 K-6 (ز) اینجا ظاهراً مخفف «زی» است) ز قنوج - K, I, IV-5 فتح - VI تاج - K, I, IV-4
 آن - K-11 گردی - VI-10 جایگه - K-9 فشرده - K, I, IV, VI-8 رای و مردی - VI-7 بمن
 K-دوب.: این پادشاست - K-14 خال - IV-13 تو نامدار سترگ - K-12 ازدهای بزرگ
 تمه گشت گیتی ازو شد رها * جهانانی بفریاد بد ز ازدها
 نباشد ز دست تو آنها شگفت * که از دستت اندازه بایند گرفت
 که شنگیل که هست او جهاندار شاه * سزاوار دیهیم و تاج و کلاه
 K-19 ره - I-18 که ساید همی افسرش - VI و K-17 زین - K-16 مگر - VI-15
 2208, VI-66-21 ماه در بر - I, IV- یار درخور - K-20 (ز) ظاهراً مخفف «زی» است) ز قنوج
 2209 оп. K-25 کز - K, VI-24 روشن - K-23 بندیدارت - VI-22
 نامدارانت - VI-27 L-66, 2210, 2211 оп. (гаплогрaфия). K-26 که ایدر زمانی - VI که ایدر

- فرستاده شهریاران کَششی
 کس اندیشه زمین گونه³ هرگز نکرد
 2165 بر مهتران زشت نامی بود
 پس آنکه⁷ بیاید ز ایران سپاه
 نماید ز ما کس بدینجا درست⁸
 رهانان پیاده ماست از اژدها
 بدین بوم ما اژدها کشت و¹⁰ کرگ
 2170 چو بشنید شنگل سخن تیره شد¹¹
 بود آن شب و بامداد پگاه
 بتنها تن خویش بی انجمن
 بهرام گفست ای دلرای مرد
 بتو¹⁵ داد خواهم همی دخترم
 2175 چو این کرده باشم بر من¹⁶ بایست
 ترا بر¹⁷ سپه کامگاری دهم
 فروماند بهرام و اندیشه کرد
 ابا خویشتن گفت کاین²⁰ جنگ²¹ نیست²²
 و دیگر که جان²⁵ بر سر آرم بدین²⁶
 2180 که ایدر بدین سان بماندیم دیر
- بغمری برد¹ راه² و بیدانشی
 بر⁴ چنین رای⁵ هرگز مگرد
 سپهبد بمردم گرامی بود⁶
 یکی تاجداری چو بهرامشاه
 ز نیکی نماید ترا دست شست⁹
 نه کشتن بود رنج او را بها
 بتن زندگانی فزایش نه مرگ
 ز گفتار فرزندگان خیره شد¹¹
 فرستاد کس نزد¹² بهرامشاه
 نه دستور بد پیش¹³ و نه رایزن
 توانگر شدی¹⁴ گرد پیشی مگرد
 ز گفتار و کردار باشدد برم
 کز ایدر گذشتن ترا روی نیست
 بهندوستان شهریاری¹⁸ دهم
 ز تخت¹⁹ و نژاد و ز ننگ و نبرد
 ز پیوند شنگل مرا²³ ننگ نیست²⁴
 بهدینم مگر خاک ایران زمین
 بر آویخت با²⁷ دام روداه شیر

IV, VI-⁴ کس این گونه اندیشه-VI³ بغمری کشد این-VI² ز پیشی کشد-K¹
 K-доб.⁶ راه-JI, VI-⁵ بگرد

گرین کار هرگز میداد کنی * بن و بیخ هندوستان برکنی
 VI-⁹ بدین مرزبوم-VI کس از ما برین بوم و رست-K, I, IV⁸ هم آنکه-K, I, IV, VI⁷
 VI-¹³ و آورد-VI¹² گشت-K, I, IV, VI¹¹ و-VI¹⁰ بود خون مرد سرافراز شوم
 JI,¹⁹ کام و یاری-VI¹⁸ با-I, IV¹⁷ به پیشم-VI¹⁶ ترا-K¹⁵ شوی-K¹⁴ با او
 I, IV-²¹ چنین گفت پس کین [کاندر-K] سخن-K, I, IV²⁰ بخت-VI دخت-IV
 چو شنگل چنین [خسر-I] باشدم-K, I, IV²³ نیست جنگ-VI²² (нет рифмы).
 بر-I, IV, VI²⁷ ازین-K, VI²⁶ کجا-JI²⁵ نیست ننگ-VI²⁴

بخاک اندرافکنند بیچنان تنش¹
چنو شاه آن سر ازدهارا بندید
ز دادار بر بوم ایران زمیین
که با ازدها سازد او کارزار
نمباشد جزاز شهریارش⁵ هممال

بستیغ و تمبرزین بزد گردنش
2150 بگردون سرش سوی شنگل کشید²
برآمد ز هندوستان آفرین
که زاید بران خاک چونین³ سوار
برین برز⁴ بالا و این شاخ و یال

۳۷

هممی داشت⁸ از کار او روی زرد⁹
همان¹⁰ مردم خویش و بیگانرا
بدین زور¹¹ و این شاخ¹² و این دستگاه
ز هرگونه آمیختم زنگ و بوی¹⁴
بنزدیک شاه دلایران شود¹⁵
بهندوستان نیست گوید سوار¹⁶
فرستاده را سر ز تن برکنم
چه بینید¹⁸ این را چه دانید راه
دل ترا بدین گونه رنجه مدار

همان شاه⁶ شنگل دلی⁷ پر ز درد
2155 شب آمد بی آورد فرزانه را
چنین گفت کاین مرد بهرامشاه
نمباشد همی ایدر از¹⁸ هیچ زوی
گر از نزد ما او بنایران شود¹⁵
سپاه مرا سست خواند بکار
2160 سرافراز گردد مگر¹⁷ دشمنم
نهانش همی کرد خواهم تمیاه
بدو گفت فرزانه کای شهریار

¹ K—доб.:

چو از ازدها گشت پرداخته * به پیش جهاندار شد ساخته
همی گفت کای داور داد و پناک * تو کردی چنین ازدهارا هلاک
اگر نه کرا بود این دستگاه * تویی بنندگانرا ز هر بند نگاه
ازانجا بیامد سوی شاه هند * سوی نامور لشکر آرای سمد
چو پرداخته شد شاه ازان کارزار * بفرمان دادار پروردگار
بفرمود تا گاو و گوردون برند * ز همیشه تنش را بهامون برند
ندارد بجز شهریاران—VI⁵ و IV, VI—доб.⁴ که دانست کان کار دیده—VI³ رسید—K²
6 K, I, IV, VI—[K—و оп.] همه شاد و 7 VI—دل 8 IV—بود 9 K—доб. интерполяцию в 29
اندرو—IV¹³ یال—VI¹² آفر—VI¹¹ برز—IV¹¹ بی—VI¹⁰ (см. приложение V). 66.
14 VI—б. стоит после б. 2159. 15 VI—رود 16 VI—б. оп. 17 K—همی—VI 18 K, I,
IV—доб. و

بـفـرـمـان دـارنـده یـزدان پاک
 2135 نـدانم که اورا نشیمن³ کجاست
 فرستاد شننگل یکی راهجوی
 همی رفت⁵ با نامور سی⁶ سوار
 همی تاخت تا پیش دریا رسید
 بزرگان ایران خروشان شدند
 2140 بـمـهرام گفـتند کای شـهـریار
 بـایـرانـیان گفـت بـمـرام گـرد
 مرا گر زمانه بدین اژدهاست
 کمانرا بزه کرد و بگزید تیر
 بـران اژدها تیـر بـاران گـرفت
 2145 بـپـولاد پـیکان دهانش¹⁴ بدوخت
 دگر چارچوبه بزد بر سرش
 تن اژدها گشت زان تیر سست
 یکی¹⁹ تیغ زهرآبگون برکشید

پی¹ اژدهارا بـمـرم ز² خاک
 بـمـایـد نمودن بـمـن راه راست
 که آن اژدهارا نماید بدوی⁴
 از ایران سواران⁷ خنجرگزار
 بتاریکی آن اژدهارا بدید⁸
 وزان اژدها نیز جوشان شدند
 تو اینرا چو آن⁹ کرگ پیشین مدار¹⁰
 که اینرا¹¹ بدادار باید سپرد
 بـمـردی فـزونی نـگـیرد¹² نه کاست
 که پیکانشرا داده بد زهر و¹³ شیر
 چپ و راست جنگ سواران گرفت
 همی خار زان¹⁵ زهر او برفروخت
 فرو ریخت با زهر خون از برش
 همی¹⁶ خاکرا خون¹⁷ زهرش¹⁸ بشست
 بـتـندی دل اژدها بردرید²⁰

2137. K-б. стоит после б. 4 نماید یکی تا بدینم- VI 3 سپارم ب- VI 2 تن- VI 1

K, 8 دلیران- VI بزرگان- K, I, IV 7 فرکب فی فرسانه ثلاثین- B صد- VI 6 راند- K 5
 I, IV - доб.:

بدید آن تن و پیمچش و خشم اوی * همی آتش افروخت از چشم اوی
 9 K, I, IV, VI - доб. 10 مر اینرا تو چون- VI چنان- K 9

بدین بد [بهرزه- VI] مده شهر ایران بباد * مکن دشمنت را بدین بیوم بشاد
 و قالوا أيها الملك لا تلق ببيدك إلى التهلكة و أبقی علی الملك فلم یقبل و تشمرب- B
 نگرود- K, IV, VI 12 الله خیر حافظا- B جانرا- K, I, IV, VI 11 کأسد أصبح للبيديه نافضا
 همان- K 16 همه خاکرا- VI خاور از- K, I, IV 15 بپیکان پولاد کامش- K 14 و оп. K 3
 17 K, I, IV - доб. و 18 VI زهر و خونش- 19 K, I, IV سبک- 20 VI - б. оп.

- 2115 مرا پیشت بودی گر ایدر بدی
گر از نزد ما سوی ایران شود
چو کهنتر چنین باشد و مهتر اوی
همه شب همی کار او ساختم
فرستمش فردا بر³ ازدها
2120 نباشم نکوهیده⁴ کار اوی
بگفت این⁷ و بهرام را پیشی خواند
بدو گفت یزدان پاک⁹ آفرین¹⁰
که هندوستانرا بشوویی ز بد
یکی کار پیشی است با درد و رنج
2125 چو این¹² کرده باشی زمانی میای¹³
بشنگل چنین پاسخ آورد شاه
ز فرمان تو نگذرم یک زمان
بدو گفت شنگل که چندین بلاست¹⁶
بخشکی و دریا همی بگذرد
2130 توانی مگر چاره‌پی ساختن
بایران ببری باژ هندوستان
همان هدیه هند با باژ نیز
بدو گفت بهرام کای پادشا

¹ I, IV — کشورم ² VI — در پیشی لشکر ³ K, I, IV — نزدیک آن ⁴ K, I, IV — سوئی
IV — نکوهید از ⁵ K, I, IV — او ⁶ VI — б. оп.; K — доб.:

چه گویند ای نامور مهتران * پسندید رای مرا ای سران
نزد [یک] آن پای — IV¹⁰ بر کردگار — VI داد — K⁹ دلیری بخواند — K⁸ فرستاد — K⁷
— VI¹⁵ بشو — K, VI¹⁴ بپای — IV¹³ چنان — I¹² که او مر ترا راند از — K, VI¹¹ دین
دم آهنچرا — K, I — دماهنگر — J¹⁸ هست از — VI ماجر — K, I, IV¹⁷ ست — VI¹⁶ б. оп.
باشد همداستان — I, IV باشد بدین داستان — J²¹ بدان — VI²⁰ б. оп. ¹⁹ VI — دم آهنچرا — IV
²² I, IV — و تبغ ²³ VI — б. оп.; K — доб.:

بایران ترا نام ازین بر شود * همانا که با ابر هم‌بر شود
²⁴ K, I, IV — و б. оп.

تو گفستی همی خوار گیرد¹ روان²
 پر از خشم سر دل⁵ نهاده بمرگ⁶
 ز ترکش برآورد تپیر خدنگ
 برین همنشان تا غمین⁷ گشت⁸ برگ⁹
 برآهیخت خنجر بجای کمان
 بنام خداوند بی یار و جفت
 بفرمان او تابد از چرخ هور¹⁰
 سر کمرگ زان پیشه بیرون برند
 بدیدها بیاراست ایوان¹² سور
 نشانددند¹³ بهرام را پیش گاه¹⁴
 بزرگان هند و سواران چین
 به بهرام گفتند کای نامدار
 بکردار تو راه¹⁵ دیدار¹⁶ نیست
 گهگی تازه روی و²⁰ زمانسی دژم²¹

کمانرا بزه کرد مرد جوان
 پیامد دوان³ تا بنزدیک کمرگ⁴
 کمان کیبانی گرفتند بچنگ
 همی تپیر بارید همچون تگرگ 2100
 چو دانست کورا سرآمد ز مان
 سر کمرگ را راست بمرید و گفت
 که او داد چندین مرا فرّ و زور
 بفرمود تا گاو¹¹ گردون برند
 ببردند چون دید شنگل ز دور 2105
 چو بر تخت بنشست پرمایه شاه
 همی کرد هر کسی برو آفرین
 برفتند هر مهتری با نثار
 کسی را سزای تو کردار نیست
 ازو¹⁷ شادمان شنگل و دل¹⁸ بغم¹⁹ 2110

۳۶

بدریا بدی گاه بر²³ آفتاب
 وزو خاستی موج دریای نیل²⁴
 بدان تپیزهش رازداران²⁵ خویش
 گهگی شادمانم گهگی پر ز درد

یکی ازدها بود بر خشک و²² آب
 همی درکشیدی بدم ژنده پیل
 چنین گفت شنگل بیاران خویش
 که من زین فرستاده شیرمرد

گورگ - VI, T - 4 دمان - K, I, IV - 3 توان - K - 2 همی گیرد از وی - K, I, IV, VI - 1
 VI - 8 غمی - K, I, IV - 7 پر از خشم گشته ز گورگ سترگ - VI - 6 دل سر - K, I, IV - 5
 K - доб.: 10 گورگ - T - 9 بشد سست
 ببردند دندان کمرگ و برفت * سوی کاخ شنگل گرازد تفت
 نشاندهش بر تخت در پیشگاه - VI - 14 نشانید - I - 13 و IV - доб.: 12 و I - 11
 تازه بودی - K - 20 بدرد - VI - 19 گه - K, I, IV - 18 ازان - VI - 17 دیده را کار - VI - 16 ماه - L - 15
 گاه و گه - VI - در - I, IV - 23 و K - 22 یکی روی گلگون یکی روی زرد - VI - 21
 پرهنر نامداران - K, VI - 26 B - перевод бб. 2111, 2112 стоит после перевода б. 2119.

برآید بدست تو این کارکرد
 همه¹ چرم اورا بتییر آزدن
 بفرست تو ای مرد پیروزگر
 چه⁵ نزدیک این نامدار انجمن
 بود زنده نام تو تا جاودان⁷
 کنه میا من بپاید⁸ یکی رهنمای
 به⁹ بیستی بخون غرقه پیراهنش
 که اورا نشیمن بدانست و جای¹⁰
 بدان پیشه¹¹ کنگر ریخته خون
 ز بالا و پناه و اذدام اوی
 خرامان بدان پیشه¹² کنگر تفت
 پنیکار آن کنگر بسته میان
 ز هنگش همی¹⁷ پست شد بوم¹⁸ اوی
 ز مردی همی بگذرد این¹⁹ سخن
 وگرچه دلیرست خسرو²² بچنگ
 بدین جنگ دستوری شاه نیست²³
 مرا گر به ندوستان داد خاک
 که اندیشه ز اندازه²⁵ بیرون بود²⁶

بمهرام گفت ای پسندیده مرد
 بنزدیک آن کنگر بایند شدن
 اگر² زو تهی گردد³ این بوم و بر
 یکی دست⁴ باشدت نزدیک من
 که جاوید در کشور هندوان⁶
 بدو گفت بهرام پاسکیمزه زای
 چو بینم بنیروی یزدان تنمش
 بدو داد شنگل یکی رهنمای
 همی رفت با نیکدل¹¹ رهنمون
 همی گفت چندی¹² ز آرام اوی
 چو بنمود و¹³ برگشت و¹⁴ بهرام رفت
 پس پشت او چندی¹⁵ ایرانیان
 چو¹⁶ از دور دیدند خرطوم اوی
 بدو هر کسی گفت شاهها مکن
 نکردست کس جنگ با کوه و²⁰ سنگ²¹
 بشنگل چنین گوی کاین راه نیست
 چنین داد پاسخ که یزدان پاک
 بجای²⁴ دگر مرگ من چون بود

چو - K⁵ جاه - VI⁴ بر آساید - K, I, IV, VI³ مگر - K, I, IV² همان - K¹
 و إذا فعلت - ب کند هر کسی بر تو بر آفرین - K, I, IV, VI⁷ هند و چین - K, I, IV, VI⁶
 VI¹¹ - VI¹⁰ - 6. op. نه - L⁹ بپاید - I⁸ ذلك فقد أسديت اليها پيدا لا تنسى أبداً
 K, I, IV, VI¹⁵ - انگشت - VI¹⁴ و - I, VI¹³ - چندین - I, IV¹² فرستاد شنگل یکی
 K, I, VI²⁰ - بگذرانی - K, I, IV¹⁹ موم - K¹⁸ ز آهنگ او - VI¹⁷ چن - I¹⁶ چند از
 :دوب. - K, I, IV²³ دلیرند شاهان - I, IV²² کنگ - K²¹ و
 بفرمان کنم جنگ تا [با - IV] شاه من * اگر بشنود بسپرد گاه من
 :دوب. - K²⁶ که اندازه ز اندیشه - I, IV, VI²⁵ از اندازه اندیشه - K²⁵ بجایی - VI²⁴
 کسی را که باشد نژادش ز خاک * اگر بناز گردد بدو بر چه پای
 شمام غم مدارید ای سروران * سرآرم من این کنگ بدرا روان

مرا در دو کشور مکن روی زرد
 گز از نیستی چند باشم برنج
 همان¹ گذردش² راه³ و آیین ما
 بمرخاستن گم کند راه خویش
 بد و نیک بر ما همی بگذرد⁵
 که پشتت زمانه بدو بود راست
 جهاندار کیخسرو و⁷ کیقباد
 جهاندار پیروز⁹ خود کامرا
 بمردی¹⁰ سرآرد جهان بر سر
 با ایران کشید خاک جادوستان¹¹
 به پیند¹² مرا شاه پیروز گز
 چنین خواندم شاه و هم باب و مام
 که من دیر ماندم بشهر کسان
 شنیده سخن¹⁴ پیش او برش مرد
 چنین گفت اگر¹⁵ دور ماند¹⁶ ز راه
 سرآید بدین مرد لشکر فروز¹⁹

2060 پفرجام گفت ای سخن گوی مبرد
 من از شاه ایران نه پیچم بکنج
 جزین باشد آرایش دین ما
 هراکس که پیچد سر از شاه⁴ خویش
 فزونی نجاست آنک بودش خرد
 خداوند گیتی فریدون⁶ کجاست
 کجاست آن بزرگان خسرو نژاد
 زگر آنک دانی تو⁸ بهرام را
 اگر من ز فرمان او بگذرم
 نمایند بر و نوم هندوستان
 همان به که من باز گزدم بدر
 2070 گز از نام پرسیم برزوی نام
 همه¹³ پاسخ من بشنگل رسان
 چو دستور بشنید پاسخ ببرد
 ز پاسخ پرآزنگ شد روی شاه
 یکی چاره سازم کنون¹⁷ من¹⁸ که روز
 2075

۳۵

22 بالای او²³ بسته بر²⁴ پاد راه
 هم از²⁵ آسمان²⁶ کرگس تیز پر
 از آواز او کمر شدی تیز گوش²⁹

یکی کرگ²⁰ بود اندران شهر²¹ شاه
 ازان پیشه بگریختی شیر نر
 یکایک همه هند²⁷ زو پر²⁸ خروش

1 Л-از هم 2 I, IV-доб. و VI-بود نه آیدون بود-3 Л-رای 4 IV-راه (нет рифмы).

5 VI-б. оп. 6 K, I, IV, VI-آفریدون 7 Л-و 8 JI-داند 9 K, I, IV, VI-جوان جهانجوی 10 K-بمن بر 11 VI-б. оп. 12 K-ند پیچد 13 VI-همین 14 K, I, IV-همه 15 K, I, IV, VI-کو 16 K-دور ماندم 17 I, IV-برو 18 K-من این را 19 K, VI-گیتی فروز 20 T-گرگ 21 K, IV-مرز 22 I, IV-ب 23 I, IV-آن

24 VI-بد 25 I-همان 26 IV-همی باسمان 27 K-مرز 28 I-در 29 VI-б. оп.

20 K, VI-مرز 21 K, IV-مرز 22 I, IV-ب 23 I, IV-آن

24 VI-بد 25 I-همان 26 IV-همی باسمان 27 K-مرز 28 I-در 29 VI-б. оп.

20 K, VI-مرز 21 K, IV-مرز 22 I, IV-ب 23 I, IV-آن

24 VI-بد 25 I-همان 26 IV-همی باسمان 27 K-مرز 28 I-در 29 VI-б. оп.

ز بهرام با او¹ سخن چند راند²
 گر از پهلوان نام او پیش نیست
 ز قنوج رفتن ترا روی نیست³
 گر⁴ از گفت من⁵ در دل آرد نهیب
 تو آن⁶ گوی با وی که درخور بود
 که پیش شده هند بفزودی¹⁰ آب¹¹
 نگه داری آن رای بهاریک اوی
 سپهداری و باز¹³ و¹⁴ ملک تراست¹⁵
 نسیم بهار¹⁶ آید از جویمبار
 چو باشد درم دل نباشد بغم¹⁷
 بخندد چو ببند همی چهر تو¹⁸
 ز قنوج برنگذرد¹⁹ نیک بخت²⁰
 که از نام گورد دل شاد کام
 فزون گردد از فر او فر ارز²² ما
 بدین مرز²⁴ بارز ما²⁵ سر²⁶ کنیم²³
 بگفت این بهرام و بنمود راه
 که بی نام پاسخ نبودی تمام
 دگر شد که تا چون دهد پاسخی

پس انگاه دستورا پیش خواند
 گر این مرد بهرام را خویش نیست
 بخوبی بگویش که ایدر بایست
 چو⁴ گویی دهد او تن اندر⁵ فریب
 تو گویی مر اورا نکو تر بود
 بگویش بران رو که باشد⁹ صواب
 کنون¹² گر بهاشی بنزدیک اوی
 هرانجا که خوشتر ولایت تراست
 بجایی که باشد همیشه بهار
 گهر هست و دینار و گنج درم
 نوازنده شاهی که از مهر تو
 بسالی دو بارست بار درخت
 چو این گفته باشی پرسش ز نام
 مگر رام گردد بدین مرز²¹ ما
 ورا زود سالار لشکر کنیم²³
 پیامد جهان دیده دستور شاه
 ز بهرام زان پس پرسید نام
 چو بشنید بهرام رزگ رخشی

1 VI-وی 2 K, I, VI-доб.:

ازان پس بفرزانه خویش گفت * که با تو سخن دارم اندر نهفت
 ما- VI⁷ که- K⁶ مرورا همی با- K⁵ چ- VI⁴ تو- K⁴ 2043, 2044 оп. 66- IV³
 VI-¹² VI-¹¹ شاه اندر فزودی- K¹⁰ روی کاید- K⁹ و زان- IV⁸ چنان- K⁸
 فاحتل علیه- B 2044-2049 оп.; Л- 66. 2044-2049 оп.; و- K, I¹⁴ ناز- I¹³ تخت- K¹³ بگو گر
 و اخده عن معاودة تلك البلاد و عده متا بكل جمیل فلعلک تصرف عن الإنصراف فانا
 K-¹⁸ دژم- I¹⁷ گلان- I, IV¹⁶ گلاب- K, VI¹⁶ بجعله سالار جنودنا و پهلوان جیوشنا
 66. 2051, 2052 оп. 19 IV- بگذرد- K, I, IV, VI-²⁰ доб.:

ازین باب [یاد- VI] هر چند خواهی [چند *] چو روی اندر آری تو با او [وی- K] بروی
 ار توانی- K [بگوی
 ورا زود سالار لشکر- K²⁶ من- VI²⁵ ارز- VI²⁴ کنم- VI²³ بهر- VI²² شهر- VI²¹

ستون^۱ سواران^۲ بود بی گمان
بزه کن گمانرا و بگشای شست
عناذرا باسپ تگاور سپرد^۵
نشانه بیک چوبه برهم^۷ شکست
سواران میدان^۸ و مردان کین

چنین گفت شنگل که تیر و گمان
تو با شاخ و یالی بیفراز^۳ دست
گمانرا بزه کرد بهرام گرد^۴
یکی تیر بگیرفت و بگشاد شست^۶
گرفتند یکسر بزو آفرین

2025

۳۴

که این فرّ و این^۹ برز^{۱۰} و تیر و گمان
نه هندی^{۱۱} نه ترکی^{۱۲} نه آزادرا
برادرش خوانم هم اندرخورست^{۱۴}
که ای پرهنر باگهر^{۱۷} پیشگاه
بدین بخشش^{۱۸} و زور و تیر و گمان
نباشی مگر نامداری دلپیر^{۲۰}
فرستادگانرا مکن ناپسند^{۲۱}
برادرش خوانیم باشد گناه
نه دانش‌پژوهم نه فرزانهام
نماید که یابد^{۲۲} مارا^{۲۳} خشم شاه
که با تو هنوزست^{۲۴} مارا^{۲۵} سخن
که رفتن بزودی^{۲۶} نباشد صواب
چو پخته نخواستی می خام گیر

ز بهرام شنگل شد اندر گمان
نماید همی این فرستاده را
اگر خویش شاهست^{۱۳} گر مهترست
بخندید و^{۱۵} بهرام^{۱۶} گفت شاه
برادر تووی شاهرا بی گمان
که فرّ کیمان داری و زور شیر
بدو گفت بهرام کای شاه هندی
نه از تخمه یزدگردم نه شاه
از ایران یکی مرد بیگانهام
مرا باز گردان که دورست راه
بدو گفت شنگل که تندی مکن
نبایدت کردن پرفتین شتاب
بهر ما بماش و دل آرام^{۲۷} گیر

2030

2035

2040

شاخ یالی - IV و با یال بفراز - K^۳ سواری - I, IV, VI^۲ نشان - IV بسودن - I^۱
برانگیخت [انگیخته - IV] نغز آن - I, IV, VI^۵ گور - I, IV, VI^۴ بیفزای - VI و بفراز
VI - ستوران و پیمان - IV^۸ درهم - I, IV دو چوبه بهم بر - K^۷ دست - I^۶ تگاور ستور
و IV-доб. ^{۱۳} ترک و - K, I, IV, VI^{۱۲} هندو - K, I, VI^{۱۱} زور - K^{۱۰} فرّهی - I^۹ و گردان
پرهنر پرگهر - IV باگهر پرهنر - I^{۱۷} زان - I^{۱۶} و - I^{۱۵} همی درخورست - K^{۱۴}
باشد - K^{۲۲} نام سند - K, I, IV^{۲۱} کین و این - K^{۱۹} کوشش - VI^{۱۸}
که مارا بنرمیست با تو - IV^{۲۵} بسی است - K^{۲۴} در من رسد - VI^{۲۳} تابد - IV
دلارام - I^{۲۷} ازینجا - VI^{۲۶}

یکشستی که دارند با دیو پیا^۱
 بیستندشان در میانها ازار
 گرازان و پیچان دو مرد گران
 بمغزش نمید اندرافکنند شور
 بهرمای تا من بمندم ازار
 نه اندر خرابی^۲ و مستی شوم
 چو زیر آوری خون ایشان بریز
 بمردی خم آورد بالای راست
 چو شیری که یازد بگور^۴ ژیان^۵
 شکست^۷ و پپالود رنگ رخانش^۶
 ازان برز^۹ بالا و آن زور^{۱۰} و^{۱۱} گفت
 ورا از چهل مرد^{۱۲} برتر نشاند
 برفتند ز ایوان گوه رنگار^{۱۳}
 ز خوردن^{۱۵} برآسود^{۱۶} برنا و پیر
 فروزنده بر چرخ بنمود روی
 بمیدان خرامید^{۱۸} چوگان بدست
 همی تاخت بر آرزو یک زمان
 کمان کیانی گرفت^{۱۹} بدست
 چنان دان که هستند^{۲۱} با من سوار
 چو فرمان دهد شاه آزاده خوی

دو تن را به فرمود زور آزمای
 2005 برفتند شایسته مردان کار
 همی کرد زور ان برین این بران
 چو برداشت بهرام جام بلور
 بشنگل چنین گفت کای شهریار
 چو با زورمندان یکشستی شوم
 2010 بخندید شنگل بدو گفت خیز
 چو بشنید بهرام بر پای خاست
 کسی را که^۳ بگرفت زیشان میان
 همی بر زمین زد چنان کاستخوانش^۸
 بدو مانده بد شنگل^۸ اندر شگفت
 2015 بهندی همی نام یزدان بخواند
 چو گشتند مست از می خوشگوار
 چو گردون پوشید چینی^{۱۴} حریر
 چو ز زمین شد آن چادر مشکبوی
 شه هندوان باره^{۱۷} برنشست
 2020 به بردند با شاه تیر و کمان
 به بهرام فرمود تا برنشست
 بشنگل چنین گفت^{۲۰} کای شهریار
 همی تیر و چوگان کنند^{۲۲} آرزوی

VI - بگوری - K, I, IV - ۴ یکی را چو - K - ۳ جوانی - Л, I, IV, VI - ۲ VI - ۱
 VI - ۵ بگفت - I, IV, VI - ۷ оп. ش - IV - ۶ گران - IV - ۵ همی بر زمین زد چو شیر
 و - I - ۱۱ هماندم ازین بازو و پال - VI - پال - K - ۱۰ و IV - ۹ بدل گفت شنگل که
 оп. - ۱۲ IV - جمله - ۱۳ K - доб:

به آرام گه رفت شنگل ز مر * دل و دیده بزرگشت از شاه کر
 17 K, 16 VI - کوشش - VI - گردون - IV - 15 گردون - IV - مسکین - I, VI - تایی - K - 14
 I, IV, VI - باره - IV - 18 گرازید - K - 66. 2020, 2021 оп.; I, VI - вместо 66. 2019-2021 гапло-
 графия: А 2019- В 2021. 20 K - گفت بهرام - 21 K, I, IV, VI - هست - 22 IV - کند

گر ایدونک زپیشان^۱ برای و خرد
مرا نیز با مرز تو کار نیست
و گرنه ز مردان جنگاوران 1990
گزین کن ز هندوستان صد سوار
نخواهیم ما باژ از^۲ مرز تو
یکی بر یکی زان^۳ ما^۴ بگذرد
که نزدیک بخرد سخنی خوار نیست^۵
کسی کو گراید بگرز گران
که با یک^۶ تن از ما کند کارزار
چو پیدا شود مردی و ارز تو

۳۳

چو بشنید شنگل بههرام گفت
زمانی فرود آی و بگشای بند
یکی خرم ایوان بپرداختند 1995
بیسود^۷ بههرام تا نیمروز
چو در پیش^۸ شنگل نهادند خوان
کز ایران فرستاده^۹ خسروست
کسی را که با اوست هم زمین نشان
بشد نیز بهرام و^{۱۰} بر خوان نشست 2000
چو نان خورده شد مجلس آراستند
همی بوی مشک آمد از خوردنی
بزرگان چو از باده خرم شدند

که رای تو با مردمی نیست جفت
چه گویی سخنه‌ای ناسودمند
همه^{۱۱} هرچ^{۱۲} بایست بر ساختند
چو بر اوج شد تاج^{۱۳} گیتی فروز^{۱۴}
یکی را^{۱۵} بفرمود^{۱۶} کورا^{۱۷} بخوان
سخن گوی و هم^{۱۸} کامگار^{۱۹} نوست
بیاور بخوان^{۲۰} رسولان نشان^{۲۱}
بنان دست بگشاد و^{۲۲} لبرا بست
نوازنده رود و می خواستند
همان زیر زبفت گسترده^{۲۳}
ز تیمار ناپوده بیغم^{۲۴} شدند

بر ردان خرم I, IV بدانایی از ما همی - K^۳ بهر دانش از رای - VI^۲ ایشان - K^۱
K^۶ - فارس واحد من رجالی - B صد - VI^۵ 1987-1989 отсутствует. B - перевод бб.^۴
VI^{۱۰} - بر آسود - IV^۹ چنانچون - VI^۸ بره - K^۷ باژ اندرین - IV باژ اندران - I ازین
K^{۱۱} - доб.: شاه

بفرمود شنگل بسالار خوان * که بزومی بیارای و اورا بخوان
بیاراست بزومی بفرمان شاه * در ایوان پرستنده^{۱۱} نیکخواه
فلما انتصفت النهار و جلس شنکل للطعام استعضر الرسول - B - доб. 2-й из этих бб.;
K^{۱۶} - کین را - I, IV^{۱۵} بسالار خوان گفت - K^{۱۴} کسی را - I, IV, VI^{۱۳} بنزدیک - VI^{۱۲}
I^{۲۰} - بخوان - VI^{۱۹} بخوان و بجای - K^{۱۸} و اندر مکان - I, IV کامگاری - K, VI^{۱۷} در
خرم - VI^{۲۳} K - б. оп.^{۲۲} گشاده میان و دو - K^{۲۱} оп.

همه¹ به ورا گورد² دریاست راه
 ز فتوح تا مرز دریای چین⁵
 بزرگان همه زیردست منند
 بهند و بچین⁶ و ختن پاسمان
 همه تاج مازا ستایند⁷ 1975
 بمشکوی من دخت فغفور¹¹ چین
 پسر دارم از وی یکی شیردل
 ز هنگام کاوس تا¹³ کیقباد
 همان نامبردار¹⁵ سیصد هزار
 ز پیوستگانم هزار و دویست 1980
 همه زاد بر زاد¹⁶ خویش منند
 که در همیشه شیران بهنگام جنگ
 گر آیین بدی هیچ آزاده را
 سرترا²¹ جدا کردم از تننت
 بدو گفتم بهرام کای نامدار²² 1985
 مرا شاه من گفتم²⁴ کورا²⁵ بگوی
 ز درگه دو دانا پدیدار کن

نیاید³ بدین خاک بر دیو گاه⁴
 ز سقلاب تا پیش ایران زمین⁶
 به بیچارگی درپرست⁷ منند
 نرانند⁹ جز نام من بر زبان
 پرستندگی را فزایند¹⁰
 مرا خواند اندر جهان آفرین
 که بستاند از کوه¹² بشمشیر دل
 ازین بوم و بر کس نکردست یاد¹⁴
 ز لشکر که خواند مرا شهریار
 کزیشان کسی را بمن راه نیست
 که در هند بر پای پیش منند
 ز¹⁷ آورد¹⁸ ایشان بخاید¹⁹ چنگ²⁰
 که کشتی بستندی فرستاده را
 شدی مویه گر بر تو پیراهنت
 اگر مهتری کام کژی²³ مغار
 که گر بخردی راه²⁶ کژی²⁷ مجوی²⁸
 زبانه آور²⁹ کامران بر³⁰ سخن

¹ K, I, IV—همان ² K, I, IV—کوه ³ K—بماید IV—نسازد ⁴ Л, К—راه (нет рифмы);
 VI—б. оп.; Б—перевод б. отсутствует. ⁵ K, I, IV, VI—ایران زمین ⁶ K—سقلاب
 روا رو چین تا—VI وزو تا بسقلاب تا پیش [و دریای—IV] چین—I, IV تا مرز چین
 کلهم—⁷ Б من حد فتوح الی حد ایران الی ارض الصین و سقلاب—B بسقلاب چین
 VI—¹⁴ و از—¹³ K—کو—I وی—¹² K—دختر شاه—¹¹ K—¹⁰ VI—66. 1974, 1975 оп.; Б—
 перевод этих бб. отсутствует. ⁹ K, I, IV—نراند بر—⁸ K—عبدۀ بابی
 66. 1977, 1978 оп. ¹⁵ K—نامداران I—نامدارند (метр нарушен); VI—چو—¹⁶ VI—
 و لی—1982: 66. 1977—²⁰ B—¹⁹ K, I, IV, VI—بخایند—¹⁸ I, IV—آواز—¹⁷ K—بر زاده
 تندی—²³ K, VI—تاجدار—²² K, I—سر تو—²¹ K—منها ولد یشتی قلب الأسد فی العرین
 IV—²⁸ IV—تندی—²⁷ VI—کام—²⁶ I—اورا—²⁵ IV—گفتم بهرام—²⁴ K, VI—خفص غلیبک—
 در—³⁰ IV—که داری [دانی—K] ورا—²⁹ K, I, IV—فلا تعدل عن طریق السداد—²⁸ B—مپوی
 و مرد دانا—VI

- بگفتار مشتتاب و تندی مکن
 چنانهم نماید همی راه تو
 نباشم² ز گوینده همداستان
 وگر شهر و کشور سپردن برنج
 وگر⁴ خاک و⁵ من همچو دریای آب
 نه با⁷ آسمان جست کس نام و ننگ
 که گیرد ترا مرد داننده خوار
 ز شاهای شمارا زیانست⁹ بهر¹⁰
 نیاکان بدو¹² هیچ ناپرده دست
 چو گنجور ما برگشاید¹⁴ گره
 وگر ژنده پیشش توازد کشید
 ستاره شود پیشش چشم تو خوار¹⁶
 همان ژنده پیلان و گاه مرا
 بود کس که خاوند مرا شهریار
 بمن دارد اکنون جهان پشت راست
 دگر²² گنج²³ کافور نا²⁴ گشته خشک
 بروی زمین هرک گردد²⁷ نژند
 اگر زر و سیمست و گر گوهرست²⁹
 بفرمان من³¹ تنگ بسته کمر
- بدو گفت کای مرد چیره سخن¹
 بزرگی نماید همی شاه تو
 کسی باژ خواهد ز هندوستان
 بلشکر همی گوید این گر³ بگنج
 کلنگا اند شاهان و من چون عقاب
 کسی با ستاره نکوشد⁶ بچنگ
 هنر بهتر از گفتن ناپکار⁸
 نه مردی نه دانشی نه کشور نه شهر
 نهفته همه بوم¹¹ گنج منست
 دگر¹³ گنج برگستوان و زره
 به پیلانش باید کشیدن کلید
 وگر گیری¹⁵ از تیغ و جوشن شمار
 زمین برنتابد سپاه مرا
 هزار ار¹⁷ بهندی زنی در¹⁸ هزار
 همان¹⁹ کوه و دریای²⁰ گوهر مر است²¹
 همان چشمه عنبر و عود و مشک
 دگر²⁵ داروی²⁶ مردم دردمند
 همه بوم مارا بدینسان پرست²⁸
 چو هشتاد³⁰ شاهند با تاج زر

1 K — 2 оп. و — 3 K, I, IV, VI — 4 K, I, IV, VI — 5 K — 6 B — перевод бб. 1957—1959
 7 K — 8 K — 9 IV, VI — 10 B — перевод бб. 1957—1959
 11 Л — доб. B — 12 K — 13 K — 14 K — 15 K, I, IV, VI — 16 B — перевод б. отсутствует. 17 IV —
 18 Л — 19 I, IV — 20 B — 21 B — 22 I, IV — 23 T — 24 Л — 25 I, VI — 26 K —
 27 K — 28 T — 29 VI — б. оп.; B — перевод бб. 1967—1969 оп.
 30 B — 31 Л — оп.; I —

- 1935
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
- 1940
 1945

۳۲

- 1950
 26
 27
 28

زبان — I, IV, VI — 5. K — 6. op. 3 K, VI — 6. op. 2 I, IV — 2. با فتر و — 1 K
 زبان تیز — K — 6. ثم قال بلسان ذلق في مضمار البهتان منطلق — B تیز بگشاد و گفت از
 که پیغام دارم ز بهرام شاه — K — 8. شهنشاه — VI — 7 فرست — VI بگشاد پیش سپاه
 کان — I, VI — 13. op. VI — 6. 12 باید — IV — 11. مهی و بهی — IV — 10. زر کر سبش — I, IV, VI — 9
 K — 16. و — K — 17. I, K — 16. ندارد نژاد — VI — 15. همان شاه پیروز — K — 14. کای — IV
 K, I, 21. و بژه — VI — 20. باردار — VI — 19. op. VI — 6. 18. پدرام [بر مرز و — K] شهر — IV
 نامه — K, VI — 25. 1938. ب. см. پهلوان — L — 24. و — VI — 23. تندیار — VI — 22. شود — IV
 هم رنگ قیبر — K — 28. فترخ — K, I, IV, VI — 27. اندرو — VI — 26. پهلوی

بر آراست بر^۱ س از نخچیر گاه
جزاز^۵ نامدارانش هم ره نبود^۶
گذشت از بر^۷ آب جادوستان
در^۸ پورده و بارگاهش بدید
بدر بر فراوان سلیج و نوا^{۱۰}
خروشیدن زنگ با کژنای^{۱۱}
دلش را باندیش شاهاندر نشاند^{۱۳}
پرستنده^{۱۵} و پای کاران^{۱۶} اوی
فرستاده آمد بدین بارگاه
ز پورده درون^{۱۷} تا بر^{۱۸} شهریار
بارجش^{۱۹} ز درگاه بگذاشتند
یکی خانه^{۲۰} دید آسمانش بلور
نشانده بهر جای چندی^{۲۲} گهر
پس پیشت او^{۲۳} ایستاده بپای^{۲۴}
نهاده بسرد بر ز گوهر کلاه^{۲۶}

چو بنهاد بر نامه بر مهر شاه
۱920 بلشکر ز کارش^۲ کس^۳ آگه نبود^۴
پیامد بدین سان بهندوستان
چو نزدیک ایوان شنگل رسید
بر آورده پی بنود سر در^۹ هوا
سواران و پیلان بدر بر پپای
۱925 شگفتی بدان بارگه بر^{۱۲} بماند
چنین گفت با پرده داران^{۱۴} اوی
که از نزد پیروز بهرام شاه
هماندر زمان رفت سالار بازار
بفرمود تا پورده برداشتند
۱930 خرامان همی رفت بهرام گور
ازارش^{۲۱} همه سیم و پیکرش زر
نشسته بنزدیک او رهنمای
برادرش را دید بر^{۲۵} زیرگاه

^۱ K, I, IV, VI — با — بعض متصیباته — B — و تجہیز للصيد مظهرأ أنه خارج الی بعض متصیباته — B — K, I, IV, VI —
^۲ I, IV, VI — همان — ^۳ K — رازش — ^۴ K, I, IV, VI — آگاه نه — ^۵ VI — ز لشکر بزرگانیش — ^۶ K, I, IV, VI —
^۷ K, I, IV, VI — لب — ^۸ I, IV — برو — ^۹ IV — بر آورده بودش سر اندر — ^{۱۰} VI — ب. — ^{۱۱} VI —
^{۱۲} K, I, IV — در — ^{۱۳} II — بماند — ^{۱۴} VI — پایکاران — ^{۱۵} I, IV, VI — ب. — ^{۱۶} K —
^{۱۷} K, I, IV — دوان — ^{۱۸} VI — دوان — ^{۱۹} VI — بارزش — ^{۲۰} I, IV — پای داران — ^{۲۱} I —
^{۲۲} VI — نپوشنده — ^{۲۳} K, I, IV — تخت — ^{۲۴} K, I, IV — ب. — ^{۲۵} K —
^{۲۶} VI — 66. 1932, 1933 — ب. —
 و رأی دون التخت أخوا الملك علی رأسه قلنسوة مرصعة — B — بالجواهر و عنده الوزير و علی رأسهما المماليك و الخدم

- 1905
 1910
 1915
- نیای تو مارا پرستنده بود
 کس¹ از ما نبودند² همداستان
 ننگه کن کنون روز خاقان چین
 بتتاراج داد آنک آورده بود
 چنیین هم همی پیمن آیین تو
 مرا ساز جنگست و هم خواسته
 ترا با دلیران من پای نیست
 تو اندر گمادی ز نیروی خویش
 فرستادم اینک فرستاده‌یی
 اگر با⁷ بفرست اگر⁸ جنگ را⁹
 ز ما باد بر جان آنکس درود
 چو خط از نسیم هوا گشت خشک¹²
 بعنوانش بر نام بهرام کرد¹⁴
 که تاج کیان¹⁶ یافت از یزدگرد
 سپهدار مرز و نگهدار بوم
 یزدیک شنگل نگهبان¹⁸ هند
- پدر پیش شاهان ما بنده بود
 که دیر آمدی باز هندوستان
 که از چین پیامد بایران زمین
 به پیچید زان بد که خود کرده بود
 همان³ بخشش و فره⁴ دین تو
 همان لشکر⁵ یکدل آراسته
 بهندادرون لشکر آرای نیست
 همی پیش دریا بری جوی خویش⁶
 سخن گوی و بادانش آزاده‌یی
 بی دانشی سخت کن تنگ را¹⁰
 که داد و خرد باشدش تار و بود¹¹
 نوشتند و بر وی پراگند مشک¹³
 که دادش سر هر بندی رام کرد¹⁵
 بخرداد ماه اندرون روز ارد
 ستاننده¹⁷ با¹⁷ سقلاب و روم
 ز دریای قزوچ تا مرز سند

I, IV - لشکری - K⁵ فره و - I, IV⁴ هم از - I, IV³ نبود - JI² که - I, IV¹ K - доб.: همه لشکر

بترسم کزین بد سرآری جهان * چو آیم ز ایران سوی تو دمان
 بچشمم ز زن کمتری روز کین * براندیش و این کار بهتر بمین
 B - جنگ را - K جنگ ما - JI¹⁰ ما - JI, VI⁹ یا - I بفرستی از - JI, VI⁸ بار - IV⁷
 فوطن نفسک علی أداء الخراج و لا تعص أطراف الزجاج أو تشمر للکفاح و إشراع الأسنة
 نویسنده آن - K, I, IV, VI¹⁸ خشک گشت - K, I, IV, VI¹² 6. op. - VI¹¹ و الرماح
 بنوشت - I بنوشت مرد پیر - K¹⁴ فطوی الکاتب الکتاب - B نامه را در [I, IV - اندر] نوشت
 ز شاه جهان - K¹⁵ بعنوانش نام شه چیره دست - VI نامه شاه دست - IV شاه مهست
 K - доб.: جهاندار [شهنشاه - IV] بهرام یزدان پرست - I, IV, VI خسرو قیزویر
 سرافراز پیروز با زور دست * جهاندار بهرام یزدان پرست
 قائد جیوش الهند - B سپهدار - K, I, IV, VI¹⁸ و - K, IV, VI¹⁷ کیی - K, I, IV, VI¹⁶

- 1885
 1890
 1895
 1900
- همان رسم شاه‌ی و گاه و راه¹
 نگوییم² بایران بآزادگان³
 جزو⁴ هر کسی آنک⁵ بد ناگزیر
 ببردند قراطاس و مششک و قلم
 پر از دانش و آفرین⁶ خدای
 ز یزدان بر آنکس که جست آفرین⁷
 همه چیز جفته⁸ است⁹ و ایزد یکپست
 پرستند¹⁰ و تاجداران¹¹ دهرا¹²
 فروزنده¹³ که تهران و مهران
 جهانرا بگردار بید نسپرد
 که بد آب¹⁴ دانش نیارد مزید¹⁵
 مه‌ادا کسی در¹⁶ بلا مبتلا¹⁷
 که از بد همه ساله ترسان بود
 چشم خرد جست راز¹⁸ جهان
 همان زیور نامداران بود¹⁹
 بکوشد به²⁰ داد و²¹ به‌پیچد ز بد
 روانرا بخون درنشازی²² همی
 بخوبی و زشتی به‌بانه منم
 پدید آید از هر سوی کاستی
 چنین با بدان‌دیشگان ساختن
- بتهنها به‌بینم سپاه و راه
 شوم پیش او چون فرستادگان
 بشد پاک دستور او با¹ دیپر²
 بگفتند هرگونه از پیش و کم
 یکی نامه بنوشست پر پند و رای
 سر نامه کرد از نخست آفرین³
 خداوند هست و خداوند نیست
 ز چیزی کجا او دهد بنده را
 فزون از خرد نیست اندر جهان
 هرآنکس که او شاد شد⁴ از خرد
 پیشیمان نشد هرک نیکی گزید
 ره‌اند خرد مرد را از بلا
 نخستین نشان خرد آن بود
 بدانند تن خویش را در نهان
 خرد افسوس شهریاران بود
 بداند بد و نیک مرد⁵ خرد
 تو انداز⁶ خود ندانی همی
 اگر تاجدار زبانه منم
 تو شاه‌ی کنی کی⁷ بود راستی
 نه آیین شاهان بود ساختن

وزیر- VI-6. op. ² ل- بگویم- K, I, IV- و آزادگان- ⁴ ل- او- VI-6
 K- ⁸ نیز هر کسی که- K, I, IV, VI- ⁷ جز این- I, IV- ⁶ K- الکاتب و الوزیر-
 ل- ¹² جفتند- VI-6 ¹¹ که فرمانش جست- VI-6 ¹⁰ آفرین از نخست- VI-6 ⁹ داد و پر
 I, IV- ¹⁵ گشت- K, I, IV, VI- ¹⁴ فروزیدن- K- ¹³ پرستندهی تاج و دارندها
 راه- IV-6 ¹⁹ VI-6. op. ¹⁸ بر- I, IV- ¹⁷ سرانجام و آغاز گیتی بدید- K- ¹⁶ ز آب
 ز- VI-6 ²² ل- ²¹ مرد از- VI-6 ²⁰ K- ¹⁹ 1895-1897 гаплография: А 1895 — В 1897. ²⁰ K- ¹⁸ вместо бб.
 K- ²⁶ بخوبی نمایی- ل- ²⁵ غیر عارف بقدرک- B- نوازندهی- ل- ²⁴ نکوشد به پیداد- VI-6 ²³

که همواره رسوا بود² پیر³ مست⁴
 پیرری به⁵ آید برفتن بسپیچ
 بهستی غم⁶ روز فردا مدار
 سر سرکشان از غم آزاد باد⁷
 شنیدند و کردند نیکو نگاه
 ازان شاه پیردانش¹¹ و زودیاب¹²
 ورا پادشاه زمین¹³ خواندند

پیری بهستی¹ میازید دست
 گنه کار یزدان میاشید هیچ
 چو خشنود گردد ز ما کردگار
 دل زیردستان بهما شاد باد 1870
 همه نامداران چو⁸ گفتار⁹ شاه
 همه دیده کردند پیشش¹⁰ پر آب
 خروشان پرو آفرین خواندند

۳۰

چنین گفت کای خسرو¹⁴ داد¹⁵ و راست¹⁶
 وزین مرزها رنج و سختی گذشت
 که از داد پیرچیده دارد روان
 ز دزدان پیر آشوب دارد¹⁸ زمین
 بدین داستان کار سازی²⁰ سزد
 چرا باز خواهد ز چین و ز سند
 نیاید که ناخوبی آید بروی²¹
 جهان پیش او چون²³ یکی همیشه شد²²
 بسازم²⁴ نگویم بکس در جهان

وزیر خردمند پر پای خاست
 جهان از بداندیش بی بیم گشت 1875
 مگر نامور شنگل از¹⁷ هندوان
 ز هندوستان تا در مرز چین
 پایبران همی دست یازد¹⁹ ببد
 تو شاهی و شنگل نگه بان هند
 براندیش و تدبیر آن باز جوی 1880
 چو بشنید شاه آن پرازدیشه شد²²
 چنین گفت کاین کار من در جهان

¹ K, I, و لا یمدن ذو المشیب یداً الی الغنا و القمیج - ب - پشادی - VI - بزشتی - I, IV, VI
 فقیمیج بمن جلله الشیب منادمة الشیب علی الشراب - B نه نیکو بود با جوان - IV, VI
² B - перевод бб. 1866, 1867 стоит после перевода бб. 1860, 1861 и перед переводом
³ IV - نیز -
⁴ IV - غم هستی و [هستی - IV, VI] - K, I, IV, VI و L - доб.
⁵ IV - چوپیری در - 1862-1865.
⁶ L - доб. و K, I, IV, VI -
⁷ VI - б. оп. و I, IV -
⁸ L - ز -
⁹ K - کردار -
¹⁰ K, I, IV - یکسر -
¹¹ I, IV - و -
¹² VI - б. оп.
¹³ K, VI - از -
¹⁴ K, I, IV - داور -
¹⁵ I - پای -
¹⁶ I, IV - و -
¹⁷ K, VI -
¹⁸ K, VI - پاکدین -
¹⁹ IV - یابد -
²⁰ K, I, IV, VI - کار تیمارداری -
²¹ VI - б. оп.;
²² L - доб.;
²³ VI -
²⁴ L - بسازیم -

گر او بوم ایران بگردد بدست * پدید آید اندر جهان بت پرست
 بسازیم²⁴ L - بر دل او²³ VI - گشت²² VI -

- 1830 همه زیردستانش پیچان شدند کنون رفت و زو نام بد ماند و بس ز ما باد بر جان او آفرین کنون بر⁵نشستم بر⁶ گاه اوی همی خواهم از کردگار جهان که با زیردستان مدارا کنیم 1835 که با خاک چون جفت گردد تنم شما همچونین چادر راستی که جز مرگرا کس ز مادر⁹ نژاد بکردار شیرست آهنگ اوی همان شیر در زنده را بشکرد 1840 کجا آن سر و¹⁵ تاج شاهنشهان کجا آن سواران¹⁶ گردنکشان کجا آن پیری چه رگان جهان هرانکس که رخ زیر چادر نهفت همه دست پاکی و¹⁸ نیکی بریم بی زدان²⁰ دارند که داد فر که گر کرداری بیک مشمت خاک همانجا²² بسوزم با آتشی²³ تنش وگر در گذشته²⁴ ز شب چند پاس
- فراوان ز تندیش¹ پیچان شدند² همی آفرین او³ نیاید ز کس مبادا که پیچد روانش ز کین⁴ بمینو کشد بی گمان راه اوی که نیرو دهد آشکار و نهان ز خاک سیه مشک سارا کنیم نگیرد ستم دیده بی دامنم بیوشید⁷ شسته دل از کاستی⁸ ز دهقان و¹⁰ تازی و رومی نژاد¹¹ نه پیچد کسی گردن از چنگ اوی¹² بخواری¹³ تن ازدها بسپرد¹⁴ کجا آن بزرگان و¹⁵ فرخ مهان کزیشان نه بینم بگیتی نشان کزیشان بدی شاد جان مهان¹⁷ چنان دان که گشتست با خاک جفت جهانرا بکردار بد نشهریم¹⁹ بتاج و بتخت و نژاد و گهر زیان جوید²¹ اندر بلند و مغاک کنم بر سر دار پیراهنش بدزد ز درویشش دزدی²⁵ پلاس

1 K — از اندوه — 2 VI — б. оп. 3 K, I, IV, VI — آفرینی — 4 Л — بکین — 5 I, IV — تا

که جاوید کس را ز مادر — 9 Л — 8 VI — б. оп. 7 I — доб. 6 K, VI — نشستم بر —

ز دامش — I, IV, VI — ز دانش — 13 K — 12 VI — б. оп. 11 VI — نژاد — 10 Л, K, I — و —

بر ایشان نماید آشکار و — 17 K — و 16 IV — доб. 15 Л — و — 14 K, I — نگردد — IV, VI — بگذرد —

VI — вместо бб. 1842, 1843:

برفتند و ما نیز خواهیم رفت * کسی شادمان زمین سپنجی نرفت

اگر نه — K, I, IV, VI — 22 دارد — 21 K — 20 I, IV — بفرمان — 19 K, IV, VI — نسپریم — 18 VI — یکسر —

چندی — Л — 25 شب گذشته — IV — 24 با آتش بسوزد — VI — 23

دلش گشت پیچان ز کار سپاه
 بشد با یکی نامدار انجمن
 ابر^۴ پیهه روانان پرخاشختر
 گرانمایه را کشور و تاج و گاه
 وزو شادمانه^۵ کههان و مهان^۶
 بنادادن چیز و گفستار سرد
 که ای پرهنر پاکدل^۷ بخردان
 ز کردار شاهان بییداد و داد
 تهی ماند و^{۱۰} هم تن^{۱۱} ز آرام و ناز^{۱۲}
 دل نیک مردان بدونیم بود^{۱۳}
 کسی را نهد کوشش ایزدی
 پیر از غم دل مردم پارسا
 بریده دل^{۱۷} از بیم^{۱۸} گیبهان خدیو
 در دانش و کوشش بخردیست^{۲۲}
 که پیدا شود زو همه^{۲۳} کژ و راست
 نهد پاک و^{۲۴} دانا و یزدان پرست
 که روشن دلش رنگ آتش^{۲۵} گرفت
 چه کردند کز دیو جستند راه
 بآب خرد جان تیره نشست^{۲۶}

چو^۱ از کار^۲ رومی بپردخت شاه
 بفرمود تا موبد^۳ رایزن
 بیخشید روی زمین سربسر
 درم داد و اسپی و نگین و کلاه
 پر از راستی کرد یکسر جهان
 1815 هرانکس که بیداد بد دور کرد
 وزان پس چنین گفت با موبدان
 جهانرا زهرگونه دارید^۸ یاد
 بسی دست شاهان ز بیداد و آز^۹
 1820 جهان از بدانیدیش در بیم بود
 همه دست کرده^{۱۴} بکار بدی
 نهد بر زن و زاده کس^{۱۵} پادشا
 بهر جای گستردن^{۱۶} دست دیو
 سر^{۱۹} نیکوپها و^{۲۰} دست بدیست^{۲۱}
 1825 همه پاک در گردن پادشاست
 پدر گر به بیداد یازید دست
 مدارید کردار او بس شگفت
 بهبینید تا جم و کاوسی شاه
 پدر همچنان راه ایشان بجست

وزان — VI^۵ برین — I, IV — بران — K, VI^۴ موبدی — Л^۳ رای — K, I, IV^۲ چن — I^۱
 — Л^۹ کردند — K^۸ پاکدل پرهنر — K, VI^۷ 1814. 6. стоит перед 6. IV^۶ گشته شادان
 K^{۱۳} یاد — K^{۱۲} ماند تن را — Л^{۱۱} و — K^{۱۰} شاهان بیداد و داد — K بیداد شاه دراز
 6. оп.; VI — 66. 1818—1820 оп. 14 I, IV, VI — برده 15 Л — نهد مرد آزاده کس — K, VI^{۱۶}
 — K^{۲۰} همه — IV^{۱۹} شرم — VI — ترس — K, I, IV^{۱۸} شد — K^{۱۷} گسترده شد [بد — VI]
 21 K, I, IV — بدی 22 K, I — بخردی — IV ایزدی — VI — 6. оп. 23 K, I, IV, VI — پیدا شود — K, I, IV, VI^{۲۳}
 24 K — 6. оп. 25 K, I, IV — آهن — VI خواهد — K, VI^{۲۶} بدست — K, VI^{۲۶} زنگ خواهد — VI آهن — K, I, IV^{۲۵} و — K^{۲۴}

- 1795 بهمرگ پدان¹ شاد باشی رواست
 ازین سودمندی بود زان³ زیان
 چو بشنید رومی پسند آمدش
 بخندید و بر شاه کرد آفرین
 که تخت شهنشاه بیند همی
 پدانش جهانرا بلند افسری
 اگر باز خواهی⁷ ز قیصر رواست⁸
 ز گفتار او شاد شد شهریار
 برون شد فرستاده از پیشی شاه
 پدید آمد آن چادر مشکبوی
 شکیمما نمید¹¹ گنبدتیمیزگرد
 1805 درفشی بزرد¹² چشمه آفتاب
 در بار بگشاد سالار بار
 بفرمود تا خلعت آراستند
 ز سیمین و¹⁵ زرین و اسپ¹⁶ و ستام
 1810 ز دینار و گوهر ز مشک و عبیر

ازان پر - K - گر - Л -³ تن مرد مر - I, IV -¹ چو زیدر ز بن مرد بد - K -² کسان - IV -¹
 K -⁴ جهان - K -⁴ فهذا یضّر و ذاک ینفع - B و زان با - VI
 چنان دان که از موبدان و ردان * همان پاکدل دادگر بخردان
 همان پارسایان نیکوگمان * که بودند از آغاز تا این زمان
 اگر زنده اندی بگیتی درون * بگیتی مرا و ترا رهنمون
 جهان یکسر آباد بودی بداد * نکردی کس از رنج و بیداد یاد
 ورا ایدونک از بدگهر مردمان * که بدخواه باشند و هم بدگمان
 گذر یافتندی ز چنگال مرگ * ازین تیززدم ازدهاگیر کرگ
 ز بدها جهان پاک ویران شدی * همان اورمزد تو و پیران شدی
 سزاست - K, I, IV, VI -⁸ گپیری - I, IV -⁷ موبدی - K, VI -⁶ (метр нарушен). بهرام - T -⁵
 زر - K, I, IV -¹⁴ برآمد - K, VI -¹³ پزر - K -¹² بید - IV -¹¹ VI -¹⁰ ب. оп. در - I, IV -⁹
 VI -⁶ оп.; K -⁶ مرد پیر - K, I, IV -¹⁷ زرین کلاه - Л -¹⁶ شمشیر - VI -¹⁵ خود - VI
 برین گونه گنجی بروبر شمرد * فرستاده رفت و جهانسی بمررد

بدانایئی او¹ سر افگنده اند²
بدلش اندرون روشنایئی فزود³
همان جامه و اسپ و بسیمار چیمز
خردیافته موبد⁵ پرهنر⁶
سوی خانه رفت از بر⁷ شهریار⁸

همه فیلسوفان ورا بنده اند
چو بهرام بشنید شادی نمود
بموبد درم داد ده بدره نیمز
وزانجا خرامان پیامد⁴ بدر
فرستاده قیصر نامدار

1780

۲۸

شهنشاه بر تخت زرین نشست
خردیافته موبد پرگهر⁹
سخنهای ز هرگونه کردند یاد
که ای مرد هشیار بی یار و¹⁰ جفت
که بر کرده او¹² بماید گریست
که از کردنش¹³ مرد گردد بلند
همیشه بزرگ و توانا بود
بهر نیکی ناسزاوارتر¹⁴
شنیدی مگر پاسخ راستان¹⁶
بیندیش¹⁷ و¹⁸ ماهی بخشکی میر¹⁹
سخنهای ز²⁰ دانش²¹ توان یاد کرد
که از دانش افزون شود²³ آبروی
کز²⁴ اندیشه بازیب²⁵ گردد²⁶ سخن
چنان دان که مرگش زیان کارتر

چو خورشید بر چرخ بنمود دست
فرستاده قیصر آمد بدر
بپیش شهنشاه رفتند شاد
فرستاده را موبد شاه گفت
11 گیتی زیان کارتر کار چيست
چه دانی تو اندر جهان سودمند
فرستاده گفت آنک داننا بود
تن مرد نادان ز گیل خوارتر
ز نادان و داننا¹⁵ زدی داستان
بدو گفت موبد که نیکو نگر
فرستاده گفت ای پسندیده مرد
تو این گر دگرگونه دانی²² بگوی
بدو گفت موبد که اندیشه کن
27 گیتی هرآنکو²⁸ بی آزارتر

1785

1790

فرستاده قیصر — K, VI — 4. 1776—1777 оп. VI — 66. 3 سراینده اند — I — 2. وی — K, I, IV — 1. پرهنر — I, IV — 9. VI — 6. 8. در — I, IV — 7. مردم — VI — 6. 5. 1782. см. آمد K, VI — 6. 10. کردش — JI, K — 13. آن — K, I, VI — 12. بیدار — K — 10. معانی پیش — I, IV, VI — 17. داننا و نادان — K — 15. بارگی بر سزاوارتر — I, IV, VI — 21. سخنهای — IV, VI — 20. ماهی خشکی پتر — IV — 19. و — I, IV — 18. فر بگردد — IV — 26. دارد — I — 26. فتره — VI — فتره — I — مغز — K — 25. که — K, IV — 24. بود — I — 23. داری — IV — 27. آنکس — K — 28. پ — IV — 27.

رسازند خرد پادشاه^۳ را^۱ بکام
 خرد دور شد درد ماند و^۵ جفا
 بلنداختری زیـرکی داندش
 که باشد سخـن نزد او پایدار^۷
 از اندازه‌ها نام^۸ او بگـذرد
 خرد بر همه نیکوویها سرست
 که چشم سر ما^{۱۳} نمیند نهان
 بهر دانش از کرده کردگار
 که بینا شمارش بداند^{۱۴} که چند
 کسی را بدو^{۱۵} راه و^{۱۶} آهنک نیست^{۱۷}
 همـان گـردش روزگار ورا
 بماند شگفت اندرو تیزویر^{۲۰}
 ازین خوارتر چیست ای شادمان^{۲۲}
 فراخست رای^{۲۴} جهان آفرین
 زمین را ببوسید و فرمان گزید
 ز^{۲۶} یزدان برین در فزونی مغواه
 سر سرکشان زیر پیـمان تست
 ندارد جهان چون تو شاهی بیاد
 بدانش فزونیست^{۲۸} از بخردان

خرد دارد^۱ ای پیر بسپار^۲ نام
 یکی مهر خوانند و^۴ دیگر وفا
 زبان آوری راستی خواندش
 گهی بـردبـار^۶ و گهی رازدار
 پراگنده اینست نام خرد
 تو چیزی مدان کز خرد برترست^۹
 خرد جوید^{۱۰} آگنده^{۱۱} راز^{۱۲} جهان
 دگر آنک دارد جهاندار خوار
 ستاره‌ست رخشان ز چرخ بلند
 بلند آسمانرا که فرسنگ نیست
 همی خوار گیری شمار ورا
 کسی کو^{۱۸} بمیند^{۱۹} ز پرتاب تیر
 ستاره همی بشمرد^{۲۱} ز آسمان
 من این دامن از هست^{۲۳} پاسخ جزین
 سخن دان^{۲۵} قیصر چو پاسخ شنید
 بهرام گفت ای جهاندار شاه
 که گیتی سراسر بفـرمان تست
 پسند^{۲۷} بزرگان فرخ‌نژاد
 همان نیز دستورت از موبدان

خواندش—K, I, IV, VI^۴ پارسارا—I, IV^۳ هشپار—K^۲ دان تو—VI داری—IV^۱
 VI—^۹ کام—K, I, IV, VI^۸ VI—^۶ استوار—K, I, IV^۷ برد و بار—I^۶ دور ماند—II^۵
 K, I, VI—^{۱۴} نداند—II, VI^{۱۴} زمانه—VI^{۱۳} گرد—VI^{۱۲} افگنده—II^{۱۱} بمیند—VI^{۱۰} بدترست
 و السهل المستصعب هو علم النجوم فإن صاحبه يعلم أسرار الفلك—B نگوید—T بگوید—IV
 و یسهل علیه معرفة طول الفلك و عرضه و مسافة ما بین السماء و الارض (در متن
 I, ^{۱۶} بسپار اندرو—IV که سپر آید و—I^{۱۵} تصحیح قیاسی از روی ترجمه عربی است)
 VI—^{۲۰} اندران تیر پیر—K^{۲۰} نه بمیند—I, IV^{۱۹} گر—K^{۱۸} VI—^{۱۷} ب. on. VI—^{۱۷} و—IV
 B—^{۲۴} راز—K, I, IV, VI^{۲۴} از هر چه—K^{۲۳} کاردان—VI^{۲۲} بشمیری—K, I, IV^{۲۱} ب. on.
 VI—^{۲۷} به—K^{۲۶} گوی—VI^{۲۵} فهذا جواب ما سألت عندي و اللّه أعلم بما وراء ذلك
 و I, IV—^{۲۸} د. on. I, IV^{۲۸} باشد تا

- پرسپید بهرام و بنواختنش بدو گفت کایدن بماندی تو دیر مرا رزم خاقان ز تو باز⁵ داشت کنون روزگار توام⁷ تازه شد⁸ سخن هرچ⁹ گویی تو پاسخ دهیم فرستاده¹⁰ پییر کرد آفرین هران پادشاهی که دارد خرد پییزدان خردمند نزدیکتر تو بر مهتران جهان مهتری ترا دانش و هوش و دادست¹³ و فر همان¹⁴ خرد هست و پاکیزه رای که¹⁸ جاوید بادی تن و جان درست زبانت تر ازوست و گفتن گهر اگرچه²² فرستاده²³ قیصرم
- 1730
- 1735
- 1740
- بر تخت پیروزه بنشاختنش¹ ز دیدار² این مرز نا³ گشته⁴ سپر بگیتی مرا همچو انباز⁶ داشت ترا بودن ایدر بی اندازه شد⁸ وز آواز تو روز فرخ نهیم که بی تو مبادا زمان و زمین¹⁰ ز گفت خردمند رامش ببرد بداندیدش را روز تاریکتر¹¹ که هم مهتر و شاه و هم¹² بهتری بر آپیین شاهان پیروزگر بر¹⁵ هوشمندان توی¹⁶ کدخدای¹⁷ مبیناد گردون میان تو سست¹⁹ گهر سخته هرگز که²⁰ بیند بزر²¹ هممان چاکر شاهرا²³ چاکرم

¹ VI-б. оп.; K-доб.:

پرسپید ازو شاه و دانا بگفت * نمادش سخن یک بیک در نهفت
پراگنده گشتند ازان بارگاه * رد و موبد و مرزبان و سپاه
فرستاده برگشت و شد باز جای * پراندیشه شد مرد پاکیزه رای
دگر روز چون بردمید آفتاب * سپیده پیامد بپالود خواب
نشست از بر گاه شاه جهان * فرستاده را خواست هم در زمان
پیامد فرستاده قیصران * باستاد بر پای پییش سران
جهاندار بهرام کورا بدید * بروبر همی آفرین گسترید
آنک مللت هذه الدیار - B مرز گشتی تو - K⁴ مرزبان - IV ما - I, VI³ و VI-доб.²
K, I, IV, VI -⁶ کار [کام - I] ما جملگی - I, IV روزگارم بتو - K⁷ انبار - IV⁶ بار - IV⁵
که شاهی و - VI¹² VI-бб. 1733, 1734 оп.¹¹ کلاه و نگین - K, VI¹⁰ آنچه - VI⁹ گشت
I, IV -¹⁵ ترا خود - K, I, IV¹⁴ راجست - VI رای و هوش است - K, I, IV¹³ هم مهتر
چنین شاه فرمانده - VI¹⁹ تو - VI¹⁸ VI-б. оп.¹⁷ تویی بر کبان جهان - K¹⁶ ابر
من - I²² VI-б. оп.²² 1735; VI-б. оп.²¹ I, IV-б. стоит после б. 1735; VI-б. оп.²⁰ K- نه
چاکران ترا - K²³

ز شادی جوان شد دل مرد پییر
جهانجوی کرد از جهاندار یاد
بچشمه درون آبها گشت¹ شیر
که یکسر جهان دید زانگونه شاد²

۲۶

1695 پنرسی چنین گفت یک روز شاه
خراسان ترا دادم آباد کن
نگر تا نه باشی بجز³ دادگر
پدر کرد بیداد و⁵ پیچید ازان
بفرمود تا خلعتش ساختند
1700 بدو گفت یزدان پناه تو باد
برفت⁸ دو هفته درنگ آمدش
چو نرسی بشد هفتهایی برگذشت
بفرمود تا موبد موبدان
بدو گفت شد کار قیصر دراز
1705 چه مردست و اندر خرد تا کجاست
بدو گفت موبد انوشه¹¹ بدی
یکی مرد پییرست بارای و شرم
کسی کشی فلاطون بدست¹⁶ اوستاد
یکی بزمنش بود کامد ز روم
1710 بپژمرد چون لاله²⁰ در ماه دی

کنز ای در پرو با نگیین و کلاه
دل زبردستان بهما شاد کن
میاویز⁴ چنگ اندرین ره گذر
چو مردی⁶ برهنه ز باد خزان⁷
گرازمایه گنجی بپرداختند
سر تخت خورشید گاه تو باد
تن آسان خراسان بچنگ آمدش
دل شاه ز اندیشه پردخته⁹ گشت
برفت و بیاورد چندی ران
رسولش همی دیر یابد جواز
که دارد روان از خرد¹⁰ پشت راست
جهاندار و¹² با فزه ایزدی
سخن گفتنش¹³ چرب¹⁴ و آواز نرم¹⁵
خردمند و¹⁷ بادانشی و بانژاد
کنون خیره گشت اندرین مرز و¹⁸ بوم¹⁹
تنش خشک²¹ و رخساره²² همزنگ نی

۱ VI- شد چو- VI-²

جهانجوی چو آراست گیتی ز داد * جهاندار دید از داد آباد و شاد
مرد- K, I, IV-⁶ گر بدی کرد [جست-] IV- K, I, IV-⁵ میازید- JI, VI-⁴ جزا- K, I, IV-³
خرد از- K-¹⁰ پردخت- K-⁹ فسار البیها بعد أسبوعین- B بقزوین- VI-⁸ VI- 6. on.⁷
خوب- K, I, IV-¹⁴ گفتن- K-¹³ و- K, I, IV-¹² که نوشه- K, I, IV-¹¹ روان
VI- 66. 1706, 1707 on.¹⁵ VI- 66. 1708, JI-¹⁹ و- I-¹⁸ و- IV-¹⁷ فداطوسی بود- K-¹⁶ VI- 66. 1706, 1707 on.¹⁵
K, I, IV-²¹ ماه- IV- مار- K, I-²⁰ و کیف یکون من استاده أفلاطون الحکیم- B- 1709 on.;
رخسار- I, IV-²² سست

- 1675 چو اندر نوشتند چینی¹ حریر
بعنوان پرش³ شاه گیتی نوشت
خداوند بخشایش و فرّ و زور
سوی⁸ مرزبانان⁹ فرمان‌بران
بهر سو نوند و سوار و¹¹ هیون
چو آن¹³ نامه آمد بهر کشوری¹⁴ 1680
همی گفت هر کس که یزدان سپاس
زن و مرد و کودک بهامون شدند
همی خواندند آفریدن نهان¹⁹
ازان پس بخوردن بهاراستند
یکی نیمه از روز خوردن بدی 1685
همی نو بهر²¹ بامدادی²² پگاه²³
که هر کس که دارد خورید و دهید
کسی کشی نیازست آید²⁵ بگنج
سه من تافته باده²⁶ سال خورد
جهانی برامش نهادند روی 1690
چنان بد که از بید و²⁹ گل³⁰ افسری
یکی شاخ نرگس بتای³² درم
- سر خامه را کرد مشکین دبیر²
دل داد و داننده⁴ خوب و زشت⁵
شهنشاه⁶ بخشنده بهرام گور⁷
خردمند و¹⁰ دانا و جنگی سران
همی رفت با نامه¹² رهنمون
بهر نامداری¹⁵ و هر مهتری¹⁶
که هست این جهاندار¹⁷ یزدان شناس
بهر¹⁸ کشور از خانه پیرون شدند
بران دادگر شهریار جهان
می و رود و رامشگران خواستند
دگر نیمه زو²⁰ کار کردن بدی
خروشی بدی پیش درگاه شاه
سپاسی ز خوردن بخود²⁴ برنهد
ستاند ز گنج درم ساخته پنج
برنگ گیل نار و با رنگ²⁷ زرد
پراواز می‌خواره شد شهر²⁸ و کوی
ز دیدار او³¹ خواستندی کوری
خریدی کسی زان³³ نگشتی³⁴ دژ³⁵

چو عنوان ان - VI بعنوانش بر - I, IV³ چو قیبر - VI² رخشان - K, I, IV, VI¹
خداوند - K⁶ Л - б. оп.⁵ ز داد و ز پیداد وز - VI دل و داد و خواننده و - IV دارنده - K⁴
VI نامور - Л¹² VI - б. оп.¹¹ و - I¹⁰ و - K, VI - доб.⁹ سر - K, VI⁸ VI - б. оп.⁷
که مارا - VI¹⁷ کنداوری - VI¹⁶ سرفرازی - VI¹⁵ مهتری - VI¹⁴ چین - I¹³ نامه و
چنین - VI²¹ نیمه - VI²⁰ بهان - I بر مهان - Л¹⁹ ز هر - K, I, IV, VI¹⁸ شهبی هست
کسی کو - K, VI²⁵ بما - K, I, IV, VI²⁴ نامداری سپاه - Л²³ بامداد - IV, VI²² نیز هر
نارنج - VI یا زرّ - I, IV²⁷ و تازه خوشبوی و - K²⁷ سه باده همی تافته - K²⁶ ندارد بیاید
VI³³ بچندین - IV³² دینار می - VI³¹ سرخ - K, I, IV, VI³⁰ گنج - K²⁹ پام - K²⁸
ثم اشتغلوا بالشرب و اللهو حتی صار لا یقدر - B³⁵ نگشتی کسی زان - K³⁴ و زانکسی
علی قصیب من الغلاف بدینار و لا علی طاقه نرجس بدرهم

که گیرند² از رفتن رنج³ یاد
 خردمند را سرفرازی دهد
 بهر کار⁵ بی‌ارج⁶ و بی‌فروهمیست
 بدیوانه‌اشان نویسد نام⁸
 دل ما بدارد بآیین و¹⁰ دین¹¹
 بران¹⁴ مهتران¹⁵ مهربازی¹⁶ کنید¹⁸
 که هستند هم بنده کردگار¹⁷
 دهد کودکان را بفرهنگیان
 خرد را ز تن²¹ بر سر افسر کنید²⁰
 بی‌آزار باشید و یزدان پرست
 پی و پیغ²⁴ و پیوند بد برکنید²⁵
 روان را بمهرش گروگان کنید²⁶
 هم آن²⁷ بزرگان و²⁸ پرمایگان²⁹
 وز اندازه³¹ کهنتری³¹ برگذشت
 سبک باز گردد سوی کهنتری
 هرآنکس که هست از شما بی‌نیاز
 دل و پشت خواهندگان مشکند
 بدان چیز نزدیک باشد³⁴ گزند
 که از مردمی باشدش تار و پود³⁵

دگر هرک هستند پهلو نژاد¹
 هم از گنج ما بی‌نیازی دهد
 کسی را که فامست⁴ و دستش تهیست
 هم از گنج ماشان بتوزید فام⁷
 ز یزدان بخواهید⁹ تا هم‌چنین 1660
 بدین مهر¹² ما شادمانی کنید¹³
 همان بندگان را مدارید خوار
 کسی کش بود پایه¹⁸ سنگیان¹⁹
 بدانش روان را توانگر کنید²⁰
 ز چیز کسان دور دارید دست 1665
 بکشید و²² پیمان²³ مشکند
 یزدان پناهید و فرمان کنید
 مچوید آزار هم‌سایگان
 هرآنکس که ناچیز بُد چیره³⁰ گشت
 بزرگش مخوانید کان برتری³² 1670
 ز درویش چیزی مدارید باز
 پیاکان³³ گرایید و نیکی کنید
 هرآن چیز کان دور گشت از پسند
 ز دارنده بر جان آنکس درود

¹ K, I, IV, VI — نژاد [مردم—K] باشند ² K, I, IV, VI — همی گیرد ³ Л, I, IV, VI — چیز ⁴ Л — دامست K, I — وامست ⁵ K, I — جای ⁶ K — راه ⁷ K, I — وام ⁸ VI — عهد ⁹ Л — هند ¹⁰ Л — و ¹¹ IV — 66. 1658 — 1660 ¹² I, IV — ایشان همه ¹³ VI — نیک‌نامی ¹⁴ VI — کهنتران ¹⁵ K, I, IV, VI — ابر ¹⁶ I, IV — کند ¹⁷ Л — ازین ¹⁸ K — کشید ¹⁹ VI — سنگ آن ²⁰ K, I, VI — مایه ²¹ IV — مایه ²² K, I, VI — و ²³ K, I, IV, VI — پیمانها ²⁴ K, VI — پی شاخ ²⁵ K — کشید ²⁶ K, I, IV — ب. стоит после б. 1668. ²⁷ K, I, IV — چه آن ²⁸ Л — ²⁹ VI — 6. ³⁰ K — چه ³¹ K, VI — برتری ³² IV — سروری ³³ K — کشت آن ³⁴ K — 66. 1673, 1674 ³⁵ VI —

- خرد بر دل خویش پی‌رایه کرد
 همه نیکوویها ز یزدان شناخت
 بداندید کز⁴ داد جز نیکووی
 هرانکس که از کارداران ما⁸ 1640
 بنالد نه‌بیند بجز¹⁰ چاه و دار¹¹
 بکوشید تا رنجها کم کنید
 که گیتی فراوان¹⁴ نمازد بکس
 بدین گیتی‌اندر¹⁷ نشانه منم
 که چندان سپه کرد آهنگ من 1645
 از ایندر برفتم بازدک سپاه
 یکی نامداری چو خاقان چین
 بدست من‌اندر گرفتار شد
 مرا کرد پی‌روز یزدان پاک
 جز از²² بندگی پیشه من مباد 1650
 نخواهم خراج از جهان هفت سال
 بهر کارداری و خودکامه‌یی
 که از²⁶ زبردستان جزاز رسم و داد
 هرانکس که درویش باشد بشهر
 فرستید نزدیک ما²⁹ نامشان 1655

IV— بچوید—K⁵ بداند که از—K, I, IV⁴ VI— б. оп.³ چسته—Л² پایه—K, IV¹
 IV— б. стоит после б. 1641. IV— بخردی—IV⁷ نه درخور بُود—VI⁶ نیابد بچوید
 وگر—K¹² دار و چاه—K¹¹ به بینند جز—VI⁶ جزاز—K, IV¹⁰ و—K⁹ من—VI
 K, IV, VI— Xpōm¹⁴ نمازد و—IV هم‌اندا—I نیابد—K¹⁴ IV— после б. 1641 стоит б. 1639, затем IV повторяет б. 1640. K,¹³
 I, IV, VI— б. оп.¹⁶ I— و—оп.¹⁵ I— K¹⁷ VI— б. оп.¹⁶ I,
 IV— I, IV, T— نخت—VI, K, VI²⁰ سوی—IV¹⁸ گفته‌یابر—IV
 IV— نیشتمیم—I²⁴ یا—I, IV, VI²³ بجز—VI²² اندر آمد ب—K, I, IV, VI²¹ تخت
 نگیرند—I, IV, VI²⁸ نگیرند—VI نراندند—I, IV²⁷ تا—I یا—K, IV, VI²⁶ نوزتم ابر
 VI— б. оп.³¹ برآید—K³⁰ من—K, I, IV²⁹

توانگر نکر دی ازو هیچ یاد
 همی داشت درویشی خویشی راز
 نبد² شاه روزی ز بختش دژم³
 نیامدش از آگندن گنج یاد
 که پیشی آورد مردم پاکدین⁴
 بکنند و دیوار آتش کده
 سر تخت آذر⁵ پپیراستند
 که نرسی بُد و⁶ موبد⁷ رهنمون
 بززرگان ایران و کنداوران
 درفش دلفروز و چندان سپاه
 بززرگان و هم موبد سرفراز
 گرفت آن زمان دست او را بدست
 بززرگان پپیشاندرون با کمر
 در تنگ زندان گشادند باز¹¹
 دل غمگنان از غم آزاد شد¹³
 ز بهر بززرگان یکی سور کرد
 همه خلعت¹⁵ مهتری¹⁶ یافتی¹⁴

بپنجم هرآنکس که بد با نژاد
 ششم هر که آمد ز راه دراز
 بدیشان بپخشید چندین¹ درم
 1620 غنیمت همه بهر لشکر نهاد
 بفرمود پس تاج خاقان چین
 گهرها که بود اندرو آژده
 بزّر و بگوهر بیاراستند
 وزانجا یگه شد سوی طیسفون
 1625 پذیره شدندش همه مهتران
 چو نرسی بدید آن سر و⁸ تاج شاه
 پیاده شد و برد پیشش⁹ نماز
 بفرمود بهرام تا برنشست
 پیامد نشست از بر تخت زر
 1630 بپخشید گنجی بمرد¹⁰ نیاز
 زمانه پر از رامش¹² و داد شد
 ز هر کشوری رنج و غم دور کرد
 بدان سور هر کس که بشتافتی¹⁴

۲۵

نو پسندده¹⁷ پیشی بنشاختند
 یکی نامه بنوشست شادان بهر
 بران کو روا را بشادی¹⁹ بدست²⁰

سیوم روز بزرم ردان ساختند
 1635 می خوردن اندر چو بگشاد بهر
 سر نامه کرد آفرین از¹⁸ بدست

¹ K, VI-б. стоит после б. 1614; VI-доб. после б. 1619: گنج VI گنجی K-ⁱ

بر ایشان بپخشید گنجی درم * نبد هیچ روز او ز گیتی دژم

درو بود با VI و K, IV-доб. ⁷ K, IV-доб. بدش K-⁶ اورا VI-⁵ پیشدین VI-پاکدین K, IV-⁴

شد از اسب و بردش VI-⁹ و VI-⁸ I-¹⁰ بمردم K-¹¹ обратный порядок мисра.

VI-¹² K, I, IV, VI-¹⁴ L-66. 1609-1631 оп.; Б-эти бб. переведены. ¹³ پر آرایش VI دانش K-¹²

فتند K, I, IV, VI-¹⁵ доб. و ¹⁶ VI-¹⁶ نیکویی I, IV-¹⁷ در K-¹⁸ از оп. K, I, IV, VI-¹⁹

بدانش VI-²⁰ б. 1637. ²⁰ VI-б. стоит после б.

که ما شاهرا یکسره بنده ایم همان نیز هر سال با باژ و ساو
همان باژ را گردن افکنده ایم^۱
بدرگه شدی^۲ هرک بودیش تاو^۳

۲۴

چو شد ساخته کار آتش کده
پیرستش کنان^۵ K, I, IV—
۱605 پیامد سوی آذرآبادگان
پیرستندگان^۵ پیش آذر شدند
پیرستندگانرا بهخشید چپیز
خرامان پیامد بهشهر صطخر
پراگنده از چرم گاوان میش^۹
۱610 هزار و صد و شست قنطار بود
که بر پهلووی موبد^{۱۵} پارسی
پیآورد پیس مَشکهای^{۱۸} ادیم
بره بر هران پل که ویران بدید
ز^{۲۲} گیتی دگر هر که درویش بود
۱615 سدیگر بکپان^{۲۴} بسختید^{۲۵} سیم
چه ارم هران پیپر کز^{۲۶} کارکرد

همان جای نوروز و جشن سده
خود و نامداران و^۴ آزادگان
همه موبدان دست بر سر شدند
وز^۹ آتش کده روی بنهاد تپیز
که شاهنشهرانرا بدان^۷ بود فخر^۸
که بر^{۱۰} پشت پیلان همی راند^{۱۱} پیش
درم بود ازو نیز^{۱۲} و^{۱۳} دینار بود^{۱۴}
همی نام بردیش^{۱۶} پیداوسی^{۱۷}
بگسترد و^{۱۹} شادان برو ریخت^{۲۰} سیم
رباطی که از کاروانان^{۲۱} شنید
وگر نانش^{۲۳} از کوشش خویش بود
زن پیوه و کودکان یتیم
فرومازند وز^{۲۷} روز ننگ و نبرد

پیرستش کنان—K, I, IV—^۵ و—Л^۴ VI—^۳ بدی—Л^۲ K, I, IV, VI—^۱ б. оп.

۸ K—доб: ۷ K, IV—بدو ۶ K—ز VI—بر

یکی گنجرا در گشادند باز * ازان رنج کاورده بود او فراز
و—B^{۱۴} و—I^{۱۳} چند VI—پنج I, IV—^{۱۲} برد—K^{۱۱} ابر—VI^{۱۰} و میش—K, IV^۹
بین دیدیه ألف و مائة و ستون قنطارا من الدراهم و الدنانیر فی جلود البقر علی ظهور
بنداوسی—I, VI—پیل آوسی—K^{۱۷} کجا نام او بود—VI^{۱۶} یکی موبدی نام او—VI^{۱۵} الفیلة
VI—بزر و ب—K^{۲۰} و—K, IV^{۱۹} أمر بیسط النطوع—B^{۱۸} نطعهای—K^{۱۸} بنداوسی—IV
VI—^{۲۲} (متن تصحیح قیاسی—رداکتور) دازان—I, IV, VI—داران—K^{۲۱} بر روی آن ریخت
بمردم بهخشید—VI—بسیچید—IV^{۲۵} بکتان—IV—بکتان—K^{۲۴} ویا خرجش—VI^{۲۳}
او—K^{۲۷} آنکس که از—VI^{۲۶}

- 1585 بشد موبد موبدان پیش اوی
 بشادی² برآمد ز ایران³ خروش
 دل نامداران ز تَششویر شاه
 بپوزش بنزدیک موبد شدند
 کز⁷ اندیشه کز و فرمان دیو
 بدان مایه لشکر که برد این⁹ گمان
 شگفتیست¹⁰ این کز گمان بگذرد
 1590 چو پاسخ شود نامه بر خوب و¹⁴ زشت
 که گرچند¹⁵ رفت از بزرگان گناه
 بپذیرفت¹⁶ نرسی که ای دون کنم
 پس آن نامه را زود پاسخ نوشنت
 که ایرانیان از پی درد و رنج
 گرفتند خاقان چین را پناه
 1595 نه از دشمنی بد نه¹⁹ از درد²⁰ و کین
 یکی مهتری²³ نام او برزمهر²⁴
 پیامد بنزدیک شاه جهان
 ز گفتار او شاه خشنود گشت
 1600 چغانی و چگلی²⁹ و³⁰ بلخی ران³¹
 برفتند با باژ و برسم بدست
- هرانکس که بود از یلان جنگجوی¹
 نهادند هر یک⁴ باواز گوش
 همی بود پیچان ز بهر⁵ گناه
 همه دلهراسان ز هر پد⁶ شدند
 ببرد دل از⁸ راه گیمهان خدیو
 که یزدان گشاید در آسمان
 هم از رای¹¹ داننده¹² مرد خرد¹³
 همین پوزش ما بپاید نوشنت
 بهخشد مگر نامه بردار شاه
 که کین از دل شاه بیرون کنم
 پدیدار کرد اندرو خوب و زشت
 همان از پی بوم و فرزند و گنج
 بنومیدی از¹⁷ نامه بردار شاه¹⁸
 نه بر²¹ شاه بودست کس را²² گزین
 بدان رفتن راه²⁵ بگشاد چهر²⁶
 همه رازها²⁷ برگشاد از نهان
 چنین آتش²⁸ تیز بی دود گشت
 بخاری و از غر جگان³² موبدان³³
 نیایش کنان پیش آتش پرست³⁴

از ایران برآمد - I, IV, VI یکپیان برآمد - K³ ز شادی - K² خویش اوی - I, IV, VI
 I, IV - کزان نیکخواهی همی پد - K⁶ بیم - K⁵ کس - K, I, IV⁴ ز ایوان برآمد - VI
 K¹⁰ بردی - K, I, IV⁹ ببرد از دلم - K⁸ که - K, I, IV⁷ بر پادشای به و بد
 کینیش - VI¹⁴ VI - 6. op. ¹³ VI - 6. op. دانا و - K نادان و - I, J¹² و. و IV - 11. dob. شگفتست
 بنومیدی - J¹⁷ پذیرفت - K¹⁶ و گر چند - I, IV, VI اگر چند - K¹⁵ ز خوب و ز
 K, I, IV²² K, I, IV²¹ بر - K²⁰ که - K¹⁹ 19 K - 19. op. 1592-1595. (гаплогрaфия). IV - 66. ¹⁸
 K - 6. ²⁶ K - 6. شاد - IV شاه - K, VI²⁵ پر ز مهر - IV²⁴ موبدی - I, IV²³ بودی کسی را
 VI - 6. op. و - VI³⁰ ختلی - K, I, IV, VI²⁹ رفتن - J²⁸ پردها - I, IV²⁷ 1593. ²⁷ I, IV - 66. ²⁶ K - 6. ²⁵ K - 6. ²⁴ K - 6. ²³ I, IV - 66. ²² K - 6. ²¹ K - 6. ²⁰ K, I, IV - 66. ¹⁹ K - 19. ¹⁸ IV - 66. ¹⁷ J - 17. ¹⁶ K - 16. ¹⁵ K - 15. ¹⁴ VI - 6. op. ¹³ VI - 6. op. ¹² J, I - 12. ¹¹ IV - 11. ¹⁰ K - 10. ⁹ K, I, IV - 9. ⁸ K - 8. ⁷ K, I, IV - 7. ⁶ K - 6. ⁵ K - 5. ⁴ K, I, IV - 4. ³ K - 3. ² K - 2. ¹ I, IV, VI - 1.
 ثم أتنه أكابر ممالک توران بما التزموا له من الخراج - B³³ جرگان - K³² سران - K³¹
 یزدان پرست - VI³⁴ (нет рифмы); K, IV³⁴

دل شاه ز اندیشه پرداخته
 قلم خواست با مشک و چینی^۱ حریر^۲
 ز پیکار ترکان و کار سپاه
 ازین بنده بر کردگار جهان
 خداوند بهرام و کیوان^۶ و ماه
 خداوند ارمنده^۷ خاک نژند^۸
 همه بودندی زیر فرمان^{۱۰} اوست
 بنزد برادر بایران زمین
 نوشتیم همین^{۱۳} نامه بر پرنیان
 ازین جنگ جویان^{۱۴} بپاید شنید
 ز گردش بقیر اندراندود^{۱۵} چهر
 سر بخت پیداد^{۱۶} گشته^{۱۷} نگون
 وزو چرخ گردنده بپزار شد
 جگرخسته و دیدگان پر ز خون
 زبان چرب و دلها پر از خون گرم^{۲۰}
 بر راه آمدند^{۲۱} آنک^{۲۲} بی راه بود
 بپایم بکام دل^{۲۳} نیک خواه
 برفتند چون ابر غران ز جای
 ز شادی دل پادشاه^{۲۷} بردمید

چو شد کار توران زمین ساخته
 بفرمود تا پیش او شد دبیر 1565
 بنرسی یکی نامه فرمود^۳ شاه
 سر نامه کرد^۴ آفرین نهان^۵
 خداوند پیروزی و دستگاه
 خداوند گردنده چرخ بلند
 بزرگی و خردی به پیمان^۹ اوست 1570
 نوشتیم یکی نامه از مرز چین
 بنزد^{۱۱} بزرگان^{۱۲} ایرانیان
 هرآنکس که او رزم خاقان ندید
 سپه بود چندانک گفتی سپهر
 همه مرز شد همچو دریای خون 1575
 برزم اندرون او گرفتار شد
 کنون بسته آوردمش^{۱۸} بر هیون
 همه گردن سرکشان گشت^{۱۹} نرم
 پذیرفت باژ آنک بدخواه بود
 کنون از پس نامه من با سپاه 1580
 هیونان کفک افگن^{۲۴} بادپای
 چو نامه^{۲۵} بنزدیک^{۲۶} نرسی رسید

۱ K, ۲ گفت VI-پود K, I, IV-۳ پنوشت I, IV-۴ مشک ناب و VI-۵ K, I, VI-مهان ۶ K, I, IV-بهرام ۷ K-این تیره-۸ VI-ب. op. ۹ K, I, VI-من این K-دگر-۱۰ VI-دوب. و ۱۱ VI-به پیش ۱۲ K-درد-۱۳ K-ب. stoit после б. 1575. ۱۴ K, I, VI-بازقاص اندود-۱۵ K-آورد-۱۶ K-ب. stoit после б. 1575. ۱۷ K, I, VI-بیدار-۱۸ K-ب. stoit после б. 1575. ۱۹ K-ب. stoit после б. 1575. ۲۰ K-ب. stoit после б. 1575. ۲۱ VI-یکایک بدل-۲۲ K-آمد آنکس که-۲۳ K-آمدست ۲۴ T-دوب. و ۲۵ VI-آمد ۲۶ I, IV-پهلوان-۲۷ K-آن نامه نزدیک

بر آزادگان جهان مهتر
 ز عهد² جهاندار بیزار گشت
 چو بشکست پیمان شاه جهان³
 نه خوب آید از نامداران⁴ ستیز
 سر بی‌گناهان بریدن چراست
 بر زماندر افکنندگان توایم
 بدست خرد چشم خشمش بدوخت
 پراندیشه شد شاه یزدان پرست
 دل مرد آشفته آهسته شد
 بپذیرفت هر سال باژ⁷ گران
 ابان⁸ باژ بستد ز ترکان نوا
 پر از رنگ¹⁰ رخسار و پر خنده لب
 ز چین مهترانرا همه پیش¹³ خواند
 که کسرا پایران¹⁴ ز ترک¹⁵ و خلج
 همان نیز جیحون میانجی بره
 خردمند و¹⁸ پاگوه و رای¹⁹ و کام
 سر تخت او افسر ماه کرد²⁰
 همه شهر توران بدو گشت شاد

که شاهها ردا و¹ بلنداختر
 گر ای‌دونک خاقان گنه‌کار گشت
 بدستت گرفتار شد بی‌گمان
 تو خون سر بی‌گناهان مریز
 گر از ما همی⁵ باژ خواهی رواست
 همه مرد و زن بندگان توایم
 دل شاه بهرام زیشان⁶ بسوخت
 ز خون ریختن دست گردان بست
 چو مهر جهاندار پیوسته شد
 بر شاه شد مهتر مهتران
 ازین کار چون کام او شد روا
 چو برگشت و آمد بشهر⁹ فرب
 برآسود یک هفته¹¹ لشکر نراند¹²
 برآورد میلی ز سنگ و ز گچ
 نباشد¹⁶ گذر جز بفرمان شاه
 بلشکر¹⁷ یکی مرد بد شمر
 مر اورا بتوران زمین شاه کرد
 همان تاج زرینش بر سر نهاد²¹

1550

1555

1560

VI - شهریاران - K - 4. б. оп. - K, I, IV, VI - 3. غمها - IV - 2. بزرگا - VI, IV, I, K - 1.
 پس از - K, I, IV - 8. باژی - IV - 7. (метр нарушен). بر ایشان - IV - 6. یکی - K - 5. پادشاهی
 بر خویش - I, IV - 13. براند - I, K, I, IV - 12. ل. K, I, IV - 11. یکچند - VI - 11. آژنگ - IV, VI - 10. بتزدد - K - 9.
 I, 18. ز لشکر - K - 17. نبود - K, I, IV - 16. کز ایرانیان تا بروم - K - 15. از ایران - I, IV - 14.
 оп. و - VI - 19. شهر - VI - نام - K, I, IV - 19. :доб. - K, I, IV - 20.

چو شمر از بر تخت سیمین [زرین - K] نشست * کمر بر میان بست و بگشاید دست
 زرین بسر بر - K, I, IV, VI - 21

ازان خواب آنگاه بیدار شد¹
 شد از تاختن چارپایان² چو³ غرو
 بکشستند وز جنگیمان⁶ بس⁷ نمازد
 پس اندر همی تاخت⁸ بهرام⁹ تفت
 پس پششت او قازن پارسی
 بمخشید چیز کسان بر سپاه
 همه کامگاری ز یزدان شناخت
 که دارندۀ آفتابست و ماه

چو خاقان چینی گرفتار شد
 سپهبد ز کشمپهن آمد بمرو
 بمرواندر از چینیمان⁴ کس⁵ نمازد⁵
 هرانکس کزیشان گریزان بر رفت
 برینسان همی راند¹⁰ فرسنگ سی
 چو برگشت و آمد¹¹ بنخچیرگاه
 ز¹² پیروزی چین چو¹³ سر بر فراخت¹⁴
 کجا¹⁵ داد بر نیک و بد دستگاه

۲۲

چو آسوده شد شاه و¹⁷ جنگی¹⁸ ستور
 دلش رای رزم بخواه¹⁹ گزید¹⁹
 ز نخبچیر و بازی جهانجوی شد
 گذر کرد بر آب و²¹ ریگ فرب
 بینداخت پی راهن لژورد
 جهانجوی بگذشت بر مای و²³ مرغ²⁴
 بموم و بدشت²⁶ آتش اندرززد
 پدر بر پسر بر همی راه جست²⁷
 ز پیران²⁸ و خنچرگزاران نو
 پیاده پر از خون²⁹ دل خاکسار

بپاسود¹⁶ در مرو بهرام گور
 ز تیزی روانش مدارا گزید¹⁹
 بیک روز و یک شب باموی²⁰ شد
 پیامد ز اموی یک پاس شب
 چو خورشید روی هوا کرد زرد
 زمانه شد از گرد چون پتر چرغ²²
 همه لشکر ترک برهم²⁵ زدند
 ستاره همی دامن ماه جست
 ز ترکان هرانکس که بد پیشرو
 همه پیشش بهرام رفتند خوار

¹ K, I, IV, VI — 6. on.   ² I, IV, VI — بادپایان   ³ K — شاه برسان   ⁴ K, I — بس   ⁵ VI — پس اندرش بهرام — K و   ⁶ L — доб.   ⁷ K, I, IV — کس   ⁸ VI — رفت   ⁹ K — چون یاد
 خویشتن — VI¹³   ¹⁰ IV — پ   ¹¹ VI — آمد از آنجا   ¹² K, VI — رفت   ¹³ K, VI — چون یاد
 IV¹⁴   ¹⁵ K, I, IV, VI — که او   ¹⁶ IV — بر آسود   ¹⁷ VI — و   ¹⁸ IV —
 L — و   ¹⁹ K, I, IV — گرفت   ²⁰ B — آمل   ²¹ VI — و   ²² K — زاغ   ²³ L — و   ²⁴ K —
 K — доб.   ²⁵ IV — بهم   ²⁶ K, I, IV — برش   ²⁷ K — (؟) اهر   ²⁸ K, VI —
 ستاره همی دامن اندر کشید * شده روز روشن ز شب ناپدید
 و   ²⁹ K, IV, VI — доб.   ²⁸ K, VI — گردان

- 1510 قبا جوشن و ترگ رومی کلاه¹ همی تاخت لشکر⁴ چو از کوه سیل ز آمد⁶ بیامد بگرگان کشید⁷ ز گرگان⁹ بیامد بشهر¹⁰ نسبا بکوه و بیابان و بی راه رفت پروان¹⁵ دیدن داشتی بدین سان بیامد¹⁶ بنزدیک مرو نوندی بیامد ز کار آگاهان بتدبیر نخبچیر کشمیر است چو بهرام بشنید زان شاد شد²² 1520 برآسود روزی²⁴ بدان²⁵ رزمگاه بکشمیرین آمد بنگام روز همه گوش³¹ پر زاله بوق شد دهاده برآمد ز نخبچیر گاه بدرید از آواز گوش هژبر چو خاقان ز نخبچیر بیدار شد 1525 چنان شد ز خون خاک آوردگاه چو سیصد تن از نامداران چین
- شعب و روز چون باد تازان² پراه³ بآمل گذشت از در⁵ اردبیل همی⁸ درد و رنج بزرگان کشید یکی رهنمون پیشی پرکیمیا¹¹ بروز و بشب گاه¹² و¹³ بی گاه رفت¹⁴ بتیره شبان پاسبان داشتی نپرد¹⁷ بدان¹⁸ گونه پتران تذرو که خاقان شب و روز بی اندهان¹⁹ که دستورش از کهل²⁰ اهریمنست²¹ همه رنجها بر دلش²³ باد شد²² چو²⁶ آسوده تر گشت²⁷ شاه²⁸ و سپاه²⁹ که³⁰ برزد سر از کوه گیتی فرور همه چشم پر رنگ منچوق شد پراواز شد گوش شاه و سپاه³² تو گفستی همی ژاله بارد ز³³ ابر بدست خزروان³⁴ گرفته بار شد که³⁵ گفستی همی³⁶ تیر بارد ز³⁷ ماه گرفته³⁸ بستند بر پشت زین

تازان و پویان - VI پادپایان - IV² سپاه - VI¹ доб. и перечеркивает: VI³

همه روز با دیده بان داشتی * بتیره شبان پاسبان داشتی VI⁷ وز آمد - VI⁶ ره - I, IV⁵ راند لشکر - I, IV⁴ رفت تازان - II⁴ cm. 6. 1515. پیش او از بسا - K, I, IV, VI¹¹ بدشت - VI¹⁰ پس از گاه - VI⁹ همه - K, VI⁸ رسید همه - VI¹⁵ تفت - K¹⁴ و - I, IV, VI¹³ شب تیره تا روز - K, I, IV, VI¹² [نسبا - K] آهرمن - K²¹ انکرم (?) - VI¹⁸ زان - VI¹⁸ نمودی - K¹⁷ بدان ره بیامد - VI¹⁶ گونه آمد - K¹⁶ روزها چن - I²⁶ دران - IV²⁵ روی - L²⁴ تنش - I, IV, VI²³ گشت - K, I, IV, VI²² ریمن است کوه - K³¹ چو - K, VI³⁰ ب. оп. - VI²⁹ اسپ - K²⁸ آسوده گشت اسپ و - I, IV²⁷ مگر - VI³⁶ چو - IV³⁵ بدشت جزوان - IV³⁴ با روز - VI³⁴ بارید - I, IV³³ ب. оп. - VI³² گرفته - K, IV, VI³⁸ بارید - K, I, IV, VI³⁷

که با جان پاکان خرد پاد جفت
 که گفت این فرستاده راستان
 کنم روی کشور چو پرت تذر
 ابا آب شپهر اندر آرم بجوی
 همان هدیه و ساو¹ شپهران² رسد
 نخواهم که رنج آید از لشکر
 ز خاقان بگفت آنچه دید و شنید
 جهان شد ز گرد سواران سپاه
 کسی را نیامد ز بهرام پاد
 کسی را نبرد جای آرام و خواب⁷
 طلایه نه بر دشت و نه راحله⁹
 شب و روز¹⁰ ایمن نشسته ز جنگ
 ز دیر آمدن¹¹ دل پر از خشم داشت

یکی پاسخ نامه بنوشت و گفت
 بدان باز گشتیم همداستان
 چو من با سپاه اندر آیم بمر
 برای و پاد و برنگ و بیوی
 1495 پیمایشیم تا باز ایران رسد
 بمر و آیم و زاستر³ نگذرم⁴
 فرستاده تازان بایران رسید
 1500 بمر و اندر آورد خاقان سپاه
 چو آسوده شد سر بخوردن⁵ نهاد
 بمر و اندرون⁶ بانگ چنگ و رباب
 سپاهش همه باره⁸ کرده یله
 شکار و می و مجلس و بانگ چنگ
 1505 همی باز ایران چشم داشت

۲۱

سپهرا ز دشمن نگه دار بود
 سپهرا ز دشمن نهان داشتی¹²
 که خاقان بمر وست و چندان سپاه¹⁴
 همه بی بنه هر یکی¹⁶ پا¹⁷ دو اسپ

وزان روی بهرام بپیدار بود
 شب و روز کار آگه نهان داشتی
 چو آگاهی آمد بمر بمرامشاه¹³
 بیاورد لشکر ز آزرگشسپ¹⁵

پیشتر VI راست بر I راستر - K³ نیز ساو دلیران - K² هدیه نزه - VI¹
 4 IV - 6. VI⁷ اندر از - I, IV⁶ سوی دهران - K⁵ بمر و اندر آسوده تر بگذرم - IV⁴
 و کان قد فرق - B زلزله - K, I, IV⁹ سپهرا همه [بدان - K] دشت [دست - I, IV] - VI
 همان با می - K¹² چو آن دیر شد - VI¹¹ بروز و شب - I, IV¹⁰ الجواسیس و العیون
 - K¹⁴ گور - K¹³ بزم و بی روز نگذاشتی [بگذاشتی - IV] - I, IV, VI و رود بگذاشتی
 بر - I¹⁷ کسی - K, I¹⁶ بدر گشسپ - K¹⁵ بی شر و شور

1 بیخست¹ و سپاه² و بشمشیر و گنج
 همی کرد بازی بدان همنشان
 همی گفت هر کس کزین⁵ پادشا
 1440 دل شاه بهرام بییدار بود
 همی ساختی کار لشکر نهان
 همه شهر⁷ ایران ز کارش به پی⁸
 همه گشته¹⁰ نومید زان شهریار
 پس آگاهی آمد به بهرامشاه
 1445 جهانداد گسته همرا پیش خواند
 کجا¹⁶ پهلووان بود و دستور بود
 دگر مهر پیر روز به زادرا¹⁹
 چو بهرام²² پیروز²³ بهرامیان
 یکی شاه گیلان²⁶ یکی شاه ری
 1450 دگر داد برزین²⁸ رزم آزمای
 پی آورد³⁰ چون قارن³¹ برزمهر
 گزین کرد ز ایرانیان سی³⁴ هزار
 برادرش را داد تخت و کلاه

کلاه—VI-² بالمال و الجیش و السعادة و السیف—B. بتخت—K, I, IV, VI—مخت—I-¹
 یتیم—K-⁸ مرز—K-⁷ VI-6. op. که زین—I, IV-⁵ وزان—K-⁴ ازیران بگرداند—I-³
 و—оп. I-¹¹ شهر—K-¹⁰ دلش گشته دو—VI بر دو—IV گشته دلشان دونیم—K-⁹
 K-¹² доб.: VI-66. 1443, 1444 op.; K-¹⁴ تا پ—IV-¹³ بکردند—K-¹²
 بموید چنین گفت پس شهریار * که اکنون سپهرا بر آرای کار
 بیدادرا—IV بندادرا—I خرادرا—K-¹⁹ گنجور—VI-¹⁸ بزم—VI-¹⁷ که او—VI-¹⁶ وی—K-¹⁵
 و—K, I, IV, VI—доб. ²⁴ K, I, IV, VI—доб. و ²³ IV—پهروز بهرام—IV-²³ و ²² K—доб. فرهادرا—K-²¹ دگر—K-²⁰
 راد—VI-²⁸ VI-6. op. که بفشاردندی که جنگ پی—K, I, IV-²⁷ ایران—I-²⁶ بهرام—K-²⁵
 ارژنگ—K, I, VI-³³ پر ³² VI—доб. و ³¹ I—доб. نماوند(؟)—I-³⁰ K-6. op. ²⁹ K—برزین
 لشکر و گنج—K-²⁶ با—IV-³⁵ سنه آلف فارس—B—صد—C شش—K, I, IV, VI, T-³⁴ چهر
 گنج و لشکرش دارد—I, IV, VI—دارد

- برین گونه یک چند گیتی بخورد
 پس^۲ آگاهی آمد بهند و بروم 1420
 که بهرام را دل به بازیست^۳ بس
 طلایه نه و دیده بان نیز نه
 به بازی همی بنگذراند^۴ جهان
 چو خاقان چین این سخنها شنید
 درم داد و سر سوی ایران نهاد 1425
 وزان سوی^۷ قیصر سپه برگرفت
 با ایران چو آگاهی آمد ز روم
 که قیصر^۸ سپه کرد و لشکر کشید
 با ایران^{۱۱} هرانکس که بد پیش رو^{۱۲}
 همه پیشی بهرام گور آمدند 1430
 بگفتند با شاه چندی درشت
 سر رزم جوین^{۱۶} برزم اندرست
 به چشم تو خوارست گنج^{۱۷} و سپاه^{۱۸}
 چنین داد پاسخ جهاندار شاه
 که دادار^{۲۲} گیجهان مرا یاورست 1435
 بنیروی آن^{۲۳} پادشاه^{۲۴} بزرگ
- برزم و بیزم و بننگ و نبرد^۱
 بت ترک و بچین و باآباد بوم
 کسی را ز گیتی ندارد^۴ بکس
 به مرزاندرون پهلوان نیز نه
 نداند همی آشکار و نهان^۶
 ز چین و ختن لشکری برگزید
 کسی را نیامد ز بهرام یاد
 همه کشور روم لشکر گرفت
 ز هند و ز چین و ز آباد بوم
 ز چین و ختن لشکر^۹ آمد^{۱۰} پدید
 ز پیران و^{۱۳} از نامداران^{۱۴} نو^{۱۵}
 پر از خشم و پیکار و شور آمدند
 که بخت فروزانت بنمود پشت
 ترا دل به بازی و بزم اندرست
 همان تاج^{۱۹} ایران و هم تخت و^{۲۰} گاه^{۲۱}
 بدان موبدان نماینده راه
 که از دانش برتران برترست
 که^{۲۵} ایران نگه دارم^{۲۶} از چنگ^{۲۷} گرگ

^۱ K, I, IV, VI—б. оп.; см. б. 1245. ^۲ VI—چو ^۳ IV—доб. و ^۴ VI—نگیرد—^۵ K—
^۶ VI—б. оп. ^۷ K, I, IV—روی ^۸ VI—خاقان ^۹ K—دشمن ^{۱۰} VI—
 چو گشتند آگاه از مرز روم—^{۱۲} VI ^{۱۱} K, I, IV—از ایران— که شد دشت از گردشان نا
 I, IV—شهریاران—^{۱۶} K, VI ^{۱۵} VI—بوم ^{۱۴} K, VI—دلیبران—^{۱۳} IV—و оп.
 تاج—^{۲۰} I, IV—تخت—^{۱۹} K, VI—شهر—^{۱۸} K, VI—کلاه—^{۱۷} VI—تخت—^{۱۷} K, VI—مرزجویان
 پادشای—^{۲۴} IV—به پیروزی—^{۲۳} K, VI—دارای—^{۲۲} K, VI—تاج [گنج—VI] و سپاه—^{۲۱} K, VI—
 رنج—^{۲۷} I, IV—و سأسرف شرهم عن هذا الاقليم—^{۲۶} B—دارد—^{۲۵} I, VI—من—^{۲۵} I, VI—شهریار—VI—

ازان پس بمین تا که آید ز¹ راه
 خدانند خانه پیوید سخت 1405
 همی داشت آنرا زمانی نگاه
 هرانکس که این⁴ تازیانه بدید
 پیاده همه⁶ پیش شیب⁷ دراز
 زن و⁹ شوی گفت این بجز¹⁰ شاه نیست
 1410 پیر از شرم رفتند هر دو ز¹² راه
 که شاهها بزرگواردا بخردا
 بدین خانه درویش بد میزدان¹⁴
 بران بندگی¹⁶ نیز پوزش¹⁷ نمود¹⁸
 که چون تو²⁰ بدین جای مهمان²¹ رسید²²
 1415 بدو گفت بهرام²⁷ کای روزبه
 همیشه جزاز²⁹ میزدانی مکن
 بگفت این و خندان³⁰ بشد زان سرای
 بشد زان ده بی نوا شهریار

آن شوشهرا—VI زانسان که گفت—IV شیبی ز شاخ [از زیر—K] J, K—² K, IV, VI—¹ بد
 بنزد دوال—VI⁷ همی—K, I, IV—⁶ بهرام بر—K, I, IV, VI—⁵ او—VI⁴ دور—K³
 VI—¹³ بد—K, VI—¹² جزاز در—I, IV—¹¹ جزاز—K, I, IV—¹⁰ بزن—VI⁹ پیشش—VI⁶
 K, I, IV, VI—¹⁷ کوشش—K, I, IV, VI—¹⁶ بهتری—VI¹⁵ زن—K¹⁴ بی زبان—K¹⁴ نهاده روان
 جا نه—K—²¹ او—I, IV—²⁰ هم از—K, I, IV, VI—¹⁹ (метр нарушен). VI—¹⁸ نمود—IV
 میهمان خان—I میزدان خود—K²⁵ میهن—IV—²⁴ بها—K²³ رسد—I—²² موید
 VI—²⁹ بوم و—I, IV, VI—²⁸ بوم و این مرز و—K²⁸ مهمان—VI—²⁷ VI—²⁶ I—²⁵ رسد—VI—²⁴ I—²³ رسد—VI—²² I—²¹ رسد—VI—²⁰ I—¹⁹ رسد—VI—¹⁸ I—¹⁷ رسد—VI—¹⁶ I—¹⁵ رسد—VI—¹⁴ I—¹³ رسد—VI—¹² I—¹¹ رسد—VI—¹⁰ I—⁹ رسد—VI—⁸ I—⁷ رسد—VI—⁶ I—⁵ رسد—VI—⁴ I—³ رسد—VI—² I—¹ رسد—VI—
 بد—³¹ K, I, IV—³⁰ I—²⁹ رسد—VI—²⁸ I—²⁷ رسد—VI—²⁶ I—²⁵ رسد—VI—²⁴ I—²³ رسد—VI—²² I—²¹ رسد—VI—²⁰ I—¹⁹ رسد—VI—¹⁸ I—¹⁷ رسد—VI—¹⁶ I—¹⁵ رسد—VI—¹⁴ I—¹³ رسد—VI—¹² I—¹¹ رسد—VI—¹⁰ I—⁹ رسد—VI—⁸ I—⁷ رسد—VI—⁶ I—⁵ رسد—VI—⁴ I—³ رسد—VI—² I—¹ رسد—VI—
 بد—³¹ K, I, IV—³⁰ I—²⁹ رسد—VI—²⁸ I—²⁷ رسد—VI—²⁶ I—²⁵ رسد—VI—²⁴ I—²³ رسد—VI—²² I—²¹ رسد—VI—²⁰ I—¹⁹ رسد—VI—¹⁸ I—¹⁷ رسد—VI—¹⁶ I—¹⁵ رسد—VI—¹⁴ I—¹³ رسد—VI—¹² I—¹¹ رسد—VI—¹⁰ I—⁹ رسد—VI—⁸ I—⁷ رسد—VI—⁶ I—⁵ رسد—VI—⁴ I—³ رسد—VI—² I—¹ رسد—VI—

بمشکوی ز زمین شد آنگه بغفت * همه شب همی با بتان بود جفت
 بشادی همی بود با دوستان * همی راند هر گونه داستان
 K—эпизоды ۱۸ (бб. 1246—1302) и ۱۹ (бб. 1303—1418) стоят после эпизода ۶ (бб. 255—286); I,
 IV—эти же эпизоды стоят после эпизода ۱۱ (бб. 514—598).

- 1385 زنا¹ و ربا² آشکارا شود بدشت اندرون گـرگ مردم خورد شود خایه در زیر مرغان تـماه چراگاه این گـاو کـمتر نـبود بـپستان چـنین خـشک شـد شـیر اوی چو بـهرامشاه⁸ این سـخنـها شـنود پـزدان چـنین گـفت کـای کـردگـار¹¹ اگر تاب گـیـرد دل مـن ز داد زن فـرخ پـاک¹² یـزدان پـرسـت پـنـام خـداوند زردشت گـفت ز پـستان گـاوش بـمـارید¹⁶ شـیر تو بـیـدادرا کـرده‌ای دادگـر 1395 ازان پـس چـنین گـفت بـا کـدخدای تو باخـنده و رامـشی باش زین بـهرکاره چـون شـیر پـاک¹⁸ پـخته شـد یـنزدیک مـهمـان شـد آن پـاکرای نـهاده بـدو²⁰ کـاسه شـیر پـاک²¹ 1400 ازان شـیر بـا شـاه لـختی بـخورد که این تـاز یـانـه بـدرگـاه بـر نـگه کن یـکی شـاخ بـر در²⁵ بـلند
- دل نرم چون سنگ خارا شود خردمند بگریزد از بی‌خرد³ هرانگه که پیدادگر گشت شاه⁴ هم آبشغورش⁵ نیز بتتر⁶ نبود دگرگونه شد رنگ و آژیر⁷ اوی پیشیمانی آمدش⁹ ز اندیشه زود¹⁰ توانا و داننده روزگار¹² ازین پس مرا تخت شاهی میداد دگر باره بر¹⁴ گاو مالپید دست که بیرون گذاری نهان از نهفت¹⁵ زن میزبان گفت بای دستگیر وگرنه نمودی ورا این هنر که پیدادرا داد¹⁷ شد باز جای که بخشود بر ما جهان آفرین زن و مرد زان کار پردخته شد¹⁹ همی برد خون از پشش کدخدای چه نیکو بدی گر بدی زیر پاك²² چنین گفت پس با زن زادمرد²³ بیاویز²⁴ جای که باشد گذر نماید که از باد یابد گزند²⁶

و شاع الزنا و -B زنا و ربا -T زنی -IV ربا -I, K, J¹ و تخوف دوو العقول من ذوی الغوایة و الجهل -B و غم خورد -IV, I³ الربا فی الخلق برتر -VI بی بر -IV پستتر -K⁶ آب و خورش -IV, I⁵ B -перевод б. отсутствует.⁴ آمد -K⁹ شاه جهان -IV, I, K, VI⁸ رنگ تار یک -VI آژیر از -IV رنگ چون قیر -K⁷ پا -I¹⁴ و -I¹³ دانا و پروردگار -VI, K¹² کامگار -IV, I, VI¹¹ سود -IV¹⁰ VI -б. оп.¹⁹ نا -IV ما -I, J¹⁸ رای -IV, I, K¹⁷ بپالود -VI بپازید -IV¹⁶ VI -б. оп.¹⁵ I, آزاد مرد -K²³ زیره پا -IV, I, K²² پا -J²¹ برش -IV, I, پرو -VI, K²⁰ VI -²⁶ برتر -IV, I و برر (9) -K²⁵ بر آویز -K²⁴ زادمرد -VI با زن بفرمان مرد -IV, б. оп.

ز شاه جهاندار اینست رنج¹
 که بد شد و را نام زان² مایه کار³
 که از داد گر کس ندارد سپاس
 که پیدا شود⁷ داد و مهر⁸ از⁹ گزند¹⁰
 همه شب¹⁸ دلش با ستم بود جفت¹⁴
 بدزید و بر چرخ بنمود روی
 که هرکاره و آتش آر¹⁷ از نهفت¹⁸
 نماید که بیند و را آفتاب
 تو این کار²¹ هرکاره آسان مگیر
 فراوان گیا برد و بنهاد پیش
 بنام خداوند بی یار و جفت²²
 دل میزبان جوان گشت پیر²⁴
 دل شاه گیتی دگر شد برای
 دلش دوش پیچان شد اندر نهان
 بفال بداندر چه جویدی همی
 مرا بپهده نیست این گفت و گوی
 ز گردون نتابد بپایست ماه
 نبود²⁷ بنافه درون نیز²⁸ مشک

زیادی بود کان نیاید بگنج
 پراندیشه شد زان سخن شهریار
 چنین گفت پس شاه یزدان شناس
 درشتی⁴ کنم زین سخن⁵ ماه⁶ چند
 شب تیره ز¹¹ اندیشه¹² پیچان بخت
 بدانگه که¹⁵ شب¹⁶ چادر مشکبوی
 پیامد زن از خانه با شوی گفت
 ز هرگونه تخم اندرافگن بآب¹⁹
 کنون تا بدوشم ازین²⁰ گاو شیر
 بیاورد گاو از چراگاه خویش¹³⁷⁵
 بپستتانش بر دست مالید و گفت
 تهی بود²³ پستان گاوش ز شیر
 چنین گفت با شوی کای کدخدای²⁵
 ستمکاره شد شهریار²⁶ جهان
 بدو گفت شوی از چه گویی همی
 چنین گفت زن کای گرانمایه شوی
 چو بپیدادگر شد جهاندار شاه
 بپستتانهادر شود شیر خشک

فقال له إنه لا جور علينا من الملك و لا حيف سوى أنه يأخذ¹ 1361-1366: 66-B
 یادگار-IV, VI- پایدار-³ که شد نام او بر بدان-² VI- من کل جان یجنى خمسة درهم
 VI- مهر داد-⁴ VI, IV- کند-⁸ VI, VI- روز-⁷ K-⁶ سپس-⁵ K, IV, VI- درستی-⁴ VI, VI-
 I, بر تیره-¹¹ K- پسند-¹⁰ VI- که مهرم پدید آید از هر-⁹ I, VI- مهر و داد
 همه شب-¹⁸ VI- چهار-¹⁷ K- خور-¹⁶ I, IV- چون-¹⁶ K- وزان پس چو-¹⁵ VI-
 پار-²¹ VI- من از-²⁰ K, I, IV, VI- در آب-¹⁹ K- در آفتاب-¹⁸ K-
 رخ میزبان-²⁴ VI- دید-²³ K, I, IV, VI- که هرکاره و آتش بیمار از نهفت-²² VI-
 لم یأرج-²⁸ بوی-²⁷ VI, K- نباشد-²⁷ K- از-²⁶ VI-²⁵ K- گشت همچون زریز

- همی گفت انباز و¹ نشینند² زن
 1350 بره کشته شد هم بفرجام کار
 چو شد کشته دیگی هرپسه⁴ بیخت
 بیآورد چپیزی⁶ بر شهریار
 یکی پاره⁹ بریان ببرد از بره
 چو بهرام دست از خورشها بشت
 1355 چو شب¹¹ کرد با آفتاب انجمن
 بدو گفت شاه¹³ ای زن کمسخن
 بدان تا بگفتار تو می خوریم
 بتو داستان نیز کردم پله
 زن کمسخن گفت آری¹⁸ نکوست
 1360 بدو گفت بهرام کاین است و بس
 زن برمنشی²⁵ گفت کای پاکرای
 همیشه گذار سواران بود
 یکی نام دزدی نهاد بر کسی
 ز بهر درم گوردش کینه کش²⁸
 1365 زن پاکتن را بدآلودگی

بپرداخت—K⁵ ترینه—I, IV⁴ زن—L³ بشنید—VI² ازین مرد گوینده—L, VI¹
 معنی مصرع (فلم تزل به حتی أجاب و ذبح له حملاً) 66. 1350, 1351 оп.; B—L از آتش تیر دخت
 B—L 1350—1352 гаплография: VI—⁸ вместо 66. سرکه—VI⁷ خوانی—I, IV⁶ دوّم مفهوم نشد)
 بیآورد می با یکی—I, IV¹² شف—L¹¹ وگر—VI¹⁰ پای—I, IV⁹ ران—K⁹ A 1350—B 1352.
 در [بر—IV] دل—K, I, IV¹⁴ شاه گفت—I, IV, VI¹³ می آورد سنجد بزن—VI رودزن
 ازین شاهت [شاه—K]—K, I, IV, VI¹⁶ ز دل رنج و اندیشهها—VI انده ورا—L¹⁵
 فرجام—K, I, IV²² و—L²¹ و—L²¹ K, I—²⁰ доб. و—K, I—²⁰ доб. که—VI¹⁹ کآری—VI¹⁸ بپ—VI¹⁸ از
 دیوان شه—K²⁶ کمسخن—VI²⁵ VI—²⁴ б. оп. و خوبی—K, I, IV²³ [و—²³ доб. IV] هر کار
 تا جوش—I²⁹ بکوشد ز بهر درم پنچ و [و—²⁸ K, VI, оп.] شش—K, I, IV, VI²⁸ دانان—IV²⁷
 بازد—VI یازد—K, I, IV³⁰ تا خون—IV

- 1330 چنمین¹ گفت زن کای نمرده سوار
 چو پاسخ شنید اسپ در خانه راند
 بدو گفت گاه آر و اسپش بمال
 خود⁴ آمد بجایی که بودش نهفت
 حصیری بگسترد و بالاش⁵ نهاد
 سوی خانه⁴ آب شد آب برد
 که این⁶ پییر و⁷ ابله بماند⁸ بجای
 نباشد¹¹ چنمین کار کار زنان
 بشد شاه¹⁴ بهرام و رخرا بشست
 پیامد نشست از بر آن حصیر
 پیآورد خوانی و بنهاد راست
 بخورد اندکی نان و¹⁸ نالان بخفت
 چو از خواب بیدار شد زن بشوی
 بره کشت باید ترا کاین سوار
 که فر²¹ کیان دارد و نور²² ماه
 چنمین گفت با زن گرانمایه²⁴ شوی
 نداری نمکسود و²⁵ هیزم نه نان
 بره کشتی و خورد و رفت این سوار
 زمستان و سرما و باد دمان³⁰
- 1335 تو این خانه چون خانه خویشی دار
 زن میزبان شوی را پیشی خواند
 چو گاه جو آید بکن در² جوال³
 ز پیشاندرون رفت و خانه برفت
 به بهرام بر آفرین کرد یاد
 همی در نهان شوی را برشمرد
 هرانگه که بیند کس اندر⁹ سرای¹⁰
 منم لشکری دار¹² دندان کنان¹³
 کزان ازدها بود نادن درست¹⁵
 بدر خانه بر پای بد مرد پییر¹⁶
 برو تره و سرکه و نان و¹⁷ ماست
 بدستار چینی رخ اندر نهفت
 همی گفت کای زشت ناشسته روی¹⁹
 بزرگست و از تخمه²⁰ شهریار
 بماند همی جز به بهرام شاه²³
 که چندین چرا بایدت گفت و گوی
 چه سازی تو برگ²⁶ چنمین میهمان²⁷
 تو شو²⁸ خر بانبوهی اندر گزار²⁹
 بپیش آیدت یک زمان³¹ بی گمان³²
- 1340
 1345

¹ K, I, VI-[VI] بدموی و VI-² K, I, VI-³ VI-⁴ K, IV,
 VI-⁵ IV-⁶ K-ای و⁷ K-оп. ⁸ K-بمانده ⁹ K-در ¹⁰ I, IV,
 VI-б. оп. ¹¹ VI-که نبود ¹² Л-доб. و ¹³ I, IV-б. оп. ¹⁴ I, IV-شاد ¹⁵ K, I, IV-б.
 оп. ¹⁶ K, I, IV-б. оп. ¹⁷ Л, IV-оп.; Б-و خمیز ¹⁸ VI-
 оп.; ¹⁹ I, IV-آبها القبیح الوسخ-ناکس زشت روی ²⁰ K-چو نان خورده شد شاه ²¹ K, I, IV-نامدار
 فر ²² K, I, IV-فر ²³ VI-б. оп. ²⁴ I, IV-فر و مایه ²⁵ Л-و. оп.;
 نه شب دوک ریسی ²⁶ K, I, IV, VI-برگ... ساز مهمانی (لغت فرسی) ²⁷ K, I, IV, VI-سو نه ²⁸ I, IV-
 چه آید ترا زو درین ره گزار ²⁹ K-رو ³⁰ VI-همی چون [метр нарушен I-همچون] زنان
 ناگمان ³¹ I, IV, VI-یک زمان ³² I, IV, VI-بی گمان ³³ VI-خزان

زمین زرد شد کوه و دریا چو¹ عجاج²
 یکی ازدها دید چون نرّه شیر⁴
 دو پستان بسان⁶ زنان از⁷ برش⁸
 بیزد بر بر ازدها بی درنگ
 فروریخت چون آب خون¹⁰ از برش¹¹
 سراسر بر ازدها بردرید
 بخون و بزهراندر افسرده بود
 وزان زهر شد چشم بهرام تار¹³
 می آورد و خوبان¹⁴ بربطسرای
 شد از میوه پالیزها چون بهشت
 پرستنده با او¹⁷ یکی رهنمون
 ازان دشت سوی دهی¹⁹ رفت شاه²⁰
 بچوید²¹ دل مرد یزدان پرست²²
 برین گونه تا روز برگشت²³ گرم²⁴
 بخواب و بآب آرزومند شاه²⁶
 بهامون²⁷ بنزد²⁸ سرایی رسید
 ز بهرام خسرو بپوشید روی
 دهید ار³⁰ نه باید³¹ گذشتن³² برنج

سدیگر چو بفروخت خورشید تاج
 بنخچیر شد شهریار دلیر³
 به بالای او موی زیر⁵ سرش
 کمانرا بزه کرد و تیر⁹ خدنگ
 دگر تیر زد بر میان سرش
 فرود آمد و خنجر برکشید
 یکی مرد برنا فرو برده بود
 بران مرد بسیار بگریست¹² زار
 وزانجا پیامد پسرده سرای
 چو سی روز بگذشت ز اردیبهشت¹⁵
 چنان ساخت¹⁶ کاید بتوراندر
 بشمگ پیر هر مزد¹⁸ خرداد ماه
 به پیند که اندر جهان داد هست
 هم می راند شیدیز را نرم نرم
 همی راند حیران و پیچان²⁵ براه
 چنین تا بآباد جای رسید
 زنی دید بر کتف او بر سموی
 بدو گفت بهرام کاید²⁹ سپنج

سپهبد بنخچیر شد بی سپاه³ K-ساج- I, IV² جهان یکسره گشت مانند- VI¹
 چو آن- IV⁴ او موی بد بر- I, IV, VI- بمالا سه گز موی بد بر- K⁵ خفته براه- K⁴
 تیری- I⁹ و له ثدیان کنیدی النساء- B⁸ در- VI- بر- I, IV⁷ تنان- VI⁶
 فأظلمت عینه من بخار سمّه- B¹³ او سوکوار- J¹³ بگریست بسیار [بهرام- K]- K, I, IV¹²
 رهی- K¹⁹ و J¹⁸-دوب. وی- K¹⁷ خواست- K¹⁶ اردیبهشت- VI¹⁵ کوشان و- K¹⁴
 VI- B. стоит после б. 1324. ²² K- бб. 1320-1324 стоят после б. 1326; см.
 VI- б. стоит после б. 1324. ²¹ VI- بدانند- ²⁰ также разночтение к б. 1245. ²³ VI- بگذشت- ²⁴ I, IV- бб. 1324-1325 оп.; B- перевод бб.
 1320-1326: فرکب کما هو و مضی حتی انتهی الی ضیعة VI- ²⁶ پیچان و پویان- K²⁵
 ب. оп. ²⁷ K- ز هامون- ²⁸ K, VI- سوی در- I, IV- سوی در- ²⁹ J³⁰ که ایدر- ³⁰ VI- گر- ³¹ I- ³² نیابند کشتن- K³² باید- IV, VI- مادد- I³¹

یکی شاد از ایشان¹ و دیگر دژم²
 به پیشی شهنشاه ایران چو دود³
 بر مهتران شاد بنشاختنش
 که چون ماه شد جان تاریک اوی
 چنان دان که شاگرد را⁴ بندهای
 درم شست گنجی بر ویر⁵ شمار
 دل مرد آزاده خندان⁷ کنند
 چو کار جهانرا ندارد نگاه
 چگونه شناسد کهانرا ز مه⁹

بپارند شاگرد با او بهم
 چو شاگرد و استاد رفتند زود 1295
 چو شاگرد را دید بنواختنش
 یکی باده بردند نزدیک اوی
 به بازارگان گفست تا زندهای
 همان نیز هر ماهیانی دو بار
 به چیز تو شاگرد⁶ مهمان کند 1300
 بموید چنین گفت زان پس که شاه
 چه داند که⁸ مردم کدامست به

۱۹

می روشن و جام¹⁰ رامشگران
 بخاک سپه بر فلک¹¹ لاله کشت
 بجوی آبها چون می و شیر گشت
 کشیدند بر سبزه هر جای نخ
 بسان گل نارون¹³ می بغم
 که شد دیر هنگام¹⁴ نخچیر¹⁵ گور
 گزین کرد باید ز لشکر سوار¹⁶
 جهان گشت¹⁷ یکسر پر از گفت و گوی¹⁸
 به پرداختند آن دلاور مهان¹⁹

همی بود یکچند با مهتران
 بهار آمد و شد جهان چون بهشت 1305
 همه بومها پر ز نخچیر گشت
 گرازیدن گور و آهو و بشخ
 همه جویداران پر از مشک¹² دم
 بگفتند با شاه بهرام گور
 چنین داد پاسخ که مردی هزار
 سوی تور شد شاه نخچیرجوی 1310
 ز گور و ز غرم و ز آهو جهان

از - VI⁵ شاگرد این - I, VI⁴ K, I, IV - 6. op. بغم - K² ازو بد یکی شاد - VI¹
 VI - بدین باشد از داد و [I - و op.] فرمان - K, I, IV⁷ تا ساز - K, I, IV, VI⁶ گنج بر وی
 Б - перевод бб. 1246-1302 مهانرا ز که - VI⁹ دانست - VI⁸ زید شاد و خندان و فرمان
 отсутствует. VI¹⁰ صوت - VI¹⁰ و VI¹² - доб. همی - K¹¹ همانند گلنار - VI¹¹ تازه شد - K¹³ و
 K, VI - доб.¹⁶ نخچیر آهو و - VI¹⁵ هر جای - Л¹⁴ شد

بپارند با [بمردن ابا - K] خویشتن یوز و باز * همان چرخ و شاهپین گردن فرار
 از ایتر سوی تور باید شدن * همانجا بنخچیر ماهی بدن
 K - обратный порядок мисра. رنگ و بوی - K¹⁸ دید - VI¹⁷ بود - K¹⁷ I, IV - 66. 1301-1311 op.

نمیبید² کهن آر و بادام³ نرم⁴
 همی خایه کردی تو دی خواستار
 هم از چندگونه خورشهای⁷ نرم⁸
 بساز¹⁰ دگرگون خریدار شد¹¹
 که آرایش خوان کند یکسره
 سوی خانه شد با دلی پرشتاب¹²
 جوان برمنش بود و پاکیزه مغز
 نخستین بهرام خسرو سپرد
 ز خردک بجام دمام شدند
 که بهرام مارا کند خواستار
 مجنمید تا¹⁵ می پرستان شوید¹⁶
 سوی¹⁸ گلشن آمد ز می گشته شد
 از¹⁹ افزونی ای مرد ارزان فروش
 همی چشم شاگرد²⁰ دوختی
 نهادی مرا در دم ازدها
 سوی گاه شاهی خرامید²¹ تفت
 جهانمان نشست از بر تخت عاج
 که بازارگانرا کند خواستار

یکی مرغ بریان با نان¹ گرم
 پیشد نزد⁵ بهرام گفت ای سوار
 کنون آرزوها بیماریم⁶ گرم
 بگفت این و زان⁹ پس بمآزار شد
 شکر جست و بادام و مرغ و بره
 می و زعفران برد و مشک و گلاب
 بیاورد خوان با خورشهای نغز
 چو نان خورده شد جام پرمی¹³ ببرد
 بدین گونه تا شاد و خرم شدند
 چنین گفت با میزبان شه‌ریار
 شما می گسارید¹⁴ و مستان شوید
 بمالید پس بارهرا زین¹⁷ نهاد
 بمآزارگان گفت چندین مکوش
 بدانگی مرا دوش بفروختی
 که مرغی خریدی فزون از بها
 بگفت این بمآزارگان و برفت
 چو خورشید بر تخت²² بنمود²³ تاج
 بفرمود خسرو بسالار بار

1 K, VI—بادام I, IV—بریان 2 K, I, IV, VI—پنیر 3 K, I, IV, VI—
 بکن مغز بادام بریان— I, IV و بادام— K, VI 4 K, I, VI—دوب.: ساز با نان

که این آرزوها [با—VI] همی زو [دی—I] * بمر نان و خوانی [خوانرا—VI] بیماری راست
 دین—VI] بخواست (بخواست)

5 K, VI—پیشی 6 VI—بسازیم 7 K, VI—نرم 8 I, IV—66. 1277,
 1278 оп. 9 I, IV—سخن 10 I, IV—پسان 11 K—6. оп. 12 I, IV—تاب 13 K—
 میرا 14 K—دوب.: 15 K—چون 16 K—دوب.: 17 I, IV—جامه می—VI

وزانجای برخاست پیروز شاه * بیماری است رومی قبا و کلاه
 17 K, I, IV, VI—بر—VI] [شبرنگ—VI] شمدیز 18 VI—که زی 19 K—در—I, IV—
 20 K, I, IV, IV— 21 I, IV, VI—دوب. 22 I, IV, VI—چرخ 23 K—بخت بنمود—K

زیاده را بخواهش بیماراستم
 که نالنده بودم ز درد شکم
 نداری خورد³ کو⁴ روان⁵ پرورد⁶
 فزون خواستن نیست آیین و⁸ شرم
 بشد¹⁰ آرزوی¹¹ نبید کهن
 برو نیز یاد گذشته نکرد
 بازارگان نیز چیزی¹³ نگفت¹⁴
 شد آن چادر قیصرگون ناپدید
 بشاگرد کای مرد ناکاردان
 خریدی بافزون¹⁷ و کردی ستم
 نمودی مرا قیره شب کارزار¹⁹
 بدی با من امروز چون آب²¹ و شیر
 چنان دان که مرغ از شمار منست
 بدین مرغ²⁴ با من مکن کارزار
 بشد نزد²⁵ آن²⁶ پاره دستکش
 کلاهش ز ایوان بکیوان شود
 که امروز با من²⁸ بید²⁹ باش³⁰ جفت
 شگفتی فروماند از بخت اوی
 باستاد گفت ای گرامی مه ایست

که از تو نبید کهن خواستم
 نید آوردی و داده بودم¹ درم
 چنین داد پاسخ که ای بی² خورد
 چو آوردم⁷ این مرغ بریان گرم
 چو بشنید بهرام⁹ زو این سخن
 پشیمان شد از گفت خود نان بخورد
 چو هنگامه خوابش آمد¹² بخت
 ز دریای جوشان چو خور بردمید
 همی گفت پرمايه¹⁵ بازارگان
 مران¹⁶ مرغ کارزش نید یک درم
 گر ارزان خریدی¹⁸ ابا این سوار
 خریدی مر اورا بدانگی²⁰ پنیر
 بدو گفت اگر این²² نه کار منست²³
 تو مهمان من باش با این سوار
 چو بهرام برخاست از خواب خوش
 که زین برنهد تا بایوان²⁷ شود
 چو شباگرد دیدش به بهرام گفت
 بشد شاه و بنشست بر تخت اوی
 جوان رفت و آورد خایه دوپست

کز - I, IV - ⁴ روان - JI, I, IV - ³ پر - I, IV - K - ² نیاورده بودی مرا یک - VI - ¹
 بهرام بشنید - VI - ⁹ و - I, IV - ⁸ آورد - K, IV - ⁷ بر خورد - I, IV - ⁶ خورد - JI, I, IV - ⁵
 چیز دیگر - I, IV - ¹³ خواب بودش - K, I, IV, VI - ¹² ز آرزویش - VI - ¹¹ بشدش - K - ¹⁰
 بافزون خریدی - I, IV - ¹⁷ چرا - K, I, IV, VI - ¹⁶ کای مرد - VI - ¹⁵ چندی نگفت - K - ¹⁴
 این گر - VI - ²² شهید - K, VI - ²¹ بدانک - VI - ²⁰ بید - VI - ²⁹ بید مرغ - K, I, IV - ¹⁸
 پیش - K, I, IV, VI - ²⁵ مایه - K - ²⁴ چنین گفت شاگرد کین یک منست - K, I, IV - ²³
 نید پامی - IV - ³⁰ همی - K - ²⁹ ما - IV, VI - ²⁸ پایران - IV - ²⁷ او - K - ²⁶

ز گنج ری و اصفهان باز^۱ خواه
 نه از اختر شاه ایران بود
 زمین را بدید^۲ بیماراستند
 بزم و برزم و بننگ^۳ و نبرد^۴

هم‌اکنون بخروار دینار خواه
 شهبستان برین‌گونه و ایران بود
 ز هر کشوری باز نو خواستند
 برین‌گونه یک‌چند گیتی بخورد 1245

۱۸

دژم بود با ترکش و^۶ تیر شد
 سپهد^۷ ز نخچیر برگشت نرم
 بهر^۸ سو نگه کرد و کس را ندید
 توان داد کز ما زمین^۹ تو رنج
 مر اورا^{۱۰} یکی خوابگاه برگزید^{۱۱}
 ببازارگان داد لغتی درم
 ابا مغز بادام بریان بکن
 کزین آرزوها دلها هواست^{۱۵}
 نهد مغز بادامش اندر نهفت
 یکی مرغ بریان بیاورد گرم
 ببازارگان گفت بهرام گرد^{۱۹}

دگر هفته تنها^۵ بنخچیر شد
 ز خورشید تابنده شد دشت گرم
 سوی کاخ بازارگانی رسید
 ببازارگان گفت ما را سپنج
 چو بازارگان^{۱۲}ش فرود آورد 1250
 همی بود نالان^{۱۳} ز درد شکم
 بدو گفت لغتی^{۱۴} نپید^{۱۵} کهن
 اگر خانگی مرغ باشد رواست
 نیاورد^{۱۶} بازارگان آنچه گفت
 چو تار یک شد میزبان رفت نرم 1255
 بیماراست^{۱۷} خوان پیش^{۱۸} بهرام برد

VI — обратный 4 نه رزم و نه بزم و نه — K, I, IV 3 شهبستان شاهی — VI 2 یار — VI 1
 порядок мисра, причем на месте А 1245 вписан перечеркнутый В 1243, а В 1245 приписан на полях;
 К — доб.:

بنوی بجز رزم و رای شکار * چه اندر نهفت و چه اندر شکار
 چو سی روز بگذشت از اردیبهشت * شد از میوه پالمیزها چون بهشت
 بشبگیر هر مزد خرداد ماه * ازان دشت سوی دهی رفت شاه
 بدینند که اندر جهان داد هست * بچوید دل مرد یزدان پرست
 K, I, IV — 9 زهر — K, VI 8 پ — K 7 و — J 6 روزی — K, I, IV 5
 см. 66. 1321 — 1325. 13 J — доб. 12 K — خوابگاهی گزید — I 11 بگشت و — K, I, IV 10
 نه 17 K, VI — 18 — 16 بیمار — VI 15 K, I, IV — 6. оп. 14 K, I, IV, VI — 19 J — 6. оп.; VI — доб. и перечеркивает 66. 1259, 1260.
 نرد — VI 18 بیمار

دگر¹ هرک دارد نهفته نیاز
 1225 مر اورا ازان کنار بیغم کنم
 گر⁴ از کارداران⁵ بود⁶ رنج نییز
 کنم زنده بر دار بیدادار
 گشادند زان پس در گنج باز
 ز نخچیرگه سوی بغداد رفت
 1230 بررفتند گردنکشان پیش او
 بفرمود تا باز گردد سپاه
 شمسستان ز زین¹⁶ بیاراستند
 بتان چامه و چنگ بر ساختند
 ز رود¹⁸ و¹⁹ می و بانگ چنگ²⁰ و²¹ سرود
 1235 بهر شب ز²³ هر حجره یک²⁴ دست بند
 دو هفته همی بود دل شادمان²⁵
 درم داد و آمد بشهر صطخر
 شمسستان خود را چو در²⁸ باز کرد
 بمشکوی ز زین هرانکس که تاج
 1240 ازان شاه ایران فراوان زکید³¹
 بدو گفت من باز روم و خزر³⁵

¹ K, I, IV—باز—گنج در گشایم در پرویز см. б. 1218. ³ K, I, IV—б. оп.
⁴ I, IV—چو ⁵ K—داری ⁶ J—ما ⁷ J—میخواست ⁸ VI—66. 1224—1226 оп.
⁹ K, I, IV, VI—آزارد ¹⁰ I—شدند آنک ¹¹ VI—دل ¹² K—بیگانگان ¹³ I, IV—که
¹⁴ VI—چو ¹⁵ K—ز کاخ ¹⁶ K, I, IV—برزین ¹⁷ K, I, IV—مشک ¹⁸ VI—چنگ ¹⁹ J—
 оп. ²⁰ T—گیتی ²¹ I, IV—و نای و بانگ ²² VI—زای ²³ K—ب ²⁴ K, I, IV, VI—
²⁵ VI—روان ²⁶ VI—دل شادمان ²⁷ K, I, IV, VI—کیی ²⁸ J, I, IV—خردادرا
²⁹ K—خردادرا [در—IV, IV] ³⁰ J—اندر و ³¹ J—گزید IV—گزید
³² J—(؟) ³³ J—بر ³⁴ I, VI—مکید K—دوب.: و از خشم لبر—K ³⁵ K—باز ایوان و خزر
 * چرا شد شمسستان بچشم تو خوار
 بیارند زر—VI—بهر—K, I, IV—³⁷ K, I, IV—تا بیارد—K ³⁶ K—باز ایوان و خزر ³⁵ K—
 و قال للقاتم بأمرهن: إنا قد جعلنا خراج الروم و الخزر برسم حجر اصطخر—B

ببردند بسپار دیما³ و خز
 نخواهند اگر چندشان بود تا و
 وگر نانش⁶ از کوشش خویش بود
 بسی نیز با تخت و افسر شدند
 بیک هفته بد⁸ شادمان با سپاه⁹
 خردمند و درویشی جوینده بی
 بیزدان پناه پند از پندگان
 وگر نیستش بهره از گنج ما
 مگر¹¹ بر شما نو کند روزگار
 همان کو جوانست و¹⁴ ناین درست
 شدست از بد و امخواهان ستوه
 از آن کس که دارد بخواهند¹⁵ چیزی
 بدو بر گشایم در گنج باز¹⁷
 بدین مرز از¹⁸ کودکان ماند خرد
 ندارد²⁰ بدل²¹ شرم²² و بیم²³ خدای
 که از رازداران منم²⁴ بی نیاز²⁵
 بدین²⁶ آورم جان بدکیش را²⁷
 نباشد³⁰ دل خویش دارد³¹ بغم

ز برکوی¹ با² نامداران جز
 پذیرفت⁴ و فرمود تا باز و ساو
 از آن⁵ شهرها هرک درویشی بود
 ز بخشیدن او توانگر شدند
 بشهر اندر آمد⁷ نخچیرگاه
 برفتی خوش آواز گوینده بی
 بگفتی که ای دادخواهندگان
 کسی کو بختتست با رنج ما
 بمیدان خرامید تا¹⁰ شهریار
 دگر هرک¹² پیرست و بیکار و¹³ سست
 وگر وام دارد کسی زمین گروه
 وگر بی پدر کودکانند نیز
 بود مام¹⁶ کودکی نهفته نیاز
 وگر مایه داری توانگر بمرد
 گنه کار دارد¹⁹ بدان چیزی رای
 سخن زمین نشان کس مدارید باز
 توانگر کنیم مرد درویش را
 بتوزیم²⁸ فام کسی کش²⁹ دم

من الخز و الدیماج — Б — دینار — Л³ تا — K, I, VI — 2 برقوه — I, IV, VI — برقوی — K¹
 :доб. — K, I, IV — 9 شد — VI — 8 به — VI — 7 خوردش — K, VI — 6 دران — VI — 5 پذیرفت — I, VI — 4
 بمیدان بدی پیشتر بارگاه * پیاده شدند بی او سپاه
 نخواهند — IV, VI — 15 оп. و — VI — 14 در کار — VI — 13 چه — K — 12 همی — VI — 11 با — K, I, IV — 10
 :доб. — Л — همی دارد آن تنگت [نیکی — I, IV] خویش راز [باز — K] — K, I, IV — 17 نام — K, I, VI — 16
 گر از کارداری بود رنج نیز * که او از پدر مرده بی خواست چیزی
 ترس — K, VI — 22 بدان — IV — 21 نه آرد — K — 20 کند کارداری — K, IV — 19 و مر — K — 18
 پدید — Л — 26 оп. 1219—1221 — I — 66. 25 نیم — IV, VI — 24 بیم از — VI — ترس از — IV — شرم — K — 23
 خویشتن را — K — 31 ندارد — VI — 30 کو — VI — 29 بسازیم — VI — 28 I — 27 — обратный порядок мисра.

بر³ گوزرا⁴ با⁵ سرونش بیست
 برفتند گردان زرین کمر⁶
 یکلک، پرو آفرین خواندند
 بیالای آن گور شد ناپدید
 سراسر پرو خواندند⁹ آفرین¹⁰
 مبیناد چشمت بد¹¹ روزگار
 هم از خروان¹³ در هنر کمتریم¹⁴
 که پیروزگر دستگیر منست
 ازو خوارتر در¹⁵ جهان خوار¹⁶ نیست
 تو گفستی شد آن باره¹⁹ پتران همای²⁰
 بچه پیش ازو²³ رفته²⁴ او مانده²⁵ بود²²
 بدونیم²⁶ شد گور ناپایدار
 سرافراز و شمشیرزن که تیران
 خردمند گفت اینت شمشیر و زور
 نماند بجز³⁰ بر فلک ماهرا
 فلک زیر پیکان³¹ و شمشیر اوست³²
 بیابان ز گوران بپرداختند
 که یک تن مهباد اندرین پهن دشت
 بدیشان³⁶ دهند این همه رایگان

چو آمدش¹ هنگام² بگشادشست
 هم آنگاه گور اندر آمد بسر
 شگفت اندران زخم او ماندند
 که کسی⁷ پتر و پیکان⁸ تیرش ندید
 سواران جنگی و مردان کین
 بدو پهلوان گفت کای شهریار
 سواری تو و ما همه بر¹² خریم
 بدو گفت شاه این نه تیر منست
 کرا پشت و یاور جهاندار نیست
 برانگیخت آن¹⁷ بارکشرا¹⁸ ز جای
 یکی گور پیش آمدش²¹ ماده²² بود
 یکی تیغ زد بر میانش سوار
 رسیدند نزدیک او مهتران
 چو آن²⁷ زخم دیدند بر²⁸ ماده²⁹ گور
 مبیناد چشم بد این شاهرا
 سر مهتران جهان زیر اوست
 سپاه از پس اندر³³ همی تاختند
 یکی مرد بر گرد لشکر بگشت
 که³⁴ گوری فروشد³⁵ به بازارگان
 1190
 1195
 1200
 1205

١- IV ٢- I, IV, VI ٣- K ٤- K ٥- I, IV, VI ٦- VI ٧- I ٨- K, I ٩- I, IV, VI ١٠- I, IV, VI ١١- I, IV, VI ١٢- I, IV, VI ١٣- I, IV, VI ١٤- I, IV, VI ١٥- I, IV, VI ١٦- I, IV, VI ١٧- I, IV, VI ١٨- I, IV, VI ١٩- I, IV, VI ٢٠- I, IV, VI ٢١- I, IV, VI ٢٢- I, IV, VI ٢٣- I, IV, VI ٢٤- I, IV, VI ٢٥- I, IV, VI ٢٦- I, IV, VI ٢٧- I, IV, VI ٢٨- I, IV, VI ٢٩- I, IV, VI ٣٠- I, IV, VI ٣١- I, IV, VI ٣٢- I, IV, VI ٣٣- I, IV, VI ٣٤- I, IV, VI ٣٥- I, IV, VI ٣٦- I, IV, VI

همان¹ رنج ما² بس گزیدست³ بهر
 بیافتند بازارگانان شهر
 بیابان چو بازار چین شد ز بار
 بیایدیم و آزرده گردند شهر⁴
 ز جزّ و ز برقوه مردم دو بهر⁵
 بران سو که بد لشکر شهریار⁶

۱۷

دگر روز چون تاج بفروخت هور
 کمانرا بزه بر نهاده سپاه
 چنین گفت هر⁸ کو کمانرا⁹ بدست
 نیاید زدن تیر جز بر سر
 یکی پهلوان گفت کای شهریار
 که با¹⁸ کیست زین گونه تیر و کمان
 مگر باشد این از گشاد برت
 چو تو تیر گیری و شمشیر و گرز
 همه¹⁸ لشکر از¹⁹ شاه دارند شرم
 چنین داد پاسخ که این ایزدست
 برانگیخت شب دیز بهرام²⁴
 جهاندار شد سوی نخچیر گور
 پس لشکراندر همی رفت⁷ شاه
 بمالد¹⁰ گشاید باندازه¹¹ شنست
 که از سیننه پیکانش آید برون
 نگه کن بدین¹² لشکر نامدار
 بداندیشی گر¹⁴ مرد نیکی گمان
 که جاوید بادا سر و¹⁵ افسرت
 ازان خسروی فرّ و بالای¹⁶ برز¹⁷
 ز²⁰ تیر و کمانشان²¹ شود دست نرم
 کزو بگذری زور²² بهرام چیست²³
 همی تییز کرد او دلارام²⁵

نیابند از—K⁴ کزین شهر—I رنج یابد ز دادست(?)—K³ رنجکی—I² همی—K¹
 IV— نیایم بنایید باید بشهر—I⁵ 66. 1155—1173 отсутствует. B—перевод
 و لما علم اهل مدینة جز و برقویه بنزول الملک—B; 6. оп.; 6. оп.; B—перевод
 فی تلك الصحراء خرج أهل الأسواق منهم بیضائعهم و أمتعتهم و أقاموا فی تلك الصحراء
 I—порядок: A 1173—A 1174, B 1174—B 1173; IV—вместо 66. 1173, 1174 дает: B 1174—B 1173. VI—66. 1173—1175 оп.
 باندام—K, I, IV¹¹ بگیری—VI¹⁰ کمانی—VI⁹ آذ—IV⁸ کاز—K, I, VI⁸ راند—K, I, IV⁷
 بالا و—K¹⁶ و—I¹⁵ VI—یا—K, I, IV¹⁴ تا—IV¹³ درین—IV¹² کزین—I, VI¹²
 I—بر—K, IV, VI²¹ پ—K, I, IV, VI²⁰ از—I, IV¹⁹ همی—I, IV¹⁸ VI—6. оп.
 K²⁴ کیست—K, I, IV²³ گر [چو—IV] او [چنو—I] بگسلد زور—K, I, IV, VI²² گر
 چو نزدیک شد با یکی نرّه گور—K, I, IV, VI²⁵ گور—I, IV, VI

- 1155 چنین گفت کان¹ شهریار² اردشیر
سر مایه او بود ما کههتیرییم
برزم و ببرزم و برای و بخوان
بدانگه که اسکندر آمد ز روم
کجا⁸ ناچوانمرد بود و⁹ درشت
لب خسروان پر ز نفرین¹¹ اوست
کجا بر فریدون¹³ کنند آفرین
مبادا جزا¹⁵ نیکویی در جهان
بپنارید گفتمنا منادی گری
که گردد سراسر بگرد سپاه
بگوید که بر¹⁶ کوی در شهر¹⁷ جز
1160 چنین¹⁸ تا بخاشاک ناچیز¹⁹ پست²⁰
بر اسپش نشانم²⁴ ز پس کرده روی
دو پایش ببنندند²⁶ در زیر اسپ
نیایش کند پیش آتش²⁸ بخاک
1165 بدان کس دهم چیز او را که²⁹ چیز
وگر اسپ در کشتزاری³² کند³³
ز زندان نیاید بسالی رها
- 1170
- که برنا شد از بخت او³ مرد⁴ پیر
اگر کههتیری را خود اندر خورییم
جز او را جهاندار گیتی⁵ مغوان
بایران و⁶ ویران شد این مرز و⁷ بوم
چو¹⁰ سی و شش از شهریاران بکشت
همه¹² روی گیتی پر از کین اوست
برویست نفرین ز جوای¹⁴ کین
ز من در میان کهنان و مهان
خوش آواز و از نامداران سری
همی بر خروشد بی راه و راه
گر از گوهر و زر و دیما و خز
ببازد²¹ کسی ناسزاوار²² دست²³
از ایدر کشان با دو پر خاشجوی²⁵
فرستمش تا خان²⁷ آزرگ شسپ
پرستش کند پیش یزدان پاک
ازو بستد و رنج او دید³⁰ نیز³¹
ور آهنگ بر³⁴ میوه داری کند³³
سوار³⁵ سرافراز گر³⁶ بی بها³⁷

بخت - I, IV, VI - تو - VI - پادشا - K, I, IV, VI - یا - VI - کین - I, IV - کای - K¹
که او بود خودرای - VI - گر او - K, I, IV - و - I - که - K - و - L⁶ ایران - K⁵
K, I, همی - VI¹² چو خون ریختن راه و آیین - VI¹¹ که - K, I, IV, VI¹⁰ و مرد
بجز - VI¹⁵ دلی نیست از وی پر از درد و - VI¹⁴ دلها ب - K¹⁴ چو بر آفریدون - IV, VI¹⁵
و I - دو¹⁹ و چیزی که - K¹⁹ جزین - I, IV¹⁸ شهر بر قوه و - K, I, IV¹⁷ در - K, I¹⁶
جست - VI²³ سوی آن چیز - K²² نیازد - IV²¹ این بوم و رست - VI²¹ هست - K, I²⁰
یزدان - K²⁸ پیش - I, IV, VI²⁷ ندیم - K²⁶ پیکارجوی - K, I, IV, VI²⁵ شمارم - IV²⁴
I³² ار خود بؤد یک پیشیز - K³¹ خیرگی [چیرگی - IV] کرد - I, IV, VI³⁰ ب - IV²⁹
دگر - K³⁷ یا - I, IV³⁶ سواری - I, IV³⁵ زی - VI³⁴ کنند - I³³ کشته زاری - IV, VI³³
او نگیرد به پیشم بها

که فردا بیاید مرا شیر جست²
 چو رخشان شود⁵ هور⁶ گیتی فروز
 همان ازدهای دلیر افکنیم
 خدنگ مرا⁸ گور گردد رهی
 سوی پیشه رفتند شاه و سپاه
 دلاور شده⁹ خورده از گور سیر
 که تیر و کمان دارم و دست برد¹⁰
 بدان تا نخواستند مرا¹² نادلیر
 باسپ نبرد اندر آورد پای
 ز بالا دو¹⁴ دست اندر آورد راست
 بزد پاشنه مرد¹⁵ نخچیرجوی
 سبک جفت او جست راه گریز¹⁶
 دل نتره شیران پر از بیم کرد
 همی¹⁸ جفت او¹⁹ بچه پرورد²⁰ زیر
 سر²³ شیر نر کنده شد²⁴ از تنش
 نداری همی بر تن خویش مهر
 همه بچنگان شیر مادر مکان
 که در²⁶ مهرگان²⁷ بچه دارد بزیر²⁸
 بیک سال اگر شیر گیری بدست

بخسپید¹ شادان دل و تن درست
 کنون میگساریم³ تا چاک⁴ روز
 نخستین بشمشیر شیر افکنیم
 چو این همیشه از شیر⁷ گردد تپی
 بود آن شب و بامداد پگاه
 همانگاه بیرون خرامید شیر
 بیماران چنین گفت بهرام گرد
 ولیکن بشمشیر یازم¹¹ بشیر
 پوشید ترکرده¹³ پشمین قمای
 چو شیر ازدها دید بر پای خاست
 همی خواست زد بر سر اسپ اوی
 بزد بر سر شیر شمشیر تیز
 ز سر تا میانش¹⁷ بدونیم کرد
 بپامد دگر بشیر غران دلیر
 بزد خنجری²¹ تیز²² بر گردنش
 یکی گفت کای شاه خورشیدچهر
 همه پیشه شیرند با بچنگان
 کنون بیاید آزیر بودن دلیر²⁵
 سه فرسنگ بالای این پیشه است²⁹

می — K, I, IV — 3
 1 K, I, IV — 2
 3 K, I, IV — 4
 4 K, VI — 5
 5 VI — 6
 6 I, IV, VI — 7
 7 VI — 8
 8 I, IV — 9
 9 K — 10
 10 Л — 11
 11 IV — 12
 12 K — 13
 13 I, IV — 14
 14 K — 15
 15 I — 16
 16 K — 17
 17 I, IV — 18
 18 K — 19
 19 VI — 20
 20 K — 21
 21 VI — 22
 22 K, I, IV, VI — 23
 23 VI — 24
 24 K, IV, VI — 25
 25 K — 26
 26 K — 27
 27 Л — 28
 28 I, IV — 29
 29 K, I, IV, VI — 30
 30 VI — 31
 31 IV — 32
 32 IV — 33
 33 VI — 34
 34 IV — 35
 35 IV — 36
 36 IV — 37
 37 IV — 38
 38 IV — 39
 39 IV — 40
 40 IV — 41
 41 IV — 42
 42 IV — 43
 43 IV — 44
 44 IV — 45
 45 IV — 46
 46 IV — 47
 47 IV — 48
 48 IV — 49
 49 IV — 50
 50 IV — 51
 51 IV — 52
 52 IV — 53
 53 IV — 54
 54 IV — 55
 55 IV — 56
 56 IV — 57
 57 IV — 58
 58 IV — 59
 59 IV — 60
 60 IV — 61
 61 IV — 62
 62 IV — 63
 63 IV — 64
 64 IV — 65
 65 IV — 66
 66 IV — 67
 67 IV — 68
 68 IV — 69
 69 IV — 70
 70 IV — 71
 71 IV — 72
 72 IV — 73
 73 IV — 74
 74 IV — 75
 75 IV — 76
 76 IV — 77
 77 IV — 78
 78 IV — 79
 79 IV — 80
 80 IV — 81
 81 IV — 82
 82 IV — 83
 83 IV — 84
 84 IV — 85
 85 IV — 86
 86 IV — 87
 87 IV — 88
 88 IV — 89
 89 IV — 90
 90 IV — 91
 91 IV — 92
 92 IV — 93
 93 IV — 94
 94 IV — 95
 95 IV — 96
 96 IV — 97
 97 IV — 98
 98 IV — 99
 99 IV — 100

زمین سپهر و آبها^۱ و آرزو
 بنخچه پیر باید شدن سوی جز
 که اندر جهان یادگاری کنیم
 دل شیر نر گیرد و رنگ بر
 نیاید^۴ کشیدن بر راه دراز
 نه اشپیم بی^۷ تاختن یک زمان
 شده چون بن^۸ نیزه بالای گز
 شکاری بود گر بمانیم دیر
 برآمد^{۱۱} جهان شد پر از لشکری
 سوی شاه^{۱۸} ایران نهادند روی^{۱۴}
 کسی کو ز نخچه پیر دارد نشان
 سواران شمشیرزن ده^{۱۵} هزار
 همان خیمه^{۱۶} و آخر و^{۱۷} چارپای
 برفتند^{۱۹} هر جای کنند چاه^{۲۰}
 کنند^{۲۴} از بر^{۲۵} چرخ^{۲۶} چینی^{۲۷} سطرخ^{۲۸}
 خود و ویژگیان تا بنخچه پیر گاه
 همه^{۳۱} همیشه از شیر پر شور دید
 که از شیر بر خاک چندین تنست^{۳۴}

هوا راست گردد نه گرم و نه سرد
 چو با مهر گازی بپوشیم خز
 بدان^۳ دشت نخچه پیر کاری کنیم
 کنون گردن گور گردد ستبر
 سگ و یوز با چرخ و شاهین و باز
 که آن^۵ جای گرزست^۶ و تیر و کمان
 بیابان که من دیده ام زیر جز
 بر^۹ انجا ایگه نیز یادیم شیر
 همی بود تا ابر شهر پوری^{۱۰}
 ز هر گوشه یی^{۱۲} لشکری جنگجوی
 از ایشان گزین کرد گردنکشان
 پی آورد لشکر بدشت شکار
 ببردند خورگاه و پورده ساری
 همه زبردستان پیش^{۱۸} سپاه
 بدان تا نهند^{۲۱} از بر چاه^{۲۲} چرخ^{۲۳}
 پس لشکر اندر^{۲۹} همی تاخت^{۳۰} شاه
 بیابان سراسر پر از گور دید
 چنین گفت کاینجا^{۳۲} شکار منست^{۳۳}

۱ K, I, IV - تیره ۲ VI - آسمان ۳ K, I, IV - پیران ۴ K, I, VI - نیاید ۵ VI - هماد ۶ K, I, VI - گورست ۷ K, I, IV - نیاسایم از ۸ K - ز می ۹ VI - شده چند ۱۰ Л - نو شود داوری ۱۱ K, I, IV - پیامد ۱۲ K, I, IV - کشوری ۱۳ Л - شهر ۱۴ VI - 66. 1109, 1110 оп. ۱۵ Л, VI - سی ۱۶ K - آلت ۱۷ I, VI - و ۱۸ I, IV - در ۱۹ I, IV, VI - доб. و ۲۰ K - گویان بر راه ۲۱ K - رسید ۲۲ IV - شاه ۲۳ K - سطرخ ۲۴ IV - گشاد ۲۵ I, IV - در ۲۶ I - چاه ۲۷ K - چینی ۲۸ I, IV, VI - چندی ۲۹ I - صطرخ ۳۰ VI - بکرخ ۳۱ K, VI - همان ۳۲ K, I, IV, VI - کامشب ۳۳ Л, K, I - منست ۳۴ K - وی است

کسی زین بزرگان پدیدار نیست
 تو آن خواسته گرد کن هرچ هست
 کسی را که پوشیده دارد نیاز
 همان نیز پپری⁶ که بیگار گشت
 دگر هرک چیزیش⁸ بود و بخورد⁹
 کسی را که نامست و دینار نیست
 دگر کودکانی که بیمنی¹¹ یتیم
 زنازی که بی شوی و بی پوشش اند
 بریشان ببخش این همه خواسته
 تو با آنک رفتی سوی گنج¹⁴ باد¹⁵
 نهان کرده دینار فرشی بدورد
 مر اورا چه دینار و گوهر چه خاک
 سپهر گراینده²² یار تو باد
 نهانند بر نامه بر مهر شاه

۱۶

بفرمود تا تخت شاهنشاهی
 بفرمان ببردند پیروزه تخت
 می و جام بردند و رامشگران
 بباغ بهار اندر آرد رهی²⁵
 نهادند زیر گدگششان برخت
 پپالیز رفتند با مهتران

۱ K-جهاندار ۲ VI-б. оп. ۳ K-بترس ۴ K, I, IV, VI-سوی یک موی ۵ K-доб.:
 ببخش و مگپرش ازان اندکی * میاور تو در دین یزدان شکی
 ۶ K-бб. ۷ VI-نخورد ۸ I, IV, VI-هر کرا چیز ۹ VI-مردی ۱۰ LI-
 شهر ۱۱ IV-بودی ۱۲ I, IV-نیستشان ۱۳ LI-برافزای K-برافزای ۱۴ K-
 [شوی K] بی نیاز ۱۵ K, I, IV, VI-باز ۱۶ K, I, IV, VI-بایدش ۱۷ K, I, IV, VI-
 همه ۱۸ I, IV-نمباشد ۱۹ K, I, IV-که ۲۰ K, I, IV, VI-گذارنده ۲۱ IV-
 همه ۲۲ B-перевод бб. 952-1081 отсутствует. ۲۳ K, I, IV, VI-گزارنده ۲۴ VI-
 بپای اندر آرد با فرهی ۲۵ VI-

نویسنده را پشت برگشت¹ کوز²
 ورا زرّ و گوهـر فـزونست زیـن
 بدان تا چه فرمان دهد⁴ پیشگاه⁵
 بهمان² زنده تا نام تارست و بود
 بدان تا برد نامه نزدیک شاه
 بدانش اندرافتاد زان کار⁸ شور⁹
 بروهای جنگی پر از تاب کرد
 قلم خواست رومی و چینی¹⁰ حریر
 خداوند پیروز و به روزگار¹¹
 خداوند دیهیم¹² شاهنشاهی
 همپین مرد را¹⁵ رنج¹⁶ نهمودمی¹⁷
 نهد هم¹⁸ کسی را¹⁹ بید رهنمون
 ز یزدان نبودش بدل در هراس
 دل و جان ز²⁰ افزون شدن²¹ کاسته
 چو باشد به²² بیکار²³ ناسودمند
 کزو خورد و پوشش نیاید بچنگ
 نیندیم دل در²⁴ سرای سپنج
 همان ایرج و سلم و تور²⁵ از مهران
 جزین نامداران که داریم یاد
 نهد دادگر ناجوانمرد بود

شمارش پدیدار نامد هنوز
 چنین گفت گوینده کاندر زمین
 برین کوهسارم دو³ دیده به راه
 1050 ز من⁶ باد بر شاه ایران درود
 هیونی برافگند پویان به راه
 چو آن نامه برخواند بهرام گور
 دژم گشت و دیده پر از آب کرد
 بفرمود تا پیش او شد دبیر
 1055 نخست آفرین کرد بر کردگار
 خداوند دانایی و فرهی
 نبشت¹³ آن¹⁴ که گر دادگر بودمی
 نیاورد گرد این ز دزدی و خون
 1060 همپین بد که این مرد بُد ناسپاس
 یکی پاسبان بد برین خواسته
 بدین دشت چه گرگ و چه گوسفند
 بزیر زمین در چه گوهر چه سنگ
 نساژیم ازان رنج بنیاد گنج
 فریدون نه پیداست اندر جهان
 1065 همان²⁶ جم²⁷ و کاوس²⁸ با²⁹ کیقباد
 پدرم آنک زو³⁰ دل پر از درد بود

¹ I - گشتست - ² K, IV - کوز (нет рифмы). ³ I - چو - ⁴ VI - فرمایدم - ⁵ K - б. оп.
⁶ VI - ما - ⁷ Л, K, I - همان - ⁸ VI - بتن - ⁹ K, I, IV - نامه - ¹⁰ VI - 66. 1052, 1053 оп.
¹¹ IV, VI - پروردگار - ¹² K, IV - доб. و ¹³ I, IV - بگفت - ¹⁴ K - نبشتی - ¹⁵ K - نهانم
¹⁶ K, I, IV - نیز - ¹⁷ K - پیمودمی - ¹⁸ K - VI - б. оп. ¹⁹ K - مرزرا - ²⁰ K - ز گیتی - ²¹ K - پر - ²² K, VI - باشند - ²³ I, IV - به بیکار - ²⁴ K - همان
²⁵ I, IV, VI - سلم و تور - ²⁶ VI - هم از - ²⁷ K, I, IV, VI - شاه - ²⁸ I, IV - کیقباد - ²⁹ I - ما - ³⁰ K, VI - آن کزو - او - I, IV -

یکی خانه بومش¹ کند پسر² گهر
 خود او نان ارزن خورد با پنیر
 ازوی سست هم بر تن او ستم
 که گر⁵ گوسفندش ندانی شمار
 شمارش بتو گفت کی⁸ یارد⁹ اوی
 ازان خواسته کسی نداند شمار
 بدو گفت کاکنون¹¹ شدی¹² ارجمند
 بیاید یکی مرد دانا براه
 سواری¹⁶ دلپس¹⁷ و دلارام¹⁸ بود
 گزین کرده²⁰ شایسته مردان کار²¹
 بدانسان که دانست کردن شمار²³
 همی خار کندی²⁶ کنون زر درو
 بدین مردمان راه بنمای راست
 گزارنده²⁹ مردی³⁰ بتنی³¹ روی
 که با باد باید که گردی تو جفت
 چو³³ آمد بدرگاه³⁴ پیروز شد³⁵
 همی گوسفند از عدد برگذشت
 بهر کاروان پسر³⁸ یکی ساروان
 ز پشم و ز روغن ز کشک و³⁹ پنیر⁴⁰

اگر کشته مندیش فروشد بزر
 شبانش همی گوشت جوشد بشیر
 دو جامه ندید دست³ هرگز بهم
 چنین گفت با خارزن⁴ شهریار
 بدانی⁶ همانا⁷ کجا دارد اوی
 چنین گفت کای رزم دیده سوار
 بدان خارزن¹⁰ داد دینار چند
 بفرمود تا از¹³ میان سپاه
 کجا نام آن مرد¹⁴ بهرام¹⁵ بود
 فرستاد با نامور سی¹⁹ سوار
 دبیری گزین²² کرد پرهیزگار
 بدان خارزن²⁴ گفت ز ایدر²⁵ برو
 ازان²⁷ خواسته ده یکی²⁸ مر تراست
 دلفروز بد نام آن خارزن
 گرانمایه اسپی بدو داد و گفت
 دلفروز بد گیتی افروز شد³²
 بیاورد لشکر بکوه و بدشت
 شتر بود ب³⁶ کوه ده³⁷ کاروان
 ز گاو و ز گاو و ز گاو شیر

کن - VI⁴ نپوشید - IV³ خانه پسر کند از - VI² خانه نو - K¹ پوشد - VI¹
 K⁹ که - IV⁸ همان [همی - K] تا - K, I, IV⁷ ندانی - K, VI⁶ از - K, I, IV, VI⁵
 در - K¹³ شو ای - IV¹² شوی - I¹¹ کنون - K, I, IV, VI¹⁰ کن - VI¹⁰ که گیرد بنزدیک
 I, IV¹⁸ دبیر - K, I, IV¹⁷ سوار - VI¹⁶ سوار و - I, IV¹⁶ بهروز - I, IV¹⁵ نیز - VI¹⁴
 I, IV²³ نگه - K²² شایسته کارزار - K, VI²¹ کرد - K²⁰ صد - K, I, IV¹⁹ دلفروز
 K, I, IV²⁸ ازو - I²⁷ چینی - I²⁶ چیدی - K, IV²⁶ گفت کنون - K²⁵ کن - VI²⁴ 6. оп.
 (متن تصحیح قیاسی است) گراينده - VI²⁹ گزارنده - I, IV²⁹ جلدی - VI²⁹ صدیکی - IV²⁹
 K³⁵ بدان کار - K³⁴ چن - I³³ گشت - K³² قوی بد بتن - I, IV³¹ گردی - VI³⁰
 شتر و راهای - K, I, IV³⁹ کاروانی - VI³⁸ صد - K³⁷ در - VI³⁶ 6. оп. VI³⁶ گشت
 ز پشم شتر قرصهای به تیر (پنیر) - VI⁴⁰

به‌خور چند خواهی¹ و بردار نیز
 هم‌اندا بدیدی تو درویش مرد
 چنین داد پاسخ که گر مهتری⁴
 چه نامی بدو گفت فرشی‌دورد
 1000 بدو گفت به‌هرام با⁹ کام خوبش
 کدیور بدو گفت کز کردگار¹¹
 نیایش کنم پینش یزدان خویش
 چرا آمدی در سرای تهی
 بگفت این و بگریست چندان¹⁹ بزار
 1005 به‌خندید زان پییر و آمد به‌راه
 چو بیرون شد از نامور شارستان
 تیر داشت²³ مردی همی‌کند خار
 بدو گفت مهتر بدین شارستان
 چنین داد پاسخ که فرشی‌دورد
 1010 مگر گوسفندش بود صددهزار
 زمین پر ز آگنده دینار اوست
 شکم گرسنه مانده²⁹ تن³⁰ به‌رنه

IV - بیابای - K, I⁵ مهتری - VI⁴ ازین - VI³ داری - JI² هر چه داری - K¹
 K⁹ یکی آزور مرد به‌خواب و - VI⁸ کوشش - K⁷ چه سازی همی - VI⁶ بدین ده
 سرآرد - I, IV, VI¹² بد روزگار - VI¹¹ پروردگار - I, IV¹¹ نام خزی - K¹⁰ بی - I, IV, VI¹⁰
 K - کار و بار - VI¹³

چو بر ده برفت آن شه نامور * فررومانند از به‌خشش دادگر
 I, 17¹⁷ обратный порядок мисра. - K, I, IV, VI¹⁶ این جان - VI¹⁵ ایوان - K¹⁵ بیابام - VI¹⁴
 پس او - VI²¹ ایوان - VI²⁰ چندی - K¹⁹ K - б. оп. بهی و مهی - I¹⁸ مبادت - IV¹⁸
 که داری تو دشمن ازین راستان - K²⁵ نزد - VI²⁴ دار - VI²³ I, IV - б. оп. بیامد²²
 همانده به‌خیلست - VI²⁸ یکی آزور [آرزو] - K²⁶ مرد - K, I, IV²⁶ 1007, 1008 оп. JI, IV - 66.
 باشد و - K²⁹ در - I, VI²⁸ بگیتی - K²⁸ اشتر [استر - IV] و اسپ هم - K, I, IV²⁷
 یار - IV³² оп. و - JI³¹ کالمد - I, IV, VI³⁰

کسی کشی ز دینار بایست بهر
 بیابان ز لشکر همی برفروخت²
 همی یافت خواهنده چندان³ کباب
 بر⁵ کودی خرد و⁶ مهمان خویش
 همی با بتان⁷ رای خواب آمدش
 ز گرد سواران ندیدند راه
 چندی تا رخ روز شد لائورد
 پیر از برزن و کوی و بازارگاه
 گذارند و مانند خود او⁸ یکتانه
 سر⁹ اندرکشید و همی رفت راست¹⁰
 بیامد خداوند و بردش نماز
 میان ده این جای¹³ ویران چراست
 همی بخت بد رهنمای منست
 نه دانش¹⁶ نه مردی¹⁷ نه پای و نه پیر
 بدین خانه نفرین به از آفرین
 جهاندار²⁰ سست شد دست و پای
 یکی طاق بر پای و²² جای بلند
 فراز آور ای مرد مهمان پرست
 بخیره²³ چرا خندی ای مرزبان
 مگر مرد مهمان ستودی مرا

برفتند بسیار مردم ز شهر
 همی بود¹ چندی خرید و فروخت
 ز نخچیر دشت و ز مرغان آب
 که بردی بخروار تا⁴ خان خویش
 چو ماهی برآمد شتاب آمدش
 بیاورد لشکر ز نخچیرگاه
 همی رفت لشکر بگردار گرد
 یکی شارسهستان پیشش آمد پراه
 بفرمود تا لشکرش با بنه
 بپرسید تا مهتر ده کجاست
 شکسته دری دید پهن و دراز
 بپرسید کاین خان¹¹ ویران کراست¹²
 خداوند گفت این سرای منست
 نه گاوستم ایدر نه پوشش¹⁴ نه خر¹⁵
 مرا دیدی اکنون سرایم ببین
 ز¹⁸ اسپ اندرآمد بدید آن سرای
 همه خانه سرگین بد²¹ از گوسفند
 بدو گفت چیزی ز بهر نشست
 چندی داد پاسخ که بر میزدان
 گر افگندنی هیچ²⁴ بودی مرا

¹ Л — доб. و ² K, I, IV — доб.:

خریدی همی [همه — K] مرد بازارگان * ده آهو و گوری بها رایگان [بدینارگان — IV]

تا زنان — I, IV, ⁷ و مرد — VI, ⁶ و — I, ⁵ سوی — VI, ⁴ زی — K, ³ چندی — K, VI

VI — ⁹ تنی — VI, ⁸ کسی — I, ⁸ پره — K, ¹⁰ VI — обратный порядок мисра; IV — 66. 962—966 оп.

خور — I, IV, VI, ¹⁵ کوشش — K, ¹⁴ خان — K, ¹³ کجاست — VI, ¹² جای — I, IV, VI, ¹¹ خوان — K

زد اسپ و — VI, ¹⁹ بر — I, IV, ¹⁸ K, ¹⁷ دانش — I, IV, VI, ¹⁶ مردی — I, IV, ¹⁶ پوشش — VI

که خیره — K, ²³ و — K, I, IV, ²² پیر — VI, ²¹ جوی را — K, I, IV, VI, ²⁰ درون شد میان

²⁴ چیز — VI

بهر سرئی زریپیکرش برنشاند
 بدان¹ چاهه کنز پیمش فرمود شاه
 که بگذارد از نام تو پیشه شیر
 همان³ روی چون لاله اندر چمن⁴
 بدیدار تو بر فلک⁵ ماه نیست⁶
 بچنگ اندر آوردگ ماه ترا
 بلندی ندانند باز از نشیب
 ز خردک بچام⁷ دمام شدند
 گزیدند جای می مر اورا بده⁸
 همه¹⁰ ماه چهر¹¹ و همه¹⁰ دلگسل
 ازیشان همی تازه شد مرز و¹² بوم
 نهاده بسر بر ز گوهر کلاه
 گشاده دل و شاد از ایوان¹⁴ مه¹⁵
 بسوی بتان سمن بوی خویش¹⁶

چو نان خورده شد آرزو را بخواند
 بفرمود تا چنگ برداشت ماه
 چنمین گفت کای شهریار دلیر 940
 توی شاه پیروز و² لشکر شکن
 به بالای تو بر زمین شاه نیست
 سپاهی که بیند سپاه ترا
 بدرد دل و مغزشان از نهیب
 همانگه چو از باده خرم شدند 945
 پیامد بر پادشا روزبه
 بفرمود بهرام⁹ خادم چهل
 رخ رومیان هم چو دیبای روم
 بشد آرزو تا بمشکوی شاه
 پیامد شهنشاه پا¹³ روزبه 950
 همی راند گویان بمشکوی خویش

۱۵

پیامد سوی دشت نغچیرگاه
 چنان شد¹⁷ که یک ماه ماند او¹⁸ بدشت¹⁹
 ز نغچیر دشتی بپرداختند
 می و گوشت²⁰ نغچیر و چنگ و رباب
 تر و²² خشک هیزم بسی²³ سوختند

بغفت آن شب و بامداد پگاه
 همه راه و بی راه لشکر گذشت
 سراپرده و خیمه ها ساختند
 کسی را نیامد بران دشت خواب 955
 بیابان همی²¹ آتشی افروختند

۱ K - ازان ۲ I, VI - و. ۳ K, I, IV - ترا ۴ K, I, IV - سمن ۵ I, IV - باسمان
 ۶ VI - б. оп. ۷ K - کوچک بدم ۸ K - چنان چون بود از در شاه مه ۹ K, I, IV, VI - ماری
 [VI - б. оп.] ۱۰ K - بسی ۱۱ K, I, IV, VI - روی ۱۲ I - و. оп.; VI - روی ۱۳ IV -
 [VI - б. оп.] ۱۴ I - ایوان ۱۵ VI - б. оп. ۱۶ I, IV, VI - б. оп.; B - перевод
 66. 730-951 отсутствует. ۱۷ K - هم ۱۸ I, IV - ماند ۱۹ IV - دشت ۲۰ K, IV, VI -
 доб. ۲۱ K, I, IV, VI - همه ۲۲ I, IV - برو ۲۳ K, I, IV, VI - همی

نثار زنان بهر دیگر کس است
 ز رزم و² سر نیزه و زخم³ شاه⁴
 کجا شد که ما مست گشتیم دوش
 همی⁵ از دل شاه خیره بماند
 بپیشش شهنشاه⁶ خورشیدفش
 بزرگا سترگا گوا⁸ مویدا⁹
 نیاید گزیدن جزاز¹¹ خامشی
 گمانم که دیوانه پنداریم
 درفشان¹³ کنی روز¹⁴ و¹⁵ ماه مرا
 شهنشاهم¹⁶ از بخردان¹⁷ نشمرد
 خردمند چیزی نگیرد¹⁸ بدست
 نیاید که یابد¹⁹ ز می رنگ و بوی²⁰
 همی²¹ ز آرزو این سخن²² بشنوی
 بگوید همان²³ لاله اندر سمن
 پی²⁴ روز ناآمده نشمیریم²⁵
 بیاورد²⁶ خوان و برآراست²⁷ کار²⁸
 بیاوردشان مرد پاکیزه‌رای
 ز مهمان بیگانه پرچین³⁰ بروی
 ستاره پدید آید از³¹ گرد ماه

همان چاه و چنگ مارا پس است
 920 پیار آنگ¹ گفتمی ز نخچیرگاه
 ازان پس بدو گفت گوهر فروش
 چو بشنید دختر پدرا بخواند
 پیامد پدر دست کرده بکش
 بدو گفت شاهها ردا⁷ بخردا
 925 کسی کو خرد دارد و باهشی¹⁰
 ز نادانی آمد¹² گناه کاریم
 سزد گر به‌خششی گناه مرا
 منم بر درت بنده بی‌خرد
 چنین داد پاسخ که از مرد مست
 930 کسی را که می‌انده آرد بروی
 به‌ستی ندیدم ز تو بدخوی
 تو پوشش بران کن که تا چنگزن
 بگوید یکی تا بدان می‌خوریم
 زمین بوسه داد آن‌زمان ماه‌پار
 935 بزرگان که بودند بر در پپای²⁹
 سوی حجره خویش رفت آرزوی
 همی بود تا چرخ پوشد سیاه

همان VI-5. 6. IV-گاه I-4 رزم K, I-3 زخم K, I, VI-2 آنچ K, I, VI-1
 :دوب. K, I, IV- (нет рифмы); I-9 ردا K, VI-8 روا VI-گوا K-7 جهاندار K-6
 همه ساله گیتیمی تو باد * بهر جای بر تاج نام تو باد
 I, IV-13 اندر VI-12 نیابد گزندی بجز VI-11 خورژد داری بپهشی K, I, IV, VI-10
 IV-16 و оп., в тексте—конъектура. I, K, I, IV, VI-15 روی I-تیره K, IV, VI-14 درخشان
 K-20 بیند K, I, VI-19 نگیرد خردمند چیزی VI-18 مردمان K, I, IV, VI-17 شهنشاه
 VI-23 ز من زشت گفتن تو خود K-22 همان VI-21 927; VI-б. оп. K, I, IV, VI-17
 می و K-28 بیماراست و I, IV-27 بیماراست VI-26 VI-б. оп. بدو I-24 همه
 آید و IV-31 در IV, VI-چین زد K-30 سرای I, IV, VI-29 می‌گسار

سه¹ یا قوت سرخ از در شهریار²
 دو تایی پرو دست کرده بکش
 ورا چون روان و تن خویش دار
 سخنها با شرم⁷ و بازر⁸ گوی⁹
 بجای پرستنده بنشاندند
 که اندر تنم خرد¹⁰ پاد¹¹ استخوان
 به پیر و جوان از می آید گناه
 که بیدار شد شاه روشن روان¹⁵
 به باغ اندر آمد سر و تن بشست
 ز یزدان دلی¹⁸ پر ز آمد شد
 یکی جام می خواست²⁰ از می پرست
 بفرمودشان²¹ باز گشتن²² براه²³
 هـ مـ یـ بـ ودش از آرزوی²⁴ آرزوی
 پرستنده²⁷ با تاج و با گوشوار²⁸
 بختید زو شاه و برگشت شد³¹
 مرا مست کردی³² و بگذاشتی

نثارش کن از گوهر شاهوار
 چو بپینی رخ شاه خورشیدفش³
 مبین مر ورا⁴ چشم در پیش دار
 چو پرسدت با او⁵ سخن⁶ نرم گوی
 من اکنون نیایم اگر خواندم
 بسان همالان نشستم بخوان
 که من¹² نیز گستاخ گشتم¹³ بشاه
 هم انگه¹⁴ یکی بنده آمد دوان
 چو بیدار شد¹⁶ ایمن¹⁷ تن درست
 نیایش کنان پیش خورشید شد
 وزانجا پیامد بجای¹⁹ نشست
 چو از کهتران آگهی یافت شاه
 بفرمود تا رفت پیش آرزوی
 پرست²⁵ آرزو با می و²⁶ با نثار
 دو تا گشت و اندر²⁸ زمین بوسی³⁰ داد
 بدو گفت شاه این کجا داشتی

905

910

915

VI - б. оп.; K - доб.: 1 K - з 2 Л - شاهوار

بدو داد و گرفتار شاه رو * پرو آفرین کن همی نو بنو
 VI - 6 K, I, IV وی 5 K, I, IV مبین در رخش VI - مرورا مبین - K, I, IV 4 فرشیدفش IV - 3
 K - доб.: 9 آرزم VI - سخنها بازر و با شرم - I, IV 8 بدو هر چه گویی - K 7 پاسخ ورا
 که من دوش چون او پیامد ز در * بدان فر و برز و بدان یال و پر
 همی ارز او را چو بنشاختم [نشناختم] * بنزدیک او گردن افراختم
 VI - 13 همی - K, I, IV 12 زبان میامد به تن - K 11 پاره - VI - 10
 چو از خواب بیدار شد - VI - 17 ازان پس همی - K 16 نوشین روان - I 15 دم - IV - 14
 - K, I 23 گردد - K, I, IV 22 تا - K, I, IV 21 جست - K 20 جای - IV 19 دلش - K 18
 VI - 28 پرستار - K, I, IV 27 پیشی شه - K 26 بشد - K 25 دلش بود بر - VI 24 سپاه
 K - доб.: 31 بوسه - I, IV 30 تایی شد و پر - K, I, IV, VI 29 ب. оп.
 همان سرخ یا قوت را پیشی شاه * فروریخت و برگشت رخشنده ماه
 VI - 32 گشتم

سر پیامد بر^۱ خفته برسان گرد^۲
 بدو گفت برخیز و بگشای دست
 که شاه جهانست مهمان تو
 یکایک دل^۳ مرد گوهرفروش
 بدو گفت کاین را^۴ چه^۵ گویی همی
 همان چون ز گوینده بشنید مست^{۱۱}
 ز^{۱۴} دربان برآشفت و گفت این سخن
 پرستنده گفت ای جهان دیده^{۱۵} مرد
 پیامد پرستنده هنگام روز
 یکی تازیانزه بزر تافته^{۱۹}
 پیماویخت از پیش درگاه ما
 ز دربان چو بشنید یکسر^{۲۲} سخن
 که من دوش پیش شهنشاه مست
 پیامد سوی حیره^{۲۵} آرزوی
 شهنشاه بهرام بود^{۲۶} آنک دوش
 همی آمد از دشت نخب چیرگاه
 کنون خیز و دیبای چینی^{۲۷} پیوش

سر پییر از^۳ خواب بیدار^۴ کرد
 نه هنگام خوابست و جای نشست
 بدین بی نوا خانه^۵ و مان^۶ تو
 ز گفتار دربان برآمد بچوش
 پی شهریاران^{۱۰} چه جویی همی
 خروشان از انجای^{۱۲} بر پای جست^{۱۳}
 نگوید خردمند مرد کهن
 ترا بر زمین شاه ایران که^{۱۶} کرد^{۱۷}
 که پیدا نهد هور^{۱۸} گیتی فروز
 بهر جای گوهر برو تافته^{۲۰}
 بدان سو که باشد گذرگاه ما^{۲۱}
 به پیچید بیدار مرد کهن
 چرا بودم^{۲۳} و دخترم می پرست^{۲۴}
 بدو گفت کای^{۲۵} ماه آزاده خوی
 پیامد سوی خان گوهرفروش
 عنان تافتست از کهن دژ پراه
 بنه بر سر افسر چنان هم که^{۲۸} دوش

890

895

900

سر- K-^۴ همان از پی- I, IV, VI-^۳ بیدار کرد- K, I, IV, VI-^۲ سر- K, I, IV, VI-^۱
 بدین بی نوآیین فرمان- VI-^۶ میهن- K, I, IV-^۵ بیکار- I, IV-^۱ خفته را پر ز تیمار
 شهریار از- K, I, IV, VI-^{۱۰} افسانه- VI-^۹ از- K, I, IV-^۸ بدو- K-^۷ دل- L-^۷
 چه- VI-^{۱۶} خردمند- K-^{۱۵} پ- I, IV-^{۱۴} خاست- I, IV-^{۱۳} جامه- K, I, IV-^{۱۲} راست
 K, I, IV, VI-^{۱۷} доб.:

سپاهست [که هستند-K] چندان بدرگاه تو * که گر بگذری تنگ شد راه تو
 هرآنکس که آید بدرگاه [براهت-VI] فراز * بزند آن پلاسی کهن [سپه-IV] را نماز
 [فراز-VI]

VI-^{۲۱} б. оп.; K, I, IV-^{۲۱} доб.:
 K-^{۲۰} یافته
 I, IV-^{۱۹} نور
 I, IV-^{۱۸}

کنون کار برسان و سستی مکن * بومی نیز [هیچ-K] نائن درستی مکن
 I, IV-^{۲۷} بد- I, IV-^{۲۶} ایما- I, IV-^{۲۵} ب. оп. K-^{۲۴} گشتم- I, IV, VI-^{۲۳} ازین سان- K-^{۲۲}

چو- I-^{۲۸} رومی

- 870 بدو گفت کاکنون تو جفت ویی
 بدو داد و بهرام گورش بخواست
 سوی حجره خویش رفت آرزوی³
 پیامد بجای⁶ دگر ماهیار
 پرستنده را گفت درها بپند
 875 نباید که آزند خوان بی بره
 چو بیدار گردد فقاغ و یخ آ¹¹
 یکی جام کافور¹³ بر¹⁴ با¹⁵ گلاب
 من از جام می همچنانم¹⁶ که دوش
 بگفت این و¹⁹ چادر بسر برکشید²⁰
 880 چو خورشید تابنده بفراخت²² تاج
 پرستنده تازانه شه ریاری
 سپهر²⁶ ز سالار²⁷ گردنکشان²⁸
 سپاه انجمن شد بدرگاه پر
 هرانکس که تازانه دانست³⁰ باز
 885 چو دربان بدید آن سپاه گران

از- VI⁵ سرایی- K, I, IV, VI⁴ اندرو- VI⁵ کارها- K, I, IV, VI² شد- L¹
 سوی- I, IV¹⁰ در- K¹⁰ بتازان- I⁹ کسی را- K, I, IV⁸ خوار- K⁷ بجایی- K⁶
 874-876: VI- вместо бб. یکی چون که دارد چنین مرد نخ- L¹² فقاغ آر و یخ- L¹¹
 بفرمود پس دخترش را که زود * شبستان معطر کن از بوی عود
 بپزدان نباید شدن ناسپاس * دل ناسپاسان بود پسر هرامی
 چو آمد بدو گفت بهرام شاه * که ای از جمالت خجل گشته ماه
 نباید- L¹⁸ نباید- K¹⁷ خود چنانم- K¹⁶ پسر- I, IV¹⁵ پسر- IV¹⁴ عنبر- K¹³
 را- K, I, IV²¹ درکشید- K, I, IV²⁰ و- IV¹⁹ شده مست با پسر- VI¹⁹ پی از مرد
 - K, I, IV²⁴ تابنده- K, I, IV²³ بفروخت- VI²² بنمود- K, I, IV²² б. оп. VI²² برگزید
 - K²⁸ و- VI²⁷ доб. VI²⁶ 871. VI²⁵ I, IV²⁵ б. стоит после б. پرده- VI²⁵ درگه
 چنان هم- I, IV, VI²⁹ پیامد سپردار و ژوپین کشان- I, IV²⁹ پیامد سپه همچو رود روان
 جوشن و روان- VI³² نیزه و روان- K³² سپردار- K, I, IV³¹ را دید- VI³⁰ کجا

چو جازست با او نشسته‌تن دمی¹
 بهرام گفت ای سوار زبرد
 همان دانش و کوشش⁴ و رای اوی
 ازو آگهی بهترست⁶ از نشسته
 بگفتن مرا⁷ رای کم‌بیش نیست
 فزون آید از بدره⁸ شهریار
 مکن سرسری امشب آرام گیر⁹
 بویژه کسی¹² کو بود ارجمند¹³
 سر نامداران برآید ز خواب
 شکیم‌بادل و چیمزخوازنده‌را
 نه آیین شاه آفریدون بود
 وگر نیمنز کاری نو آراسته‌تن
 زدن¹⁴ فال بد رای¹⁵ و راه¹⁶ بدست
 تو این¹⁸ فال بد تا توانی مزن
 پسندیدی²¹ اورا بگفتار²² و خوی
 بجان و بدل هست²⁴ چون²⁵ دیده‌ام²³
 نه گردون بچنگ‌گست²⁷ با ماهیار

تو گویی به‌بهرام مازند همی
 بگفتار دختر بسنده² نکرد
 بزرفی نگه کن سراپای³ اوی
 نگه کن بدو⁵ تا پسند تو هست
 بدین نیکوی نیمنز درویش نیست
 اگر بشمیری گوهر ماهیار
 گر اورا همی بایدت جام گیر
 بمستی بزرگان نیستند¹⁰ بند¹¹
 همان تا برآرد سپهر آفتاب
 بیاریم پییران داننده‌را
 شب تیره از رسم بیرون بود
 نه فرخ بود مست زن خواسته‌تن
 بدو گفت بهرام کاین بپه‌دهست
 پسند¹⁷ منست امشب این چنگزن
 چنین¹⁹ گفت با دخترش²⁰ آرزوی
 بدو گفت آری پسندیده‌ام²³
 بکن کار²⁶ زان‌پس بیزدان سپار

855

860

865

¹ K, I, IV —

که باشد که [پ-K] بیند برین‌گونه‌مرد * بگگوید به‌بهرام کنز راه ببرد
 VI —

که باشد که بیند برین‌گونه‌مرد * که خالی نگردد دل او ز درد

بدل — K, I, IV — ⁵ کوشش و دانش — I, IV, VI — ⁴ سر و پای — K, I, IV — ³ پسند — IV — ²

— K, I, IV — обратный порядок мисра. ⁹ گوهر — IV — ⁸ بگفت من از — J — ⁷ مهترست — K — ⁶

زنی — VI — ¹⁴ VI — б. оп. ¹³ زنی — K, I, IV — ¹² چند — K — ¹¹ نوشتند — IV — ¹⁰ نگشتند — K —

— I — ¹⁹ توانش — IV — ¹⁸ بلند — VI — ¹⁷ رای — I, IV — ¹⁶ راه دیو — K — ¹⁵ راه — I, IV — ¹⁴ J, VI — ¹⁵

پسندی تو — I, IV — ²¹ دختر ای — I, IV — بدختر چنین گفت کای — K — ²⁰ پدر — IV — بدو

بچشم سر [همان دم که — K] — K, I, IV, VI — ²⁴ بدمش — K, I, IV — ²³ بدیدار — I, IV, VI — ²² بآیین — K —

بکینست — K, I, IV — ²⁷ و — K, I, IV — ²⁶ می — K — ²⁵ از دور

بچنگ اندرون چیره¹ بپند سپناه
 ابا چامه و چنگ زالان³ گذشت
 بلنداختر و یکدل و کینه کش⁵
 خنیده⁶ سوار دلارامرا
 جز اورا زمانی ز لشکر بکس
 خرامان شده سرو همچون تذر⁷
 بناورد خشت¹² افگنی بر دو میل
 تو¹⁴ گویی بمی برگ گل را بشست¹⁵
 بپای¹⁶ اندر آری که بیستون
 ندید و نه بپند بروز¹⁸ نبرد¹⁹
 همه ساله زنده²⁰ برای تو باد
 ز دیدار و بالا و آهنگ²¹ اوی
 که گفتی دلش گشت گنج بلا
 چنین گفت با میزبان شهریار
 چو خواهی که یابی بداد آفرین
 کزین شیردل چند خواهی نثار²⁴
 بر آسودگی²⁵ سودمند آیدت
 که ای باب²⁶ آزاده و²⁷ نیکخوی
 همالم گشسپ سوارست و بس

ز مهمان چنان شاد گشتم که شاه
 چو این² گفته شد سوی مهمان گذشت
 بمهمان چنین گفت کای شاهفش⁴
 کسی کو ندیدست بهرامرا
 نگه کرد باید بروی تو بس
 میبانت چو غروست و بالا چو سرو
 بدل نرّه⁸ شیر⁹ و بتن¹⁰ زنده¹¹ پیل
 رخاقت بگلزار مازد درست¹³
 دو بازو بکردار ران هیون
 توانی کجا چشم کسی¹⁷ چون تو مرد
 تن آرزو خاک پای تو باد
 جه اندار ازان چامه و چنگ اوی
 برو بر ازان²² گونده شد میتلا
 چو در پیش او مست شد ماهیار
 که دختر بمن ده بآیین و²³ دین
 چنین گفت با آرزو ماهیار
 نگه کن بدو تا پسند آیدت
 چنین گفت با ماهیار آرزوی
 مرا گر همی داد خواهی بکس

835

840

845

850

IV-⁴ ز مهمان سوی میهن و مان-³ K, I, IV چنین-² I خیره-¹ K, IV, VI
 K-⁹ زنده-⁸ I VI-⁷ ب. оп. سپهبد-⁶ VI ستوده-⁵ I, IV ماه من-⁵ IV من
 J,¹⁴ همی-¹³ K اسپ-¹² K, I, IV نرّه-¹¹ I زن-¹⁰ VI شیر-¹ I, IV شریزه
 ز پای-¹⁶ I, IV, VI تو گویی که می برفشاند همی-¹⁵ K که شست-¹⁵ J, I, VI چه-¹⁵ J, I, VI
 VI-¹⁹ ندیدم بسان تو اندر-¹⁸ K, I, IV برنج آفریند [نپارد بگیتی-¹⁷ K, I, IV] فلک-¹⁷ K, I, IV
 و-²³ J, I, IV بران-²² VI بدان-²¹ I, IV فرهنگ-²¹ K, I, IV زندگانی-²⁰ I, IV ب. оп.
 K, I²⁶ بر او شوی-²⁵ K, I, IV, VI 847-849 гаплография: A 847 - B 849. K-²⁴ вместо бб.
 بینادل-²⁷ VI د-²⁷ K, I, IV پیر-²⁷ K, I, IV, VI

نه از بهر جای¹ درنگ آمدم
 همی² باسومان اندر آرد³ سرم
 همان⁵ چاهه گوئیست⁶ و لشکر شکن⁷
 همو⁹ میگسار¹⁰ و دلآرام¹¹ بود
 پیش گشسپ آی با بوی و رنگ
 خرامان بسان بت برهمین¹²
 بهر چیز مانده شه ریاریار
 پدر میزبانست¹⁴ و گنجور تست
 سرت برتر از ابر بارنده باد¹⁵
 یکی چاهه¹⁷ باید مرا بی درنگ
 گروگان کند پیش مهمان روان
 نخستین خروش مغان در گرفت¹⁹
 تو گفستی بنالد همی چنگ زار²¹
 همه خانه وی سمین بوی گشت
 چو سرو سهی بر لب جوئیاریار²³
 زبان گرم گوی²⁵ و دل آزرچوی
 بدانش روان²⁷ تو²⁸ پرورده باد
 منم چون پرستار³¹ نام آرزوی

من ای در با آواز چنگ آمدم
 بدو میزبان گفت کاین دخترم
 همو⁴ میگسارست و هم چنگزن
 دلآرام⁸ آرزو نام بود
 سرو سهی گفت بردار چنگ
 پیامد بر پادشا چنگزن
 بهرام گفت ای گزیده سوار
 چنان دان که این خانه بر¹³ سور تست
 شیمان سیه بر تو فرخنده باد
 بدو گفت بنشین و¹⁶ بردار چنگ
 شود ماهیاریار ای در امشب جوان
 زن چنگزن چنگ در¹⁸ بر گرفت
 دگر چاهه²⁰ باب خود ماهیاریار
 چو رود بریشم²² سخن گوی گشت
 پدر را چنین گفت کای ماهیاریار
 چو کافور کرده²⁴ سر مشکبوی²⁵
 همیشه بدانید شمت آزرده باد
 تووی چون²⁹ فریدون³⁰ آزاده خوی

820

825

830

K-⁵ که هم-K⁴ آید-K³ همان-Л² جای و-VI کام و-I, IV جنگ و-K¹
 خرامان بسان یکی نارون-I, IV نت بر انجمن-K⁷ جام گوئیست-Л⁶ همه-VI همی
 [IV-روذن] см. б. 821. Л⁸ را-оп.; VI جهادجویاری-VI⁹ همی-VI¹⁰ K, I, IV, VI-
 قتی [یکی-VI] نارون-I, IV, VI سهیل یمن-K, T¹² دل انجام-K¹¹ غمگسار
 بدو شاه گفتا که-VI¹⁶ VI-б. оп. و-IV بان و دخت-K¹⁴ خانه-IV, VI
 جامر-Л²⁰ برگرفت-I, IV, VI خروشیدن اندر گرفت-K¹⁹ بر-K, IV¹⁸ جام-Л¹⁷
 I, IV-вместо бб. 828-830 гаплография: A 828-B 830. I, IV-چو آن ماه زرین-K²³ K-б. оп.²²
 L-²⁷ گرم کرده-VI چرب گوی-K²⁶ گل سرخ موی-I, K, I, IV²⁵ ل-²⁴ I, IV-گیرد-Л²⁴
 K-³¹ خوب فرزند-Л³⁰ خون-IV²⁹ به-Л²⁸ روانت بدانش-VI روانش
 I, IV-شبهستان

همه¹ بدسگالان ترا بنده² باد
 ز دیدار او میزبان³ گشمت نشاد
 برو خوردنیها ازانسان⁵ که بود⁶
 بفرمود تا اسبپ اورا بیست
 یکی جای دیگر بیاراستند⁸
 نهادهند و¹¹ بنشست نزدیک شاه
 بهرام گفت ای گو مرزبان
 فدای تو بادا تن و جان¹⁵ من
 که یابد¹⁶ چنین تازهرو¹⁷ میزبان
 بخواب خوش آرام یابد گرفت¹⁸
 دل ناسپاسان بود پرهراص¹⁹
 ز دیدار مهمان²¹ همی خیره گشت
 بمی²² رامش و²³ نام و آرام خواست
 می سرخ و جام²⁵ و²⁶ گل و²⁷ شنبلیله
 بخورد و²⁸ بمشک و گلابش بشت
 بدو گفت میخواره را چیست نام
 بهرام شاهت گروگان کنم
 بدو گفت نامم گشسپ سوار

بدو گفت شب بر تو فرخنده باد
 نهالی بیفگند و مسند نهاد
 گرازمایه خوانی بیاورد زود⁴
 پیامد یکی مرد مهترپرست
 پرستنده را نیز خوان خواستند⁷
 همان میزبانرا⁹ یکی زیرگاه¹⁰
 بیپوش بیاراست پس¹² میزبان
 توی میهمان¹⁸ اندرین خان¹⁴ من
 بدو گفت بهرام تیره شبان
 چو نان خورده شد جام یابد گرفت
 بیزدان یابد بود ناسپاس
 کنیزک بمرد آبدستان²⁰ و گشت
 چو شد دست شسته می و جام خواست
 کنیزک بیاورد جامی²⁴ نمید
 بیازید دهقان بجام از نخواست
 بهرام داد آن دلارای²⁹ جام
 همکنون بدین³⁰ با تو پییمان کنم
 فراوان بخندید زو³¹ شهریار

800

805

810

815

¹ K, VI - دل   ² K - همه کنده - VI   ³ K - تو   ⁴ I, VI - زرد   ⁵ K -
⁶ I, IV, VI - [IV - سود] سرد   ⁷ K - نهاده برو [درو - VI] خوردنیهای سرد [IV - سود]   ⁸ K -
 ساخته   ⁹ K - میزبانرا   ¹⁰ VI - پارگاه   ¹¹ VI - оп.   ¹² K - لب
¹³ K - مرزبان   ¹⁴ K, I, IV - کاخ   ¹⁵ K, I, IV - رای گستاخ   ¹⁶ K - بیامیز با
 بیابی چو تازه رخ - I, IV - تازه رخ - K, VI - ¹⁷ K, VI -
 * شب تیره و باده خسروی   ¹⁸ I - б. оп.; K, I, IV - доб.:
 * چو از خواب بیدار گردی پگاه   ¹⁹ K, I, IV, VI - б. оп.   ²⁰ K - آب دستار   ²¹ IV - بهرام (метр нарушен).   ²² Л, I, IV -
 می و -   ²³ K, VI - оп.   ²⁴ VI - جام   ²⁵ IV - سرخفام   ²⁶ K, I, IV, VI - از   ²⁷ VI - оп.   ²⁸ IV - оп.
 ازان - K   ²⁹ K, I, IV - دلارام   ³⁰ K - همی   ³¹ K -

- 780 چو آواز چنگ، اندرآمد¹ بگوش
همی تاخت باره باواز⁴ چنگ
بزد حلقه را بر در و بار خواست
پرستنده مهربان گفت کیست
چنین داد پاسخی که شبگیر شاه
785 بلنگید بر زین من بارگی
چنین اسپ و زرین ستامی⁷ بکوی⁸
بپامد کنیزک بدهقان بگفت
همی گوید اسپ¹¹ بزین ستام
چنین داد پاسخی که بگشای در
790 چو شاه اندرآمد¹⁴ چنان جای دید
چنین گفت کای¹⁶ دادگر یک خدای
مبادا جزاز¹⁸ داد آیین من
همه کار²¹ و کردار من داد باد
گر²³ افزون شود²⁴ دانش و داد²⁵ من
795 همه زیردستان چو²⁷ گوهرفروش
چو آمد به بالای ایوان³⁰ رسید³¹
چو دهقان ورا دید بر پای خاست

K, I, IV — هم آواز رود و هم آواز نوش — VI³ خوان — K² چنگش بپامد — VI¹ —
обратный порядок мисра. K, I, IV, VI — [IV — آوای] گلگون بر آواز — VI⁵ برین در بگوید که — VI⁶
این دم — VI¹⁰ جو — VI⁹ ستام نکو — VI⁸ استت زین و ستام — K⁷ یکبارگی — K⁶
I, IV, VI — دو: تو مهران ندیدستی ایدر مگر — I, IV, VI¹³ و ز — K¹² اسپم — K¹¹
کنیزک دوان [درون — VI] رفت و بگشاد در * بپامد گشت اندرآی ای پسر
بجز — VI¹⁸ بنیکی — VI¹⁷ ایما — IV¹⁶ پرستنده چند — VI¹⁵ اندرون شد — VI¹⁴
بود — L²⁴ که — L²³ بمن — K, I, IV²² داد — IV²¹ (нет рифмы). — VI²⁰ کار — L¹⁹ و оп.
جوش — L²⁹ ناله و — L, IV²⁸ оп. چو — L, K, IV²⁷ جهان بین — L²⁶ دین — L²⁵
به ایوان چنان چون سزید — K³¹ بایوان و در می [وی — VI] — L, VI³⁰ VI — 66. 794, 795 оп.

شب تیره زو جفت گیرد گریز
 شهنشاه زین سان که¹ باشد بدست
 همه بر سران³ افسر از⁴ گوهران⁵
 درفشان ز دیمای رومی گهر⁶
 کنیزشان یکی⁷ نیست بی دستگاه
 بسالی بریشان⁸ رود⁹ باز روم¹⁰
 دریغ آن بر و کتف¹¹ و بالای شاه¹²
 نه بیند چنو کس بمالای¹³ و زور¹⁴
 تبه گردد از خفت و خیز¹⁶ زنان
 کند دیده تاریک و رخساره¹⁹ زرد
 ز بوی زنان موی گردد سپید
 جوانرا²³ شود²⁴ گوژ بالای راست
 یک ماه²⁵ یک بار²⁶ آمیختن
 همین²⁸ بار²⁹ از بهر فرزندرا
 چو افزون کنی کاهش افزون کند³⁰
 برفتند گویدان بایوان شاه
 شب تیره گون³⁴ رفت بهرام گور

تن از دختران - K, I, IV, VI - 2 گونه - VI [VI - کزین] K, I, IV, VI - 1
 3 VI - همی - 4 L - از - 5 I, IV - گران - 6 K, I, IV, VI - 6. оп. 7 I.
 IV - کسی - 8 K - بدیشان مقتر - 9 K, I, IV - شود - 10 K - بازگون (нет рифмы и смысла).
 11 K - همه زور - 12 K, I, IV - اوی - 13 K - بدیدار - I, IV - 14 VI - در - 15 VI - میان
 K - 17 (ر. ک. بیت 763) خفت خیز - L - 16 میان کهان و میان مہان - VI - 15 جهان
 VI - 21 برج - I, IV - 20 رخسار - K, IV - 19 بدندان - T - بی تنان - I, IV - 18 نرم - VI - نیست
 I, 26 سال - L - 25 کند - K - 24 چو چوگان - I, IV - 23 از - VI - زین - K, I, IV - 22 6. оп.
 مایه - K, I, IV - 29 مر این - VI - 28 ز جان و دل خویش بگسیختن - VI - 27 از - 28
 30 K, I, IV - بود - VI - 6. оп. 34 L - چون - 33 K, I, IV - پر - K, I, IV - 32 دل - K, I, IV - بود - K, I, IV - 31
 همی تاخت در راه و بی‌ره - VI - 36 با - او - K - 35

همان زَرّ و سیمست و هم زیورست
 سر³ جعد⁴ زلفش شکن بر⁵ شکن
 کسی مردم⁷ پیر ازین سان ندید
 مر اورا کجا مازدی دستگاه
 همان موبدش نیست بیدادگر
 که اورا خدای جهان باد پشت
 تبه شد به¹⁰ پیکان مرد دلیر
 سواری¹² سرافراز با یار هفت¹³
 پدیدار کن راه و¹⁴ بر ما مپوش¹⁵
 دهی¹⁶ تازه پیشش اندرآیدت نو
 بنزدیک کنی کاخ بهرامشاه
 بچشن آید آن مرد بادستگاه¹⁸
 بگوش آیدت نوش و آواز چنگ
 یکی جامه خسرو آرای²⁰ خواست
 همانا پر از آرزو²¹ شد²² سرش
 که اکنون شود شاه ایران²⁴ بده
 همه سوی گفتار دارید گوش²⁶
 نهد بی گمان بر سرش تاج زر²⁸

بغروار با نامور گوه‌رست
 ندارد جزاز¹ دختری² چنگزن
 نخواهد⁶ جزاز دست دختر نمید
 اگر نیستی داد بهرامشاه
 شه‌شاه گیتی نکوشد⁸ بز⁹
 نگوئی مرا کاین داندرا که کشت
 بدو گفت بهرام کاین هر دو شیر
 چو شیران جنگی بکشت او¹¹ برفت
 کجا باشد ایوان گوه‌رفروش
 بدو سرشمان گفت ز ایدر برو
 بشهر آید آواز زان¹⁷ جایگاه
 چو گردون بپوشد حریر سیاه
 گر ایدونک باشد¹⁹ لختی درنگ
 چو بشنید بهرام بالای خواست
 جدا شد ز دستور وز لشکرش
 چنین گفت با موبدان²³ روزبه
 نشینند بدان²⁵ خان گوه‌رفروش
 بخواهد همان دخترش²⁷ ازپدر

745

750

755

760

در-⁵ K و ⁴ I, IV, VI—доб. و ³ I, IV—доб. ² IV, VI—دختر ¹ VI—بجز
 ز-¹⁰ I, IV, VI ⁹ K—نگیردش زر-⁸ L, I—نکوید ⁷ IV—دختر ⁶ VI—نگیرد
 :¹³ K—доб. سوار-¹² K, VI و ¹¹ L, K—
 وزان‌پس چنین گفت با سرشمان * که این جای باشی تو روز و شمان
 شدی ایمن از رنج شیران زر * بمباش اندرین مرز و انده مخور
 بشهراندر آواز آن [ازان—I] ¹⁷ K, I—رهی ¹⁶ K, I, IV—¹⁵ VI—б. оп. و ¹⁴ K—сп.
 —²⁰ L—ش ¹⁹ L—¹⁸ IV—б. стоит после б. 757. ازان—VI بشهر اندرون دارد او—IV
 پرازار شد زو—²² K—بد I, IV—پرازار [آواز—VI] زو—²¹ K, VI—آلای—VI خسروی آرای
²⁶ IV—б. оп. ²⁷ K, I, IV, ²⁵ K, I, VI—²⁴ VI—گیتی ²³ K, I, IV—مهران
²⁸ K, I, IV—доб.: ²⁸ K, I, IV—مزان دختر-
 وزان‌چا بمشکوی زرین برد * وگر در شمس‌تان برزین [زرین—IV] برد

بران^۱ شهریار آفرین گسترید
همه روزگاران تو^۲ سور باد
که هم^۳ شاه و هم خسرو و^۴ هم گوی^۵

ز لشکر هر انکس که آن زخم دید
که چشم بد از فر تو نور باد
بمردی تو اندر زمانه نوی

۱۴

بدیدش یکی بپیشه تنگرا^۶
کمانرا بزه کرد و اندرکشید
گذر کرد تا^{۱۱} پتر و پیمان بخاک^{۱۲}
بر شیر با^{۱۵} گردانش بیست^{۱۶}
نمید تیز^{۱۷} پیمان او کتر بود
که ای نامور شهریار زمین
چو تو^{۲۰} شاه بر تخت شاهنشهان
پی کوه خارا ز بن برکنی
ز لشکر هرانکس که بد نیکخواه
شمانان گریزان ز بیم گزند
بر او دوید از پی نامرا^{۲۵}
که آرد^{۲۶} بدین جای^{۲۷} ناسودمند^{۲۸}
ز گیتی من آیم بدین مرغزار
بدشت اندر آوردم^{۳۱} از کوه دوش
بپیچد همی از نهیب گزند^{۳۲}

وزانجا برانگ پخت شهرنگرا^۶
دو شیر ژبان پیش آن بپیشه دید
بزد تیر بر^۸ سینه شیر^۹ چاک^{۱۰}
بر ماده شد تیز^{۱۳} بگشاد دست^{۱۴}
چنین گفت کان تیر بی پتر بود
سپاهش همی^{۱۸} خواندند آفرین
ندید و نمیهند کسی تر^{۱۹} جهان
چو با تیر بی پتر تو^{۲۱} شیر افکنی
بدان مرغزار اندرون راند^{۲۲} شاه
یکی بپیشه دیدند^{۲۳} پر گوسفند
یکی سرشمان دید^{۲۴} بهرام را
بدو گفت بهرام کاین گوسفند
بدو سرشمان گفت کای^{۲۹} شهریار^{۳۰}
همین گوسفندان گوهر فروش
توانگر خداوند این گوسفند

730

735

740

^۱ IV - اپر ^۲ K - روزگارانت با ^۳ همان K ^۴ Л, I - و оп. ^۵ VI - б. оп.; Б - перевод бб. 717-729 отсутствует. ^۶ K, I, IV - شاه ^۷ K, I, IV - برآه ^۸ I, IV - شد و ^۹ VI - доб. و ^{۱۰} K - نر ^{۱۱} IV, VI - با ^{۱۲} K - پر و ^{۱۳} K - پیمان ^{۱۴} K - دست ^{۱۵} K - با ^{۱۶} K - پیمان ^{۱۷} K - پیمان ^{۱۸} K, I, IV, VI - همه ^{۱۹} K, I, IV - کسی ^{۲۰} K - چنو ^{۲۱} I - پتر ^{۲۲} VI - رفت ^{۲۳} K, VI - دارد ^{۲۴} Л - بود ^{۲۵} I, IV - آرا ^{۲۶} K, VI - نپوش ^{۲۷} K - بوم ^{۲۸} Л - گزند ^{۲۹} I - ای ^{۳۰} K, I, IV, VI - نامدار ^{۳۱} Л - آورده ^{۳۲} Л - б. оп.

جهاندار و دانا و نيزه‌گزار
 نپايشي كنم خاك درگاهرا¹
 ببرد و بپاراست درگاهرا
 جزاز تازيانه نبودي نشان
 دوان⁴ پيش رفتي و بردي نماز⁵
 چو خرم شد اندر عماری نشست
 سوي خانه عنبر آگين⁶ خويش
 بسي خورد و بخشيد و شادي نمود⁹

بدو گفت برزين كه اي شهريار
 يكي بندهام تا زيم شاهرا
 يكي بنده تازانه شاهرا
 سپهرا² سالار گردنكشان
 چو ديدى كسى شاخ شيب³ دراز
 همى بود بهرام تا گشت مست
 بپامد بمشكوى زرين خويش
 چو⁷ آمد يكي⁸ هفته آنجا بود

710

715

۱۳

خود و روزبه با سواری هزار
 ز قربان¹⁰ كمان كيان¹¹ برکشيد¹²
 ز يزدان پيروزگر كرد ياد
 ز كشتن¹⁵ بروى اندر آورده روى
 ز خونشان شده لعل روى زمين
 بمستى جدا شد يك از¹⁶ يك¹⁷ دگر
 يكي مادهرا اندر آورد زيبر¹⁹
 بخنديد چون²² گور²³ شد²⁴ شادمان
 گذر كرد بر گور پيكان و پر
 دل لشكر از زخم او برفروخت

بهشتم بپامد بدشت شكار
 همه دشت يكسر پر از گور ديد
 دوزاغ¹³ كمانرا¹⁴ بزه بر نهاد
 بهاران و گوران شده جفت جوى
 همى پوست كند اين ازان آن ازين
 همى بود بهرام تا گور نر
 چو پيروز شد¹⁸ نره گور دلير
 بزه داشت بهرام²⁰ جنگي²¹ كمان
 بزد تير بر پشت آن گور نر
 نر و مادهرا هر دو برهم²⁵ بدوخت

720

725

روان IV—ورا⁴ و شيبى—K³ سپهدار—L² 1 K, I, IV—66. 709—710 оп.
 و گفت—K, I, IV—9 بيك—I, IV—8 بر—K⁷ گوهر آگين—VI—6 5 VI—66. 711—713 оп.
 حكاية آخرى لبهرام مع برزين озаглавлены B—66. 599—716 و چندی ستود—VI و شنود
 B—доб. в конце эпизода мадх Махмуду. 10 K, I, IV—ترکش 11 K, I, IV—كيبى 12 VI—
 جدا—VI—16 كشتى—K, I, IV, VI—15 سپهدار—I, IV—14 همانگه—VI—13 66. 717, 718 оп.
 بهرامان—L—20 19 I, IV, VI—6. оп. 18 L—بيرون شد آن—17 K, I, IV—يكى از—گشت از
 I, 25 ديدشان—K—24 ديد—IV ديد و—I—23 و وز—VI—22 چنگي—IV—21 (метр нарушен).
 ماده هر دو بهم—IV

سزوار تخت‌اند و زی‌پای تاج¹
 که ای شاه دشمن‌کش و شپیرگیر²
 بد و نیک با شهریار جهان⁴
 ز افگندندی و⁵ پراگندنی
 بایوان من بنده گر پیش نیست
 کزان دخترانرا بود نیک بخت⁷
 که⁸ چیزی که داری تو اندر⁹ نهفت
 تو با جام می سوی رامش گرای
 بره¹² کیومرث¹³ و هوشنگ شاه
 همه هر سه زنده برای¹⁵ تو اند
 فرانک دوم¹⁸ و¹⁹ سیوم²⁰ شنبلید
 ز بازو²¹ زنان نیز بگزیدشان
 پسندید چون دید²² بهرام‌شاه
 بیارد ز لشکر یکی نامدار
 ز رومی همان²⁵ خادم آورد شست²⁸
 همی بود تا مست‌تر گشت شاه

بیمالی ساچند و هم‌رنگ عاج
 پس‌انگه گفتش به‌بهرام پیر
 بگویم کنون هرچ³ هستم نهان
 ز پوشیدنی هم ز گسترده‌دنی
 همانا شتریار باشد دوپست
 همان یاره و طوق و هم⁶ تاج و تخت
 ز برزین بخندید بهرام و گفت
 همان تا بمشاد هم انجا¹⁰ بجای
 بدو پیر گفت این¹¹ سه دختر چو ماه
 ترا دادم و خاک‌پای¹⁴ تو اند
 مهین دخترم¹⁶ نام ماه‌آفرید¹⁷
 پسندیدشان شاه چون دیدشان
 برزین چنین گفت کاین هر سه ماه
 بفرمود تا مهد ز زین چهار
 چو هر سه مه²³ اندر عماری نشست²⁴
 بمشکوی ز زین شدند این سه ماه

695

700

705

¹ VI — б. оп.   ² K, I, IV, VI — б. оп.   ³ K, I, IV — آنچه   ⁴ VI — вместо б.:

بگویم کنون آنچه دل خواستیست * مرا هر سه بر کار خود راستیست
 بدو گفت برزین که ای شهریار * مرا هست چیزی که آید بکار
 K—доб.: دختران شاد باشند [گردند—VI] سخت⁷ K, I, IV, VI—با⁶ K, I, IV, VI—وز⁵
 فدای پی شاه نیک‌اخترست * اگر گنج و تاجست و گر دخترست
 (метр нарушен); بدو گفت این—K¹¹ چنین هم—VI¹⁰ ایدر—VI⁹ ز—IV, VI⁸
 علی رسم—B فریدون—VI, I¹³ برای—I, IV—برسم—VI, K¹² گفت پیر این—I, IV, VI
 همان دخت نه—VI دخت‌را—K, I, IV¹⁶ بیوی—IV¹⁵ کوی—IV¹⁴ جیومرث و آوشنچ
 IV—²² بازو—IV²¹ دگر—I, IV²⁰ بد—K, I, IV¹⁹ دگر—I, IV, VI¹⁸ مهر آفرید—K¹⁷
 خادمانرا بخواند—K²⁶ چهل—K, I, IV²⁵ نشاند—K²⁴ بت—K, I, IV²³ پسندیده آمد ب
 I, IV—доб.: خادم بت‌پرست—K, I, IV

بگرد بتان بر [در—K] همی‌راندند * بر ایشان همی آفرین خواندند

- 675 نَخستین شهنشاهرا چامنه‌گوی¹
 نمازی مگر³ بر فلک ماهرا
 بدیدار ماهی⁷ و بالای ساج
 خنک آنک شبگیر بیندت روی
 میان‌تنگ چون شیر¹⁰ بازو ستمبر
 بگلنار¹² مانند همی چهر تو
 دلت همچو دریا و رایت چو¹⁴ ابر
 680 همی مو¹⁶ شکافی به پیکان تیر
 سپاهی که بیند کمند ترا
 بدژد دل و مغز جنگاوران
 چو آن چامه¹⁷ بشنید بهرام گور
 بدو گفت شاه ای سرافراز مرد
 685 نیابی تو داماد بهتر ز من
 بمن ده تو این هر سه دختر ترا
 بدو گفت برزین که ای شهریار
 که یارست گفت این²² خود اندر²³ جهان
 مرا گر پذیری بسسان رهی
 690 پرستش کنم تاج و تخت ترا
 همان²⁷ این سه دختر پرستنده‌اند
 پرستندگانرا پسندید شاه

نشایی - I, IV, VI - شاهای - K⁴ همی - IV³ 663-673 op. VI - 66. 663-673 op. جام‌گوی - I¹
 نیازد - IV⁸ ماهی - VI ماه و - K, I, IV⁷ خسروی - I, VI⁶ مگر - K, I, IV, VI⁵
 دریا - K¹⁴ ز شادی - I, VI¹³ بخورشید - VI¹² برز - VI¹¹ هر دو - IV¹⁰ VI - 6. op.⁹
 و شهریار و - IV¹⁹ سر - K¹⁸ از جام - K, I¹⁷ موی - I¹⁶ VI - 6. op.¹⁵ گفت همچو
 24 K, I, این در - K²³ گفتن - K, I, IV, VI²² افسر ترا - I, IV²¹ لشکر شکن - K²⁰
 دید آن - I, IV²⁸ مرا - I, IV²⁷ اورند - I, IV²⁶ خود این - VI²⁵ کرا بد - IV²⁴
 دیدی براه - K³⁰ چو - VI²⁹

نهادند بر² دست بهرام گور³
از⁵ اندازه خط⁶ برتر کشید
بیماد بهر جای خمی⁷ نهاد
چنین گفت کای پرخرد⁹ مهتران¹⁰
نه گردنکشی با¹¹ سپاه آمدست
تو چنگ آور ای دختر¹⁶ ماهروی¹⁷
نهادند بر سر¹⁸ ز گوهر کلاه
سدیگر خوش آواز لشکرشکن
ز باده تهی کرد و شد²⁰ شادام
که با تو بدین شادمانی²¹ زیند
مبیماد پی تو کسی روزگار
پسندیده و دختران²³ منند
سیم پای کوید شکن بر شکن²⁶
بدین سان که بیند همی شهریار
بپرداز دل چامه شاه گوی
یکایک دل از غم بپرداختند³²

ازان پس بیاورد جامی¹ بلور
جهاندار بهرام⁴ بستند نمید
چو برزین چنان دید برگشت شاد
چو شد مست برزین بدان⁸ دختران
بدین باغ بهرامشاه آمدست
هلا¹² چامه¹³ پیش آور ای¹⁴ چامه گوی¹⁵
برفتند هر سه بنزدیک شاه
یکی پای کوب و دگر چنگزن
بآواز¹⁹ ایشان شهنشاه جام
بدو گفت کاین دختران کینند
چنین گفت برزین که ای شهریار
چنان دان که این دلبران²² منند
یکی چامه گوی²⁴ و یکی²⁵ چنگزن
چهارم²⁷ بکردار خرم²⁸ بهار
بدان چامه زن²⁹ گفت کای³⁰ ماهروی
بتان چامه و³¹ چنگ برساختند

660

665

670

¹ K, IV, VI - جام   ² K - نهادش ابر   ³ K - доб.:

نمیايش گرفت ایزد پاکرا * همان آتش و آب و هم خاکرا
زمین را - K چینی - J⁷ مرد - K⁶ وز - I, IV - بر - K⁵ چون دید - K, I, IV, VI⁴
VI - مهتران - K, I, IV¹⁰ گهر - I هنر - K, IV, VI⁹ و آن - J⁸ ببوسید و بر سر
آور و - VI¹⁴ جام - J, K, IV¹³ سبک - VI¹² زان - I, IV, VI¹¹ زین - دلبران
چنین گوی کای شاه آزاده خوی - VI¹⁷ پرهنر - K¹⁶ آر بارنگ و بوی - K جام گوی - J¹⁵
بمخت - I²⁰ چو بستد از - IV بنوشید از - I بر آواز - K¹⁹ نهاده بسر بر - K, I, IV¹⁸
VI - K, I, IV, VI²³ دختران - K, I, IV²² کامی - K, I, IV²¹ زبان کرد گویا و دل - IV کبی
دوب. - K, I, IV²⁶ دگر - K, IV²⁵ جام گوی - K جام کوب - J²⁴ دلبران

ز چینی مرا نیست شاهها کمی * درم هست و دینار و باغ [آب - K] و زمی
جامزن - J²⁹ فرخ - IV²⁸ («چهارم» در متن شاید خود برزین است) سه دختر - K, I²⁷
بر - I, IV³¹ ای - I, IV³⁰ خامه زن - IV³² K - 66. 671, 672 оп.

بکام تو گرداد² گردان سپهر
 بدین مرز من با سواری⁴ دوپست
 اگر شاد⁸ گردد بدین باغ⁹ شاه
 که امروز طغری شد از من¹⁰ نهان
 که مرغان چو نخچیر بد¹³ او¹⁴ پلنگ¹⁵
 که اکنون یکی مرغ دیدم سپاه
 همان¹⁷ چنگ و منقار او چون زریر
 بیاید هم اکنون بختت¹⁹ بدست
 که رو²¹ گوزین²² کن سراسر²³ نگاه
 که همواره شاه جهان پاد شاد²⁴
 کنون بازاریش بگیرد بدست
 که ای بر زمین شاه بی یار و جفت
 همه تاجداران ترا بنده پاد
 چو آرام دل یافتی کام خواه
 فرود آمد و شادمان²⁷ گشت پیپر
 همان گنج²⁸ داران و گنجور اوی
 نخستین ز شاه جهان برد³¹ نام³²
 چو از خوردن نان بپرداختند³³

چنین¹ گفت کای شاه خورشیدچهر
 نیارمت گفتن که ایدر³ بایست
 سر و⁵ نام⁶ برزین برآید⁷ بهماه
 برزین چنین گفت شاه جهان
 دلم شد¹¹ ازان مرغ گیرنده¹² تنگ
 چنین پاسخ آورد برزین بشاه
 ای زنگ زرین تنش همچو¹⁶ قیر
 بیامد بران گوزین بر¹⁸ دشست
 هم‌انگه یکی بنده را گفت²⁰ شاه
 بشد بنده چون پاد و آواز داد
 که طغری بشاخی برآویختست²⁵
 چو طغری پدید آمد آن پیپر گفت
 پی مرزبان²⁶ بر تو فرخنده پاد
 بدین شادی اکنون یکی جام خواه
 شهنشاه گیتی بران آنگیر
 بیامد هم‌انگه دستور اوی
 بیاورد برزین می سرخ و²⁹ جام³⁰
 بیاورد خوان و خورش ساختند

640

645

650

655

1 I, IV — بدو 2 Л — ترا پاد — K دلت پاد — 3 VI — اینجا 4 IV, VI — سوار 5 Л, K —
 ز ما [من — VI] شد — 10 K, VI — 9 VI — بدیدار 8 Л — شاه 7 K — آمد 6 Л — ماه 6 و
 و او چون — 14 VI — بود — 13 I, IV — 12 VI — پزنده — 11 K, I, IV, VI — گشت — 10
 گوی زرین — K — 18 همه — 17 VI — و رنگش چو — K — 16 همی تاختم پس بر آوای زنگ — K — 15
 یکی بنده را پس — VI — 20 به [ز — K] بخت [بخت — VI] تو آید هم اکنون — K, I, IV, VI — 19
 گوزین را تو بر کن — VI — 23 گوزرا — I, IV — گوی زرین — K — 22 شو — I, IV — 21 بفرمود
 میزبان — I, IV, VI — 26 (метр нарушен). ز شاخ درآویختست — VI — 25 شاد پاد — K, I, IV, VI — 24
 یکی جام زرد — K — 30 پیر می یکی زرد — I, IV — 29 خپیل — K, I, IV — 28 بر — IV — تر — I — 27
 31 VI — بردند از جهاندار 32 K — کرد 33 K, I, IV — б. оп.

همی تاجش از مشتمری برگذشت
 سوی آب دریا نهادند روی
 بدان آب رفتی بفرخنده فال
 شهنشاه دریا پر از مرغ¹ دید
 شکریما نید² مرغ فرمانروا
 شکری چو نغچیر بود او³ پلنگ⁴
 کلنگی بچنگ آمدش⁷ بردمید
 یکی بازدار⁸ از پس⁹ اندر¹⁰ دمان
 همی تاخت از پس¹² باواز¹⁸ زنگ
 برآورده از گوشه¹⁴ باغ کاخ
 همی بود لشکر بنغچیرگاه
 یکی جای دید از برش¹⁴ تند¹⁵ راغ¹⁶
 بروبر¹⁷ نشسته یکی مرد پیر
 همه باغ پر بنده¹⁸ و خواسته¹⁹
 نهاده بسربر²¹ ز پیروزه تاج
 بابرو کمان و بگیسو کمند
 بدیشان²³ نگه کرد بهرام گور
 ز باز و ز طغری دلش تیره شد²⁶
 رخ او شد از بیم چون شنمید
 دل او شد از شاه ناشادکام²⁷
 بر شاه شد خاکرا بوسه داد²⁹

بهمد شهنشاه زین سان بدشت
 هر آنکس که بودند نغچیرجوی
 جهاندار بهرام هر هفت سال
 چو لشکر بنزدیک دریا رسید
 بزد طبل و طغری شد اندر هوا
 زبون بود چنگال او را کلنگ
 سرانجام گشت از⁵ جهان⁶ ناپدید
 پیر⁷ برد برسان تیر از کمان
 دل شاه گشت از پیردش¹¹ تنگ
 یکی باغ پیشی اندر آمد فراخ
 بشد تازیان با تنی چند شاه
 چو بهرام گور اندر آمد به باغ
 میان گلسستان یکی آبگیر
 زمپیشی بدیبا بیاراسته
 سه دختر بر او نشسته²⁰ چو عاج
 برخ چون بهار و بهالا بلند
 یکی جام بر دست هر یک²² بلور
 ز دیدارشان²⁴ چشم او²⁵ خیره شد²⁶
 چو دهقان پرمایه او را بدید
 خردمند پیری و برزین بنام
 برفت از بر²⁸ حوض برزین چو باد

620

625

630

635

نهنگ- I, IV-⁴ نغچیر او بد- VI نغچیری او بد- K³ بید- I, IV-² موج- I, IV-¹
 - I, IV, VI, K¹⁰ پی- VI-⁹ آبدار- K⁸ اندرش- VI-⁷ هوا- K, I, IV-⁶ شد در- I, IV-⁴
 - VI-¹⁶ پند- I-¹⁵ پیش- I, IV-¹⁴ بر آوای- K, I, IV-¹⁸ پی- VI-¹² نژندیش- VI-¹¹ او
 فخله فرای فیه- B- دیبه- JI-¹⁸ بران لب- VI- بلب بر- K, I, IV-¹⁷ 66. 628, 629 on.
 - K-²² بسر بر نهاده- I, IV, VI-²¹ نشسته بر او- K-²⁰ 6. on. VI-¹⁹ ممالیک و الجواری
 - K-²⁷ گشت- I, IV-²⁸ شان- K-²⁵ دیدار او- K-²⁴ در ایشان- VI- بایشان- I-²³ دیگر
 لب- K-²⁸ 6. on. VI-²⁹ لب- K-²⁹ 6. on. I, IV- پدram رام

ابا لشکر و ساز نغچه‌چیرگاه
 بدرگاه رفتند سیصد سوار
 ز ترک^۱ و ز رومی و از پارسی
 بر رفتند با ساز نغچه‌چیرگاه^۲
 رکابش^۳ همه زر و پالانش در^۴
 بدیما بیاراسته گاه را
 برو تخت پیروزه هم‌رنگ نیل
 نشسته‌تن گه شاه بهرام گور
 بزربین کمرها و زربین ستام
 همه بر سران افسر از گوهران^۵
 دو^۶ صد چرخ و^۷ شاه‌بین گردن‌فراز
 گرامی‌تر آن بود بر چشم^۸ شاه
 چو زر درخشنده بر لاژورد^۹
 دو چشمش برنگ^{۱۰} پر از خون^{۱۱} دو جام
 یکی تخت با تاج^{۱۲} بی‌جاده بود
 چهل یاره و سی و شش^{۱۳} گوشوار
 فرستاد و^{۱۴} یاقوت سیصد^{۱۵} نگین
 ببردند بنا^{۱۶} شاه گیتی‌فروز
 بدو اندراف‌گنده زنجیر زر^{۱۷}

بروز سدیگر برون رفت شاه
 بزرگان ایران ز بهر شکار
 ابا هر سواری پرستنده سی
 پرستنده سیصد ز ایوان شاه
 زر^۱ دیما بیاراسته صد^۲ شتر
 ده اشتر نشسته‌تن گه شاه را
 بپیش‌اندر آراسته^۳ هفت نیل
 همه پای^۴ تخت زر و بلور
 ابا هر یکی تیغ‌زن صد^۵ غلام
 صد اشتر بد از بهر رامش‌گران
 ابا بازداران صد و شست^۶ باز
 پس‌اندر یکی مرغ بودی سپاه
 سپاهی بچنگ و بمنقار زرد
 همی‌خواندش شاه^۷ طغری^۸ بنام
 که خاقان چینش فرستاده بود
 یکی طوق زربین^۹ زبردنگار
 شتروار سیصد طرایف^{۱۰} زر^{۱۱} چین
 پس^{۱۲} بازداران صد و شست^{۱۳} یوز
 بیاراسته طوق یوز از گهر^{۱۴}

600

605

610

615

ده- 4 K, I, IV, VI- 3 K, I, IV, VI- 2 VI-66. 601, 602 оп. 1 IV- (метр нарушен) ترکی-

اندرون ساخته- 7 K, I, IV, VI- زر مرصع بزر- 6 JI, IV- زر- 5 K, I, VI- رکبیش-

چو- 11 VI- هشت- 10 K- 606-608 оп. K- افسران گران- 9 I, IV, VI- سی- 8 I, IV, VI-

17 VI- طغرل- 16 K- خواندندیش- 15 K, I, IV- 14 VI-6. оп. نزدیک- 13 VI- مرغ- 12 IV-

ظرایف- 22 I, IV- دو- 21 K- و 20 IV- доб. و 19 IV- доб. طبرخون- 18 K- چو کرده

K- 28 IV- بر- 27 IV- بسی- 26 VI- پانصد- 25 VI- و- 24 JI, VI- 23 IV- 22 VI- 21 IV- 20 K-

VI- 6. оп. برو یافته گونه‌گونه گهر- 29 K- یوزان بز

چنین گفت کای مهتر داد و¹ راست²
وزان نامداران هر⁴ به پیش و کم⁵
نه کسی این شنید از کهان و⁷ مهان⁶
ورا گنج گاووان همی خواندند
میان کهان و میان¹¹ مهان¹²
ز دریا گهر¹⁴ موج برخاستی¹⁵
بخاست گهر¹⁶ در دم ازدهاست
که ننگ آمدت¹⁷ این¹⁸ سرای سپنج
بدیده ندیدست کسی پیشتر¹⁹
همان گاو گوهر²⁰ کران تا کران²¹
تو آباد و پیروز و بخت از تو شاد²³
سپه گردد و هم نیاید بمن

چو آواز بشنید بر پای خاست
چنین³ یافتیم از فریدون و جم
چو تو شاه نشست⁶ کس در جهان
بهنگام جم چون سخن راندند
چو⁹ گنجی پراگنده ای در¹⁰ جهان
دلست گهر بدرهای¹³ دریاستی
ندانست کس در جهان کن کجاست
تو چون یافتی ننگریدی بگنج
بدریا همانا که چندین گهر
بدریش بخشیدی این گوهران
پس از رفتنت نام تو زنده باد²²
بسی دفتر خسروان زین سخن

590

595

بهر - K, IV - 4 خبر - K, IV - 3 خرد در دل مرد دانا بکاست - I - 2 و - IV - 1

5 I, VI - 6. оп.; K - доб.:

که روز و سروش از روان بر خاست * خرد در دل مرد دانا بکاست
6 K, I - 8 میان کهان و میان - VI امید کهانی و فتح - IV 7 نشنید - IV 6
VI - 12 که آن کسی ندید از کهان و - K, I, IV 11 پراگندی اندر - K, I, IV 10 تو - IV
6. оп. 13 IV, VI - بپهنای 14 IV - چنان 15 K, I - 6. оп.; порядок бб.: K - 588, 592, 589, 590;
I - 587, 591, 590; IV - 592, 591, 590; VI - 588, 592, 589, 590; IV - доб. между бб. 592 и 591:

که دود سروش از روان تو خاست * خرد در دل مرد دانا بکاست
16 I, IV, VI - 17 یا - I, IV, VI 18 آیدت - VI آمدست - 17 I, IV, VI 19 زین - K, I, IV 18
VI - 19 زر از - I, IV - 20 گاو گور از - K 20 ندید و نبیند سر [صد - IV] تاجور - I, IV جانور
از 21 K, IV - доб.:

که تاج و کمر بی تو هرگز مباد * تن [تو - I] آباد و پیروز و بخت از تو شاد
22 K, IV - 23 ماند - K, IV 23 [روز - IV] تو خواند - K, IV 23
K, I, IV - 6. стоит после б. 598; K - доб.:

که جاوید باد این خردمند شاه * مبیناد بی او کسی تاج و گاه
خدا یا روان چنان شهریار * روان کن بفردوسی ای کردگار
ز روح مسمد درودش نثار * بهر ساعتی در هزاران هزار
بخشای و جایش ده اندر بهشت * برش ده ز تخمی که اینچا بکشت

ز روم² و ز چین نام³ و⁴ گنج آوریم¹
 نگیرم⁷ فریب و ندانم⁸ گریز
 که گرد آورید از خوی و⁹ رنج خویش
 درم داد یکساله¹¹ لشکرش را¹²
 بیاراست ایوان گوهرنگار
 چو شد خرم و شاد بهرام گور
 شنیده ز تخت¹⁵ بزرگی¹⁶ نشان
 کجا ز¹⁷ آفریدون بد او¹⁸ یادگار
 که تاج فریدون بسر بر نهاد
 بریشان بجز²⁰ آفرین را²¹ که خواند
 سخن مانند زان²² مهتران یادگار
 یکی را نکوهش دگر را²³ ستود
 سزد گر جهانرا بید نسپریم²⁵
 وگر دل بدینارشان گستریم²⁸
 ننازم بتاج²⁹ و نیازم³⁰ بگنج
 خردمند مردم چرا غم خورد³¹
 ز دهقان و از درپرستان³⁴ ما
 میداد سر و افسر و گنج من
 شده سال او بر³⁵ صد و شست و چار

چو با لشکر من برنج آوریم¹
 مرا⁵ اسپ⁶ شیدیز و شمشیر⁶ تیز
 وزانچایگه شد سوی گنج خویش
 بی آورد گردان کشورش را¹⁰
 یکی بزمگه ساخت چون¹³ نو بهار
 می لعل رخشان بجام¹⁴ بلور
 پیاران چنین گفت کای سرکشان
 ز هوشنگ تا نوذر نامدار
 برین هم نشان¹⁹ تا سر کیستاد
 به بینهید تا زان بزرگان که ماند
 چو کوتاه شد گردش روزگار
 که این را منش بود و آنرا نبود
 یکایک بنویست همه²⁴ بگذریم²⁵
 چرا گنج آن²⁶ رفتگان آوریم²⁷
 نیندم دل اندر سرای سپنج
 چو روزی بشادی همی بگذرد
 هر آنکس³² کزین³³ زبردستان ما
 بنالد یکی کهتر از رنج من
 یکی پیبر بد نام او ماهیار

570

575

580

585

¹ K, I, IV, VI — رم ² I, IV — تور ³ VI — کام ⁴ Л — و — оп. ⁵ K — من (метр нарушен);
 I, IV, VI — و — оп.; ⁶ VI — доб. و ⁷ VI — ندانم ⁸ I, IV — ندارم ⁹ VI — نگیرم ¹⁰ VI — که آورده بد گرد از — VI
 VI — لشکرش را — ¹¹ VI — گردان ¹² VI — کشورش را — ¹³ K, I, IV, VI — آن ¹⁴ VI — که از — ¹⁵ IV — доб. و ¹⁶ K, VI — بزرگان ¹⁷ K, I, IV, VI — در — ¹⁸ VI — از —
 VI — آفرینی — ¹⁹ K, I, IV, VI — جزاز ²⁰ I, IV — بداد ²¹ K, I, IV, VI — همی رو چنین — ²² K, VI — رند —
 I — ²³ K, I, IV, VI — همی ²⁴ K, I, IV, VI — بگوهر یکی را — ²⁵ K, I, IV, VI — بدینار [به بسیار — K بدین ساز — VI] — ²⁶ K, I, IV, VI — از — ²⁷ K, I, IV, VI — نیازم — ²⁸ K, I, IV, VI — بگشایدیم ²⁹ K — ³⁰ K — ب. ³¹ K — ³² K, I, IV, VI — ³³ K, I, IV, VI — ³⁴ Л — ³⁵ سال بر پاز — ³⁵ L — که از — ³⁶ K, I, IV, VI —

گر¹ آگندن او² با پام³ کیست
 بران گاو بر⁵ مهر جمشید دید
 نوشتست بر گاو جمشید شاه
 بهر کار داناستر از بخردان
 چرا کرد باید مرا گنج خویش
 فراز آید آن پادشاهی⁸ مباد
 مبادا که آید بمادر شکست
 بداد و بشمشیر گنج آگنیم⁹
 نه تنگست بر ما زمان و¹⁰ زمین¹¹
 زن بیوه و کودکان یتیم¹²
 گسسته¹³ دل از نام¹⁴ و آرام و کام
 ازان پس یکایک¹⁵ همه بشمیرید¹⁶
 بمزد روان جهاندار جم
 همی شاه جست از میان سپاه²⁰
 چرا بایدم گنج جمشید جست
 بگیتی²³ مبادش بنیکی²⁴ امید

نگه کن بدان گنج تا نام کیست
 بیامد سر موبدان چون⁴ شنید
 بشاه جهان گفت مردم نگاه
 بدو گفت شاه ای سر موبدان
 ز گنجی که جمشید بنهاد پیش
 هر⁶ آن گنج کن جز بشمشیر و⁷ داد
 بارزانیان ده همه هرچ هست
 اگر نام باید که پیدا کنیم⁹
 نیاید سپاه مرا بهره زین
 فروشید گوهر بزر و بسیم
 تهری دست مردم که دارند نام
 ز ویدران و آباد گرد آورید
 بیخشید دینار¹⁷ گنج و¹⁸ درم
 ازان ده یک آنرا¹⁹ که بنمود راه
 مرا تا جوان باشم و تن درست
 گهر²¹ هرک²² بستاند از جمشید

555

560

565

فرای B - گنج بر - K⁵ کان - K⁴ بهنگام - I, IV³ پراگندن آن - VI² هم - K¹
 لا کان مال لم یعن بجمعه - B و - J, I, VI⁷ از - VI⁶ ختم جمشید علیهما
 بمردی - I, IV سراسر - K¹⁰ دنم - K, VI⁹ آمد آن گنج هرگز - VI⁸ السیف و العدل
 VI - K - доб.:¹¹ بر نامداران - VI

سراسر همه خواسته همچنان * نباید شمردن برسم کیان
¹² I, IV - доб.:

سر خواسته خورد [حور-IV] کان همچنان * نباید شمردن برسم کیان
 K - доб.:¹⁶ یک بیک - VI¹⁵ ناز - VI¹⁴ بریده - VI¹³

دگر کودکانی که بی مادرند * زنانی که بی شوی و بی چادرند
 بعد آن یسلم عشره الی - B ده یکی را - J¹⁹ گنجی - VI و - I¹⁸ و - I, VI¹⁷ - доб.
 VI²² کفن - K, I, IV, VI²¹ 6. 566. J, I, IV, VI²⁰ الفلاح الذی دلّ علیه
 بگیتی - K, VI²⁴ ز [ب- VI] شادی - K, VI²³ آنکه

بهر جای آتش همی سوختند
 چو مصقول² کرد این سرای³ بنگش
 شدند انجمن چون سپاهی گران
 شد آن جای هامون سراسر مغاک
 پدید آمد از خاک چپیزی⁵ چو کوه⁴
 بساروج⁷ کرده بسان بهشت
 پدید آمد از دور جای⁸ درش
 ابا او یکی ایرمانی¹⁰ دگر
 برآورده بالای او چنند¹² باز
 یکی آخری کرده زژینش¹⁴ پیش
 بیاقوت سرخ اندرآمیخته¹⁵
 شکمشان پر از نار و سیب¹⁷ بهی
 که هر دانه‌یی قطره آب بود¹⁹
 ز پیبری سر گاو فرتوت بود
 یکی دیده²⁰ یاقوت و دیگر بلور
 همه سپینه و چشمه‌اشان²³ گهر
 برای بلنداداسر ماه شد
 که آمد همی²⁵ گنجهارا جهیز
 که چرخ فلک داشت آنرا کلید
 نویسد کسی کشتن بود گنج کام

شب آمد گوان شمعی افروختند¹
 ز دریا چو خورشید برزد درفش
 ز هر سو برفتند کاری گران
 زمین را بکنند گرفتند پای
 ز کنند چو گشتند مردم⁴ ستوه
 یکی خانه‌یی کرده از پخته خشت
 کننده تبر زد همی از برش
 چو موبد بدید اندرآمد پدر⁹
 یکی خانه دیدند¹¹ پهن و دراز
 ز زر کرده بر پای دو¹³ گاومیش
 ز برجد باآخر درون ریخته
 چو دو گاو گردون میانش¹⁶ تھی
 میان بهی¹⁸ در خوشاب بود
 همان گاورا چشم یاقوت بود
 همه گرد بر گرد او شیر و گور
 تذران زژین²¹ و طاوس²² زر
 چو دستور دید آن بر شاه شد
 بنرمی²⁴ بشاه جهان گفت خیز
 یکی خانه²⁶ گوهر آمد پدید
 بدو گفت بنگر²⁷ که²⁸ بر گنج نام

535

540

545

550

¹ K, I, IV—شمع در شب برافروختند—VI شمع بفروختند—² K, I, IV, VI—مقصول—³ K, I, IV, VI—گشت آن [از—K] هوای [پزند—VI]—⁴ K, I, IV, VI—مردان—⁵ K, I, IV, VI—⁶ IV—جایی—⁷ گروه—⁸ K, IV, VI—جایی—⁹ VI—ز در—¹⁰ K—¹¹ K, VI—¹² K—¹³ B—ده—¹⁴ K, I, IV, VI—¹⁵ K, VI—¹⁶ I, IV—¹⁷ IV—¹⁸ K—¹⁹ VI—66.
²⁰ VI—²¹ VI—²² K, I, IV, VI—²³ VI—²⁴ K, I, IV, VI—²⁵ K, I, IV, VI—²⁶ K, I, IV, VI—²⁷ K, I, VI—²⁸ IV—

خود و موبدان و مردان^۱ سپاه
 چو باد دمان^۲ با^۳ گرازی^۴ بدست
 کجا باشد اندر میان سپاه
 چه جوئی نگویی بما راه^۵
 نه بینم نگویم سخن با سپاه^۶
 تو شاه جهانرا ندانی بروی^۷
 چنان دانشی مرد گوینده را
 که با تو سخن دارم اندر نهفت
 ز دیدار لشکر برون راند دور^۸
 بگفتار من کرد باید نگاه
 خدای بر و^۹ بوم^{۱۰} و ورز^{۱۱} و سرای
 که در کار پیدا کنم ارز خویش
 میان یکی مرز^{۱۲} سوراخ شد
 کزان بیم^{۱۳} جای خروش آمدم
 خروشی همی^{۱۴} ره نماید بگنج
 همه دشت پر سبزه و آب دید
 بیارند چندی^{۱۵} ز راه دراز
 شرعی زدند از بر کشته مند

دگر هفته آمد بنخچه پیرگاه
 پیامد یکی مرد مهتر پرست 515
 بپرسید مهتر که^{۱۶} بهرامشاه
 بدو گفت هر کس که تو شاه را
 چنین داد پاسخ که تا روی شاه
 بدو گفت موبد چه باید^{۱۷} بگوی
 بر شاه بردند جوینده را 520
 پیامد چو بهرام را دید گفت
 عنانرا به پیچید بهرام گور
 بدو گفت مرد^{۱۸} ای جهان دیده^{۱۹} شاه
 بدین مرز دهقانم و کدخدای
 همی آب مردم بدین مرز خویش 525
 چو بسیار گشت^{۲۰} آب^{۲۱} گستاخ شد
 شگفتی خروشی بگوش آمدم
 همی اندران جای^{۲۲} آواز سنج
 چو بشنید بهرام آنجا^{۲۳} کشید
 بفرمود تا کارگر با گراز 530
 فرود آمد از باره^{۲۴} شاه بلند

—L 4 و —K, I, IV 3 و موبد و ویژگان با—I, IV موبد و زیرکان—K 1
 519. 6. б. стоит после б. —K, I, IV 7. оп. —K, I, IV 6. з لشکر پرسید—K, I, IV 5 کزاری
 12 K, I, 11 VI پیر—10 K, I, IV, VI 66. 517–519 оп. —VI 9 خواهی—K, I, IV 8
 —VI 14 خداوند این—K, I, IV, VI 13 оп. (в тексте — конъектура); —L 13 جهاندار—IV, VI
 فاذا بنقبة—B 18 برز—I 18 و —I, IV, VI 17 شد—VI 16 کشت—K, I, IV, VI 15 مرز
 —K 21 از آنجا همی آید—VI همی آمد از آب—K, I, IV 20 سهم—K, I, IV 19 فی وسط الأرض
 اسپ—K, I, IV, VI 24 بیارند و کهکین(؟)—VI 23 از آنسو—K, I, IV, VI 22 خروشی که آن

- 480 ولسپهکن ندارند چپیزی فزون
بدو گفت بهرام کاین هر چهار
چنینین داد پاسخ ورا پیرمرد
نه جا هست⁴ مارا نه بوم و نه بر
بدو گفت بهرام شاید مرا
485 بدو گفت هر چار جفت تواند
بعیب و هنر چشم تو دیدشان
بدو¹¹ گفت بهرام کاین هر چهار
بگفت این و از¹³ جای بر پای خاست
بفرمود تا خادمان سپاه
490 سپاه اندر آمد یکایک ز دشت
فروماند زان¹⁶ آسیابان شگفت
بزن گفت کاین نامدار¹⁸ چو ماه
شب تیره بر²⁰ آسیا²¹ چون رسید
بر²² آواز این رامش دختران
495 چنین گفت پس²⁵ آسیابان بزن
که نیکیست فرجام این²⁶ گر²⁷ بدی
نپرسید²⁹ چون دید مرد³⁰ از نژاد
بروی³¹ زمین بر همی ماه جست
- نگوییم زین¹ بیش چپیزی کنون²
بمن ده وزین بیش دختر مکار
کزین در که گفتمی سوارا مگرد³
نه سپم و سرای و⁵ نه گاو⁶ و⁷ نه خر
که بی چیز ایشان بیاید⁸ مرا
پرستارگان⁹ نهفت تواند
بدین سان که دیدی¹⁰ پسندیدشان
پذیرفتم از پای¹² پروردگار
بدشت اندر آوای بالای خاست¹⁴
برند آن بتانرا بمشکوی شاه
490 همه شب همی دشت لشکر گذشت¹⁵
شب تیره اندیشه اندر گرفت¹⁷
بدین برز¹⁹ بالا و این دستگاه
زنش گفت کز دور آتش بدید
ز مستی²⁴ می آورد و رامشگران
که ای زن مرا داستانی بزن
زنش گفت کاری بود²⁸ ایزدی
نه از خواسته بر دلش بود یاد
نه دینار و³² نه³³ دختر³⁴ شاه جست

I- جایست - K⁴ بگرد - VI³ I, IV - 6. on. چندی کنون - JI² بگویم ازین - K¹
JI⁸ و - JI, I⁷ کاخ - VI⁶ نه زرمات - K⁵ خانهست - VI⁶ جامست - IV⁶ جامهست
باب و - K¹² چنین - K¹¹ دید و - IV¹⁰ دید او - K, I¹⁰ خاک - JI, K, I, IV⁹ بر آید
I, K, I, IV¹⁵ بدست اندر آورد بالای راست - JI¹⁴ زان - IV¹³ باب - I
I, IV¹⁸ اندیشهها در گرفت - VI¹⁷ زو - K¹⁶ 486-490 on. 66. VI¹⁶ گرد لشکر بگشت
K²² این جایگه - VI²¹ باین - IV²⁰ بین - I²⁰ زین - K²⁰ و - IV, VI¹⁹ نامداری
K²⁸ یا - I, IV²⁷ این داستان - VI²⁶ آن - I, IV²⁵ نشست و - K²⁴ باوازه - VI²³
نه او بر - JI, VI³¹ این مرد خود - VI³⁰ پسرید - IV²⁹ کین کار بد - VI²⁹ بد این
تخت کی - VI³¹ نه اندر میان دختری - JI³⁴ یا - IV³³ یا - I³³ و - I, IV³²

از پیراش خوانند بهرام گور
 عنانرا به پیچید و زان سو³ کشید
 نگه کرد جای از⁴ کران تا کران
 بشهر آمدن⁵ راه کوتاه دید
 می آرند و می خواره نزدیک شاه
 نهادند بر⁷ دست بهرام گور
 برون آمدند از میانه⁸ چهار
 یکی نام نار¹¹ و دگر¹² سوسنک¹⁰
 برخ چون بهار و بهالا بلند
 شهنشاه بادانش و نامرا¹⁵
 کزیشان بدلیش اندرافتاد¹⁶ شور
 وزین آتش افروختن بر چهاید¹⁸
 بهر چیز ماننده شهریار
 بدین کوه²⁰ نغچیر گیرد بتیر
 ورا دیده از تیرگی خیره شد²²
 بیاورد نغچیر خود با گروه
 بمالید آن پیر آزاده پاک²³
 بدان پیر دادن که²⁴ آمد ز راه
 چه داری چو هستنند²⁵ هنگام شوی
 که این دختران مرا نیست جفت
 بدوشیزگی نیز پاکیزه اند

شکارش نباشد جزا¹ شیر و گور
 جهاندار کاواز² ایشان شنید
 چو آمد بنزدیک دختران
 همه دشت یکسر پیر از ماه دید
 بفرمود تا می گساران ز راه
 گسارنده آورد جام⁶ بلور
 ازان دختران آنک بد نامدار
 یکی مشک نام⁹ و دگر سوسنک¹⁰
 بر شاه رفتند با دست بند
 یکی چامه گفتند¹⁸ بهرامرا¹⁴
 ز هر چار پرسید بهرام گور
 که ای¹⁷ گل رخان دختران که ای¹⁸
 یکی گفت کای¹⁹ سرودالا سوار
 پدرمان یکی آسیابان پیر
 بیاید همانا چو²¹ شب تیره شد²²
 هماندر زمان آسیابان ز کوه
 چو بهرامرا دید رخا بخاک
 یکی جام زین بفرمود شاه
 بدو گفت کاین چار خورشیدروی
 برو پیرمرد²⁶ آفرین کرد و گفت
 رسیده بدین سال دوشیزه اند

460

465

470

475

آمدو - I⁵ یکسر - VI⁴ اندر - VI³ آواز - VI² مگر - I, IV, VI¹ بجز - K¹
 مشکنک - I¹⁰ مشکبار - VI¹⁰ مشکسار - IV⁹ ناز - I⁹ میان - VI⁸ در - VI⁷ جامی - I⁶
 نیایش گرفتند - IV¹⁸ ناز با یک یکی - VI¹² بارپاب - IV¹¹ نازپاب - I¹¹ مشکنک - IV¹¹
 K, I, IV¹⁸ این - K, I, IV¹⁷ اندرون بود - VI¹⁶ کامرا - I, IV¹⁵ گاهرا - K¹⁵ مر شاهرا - K¹⁴
 K, I, IV, VI²² هم اکنون که - K, I, IV, VI²¹ گونه - K, I, IV²⁰ کان - IV¹⁹ اند - IV¹⁹
 دادند که - VI²⁴ داد آنک - I, IV²⁴ و شد پیش با ترس و پای - K, I, IV, VI²³ گشت
 نیز آن - I²⁶ چنین نیست - K, I, IV, VI²⁵ (метр нарушен).

بنخچیر شد شهریار جهان
 همی بود میخواره و^۳ با سپاه
 گرفتن ز اندازه اندرگذشت^۴
 شب آمد بره گشت گیتی سپاه^۵
 سخنهای شاهنشهان^۶ خواندند
 برانسان که بهمن کند شاهسور
 بیکسو دهی^۹ خرّم آمد پدید
 نشسته پراگنده مردان مه
 یکی جشنگه ساخته بر^{۱۳} کران^{۱۴}
 نشسته^{۱۵} بهر جای رامشگری
 وزانچایگه^{۱۶} هر زمان^{۱۷} نو زدند
 همه جامه گوهر^{۲۰} همه مشکموی^{۲۱}
 برامش کشیده نخی بر^{۲۲} گیا
 ز شادی و از می شده^{۲۴} نیممست
 که جاوید ماناد^{۲۵} بهرامشاه
 برویست^{۲۷} بر پای گردان سپهر^{۲۸}
 همی بوی مشک آید از موی او^{۳۰}

دگر هفته با موپدان و ردان^۱
 چنان بد^۲ که ماهی بنخچیرگاه
 ز بنخچیر کوه و ز بنخچیر دشت
 سوی شهر^۵ شد شاددل با سپاه
 بزرگان لشکر همی راندند
 یکی آتشی دید رخشان ز دور
 شاهنشاه بر^۸ روشنی بنگرید
 یکی آسیا دید در^{۱۰} پیش ده
 وزان سوی^{۱۱} آتش همه^{۱۲} دختران
 ز گل هر یکی بر سرش افسری
 همی جامه^{۱۴} رزم خسرو زدند
 همه ماهروی^{۱۸} و همه جعدموی^{۱۹}
 بنزدیک پیش در آسیا
 وزان^{۲۳} هر یکی دست^{۲۴} گل بدست
 ازانپس خروش آمد از جشنگاه
 که با فزو برزست و بامهر و چهر^{۲۶}
 همی می چکد^{۲۹} گویی از روی او

445

450

455

باشد و می - K, I, IV - ۳ شد - K, I, IV - ۲ موپد و مهتران - VI - مهان - K, I, IV - ۱
 شب تیره آمد - JI - ۶ شب تیره - VI - ۵ VI - 6. on. بود و می خورد خوش - VI - خورد
 شاهان همی - K, I, IV, VI - ۷ همی راند هر سو به بی ازاه و راه - VI - بره با سپاه
 بدان [بران - K] روی - K, I, IV - ۱۱ بر - K, IV, VI - ۱۰ ده - VI - ۹ شهنشه بدان - IV, VI -
 وزان هر یکی - K, I, IV - ۱۶ نشانده - K, I, IV - ۱۵ اندران - VI - ۱۴ زن - JI - ۱۳ همی - JI - ۱۲
 VI - شعرگوی و - K - ۲۰ ماهروی - VI - ۱۹ مشکبوی - VI - ۱۸ وزان تا زمان هر یکی - VI - ۱۷
 کشیدند نخی [نخی - I] از - I, IV - ۲۲ جعدموی - VI - مشکبوی - K - ۲۱ پای کوب و
 K - ۲۶ یکی گفت کین یاد - K, I, IV, VI - ۲۵ شادی ز می هر یکی - K - ۲۴ ان - JI - ۲۳
 ندارد - K - ۲۸ ورویست - VI - بدویست - I, IV - ۲۷ چهر [رای - VI] و مهر - I, IV, VI - داد
 میچکد - IV - ۲۹ چو او چرخ گردان پیاد
 VI - 6. on. ۳۰

- بترسیدم از کردگار جهان
 بدیدم² چو³ یک دل دو اندیشه کرد⁴ 425
 همان چون بیک شهر دو کدخدای
 بررفتم بگفتم بپیران ده
 زنان کدخدایند و کودکی¹¹ همان
 چو مهتر شدند آنک بودند که¹⁸
 بگفتار ویران شد این پاک جای 430
 ازان پس¹⁸ بریشان بپخشود شاه
 یکی باخرد پیر کردم بپای
 بکوشید²⁰ و²¹ ویرانی آباد کرد
 چو مهتر یکی گشت²³ شد رای²⁴ راست
 نهانی بدیشان²⁵ نمودم بدی 435
 سخن بهتر از گوهر نامدار²⁷
 خرد شاه باید زبان²⁸ پهلوان
 دل شاه تا جاودان شاد باد
 چو بشنید شاه این سخن گفت زه
 بپخشید یک بدره دینار زرد 440
 ورا خلعت خسروی³⁴ ساختند

دو تن نیز یک رو بشوید—VI⁴ که—K, I, IV³ نه بینم—K² از—K, I, IV, VI¹ op.
 K=б. op.⁷ بر و—I, IV⁶ ازان خیره مانند خردمند مرد—K⁵ ز گرد
 I, VI— اما جهان—K¹² مهتر—VI¹¹ کیست—VI, I¹⁰ از—I⁹ مردمان—I, IV⁸
 K,¹⁷ op. و—I¹⁶ که—I¹⁵ پپای—K, I, IV, VI¹⁴ مه—I¹³ و پالیزبان—IV با ایرمان
 op. و—I²¹ بکشتند—I, IV²⁰ و—K, IV¹⁹ op. چو دیگر—VI¹⁸ از—I, VI
 K, VI— کار—VI راه—I, IV²⁴ و (метр нарушен); I, IV—доб. چو—K—доб.²³ بما—I²²
 op. و—I, IV³⁰ جهان—I, IV²⁹ روان—IV²⁸ شاهوار—K, VI²⁷ ره—K, VI²⁶ بریشان
 I, IV³⁴ پیر بیننده—I, IV پیش بیننده—K, VI³³ آزاد—K, IV³² بی راهی—K, I, IV³¹
 IV—خشندی—VI خشنودی—B—перевод бб. 349—441 отсутствует.³⁵

دل هرک دید³ اندران شاد شد² چو یک برزن نیک¹ آباد شد²
 بمرزگان همی خون فرو⁶ ریختی⁵ ازان جای هر⁴ کس که بگریختی⁵
 هم از رنج این⁸ پیوسر کدخدای چو آگاهی آمد⁷ ز آباد جای
 بهر برزن آباد کردند جوی⁹ یکایک سوی ده نهادند روی
 همان مرغ و گاو و خر و¹⁰ گوسفند 410
 درختی بهر جای هر کس بکشت
 بسالی¹⁴ سدیگر¹⁵ پیاراست ده
 چو آمد بهنگام خرم بهار
 ابا موبدش نام او روزبه
 نگه کرد فرخنده¹⁷ بهرام گور 415
 برآورده زو کلههای بلند
 همه راغ¹⁹ آب²⁰ و همه دشت²¹ جوی²²
 پراگنده بر کوه و دشتش²⁴ بره
 بموبد چنین گفت کای روزبه
 پراگنده زو مردم و چارپای 420
 بدو گفت موبد³⁰ که از یک سخن
 همان از یک اندیشه³¹ آباد شد³²
 مرا شاه فرمود کاین سبز جای

گشت-² K, VI - برزن از کوشش-^{VI} مرز ازین ورزش-^{I, IV} برزن از مرزش-¹ K
 یختند-⁶ K, I, IV, VI - جا هر آن-⁴ VI بود-^{I, IV, VI} بد-³ K کرد-^{I, IV}
 روی-⁹ Л (нет рифмы).¹⁰ I - و. ¹¹ VI - وزان کوشش-⁸ VI - د-⁷ Л خون دل-^{VI}
 پسال دگر چون-¹⁵ K پسال-^{I, IV, VI} ¹⁴ I, IV, VI 66. 409-411 оп. ¹³ K - پسان-^{I, IV} ¹² I, IV
 ده [ره-^{IV}] پر از-¹⁸ I, IV تاپنده-^{IV} یاپنده-^I بدهدر نگه کرد-¹⁷ K کار-^{VI} ¹⁶ Л, VI
 خویید-²² K, I, IV کشت و-^I باغ-²¹ K آب باغ-^I ²⁰ I باغ-^{IV} دشت-^K ¹⁹ K گاو و پر
 (метр нарушен);²⁵ I - کوه میشی و-^{K, I, IV, VI} ²⁴ K, I, IV, VI کوه پر لاله و شنبلید-^{K, I, IV} ²³ K, I, IV
 آمد کنون باز-^{K, I, IV, VI} ²⁹ K, I, IV, VI کردی-^{K, VI} ²⁸ K, VI سبز-^{K, I, IV} ²⁷ K, I, IV شد-^{I, VI} ²⁶ I, VI کوه از-^{IV}
 هم از یک سخن این ده [ده خود-^{IV}] -^{I, IV} ³¹ I, IV چنین داد پاسخ-^{VI} ³⁰ VI
 ز پای-^{K, VI} ³⁴ K, VI 6. оп. ³³ K, I, IV گشت-^{K, I, IV} ³⁴ K, VI گشت

بدو گفت کای خواجۀ سالخورد
 چنمین داد پاسخ که یک روزگار
 بیامد یکی بیخرد² موبدی
 390 بیا گفت یکسر همه مهترید
 بگفت این و این ده پر آشوب گشت
 که یزدان ورا یار باندازه باد
 همه کار این جا⁵ پر از قیرگیست⁶
 ازین گفته⁸ پردرد شد روزبه
 395 چنمین داد پاسخ که مهتر بود
 بدو روزبه گفت مهتر تو باش
 ز گنج جهاندار دینار خواه
 بکش هرک پیکار بینی¹⁴ پده¹⁵
 بدان موبد پیش¹⁶ نفرین مکن
 400 اگر یار¹⁷ خواهی ز¹⁸ درگاه شاه
 چو بشنید پیر این سخن شاد شد
 همانگه سوی خانه شد مرد پیر
 زمین را بآباد کردن گرفت
 ز همسایگان²³ گاو و²⁴ خر خواستند
 405 خود و مرزداران بکوشید سخت

¹ VI—обратный порядок мисра.   ² I, IV—پرخرد   ³ K—بر ما   ⁴ K, I, IV,

VI—доб.:

همه یکسره کدخدای دهید * زن و مرد بر مهتران مهید
 این جای بر [ده ابر—VI] بترست⁶ K, I, IV, VI.   ⁵ Л—جا оп., текст—конъектура редактора.
 I, بهر کار بر سر چو افسر—¹⁰ K   تر—⁹ Л   پیر—⁸ K, I, IV   چاره باید—⁷ Л (بدترست)
 оп. و—¹² Л   همان—¹¹ K, VI   بر جای بر سر بسر—VI   بهر کار چون بر سر افسر—IV
 پ—¹⁸ K   بار—¹⁷ IV   پیر—¹⁶ K, I, IV, VI   ز ده—¹⁵ I, IV, VI   یابی—¹⁴ K, I, IV, VI   خرد—¹³ IV
 خرابی بدید اندران—²² VI   گشت—²¹ K, I, IV, VI   سپاه—²⁰ IV   دانی—¹⁹ VI   باید—¹⁸ K
 چندین—²⁵ IV   و—²⁴ Л, IV   هر جایگه—²³ VI

بدین¹ ده چه مزدور و چه کدخدای
 زن و کودک و مرد جمله⁴ مهید⁵
 370 خروشی برآمد ز پرمایه ده
 زن و مرد ازان پس یکی شد برای
 چو ناپاک⁸ شد مرد برنا بده
 همه یک بدیگر برآمیختند
 چو برخاست زان روستا رستخیز
 375 پماندند پیران ای¹³ پای¹⁴ و پر
 همه ده بویرانسی آورد روی
 شده²⁰ دشت ویران و²¹ ویران سرای
 چو یک سال بگذشت و آمد بهار
 بران جای آباد²⁶ خرم رسید
 380 درختان همه²⁸ خشک و²⁹ ویران سرای
 دل³¹ شاه بهرام³² ناشاد³³ گشت
 بموید چنین گفت کای روزبه
 برو تیز و آباد گردان بگنج³⁵
 ز پیشش شهنشاه موید بررفت
 385 ز برزن همی سوی برزن³⁸ شتافت
 فرود آمد از باره⁴⁰ بنواختش

¹ K, I, IV, VI— ازین ² K— جای ³ K— رای ⁴ K, I— سراسر ⁵ K, I—
 مرد و کودک سراسر ⁶ K— یکهباره ⁷ IV— вместо бб. 368—371 гаплография: А 368—В 371. ⁸ IV— پای ⁹ VI—
 66. 369—372 оп. ¹⁰ K— رای ¹¹ K— مردم ¹² VI— ناکام راه ¹³ K, IV— بی ¹⁴ IV— پا ¹⁵ IV—
 شد آن ¹⁶ K— و ¹⁷ VI— б. оп. ¹⁸ VI— بید ¹⁹ VI— خوشید جوی ²⁰ VI—
 و ²¹ K, I, ²² K— رمنده ²³ VI— بی و بی ²⁴ Л— 66. 371—377 оп. ²⁵ K, I,
 IV— سو ²⁶ K, I— доб. و ²⁷ K, I, IV— پای جایی ²⁸ I, IV— شده ²⁹ оп. ³⁰ VI—
 66. 378—380 оп. ³¹ K, I, IV— رخ ³² VI— چون دید ³³ K, I, IV— زرد ³⁴ K, I, IV—
 66. 378—380 оп. ³⁵ K, I, IV, VI— با داد ³⁶ K, I, IV, VI— ز گنج ³⁷ Л, IV—
 66. 378—380 оп. ³⁸ K, I, IV, VI— ویران ³⁹ VI— سرانجام ⁴⁰ K, I, IV, VI— اسب و

دوان شد بر¹ شاه² و بگشاد راز
 که شادان بزی تا بود روزگار³
 یکی زن گزین کرد و شد کدخدای
 دلش⁸ گفتی از⁹ سست¹⁰ خود رست بود
 که مازند کسی از تخم¹¹ او در جهان
 نمود سر برآورد و گشت¹² استخوان
 که دانست کاین شاه خواهد شنید
 که این داستا از نشاید نهفت
 حلالست¹⁴ میخواره باید گزید
 نشیند نیارد و را شیر زیر
 همی¹⁵ برکنند رفته از نزد¹⁶ شاه
 که ای پهلوانان ز زین کمر
 باآغاز¹⁹ و²⁰ فرجام خود²¹ بنگرید
 بکوشید²³ تا تن نگردد زبون

همان مادرش چون سخن شد دراز
 نخست آفرین کرد بر شهریار
 چنین گفت کاین⁴ نورسیده⁵ بجای
 بکار⁶ اندرون نایژه سست⁷ بود
 بدادم سه جام نمیدش نهان
 هم اندر زمان لعل گشتش رخان
 نژادش نمید جز سه جام نمید
 بخندید زان پیرزن شاه¹³ گفت
 بموید چنین گفت کاکنون نمید
 که چندان خورد می که بر نره شیر
 نه چندان که چشمش کلاغ سیاه
 خروشی برآمد هم از گه ز در¹⁷
 باندازه بر¹⁸ هر کسی می خورید
 چو می تان بشادی بود²² رهنمون

335

340

345

۹

سوی دشت نخچیر گه²⁴ با سپاه
 سوی راستش موید پاکرای²⁵
 ز جام و فریدون سخن را دند

بپامد سوم روز شبگیر شاه
 بدست چپش هرمز کدخدای
 برو داستا نهها همی خواندند

350

¹ K, I, IV, VI—رفت و بر—² K, I, IV—оп. ³ K—доб.:

بگفتش همه راز در پیش شاه * ازان شیر کو برنشستش براه
 ز بس—⁸ K—نشست—⁷ IV ز کار—⁶ IV چنین کودک نارسیده—⁵ I, IV ازان کودکی—⁴ K
 ندانست—¹¹ K, I, IV, VI نشست—¹⁰ IV گفت کان—⁹ I, IV, VI گفت کین—⁹ K زنش—⁹ I, IV, VI
¹⁷ VI—پیش—¹⁶ K ز سر—¹⁵ K و—¹⁴ K, I, IV—доб. و—¹³ VI—доб. شد—¹² K, I, IV—کس راز
 و—²⁰ K, VI—оп. بانجام—¹⁹ I, IV از آغاز—¹⁹ K باندازه—¹⁸ VI بر اندازه بر—¹⁸ K, I, IV ز درگاه بر
 شد—²⁴ K—بخسپید—²³ IV بخسپید—²³ K, I—شود—²² I, IV, VI را—²¹ VI—تان—²¹ K—
 رهنمای—²⁵ K گان

شده¹ شدادل² یافتنه راه³ خویش⁴
 یکی شیر بگسست و آمد برآه
 بدیده ندیدد آنچ بایست⁸ بود
 بیازید و بگرفت گوشش بدست⁹
 جوان¹² از بر و شیر در زیر بود
 بیک دست زنجیر¹⁴ و دیگر کمند
 پیامد ز خانه بدان جایگاه¹⁵
 نشسته چو بر خر¹⁶ سواری¹⁷ دلیر
 دلیر اندرآمد بنزدیک¹⁹ شاه
 بدیده بدیدد آنچ نشنیده بود
 همه²³ موبدان و رانرا²⁴ بخواند
 نگه کن که تا از که دارد گهر²⁵

وزانجایگه شد بدرگاه خویش
 چنان بد⁵ که از خانه⁶ شیران شاه
 ازان می همی⁷ کفشگر مست بود
 بشد تیز و بر شیر غران نشست
 بران شیر غران پسر¹⁰ شیر¹¹ بود
 همی شد دوان شیروان¹³ چون نوند
 چو آن شیربان جهاندادار شاه
 یکی کفشگر دید بر پشت شیر
 پیامد دوان تا در¹⁸ بارگاه
 بگفت²⁰ آن دلیری²¹ کزو²² دیده بود
 جهاندادار زان در شگفتی بماند
 بموبد چنین گفت کاین کفشگر

325

330

I-⁵ چنان بد که از خان شیران پیمیش I-⁴ گاه I, I-³ مان K-² بشد IV-¹
 K, I, IV,⁸ چنان پرهنر VI-^{هشی} I, IV, هنوز از می آن K-⁷ خوان VI-^{خان} I-⁶ همانا
 K-⁹ доб.: بدرپا ده انگشت او شست VI-

چه آتش به پیشش چه پیل و چه شیر * بهر چیز دست درزد دلیر
 بدو خیره ماندند بازار و کوی * که اورا ندیدود آن چنان آبروی
 یکی بی هنر بود و بی زور دست * به تیزی بران شیر غران نشست
 که هر چند شیر یلی VI-^{بدانگاه} شیر یله سپر I, IV,¹¹ بدانگه که شیر یله K-¹⁰
 K, I, IV, VI-^{б. оп.} شمشیر VI-¹⁴ پیشش شیر و آن K-¹³ غلام K, I, IV,¹² سپر
 (метр нарушен) بگفتی IV-²⁰ بدرگاه VI-¹⁹ بدان K-¹⁸ سوار IV-¹⁷ برو چون VI-¹⁶
 موبد و بگردانرا K-²⁴ ز در I-^{رد} و K,²³ که خود K, I, IV, VI-²² شگفتی K, I, IV-²¹
 K, I, IV, VI-^{доб.:}²⁵

اگر پهلووان زاده باشد سزاست * که بر پهلووانان دلیری سزاست
 بچستند و گفتمند با مادرش * فزاید مگر بر [در VI] هنر گوهرش
 نیما [پدر VI] کفشگر بود و او کفشگر * ازان همیشه [پیش K] برتر نیامد گهر
 [گذر IV]

затем K-^{доб.:}

چو چاره ندیدد اندرین کار زن * فرومآند خیره دران انجمن

310 که کیروی را چشم روشن کلاغ
 رخ شهریار جهان زرد شد
 هم‌انگه برآمد ز درگه³ خروش
 حرامست می در⁴ جهان سردسر

ز مستی بکندست¹ در² پیش راغ
 ز تیمار کیروی پرورد شد
 که ای نامداران بافر و هوش
 اگر زیردستست⁵ گر⁶ نامور⁷

۸

315 برین گونه⁸ بگذشت سالی تمام
 همان شه چو¹⁰ مجلس بیاراستی
 چنین بود تا¹² کودکی¹³ کفشگر
 نبودش دران کار افزار¹⁷ سخت
 همانا²⁰ نهان داشت لغتی نپید
 پیور جوان گفت کاین²¹ هفت جام
 مگر بشکنی امشب آن مهر تنگ
 بزد کفشگر جام می²⁵ هفت و هشت
 جوانمرد را جام گستاخ کرد

همی دانستی هر کسی⁹ می حرام
 همان نام¹¹ باستان خواستی¹¹
 زنی خواست¹⁴ باچیز و نام¹⁵ گهر¹⁶
 همی زار¹⁸ بگردست مامش ز بخت¹⁹
 پسرا بدان خازنه اندرکشید
 بخور تا شوی ایمن و شادکام
 کنگ²² از نمد کی کند²³ سنگ²⁴
 هم‌اندر زمان آتشش²⁸ سخت گشت
 بیامد در خازنه سوراخ کرد

1 I, IV— فگندست—K
 2 I, IV, VI— بر
 3 VI— ز درگه برآمد—K
 4 K, I, IV— پر
 5 I, IV—
 6 K, I, IV, چه بر پهلوان و چه بر VI— اگر IV— یا I پهلوان باشد—K
 7 K, I, IV, شاه—K, I, IV—
 8 K— یکی
 9 K— یکی
 10 K, I, IV—
 11 I, IV—
 12 K, I—
 13 I, IV—
 14 IV—
 15 K—
 16 I, IV—
 17 K, I, IV—
 18 VI—
 19 VI—
 20 K, I—
 21 K, VI—
 22 K—
 23 I, K, VI—
 24 VI—
 25 K, I, IV—
 26 K, I, IV—

که از غایت شرمناکی جوان * نیارست رفتن به پیش زنان
 ز ما بگنی نام VI— کند کار—K, VI, I
 کلد—K
 ازین—K, VI
 بخازنه—K
 زشتی و ننگ K—دوب:
 بیماری بدین کار چون شیر چنگ * نیاری بدین دوده ایدر تو ننگ
 همانا پی و پوستش—K, I, IV
 زان میی—K, I, IV

ورا پهیلوی نام کیروی¹ بود
 دو من را بیکیار اندرکشید
 ازان نامداران³ و آن⁴ جشنگاه
 بدلیش اندر افتاد زان جام شور
 بدان جام می تاخت⁷ و بر پای جست⁸
 منم گفت⁹ میخواره کیروی نام
 چو من¹¹ در کشم یار خواهم گزید
 خورم هفت¹² ازین بر سر انجمن
 ز من نشنود کس بمستی خروش¹⁵
 ازان می پرسست ان بر آورد گرد
 که داند که می در تنش¹⁷ چون گذشت
 چو در سینۀ مرد می گرم گشت¹⁹
 ز هامون همی تاخت تا پیش²⁰ کوه
 یله²² کرد و²³ در سایه کوه²⁴ خفت
 دو چشمش بکند اندران خوابگاه²⁶
 ورا مرده دیدند بر²⁸ پیش²⁹ کوه
 برش اسب او³⁰ ایستاده بر
 وزان مجلس و جام³² جوشان شدند
 پیامد بر او یکی نیکنخواه

همین مه که با میوه و بوی بود
 بروی جهاندار جام نمید
 چو شد مرد خرم² دیدار شاه
 یکی جام دیگر⁵ پر از⁶ می بلور
 ز پیش بزرگان بیازید دست
 پیامد شهنشاه بگرفت جام
 بروی¹⁰ شهنشاه جام نمید
 بجام اندرون بود می پنج من
 پس از گه¹³ سوی ده روم من¹⁴ بهوش
 چنان هفت جام پر از می¹⁶ بخورد
 بدستوروی شاه بیرون گذشت
 وزان جای¹⁸ خرم پیامد بدشت
 برانگیخت اسب از میان گروه
 فرود آمد از باره²¹ جایی نهفت
 ز کوه اندر آمد کلاغ²⁵ سپاه
 همی تاختند از پس اندر²⁷ گروه
 دو چشمش ز سر کنده زاغ سپاه
 برو³¹ که تراش خروشان شدند
 چو بهرام برخاست از خوابگاه

295

300

305

می-K⁶ دادش-VI⁵ زان-I⁴ و-оп.³ K³ I, IV-² I, IV-¹ LI-¹ (всюду). کیروی-
 VI¹⁰ همیگفت-VI⁹ VI-б. оп.⁸ VI-б. оп.⁷ K⁷ دیدند پر-IV⁹ جام را دید پر-I⁹ دید پر
 و قال: أشرب سبعة أقداح من هذه و لا أسکر-هشت-I, IV¹² می-IV¹¹ پیامد
 VI-¹⁶ K, I, IV, VI-¹⁵ VI-б. стоит после б. 300. خرامم سوی ده-K, I, IV¹⁴ وزین در-VI¹³
 سرش-VI¹⁷ در تن می-IV, I¹⁷ بگفت این و زان [گرفت و ازان-VI] هفت برهم
 K, I, ²² اسب-K, I, IV, VI²¹ سوی-I, IV²⁰ I, IV-б. оп.¹⁹ شهر-I, VI¹⁸ ز ایوان-K¹⁸
 I, IV, VI²⁵ بجایی گه اندر ز مستی ب-VI²⁴ K, I, IV-²³ I, IV-²² I, IV-²¹ I, IV, VI-
 باره بر-LI³⁰ پای-VI²⁹ در-K, I, IV, VI²⁸ او-K, I, IV, VI²⁷ جایگاه-IV²⁶ کلاغی
 مجلس شاه-VI³² بران-K³¹

نه‌دادند پیشش¹ گل و شنبلید²
 بهرام گفت ای گو نیکبختی
 همان تخت زرین و هم گاهرا³
 نگارنده بر⁴ چهرها⁵ پادشاست⁶
 مر آنرا گزیند⁷ که خواهد⁸ همی⁹
 ترا دادم این پیشه¹⁰ و جایگاه
 بایوان خرم خرامید¹¹ مست¹²
 همی ییاد کرد از لب دوستان¹³

چو زان خورده شد جامهای نپید
 چو شد مهر بنداد¹ شادان ز می
 چنان دان که ماندندهای² شاهرا
 بدو گفت بهرام کآری رواست
 چنان آفریند که خواهد همی
 اگر من همی نیک مازم بشاه
 بگفت این و زان جایگه برنشست
 بغفت آن شب تیره در بوستان

280

285

۷

بزرگان لشکر برفتند شاد
 ورا میوه آورد چندی¹ ز ده
 ز گل دسته‌ها کرده² شاهنشاهی
 میان یلان پایگه³ ساختش

چو بننشست می خواست از بامداد
 بیامد همانگه یکی مرد مه
 شترباره‌ها زار و سپید و بهی
 جهانداد چون دید بنواختش

290

¹ I, IV — بی‌آورد همچون — VI پیش — I, IV — 2 K, I, IV (VI—после б. 280)—доб.:

یکی خورد و دیگر بهرام داد * بکوشید [بپوشید—K] و بر خوانش
 [خانش—I] آرام داد

затем K—доб.:

چو می خورده شد شاد شد میزبان * به بهرام بگشاد شیرین زبان
 که جامی که خوردی ترا نوش داد * روان بدادندیش بی‌توش داد
 نیم [تیره—VI] شب—I, IV, VI شب نماینده ماهرا—K⁵ ما بنده—K, IV⁴ مرد بیداد—L³
 که نفزود و هرگز—K⁹ I, IV—б. оп. ⁸ I, IV—б. оп. ⁷ K—چهر ما—⁶ K—نده—⁵ K—نیمه ماهرا
 I, IV—доб. ¹¹ I, IV—¹⁰ K, I, VI—یکاهد IV—یکاهد—VI همان کو فزاید—VI نه بغزود هرگز—I, IV

بدو گفت پس شاه بهرام گور * که ای مرد دادانش و فر و زور
 چو می خورده شد شاد شد میزبان * تویی گفت در مرز ما مرزبان
 K—доб.:

بدو گفت بهرام کای میزبان * تویی اندرین مرزها مرزبان
 (нет рифмы). ¹⁵ Б—перевод бб. 255—286 отсут-
 ствует. ¹⁴ Л—تفت ¹³ K—گرایید ¹² I, IV—مرز
 جایگه—I, IV, VI—¹⁸ K, I, IV, VI—¹⁷ K—بسته ¹⁶ I, IV—لختی

فرومبازند جنگی دران¹ کارزار
 زیبانش گشاده بششیرین سخن
 ازان⁴ زخم شمشیر او⁵ شاد بود
 بدان همیشه بودیش جای⁷ نشست
 برو آفرین کرد و بردش نماز
 بکام تو باد اختر⁸ روزگار
 خداوند این جا⁹ و کشت و سرای
 ز شیران شده بددل¹⁰ و¹¹ مستمند
 برآورد پر¹² قیضه و¹³ شست تو
 بماشی بشیر¹⁶ و می و انگبین
 درختان بار آور¹⁹ و سایدار²⁰
 همی کرد زان²² همیشه جای²³ نگاه
 چنان چون بود جای مرد²⁵ جوان²⁶
 بیآورد چندی ز ده²⁷ مهتران
 پیامد یکی جام زرین²⁸ بمشت²⁹

یکی تیغ زد بر میانش سوار
 برون آمد از پیشه مردی² کهن
 کجا نام او مهر بنداد³ بود
 یکی مرد دهقان⁶ یزدان پرست
 چو آمد بر شاه ایران فرار
 بدو گفت کای مهتر نامدار
 یکی مرد دهقانم ای پاکرای
 خداوند گاو و خمر و گوسفند
 کنون ایند این کار بر دست تو
 زمانی درین¹⁴ پیشه آیی چنین¹⁵
 بره¹⁷ هست چندانک باید¹⁸ بکار
 فرود آمد از باره²¹ بهرام شاه
 که باشد²⁴ زمین سبز و آب روان
 بشد مهر بنداد و رامشگران
 بسی گوسفندان فریه بکشت

265

270

275

بدان — K, I, IV — 4 بیداد — K, IV, VI — 3 مرد — K, IV — 2 در از — K, I, IV, VI — 1
 K, I, 8 بادا همه — IV — 8 و I — 8 جای — VI — 7 و I — 6 و I — 6 شپیران دلش — VI — 5
 VI — 10 و I — 10 از — K — 12 شپیران پیشه دلم — K — 11 بیدل — VI — 10 مرز — IV, VI — 10
 و بار — I, IV — 10 [پیشه اندر — VI] نشین — K, VI — 15 برین — I, IV — 14 بدین — K, VI — 14 پنجه و
 و — K, I, VI — 19 آید — K, VI — 18 درو — VI — 17 که آرمت [بیاریم — VI] شیر — K, VI — 16 چین
 کجا بد — K — 24 چندی — VI — هر جا — K — 23 در — K — 22 اسپ — K, I, IV, VI — 21 میوه دار — VI — 20
 K — 26: 26: K — 26 پدید آمد از دور مردی — K, VI — 25

بیمالای سرو و بیدیدار ماه * اگر برنهد ماه زرین کلاه
 پیامد بر شه زمین بوسه داد * چنین گفت کای شاه فرخ نژاد
 فراوان برین مرز لشکر گذشت * دلیران کوه و سواران دشت
 کسی را ندیدیم رای و درنگ * برین دشت با نره شپیران جنگ
 تو دادی مرین پیشه را زیب و فر * که یار تو بادا همی دادگر
 یکی جام زرین گرفته — K — 28 رده — IV — ره — 27
 VI — 66. 275—278 — 29

درم داد ناپاک دل را چه ار
سزانیست زمین بیشتر مر ترا
بارزانیان داد چهیزی که بود
بدو گفت کاین را تو¹ سرمایه دار
درم مرد² درویش را سر ترا
خروشان همی رفت مرد جهود³

۶

چو یوز شکاری بکار آمدش
یکی باره‌یی تیزرو برنشست
یکی همیشه پیشش آمدش پردرخت
بسان بهشتی یکی سبز⁶ جای
چنین گفت کاین جای شیران بود
کمان را بزه کرد مرد¹¹ دلیر
یکی نعره زد شیر چون دررسید¹⁴
بزد تیر و پهلوش با دل بدوخت
همان ماده آهنک بهرام کرد
بجنبید و رای شکار آمدش
بهمون خرامید⁴ بازی بدست
نشستن گه مردم نیک بخت⁵
ندیدند اندرو مردم و⁷ چارپای
همان رزمگاه⁸ دلیران⁹ بود¹⁰
پدید آمد اندر زمان نر¹² شیر¹³
بزد دست شاه و کمان درکشید¹⁵
دل شیر ماده بدویر¹⁶ بسوخت
بخرید و چنگش¹⁷ باندام¹⁸ کرد

255

260

¹ K, I, IV—تو оп.; VI—² داده—³ K—б. оп.; K, I, IV, VI—доб.:

بستاراج داد آذک در خانه بود * که آنرا سزا مرد پیگانه بود
⁴ K, IV—доб. و ⁵ K—вместо б.:

بدشت اندرون همیشه آمد پدید * شهنشاه لشکر بدانجا کشید
یکی همیشه دید و آب روان * کزو پیرسر تازه گشتی جوان
که بر دربر ایوانش—⁹ I, IV هشیوار [و] ⁶ K, VI—جای [VI—доб. و ⁷ IV—оп. تازه—⁸ K—
¹⁰ I, IV—доб.:

به همیشه درون گرد برگشت شاه * همی کرد هر جای لختی نگاه
بدان همیشه اندر یکی شیر دید * در چاره شیر شمشیر دید
یکی بانگ برزد بران نر شیر * چو آهنک او کرد شیر دلیر
ز همیشه بیک سو جهانید اسپ * برافروخت برسان آذرگشسپ
K—доб. 1-й б. после б. 258, 2-й б. после б. 259, 3-й б. после б. 260. ¹¹ VI—شاه ¹² K, I, IV—

همانگاه [چو از بیشه—K] بیرون خرامید ¹³ K, I, IV—обратный порядок мисра. ¹⁴ VI—
بزد نعره شیر زیان بردمید ¹⁵ VI—обратный порядок мисра; K, I, IV—б. оп.
بی آرام—¹⁸ Л ¹⁷ K—چنگی ¹⁶ I, IV, VI—برویر

- 235 یکی کاروان‌خانه بود¹ و سرای
 ز دژ و ز یاقوت و هر گوهری
 که داند⁴ موبد مر آذرا شمار
 فرستاد موبد بدانجا سوار
 همه⁶ بار کردند و دیگر⁷ نماند⁸
- 240 چو بانگ درای¹² آمد از بارگاه
 که گوهر فزون زمین بگنج تو نیست
 بماند اندران شاه ایران شکفت
 که چندین بوزید مرد جهود
 ازان¹⁸ صد شتروار ز¹⁹ درم
 245 جهانداد شاه آبکش²¹ سپرد
 ازان‌پس برامرا خواند و گفت
 چه گویی که پیغمبرت چند زیست
 سوار آمد و گفت با من سخن
 که هر کسی که دارد فزونی خورد
 250 کنون دست یازان²⁸ ز²⁹ خوردن بکش
 ز سرگین و زربفت و دستار³⁰ و خشت
- کزان خانه بیرون نبودیش² جای
 ز³ هر بدره‌یی بر سرش افسری
 ندانست کردن بیس روزگار
 شتر خواست از دشت جهرم هزار⁵
 همی⁹ شاددل¹⁰ کاروانرا¹¹ براند
 بشد مرد بینا¹³ بگفت آن بشاه
 همان مانده¹⁴ خروار¹⁵ باشد دویست
 ز راز¹⁶ دل اندیش‌شها برگرفت
 چو روزی نبودش زوزش¹⁷ چه سود
 ز گسترذیها و از پیش و کم²⁰
 بشد لنبک از راه²² گنجی ببرد
 که ای در کمی گشته با خاک جفت
 چه²³ بایست چندی بزشتی²⁴ گریست
 ازان داستانه‌ای گشته²⁵ که بن
 کسی کو²⁶ ندارد همی پژمرد²⁷
 به‌بین زمین‌سپس خوردن آبکش
 بسی³¹ گفت با³² سفله مرد کنشت

که—K, I, IV—³ نمد کالها بر زمین نیز—K, I, IV—² بر در—IV در در—I پد در—K—¹
 همی—I—⁶ 237, 238 гаплография: A 237—B 238. —K, I, IV, VI—⁵ 237, 238 гаплография: A 237—B 238. —K, I, IV—⁴
 ساده‌دل—K, I, IV—¹⁰ همان—VI—همین—I, IV—همه—K—⁹ بماند—Л—⁸ چیزی—K, I, IV, VI—⁷
 همانا—K—¹⁵ همانا که—VI—¹⁴ دانا—K—¹³ جرمی—VI—¹² ل—¹¹ I, IV, VI—¹¹ ساروان—VI—
 ازو—Л—¹⁸ ز بودن—VI—¹⁷ ازان زر—K—¹⁶ بوزش—Л—¹⁵ وزان در—I, IV—¹⁴ شتروار
 که—I, IV—²⁴ و—²³ I, IV—²³ و—²² K, VI—²² لیتکرا—K—²¹ ز پیش و ز کم—VI—²⁰ گنج
 گر—I—²⁶ ل—²⁵ ز به‌یشی همیشه چو تو می—VI—²⁷ K, VI—²⁷
 دستار [و—³¹ K, IV—³¹ I—³¹ دستار] زربفت—K, I, IV, VI—³⁰ ل—²⁹ خودرا—K, VI—²⁸ بنگرد
 ازان—I, IV—³² همی

چو این داستان بشنووی یاد دار
 سوی مردم بی‌ذوا ننگرد³
 شنیدستم از گفته‌ی داستان
 که⁵ برخواندی⁶ از گفته‌ی رهنمون
 ازان می‌ورا¹⁰ شادمانی فزود¹¹
 برین داستان کهن گوش دار
 درم پیش او¹⁴ چون¹⁵ یکی جوشنست¹⁶
 چنان‌چون توی گرسنه نیم‌شب
 بگیتی مریین¹⁷ یاد باید¹⁸ گرفت
 خنک می‌گسار و می و جام نیک
 گریزان شد از خانه²⁰ بهرام گور
 چه²³ زین²⁴ از²⁵ برش خشک بالین نهاد²⁶
 بگفتار خودبر کنون²⁷ پای دار²⁸
 بچاروب رویم بی‌کسب ارگی
 برنجم ز مهمان بیدادگر
 پیاور که سرگین کشد بر³³ کنار
 وزین خانه³⁷ تو³⁸ بهامون برد³⁶

ازان پس به‌بهرام¹ گفت ای سوار
 بگیتی² هرآنکس که دارد خورد
 بدو گفت بهرام کاین داستان
 شنیدم بگفتار⁴ دیدم کنون
 می آورد⁷ چون خورده شد⁸ نان⁹ جهود
 خروشید کای رنچ‌دیده سوار
 که هر¹² کس که دارد دلش روشنست¹³
 کسی کو ندارد بود خشک‌لب
 بدو گفت بهرام کاین پس شگفت
 که¹⁹ از جام یابی سرانجام نیک
 چو از کوه خنجر برآورد هور
 بران چرمه‌ی ناچران²¹ زین نهاد²²
 بیامد براهام گفت ای سوار
 تو²⁹ گفستی که سرگین این بارگی
 کنون آذیچ³⁰ گفستی³¹ بروب و بهر
 بدو گفت بهرام شو پایکار³²
 دهم زر که³⁴ تا خاک³⁵ بیرون برد³⁶

205

210

215

چو خوردش نباشد همی [بسی-] I-³ K, I, IV- بنگرد³ ز گیتی-² I-² بهرام-¹ K, I, IV-
 I-⁹ بد⁸ و⁷ L-⁷ Л-⁷ خوب. خواندم-⁶ VI-⁶ چو-⁵ K-⁵ شنیده بیدار-⁴ K, I, IV, VI-
 I,¹² نمود-¹¹ IV-¹¹ بسی-¹⁰ I, IV-¹⁰ خورد ناز-^{VI} VI-^{VI} سیر خورد آن-^{IV} IV-^{IV} خورد سیر آن
 سپاسی بدان-^{I, IV} I, IV-¹⁶ جانش-^{VI} VI-¹⁵ وی-^K K-¹⁴ خورید و دهید-^{I, IV} I, IV-¹³ هر آذ-^{IV} IV-
 K-^{доб.} K-^{доб.} داشتن برنهدید

هرآنکس که دارد خورید و نه‌بید * سپاسی بدان داشته‌تن برنهدید
 خواب-^{K, I, IV} K, I, IV, VI-²⁰ گر¹⁹ K, I, IV, VI-¹⁹ بدان تا بیادت نباید-^{K, VI} K, VI-¹⁸ دیدم همی-^{I, IV} I, IV-¹⁷
 چو-^I I-²³ فلما طلع الفجر أصرح بهرام فرسه لیرکب-^B B-^{برنشست} L-²² L-²² تپزرو-^{IV} IV-²¹
 L, K,²⁸ L, K,²⁸ نه²⁷ K, I, IV-²⁷ همی‌خواست کاید ز خانه بدشت-^L L-²⁶ کز-^{VI} VI-²⁵ نمد-^K K-²⁴
 بی-^{IV} IV-³³ رو پیش‌کار-^K K-³² گفتم-^{VI} VI-³¹ آنک-^K K-³⁰ ز-^{I, IV} I, IV-²⁹ پایدار-^{IV, VI} IV, VI-
 تو-^{IV} IV-³⁸ حجره-^K K-²⁷ کشد-^{VI} VI-³⁶ چو سرگین به-^K K-³⁵ زرش-^{VI} VI-³⁴ کند در-^{VI} VI-

نخواهم² بچیزی³ دگر کرد⁴ رای⁵
 همی⁶ رنجه داری مرا⁷ خوارخوار
 ازان رنجه داری مرا تو¹⁰ بسی¹¹
 همه کار بی برگ¹² و بی رنگ شد
 ندارم بمرگ آبچین¹³ و کفن¹⁴
 خورش باید¹⁷ و نیست چیزی مرا¹⁸
 وگر خشت این خاذه را بشکنند
 بروبی و خاکش²³ بهامون کنی²²
 چو بیدار گردی ز خواب آن دهی
 برین رنجهها²⁵ سر²⁶ گروگان کنم
 بمست و برآهخت تیغ از نیام
 بغفت و دو پایش کشان بر²⁸ زمین
 بیاورد خون و بخوردن نشست

بدین در بخسیم¹ نجویم¹ سرای
 براهام گفبت ای نبرده سوار
 بخسپی⁸ و چیزت⁹ بدزد کسی
 بخانه درآی از جهان تنگ شد
 به پیمان که چیزی نخواهی ز من
 هم امشب¹⁵ ترا و¹⁶ نشست ترا
 گر این¹⁹ اسپ سرگین و آب افکند²⁰
 بشمیگیر سرگینش²¹ بیرون کنی²²
 همان خشت را نیز²⁴ تاوان دهی
 بدو گفبت بهرام پیمانم کنم
 فرود آمد و اسپ را با لگام
 نمدزین بگسترد²⁷ و بالپنش زین
 جهود آن در خانه از پس بست

190

195

200

بچیز-³ IV, VI- ندارم-² K, I, IV- نخوام-¹ K, I, IV-
 هیچ-⁵ Л- порядок 66.: 177, 183, 184, 179, 180, 186, 187, 188; Б- перевод
 в соответствии с текстом. ⁶ VI- مرا ⁷ VI- همی ⁸ IV- بغفتی ⁹ K, VI- چیزی ¹⁰ K, I,
 IV, VI-[IV-داری] [VI-مرا] [K, IV-ازان] در [K, IV-ازان] [IV-داری] [IV-داری] [IV-داری]
 بچانم رسانیدی از رنجه خویش * نه این رسم شاهست و آیین و کیش
 IV-б. оп.; K-доб.: ¹⁴ اندرون خود-¹³ K- بوی-¹² K- VI- آب-
 بدو گفبت بهرام کای نیک مرد * ندارم ترا ایچگونه بدرد
 ز تو بس کنم این در خانه جای * زخم پاسی تو بی خروش و درای
 براهام ازان پس پراندیشه شد * وز اندیشه جانش یکی همیشه شد
 که این شوخ مرد از دم نگذرد * که دارم که تیمار اسپش خورد
 دگر باره گفبت ای سرافراز مرد * ز بس گفتم تو مرا خسته کرد
 اگر-¹⁹ VI- زیر دست ترا-¹⁸ K, I, IV- این-¹⁷ I, IV- هم-¹⁶ K, I, IV- اسپ-¹⁵ K, I, IV, VI-
 I, را پخته-²⁴ K- زینجا-²³ VI- بری-²² K, I, IV, VI- سرگین پ-²¹ K- کر بگند-²⁰ VI-
 نمدزینش بستر-^{IV} بسترش-^I ²⁷ زبانهرا به پیمان-²⁶ K- عهدها-²⁵ VI- پخته تو-^{IV, VI}
 بروی-²⁸ K-

بیمامد چو گرد¹ اسپرا زین² نهباد
همی کرد نغچه پیر تا شب ز کوه
بنغچه پیر گه رفت زان خانه شاد
برآمد³ سبک باز گشت از گروه

۴

ز پیش سواران چو ره برگرفت⁴
بزد در بگفتا که بی⁵ شه ریاریار 175
شب آمد ندانم همی راه را
گر امشب بدین خانه یابم سپنج
بپیش برام¹⁰ شد پیش کار
براهام گفت ایچ ازین در مرنج
بیمامد فرستاده با او بگفت 180
بدو گفت بهرام با او بگویی
همی از تو من خانه¹³ خواهم¹⁴ سپنج
چو بشنید پویان بشد پیش کار
همی ز ایدر امشب نخواهد گذشت
براهام گفتش که رو بی¹⁷ درنگ 185
جهودیست درویش و شب گرسنه
بگفتند و¹⁸ بهرام گفت ار سپنج

سوی خان بی بر⁵ براهام تفت
بماندم چو او باز ماند⁷ از شکار
نیابم همی لشکر و⁸ شاه را
نماید کسی را ز من هیچ⁹ رنج
بگفت آنچ بشنید ازان نامدار¹¹
بگویش که ایدر نیابی سپنج
که ایدر ترا نیست جای تفت
کز ایدر گذشتن مرا نیست روی¹²
نیارم بچیزی ازان پس¹⁵ برنج¹⁶
بنزد براهام گفت این سوار
سخن گفتن و رای بسپار گشت
بگویش که این جایگاه نیست تنگ
بغسپد همی بر زمین برهنه
نیابم¹⁹ بدین خانه آیدت²⁰ رنج²¹

¹ K—باد—VI سبک—² K, I, IV—زین بر نهباد—[IV—доб. و اسپ] ³ IV—در آمد—⁴ K—
براه [بشکل—VI] سواران بهرام رفت—I, IV, VI—Z لشکر جدا گشت بهرام تفت
K—⁵ بدو [چنین—VI] گفت کز [کای—VI]—⁶ K, I, IV, VI—خانه بد—VI خانه بی
K, I, IV,⁷ Z من—VI درد و—⁸ K, VI—оп. و—⁹ K—¹⁰ VI—چو باز آمد او—VI
K—¹¹ L—б. оп. سبک پیش بهرام—¹² K—¹³ L—б. оп. جای—VI—¹⁴ K—
L, K,¹⁵ روی—IV—¹⁶ L—б. оп. ندارم ازان پس بچیزی—¹⁷ K—¹⁸ L, K, تو خواهم من امشب
K, IV, VI—کارت ب—¹⁹ K—²⁰ IV, VI—نیابم—²¹ K—²¹ VI—вместо
66. 183—187 гаплография: A 183—B 187.

یکی مجلس² دیگر آراستند
همان لنبک آبکش می پرسست
بیمامد بنزدیک بهرام تفت
ز رنج و غم و کوشش⁶ آزاد باش
چنان دان که بخشیده‌ای زر⁸ و چیز
که روز سدیگر نباشیم شاد
که بیدار دل باش¹¹ با بخت جفت
گروگان پیرمایه مردی¹² سپرد
بنزدیک بهرام شد شادمان
که مرد از خورشها کند پرورش
برید¹⁶ و بر آتش خورشها فزود
نخست از شهنشاه¹⁵ بردند نام
بمالین او شمع بز پای کرد
شد از خواب بیدار بهرام گور
بودی درین خانه تنگ و²³ تار
گر از شاه ایران هراسان نه‌ای
بباشی²⁸ گر آید دل‌ترا هوا
که شادان و خرم بدی²⁹ سال و ماه
ز شاهان گیتی گرفتیم یاد
که روشن شود زو³⁰ دل و رای تو
چو افزون دهی³¹ تخت و افسر دهد

بپخت و بخوردند¹ می خواستند
ببود آن شب تیره³ با می بدست
چو شب روز شد تیز⁴ لنبک برفت
بدو گفت روز سیم⁵ شاد باش
بزن دست با من⁷ یک امروز نیز
بدو گفت بهرام کین خود میاد
برو⁹ آبکش آفرین خواند¹⁰ و گفت
ببازار شد مشک و آلت ببرد
خرید آنچ¹⁸ بایست و آمد دوان¹⁴
بدو گفت یاری ده¹⁵ اندر خورش
ازو بستند آن گوشت بهرام زود
چو نان خورده شد می گرفتند و¹⁷ جام
چو می خورده شد خواب را جای¹⁹ کرد
بروز²⁰ چهارم چو بفروخت²¹ هور
بشد میزبان گفت کای²² نامدار
بدین²⁴ خانه اندر²⁵ تن آسان نه‌ای
دو هفته بدین²⁶ خانه بی‌نوا²⁷
برو آفرین کرد بهرامشاه
سه روز اندرین خانه بودیم شاد
بجایی بگویم سخنه‌ای تو
که این میزبانی ترا بر دهد

155

160

165

170

¹ I, IV — ² VI — ³ I, IV — ⁴ K — ⁵ I, IV — ⁶ VI — ⁷ I, IV — ⁸ K, I, IV — ⁹ I, IV — ¹⁰ K, I, IV, VI — ¹¹ I, K — ¹² VI — ¹³ I — ¹⁴ K, I, IV — ¹⁵ K — ¹⁶ VI — ¹⁷ K — ¹⁸ VI — ¹⁹ VI — ²⁰ K — ²¹ I, IV — ²² K — ²³ I, IV — ²⁴ I, IV — ²⁵ I, IV — ²⁶ I, IV, VI — ²⁷ I, IV — ²⁸ VI — ²⁹ K — ³⁰ I, IV, VI — ³¹ K, I, IV, VI —

بنده¹ مهره بازی² از بهر خورد
 بخندید⁴ و بنهاد بر⁵ پیشگاه⁶
 بیاورد جامی ز می⁸ شادمان⁹
 بخوردنش آنگه¹⁰ پیازید دست¹¹
 وزان خوب¹⁴ گفتار و زان¹⁵ تازہ روی¹⁶
 از آواز او چشم بگشاد شاه
 که شب بی نوا بد¹⁸ همانا ستور
 وگر یار خواهی بخوانیم²⁰ کسی
 یک امروز با ما بشادی بپای²³
 که امروز چندان نداریم²⁴ کار
 هم اینجا بنزد تو خواهم بدن
 ز گفتار او تازه تر کرد روی²⁵
 خریدار آبش نیامد پدید
 یکی²⁸ آبکش را بهر برکشید²⁹
 بیامد سوی خانه چون باد و³⁰ دود³¹

بهرام گفت ای گرانمایه مرد
 بدید³ آنک لنینک بدو داد شاه
 چو زان خورده شد میزبان در زمان⁷
 همی خورد بهرام تا گشت مست
 شگفت آمد اورا ازان¹² جشن¹³ اوی
 بغفت آن شب و¹⁷ بامداد پگاه
 چنین گفت لنینک به بهرام گور
 یک امروز مهمان من باش و¹⁹ بس
 بیاریم چیزی که باید²¹ بجای²²
 چنین گفت با آبکش شه‌ریار
 که ناچار ز ایدر بیاید شدن
 بسی آفرین کرد لنینک بروی
 بشد لنینک و آب²⁶ چندی کشید
 غمی گشت و پیراهنش درکشید²⁷
 بهلا بستند و گوشت بخرید زود

1 همه - K 2 K, I, IV - مهره بازی کن VI - زمانی مساعد شو 3 برید - I 4 برخشید - J 5 در - K 6 VI - б. оп.
 I, IV - بپیچید - B 7 K - بیاورد نزدیک رطل گران - VI 8 K, I, IV - جام می - 8 K, I, IV - در زمان میزبان - K 9 یک
 K - عجب ماند شاه از چنان - I, IV 10 VI - پس آنگه بخوردن - VI 11 K, I, IV - б. оп. 12 I, IV - چرب
 оп. و - IV 13 VI - б. оп. 14 K, I, IV - چرب 15 K, I, IV - آن 16 VI - б. оп. 17 IV - б. оп. 18
 IV - خواهی - K, VI 19 оп. و - I 20 VI - بجویم - VI 21 K, VI - خواهی - K, VI 22 I, IV - بکار - I, IV 23 I, IV - گذار
 K - 24 I, IV - دیگر ببندیم - I, IV 25 K, I, IV - бб. 146, 147 оп. 26 K, I, IV, VI - 27 I, IV, VI - پرکشید - I, IV, VI - 28 K - چنان
 29 K, I, IV, VI - درکشید - K - вместо бб, 30 VI - 31 K, I, IV - вместо б.:
 که دستار بودیش در زیر مشک * بیمارزار شد گوشت آورد و کشک
 باندام کالوشه [بیمادیکی دیگ برسر - K] برنهاد * ازان رنج مهمان همی کرد یاد
 فخلح قمیصه و انز بمئزر کان یلبسه تحت القرية فباعه و اشتری لحما و کشکا - B

- 120 نماند بفردا از امروز چیز
 بهرام بی بر چه و دیست زفت
 درم دارد و گنج و⁴ دینار نیز
 منادی گری را بفرمود شاه
 که هر کس که از لنبک آبکش
 125 همی بود تا زرد گشت آفتاب
 سوی خانه لنبک آمد چو باد
 که من سرکشی ام¹² ز ایران سپاه
 درین¹⁴ خانه امشب¹⁵ درنگم دهی
 بپد¹⁸ شاد لنبک ز آواز اوی
 130 بدو²¹ گفت زود اندر آی ای سوار
 اگر پا تو ده تن بدی به بدی
 فرود آمد از باره²³ بهرام شاه²⁴
 بهمالید شادان بچیزی²⁵ تنش
 چو بنشست بهرام لنبک دوید
 یکی کاسه آورد²⁸ پر²⁹ خوردنی 135

1 K, VI—باشدش نیز—IV مانند پیشیز—I باشدش نیز—K—رفتن³ K—دوب.:

نه بیند کسی باز اورا بچشم * همیشه ز مهمان بود پر ز خشم

4 I—و. 5 K, IV—دوب. و 6 K—دوب.:

چو بشنید بهرام آمدش خوش * ز کردار آن لیبک آبکش

فأمر الملك بأن ينادى فى السوق أن من⁸ K—ب. оп.; Л—66. 123, 124 оп.; B—⁷ K, IV—رو

اشتری ماء من لنبک السقاء لم يلق خیرا⁹ K, I, IV—باره—VI—تازئی¹⁰ K, I, IV, VI—

منم—VI¹² چوب و—I, IV, VI—را زود و—K; оп.; و—Л¹¹ ركب متنکرا—B—زودیاب

و قد تغلفت عنه و أمسیت—B—شد تیره شب دور ماندم ز راه—I, IV¹³ سرکشی گفت

بپاد—VI¹⁸ خرمی—VI¹⁷ همی—K¹⁶ یک امشب اگر خود—K¹⁵ بدین—I, IV, VI¹⁴

اسپ—K, I, IV, VI²³ کردگار—VI²² ورا—K, VI²¹ و آن راز—K²⁰ چرب—K¹⁹

بهره—K²⁶ حالی بشانه—VI²⁵ بیدار شاه

در—VI—از—I, IV—بر—K²⁹ چاره ساخت

105 برو¹ نیکوویها برافزون کنیم
 هرآنکس که از داد بگریزد اوی
 گر ایدونک نیرو دهد کردگار
 برین⁵ نیکوویها فزایش بود
 همه شهر ایران بگفتار⁶ اوی
 110 بدانگه که شد پادشاهیش راست
 همه روز⁸ نخبچیر بد کار اوی

۳

همی رفت با چند گرد دلیر
 بدو گفت کای شاه یزدان پرست¹¹
 چهودی فریمنده¹³ و بدگهر¹⁴
 باآرایش خوان و گفتار خوش
 بگفتار این پیرسر بر چیند¹⁸
 که ای باگهر نامور شهریار²⁰
 جوانمرد و با خوان و گفتار خوش²¹
 دگر نیمه مهمنان بچوید²³ ز راه²⁴
 چنان بد که روزی بنخچیر شیر
 بشد پیر مردی عصایی بدست
 براهام مردیست پرسیم و زر¹²
 115 باآزادگی¹⁵ لنبک¹⁶ آبکش
 پیرسید زان کهتران¹⁷ کاین کینند
 چنین گفت با او یکی نامدار¹⁹
 سقاییست این لنبک آبکش
 بیک نیم روز²² آب دارد نگاه

رود— I, IV—بود K—⁴ VI—6. оп. ³ تا— IV—بمادافره ما— K, I—² برین— VI—بران K—¹
 VI—⁹ بزم و— K, I, IV, VI—⁸ شادان و با آب روی— K, I, IV—⁷ ز گفتار— K, VI—⁶ برو— J—⁵
 T—доб.:¹¹ تاختن اسپ— K—¹⁰ وگر بزم
 دو مردند شاهها بدین شهر ما * یکی بانوا دیگری بی نوا
 J—на полях другим почерком приписаны начала обоих мисра этого б. ¹² K—¹² یکی مرد بینی بسیم
 بد آزادهی— J—¹⁵ هنر— K, I, IV—¹⁴ فریمنده— K, I, IV—¹³ براهام بودی بسیم و برز— VI— و بزر
 J—доб.:¹⁸ مهتران— K, VI—¹⁷ (всюду) لیتک— K—¹⁶ باآزادی— IV—
 باآواز گفتند کای شهریار * ز تو دور بادا بد روزگار
 که آزادگانرا شود— J—²¹ (описка) پارسا— I—پادشا— K, IV, VI—²⁰ پارسا— K, I, IV, VI—¹⁹
 K—доб.:²⁴ بخواند— I, IV—²³ نیمروز— I, IV, VI—²² شیرفش
 زمانه نیپاورد همتای اوی * همان نام چوید بمشک و سبوی

همه برگرفتند یک با دگر
 بایران درم بد⁶ هزاران هزار⁷
 همه شهر ایران بدو¹⁰ گشت شاد
 همی آفرین خواند هر کس¹¹ بسی
 بایوان نوروز و جشن سده
 بهرام پر¹⁴ آفرین خواندند
 یکی¹⁵ تا بگردند گرد جهان
 بجست و بیک شهرشان کرد گرد
 که آزادگانرا کنند خواستار
 بهخشید باندازه شان¹⁶ کشوری
 که آواز بهرام زانسان¹⁸ شنود
 گشاده دل و نیک خواه²⁰ آمدند
 سوی موبد²² موبد آورد²³ روی
 منادی گری کرد بر در پپای
 ز غم دور باشید و دور از گناه
 که از داد²⁵ آباد دارد زمین
 که دارند اوپست و فریادرس
 نپپچد سر از رای²⁷ و پیمان ما

ز باقی¹ که بد پر² جهان سر بر سر
 نود بار³ و سه⁴ بار کرده شمار
 بهخشید و⁸ دیوان⁹ بر آتش نهاد
 چو آگاه شد زان سخن هر کسی
 برگرفتند یکسر¹² با آتش کده
 همی مشک بر آتش¹³ افشانند
 وزان پس یفرمود کار آگاهان
 کسی را کجا رانده بد یزدگرد
 بدان تا شود نامه شهریار
 فرستاد خلعت بهر مهتری
 رد و موبد و مرزبان¹⁷ هرک بود
 سراسر بدرگاه شاه¹⁹ آمدند
 بفرمود تا هرک بد دادجوی²¹
 چو فرمانش آمد ز گیتی بجای²⁴
 که ای زپردستان بیدار شاه
 وزین پس بران کس کنید آفرین
 ز گیتی بیزدان پناهید و بس
 هرانکس که بگزید²⁶ فرمان ما

90

95

100

شش -- K⁵ بدش باز -- VI⁴ بود باد -- IV³ بود در -- K, I, IV, VI² زبانی -- IV¹
 I -- سی⁶ K -- دوب⁷ VI -- صد⁶ I -- سی

بگفتند با شهریار جهان * چنین گفت با خویشتن در نهان
 بدان تا بماند در آباد مرز * کسی کو بداند ز ناز ارز
 بهر کس رسیده بود بهخشش [وزن؟] * به نیکی گراید همه کوششش (такі)
 VI¹³ هر کس -- VI¹² بر وی -- K¹¹ ازان -- IV¹⁰ بدان -- K, I¹⁰ دفتر -- K⁹ و -- IV⁸
 موبد -- I, IV¹⁷ با بدره شان -- VI¹⁶ بدان -- K¹⁵ شاه -- I, IV¹⁴ بر آتش همی مشک
 تازه رو -- I, VI²⁰ باز -- IV¹⁹ او -- I, VI¹⁹ آوازه داد آه می -- VI¹⁸ ازیشان -- K¹⁸ موبدان
 موبد موبدان کرد -- VI²³ آرند -- I, IV²³ موبدان -- I, IV²² چاره جوی -- IV²¹ روی باز -- IV²¹
 داد -- VI²⁷ راه -- K, I²⁷ کو نگرود ز -- K²⁶ دانش -- IV²⁵ دانش -- I²⁵ ز جای -- I²⁴

- 70 ازان پس در گنج بگشاد شاه
 باسپ² و سنان³ و بختان⁴ جنگ
 سراسر بنعمان⁹ و منذر سپرد
 کس اندازه بگششش او نداشت
 همان تازیانرا بسی هدیه داد
 75 بیاورد پس خلعت¹³ خسروی
 بگسرو سپردند¹⁵ و بنواختش
 شهنشاه¹⁷ خسرو بنرسی رسید
 برادرش بد یکدل¹⁸ و یکزبان
 ورا پهلوان کرد بر لشکرش
 80 سپهرا سراسر²¹ بنرسی سپرد
 در گنج بگشاد و روزی بداد
 بفرمود پس تا گشسپ دبیر
 کچا²⁵ بود دانا بدان روزگار
 جوانوی بیدار با او بهم
 85 ز باقی²⁸ که بد نزد ایرانیان
 دبیران دانا بدیوان³⁰ شدند

ز خفتان—VI K, 4 ستام—VI, IV K, 3 ز اسپ—VI K, 2 بیاورد و بنهاد در پیش—K 1
 جملة وافرة—B 8 گونه—VI گوهر—K 7 زره—K 6 بوی—VI, IV, I 5 باستام و خفتان—I
 من نفائس الجواهر و الخييل و الأسلحة و الذهب و الفضة و الملايس و المفارش و الجوارى
 و خلع على جميع أمراء العرب الذين كانوا فى خدمتها و خفى كل واحد منهم بعطية—B
 سپرد آن—VI 15 آن—I 14 حاجت—IV 13 سنية. ثم صرفهم الى بلادهم شاكرين غانمين
 یکدل بد—IV 18 شهنشاه—I, IV 17 و جعله ملك حجابيه و سالار بابيه: B 6. 76
 نوازش همی کرد و—VI 23 همه—K, I, IV 22 سراسر سپهرا—VI 21 و—K 20 و—K 19
 حساب—K 26 که او—VI 25 دانش—VI 24 شاهی
 و أمرهما بالكشف عن البقايا الواجبة على—B 29 K, VI—B. 84; I, IV—B. 86. 28
 32 VI—B. 86. 31 ایوان—K 30 ایوان—I, IV 30 رعایا ایران

بویژه که مهرش بود تار و بود
فرستادگان خواست با آفرین
سواران بی‌ننادل و بخردان

ز ما بر همه پادشاهی¹ درود
نهادند بر نامه‌ها بر نگین
برفتند با نامه‌ها موبدان

۲

بمالید² کوه و بپالود خواب
که بهرام‌شاه بود زیشان³ ستوه⁴
ز کردار ما تا به‌خشد گناه
که خون در تن⁵ نامداران فسرده
ز بی‌دادی و درد و آزار اوی
که از⁸ شاه⁹ بودیم یکسر بدرده¹⁰
بگسرتد پیشش سخنه‌های گرم
که باگوهر و دادگر بود شاه
برفت آنک بودند یکسر مهی¹¹
کرا بود شایسته بنشاختند¹³
می و رود و رامشگران خواستند
سپه‌بید نیامد ز خوردن ستوه
غم از کاخ شاه جهان دور بود¹⁸
ز بهر من این پاک‌زاده دو مرد²¹
بران دشت²² آباد و مردان کین

دگر روز چون بردمید آفتاب
بنزدیک منذر شدند این گروه
که خواهشگری کن بنزدیک شاه
که چونان بدیم از بد یزدگرد
ز بس زشت گفتار و کردار اوی
دل ما بهرام⁶ ازان بود⁷ سرد
بششد منذر و شاهرا کرد نرم
به‌خشید اگر چندشان بد گناه
بپاراست ایوان شاهنشاهی
چو جای بزرگی¹² بپرداختند
بهر جای خوانی¹⁴ بپاراستند
دوم روز رفتند دیگر¹⁵ گروه
سیم¹⁶ روز جشن و¹⁷ می و سور بود
بگفت آنک نعمان و¹⁹ منذر چه کرد²⁰
همه مهتران خواندند آفرین

55

60

65

ازیشان همی — K, I, IV — ³ بنالید — VI — بمالید — IV — نالود — J, K — ² هان — K, I, IV — ¹
دل — K, I, IV, VI — ⁵ ازیشان بدی با شکوه — VI — ⁴ [چنان — I — بجان — IV] بد
قوم — VI — ⁹ کزان — K, I, IV — ⁸ گشت — VI — ⁷ ز بهرام — VI —
جامی — VI — ¹⁴ I — 66. 59, 60 op. — ¹⁰ I — 66. 63, 64 op. — ¹³ بزرگان — K, VI — ¹² بودش مهی و بهی — IV —
K — доб.: ¹⁸ و — VI — ¹⁷ بسه — K, I, IV — ¹⁶ یکسر —
چهارم چو پیش آمدند آن مهان * بنزدیکی تخت شاه جهان
زبانرا بخوبی بپاراست شاه * بزر و بدیم با بپاراست گناه
جشن — IV — ²² نهفت — I — ²¹ گفت — I — ²⁰ و — J — ¹⁹

- 35 هرانکس که با ما نساژند¹ گرم
 هرانکس که فرمان ما برگزید
 بهشستم چو بنشست فرمود شاه
 بدو گفت نزدیک هر مهتری
 یکی نامه بنویس با⁸ مهر⁹ و داد¹⁰
 خداوند بخشایش¹³ و راستی
 40 که با فز و برزنت و با مهر و داد
 پذیرفتم آنرا که فرمان برد
 نشستم برین¹⁷ تخت فز پدر
 بداد¹⁹ از نیاکان فزونی کنم²⁰
 جزاز راستی نیست با هر کسی
 45 بران²³ دین²⁴ زردشت پیغمبرم
 نهم²⁵ گفت²⁶ زردشت پیشین بروی²⁷
 همه پادشاهید بر چیز²⁹ خویش
 بفرزند و زن نیز هم³² پادشا
 نخواهیم آگندن زر بگنج
 50 گر ایزد مرا زندگانی دهد³⁴
 یکی رامشی نامه³⁷ خوانید³⁸ نیز
- بدی پیش ازان بیند او² کز پدرم³
 غم و درد و⁴ رنجش نباید کشید⁵
 جوانوی را خواندن از⁶ بارگاه⁷
 بهر نامداری و هر کشوری
 که بهرام بنشست بر تخت¹¹ شاد¹²
 گریزنده از کژی¹⁴ و کاستی
 نگینرد جزاز پاک دادار یاد¹⁵
 گناه آن سگالد¹⁶ که درمان برد؟
 بر آیین طهمورث¹⁸ دادگر
 شمارا بدین رهنمونی کنم²¹
 اگرچند²² ازو کژی آید بسی
 ز راه نیاکان خود نگذرم
 براهیم پیغمبر راستگوی²⁸
 نگهبان مرز³⁰ و نگهبان کیش³¹
 خنک مردم زیرک و³³ پارسا
 که از گنج درویش ماند برنج
 برین³⁵ اختران کامرانی³⁶ دهد³⁴
 کزان³⁹ جاودان ارج⁴⁰ یابید و چیز

1 оп. و—Л 4 بیند ازان گرم نرم—I, IV 3 بیند ز من—VI 2 من بسازند—VI 1
 5 K—порядок бб.: 33, 34, 32, 35. 6 I, IV—خواند ازان 7 K—گاه 8 K—خواندی پیش گاه
 9 VI—رای 10 K—شاد 11 VI—بر تخت بنشست 12 K—داد 13 I—بخشنده 14 I, IV—
 کیخسرو—K 18 نشستم بر—K 17 بسجد—VI بسچد—K, I, IV 16 K, I, IV—ب. оп. 15 VI—
 19 VI—داد 20 IV, VI—کنیم 21 I, IV, VI—کنیم 22 K, I, IV—б. стоит после б. 44. 23 K, I, IV—چه
 24 K—ابر 25 IV—ابر 26 I, IV—دین 27 K—خویش 28 K—خویش را زردشت 29 K—خویش
 30 VI—دین 31 VI—پادشاهان بر دین—I, IV 29 I, IV, VI—راهجوی 28 I, IV, VI—بدو—VI او
 (нет рифмы). 32 K, I, IV—[I—همه] بر همان 33 K, I, IV, VI—оп. 34 VI—دهاد 35 K,
 I, IV—وزین—VI وزان 36 K, I, IV, VI—بی زبانی 37 IV—رامش جشن 38 VI—خوانیم 39 K—
 ارز—VI تاج—Л 40 که تا

پرو آفرینی¹ نو آراستند
 چو خورشید بر چرخ بنمود روی
 برفتند ایرانیان بارخواه
 که ای نیک‌نامان² و نیک‌اختران
 بتازیم⁴ و دل زین جهان برکنیم
 کیی⁶ بارگاهش پیاراستند
 که رسم پرستش نباید زهفت
 روانرا بدین آشنایی دهیم
 ز نیک و ز بد نیست راه⁹ گریز
 مر اورا تو بادین و دان¹¹ مدار
 بسر برزهاد آن پسندیده تاج
 نیم شاد کز¹² مردم شادمان
 نه از باز گشتن بتیمار و رنج
 تو از آز پرهیز¹⁵ و اذده مدار¹⁶
 نیم شاد تا باشد دست رمی
 خنک آذک جز تخم نیکی نکشت¹⁹
 مبادا که هرگز بجویم²¹ شکست²²
 بداندیشگانرا هراسان کنیم²⁴
 خردمند و بیدار و²⁵ دیده جهان
 همی²⁶ با خردمند جفتی کنیم²⁷

بگفت این و از پیش برخاستند
 شب تیره بودند با گفت‌وگوی
 بآرام بنشست بر گاه شاه
 چنین گفت بهرام با مهتران
 بیزدان گراییم³ و رامش کنیم
 بگفت این و اسپ کبان⁵ خواستند
 سدیگر چو بنشست بر تخت⁷ گفت
 بهستی یزدان گواهی⁸ دهیم
 بهشتست و هم دوزخ و رستخیز
 کسی¹⁰ کو نگرود بروز شمار
 بروز چه‌ارم چو بر تخت عاج
 چنین گفت کز گنج من یک زمان
 نیم خواستار سرای سپنج
 که آنست جاوید و این¹³ ره‌گذار¹⁴
 به پنجم چنین گفت کز رنج کس
 بکوشش¹⁷ بجویم¹⁸ خرم بهشت
 ششم گفت بر²⁰ مردم زیردست
 جهانرا²³ ز دشمن تن‌آسان کنیم²⁴
 بهفتم چو بنشست گفت ای مهان
 چو با مردم زفت زفتی کنیم

15

20

25

30

1 K, I, IV—آفرینی 2 K, I, IV, VI—نامداران 3 I—پناهیم 4 K, IV—بتازیم VI—
 گواهی 8 K—بر تخت بنشست 7 VI—که بر 6 I, IV, VI—گوان 5 K, I, IV, VI—بتازیم I—
 12 Л, دانش I, IV—دنیا و دینی 11 K—هرآن 10 K—جایی VI—مارا 9 I, IV, VI—(нег рифмы).
 که گیتی VI—ره‌گذر 14 K, I, IV—ازین IV—بباید گذشتن ازین 13 K—وز VI—کر I—
 I—مخور 16 K, I, IV, VI—تو زان بر خور ای راد 15 I, IV—سپنجست و ما بر گذر
 19 IV—порядок бб.: 29, 27, 28, 26; VI—6. 29 стоит перед
 18 IV—بخوشی 18 IV—بخوشیم و جویم و 20 K—با 21 K, I, IV—جویم هرگز 22 Л—نشست
 6. 28. 23 K, I, IV—سپهرا 24 VI—کنم 25 K—و. оп. 26 K—همه VI—همان 27 IV—
 обратный порядок мисра.

پادشاهی بهرام گور^۴

۱

برو آفرین کرد بهرام^۱ و هور
جهاندار و^۲ بیدار و^۲ بیننده را
خداوند افزودنی و کمتری
کزویست گیتی سراسر بی پای^۳
ازو^۴ یافتیم کافریدست بخت
وزو^۵ دارم از نیکوویها سپاس
بکوشید تا عهد او نشکند
که بستیم ما بندگی را میان
همیشه دل و بخت او زنده باد
همه بر سرش^{۱۲} گوهر^{۱۳} افشاندند^{۱۴}
ز نیک و بد روز دیده نشان
پرستش جز او را سزاوار نیست
بمدخواه حاجت نیاریمتان

چو بر تخت بنشست بهرام گور
پرستش گرفت آفریننده را
خداوند پیروزی و برتری
خداوند داد و خداوند رای
ازان پس چنین گفت کاین تاج و تخت
بدو هستیم^۵ امید^۶ و هم زو^۷ هراس
شما هم بدو^۹ نیز نازش^{۱۰} کنید
زبان برگشادند ایرانیان
که این تاج بر شاه فرخنده باد
وزان پس همه^{۱۱} آفرین خواندند
چنین گفت بهرام کای سرکشان
همه بندگانیم و ایزد یکیست
ز بد روز بی بیم داریمتان

5

10

روزی ده—^۳ K, I, IV, VI—و ^۲ K, I, IV, VI—^۱ K, I, IV, VI—^۴ K, IV—^۵ I, IV—^۶ K, VI—^۷ K, I, IV,
[پپروزی و—^۱] رهنمای
بدین نازش افزودن—^{۱۰} I, IV—^{۱۱} K, I, IV—^{۱۲} I, IV—^{۱۳} K—^{۱۴} VI—^{۱۵} K—^{۱۶} VI—^{۱۷} K—^{۱۸} VI—^{۱۹} K—^{۲۰} VI—^{۲۱} K—^{۲۲} VI—^{۲۳} K—^{۲۴} VI—^{۲۵} K—^{۲۶} VI—^{۲۷} K—^{۲۸} VI—^{۲۹} K—^{۳۰} VI—^{۳۱} K—^{۳۲} VI—^{۳۳} K—^{۳۴} VI—^{۳۵} K—^{۳۶} VI—^{۳۷} K—^{۳۸} VI—^{۳۹} K—^{۴۰} VI—^{۴۱} K—^{۴۲} VI—^{۴۳} K—^{۴۴} VI—^{۴۵} K—^{۴۶} VI—^{۴۷} K—^{۴۸} VI—^{۴۹} K—^{۵۰} VI—^{۵۱} K—^{۵۲} VI—^{۵۳} K—^{۵۴} VI—^{۵۵} K—^{۵۶} VI—^{۵۷} K—^{۵۸} VI—^{۵۹} K—^{۶۰} VI—^{۶۱} K—^{۶۲} VI—^{۶۳} K—^{۶۴} VI—^{۶۵} K—^{۶۶} VI—^{۶۷} K—^{۶۸} VI—^{۶۹} K—^{۷۰} VI—^{۷۱} K—^{۷۲} VI—^{۷۳} K—^{۷۴} VI—^{۷۵} K—^{۷۶} VI—^{۷۷} K—^{۷۸} VI—^{۷۹} K—^{۸۰} VI—^{۸۱} K—^{۸۲} VI—^{۸۳} K—^{۸۴} VI—^{۸۵} K—^{۸۶} VI—^{۸۷} K—^{۸۸} VI—^{۸۹} K—^{۹۰} VI—^{۹۱} K—^{۹۲} VI—^{۹۳} K—^{۹۴} VI—^{۹۵} K—^{۹۶} VI—^{۹۷} K—^{۹۸} VI—^{۹۹} K—^{۱۰۰} VI—^{۱۰۱} K—^{۱۰۲} VI—^{۱۰۳} K—^{۱۰۴} VI—^{۱۰۵} K—^{۱۰۶} VI—^{۱۰۷} K—^{۱۰۸} VI—^{۱۰۹} K—^{۱۱۰} VI—^{۱۱۱} K—^{۱۱۲} VI—^{۱۱۳} K—^{۱۱۴} VI—^{۱۱۵} K—^{۱۱۶} VI—^{۱۱۷} K—^{۱۱۸} VI—^{۱۱۹} K—^{۱۲۰} VI—^{۱۲۱} K—^{۱۲۲} VI—^{۱۲۳} K—^{۱۲۴} VI—^{۱۲۵} K—^{۱۲۶} VI—^{۱۲۷} K—^{۱۲۸} VI—^{۱۲۹} K—^{۱۳۰} VI—^{۱۳۱} K—^{۱۳۲} VI—^{۱۳۳} K—^{۱۳۴} VI—^{۱۳۵} K—^{۱۳۶} VI—^{۱۳۷} K—^{۱۳۸} VI—^{۱۳۹} K—^{۱۴۰} VI—^{۱۴۱} K—^{۱۴۲} VI—^{۱۴۳} K—^{۱۴۴} VI—^{۱۴۵} K—^{۱۴۶} VI—^{۱۴۷} K—^{۱۴۸} VI—^{۱۴۹} K—^{۱۵۰} VI—^{۱۵۱} K—^{۱۵۲} VI—^{۱۵۳} K—^{۱۵۴} VI—^{۱۵۵} K—^{۱۵۶} VI—^{۱۵۷} K—^{۱۵۸} VI—^{۱۵۹} K—^{۱۶۰} VI—^{۱۶۱} K—^{۱۶۲} VI—^{۱۶۳} K—^{۱۶۴} VI—^{۱۶۵} K—^{۱۶۶} VI—^{۱۶۷} K—^{۱۶۸} VI—^{۱۶۹} K—^{۱۷۰} VI—^{۱۷۱} K—^{۱۷۲} VI—^{۱۷۳} K—^{۱۷۴} VI—^{۱۷۵} K—^{۱۷۶} VI—^{۱۷۷} K—^{۱۷۸} VI—^{۱۷۹} K—^{۱۸۰} VI—^{۱۸۱} K—^{۱۸۲} VI—^{۱۸۳} K—^{۱۸۴} VI—^{۱۸۵} K—^{۱۸۶} VI—^{۱۸۷} K—^{۱۸۸} VI—^{۱۸۹} K—^{۱۹۰} VI—^{۱۹۱} K—^{۱۹۲} VI—^{۱۹۳} K—^{۱۹۴} VI—^{۱۹۵} K—^{۱۹۶} VI—^{۱۹۷} K—^{۱۹۸} VI—^{۱۹۹} K—^{۲۰۰} VI—^{۲۰۱} K—^{۲۰۲} VI—^{۲۰۳} K—^{۲۰۴} VI—^{۲۰۵} K—^{۲۰۶} VI—^{۲۰۷} K—^{۲۰۸} VI—^{۲۰۹} K—^{۲۱۰} VI—^{۲۱۱} K—^{۲۱۲} VI—^{۲۱۳} K—^{۲۱۴} VI—^{۲۱۵} K—^{۲۱۶} VI—^{۲۱۷} K—^{۲۱۸} VI—^{۲۱۹} K—^{۲۲۰} VI—^{۲۲۱} K—^{۲۲۲} VI—^{۲۲۳} K—^{۲۲۴} VI—^{۲۲۵} K—^{۲۲۶} VI—^{۲۲۷} K—^{۲۲۸} VI—^{۲۲۹} K—^{۲۳۰} VI—^{۲۳۱} K—^{۲۳۲} VI—^{۲۳۳} K—^{۲۳۴} VI—^{۲۳۵} K—^{۲۳۶} VI—^{۲۳۷} K—^{۲۳۸} VI—^{۲۳۹} K—^{۲۴۰} VI—^{۲۴۱} K—^{۲۴۲} VI—^{۲۴۳} K—^{۲۴۴} VI—^{۲۴۵} K—^{۲۴۶} VI—^{۲۴۷} K—^{۲۴۸} VI—^{۲۴۹} K—^{۲۵۰} VI—^{۲۵۱} K—^{۲۵۲} VI—^{۲۵۳} K—^{۲۵۴} VI—^{۲۵۵} K—^{۲۵۶} VI—^{۲۵۷} K—^{۲۵۸} VI—^{۲۵۹} K—^{۲۶۰} VI—^{۲۶۱} K—^{۲۶۲} VI—^{۲۶۳} K—^{۲۶۴} VI—^{۲۶۵} K—^{۲۶۶} VI—^{۲۶۷} K—^{۲۶۸} VI—^{۲۶۹} K—^{۲۷۰} VI—^{۲۷۱} K—^{۲۷۲} VI—^{۲۷۳} K—^{۲۷۴} VI—^{۲۷۵} K—^{۲۷۶} VI—^{۲۷۷} K—^{۲۷۸} VI—^{۲۷۹} K—^{۲۸۰} VI—^{۲۸۱} K—^{۲۸۲} VI—^{۲۸۳} K—^{۲۸۴} VI—^{۲۸۵} K—^{۲۸۶} VI—^{۲۸۷} K—^{۲۸۸} VI—^{۲۸۹} K—^{۲۹۰} VI—^{۲۹۱} K—^{۲۹۲} VI—^{۲۹۳} K—^{۲۹۴} VI—^{۲۹۵} K—^{۲۹۶} VI—^{۲۹۷} K—^{۲۹۸} VI—^{۲۹۹} K—^{۳۰۰} VI—^{۳۰۱} K—^{۳۰۲} VI—^{۳۰۳} K—^{۳۰۴} VI—^{۳۰۵} K—^{۳۰۶} VI—^{۳۰۷} K—^{۳۰۸} VI—^{۳۰۹} K—^{۳۱۰} VI—^{۳۱۱} K—^{۳۱۲} VI—^{۳۱۳} K—^{۳۱۴} VI—^{۳۱۵} K—^{۳۱۶} VI—^{۳۱۷} K—^{۳۱۸} VI—^{۳۱۹} K—^{۳۲۰} VI—^{۳۲۱} K—^{۳۲۲} VI—^{۳۲۳} K—^{۳۲۴} VI—^{۳۲۵} K—^{۳۲۶} VI—^{۳۲۷} K—^{۳۲۸} VI—^{۳۲۹} K—^{۳۳۰} VI—^{۳۳۱} K—^{۳۳۲} VI—^{۳۳۳} K—^{۳۳۴} VI—^{۳۳۵} K—^{۳۳۶} VI—^{۳۳۷} K—^{۳۳۸} VI—^{۳۳۹} K—^{۳۴۰} VI—^{۳۴۱} K—^{۳۴۲} VI—^{۳۴۳} K—^{۳۴۴} VI—^{۳۴۵} K—^{۳۴۶} VI—^{۳۴۷} K—^{۳۴۸} VI—^{۳۴۹} K—^{۳۵۰} VI—^{۳۵۱} K—^{۳۵۲} VI—^{۳۵۳} K—^{۳۵۴} VI—^{۳۵۵} K—^{۳۵۶} VI—^{۳۵۷} K—^{۳۵۸} VI—^{۳۵۹} K—^{۳۶۰} VI—^{۳۶۱} K—^{۳۶۲} VI—^{۳۶۳} K—^{۳۶۴} VI—^{۳۶۵} K—^{۳۶۶} VI—^{۳۶۷} K—^{۳۶۸} VI—^{۳۶۹} K—^{۳۷۰} VI—^{۳۷۱} K—^{۳۷۲} VI—^{۳۷۳} K—^{۳۷۴} VI—^{۳۷۵} K—^{۳۷۶} VI—^{۳۷۷} K—^{۳۷۸} VI—^{۳۷۹} K—^{۳۸۰} VI—^{۳۸۱} K—^{۳۸۲} VI—^{۳۸۳} K—^{۳۸۴} VI—^{۳۸۵} K—^{۳۸۶} VI—^{۳۸۷} K—^{۳۸۸} VI—^{۳۸۹} K—^{۳۹۰} VI—^{۳۹۱} K—^{۳۹۲} VI—^{۳۹۳} K—^{۳۹۴} VI—^{۳۹۵} K—^{۳۹۶} VI—^{۳۹۷} K—^{۳۹۸} VI—^{۳۹۹} K—^{۴۰۰} VI—^{۴۰۱} K—^{۴۰۲} VI—^{۴۰۳} K—^{۴۰۴} VI—^{۴۰۵} K—^{۴۰۶} VI—^{۴۰۷} K—^{۴۰۸} VI—^{۴۰۹} K—^{۴۱۰} VI—^{۴۱۱} K—^{۴۱۲} VI—^{۴۱۳} K—^{۴۱۴} VI—^{۴۱۵} K—^{۴۱۶} VI—^{۴۱۷} K—^{۴۱۸} VI—^{۴۱۹} K—^{۴۲۰} VI—^{۴۲۱} K—^{۴۲۲} VI—^{۴۲۳} K—^{۴۲۴} VI—^{۴۲۵} K—^{۴۲۶} VI—^{۴۲۷} K—^{۴۲۸} VI—^{۴۲۹} K—^{۴۳۰} VI—^{۴۳۱} K—^{۴۳۲} VI—^{۴۳۳} K—^{۴۳۴} VI—^{۴۳۵} K—^{۴۳۶} VI—^{۴۳۷} K—^{۴۳۸} VI—^{۴۳۹} K—^{۴۴۰} VI—^{۴۴۱} K—^{۴۴۲} VI—^{۴۴۳} K—^{۴۴۴} VI—^{۴۴۵} K—^{۴۴۶} VI—^{۴۴۷} K—^{۴۴۸} VI—^{۴۴۹} K—^{۴۵۰} VI—^{۴۵۱} K—^{۴۵۲} VI—^{۴۵۳} K—^{۴۵۴} VI—^{۴۵۵} K—^{۴۵۶} VI—^{۴۵۷} K—^{۴۵۸} VI—^{۴۵۹} K—^{۴۶۰} VI—^{۴۶۱} K—^{۴۶۲} VI—^{۴۶۳} K—^{۴۶۴} VI—^{۴۶۵} K—^{۴۶۶} VI—^{۴۶۷} K—^{۴۶۸} VI—^{۴۶۹} K—^{۴۷۰} VI—^{۴۷۱} K—^{۴۷۲} VI—^{۴۷۳} K—^{۴۷۴} VI—^{۴۷۵} K—^{۴۷۶} VI—^{۴۷۷} K—^{۴۷۸} VI—^{۴۷۹} K—^{۴۸۰} VI—^{۴۸۱} K—^{۴۸۲} VI—^{۴۸۳} K—^{۴۸۴} VI—^{۴۸۵} K—^{۴۸۶} VI—^{۴۸۷} K—^{۴۸۸} VI—^{۴۸۹} K—^{۴۹۰} VI—^{۴۹۱} K—^{۴۹۲} VI—^{۴۹۳} K—^{۴۹۴} VI—^{۴۹۵} K—^{۴۹۶} VI—^{۴۹۷} K—^{۴۹۸} VI—^{۴۹۹} K—^{۵۰۰} VI—^{۵۰۱} K—^{۵۰۲} VI—^{۵۰۳} K—^{۵۰۴} VI—^{۵۰۵} K—^{۵۰۶} VI—^{۵۰۷} K—^{۵۰۸} VI—^{۵۰۹} K—^{۵۱۰} VI—^{۵۱۱} K—^{۵۱۲} VI—^{۵۱۳} K—^{۵۱۴} VI—^{۵۱۵} K—^{۵۱۶} VI—^{۵۱۷} K—^{۵۱۸} VI—^{۵۱۹} K—^{۵۲۰} VI—^{۵۲۱} K—^{۵۲۲} VI—^{۵۲۳} K—^{۵۲۴} VI—^{۵۲۵} K—^{۵۲۶} VI—^{۵۲۷} K—^{۵۲۸} VI—^{۵۲۹} K—^{۵۳۰} VI—^{۵۳۱} K—^{۵۳۲} VI—^{۵۳۳} K—^{۵۳۴} VI—^{۵۳۵} K—^{۵۳۶} VI—^{۵۳۷} K—^{۵۳۸} VI—^{۵۳۹} K—^{۵۴۰} VI—^{۵۴۱} K—^{۵۴۲} VI—^{۵۴۳} K—^{۵۴۴} VI—^{۵۴۵} K—^{۵۴۶} VI—^{۵۴۷} K—^{۵۴۸} VI—^{۵۴۹} K—^{۵۵۰} VI—^{۵۵۱} K—^{۵۵۲} VI—^{۵۵۳} K—^{۵۵۴} VI—^{۵۵۵} K—^{۵۵۶} VI—^{۵۵۷} K—^{۵۵۸} VI—^{۵۵۹} K—^{۵۶۰} VI—^{۵۶۱} K—^{۵۶۲} VI—^{۵۶۳} K—^{۵۶۴} VI—^{۵۶۵} K—^{۵۶۶} VI—^{۵۶۷} K—^{۵۶۸} VI—^{۵۶۹} K—^{۵۷۰} VI—^{۵۷۱} K—^{۵۷۲} VI—^{۵۷۳} K—^{۵۷۴} VI—^{۵۷۵} K—^{۵۷۶} VI—^{۵۷۷} K—^{۵۷۸} VI—^{۵۷۹} K—^{۵۸۰} VI—^{۵۸۱} K—^{۵۸۲} VI—^{۵۸۳} K—^{۵۸۴} VI—^{۵۸۵} K—^{۵۸۶} VI—^{۵۸۷} K—^{۵۸۸} VI—^{۵۸۹} K—^{۵۹۰} VI—^{۵۹۱} K—^{۵۹۲} VI—^{۵۹۳} K—^{۵۹۴} VI—^{۵۹۵} K—^{۵۹۶} VI—^{۵۹۷} K—^{۵۹۸} VI—^{۵۹۹} K—^{۶۰۰} VI—^{۶۰۱} K—^{۶۰۲} VI—^{۶۰۳} K—^{۶۰۴} VI—^{۶۰۵} K—^{۶۰۶} VI—^{۶۰۷} K—^{۶۰۸} VI—^{۶۰۹} K—^{۶۱۰} VI—^{۶۱۱} K—^{۶۱۲} VI—^{۶۱۳} K—^{۶۱۴} VI—^{۶۱۵} K—^{۶۱۶} VI—^{۶۱۷} K—^{۶۱۸} VI—^{۶۱۹} K—^{۶۲۰} VI—^{۶۲۱} K—^{۶۲۲} VI—^{۶۲۳} K—^{۶۲۴} VI—^{۶۲۵} K—^{۶۲۶} VI—^{۶۲۷} K—^{۶۲۸} VI—^{۶۲۹} K—^{۶۳۰} VI—^{۶۳۱} K—^{۶۳۲} VI—^{۶۳۳} K—^{۶۳۴} VI—^{۶۳۵} K—^{۶۳۶} VI—^{۶۳۷} K—^{۶۳۸} VI—^{۶۳۹} K—^{۶۴۰} VI—^{۶۴۱} K—^{۶۴۲} VI—^{۶۴۳} K—^{۶۴۴} VI—^{۶۴۵} K—^{۶۴۶} VI—^{۶۴۷} K—^{۶۴۸} VI—^{۶۴۹} K—^{۶۵۰} VI—^{۶۵۱} K—^{۶۵۲} VI—^{۶۵۳} K—^{۶۵۴} VI—^{۶۵۵} K—^{۶۵۶} VI—^{۶۵۷} K—^{۶۵۸} VI—^{۶۵۹} K—^{۶۶۰} VI—^{۶۶۱} K—^{۶۶۲} VI—^{۶۶۳} K—^{۶۶۴} VI—^{۶۶۵} K—^{۶۶۶} VI—^{۶۶۷} K—^{۶۶۸} VI—^{۶۶۹} K—^{۶۷۰} VI—^{۶۷۱} K—^{۶۷۲} VI—^{۶۷۳} K—^{۶۷۴} VI—^{۶۷۵} K—^{۶۷۶} VI—^{۶۷۷} K—^{۶۷۸} VI—^{۶۷۹} K—^{۶۸۰} VI—^{۶۸۱} K—^{۶۸۲} VI—^{۶۸۳} K—^{۶۸۴} VI—^{۶۸۵} K—^{۶۸۶} VI—^{۶۸۷} K—^{۶۸۸} VI—^{۶۸۹} K—^{۶۹۰} VI—^{۶۹۱} K—^{۶۹۲} VI—^{۶۹۳} K—^{۶۹۴} VI—^{۶۹۵} K—^{۶۹۶} VI—^{۶۹۷} K—^{۶۹۸} VI—^{۶۹۹} K—^{۷۰۰} VI—^{۷۰۱} K—^{۷۰۲} VI—^{۷۰۳} K—^{۷۰۴} VI—^{۷۰۵} K—^{۷۰۶} VI—^{۷۰۷} K—^{۷۰۸} VI—^{۷۰۹} K—^{۷۱۰} VI—^{۷۱۱} K—^{۷۱۲} VI—^{۷۱۳} K—^{۷۱۴} VI—^{۷۱۵} K—^{۷۱۶} VI—^{۷۱۷} K—^{۷۱۸} VI—^{۷۱۹} K—^{۷۲۰} VI—^{۷۲۱} K—^{۷۲۲} VI—^{۷۲۳} K—^{۷۲۴} VI—^{۷۲۵} K—^{۷۲۶} VI—^{۷۲۷} K—^{۷۲۸} VI—^{۷۲۹} K—^{۷۳۰} VI—^{۷۳۱} K—^{۷۳۲} VI—^{۷۳۳} K—^{۷۳۴} VI—^{۷۳۵} K—^{۷۳۶} VI—^{۷۳۷} K—^{۷۳۸} VI—^{۷۳۹} K—^{۷۴۰} VI—^{۷۴۱} K—^{۷۴۲} VI—^{۷۴۳} K—^{۷۴۴} VI—^{۷۴۵} K—^{۷۴۶} VI—^{۷۴۷} K—^{۷۴۸} VI—^{۷۴۹} K—^{۷۵۰} VI—^{۷۵۱} K—^{۷۵۲} VI—^{۷۵۳} K—^{۷۵۴} VI—^{۷۵۵} K—^{۷۵۶} VI—^{۷۵۷} K—^{۷۵۸} VI—^{۷۵۹} K—^{۷۶۰} VI—^{۷۶۱} K—^{۷۶۲} VI—^{۷۶۳} K—^{۷۶۴} VI—^{۷۶۵} K—^{۷۶۶} VI—^{۷۶۷} K—^{۷۶۸} VI—^{۷۶۹} K—^{۷۷۰} VI—^{۷۷۱} K—^{۷۷۲} VI—^{۷۷۳} K—^{۷۷۴} VI—^{۷۷۵} K—^{۷۷۶} VI—^{۷۷۷} K—^{۷۷۸} VI—^{۷۷۹} K—^{۷۸۰} VI—^{۷۸۱} K—^{۷۸۲} VI—^{۷۸۳} K—^{۷۸۴} VI—^{۷۸۵} K—^{۷۸۶} VI—^{۷۸۷} K—^{۷۸۸} VI—^{۷۸۹} K—^{۷۹۰} VI—^{۷۹۱} K—^{۷۹۲} VI—^{۷۹۳} K—^{۷۹۴} VI—^{۷۹۵} K—^{۷۹۶} VI—^{۷۹۷} K—^{۷۹۸} VI—^{۷۹۹} K—^{۸۰۰} VI—^{۸۰۱} K—^{۸۰۲} VI—^{۸۰۳} K—^{۸۰۴} VI—^{۸۰۵} K—^{۸۰۶} VI—^{۸۰۷} K—^{۸۰۸} VI—^{۸۰۹} K—^{۸۱۰} VI—^{۸۱۱} K—^{۸۱۲} VI—^{۸۱۳} K—^{۸۱۴} VI—^{۸۱۵} K—^{۸۱۶} VI—^{۸۱۷} K—^{۸۱۸} VI—^{۸۱۹} K—^{۸۲۰} VI—^{۸۲۱} K—^{۸۲۲} VI—^{۸۲۳} K—^{۸۲۴} VI—^{۸۲۵} K—^{۸۲۶} VI—^{۸۲۷} K—^{۸۲۸} VI—^{۸۲۹} K—^{۸۳۰} VI—^{۸۳۱} K—^{۸۳۲} VI—^{۸۳۳} K—^{۸۳۴} VI—^{۸۳۵} K—^{۸۳۶} VI—^{۸۳۷} K—^{۸۳۸} VI—^{۸۳۹} K—^{۸۴۰} VI—^{۸۴۱} K—^{۸۴۲} VI—^{۸۴۳} K—^{۸۴۴} VI—^{۸۴۵} K—^{۸۴۶</}

نه پینم همی در هوا پتر زاغ
 چه سازد همی زین⁴ بلند آسمان
 نه چیزی پدیدست⁵ تا⁶ جودرو
 زمین گشته از برف چون کوه عاج
 مگر⁸ دست گیرد حسین⁹ قتیب
 کزان برتر اندازه نتوان گرفت

نه دریا پدید و نه دشت و نه¹ راغ
 حواصل فشاند هوا² هر³ زمان
 نمازدم نمکسود و هیزم نه جو
 بدین تیرگی روز و بیم⁷ خراج
 همه کارهارا سر اندر نشیب
 کنون داستانی بگویم شگفت

690

¹ I, VI — و نه دشت و ² K, I, IV — همی ³ IV — در ⁴ IV — زین оп. (метр нарушен); VI — این ⁵ I — پدیدار ⁶ IV — با و نارست ⁷ K, I, IV, VI — هول ⁸ Л — همی ⁹ علی — ل

جـزاز تـاج شـاهی¹ چـه افـزایدت
خـورش بی بهانه بـماهی مـده
جـهانرا همـه دل بـمـازار تـست
تـو زبـن بی گـناهی و دـیگر گـروه
خـریـدار جـنگ دـلـیران مـنم
چـو رـفتی دـلترا بـشوی از گـناه
دـلش پـاک شـد تـوبه کـرد از گـناه³
چـو دـیدند شـیران⁴ پـرخاشـجوی⁵
بـیـامـد بـر شـهریار پـلـند
ز چـشمش همـی⁶ روـشنایـی بـمـرد
فـروربـخت از⁷ دـیده خـون از بـرش⁸
بـسر بـرنهـاد آن دـلـفـروز تـاج
نـمـایـنده راه⁹ گـم کـرده راه
چـنین گـفت کای شـاه گـردن فـراز
یـلان جـهان¹² پـیش تـو بـنده¹³ باد¹⁴
بـخـوبی فـزایـندگان¹⁵ تـوایـم
بـران تـاج نـو آفرین خـواندند
در¹⁶ آذر بـد این جـشن روز¹⁷ سـروش¹⁸
همـی تـیر¹⁹ یـارید ز ابر سـیاه

همی جنگ شـیران کـه فرمایدت
تـو جـان از پی پـادشاهی مـده
همـه بی گـناهیم² و این کار تـست
بـدو گـفت بـهرام کای دین پـژوه
هم آورد این نـرّه شـیران مـنم
بـدو گـفت مـوبـد بـیـزدان پـناه
چـنان کـرد کـو گـفت بـهرام شـاه
همـی رـفت بـا گـرزه گـاوروی
یـکی زود زنجیر بـگـسـست و بـند
بـزد بـر سـرش گـرز بـهرام گـرد
بـر دـیگر آـمد بـزد بـر سـرش
جـهاندار بـنشـست بـر تـخت عـاج
بـیـزدان پـناه پـید کـو بـد پـناه
بـشد¹⁰ خـسـرو و¹¹ بـرد پـیشش نـماز
نـشـست تـو بـر گـاه فرخـنده باد
تـو شـاهی و ما بـندگان تـوایـم
بـزرگان بـرو گـوهر افـشانـدند
ز گـیـتی بـرآـمد سـراسـر خـروش
بـرآـمد یـکی ابر و شـد تـیره ماه

670

675

680

685

فقال له موبد الموبدان: إنا برآء من دمك - Б бергناهیم -² ل² پادشاهی -¹ K, I, IV
³ K, I, IV, VI - б. оп. ⁴ VI - بژ -⁴ K - б. оп. ⁵ K - б. оп. ⁶ I, IV - همه ⁷ K, I -
با IV - نا ⁸ VI - خون سرش (нет рифмы). ⁹ VI - ره ¹⁰ IV - بزد ¹¹ J, K, VI - و оп. (метр
нарушен). ¹² I - زمین ¹³ K - کنده ¹⁴ K - доб.:

ترا زیبد این تخت شاهنشاهی * بـتـو شـاد بـادا کـلاه مـهی
¹⁵ K - پـرسـندگان ¹⁶ K, I, IV, VI - بژ ¹⁷ VI - جوش ¹⁸ J - доб.:
چـنین اسـت کـردار گـردنـده داد * ز یـک دـست بـستـد بـدیگر بـداد
I, IV - доб.:

کـه بـهرام بـنشـست بـشاهنشاهی * بـهی جـست ازان بخت [تخت - IV] و فر مـهی
[در متن «تیر» بمعنی رعد و برق است] برف - T شیر -¹⁹ VI

بهمون شد از شهر بیدار بخت²
 بزنجیر بسته³ بموید⁴ سپرد
 کشنده شد از بیم چون بی‌هشان
 نهادند بر گوشهٔ تاج⁵
 که تا چون بود کار آن نیک‌بخت⁶
 برو شهریاران کنند آفرین⁷

بموید سپردند پس¹ تاج و تخت
 دو شیر زیان داشت گسته‌هم گرد
 ببردند شیران جنگی کشان
 بستند بر پایهٔ تخت عاج
 جهانی نظاره بران تاج و تخت
 که گر شاه پیروز گردد برین

655

660

۱۷

بر شیر با دل پر از خون شدند⁸
 نهاده یکی افسر اندر میان
 مر آنرا سزاق که شاهی بچست
 بچنگال شیر زیان ناتوان
 بمرنایی و¹² تن‌درستی کنند¹³
 نهانی ندادیم گفتار راست
 جهانی بدو مانده اندر شگفت
 خردمند¹⁵ و بادانش و پارسا

چو بهرام و خسرو بهمون شدند
 چو خسرو بدید آن دو شیر زیان
 بدان مویدان⁹ گفت تاج از نخست
 و دیگر که من پیرم و او جوان
 بران بُد که¹⁰ او¹¹ پیش‌دستی کند
 بدو گفت بهرام کآری¹⁴ رواست
 یکی گرزۀ گاوسر برگرفت
 بدو گفت موید که ای پادشا

665

به پیش - VI-³ شدی شاد و پیروز بخت - VI-² بهمون سپردی خود آن - VI-¹
 شود کار پیروز بخت - VI-⁶ تخت تاج - VI-⁵ بگردان - K-⁴ گوازش
 K, I, IV, VI-⁷ ب. op.
 VI-⁸ -доб.:

جهان انجمن شد بر ایشان بسی * که هرگز ازان سان ندیدش کسی
 که شاهی چنین برنشیند بتخت * جهانگیر و شاد گردد بخت
 هم‌بگفت هر کس که این شیر مرد * همی خویش‌ترین را درآرد بگرد
 دریغ آن بر و برز و بالای اوی * همان چهرهٔ خسرو آرای اوی
 VI-¹³ -доб. : ز پیروز - VI-¹² بدین کار گر - K-¹¹ گر - I, IV, VI-¹⁰ انجمن - VI-⁹
 چنین گفت یک با دگر انجمن * همان مرد دانادل رایزن
 برین کار گر پیش‌دستی کند * بمرنایی و تن‌درستی کند
 شگفتی بود در جهان سرسیر * اگر او بدین کار بندد کمر
 هنرمند - VI-¹⁵ آری - K, I, IV, VI-¹⁴

بغورد و بداد اندر آریم² روی³
 بگیتی کسی نیست اورا همال⁵
 چو مندرش یاور⁷ بسود و زیان
 بگیتی که باشد ز بهرام پیش
 چه ما پیش او در⁹ چه یک مشمت خاک
 بشاهی قوی جان مارا پسند
 بپاکی تن و دانش و رای تو
 بشاهی برو خواندند¹³ آفرین¹⁴
 که گوید که اندر¹⁶ گزند و بیم
 همه مرز در¹⁷ چنگ¹⁸ شیران¹⁹ بود
 ز خسرو دگر پاره²⁰ گیرند یاد
 ازان پس جهان زیر فرمان تست²¹
 ازین پس بزرگی نچویند کس
 که آورد او²⁴ پیش ازین²⁵ داستان
 که چون نو²⁷ بدی²⁸ شاه فرخ نژاد
 بمردی سه بینادل از بخردان
 بدان تاج بر²⁹ آفرین خواندی
 بسودی بشادی³¹ دو رخ بر برش
 بخوانده دادی همی³² شه ریاری

همه نیکوویها بیابیم¹ ازوی
 بدین برز⁴ بالا و این شاخ و یال
 پس پشت او⁶ لشکر تازیان
 اگر خود بگیرد سر گاه⁸ خویش
 ازان پس ز ایرانیانش چه پای
 بهرام گفتند کای فرمند¹⁰
 ندانست کس در هنرهای تو
 چو¹¹ خسرو که بود از نژاد پیشین¹²
 همه زیر سوگند و بند¹⁵ و بیم
 گرو زمین سپس شاه ایران بود
 گروهی بهرام باشند شاد
 ز داد آن چنان به که پیمان تست²¹
 بهانه همان²² شیر جنگیست و²³ بس
 بدان گشت بهرام همداستان
 چنین بود²⁶ آیین شاهان داد
 بر او شدی موبد موبدان
 همو شاه بر گاه بنشاندی
 نهادی بنام³⁰ کیان بر سرش
 ازان پس هر آنکس که بردی نثار

640

645

650

ز خورد و ز- VI³ وزین پس همی سر نتابیم - K² بمردی بیابی [تو] نیکی - I¹
 K-دوب: ⁵ و IV-دوب: ⁴ داد و ز هر رنگ و بوی

از ایرانیان کیست این را بگرز * فرود آرد از اسپ و بالای برز
 هستش - IV¹² ز - VI¹¹ فرمند - IV, VI¹⁰ او و - VI⁹ تخت - VI⁸ باور - IV⁷ وی - I⁶
 همان - K¹⁶ پند - IV¹⁵ خواندیم - VI¹³ دسین - I, لپاک نیشین
 I- قوم - K²⁰ ویران - K, I, IV, VI¹⁹ بوم و بر پای - K¹⁸ کشور از - VI¹⁷ در امید
 VI²⁴ و - VI, ل, VI²³ همی - I همین - K²² اوی - ل²¹ بهره - VI تازه - IV گروهی ب
 خود پیشتر آورد - IV خود پیشتر او زد این - I او خود زد از پیش این - K²⁵ آورده بد
 ز شادی - VI³¹ کلاه - K³⁰ تاجور - K²⁹ او بود - I, IV²⁸ تو - K²⁷ بد که - I²⁶ این
 همه - I, IV, VI³²

همان¹ راست داریم دل² با زبان³ کسی کو بمیرد نباشدش خویش
 بدرویشی بخششم نیارم بگنج 620
 همه رای با کاردانان زنییم
 ز دستور پرسیم یکسر⁹ سخن
 کسی کو همی داد خواهد ز من
 دهم داد آنکس که او داد خواست
 مکافات سازم بدانرا بمید 625
 برین¹⁵ پاک¹⁶ یزدان گوی¹⁷ منست
 همان موبد²⁰ و موبد²¹ موبدان²²
 برین کار یک سال گر بگذرد
 ز میراث بیزارم و تاج و تخت
 چو پاسخ شنیدند آن²⁶ بخردان 630
 ز گفت گذشته پشیمان شدند
 باواز گفتند یک با دگر
 بمردی و گفتار و رای و نژاد
 ز داد آفریدست ایزد ورا
 بگفتار اگر هیچ تاب آوریم 635

ز کژی و تازی⁴ و تازی⁴ بیپنجم⁵ روان⁶
 وزو چیز ماند ز اندازه پیش
 نه بندم دل اندر سرای سپنج⁷
 بتدبیر پشت⁸ هوا بشکنیم
 چو کاری¹⁰ نو¹¹ افگند خواهم ز¹² بن
 نچویم پراگندن انچمن
 بچیزی نرانم سخن¹³ جز بر است¹⁴
 چنان کز ره شهریاران سزد
 خرد بر¹⁸ زبان رهنمای¹⁹ منست
 پسندیده و کاردیده ران²³
 نه بیچم ز گفتار جان و خرد²⁴
 ازان پس نشینم بر²⁵ شوربخت
 بزرگان و بی‌داردل موبدان
 گنه‌کارگان²⁷ سوی درمان شدند
 که شاهی بود زین²⁸ سزاوارتر
 ازین پاکتر در جهان کس نژاد²⁹
 مبادا³⁰ که کاری³¹ رسد بد ورا
 خرد را همی سر بخواب آوریم³²

تازی و کژی—VI تازی—IV تیزی—K⁴ روان—K³ دارم دلم—K, I, IV² همه—K¹
 بدرویشی بخششم همه رنج او * نگیبم همی یاد از گنج او
 زبانم—K¹³ خواهیم—I, IV, VI¹² در—VI¹¹ کار—IV¹⁰ پرسم سراسر—K⁹ کام—IV⁸
 (нет гюае) گواه—IV, VI¹⁷ کار—K¹⁶ تن—L¹⁵ оп. VI—¹⁴ نرانم زبان—I, IV¹⁴ نگرده مگر
 (рифмы). I—²² оп. و—L²¹ موبدان—I²⁰ کدخدای—I, IV, VI¹⁹ با—I, IV¹⁸
 VI—²⁵ نشینم با—K²⁵ 537—581. 628, 629 стоят бб. VI—²⁴ оп. K, IV, VI—²³ б. оп.
 سخن چو شنیدند—IV چو زو بشنیدند این سخن—I شنیدند ازو آن سخن—K²⁶ نگیبم ره
 مباد—K, I²⁹ برین سان—K²⁸ کردگان—K, I, VI²⁷ چو گفته شدش این سخن—VI ازو
 روزی—VI³¹ مبادی—VI نباید—K³⁰ K, I, IV, VI—³² б. стоит после б. 636.

600 نگوید همی یک سخن جز بداد
 کنون آنک گفت او ز شیر ژیان
 گر اورا بدزدند شیران نر
 چو⁵ خود گفت و این رسم بد خود⁶ نهاد
 ور ایدون کجا تاج بر دارد اوی
 جزا¹⁰ شهریارش نخوانیم کس
 605
 سزد گر دل از داد داریم شاد¹
 یکی تاج و تخت² کیی بر³ میان
 ز خونش بپرسد⁴ ز ما دادگر
 همان⁷ کز بمرگش⁸ نباشیم شاد⁹
 بفر از فریدون گذر دارد اوی
 ز گفتارها داد دادیم¹¹ و¹² بس

۱۶

گذشت آن شب و بامداد پگاه
 فرستاد و ایرانیانرا بخواند
 بآواز گفتند پس موبدان
 بشاهنشاهی در¹⁵ چه پیشش آوری
 چه پیشش آری از داد و از¹⁷ راستی
 چنیین داد پاسخ بفرزانگان
 که بخشش بپفزایم از²⁰ گفت و گوی
 کسی را کجا پادشاهی سزاست
 جهمانرا²³ بدارم برای و بداد
 کسی را که درویش باشد بنییز²⁶
 گنه کرده را پند پیشش آوریم
 سپهر را بهنگام روزی دهیم
 610
 پیامد نشست از بر گاه شاه
 ز روز¹⁸ گذشته فراوان براند
 که هستی تو¹⁴ داناتر از بخردان
 چو گیری بلندی¹⁶ و کنداوری
 کزان گم شود کژی و کاستی¹⁸
 بدان نامداران و¹⁹ مردانگان
 بکاهم²¹ ز بیدادی و²² جست و جوی
 زمین را بدیشان ببخشیم راست
 چو ایمن کنیم²⁴ باشم²⁵ از داد شاد
 ز گنج نهاده ببخشیم چیز²⁷
 چو دیگر کند بند پیشش آوریم²⁸
 خردمندرا دلفروزی دهیم

¹ Л—доб.:

جز اورا نخواهیم کس پادشا * اگر دادگر باشد و پارسا
 سزد IV—⁷ بر ما—IV⁶ که—K⁵ نپرسد—IV, I, K⁴ در—IV, I, K³ تخت و تاج—I²
 و—I¹² داریم—VI, IV, I, K¹¹ بجز—VI¹⁰ 601—603 оп. VI—⁹ ز مرگش—K⁸
 ل—¹⁷ کژی گزینی—K¹⁶ هر—K¹⁵ که ای شاه [راد و—VI, I, K¹⁴ کار—VI¹³
 K—²³ بپداد وز—VI, IV²² نیارم—K²¹ و—L²⁰ و—L¹⁹ оп. VI—¹⁸ داور
 VI—²⁸ оп. VI—²³ نیز—IV²⁷ بچیز—IV²⁶ باشد—K²⁵ شوم—VI²⁴ کهانرا

شما یکسر آباد¹ باشید و² شاد³
 ز بیدادی شاه ایران شدست⁴
 همه⁵ زبردستان بمانند⁶ شاد⁷
 زبافرا بیزدان⁸ گروگان کنم
 برش در میان تنگ⁹ بنهیم¹⁰ تاج
 همان تاجرا در میان آوریم
 کسی را که شاهی کند آرزوی
 بسر برزهد نامبردار تاج
 میان شاه¹¹ و¹² تاج از بر و تخت زیر
 اگر دادگر باشد¹³ و پارسا
 گزینید گردن‌کشی را¹⁴ همال
 سنان سواران بود¹⁵ خار و¹⁶ خو
 ندانند گردان تازی گریز¹⁷
 همان از بر و بوم وز گاهستان¹⁸
 بدین²⁰ داوری رای فرخ نهید
 جهانی ز گفتارش آسپمه شد
 که²² گفتار آن شاه²³ دانا شنود
 نه از راه²⁴ کژی و²⁵ نابخردیست

جهان یکسر آباد دارم پداد
 هران بوم کز رنج و ایران شدست
 من آباد گردانم آنرا پداد
 یکی با شما نیز پیمان کنم
 بیاریم شاهنشاهی تخت عاج
 ز پیشه دو شیر ژبان آوریم
 بماندیم شیر ژبان بر دو سوی
 شود تاج برگیرد از تخت عاج
 بشاهی نشیند میان دو شیر
 جز او را نخواهیم کس پادشا
 وگر زین که گفتم بتابید یال
 بجایی که چون من بود پیشرو
 من و منذر و گرز و شمشیر تیز
 برآریم گرد از شاهنشاهستان
 کنون آنچه¹⁹ گفتیم پاسخ دهید
 بگفت این و برخاست و در خیمه شد
 بایران²¹ رد و موبدان هرک بود
 بگفتند کین فره ایزدیست

585

590

595

¹ IV— داد از ² IV— و. ³ VI— 66. 538—582 стоят после б. 628. ⁴ VI— доб.:

چو بشنید گفتار ایرانیان * بگفتا چو بندم بشاهی میان

⁵ K— دل ⁶ K— نیز ⁷ IV— 66. 583, 584 оп.; K, I, VI— вместо 66. 582—584 гаплография:

تنگ¹⁰ K— که در پهلوی تخت—VI تنگ و پیمان⁹ I— ⁸ VI— بپیمان ^{582—B 584.}

نا—¹⁴ I— باشی¹³ K— و. ¹² I— شیر—¹¹ IV— بسازیم دیهیم و بر سرش—^{IV} بنهیم پیروزه

سرافشان—¹⁸ K, I, IV, VI— نمایم شمارا گد رستخیز—¹⁷ VI— و. ¹⁶ VI— شود—¹⁵ I— با—^{IV}

این [زین—^{VI}]—¹⁹ K, I, IV, VI— کنیم از [کنم بر—^K] بر [سر—^K] گاهتان [ماهتان—^{IV, VI}]

و. ²⁵ IV— رای²⁴ K— مرد—²³ K— چو—²² IV— در ایران—²¹ VI— برین—²⁰ I, IV— که

چو بـخـشـشـایـش آورد یـزدان مـن³
 بشد⁵ خسته⁶ کام مـن از شـسـت⁷ اوی
 که هرگز ندیدم نوازش⁹ ز شاه
 چو باشد پی¹² مردمی گم بود
 روانم همی از خرد بر خورد¹⁵
 که باشد بخوبی مرا رهنمون
 بشویم ما جان و دل زان¹⁷ گناه
 بر آیین یزدان پرستان منم²⁰
 تن آسانی و داد جویم همه²¹
 ندارد هنر شاه بیدادگر²⁴
 بیدادگر بر بیدادگر²⁵
 خردمندی و نیکخواهی مراست
 همه شهریاران برزنا و پیر
 بدین و خرد رهنمای منند
 ز هر گوهری²⁷ با خرد همهرم²⁸
 سواری و مردی و نیروی دست³⁰
 برزم و بـبـزم و بهر کارکرد³²
 همان نامداران³³ خسروپرست³⁴

چو¹ ایوان او² بود زندان مـن
 رهانید طینوشم⁴ از دست اوی
 ازان کرده ام دست⁸ منذر پناه
 بدان¹⁰ خو¹¹ مبادا که مردم بود
 سپاسم ز¹³ یزدان که دارم¹⁴ خرد
 ز¹⁶ یزدان همی خواستم تا کنون
 که تا هرچ با مردمان کرد شاه
 یکام دل ز پرستان¹⁸ منم¹⁹
 شبان باشم و ز پرستان رمه
 منشی هست²² و فرهنگ و رای و هنر²³
 لئیمی و کژی ز بیچارگیست
 پدر بر پدر پادشاهی²⁶ مراست
 ز شاپور بهرام تا اردشیر
 پدر بر پدر نیای منند
 ز مادر نـبـیره²⁹ شـمـیران شـهم
 هنر هم خرد²⁹ هم بزرگیم هست
 کسی را ندارم³¹ ز مردان بمرد
 نهفته مرا گنج آگنده هست

565

570

575

580

نشد- I⁵ کی باشم- I⁴ VI-б. o³ من- I-оп.; او-Л² که- K, I, IV¹
 نوازش- VI⁹ برده پیشش- VI-دشت I⁸ دست (нет рифмы).- Л⁷ оп. خسته- IV⁶
 K-¹⁵ دادم- K¹⁴ یکی- I¹² چو او خود- VI-سان IV¹¹ وزان- I¹⁰ ندیدم
 زیم- K, I, IV²⁰ زیم- K, I, IV¹⁹ بکار اندرین راستانی- I¹⁸ از- K¹⁷ که- I¹⁶ پرورد
 IV-б. стоит после б. 572; VI-б. оп. IV²¹- обратный порядок мисра; K-бб. 572-579 здесь оп.
 VI-б. оп.²⁵ ز مرد خرد بدخویی کی سزد- VI²⁴ خرد- VI²³ هم چنگ- I²²
 K-²⁹ K-²⁸ б. 579. стоит после б. 579. VI²⁷ گونه- VI²⁷ بزرگی و فرهنگ و شاهی- I, IV²⁶
 см. б. 581; K-бб. 575-579 стоят после б. 529. IV³⁰ خرد هم هنر
 K-доб.:³² ندانم- K³¹ 529. б.

کنم گرد بر تخت بر پای خویش * نمازم سپردن بکس جای خویش
 که کس را نبوده بران گنج دست- IV³⁴ نامداری و- Л³³

دلیر و¹ سمکسار و خودکام را
 دل هر کسی² تیز گشت اندران³
 که خواهم که دانم بسود و زیان
 چرا پیید پردرد و تیره روان⁴
 بسی خسته دل⁷ پارسی خواستند
 یکایک بران دشت کردند گرد
 یکی⁸ مانده بر جای و جانش⁹ بجای
 بریده شده چون تن¹² بی روان¹³
 ازان مردمان¹⁵ ماند منذر¹⁶ شگفت
 چو منذر¹⁸ بدید آن برآورد خشم
 بخای پدر گشت کای شوربخت
 روانرا با آتش چرا سوختی
 که این بد پریشان نباید²⁰ نهفت
 که تندی²¹ نه خوب آید از شهریار²²

نخواهیم گفتند بهرام را
 خروشی برآمد میان سران
 چنین گفت منذر بایرانیمان
 کزین سال ناخورده شاه⁴ جوان⁵
 بزرگان پیاسخ بیماراستند
 ز ایران کرا خسته بد یزدگرد
 بریده یکی را دو دست و دو پای
 یکی را دو دست¹⁰ و دو گوش¹¹ و زبان
 یکی را ز تن دور کرده دو¹⁴ گفت
 یکی را بمسماز کنده¹⁷ دو چشم
 غمی گشت زان کار بهرام¹⁹ سخت
 اگر چشم شادیت بردوختی
 جهانجوی منذر بهرام گفت
 سخنها شنیدی تو پیاسخ گزار

550

555

560

۱۵

جهان دیده و کار کرده²³ سران
 پدر را نکوهش کنم²⁵ درخورست
 کزان تیره شد رای تاریک²⁷ من²⁸

چنین گفت بهرام کای مهتران
 همه راست گفتید و زین برترست²⁴
 ازین چاشنی²⁶ هست نزدیک من

جهان - K⁵ شاه ناسال خورده - VI⁴ - K³ - ب. - K³ یکی - IV² - و - IV, VI¹
 ماند - K⁹ تنی - VI⁹ تپی - IV⁸ بستۀ - IV⁸ خستۀ - I, K⁷ خستہ روان - I خستہ نہان - K⁶
 K¹⁵ ز - IV¹⁴ VI¹⁴ - ب. - K¹³ تنی - I, IV¹² دست - I¹¹ گوش - I¹⁰ بی دست و پایش
 بهرام ازان کار - K, IV¹⁹ نعمان - J¹⁸ کرده - VI¹⁷ نعمان - I, IV, VI¹⁶ خستگان - I, IV
 K²² - доб.: کندی - K, I, IV, VI²¹ نشاید - I, VI²⁰

ز منذر چو بشنید بهرام گفت * برآورد زاری که بد در نهفت
 پاریک - IV²⁷ ازینها بسی - VI²⁶ دانشی - K²⁶ کنون - IV²⁵ برترست - IV²⁴ دیده - K²³

²⁸ IV - ب. стоит после б. 565.

جهان‌دید و سال‌خورده و سران
چرا بگشش اکنون برای^۱ شماسست^۲
که مارا شکیمبا مکن بر زیان^۳
بر و بوم مارا سپاهی^۴ ترا
شب و روز باپیچش و بادسرد
هوا بر^۶ دل هر کسی پادشاست^۷
چرا کس نشانید بر جای من
نه خسرو گریزد^۹ نه کهتر^{۱۰} نژاد^{۱۱}
که خوانند هر کس برو آفرین
که جویند^{۱۳} ز ایران یکی شهریار
فروزنده تاج و تخت^{۱۵} و کمر
که در پادشاهی دلارام بود
پر از چاره و پرنیاز آمدند
اگر جست جای پدر گر نجست^{۱۶}
ز ایرانی^{۱۷} و رومی و پارسی^{۱۸}
که هم تاجور بود و هم شیر^{۱۹} نو
وزین چار بهرام بد شهریار
ز ایرانیان هرک او بد کهن

چنین گفت بهرام کای مهتران
پدر بر پدر پادشاهی مراست
باواز گفتند ایرانیان
نخواهیم یکسر بشاهی ترا
کزین تخمه پرداغ و دودیم^۵ و درد
چنین گفت بهرام کای روست
مرا گر نخواهید بی رای من
چنین گفت موبد که از راه داد^۸
تو از^{۱۲} ما یکی باش و شاهی گزین
سه روز اندران کار شد روزگار
نوشتند پس نام صد^{۱۴} نامور
ازان صد یکی نام بهرام بود
ازین صد بپنجاه باز آمدند
ز پنجاه بهرام بود از نجست
ز پنجاه باز آوردند سی
ز سی نیز بهرام بد پیشرو
ز سی کرد داننده^{۲۰} موبد چهار^{۲۱}
چو تنگ اندرآمد ز^{۲۲} شاهی^{۲۳} سخن

530

535

540

545

۱ I — به رای — ۲ K — вместо б. 530 вставляет бб. 575—579, затем доб.:

چو یزدان برین گفته من گواست * چرا بگشش اکنون برای شماسست
۳ K — I زبان — ۴ IV — قباهی — ۵ K — بودیم — ۶ K — هوای — ۷ VI — вместо
бб. 530—534 гаплография: A 530—B 534; VI — доб.:

ولیکن چنان باید اندر خرد * که مرد از پس و پیش خود بنگرد
نه کهتر شناسد نه مهتر — ۱۰ I — موبد — ۱۱ K — مهتر — ۱۲ I — گزین و — ۱۳ K — گزیند — ۱۴ K — یک — ۱۵ IV — تخت و تاج — ۱۶ K — داد جست — ۱۷ VI —
داد جست — ۱۸ I — پارسی — ۱۹ K — شیر — ۲۰ K, I, IV — داننده — ۲۱ I — چهار — ۲۲ K — تنگ اندرآمد — ۲۳ IV — شاهی

فدای تو بادا تن و دین³ من⁴
 همان رسم و آیین و راه⁵ مرا
 پدر بر پدر کرد شاید درست
 همان یزدادگر یار ماست
 که زیبای تاجی و زیبای گاه⁶
 بخندید و شادان دلش بردمید
 ردان و بزرگان ایران گروه
 یکی دانشی انجمن خواستند⁷
 بسر بر نهاده⁸ بهاگیر⁹ تاج
 بیماراست کو بود شاه جهان¹³
 دگر¹⁵ دست نعمان و¹⁶ تیغی بدست
 ستاده¹⁸ بزرگان تازی بپای¹⁹
 پیامد بدهلیز پرده‌سرای²⁰
 ز درشان با آواز²¹ بگذاشتند
 بمرگان همی خون برافشاندند²²
 بدیدند زیبا یکی تاج و گاه
 همیشه ز تو دور دست بدی
 باندازه‌پر²³ پایگه ساختشان

به بینی بروهای¹ پرچین² من
 چو بینند بی‌مر سپاه مرا
 همین پادشاهی که میراث تست
 سدگر که خون ریختن کار ماست
 کسی را جزاز تو نخواهند شاه
 ز مندر چو شاه این سخنها شنید
 چو خورشید برزد سر از تیغ کوه
 پذیره شدند را بیماراستند
 نهادند بهرام را تخت عاج
 نشستی¹⁰ بآیین¹¹ شاهنشهان¹²
 ز¹⁴ یک دست بهرام مندر نشست
 همان¹⁷ گرد بر گرد پرده‌سرای
 از ایرانیمان آنک بد پاک‌رای
 بفرمود تا پرده برداشتند
 بشاه جهان آفرین خواندند
 رسیدند نزدیک بهرام‌شاه
 با آواز گفتند انوشه بدی
 شه‌شاه پرسید و بنواختشان

515

520

525

¹ обратный порядок мисра; ² K, I, IV — پیچان — ³ K, I, IV — جان — ⁴ IV — عنانهای — ⁵ K — گاه — ⁶ IV — و تخت و کلاه — ⁷ IV — ساختند (нет рифмы). ⁸ I, VI — б. оп. ⁹ K — نهاد آن — ¹⁰ IV — از پیروزه — ¹¹ K — بر آیین — ¹² IV — بآرام — ¹³ IV, VI — شهبی — ¹⁴ IV, VI — او تاج و تخت و مهی — ¹⁵ K — ز یک — ¹⁶ VI — و — ¹⁷ K, I, IV — همه — ¹⁸ K, I, IV — نبد جز — ¹⁹ VI — б. оп. ²⁰ K — обратный порядок мисра. ²¹ IV — بر شاه — ²² K, I, IV, VI — б. оп. ²³ K, I, IV, VI — بر اندازه‌پر

بایرانیان بر نبودی شکن
 وزو نیز چندی سخنها شنید¹
 بزرگی و پیروزی و بخترا
 یکی روشن اندیشه افگند بن
 بدانایی از هر کسی بی‌نیاز⁵
 فراوان از آزادگان کشته شد
 اگر بشنوی⁸ تا بگویم سخن
 خرامید باید ابی جنگ و شور¹⁰
 چنان‌چون بود شاه گردن‌فراز¹²
 همانا¹⁴ ز جنبش نیاید¹⁵ زیان
 خردمندی و دوری¹⁶ از بی‌خرد
 به‌پیچی ز بی‌غاره و سرزنش¹⁸
 کسی کردش از شهر آباد¹⁹ شاد

گر ایدونک من بودمی رایزن
 جوانوی روی شه‌نشاه دید
 بپرسید² تا شاید او³ تخترا
 ز مندر چو بشنید زان‌سان⁴ سخن
 چنین داد پاسخ که ای سرفراز
 از⁶ ایرانیان گر⁷ خرد گشته شد
 کنون من یکی نامجویم که من
 ترا با شه‌نشاه بهرام‌گور⁹
 بایران زمین‌در ابا یوز و باز¹¹
 شنیدن¹³ سخنهای ایرانیان
 بگویی تو نیز آنچه اندرخورد
 ز رای بدان¹⁷ دور داری من
 چو بشنید مندر ورا هدیه داد

480

485

۱۳

نشستند و گفتند بی انجمن
 بایران خرامند با²¹ انجمن²²
 همه نیزه‌داران خنجرگزار²⁵

خود و شاه بهرام با رایزن
 سخنشان²⁰ بران راست شد کز یمن
 گزین کرد از²³ تازیان²⁴ سی هزار

490

1 IV—доб.:

بدید اندرو نیکویی و خرد * که شاهی ایران مر اورا سزد
 چو—VI⁶ VI—6. стоит после 6. 481. ⁵ ازیشان—VI⁴ شاهی و—K³ بدانست—IV²
 بشادی زمین‌را بیاید سپرد—K, I, IV, VI¹⁰ گرد—K, I, IV, VI⁹ بشنود—K⁸ را—VI⁷
 شنیدی—Л¹³ گیتی‌فروز—K, I, IV, VI¹² خرامید با باز و یوز—K, I, IV, VI¹¹
 سخن درگذاری—I آموزی—K, IV¹⁶ برین‌گونه مارا ندارد—VI ندارد—Л¹⁵ همان‌نا—I, IV¹⁴
 K—²⁰ آنگاه ازان شهر—IV¹⁹ VI—6. оп. ¹⁸ ز کردار او [بد—K]—K, I, IV¹⁷ تو از
 نیزه‌دار—K, I, IV²⁵ لشکرش—VI²⁴ ازان—K, I, IV²³ VI—6. оп. ²² بی—I²¹ سخنها
 از در کارزار

چو پاسخ بـجویی² نـمـایدت راه
جـوانوی شد تا در³ شـهـریار
بـرو آفـریـنـنـده را یاد کرد
فـرومـانـد بـیـنـادل اذدر شـگـفت
هـمی بـوی مـشـک آید⁷ از موی اوی⁸
پـیـامـش سـراسـر فراموش گشت
ز دیدار چـشـم و دلش تیره شد⁹
بـخـویـی بـر تـخت¹¹ بـنـشـاخـتـش
کز ایران چـرا رنـجه گـشتی بـراه¹³
که اورا بـنـزـدیـک مـنـذر بـرد
بـپـاسخ سـخـنـهای فـرّخ نـویس
ازو بـشـنـود پـاسخ او¹⁵ تـمـام¹⁶
رخ مـنـذر از رای او بـر شـکـفت
مـر آن نـامـه را پـاسخ افـگـند بـن¹⁹
هـرانـکـس که بد کرد کـیـفـر بـرد
وزان نـامـداران که کردی سـلام²¹
که بـیـهـوده پـیکار بـایـست جـست
که بافـر و بـرزست²⁴ و با لشـکـرست
هـمی دامن خـویـش در خون کشید

بـگـوی این که¹ گـفتی بـهـرامـشاه
فـرستـاد با او یکی نـامـدار
چو بـهـرام⁴ دید داندنـده مرد
ازان بـرز و⁵ بالا و آن یال و کـفت
هـمی می چـکـد گـویی⁶ از روی اوی
سـخـن گوی بیـفـر و بـیـهـوش گشت
بـدانـست بـهـرام کـو خـیره شد⁹
بـپـرسـید بـسـیـار و¹⁰ بـنـواختـش
چو گـسـتـاخ شد زو¹² بـپـرسـید شاه
فـرستـاد با او یکی پـرـخـرد
بـگـوی¹⁴ که آن نـامـه پـاسخ نـویس
وزان پـس نـگـر تا چه دارد پـیـام
بـیـامـد جـوانـو¹⁷ سـخـنـها بـگـفت
چو بـشـنـید زان مرد بـیـنـا¹⁸ سـخـن
جـوانـوی را گـفت کـای پـرـخـرد
شـنـیدم هـمه هـرچ دادی²⁰ پـیـام
چـنین گوی²² کاین بد که کرد²³ از نـخـست
شـهـنـشاه بـهـرام گـور ایدرست
ز سـوراخ چـون مار بـیـرون کشید

460

465

470

475

جوانوی را-IV⁴ بر-K, I, IV³ بخوبی پاسخ-VI شنیدی-IV بیابی-K² آنچه-K¹
و آنگاه-VI¹⁰ گشت-K⁹ VI-б. оп.⁸ آمد-K, I, IV⁷ گفتی-K, I, IV⁶ و-оп.⁵

خویش-IV¹¹ کردش-K¹² K, I, IV-доб.:¹³

ازین پس بـر رنـج یـابی ز مـا * هم آگندن [پراگندن-K] گنج یابی ز مـا
بکام-I, IV¹⁶ بشنو آن کو گذارد-VI بشنو و پاسخش ده-K, I, IV¹⁵ بگوش-IV¹⁴

-VI¹⁹ دانا-K¹⁸ چو آن(؟)-IV فرستاده آمد-K¹⁷

چو بـشـنـید پـیـغامـها تا بـه بـن * بـپـاسخ بـیـاراست روی سـخـن
زیمست-K²⁴ جست-K²³ گفت-K, VI²² VI-66. 471, 472 оп.²¹ داری-K²⁰

یک‌ایک سوی چاره^۱ بشتافتند
 نشستند یک با دگر هم‌گروه
 ز روم^۳ و ز هند^۴ و سواران دشت
 دل و جان ازین کنار^۵ پرداختن
 سخن‌گوی و بی‌نادل آزاده‌یی
 دبیری^۷ بزرگ و^۸ سخن‌گوی بود
 سخن گوید و گفت او^{۱۰} بشنود
 جهانرا بنام^{۱۱} تو بادا^{۱۲} نیاز
 بهر جای پشت دلیران توی
 ز خون^{۱۶} مرز چون پرّ درّاج شد^{۱۵}
 که این مرزرا از تو دیدیم^{۱۷} ارز
 بهر جای تاراج و آویختن
 ز نفرین بترسیدی و سرزنش
 به پیران سر این سودمند آیدت
 کز اندیشه برتران برترست
 سخن نیز کز کاردازان^{۲۳} شنید
 بی‌امد سوی دشت نیزه‌وران
 سخنهای ایرانیمان کرد یاد
 بیاسخ برو هیچ نگشاد لب^{۲۶}
 سخن زین‌نشان با شه‌نشاه گوی

چو ایرانیان آگهی یافتند
 چو گشتند زان رنج یکسر^۲ ستوه
 که این کار ز اندازه اندرگذشت
 یکی چاره باید کنون ساختن
 بچستند موبد^۹ فرستاده‌یی
 کجا نام آن گو^۶ جوانوی بود
 بدان تا بنزدیک منذر^۹ شود
 بمنذر بگوید که ای سرفراز
 نگه‌دار ایران و نیران^{۱۳} توی
 چو این^{۱۴} تخت بی شاه و بی تاج شد^{۱۵}
 تو گفتمیم باشی خداوند مرز
 کنون غارت از تست و خون ریختن
 نبودی ازین پیش تو^{۱۸} بدکنش
 نگه کن بدین^{۱۹} تا^{۲۰} پسند آیدت
 جز از^{۲۱} تو زبر داور^{۲۲} دیگ‌رست
 بگوید فرستاده چپ‌زی که دید
 جوانوی دانا ز^{۲۴} پیش سران
 بمنذر سخن گفت و نامه بداد
 سخنهای^{۲۵} بشنید شاه عرب
 چنین گفت کای دانشی^{۲۷} چاره‌جوی^{۲۹}

440

445

450

455

^۱ K, I, IV, روم - ^۲ K, IV, VI, هند - ^۳ K, IV, VI, یكسر از پيشان - ^۴ K, IV, VI, خانه - ^۵ K, IV, VI, رنج - ^۶ K, IV, VI, موبد - ^۷ K, IV, VI, دلير و - ^۸ K, IV, VI, دليبري - ^۹ K, IV, VI, دليبري - ^{۱۰} K, IV, VI, پيل - ^{۱۱} K, IV, VI, رنج - ^{۱۲} K, IV, VI, چنين - ^{۱۳} K, IV, VI, پيران - ^{۱۴} K, IV, VI, توران - ^{۱۵} K, IV, VI, آمد - ^{۱۶} K, IV, VI, بهر - ^{۱۷} K, IV, VI, پاسبخش - ^{۱۸} K, I, IV, VI, چنين پيش ازين - ^{۱۹} K, I, IV, VI, داريم - ^{۲۰} K, I, IV, VI, دانيم - ^{۲۱} K, IV, VI, چنين - ^{۲۲} K, IV, VI, گشت - ^{۲۳} K, IV, VI, کارداران - ^{۲۴} K, IV, VI, داور - ^{۲۵} K, IV, VI, گر - ^{۲۶} K, IV, VI, بيمين - ^{۲۷} K, IV, VI, سخنها چو - ^{۲۸} K, I, VI, منذر که ای - ^{۲۹} K, I, VI, چاره‌جوی - ^{۳۰} K, I, VI, راه‌جوی - ^{۳۱} K, I, VI, راه‌جوی

- پرازدیشسه باشید و یاری کنید
 ز بهرام بشنید منذر سخن
 420 چنین گفت کاین روزگار منست
 تو بر تخت بنشین و نظاره باش
 همه² نامداران برین همسخن³
 ز پیش جهانجوی برخاستند
 بفرمود منذر بنعمان که رو
 425 ز شیمان و از قیسیان⁴ ده⁵ هزار
 من ایرانیانرا نمایم که شاه
 بیاورد نعمان سپاهی گران
 بفرمود تا تختنها برزد
 ره شورستان تا در¹⁰ طیسفون
 430 زن و کودک و مرد¹³ بردند اسیر
 پر از غارت و سوختن شد جهان¹⁵
 پس آگاهی آمد بروم¹⁶ و بچین
 که شد تخت ایران ز خسرو تهی
 همه تختنرا پیاراستند¹⁸
 435 چو از تخم شاهنشهان²¹ کسی نبود
 پایران همی هر کسی دست آخت²⁴
- بهرگ پدر سوکواری کنید
 بهردی یکی پاسخ افگند بن
 برین دشت روز شکار منست
 همه ساله با تاج¹ و با یاره باش
 که نعمان و منذر فگندند بن
 همه تختنرا پیاراستند
 یکی لشکری ساز شپهران نو
 فرار از آر گورد از در⁶ کارزار
 کدامست با تاج و گنج و سپاه⁷
 همه تیغداران⁸ و⁹ نیزهوران
 همه روی کشور بپی بسپزند
 زمین خیره شد¹¹ زیر نعل¹² اندرون
 کس آن رنجهارا نبد دستگیر¹⁴
 چو بیکار شد تخت شاهنشهان
 بترک و بهند¹⁷ و بمرکان زمین
 کسی نیست زیبای شاهنشهی
 به بیدادی¹⁹ از جای²⁰ برخاستند
 که یارست تخت کیی²² را²³ بسود
 بشاهنشهی تیز گردن فراخت

سنیبار و فنیبار پنجه - VI 5 رومیان - IV 4 یکسخن - K 3 همان - I 2 طوق - VI 1
 - II 9 گرزداران - K 8 66. 425, 426. K با یاره و با کلاه - VI 7 آور اندرخور - IV 6
 K, I, 13 لعل - VI نیل - IV 12 شد نهان - VI 11 ز بغداد و اهواز تا - IV 10 و
 بهند - IV 16 پر از خار و خاشاک شد گلستان - I 15 VI 6. - VI 14 کودی خرد - IV
 - I, IV, VI 21 چو فرصت بدیدند - VI 20 بیداد - K 19 برآراستند - VI 18 بروم - IV 17
 یاخت - K, I, IV 24 ستود - K, VI 23 کپانرا - IV 22 شهی

که از چرخ شد تخت را آب شور^۱
 به‌مرد و همه^۲ نام شاهی^۳ به‌مرد
 به‌شاهی همی خسر و روش خواندند^۴
 کزان تخمه هرگز^۵ نخواستیم شاه
 از^۶ آب پدر یافت^۷ او مغز و پوست
 ز مرگ پدر شد دلش^{۱۰} مستمند
 خروشیدن کودک و مرد و زن
 سر ماه نورا پیار است گاه
 همه تازیان^{۱۱} یمن پیش و کم
 ای^{۱۲} آتش از درد^{۱۳} بریان شدند
 که ای پره‌نر شهریار بلند^{۱۶}
 نه جویای^{۱۷} تریاکرا آمدیم
 زهش^{۱۹} چون ستم به‌ستم و مرگ داد^{۲۰}
 که اکنون چو شد روز ما تار و تور^{۲۱}
 گسسته شود بگسلد فره‌ی
 شود جای بر تازیان بر^{۲۲} مغاک

پس آگاهی آمد به‌هرام گور
 پدرت آن سرافراز شاهان به‌مرد
 یکی مرد بر گاه بنشاندند
 به‌خوردند سوگند یکسر سپاه
 که^۸ به‌هرام فرزند او همچو اوست^۷
 چو بشنید به‌هرام رخا بکنند
 برآمد دو هفته ز شهر یمن
 چو یک ماه بنشست با سوک شاه
 برفتند نعمان و منذر به‌هم
 همه زار با شاه گریان شدند
 زبان برگشادند زان‌پس^{۱۴} ز بند^{۱۵}
 همه در جهان خاکرا آمدیم
 به‌میرد کسی^{۱۸} کو ز مادر بزاد
 به‌منذر چنین گفت به‌هرام گور
 ازین تخمه گر نام شاهنشاهی
 ز دشت سواران برآرد خاک

405

410

415

۴ K, ۴ نیکو - VI ۳ همان - VI او و هم - K ۲. (нет рифмы) آبروی - IV ۱.
 دارد - VI ۹ کز - VI ۸ هم چنوست - K ۷ چو - I, IV ۶ کسرا - K, I, VI ۵ VI - б. оп.
 آتش تیز - VI ۱۳ دود - K ۱۳ ز بی - K ۱۲ از - K, I - доб. ۱۱ چنین - IV چنان - K, I, VI ۱۰
 (метр нарушен) زهر و - IV - доб. ۱۷ ارجمند - K ۱۶ بلند - L, K, I, VI ۱۵ یکسر - IV, VI ۱۴
 : - доб. K - کور - VI شور - K ۲۱ پداد خدا دل بپاید نهاد - VI ۲۰ رهش - IV ۱۹ هر آذ - VI ۱۸
 اگر چه که بی‌رسم بد شهریار * بدین مرز بد سر بر سر دوستدار
 پیداد شما برگشادی دو لب * چه رخشنده روز و چه در تیره شب
 VI - доб.:

اگر تندی و بی‌شرم شد شهریار * بدین شهر را سر بر سر دوستدار
 چون - VI ۲۲

بی‌آگ‌گندن از چیز درویش² گنج
 نه از نامداران³ پیش‌بین شنید
 ز خاکش⁵ بی‌زدان پناهیم⁶ و بس
 ز مغز و دل و رای⁷ پی‌وژد اوست
 نخواهیم بر تخت بی‌دادگر
 هرانکس که بود⁸ ایران⁹
 نخواهیم با تاج و تخت مہی
 همی¹⁰ شهریار¹¹ دگر خواستند
 پراگنده شد در میان مہان
 چو بی‌ورد و شگنان¹⁵ ز زمین¹⁶ کلاه
 هم از¹⁸ خاک تا برج مہی مراسم
 چو از تخت گم شد سر تاجور
 هرانکس که بود²⁰ روشن‌روان
 بسی²¹ زین نشان²² داستاها زدند
 بدبینید تا از در کار کیست
 که²⁵ بندد برین تخت ز زمین کمر
 جهان مرغزار کیست بی شهریار
 جوانمرد و روشن‌دل و شادکام
 بمرزاند از بی‌نیازان بد اوی
 برو انجمن شد ز هر سو سپاه

که¹ جز کشتن و خواری و درد و رنج
 ازین شاه ناپاک‌تر کسی ندید
 نخواهیم بر تخت زین تخمه⁴ کس
 سرافراز بهرام فرزند اوست
 ز منذر گشاید سخن سر بر سر
 بخوردند سوگندهای گران
 کزین تخمه کسرا بشاهنشاهی
 برین بر نه‌ادند و برخاستند
 چو آگاهی مرگ شاه جهان
 الان¹² شابه¹³ و چون پارس¹⁴ پہلو سپاه
 همی هر یکی گفت¹⁷ شاهی مراسم
 جهادی پر آشوب شد سر بر سر
 بایران¹⁹ رد و موید و پہلووان
 بدین کار در پارس گرد آمدند
 که این²² تاج²³ شاهی سزوار کیست
 بچوید²⁴ بخشند بی دادگر
 که آشوب بنشانند از روزگار
 یکی مرد بد پیر خسرو بنام
 هم از تخمه سرفرازان بد اوی
 سپردند گردان بدو تاج و گاه

385

390

395

400

ز کهنتر نهان کردن رای و I, IV ندیدیم زین پادشاهی و I, IV, VI, I
 IV-⁵ از تخمه [ازین تخم-IV] بر تخت-IV, K⁴ پادشاهان-IV پہلوانان-IV, K, I, VI³
 K, I, VI-⁹ و IV-⁸ راه و I-⁷ و K, IV, VI-⁶ بنالیم-IV, K, I, VI⁶ حالش
 ازان-IV, VI¹² شهریار-IV, VI, I¹¹ همه-IV, VI, I, K¹⁰ بودند از [بود اندر-K] ایران سران
 گفت هر-K¹⁷ بر سر-IV, I¹⁶ سنگان-IV, VI, I¹⁵ پامی-IV, VI, I¹⁴ و I, VI, I¹³
 سخن-IV, VI, I, K²¹ همه-IV, VI, I, K²⁰ از ایران-K¹⁹ همان-K¹⁸ کس که
 بد-K²⁵ بچستند-IV, VI ندیدیم-I, IV بدبینم-K²⁴ تخت-IV, VI, I, K²³ بر-K²²

بدیها تنشرا بکردند¹ خشک²
سوی پارسی شد آن خداوند تاج
چو آرام یابی بترسی از گزند⁶
چو نان خورده آید⁷ به از جام نیست
چو باشد کسی را بدین⁸ پایگاه⁹

بپاگند یکسر یکافور و مشک
بتابوت زرین و در مهد ساج³
چنین است رسم سرای⁴ بلند⁵
تو رامی و با تو جهان رام نیست
پرستیدن دیی بهست از گناه

370

۱۰

ز ایران¹¹ برفتند گریبان¹² مهران
هشمیوار¹³ دستور روشن روان¹⁴
بر دخمه یزدگرد آمدند
دگر قارن گرد پور گشسپ
چو پیروز اسپ افکن¹⁹ از²⁰ گرزبان²¹
بزرگان و کنداوران جهان
همه آمدند اندران شهر گرد
که ای نامداران برنا و پیر
کسی زین نشان شهرریاری ندید

چو در دخمه شد شهریار¹⁰ جهان
کنارنگ با موبد و پهلوان
همه پاک در پارسی گرد آمدند
چو گسته¹⁵ کو پیل کشتی بر اسپ¹⁶
چو میلاد و چون پارسی¹⁷ مرزبان¹⁸
دگر هرک²² بودند ز ایران²³ مهران
کجا خوارشان داشتی یزدگرد
چنین گفتم گویا گشسپ دبیر²⁴
جهاندارمان²⁵ تا جهان آفرید

375

380

¹ I, IV بستند - VI تن شاه بستند - ² K -

سورشرا یکافور کردند خشک * بدان جای خون اندر آگند مشک
K - доб.:

بدیها بپوشید رومی برش * نهاد او ز مشک افسری بر سرش
VI - доб.:

بتابوت زرین نهاد اندرش * سوی پارسی و موبد و کشورش
K-⁷ نژند - IV کمند - I⁶ گزند - I, IV⁵ آیین چرخ - VI سپهر - K⁴ عاج - K³
از - IV ز پیشش - K¹¹ پادشاه - IV¹⁰ оп. VI-⁹ مرین - I⁸ آمد - VI باشی
چون - IV¹⁶ و K, IV - доб.¹⁵ VI - б. оп.¹⁴ و K - доб.¹³ یکسر - K¹² ایوان
оп. IV, VI -²⁰ مردافکن - K¹⁹ میزبان - IV¹⁸ پارسی - K, VI¹⁷ پور شهرپورسپ
جهان بان ما - K²⁵ دلیر - VI²⁴ ازیشان - K²³ هرچه - VI²² مرزبان - IV گرزبان - K²¹
I, IV - ما - VI آفرین - VI

که آوردی^۳ این اژدها را براه^۴
 برآشفت ازان^۵ شهریار رمه
 بنزدیک آن اسپ شد شادکام
 که ننهاد دست از پس و پای پیش
 بزین برنهادن همان^۷ گشت رام^۸
 نجنبید بر جای تازان^۹ نهنگ^{۱۰}
 خروشان شد آن باره^{۱۱} سنگسم
 بخاک اندرآمد سر و افسرش
 چه جویی^{۱۳} تو زین برشده هفت گرد
 پرستیدن او^{۱۴} نیارد بها
 خداوند گردنده^{۱۶} خورشید و ماه
 پیامد^{۲۰} بدان چشمه^{۱۷} لاژورد
 کس اندر جهان این شگفتی ندید
 که شاهها زمان^{۲۲} آوریدت بطوس
 همی^{۲۴} ریختند از بر پال خاک
 میان^{۲۷} تپه گاه و مغز^{۲۸} سرش^{۲۹}

چه^۱ دانست راز جهاندار شاه^۲
 فرومابد چوپان و لشکر همه
 همانگه برداشت زین و لگام
 چنان رام شد خنگ^۶ بر جای خویش
 ز شاه جهاندار بستد لگام
 چو زین برنهادش برآهخت تنگ
 پس پای او شد^{۱۱} که بنددش دم
 بغرید و یک جفته زد بر برش^{۱۲}
 ز خاک آمد و خاک شد یزدگرد
 چو از گوردش او نیاید رها
 بیزدان گرای و بدو کن^{۱۵} پناه
 چو او^{۱۷} کشته شد^{۱۸} اسپ آبی^{۱۹} چو گرد
 بآب اندرون شد تنش^{۲۱} ناپدید
 ز لشکر خروشی برآمد چو کوس
 همه جامهها را بکردند^{۲۳} چاک
 ازان پس بکافید موید^{۲۵} برش^{۲۶}

355

360

365

دوب. K - برین K^۴ آورد IV, VI^۳ خدای جهان IV - جهان آفرین K^۲ که IV^۱

کجا شاهرا زو سرآمد زمان * بدین بد نمی کرد هرگز گمان

гапло- 354-356 вместо VI^۸ همی K^۷ اسپ IV - خنگ شد رام I^۶ زو IV^۵

графія: A 354 - B 356. پلنگ VI^{۱۰} تازی IV - یازان I^۹

گردون و - K, I, IV, VI^{۱۶} بر VI^{۱۵} خود VI^{۱۴} گویی IV, VI^{۱۳} سرش VI^{۱۲}

جست VI^{۲۱} درآمد VI^{۲۰} ازاجا IV^{۱۹} چو شد کشته آن VI^{۱۸} چنو K, I^{۱۷}

جامهها بردیدند I, IV, VI - موبدان جامه کردند K^{۲۳} اجل IV^{۲۲} و شد

VI^{۲۹} و IV^{۲۸} - доб. و K, I, IV - доб.^{۲۷} سرش VI^{۲۶} بکافور روشن IV^{۲۵} همه

نهاده ز مسند تپه افسرش

بگشستی تو از راه پروردگار^۱
 چو باد خزان آمد^۳ از شاخ^۴ برگ
 سوی چشمه^۵ سو گرایم بمهد^۶
 بگری بزاری بران گرم^۷ خاک
 زده دام سوگند پیمیش روان^۸
 پیمیش تو ای داور داد و^۹ راست
 همان دردا سودمند^{۱۰} آمدش
 گذر کرد بر سوی دریای شهید
 ز بینیش گه^{۱۲} گه^{۱۳} همی رفت^{۱۳} خون
 برون آمد از مهد و دریا بدید
 ز یزدان نیکی دهش کرد یاد
 بخورد و بیاسود با رهنمون
 نشستن^{۱۵} چه بایست چندین بجای
 که از خویشتن دید نیکی^{۱۶} همه
 سرین^{۱۷} گرد چون گور و کوتاه‌لنگ
 بلند و سیخ‌خایه و زاغ‌چشم
 سپه‌سرم^{۲۳} و کفک‌افکن و شپرکش^{۲۴}
 که اینرا سپاه اندرآید گرد
 یکی زین و^{۲۸} پیچان کمند^{۲۹} دراز

بدو گفت موبد که ای شهریار
 تو^۲ گفستی که بگریزم از چنگ مرگ
 ترا چاره اینست کز راه شهید^۵
 نیایش کنی پیش یزدان پاک
 بگویی که من بنده ناتوان
 کنون آمدم تا زمانم کجاست
 چو بشنید شاه آن پسند آمدش
 بیاورد سپه‌سرماری و مهد
 شب و روز بودی^{۱۱} بمهداندرون
 چو نزدیک چشمه^{۱۲} سو رسید
 ازان آب لغتی بسر برده‌اد
 زمانی نیامد ز بینیش^{۱۴} خون
 منی کرد و گفت اینت آیین و رای
 چو گردنکشی کرد شاه رمه
 ز دریا برآمد یکی اسب خنگ
 دوان^{۱۸} و چو^{۱۹} شیر ژیان پر ز خشم
 کشان دم در پای با یال^{۲۰} و^{۲۱} بشی^{۲۲}
 چنین گفت با مه‌تران یزدگرد
 بشد^{۲۵} گرد^{۲۶} چوپان و ده کزه‌تاز^{۲۷}

335

340

345

350

سهر - IV - ۵ باد - VI - ۴ آمد - I, IV, VI - ۳ بار - K - ۱ چو - K, I, IV - ۲ آموزگار - K - ۱
 سودرا دردمند - IV - ۱۰ و - I, IV, VI - ۹ زیان - VI - ۸ تیره - VI - ۷ بمهر - IV - ۶
 I - ۱۵ ز بینیش نیامدش - K, I, IV - ۱۴ می‌رفت پیوسته - K - ۱۳ هر گه - VI - ۱۲ نازان - VI -
 VI - ۱۹ همانند - IV - ۱۹ دنان - I - ۱۸ سرور - I - ۱۷ گیتی - K - ۱۶ نشستم - IV -
 گشاده‌دم و پای با یال و خوش - K - ۲۲ و تا پای - IV - ۲۱ کشان دنب با یال در پای - I - ۲۰ همچو
 باز - IV - ۲۷ زود - IV - ۲۶ و - I - ۲۵ بصد - K - ۲۵ شیرفش - VI - ۲۴ سپه‌سرم - I - ۲۳
 کمندی - I, IV - ۲۹ تنگ - IV - ۲۸

- 295 چنان بد که طینوش رومی ز راه
 اپا بـدره و بـرده¹ و باز روم
 چو آمد شهنشاه بنواختنش
 فرستاد بهرام زی او⁴ پیام
 ز که تر بچیزی بیازرد شاه
- 300 تو خواهش کنی گر ترا⁵ بخشدم
 سوی دایگانم فرستد مگر
 چو طینوش بشنید پیغام او
 دل آزار⁶ بهرام زان⁷ شاد گشت⁸
 بدرویش بخشید بسیرار چیز
- 305 همه زبردستان خود را بخواند
 بیاران¹⁰ همی¹¹ گفت یزدان سپاس¹²
 چو آمد بنزدیک شهر یمین
 برفتند نعمان و منذر ز جای
 چو منذر بهرام نزدیک شد
- 310 پیاده شدند آن دو آزاد مرد
 ز گفتار او چند منذر گریست
 بدو گفت بهرام کو خود میاد
 که هر کو¹⁶ نیاید¹⁷ براه خرد
 فرود آوریدش همانجا¹⁹ که بود
- 315 بجز بزم و میدان نبودش کار
- فرستاده آمد بنزدیک شاه
 فرستاد² قیصر بآباد³ بوم
 سزاوار او جایگاه ساختنش
 که ای مرد بیدار گسترده کام
 ازو دور گشتم چنین بی گناه
 مگر بخت پژمرده بدرخشم
 که منذر مرا به زمام و پدر
 بر آورد ازان آرزو کام او
 وزان بند⁹ بی مایه آزاد گشت⁸
 وزان جایگاه رفتن آراست نیز
 شب تیره چون باد لشکر براند
 که رفتیم و ایمن شدیم از هراس
 پذیره شدش کودک و مرد و زن
 همان نیزه داران پاکیزه رای
 ز گرد سپه روز تاریک شد
 همی گفت بهرام تیمار و درد
 بپرسید و گفت اختر شاه چیست
 که گیرد ز شوم¹³ اخترش نیز¹⁴ یاد¹⁵
 ز کردار¹⁸ ترسم که کیفر برد
 بران نیکوی¹⁹ نیکویها²⁰ فزود
 وگر بخشش و کوشش کارزار²¹

اورا- VI⁴ بدین مرز- I بدین مرز و- K, IV, VI³ فرستاده- IV² برده و بدره- I¹
 شد- K⁹ زو- I, IV⁷ راد- VI آزرد- IV آرای- J⁶ خواهشگری کن بتو- K⁵
 K, VI¹⁴ شرم- IV¹³ شناسی- IV¹² چنین- K, IV, VI¹¹ بیزدان- IV¹⁰ مرد- VI¹⁰
 نراند- K, I, IV¹⁷ هرگز- K, I, IV, VI¹⁶ 313. 6. 15 K, I, IV¹⁵ اختر شاه
 خورد و رای شکار- K²¹ آفرین آفرینها- VI²⁰ همانا- I¹⁹ گفتار- IV¹⁸ نیازد- VI¹⁸

فرستادم اینک ز بهر نثار
 بی‌پرده‌درون¹ دلگشای تو بود
 که روشن کند جان تاریک تو
 گزانی مکن هیچ³ بر شه‌ریار
 وزین⁵ پادشاهی ز هرگونه چیز
 بکار⁶ پرستش فزاینده باش
 جدا کرد نتوانی اندر نهان
 سخن‌گوی و⁹ بینادل و دوستدار
 ابا بدره و برده¹⁰ و¹¹ نیک‌خواه
 همه دردها بر دلش پاد شد¹²
 پرستش بدی کار¹⁴ او¹⁵ روز و شب

ز دینار گنجی کنون ده هزار
 پرستار کو رهنمای تو بود
 فرستادم اینک بنزدیک تو
 هرانگه که دینار بردی² بکار
 که دیگر فرستمت⁴ بسیار نیز
 پرستنده باش و ستاینده باش
 تو آن خوی بدرا⁷ ز⁸ شاه جهان
 فرستاد زان تازیان ده سوار
 رسیدند نزدیک بهرام‌شاه
 خردمند بنهرام زان شاد شد
 وزان‌پس بدان پند¹³ شاه عرب

280

285

V

همی بود بر پای در پیش شاه¹⁸
 هم از²⁰ ایستادن شتاب آمدش
 بتندی یکی بانگ برزد بخشم
 کزین‌پس نه‌ببند کلاه و کمر
 نزیمد برو²⁴ گاه²⁵ و²⁶ ننگ و نبرد²⁷
 ندید اندران سال روی پدر
 که او³¹ پیش رفتی میان رده

چنان بد که یک روز در¹⁶ بزمگاه¹⁷
 چو شد تیره¹⁹ بر پای خواب آمدش
 پدر چون بدیدش بهم‌برده²¹ چشم
 بندخیم فرمود کورا²² بپر
 بدو خانه زندان کن و باز گرد²³
 بایوان²⁸ همی بود خسته‌جگر
 مگر مهر²⁹ و³⁰ نوروز و جشن سده

290

بگاه-I-⁶ بدین-K-⁵ فرستیم-VI-⁴ ایچ-K-³ دیگرت باشد-IV-² کنون-IV-¹
 برده و بدره-K-¹¹ برده و بدره-IV-¹⁰ خردمند-VI-⁹ بدخوبیهای-VI-⁸ بدخوبی‌را-I-⁷ K,
 او-I-¹⁵ در-K, VI-¹⁵ همی‌کرد-I, IV, VI-¹⁴ بگفتار-VI-¹³ 66. 285, 286 op. I-¹²
 K,²¹ همی ز-IV-²⁰ خیره-K-¹⁹ رزمگاه-VI-¹⁸ پیشگاه-VI-¹⁷ بر-I, IV-¹⁶ هر-IV-¹⁶
 I, IV-²⁵ برین-K, I, IV-²⁴ در ببند-VI-²³ کین‌را-I, IV, VI-²² درد و-I-²² برد و-IV, VI-²²
 J,³⁰ روز-K, I, IV-²⁹ در ایوان-VI-²⁸ تیغ و کمند-VI-²⁷ و-K, I, IV-²⁶ کار
 از-IV-³¹ op.; в тексте-конъектура. K, I, IV, VI-²⁶

که شاه یمن گشت¹ پیوند اوی
 بچونین پسر سر فرازم همی²
 که کار من ایدر تپاهست و شور
 که زین سان کند سوی کهتر نگاه
 نه چون کهتری⁷ شادل بر دری
 ز بد راه و آیین شاه جهان
 بیامد بر منذر نامدار
 بیوسپید⁸ منذر بسر برنهاد
 بران آفرین آفرین برفزود
 ز بهرام چندی بمنذر بگفت
 رخ نامور گشت همچون زریر
 سخنیهای بامغز¹⁵ و فرخ¹⁶ نوشنت
 نگر سر نه‌پچی¹⁸ ز راه¹⁹ پدر
 پرستنده باش و خردمند باش
 سر مرد باید که دارد خرد
 تو با²¹ رای او²² هیچ مغزای²³ پای²⁴
 دلی پر ز کین و پر آژنگ چهر²⁶
 چنان کو چماند ببايد چمید²⁷
 ز دینار وز گوهر شاهوار
 نیرزد پراگنده رنج تو²⁸ گنج

بآزادی از کنار فرزند اوی
 بپاداش این کار یازم همی
 یکی³ نامه بنوشنت بهرام گور
 نه این بود چشم امیدم بشاه⁴ 260
 نه فرزندم⁵ ایدر نه چون چاکری⁶
 بنعمان بگفت آنچه بودش نهان
 چو نعمان برفت از بر شهریار
 بدو نامه شاه گیتی بداد
 وزان هدیه‌ها شادمانی⁹ نمود¹⁰ 265
 وزان پس فرستاده¹¹ اندر نهفت
 پس¹² آن نامه برخواند پیشش¹³ دبیر
 هم‌اندر زمان زود¹⁴ پاسخ نوشنت
 چننین گفت کای مهتر نامور¹⁷
 بنیک و بد شاه خرسند باش 270
 بدیها بصبر از مهان بگذرد
 سپهر روانرا چننین است رای²⁰
 دلی را پر از²⁵ مهر دارد سپهر
 جهاندار گیتی چننین آفرید
 ازین پس ترا هرچ آید بکار 275
 فرستم نگر دل نداری برنج

¹ I, IV, VI - جست   ² Л - доб.:

که از بهر فرزند من او چه کرد * بکارش شب و روز تیمار خورد
 کهتری - K⁶ فرزند - VI⁵ بود امید من نزد شاه - VI⁴ همی - K³ VI - 6. оп.
 فرستاد - IV¹¹ فزود - K¹⁰ کامی - I, IV⁹ و K - доб.⁸ کهتر - VI⁷ چاکری - K⁷
 K¹⁷ - оп. و K, I, IV¹⁶ پند - K, I, IV, VI¹⁵ نامه - IV¹⁴ فرخ - VI¹³ چو - VI¹²
 تا زنده - I²² از - VI²¹ بی - K²¹ پای - IV²⁰ تو از شهریار - K¹⁹ رای - IV¹⁸ نامدار
 پراگندی - K²⁸ K, I - 6. оп.²⁷ دلی پر ز بد - I²⁵ رای - I, IV²⁴ مگذار - VI²³
 I, IV - رنج - I, IV

- چو بهرام را دید بیدار¹ شاه
 240 شگفتی فرومآند از کار اوی
 فراوان بپرسید و بنواختنش
 بهرزندرون جای نعمان گزید
 فرستاد نزدیک او بندگان
 شب و روز بهرام پیشش پدر
 245 چو یک ماه نعمان بید⁷ نزد⁸ شاه
 بشب کس فرستاد و اورا بخواند
 بدو گفت منذر بسی رنج دید
 بدین کار پاداش نزد منست
 پرسندیدم این رای و¹⁸ فرهنگ¹⁴ اوی¹⁵
 250 تو چون دیر مآندی بدین بارگاه
 ز دینار گنجیش¹⁸ پنجه هزار
 ز آخر بسیمین و زرین²⁰ لگام²¹
 ز گستردهای زمینده²² نیز
 ز گنج جهاندار ایران²⁴ ببرد²⁵
 255 بشادی²⁷ در²⁸ بخشش اندرگشاد
 بمنذر یکی نامه بنوشت²⁹ شاه

و پال و چنان دستگاه-IV³ پال-K, VI² چو از دور بهرام را دید-I, IV, K¹
 4 VI-б. оп. 5 K, I, IV-آمد 6 VI-б. оп. 7 VI-نمد 8 I-بندیک 9 K, I, IV-
 بدین روزتان-Л¹² تا زاده-VI¹¹ 10 I, IV-راه 11 I, IV-ساخت
 اورا بفرهنگ و رای-VI¹⁵ آهنگ-I, IV¹⁴ با-I¹³ 12 I, IV-سروش شما-K
 17 K-доб.: هنرها که آورد یکیک بجای-VI ز بالا و دیدار و فرهنگ-IV¹⁶
 بدین کار پاداش سازم همی * سرش بر فلک بر فرازم همی
 21 K- بزین و سیمین-K, I, IV, VI²⁰ با طوق گوهرنگار-K¹⁹ چنگیش-K¹⁸
 و عده من الجواری و الغلمان-B گستردهای واز [هم-I] بنده-K, I, IV²² ستام
 بگنجور خود-K²⁶ گنجور برد-VI²⁵ مهران-I, IV-نعمان-K²⁴ 23 VI-б. оп.
 فرمود-K²⁹ و از-I²⁸ ز شادی-K, I, IV²⁷ برشمرد

شترمرغ و هامون و آن زخم تیر
سواری برافگند زی شهریار
فرستاده چون شد بر یزدگرد
همه⁶ نامداران فرومادند
وزان پس هنرها چو کردی بکار⁷

ز قیر¹ سپه تازه شد² بر حریر³
فرستاد نژدیک او⁴ آن نگار
همه لشکر آمد بران نامه⁵ گرد
بهرام بر آفرین خواندند
همی⁹ داختندی بر شهریار

225

۶

پدر آرزو کرد بهرام را
بمنذر چنین گفت بهرام شیر
همان¹⁰ آرزوی پدر خیزم
بر آراست منذر چو پایست کار
ز اسپان تازی بزین ستام
ز بُرد یمانی و تیغ یمین
چو نعمان که با شاه همراه بود
چنین تا بشهر صخر آمدند
ازان پس چو آگاهی آمد بشاه²¹
پذیره شدنش همه موبدان
بپیامد هم‌انگه نژد پدر
بپیش کیی تخت او سرفراز

چه بهرام خورشید خودکام را
که هرچند مانیم⁹ نژد تو دیر
چو ایمن شوم¹¹ دل برانگیزم
ز شهر یمین هدیه¹² شهریار¹³
ز چیزی که پرمایه¹⁴ بردند¹⁵ نام
دگر هرچ معدنش بد¹⁶ در عدن
بنزدیک او افسر ماه¹⁷ بود¹⁸
که از شاهزاده بفخر¹⁹ آمدند²⁰
ز فرزند و نعمان تازی بره²²
ز درگاه بپیداردل بخردان
چو دیدش پدر را بر آورد²³ سر
پیامد شتابان و بردش نماز²⁴

230

235

ازان - VI - 6 تیر - I - شاه - K - 4
 1 IV - مشک
 2 I, IV - ساخته
 3 VI - 6. оп.
 4 K - شاه
 5 I, IV - مانم
 6 VI - همی
 7 K -
 8 K - همه
 9 K, VI - مانم
 10 VI - همی
 11 K -
 12 VI - هدیه
 13 I, IV, VI - بی‌شمار
 14 VI - سرمایه
 15 K, IV -
 16 K, I, IV, VI - بد معدنش
 17 VI - او جاه
 18 K - доб.:
 19 K -
 20 I, IV, VI - داستانه‌ها
 21 K -
 22 K, I, IV - فرزند شاه
 23 VI -
 24 K, I, IV, VI - 6. оп.
 25 K, I, IV, VI - فرستش بخارید

بتندی بشسست² سه‌پیر زد³ گره
 پیر از خون هژبر از بر و⁵ گور زیر
 بایوان خرامید تیغی بمشست⁶
 همی رفت با او بنخچه‌پیرگاه
 کزیشان بدی راه سود و¹⁰ زیان
 بدیشان¹¹ نماید سوار و زور
 دوان هر یکی چون هیونی¹² یله
 بکردار باد هوا بردمید
 بزد بر کمرچار¹³ تیر خدنگ
 بدان تا سرآرد بریشان زمان
 بدین‌سان زند¹⁶ مرد نخبچه‌گیر
 همان تیر زین¹⁸ تیر برتر نبود
 بیک سوی بر بود زخم سوار
 همان نیزه‌داران پرخاشجوی
 بتو شادمان چون گلین بیمار
 وگر سست گردد²⁰ کمرگاه تو
 ز بهرام رایش بکیوان رسید
 شدند این سران بر درش²² انجمن
 مصور نگاری کند بر حریر²³
 بلند اشتری زیر و²⁴ زخمی شکفت
 گشاده بر و چرب‌دستی بزور²⁵

برآورد زاغ سه‌پیر¹ بزده
 دل⁴ گور بردوخت با پشت شپیر
 چو او گور و شپیر دلاور بکشت
 دگر هفته نهمان و⁷ منذر بره
 بسسی نامور⁸ برده⁹ از تازیان
 همی خواست منذر که بهرام گور
 شترمرغ دیدند جای گله
 چو بهرام گور آن شترمرغ دید
 کماذرا بمالید خندان بچنگ
 یکایک همی راند اندر کمان
 همی برشکافید¹⁴ پریشان بتیر¹⁵
 بیک سوزن¹⁷ این زن فزون‌تر نبود
 بر رفت و بدید آنک بد¹⁹ نامدار
 همی آفرین خواند منذر بدوی
 بدو گفت منذر که ای شه‌ریار
 مبادا که خم آورد ماه تو
 همانگه چو²¹ منذر بایوان رسید
 فراوان مصور بچسست از یمن
 بفرمود تا زخم او را بتیر
 سواری چو بهرام با یال و کفت
 کمان‌مهره و شپیر و آهو و گور

205

210

215

220

VI - بران شست برزد - K³ دشست - Л, نشست و - T, I, IV² کماذرا - K, VI¹
 (метр нарушен). و - VI دگر - K⁴ در ابرو فکنده
 K, I, IV, VI⁶ هژبر و پیر از - K⁵
 6. оп. VI⁷ و - VI⁸ مایمور⁹ K, VI⁹ مردم¹⁰ Л¹⁰ و - VI¹¹ و - VI¹² بایشان - I¹¹
 IV, VI¹² بد - K¹⁶ بر تیز تیر - Л, K, I, VI¹⁵ پیر بشکافت - I¹⁴ گاه - Л, IV¹³ هیون - VI¹³
 آورد - IV²⁰ آن یل - VI¹⁹ همی آن ازین - VI¹⁸ همی یک سوی - K¹⁷ که بد - IV¹⁷
 VI²¹ و - IV²⁴ آن همه بر سرش - VI²² که - VI²¹
 VI²³ - б. стоит после б. 221. VI²⁴ و - IV²⁴
 و زور - I, VI²⁵

بزد هم‌چنان مرد نغ‌چپیرگیر
 بخون‌اندرون لعل گشته⁴ برش
 بغم کمان مهره در⁶ مهره ساخت
 پسند آمد و بود جای پسند
 بتییر اندر آورد⁹ جادو کمان
 بدان آهو آزاده را دل بسوخت¹¹
 نگوئسار برزد بروی¹² زمین
 بر و¹³ دست و چنگش¹⁴ بغون¹⁵ درفشاند¹⁶
 چه بایست جستن بمن بر¹⁸ شکن
 ازین زخم ننگی شدی گوهرم²¹
 بنغ‌چپیر زان پس کنیزک نبرد²⁴

همان در¹ سروگاه ماده² دو تییر
 دو پیکان بجای سرو در سرش³
 هیونرا سوی⁵ جفت دیگر بتاخت
 بگوش یکی⁷ آهو اندرفگند⁸
 بخارید گوش آهو اندر زمان
 سر و گوش و پایش به پیکان¹⁰ بدوخت
 بزد دست بهرام و اورا زین
 هیون از بر ماه‌چهره براند
 چنین¹⁷ گفت کای بی‌خرد چنگزن
 اگر کند¹⁹ بودی گشاده²⁰ برم
 چو او²² زیر پای هیون در سپرد²³

190

195

۵

بنغ‌چپیر گه رفت با یوز و باز
 کجا پشت گوری²⁸ همی بردرد

دگر هفته با لشکری²⁵ سرفراز
 برابر ز²⁶ کوهی یکی شیر²⁷ دید

200

نشاند و بخون لعل - VI - 4 برش - K - 3 سز آن ماده را زد - VI - 2 بر - IV, VI - 1
 پینداخت - K - 8 دگر - VI - 7 کمان در کمان - K - 6 از پی [بر - K] - I, K - 5 کرد آن
 :dob. K - 11 بیججا - I, IV بهم بر - K - 10 اندرون راند - VI, IV, I, K - 9 و در گوش آهو فگند
 بدو گفت چونست ای ماهروی * روان کسرد آزاده از دیده جوی
 ابا شاه گفت این نه مردانگیست * ز مردی ترا خوی دیوانگیست
 فرقت الجاریة عند ذلک للغزالیین فمدّ یدیه الیهما فألقاهما من خلفه الی الأرض - B
 بهم - IV - 15 برو دست جنگی - K - 14 بزد - IV - 13 بر آورد و آسان برزد بر - IV - 12
 - IV - گشاده - K - 20 کنده - VI - 19 در - IV - 18 بدو - IV - 17 197. ب. стоит после б. - VI - 16
 - VI - 24 بمرد - K, I, IV - 23 چنو - K, I - 22 بر سرم - VI - کشورم - K, I, IV - 21 و .dob.
 اگر تنگ بودی گشاده برم * ازین زخم ننگی شدی گوهرم
 - K - 28 یکی شیر در پشت گوری - K - 27 - VI - بنزدیک - I, IV - 26 لشکر - I, IV, VI - 25

اورا

- 170 بروز شکارش هیون خواستی
 فروهشته زو چار بودی رکیب
 رکابش دو زرین دو سیمین¹ بدی
 همان زیر ترکش کمان مهره² داشت
 پپیش اندرآمدش آهو دو جفت
 که ای ماه من³ چون کمانرا بزه
 کدام آهو افکنده خواهی⁴ بتیر
 بدو⁵ گفست آزاده کای شیرمرد
 تو آن ماده را نتر گردان بتیر
 ازانپس هیونرا برانگیز تیز
 کمان مهره انداز تا گوش خویش
 هم‌انگه ز مهره بخاردش گوش
 به پیکان سر و پای و گوشش بدوز
 کمانرا بزه کرد بهرام گور
 دوپیکان بتترکش یکی تیر داشت
 هم‌انگه چو⁶ آهو شد اندر گریز
 بتیر دوپیکان ز سر⁷ برگرفت
 هم‌اندر زمان نتر چون⁸ ماده گشت
- 175
 180
 185
- که پشتش بدیما بیاراستی
 همی‌تاختی در فراز و نشیب
 همان هر یکی گوهرآگین بدی
 دلاور⁹ ز¹⁰ هر دانشی بهره داشت
 جوانمرد خندان باآزاده گفست
 برآرم بشسست اندرآرم گره¹¹
 که ماده جوانست و همتاش پیر
 باهو و نجویند مردان نبرد¹²
 شود ماده از تیر تو نتر¹³ پیر
 چو آهو ز چنگ¹⁴ تو بگیرد¹⁵ گریز
 نهد هم‌چنان خوار بر دوش خویش
 بی آزار پاپیش برآرد بدوش¹⁶
 چو خواهی که خوانمت گیتی‌فروز¹⁷
 برانگیخت از¹⁸ دشت آرام¹⁹ شور
 بدشت‌اندر از بهر نخچیر داشت
 سپهبد سروهای آن نتر تیز
 کنیزک بدو²⁰ ماند²¹ اندر شکفت²²
 سرش زان²³ سروی سپه²⁴ ساده گشت

ماه‌رخ - K⁵ - د - K⁴ دل او - I, IV³ همان مهره - K² سیمین دو زرین - I, IV, VI¹
 K - دو ب.: نگویند مردان مرد - K⁹ چنین - K, I, IV, VI⁸ آرام - IV⁷ VI - ب. оп.⁶

ز مردان اگر کین فزایی رواست * که مردی به‌مردان نمودن سزاست
 ولیکن ترا گر چنین است کام * نتابم ز رای تو هرگز لگام
 بزنی ماده آهو بران و سرین * تو با زن چه جوئی همی خشم و کین
 K - دو ب.:¹⁴ بدارد ز دوش - J¹³ گردد - IV¹² زخم - K¹¹ نیز - VI¹⁰

به پیچید بهرام یل زین سخن * دل مرد برنا شد از غم کین
 I -¹⁷ نخچیر - VI¹⁷ آرنده - IV¹⁷ ارمنده - I¹⁷ اسپ و برآورد - K¹⁶ زن - IV¹⁵ ازان - I¹⁵
 سرخور - K²² 185, 186 оп. 66. K²¹ مانده - IV²⁰ ازو - VI¹⁹ سرش - J, K¹⁸
 سروها همی - IV, VI²⁴ را - VI²³

بیمارند بازیب و² خورشیدفشی
هم اندیشش³ آفرین آیدم
که آرام دل باشدم⁶ اندکی
ستوده بمانم بهر انجمن
برو آفرین کرد مرد کهن
سوی کلبه⁴ مرد نخاس رفت
همه از در¹⁰ کام و آرام دل¹¹
که در پوستشان عاج بود استخوان
همه کام و¹⁸ زیبایی و فرهی¹⁴
دگر لاله‌رخ چون سهیل یمن
بها داد منذر چو آمد پسند¹⁹
رخش گشت همچون بدخشان²⁰ نگین

کنیزک بفرمای تا پنج و¹ شش
مگر زان یکی دو گزین آیدم
مگر⁴ نیز فرزندان⁵ بینم یکی
جهاندار خشنود باشد ز من
چو بشنید منذر ز خسرو⁷ سخن
بفرمود تا سعد⁸ گوینده⁹ تفت
بیاورد رومی کنیزک چهل
دو بگزید بهرام زان گل‌رخان
بمالا¹² بکردار سرو سهی
ازان دو ستاره¹⁵ یکی چنگ‌زن
بمالا چو¹⁶ سرو¹⁷ و¹⁸ بگیسو کمند
بخندید بهرام و کرد آفرین

155

160

۴

گهی زخم چوگان و گاهی شکار²²
بنخچه‌پیرگه رفت با چنگ‌زن
که رنگ رخانش بمی داده بود
ابا سرو آزاده چنگی بدست²⁵
همیشه بلب داشتی نام اوی

جزاز²¹ گوی و میدان نمودیش کار
چنان بد که یک روز بی انجمن
کجا نام آن رومی آزاده بود
بپشت هیون²³ چمان²⁴ برنشست
دلارام او بود و هم کام²⁶ اوی

165

همان - K⁵ و زو - VI⁴ اندیشه با - I, IV, VI³ و - K, IV² و - K, I, VI¹ اوپ. باشد او - VI⁶ نیز من زن به
درخور - K¹⁰ جوینده - VI¹¹ : доб. - K¹¹

همه ماهدیدار و بادام‌چشم * بر ایشان چو افگند بهرام چشم
بمالای - I, IV¹⁶ دختران بد - VI¹⁵ اوپ. و - I, IV, VI¹⁴ اوپ. و - JI¹³ یکایک - K¹²
بدخشی - I بدخشن - JI²⁰ : 163, 161, 162. : порядок бб. - K¹⁹ و - JI¹⁸ بلند - K, VI¹⁷
: доб. - K²² بجز - VI²¹

به تیر و کمان کسی چو بهرام گور * نمود و نباشد بهنگام زور
هنگام - K²⁶ چنگی مست - K²⁵ روان - VI دمان - K, I, IV²⁴ هیونی - I, IV²³

نگر تا کجا³ یابی اسپ نبرد
 ز اسپان جنگی بسی⁵ برگزید
 چپ و راست پیچید و چندی بگشت
 همه⁸ زیر بهرام بی‌پر⁹ شدی
 یکی¹¹ بادپایسی گشاده‌بری¹²
 تو¹⁴ گفستی ز دریا برآمد نهنگ
 همی خوی¹⁵ چکید از بر لعل اوی¹⁶
 که در پیشه¹⁷ کوفه بد¹⁸ مرزشان
 فروزنده برسان¹⁹ آذرگشسپ
 که از باد ناپید²⁰ پروپر نهیب²¹
 که ای مرد باهنگ²² روشن‌روان²³
 زمانسی بتیمار نگذاریم²⁴
 دلی نیست اندر جهان²⁶ بی نهان²⁷
 برامش²⁸ فزاید تن زادمرد²⁹
 که باشد ز هر³² درد فریادرس
 بنزن³⁴ گپرد آرام مرد جوان³⁵
 جوانرا بنیکی بود رهنمای

همه دشت پیش¹ سواران² بگرد
 بشد تیز نعمان صد⁴ اسپ آورید
 چو بهرام دید آن پیامد⁶ بدشت
 هر اسپیی که با باد هم‌بر بدی⁷
 برین‌گونه¹⁰ تا برگزید اشقیری
 هم از¹³ داغ دیگر کمپتی برنگ
 همی آتش افزوخت از نعل اوی
 بها داد منذر چو بود¹⁷ ارزشان
 پندرفت بهرام زو آن دو اسپ
 همی داشتش چون یکی تازه سیب
 بمنذر چنین گفت روزی جوان
 چنین بی بهانه همی داریم
 همی هرک²⁵ بیستی تو اندر جهان
 ز اندوه باشد رخ مرد زرد
 برین‌بر یکی خوبی³⁰ افزای³¹ پس
 اگر³³ تاج‌دارست اگر پهلوان
 همان زو بود دین یزدان پپای

140

145

150

¹ I, IV, VI — نیزه ² K — گرایان — VI — نیزوران و ³ I, IV, VI — کرا ⁴ K — و ⁵ K, I, IV, VI — جنگ‌آوران ⁶ IV — چون نعمان بیاورد اسپان ⁷ K, I, IV, VI — شدی ⁸ VI — همی ⁹ K — ¹⁰ K — و کنداوری — VI ¹¹ K — سبک ¹² K — ازین گونه ¹³ K — بزیرش چو بی پای و بی پر ¹⁴ K — همان ¹⁵ K, I, IV — خون ¹⁶ VI — 6. оп. ¹⁷ K — بد ¹⁸ Л — کو بدی ¹⁹ K — همان ²⁰ K, I — نامد ²¹ VI — 6. оп. ²² K — ²³ I — همان بی‌نهان ²⁴ IV — بگذاریم ²⁵ Л — ²⁶ I — دلی نیست اندر جهان ²⁷ I — ندارد ز دل در نهان ²⁸ K, IV, VI — ز رانش ²⁹ Л, I — رادمرد ³⁰ K, I, IV — و ³¹ IV, VI — доб. ³² K, I, IV — که زن باشد از ³³ VI — که گر ³⁴ VI — ز تن ³⁵ K, I, IV — обратный порядок мисра.

ز هر دانشی داستانها زدند
 فزاینده خود دانشی بود و⁸ گرد
 که اندر هنر داد مردی پداد
 بفهرنگ یازان⁴ شدی هوش اوی
 دلاور گوی گشت⁶ خورشیدفش
 بفهرنگ جویان⁷ و آن⁸ یوز و باز
 برافگندن اسپ و هم تاختن⁹
 گسی کن هنرمندرا باز¹⁰ جای
 ز درگاه منذر برفتند¹⁴ شاد
 که اسپان این نیزه‌داران¹⁵ بخواه
 بچشم اندر آرند نوک سمنان
 درم بیش خواهم¹⁷ پریشان کشم
 که ای پره‌نر خسرو نامجوی
 خداوند او هم بتن خویش تست
 مرا رنج و سختی چه باید کشید
 بنیکیت بادا همه ساله¹⁹ کام²⁰
 بتازم نه‌بینم²³ عنان از رکیب²⁴
 بنوروز با باد یارش کنم²⁶
 نشاید بتندی برو کرد زور²⁷
 فسیله گزین از گله‌دار نو

چنین¹ موبدان پیش² منذر شدند
 تن شاهزاده بدیشان سپرد
 چنان گشت بهرام خسرو نژاد
 هنر هرچ بگذشت بر گوش اوی
 چو شد سال آن نامور بر سه⁵ شش
 بموبد نبودش بچیزی نیماز
 باوردگه بر عنان تافتن
 بمنذر چنین گفت کای پاک‌رای
 ازان¹¹ هر یکی را¹² بسی¹³ هدیه داد
 وزان پس بمنذر چنین گفت شاه
 بگو تا به پیچند پیشم عنان
 بهایی کنند آنچه¹⁶ آید خوشم
 چنین پاسخ آورد منذر بدوی
 گله‌دار اسپان من پیش تست
 گر از تازیان اسپ خواهی خرید
 بدو گفت بهرام کای نیک‌نام¹⁸
 من اسپ آن²¹ گزینم که اندر نشیب²²
 چو با تگ²⁵ چنان پایدارش کنم
 وگر آزموده نباشد ستور
 بنعمان بفرمود منذر که رو

120

125

130

135

یازان- П, تازان- K, IV⁴ و- и, K, IV³ نزد- IV² چو این- K, I, IV, VI¹
 اگر- K⁸ ز فرهنگ جویان- VI و چوگان- K, I, IV⁷ بود- K, IV⁶ نو- K⁵
 -K¹¹ همه موبدانرا پ- K¹⁰ تافتن- I, IV بشتافتن- K, VI⁹ هم از- VI و هم- I, IV
 نامداران- VI¹⁵ رفتند با داد- VI بسی هدیه- I¹⁴ یکی- K¹³ کسی را- K, IV¹² پس آن
 روزگار- VI²⁰ سال- K¹⁹ نامدار- VI¹⁸ چند خواهی- IV¹⁷ آنکه- VI آنک- K¹⁶
 ماند- K باید- П²⁵ نهیب- П, K, I, IV²⁴ پیچم- I²³ رکیب- K²² اسپان- K, IV²¹
 کور- П²⁷ -VI²⁶ б. оп.

نهاد¹ من از رای تو دیگر² ست
 ز کار آن گزینند که⁴ باید نخست
 دل از نیکوویها⁷ بشویی همی
 بهمین از تن زندگان¹¹ سر بود
 پیاموزیم تا بدانم¹³ سزاست¹⁴
 خنک آنک¹⁷ بادانشی و بخردیست¹⁸
 بزیر لبان²¹ نام یزدان بخواند
 سوی شورستان²² سرکشی²³ بر هیون
 که در شورستان بودشان²⁵ آبروی²⁶
 دل از تیرگیها بیاموزدش
 بیاموزدش کان بود دلفروز
 همان گوردش رزم³² با بدگمان
 باوردگه باره برگاشتن³⁴

ترا سال هست و خرد کمترست
 ندانی که هر³ کس که هنگام جست
 تو گر باز⁵ هنگام⁶ جویی همی
 همه⁸ کار بی‌گاه⁹ و¹⁰ بی‌بر بود
 هران چیز کان در¹² خور پادشاست
 سر راستی¹⁵ دانشی اینزدیست¹⁶
 نگه کرد¹⁹ منذر بدو²⁰ خیره ماند
 فرستاد هم در زمان رهنمون
 سه موبد نگه کرد²⁴ فرهنگجوی
 یکی تا دبیری پیاموزدش
 دگر²⁷ آنک دانستن²⁸ باز²⁹ و یوز
 و³⁰ دیگر که³¹ چوگان و تیر و کمان
 چپ و راست پیچان عنان داشتین³³

بکار آن کند - K⁴ آذ - VI³ برتر - IV² و غریزتی مبینة لغریزتک - B زهان - J¹
 K¹⁰ بی‌کار - IV⁹ همی - VI⁸ تیرگیها - VI⁷ زور و فرهنگ - K⁶ پای - I, IV⁵ کش ذ
 آنچه‌ان کم - IV¹³ هنرها که اندر - K, VI¹² مردمان - K, VI¹¹ زندگانی ز تن - J¹¹ I - و
 آمد - IV¹⁴ آرد درست - I آمد درست - K¹⁶ راستان - VI¹⁵ رواست - K¹⁴ چون مرا آن - VI¹³
 چو بشنید - K¹⁹ ز آغاز فرجام [هنگام - K] جست - K, I, IV¹⁸ هر که - K¹⁷ نخست
 K²⁴ مهتر - VI²³ مهتری - K²³ موبدان - VI²² برو زیر لب - K²¹ درو - K, VI²⁰
 و نفذ الی بلاد ایران من آتاه - B²⁶ بود با - VI²⁵ شورستانش بود - I, IV²⁵ بیامورد - VI²⁴
 نخچیر بازان - K, I, IV²⁹ ساز نخچیر با - VI²⁸ یکی - I, VI²⁷ بأربعة من المواجدة
 میان پلان - K, I, IV, VI³⁴ تاختین - K³³ تیغ - J, I, IV³² چو - J³¹ سه - K, VI³⁰

[K - ختن] T, I, IV - доб.:

بگـوید بـهـهـرام خـسـر و نژاد * سخن هرچه دارد ز گیتی [کژی - I] بپاد
 T - перед этим б. доб.:

سدیگر که از کار شاهنشاهان * ز گفـتار و کردار کارآگهان
 و الرابع من یسرد علیه سیر الملوک و تواریخهم و یخمره عن أفعالهم الحميدة و أقوالهم - B
 السدیة

همی^۱ اشتر^۲ و اسپ و هودج^۳ گذشت
 ز بازارگه^۴ تا در شه‌هریار
 ز دروازه تا پییش درگاه شاه^۵
 پذیره شدندش همه مرد و زن
 فراوان زنان نژادی بی‌جست
 توانگر گزیده گران‌سایگان^۶
 که آید^۷ هنر بر نژادش^۸ پدید^۹
 بیستند مر دایگی^{۱۰} را میان
 چو شد شیرشیر^{۱۱} و بیباگند یال
 همی داشتندش بمربر بناز
 که آن رای با مهتری بود جفت
 ز من^{۱۲} کودی^{۱۳} شیرخواره مساز^{۱۴}
 چو کارست^{۱۵} بیکارخوارم^{۱۶} مدار
 بفرهنگ نوزت^{۱۷} نیامد^{۱۸} نیاز^{۱۹}
 بدانایسی آهننگ باشد ترا
 بمازی^{۲۰} همی^{۲۱} سرفرازی کنی
 که از من تو بی‌کار^{۲۲} خوردی^{۲۳} مساز
 بسان گوانم^{۲۴} بر^{۲۵} و یال نیست

ز ایوان شاه جهان تا بدشت
 پرستنده و دایه^۱ بی‌شمار
 بم بازارگه بسته آیین^۲ بر^۳
 چو منذر پیامد بشهر یمن
 چو^۴ آمد بآرامگاه از^۵ نخواست
 ز دهقان و^۶ تازی و پرمایگان
 ازین مهتران چار زن برگزید
 دو تازی^۷ دو دهقان ز تخم کیان
 همی داشتندش چنین چار سال
 بدشواری از شیر کردند^۸ باز
 چو شد هفت‌ساله بمنذر چه گفت
 چنین گفت کای^۹ مهتر سرفراز
 بداننده فرهنگیمانم^{۱۰} سپار
 بدو گفت منذر که ای سرفراز
 چو هنگام فرهنگ باشد ترا
 بایوان نمانم که بازی کنی
 چنین پاسخ آورد بهرام باز
 مرا هست دانش اگر^{۱۱} سال نیست

85

90

95

100

۱- I دروازه بد- VI ۵ دایه بد- K ۴ اشتر- K ۳ اشتر- VI ۲ همه- K, VI ۱
 ۲- обратный порядок мисра. K, VI ۸ همه بسته آدین [آیین- VI] بم بازارگاه- K, VI ۷ آدین
 ۳- I ۱۳ زنان بزرگان و آزادگان- K ۱۲ ۱۲. 92. 6. 92. ۱۱ و- LI, K, IV ۱۱ و- K ۱۰ در- K ۹
 ۴- VI ۱۷ در آخر- VI ۱۶ ۱۶- VI 66. 89-91 ۱۵ که اندر نژادش هنر بد- K ۱۴ آمد- IV
 ۵- VI ۲۲ مرا- K ۲۱ تو ای پرهنر- VI ۲۰ کردید- LI ۱۹ شیروار- K ۱۸ بر دایکانی
 ۶- LI, K- ۲۵ (метр нарушен). فرهنگیمان- LI ۲۴ (см. б. 98). بفرهنگ نوزت نیامد نیاز- I ۲۳
 ۷- و لا تترکنی منهمکنا فی المطالاة و- B نیزم- VI و کاهل- K خواهیم- LI ۲۶ گاهست [و- LI]
 ۸- K- ۳۰ ۳۰. 96. 6. 96. ۳۰ تویی کودی شیرخواره بساز- I ۲۹ بیامد- IV ۲۸ توزن- VI ۲۷ الکسل
 ۹- مرا بخردی هست گر- K, I, IV, VI ۳۳ خردی- LI, K, I, IV ۳۲ یکباره- LI, VI ۳۱ چنین
 ۱۰- بن- K ۳۵ یلازم- K, VI ۳۴

همی گفت هر کسی که ما بنده ایم
 که یابد² چنین روزگار از مهان³
 بمر گیرد⁴ و دانش آموزدش
 ز رومی و هندی⁵ و از پارسی
 همه⁶ فیلسوفان بسپاردان
 بگفتند هر یک با آواز نرم
 همه سر بر سر خاک پای تو ایم
 نگر⁷ تا پسندت⁸ که آید همی
 چنین گفت مندر که ما بنده ایم
 هنرهای ما شاه داد همه
 سواریم و گردیم و اسپ افکنیم
 ستاره شمر نیست چون⁹ ما کسی¹⁰
 پر از مهر شاهست مارا روان
 همه پیشش فرزند تو بنده ایم

70

75

80

۳

چو بشنید زو این سخن یزدگرد
 نگه¹¹ کرد از¹² آغاز¹³ فرجامرا
 بفرمود تا خلعتش ساختند
 تنشرا بخلعت¹⁴ پیاراستند
 روان و خرد را بر آورد گورد
 بدو داد پیرماید بهرامرا
 سرشرا بگرددون برافراختند
 ز در اسپ¹⁵ شاه یمن خواستند¹⁶

جهان - VI; جهان (нет рифмы) - K¹; چه باید - VI²; بفرمان خسرو شتابنده ایم - K¹
 بچویند ازو - K⁹; ز چینی - VI⁸; و از هند - K⁷; دارد - I⁶; مهان - VI⁵; یابند - K⁴
 پسند (нет рифмы) - VI¹³; ببین - K¹²; K, I, IV, VI-б. оп.¹¹; همان - I, IV, VI-هم از - K¹⁰
 K¹⁸; نیز مارا پس است - K¹⁷; از - I, IV, VI-¹⁶; VI-б. оп.¹⁵; نشکنیم - I¹⁵; چه - IV, VI-¹⁴
 بدین کار - K²¹; اسپ تازی - VI-اسپ - IV-اسپی - I²⁰; دانش او پس است - K¹⁹; در
 بفرمان - VI-سراینده ایم - K²³; اورا - K, I, IV-²²; روان - IV-دوان - I, VI-داریم شاهها نوان
 داراب - VI²⁸; بدیها - I²⁷; و - IV, VI-доб.²⁶; از - VI-²⁵; یله - K²⁴; اوپیم تا زنده ایم
 K, VI - обратный порядок мисра.²⁹

همی بگذرد تیز بر چشم ما
 همان² خنجر هندوی گردنش
 خرد را بتن بر چو³ جوشن کنی
 که گوپال و شمشیرشان⁵ بد امید
 بزرگی فزون کرد⁶ و⁷ مهرش⁸ بکاست⁹
 همه رسم¹⁰ شاهیش بیکار گشت¹¹
 همان دانشی پر خرد¹³ موبدان
 جفا پیشه شد¹⁵ جان تار یک اوی
 به هیچ آرزو نیز¹⁷ پاسخ نداد
 بژرفی¹⁸ مکافات کردی گناه
 فزاینده¹⁹ اختیر و افسرش¹⁹
 که هرگز نگویند²¹ زان²² بوم²³ و²³ بر
 ز هول شهنشاه بیجان شدند
 همان زیر دستان فریادخواه
 بدان کارها تیز بشتافتی
 فرستاده را راه دادی²⁶ بشرم²⁷
 شمارا²⁹ بدو راه دیدار نیست
 بفرمانش³¹ پیدا شد آن³² راستی³³

کسی کو پیره یزد از چشم ما
 همی¹ بستر از خاک جوید تنش
 بفرمان ما چشم روشن کنی
 تن⁴ هر کسی گشت لرزان چو پید
 چو شد بر جهان پادشاهیش راست
 خردمند نزدیک او خوار گشت
 کنارنگ با پهلوان¹² و ردان
 یکی گشت با باد¹⁴ نزدیک اوی
 ستوده شد از جان او مهر و داد¹⁶
 کسی را نبرد نزد او پایگاه
 هر انکس که دستور بد بر درش
 همه عهد کردند با یکدگر²⁰
 همه یکسر از بیم پیچان²⁴ شدند
 فرستادگان آمدندی ز راه
 چو دستور زان آگهی یافتی
 بگفتار گرم و آواز²⁵ نرم
 بگفتی که شاه از در کار²⁸ نیست
 نمودم³⁰ بدو هرچ درخواستی

15

20

25

شمشیر و - K⁵ تنی - K, IV⁴ برین رزم - K, I, IV, VI³ سر - K² مگر - VI¹
 سر - VI¹⁰ نکاست - I⁹ فرش - K⁸ و - IV, VI⁷ گشت - K, I, IV⁶ گوپال شان
 پر [با - IV] هنر - I, IV, VI¹³ زان بخردان - K¹² I - 6. 17 оп.¹¹ تخت
 سترگی گرفت آن [او - IV] نه [به - IV] مهر و نه [به - IV] داد - K, IV¹⁶ بد - K¹⁵ داد - K¹⁴
 - II, K, I, IV²¹ یک بادگر - I, IV, VI²⁰ VI - 66. 21, 22 оп.¹⁹ بزودی - K, I, IV¹⁸ هیچ - K¹⁷
 ره ندادی - K, VI²⁶ شیرین و آواز - K²⁵ گریبان - K²⁴ و - I²³ آن - IV²² نجویند
 K -³¹ نمودی - VI³⁰ کسی را - K²⁹ بار - K, IV²⁸ ز شرم - VI (нет рифмы); K²⁷ ز غم - K²⁷
 لبرا بیماراستی - VI³³ شود - IV شدی - K, I³² بفرمان

پادشاهی یزدگرد بزه‌گر

۱

سپه‌ها را^۱ دشت^۲ اندر آورد گگرد
 همی بود ازان^۳ مرگ ناشاد شاد
 که هر کس که از داد یابند^۴ بهر
 دل از داد ما شاد و خندان کنید
 وگر دست یازند بدرا بکوش^۷
 بی‌ارامد از^۹ کژی و کاستی
 ز دل کینه و^{۱۰} آژ^{۱۱} بیرون کنیم
 خردمند و بیداردل موبدان
 روانش^{۱۶} ز پیشی^{۱۶} بنیرو بود
 گر از چیز درویش بفرزد^{۱۷} اوی
 بدرویش ما نازش^{۱۹} افزون کنیم

چو شد پادشا بر جهان یزدگرد
 کلاه برادر بسر بر نهاد
 چنین گفت با نامداران شهر
 نخست از نیایش^۵ بیزدان^۸ کنید
 بدانرا نمازم که دارند هوش
 کسی کو بچوید^۸ ز ما راستی
 بهر جای جاه وی افزون کنیم
 سگالش نگوئیم^{۱۲} جز با ران^{۱۸}
 کسی را کجا پر ز^{۱۴} آهو بود
 به بیچارگان بر ستم سازد اوی
 بکوشیم^{۱۸} و نیروش بیرون کنیم

5

10

۱ JI, VI- یابید- VI- از بودش از- K-^۳ شهر- K, I, IV, VI-^۲ د- K, VI-^۱
 وگر دست یابی تو بدرا مکوش- K-^۷ ز مردان- VI-^۶ نخستین ستایش- K- نخست آزمایش
 هرانکس که- K-^۸ همه ساله باشیم نیکی نبوش- VI- مگر آنکه اندرز دارند گوش- IV
 با داوران- VI-^{۱۳} نچوئیم- VI-^{۱۲} آژ با کینه- K-^{۱۱} با- I, IV-^{۱۰} بیمار آورد- K-^۹ جوید
 هستی- JI, K, I-^{۱۶} زبانش- K-^{۱۵} جان پر- VI- دل پر- K, I, IV-^{۱۴} (метр нарушен).
 VI- بارش- IV-^{۱۹} بتازیم- K-^{۱۸} گردن برافرازد- I, IV, VI-^{۱۷} سر از کرد کرده برافرازد- K-^{۱۷}
 بر بخشش

همان گیتی افروز دارد مرا
 ازان به که بیداد گنج آگنم²
 بدشمن رسد بی گمان گنج ما⁵
 جهاندار باشد ترا یار بس⁶
 تو تخم بدی تا توانی مکار
 بیالیز⁸ آن سرو یازان⁹ بغفت
 دل کهتران¹¹ پر ز تیمار بود
 یکی کهتر¹³ از وی برادرش بود
 همان مهر شاهی و تخت و کلاه
 برو سالیان برگزشته دو هفت¹⁵
 تو از باد¹⁶ تا چند رانی سخن
 در تو به بگزین¹⁷ و راه خرد
 خرد مایه باد¹⁹ سخن سود باد
 بتاریکی اندر بمافد²¹ همی
 بپیری²³ سرآرد نباشد²⁴ شگفت
 بیالا سرش برتر²⁶ از انجمن
 سر تخت او²⁷ افسر ماه باد
 ورا²⁸ باد²⁹ تاج³⁰ کیبی شادکام
 وزو دست بدخواه کوتاه باد³²

جهاندار پیروز دارد مرا
 گر اندر جهان داد بپیراگنم¹
 که³ ایدر بماند همه⁴ رنج ما
 که تخت بزرگی نماند بکس
 بد و نیک مانند ز ما⁷ یادگار
 چو شد سال آن پادشا بر دو هفت
 بیک¹⁰ چند گه دیر تیمار بود
 نمودش پسر پنج¹² دخترش بود
 بدو داد ناگاه¹⁴ گنج و سپاه
 جهاندار برنا ز گیتی برفت
 ایا شست و سه ساله مرد کهن
 همان روز تو ناگهان بگذرد
 جهاندار زین پیر¹⁸ خشنود باد
 اگر در سخن موی کافد²⁰ همی
 گر او این سخنها که اندرگرفت²²
 بنام²⁵ شهنشاه شمشیرزن
 زمانه بکام شهنشاه باد
 کزویست کام و بدویست نام
 بزرگی و دانش و راه³¹ باد

15

20

25

30

¹ Л — б. стоит перед б. 16. ² K — б. оп. ³ Л — گر ⁴ K, I, IV — همی ⁵ Л — б. стоит перед б. 16. ⁶ K, I, IV, VI — б. оп. ⁷ IV — همی ⁸ K, I — بنالید IV — بنالید VI — بیالین VI — بیالین ⁹ I, IV — شادان VI — داران T — نازان ¹⁰ K — همی ¹¹ K, VI — مهتران ¹² Л — هیچ B — ¹³ VI — ب. оп. ¹⁴ K, I, IV, VI — ناکام ¹⁵ VI — ب. оп. ¹⁶ I, IV, VI — باده ¹⁷ K — برگیر ¹⁸ I, IV — بنده ¹⁹ K — بادش ²⁰ K — اندر ²¹ Л, I, IV, VI — شکافد B — شکافد ²² Л — بگفت (нет рифмы). ²³ VI — بتمیزی ²⁴ K — چه باشد ²⁵ VI — ندارد IV — ²⁶ K — بفر ²⁷ I, IV — وی ²⁸ I, IV — وزو ²⁹ K — وزو ³⁰ K — تاج ³¹ Л — یار (нет рифмы). ³² VI — вместо бб. 31—33: A 31—B 33 (глагография).

پادشاهی بهرام شاپور

همی داشت سوک پدر چند گاه
 چنین گفت بر تخت شاهنشاهی
 بدانید کان گنج نپراگند
 بدانیدش را دل پر از دود باد
 که کاهنده و هم فزاینده ایم
 که نغزود در پادشاهی نه کاست⁷
 خردمند و بیدار و دانا بود
 بویژه خداوند دیهیم و⁸ تخت
 برافشان که دانش نیاید بمن
 چو خواهی که نیکی¹¹ ماند بجای¹²
 بیبایی بپاداش خرم بهشت
 بمانی بچنگ¹⁴ هوا بی نوا
 بدان تا¹⁶ بمانی¹⁷ بگرم و گداز
 که چون سر بیارم¹⁹ بدین تیره خاک

خردمند¹ و شایسته بهرامشاه²
 چو بنشست بر جایگاه مہی
 کہ هر شاه کز داد گنج آگند
 ز ما ایزد پاک خشنود باد
 همه دانش اوراست⁴ ما بنده ایم
 جهاندار یزدان بود⁵ داد و⁶ راست
 کسی کو ببخشش توانا بود
 نیاید کہ بندد در گنج سخت
 وگر چند بخششی⁹ ز گنج سخن
 ز نیک و بدیها بیزدان¹⁰ گرای
 اگر زو شناسی همه¹³ خوب و زشت
 وگر برگزینی ز گیتی هوا
 چو داردت یزدان بدو دست یاز¹⁵
 چنین است امیدم بیزدان¹⁸ پاک

5
10

دل پدرد - VI; K - سال (нет рифмы); بهرام شایسته مرد - VI² و - VI, I, IV; K⁴ اورا و - K⁴ که باشد خداوند - VI⁶ VI - B. op.⁷ K⁹ که روش آبیی چنین - L¹³ K - B. op.¹² نیکی ب - VI¹¹ بدیهای یزدان - VI¹⁰ L, K, I, IV -¹⁷ همیشہ - K, I, IV¹⁶ چو از بد نداری همی دست باز - VI¹⁵ بکام - VI¹⁴ درآرم - VI¹⁹ نیارم - I من نیازم - K نمازی - L¹⁹ امید یزدان - L¹⁸ بمانی همیشہ - VI¹⁸ بمانی

جهانجوی شاپور جنگی بمرد
 میاز¹ و مناز² و متاز³ و مرنج
 که بهر تو اینست زمین تیره گوی
 که گر⁶ باز⁷ یابی⁸ به پیچی⁹ بندرد¹⁰
 چنین است کردار این چرخ تیر
 کلاه کیی دیگری را سپرد
 چه تازی⁴ بکین و چه نازی بگنج⁵
 هنر جوی و راز جهانرا مجوی
 پژوهش¹¹ مکن¹² گرد رازش مگرد
 چه با مرد برنا چه با مرد پیر¹³

بساز و بناز و بهاز - I بتاز و بناز و بساز - K³ میاز - VI متاز - IV² مناز - IV, VI¹
 جویی - K⁸ راز - VI ناز - IV⁷ اگر - IV⁶ برنج - I⁵ یازی - K, I, IV⁴ میاز - IV
 ب. op. - K, I, IV, VI¹³ کن و - JI¹² نکوهش - IV¹¹ ز درد - K, I, IV, VI¹⁰ پیچد - JI⁹

- اگر سفله گر¹ مرد باشرم و راد² 15
سیم کو⁵ میانه گزینند⁶ ز کار
چهارم که پپراگند¹⁰ بر گزاف
دو گیتی بیاید دل مرد راد
بدین گیتی اورا¹⁴ بود نام زشت
دو گیتی نیاید دل¹⁷ مرد لاف
ستوده کسی کو میانه گزید
شمارا جهان آفرین یار باد²⁰ 20
جهاندارمان²¹ باد فریادرس
بگفت این و از پیش²³ برخاستند
چو شد سالیان پنج بر²⁴ چار ماه²⁵
جهان شد پر از یوز و بازان²⁶ و سگ
ستاره زدند از پی²⁸ خوابگاه 25
سه جام³⁰ می خسروانی بخورد
پراگنده گشتند لشکر³¹ همه
بخفت او و از دشت برخاست باد
فروبرده³³ چوب ستاره بکنند
- بآزادگی³ یکدل و یکنهاد⁴
بسند⁷ آیدش⁸ بخشش کردگار⁹
همی¹¹ دانشی نام جوید ز لاف
نیاشد دل سفله یک¹² روز¹³ شاد
بدان گیتی اندر¹⁵ نیاید بهشت¹⁶
که پپراگند خواسته بر¹⁸ گزاف¹⁹
تن خویشرا آفرین گسترید
همیشه سر بخت بیدار باد
که تخت بزرگی نماید بکس²²
ز یزدان برو آفرین خواستند
بشد شاه روزی بنخچه پیرگاه
چه پزنده و چند تازان²⁷ بتنگ
چو چیزی بخورد و بیاسود²⁹ شاه
پراندیشه شد سر سوی خواب کرد
چو در خواب شد شهریار رمه³²
که کس باد ازان سان ندارد بیاد
بزد بر سر شهریار بلند

گر- K, VI-⁵ بددل و بدنهاده- K-⁴ وگر پرخرد- IV-³ داد- K, I, IV, VI-² یا- VI-¹
نیرو کند- IV, VI-¹⁰ روزگار- K, I, IV, VI-⁹ آید از- K, VI-⁸ پسند- IV-⁷ گزینی- K, VI-⁶
VI-¹⁶ او خود- IV-¹⁵ اندر- K, I, IV-¹⁴ داد- K-¹³ از- K, I-¹² به پی- K, I, IV, VI-¹¹
IV-¹⁸ بگیتی نماید همان- VI-^{VI} ز نیکی [گیتی- IV] نماید همان- I, IV-¹⁷ 66. 16, 17. оп.
جای- VI-²³ VI-²² ب. оп. جهان آفرین- K-²¹ باد یاد- Л-²⁰ K-¹⁹ ب. оп. از
باز و- K-²⁶ شش باد و ماه зачеркнуто и надписано ماه- Л-²⁵ یا- K, I, IV, VI-²⁴
K-³¹ جام از- VI-³⁰ بر آسود- K, VI-²⁹ بر- K, I, IV, VI-²⁸ چنگ یازان- IV-²⁷ از یوز
برد و- Л-³³ دلیران و هم پیشکاران همه- K-³² یاران- IV, VI-^{VI} گردان- I-^I بازان

پادشاهی شاپور سوم

از ایران³ بسی شاد و بهری دژم
جهان دیده و رایزن موبدان
نگیرد ازین پس⁵ بر ما فروغ
که از رای باشد بزرگی بجای⁸
نیایی پیماغ¹⁰ اندرون چون نگار¹¹
گوازه¹³ نیاید زدن بر کسی
نیاید روانرا بزهر آژدن
بکاهد بگفتار خود¹⁴ آبروی¹⁵
تو بشنو که دانش نگرده کهن
بگرد طمع تا توانی¹⁹ مگرد
همان نیز با مرد ناپاک رای²⁰
گذر زین چهارانش²² کمتر²³ بود

چو شاپور بنشست¹ بر جای² عم
چنین گفت کای⁴ نامور بخردان
بدانید کان کس که گوید دروغ
دروغ از بر ما⁶ نباشد ز رای⁷
همان مر تن⁹ سفله را دوستدار
سری را¹² کجا مغز باشد بسی
زبانرا نگهدار بایید بُدن
که بر انجمن مرد بسپارگوی
اگر دانشی مرد راند¹⁶ سخن
دل مرد مطمع¹⁷ بود پر ز¹⁸ درد
مکن دوستی با دروغ آزمای
سرشت تن از چار²¹ گوهر بود

5

10

ازان پس - I, IV - با⁴ یشان - VI³ تخت - K² بنشست شاپور - VI¹
VI - بدن - K⁹ VI - ب. on. بپای - K⁸ برای - J⁷ آزمایی - K, I, IV⁶ نگیرد
I - جو مکار - I¹¹ چوب کار - K¹¹ نیاری بکاخ - VI¹⁰ مردم
طامع - I¹⁷ گوید - VI¹⁶ VI - 66. 7, 8 on. خویش - K, I, IV¹⁴ کراره - K¹³ کسی را
بگرد در آز هرگز - K, VI¹⁹ دل آرزو مرد باید [باشد - VI] - K, VI¹⁸ طالع - IV
که با مرد هر جای - K²³ که آتش درین چار - IV, VI²² خای - K²¹ پاکیزه رای - J²⁰
درخور

نجست از کسی باژ و ساو¹ و خراج
 مـر اورا نکوکار زان خواندند
 چو شاپور گشت از در تاج و گاه
 نگشت آن دلاور ز پیمان خویش
 همی رایگان داشت آن گاه² و تاج³
 که هر کس تن آسان ازو ماندند
 مر اورا سپرد آن خجسته کلاه⁴
 بمردی نگه داشت سامان⁵ خویش⁶

15

پیمان — IV⁵ . б. оп. I⁴ — تخت عاج — VI³ او تخت — K² ساو و باژ — I, IV¹
 (нет рифмы). VI⁶ — б. оп.

پادشاهی^۵ اردشیر نکوکار

بیماراست آن تخت شاپور پیر
 بر^۱ پایه^۲ تخت زرین نشاند
 نخواهم که باشد کسی را گزند
 به بینند تیزی و آرام^۵ من
 بسازیم ما با جهان جهان
 ازیرا که فرزند او بود خرد^۶
 که از بدسگالان بشست او زمین
 شود نزد او گاه^۸ و تاج^۹ ارجمند
 که پیمان چنین کرد^{۱۱} شاپور شاه
 همان از پدر یادگار ویام
 بکوشید و آیین و داد آورد^{۱۲}
 چو مردی^{۱۳} همه رنج ما^{۱۴} یاد گشت^{۱۵}
 بخورد و ببخشد چیزی^{۱۶} که خواست

چو بنشست بر گاه شاه اردشیر
 کمر بست و ایرانیانرا بخواند
 چنین گفت کز دور چرخ بلند
 جهان گر شود رام با^۳ کام^۴ من
 ورا ایدونک با ما نسازد جهان
 برادر جهان ویژه ما را سپرد
 فرستم روان^۷ ورا آفرین
 چو شاپور شاپور گردد بلند
 سپارم بدو گاه و تاج^{۱۰} و سپاه
 من این تخت را پایکار ویام
 شما یکسره داد یاد آورد
 چنان دان که خوردیم و بر ما گذشت
 چو ده سال گیتی همی داشت راست

5

10

نه بینند چیزی بجز نام- VI-^۵ نام- K-^۴ بر- VI-^۳ نامور- K-^۲ بران- VI-^۱
 چو [جن- I] از باغ بر کند و با دخمه برد- IV, I دل از تاج برکنند و زی دخمه برد- K-^۶
 I, IV- تاج و گنج- VI, K-^{۱۰} تاج و تخت- K-^۹ کاخ- VI-^۸ فرستیم جان- VI, I, K-^۷
 I, VI-^{۱۵} تن- K, IV-^{۱۴} رفتی- K-^{۱۳} بست- VI, K-^{۱۱} تاج و گاه
 چندان- VI, IV, I-^{۱۶} زن سو- K-^{۱۶} 6. on

چو اندرز بنوشت¹ سالی بزیست
 تو اندر جهان تخم زفتی² مکار
 چنین برده رنج تو دشمن خورد
 برین⁷ کار⁸ فرخ نشیمن بود
 ز خمی¹¹ که هرگز¹² نگیرد¹³ کمی
 ز بیشی¹⁵ چرا جویم آیین و فر¹⁶
 بگویم ز¹⁷ گفتار من یاد گیر

برادر چو بشنید چندی گریست
 برفت و بماند این سخن یادگار
 که هم³ یک زمان⁴ روز تو بگذرد
 چو آدینه⁵ هر مزد⁶ بهمن بود
 می لعل پیش آور⁹ ای¹⁰ هاشمی
 چو شست و سه شد سال شد¹⁴ گوش کر
 کنون داستانهای شاه اردشیر

655

660

آیین - K⁵ که آخر همی - VI⁴ همی - K³ زشتی - IV, VI² پیوست - IV¹
 آورم - I, VI¹⁰ آر - K⁹ کاخ - K, I, IV, VI⁸ بدین - K, VI⁷ و K - доб.⁶ آدینه - IV, VI
 I, ¹³ که خمّش ز بیشی - VI چشمش - I, IV جنبش - L¹² ز بیشی - L¹¹ آور و - IV
 تو - I, IV, VI¹⁷ VI - 6. оп.¹⁶ گیتی - K, I, IV¹⁵ سه سالم شد و - I, IV¹⁴ بگیرد - VI

جهان زو شود زود¹ زیور و زیور
 همان² نام او شاه بی‌دین بود³
 که او یست دارندۀ جان و هوش⁴
 ز نیکیش باید دل و دست شست
 همان از درش مرد خسرو پرست⁵
 دل‌ترا ز⁶ کژی بشوید همی
 همه کارش اندر فزایش بود
 بگرد در آزادان⁷ بگرد
 بچوید⁸ خردمند هرگونه کار
 ز دشمن نتابد گنج⁹ جنگ¹⁰ روی
 بداند فزونئی مرد¹¹ نژاد
 نخواهد که مهتر سپاهی بود¹²
 همان باگهر¹³ در پرستان خویش
 همی‌بارد از شاخ بار¹⁴ درخت
 سپاهی¹⁵ در گنج دارد نگاه¹⁶
 تو از گنج شاد و سپاه از تو شاد
 سزد¹⁷ کت¹⁸ شب تیره آید بکار
 چو ایمن شدی¹⁹ راست کن کار خویش
 اگر تیره‌ای گر²⁰ چراغ جهان²¹

چنین همچو شد شاه بیدادگر
 بدویر پس از مرگ نفرین بود
 بدین دار چشم و بدان دار گوش²²
 هر²³ پادشا کو جزین راه جست²⁴
 ز کشورش بپراگند زیردست²⁵
 نه‌بینی که دانا چه گوید همی
 که هر شاه کورا ستایش بود
 نکوهیده باشد جفاپیشه²⁶ مرد
 بدان ای برادر که از شه‌ریار
 یکی آنک پیروزگر باشد اوی
 دگر آنک لشکر بدارد²⁷ بداد
 کسی که ز در پادشاهی بود
 چهارم²⁸ که با²⁹ زیردستان خویش
 ندارد در گنجرا بسته‌سخت
 ببااید³⁰ در پادشاهی سپاه
 اگر گنجت³¹ آباد داری بداد
 سلیحت در³² آرایش خویش دار
 پس ایمن مشو بر نگهدار خویش
 سرانجام³³ مرگ آیدت بی‌گمان

635

640

645

650

¹ K, I, IV, VI—پای ² K, VI—همه ³ K—обратный порядок мисра. ⁴ Л, I, IV—خشم
⁵ Л, I—چشم و چشم ⁶ K—جز ⁷ I—را ⁸ Л—جهان‌دیده ⁹ K—بید آگند زود دست
¹⁰ Л—ب ¹¹ Л—ب ¹² K—ب ¹³ K, IV, VI—نچوید ¹⁴ Л, I—دجویاد ¹⁵ K—رزم
¹⁶ K, VI—ندارد ¹⁷ Л, K—مردم ¹⁸ K—ب ¹⁹ K—ب ²⁰ K—ب ²¹ K—ب ²² K—ب
²³ K—ب ²⁴ K—ب ²⁵ K—ب ²⁶ K—ب ²⁷ K—ب ²⁸ K—ب ²⁹ K—ب ³⁰ K—ب
³¹ K—ب ³² K—ب ³³ K—ب

بدو داد دیهیم و مهر^۲ شهان^۳
 که کار جهان بر دل آسان مگیر
 پی^۵ پادشاهی ندارد نگاه
 بزفتی^۸ سر سرفرازان بود^۷
 کزو شاد باشد دل زبردست
 جهانرا^۹ بدین^{۱۰} رهنمونی کند
 بابر اندر آرد سر و افسرش^{۱۲}
 بهخششی^{۱۳} ز دل^{۱۴} رنج^{۱۵} بپراگند^{۱۶}
 پی^{۱۷} مردمی را نگه داشتین
 خرد باید و^{۱۸} حزم^{۱۹} رای درست
 هم آموزش^{۲۰} مرد برنا و پیر
 برو کامها تازه دارد سپهر^{۲۱}
 مگر مردم پاک^{۲۲} و یزدان پرست^{۲۳}
 دگر آلت^{۲۴} تن سپاه تنند^{۲۵}
 بنومیدی از رای^{۲۶} پالوده گشت
 سپه چون زید شاه^{۲۸} بی پهلوان
 تن بیروانرا بخاک افگند^{۳۰}

چو بشنید^۱ شاپور پیشی مهان
 چنین گفت پس شاه^۴ با اردشیر
 بدان ای برادر که پیداد شاه
 باآگندن گنج شادان^۶ بود^۷
 خنک شاه باداد و یزدان پرست
 بداد و بهخششی فزونی کند
 نگه دارد از دشمنان کشورش^{۱۱}
 بداد و آرام گنج آگند
 گناه از گنه کار بگذاشتین
 هرآنکس که او این هنرها بجست
 بهاید خرد شاهرا ناگزیر
 دل پادشا چون گراید بمهر
 گنه کار باشد تن زبردست
 دل و مغز مردم دو شاه تنند
 چو مغز و دل مردم آلوده گشت
 بدان تن سراسیمه^{۲۷} گردد روان
 چو روشن نباشد بپراگند^{۲۹}

620

625

630

که او - K^۵ گفت شاپور - VI^۴ جهان - I, IV, VI^۳ تاج و - VI^۲ بنشست - VI^۱
 جهانی - IV^۹ بزشتی - VI^۶ برفتن - IV^۸ شود - K^۷ یازان - VI^۶ تازان - IV^۴ نازان - I^۶
 ز دل - IV^{۱۴} گل - L^{۱۴} ز بخشش - IV^{۱۳} ب. оп. - VI^{۱۲} لشکرش - IV^{۱۱} برین - K^{۱۰}
 یافت با - K^{۱۸} ره - K^{۱۷} 623-625: A 623-B 625. - вместо бб. I^{۱۶} گنج - K^{۱۵}
 و оп. - IV, VI^{۲۲} 639. - б. стоит после б. - K, I, VI^{۲۱} آموزش - IV, VI^{۲۰} و оп.
 IV, VI^{۲۳} - доб.:

آگدر زو دل شاه کیمن آورد * همی [همه - IV] رخنه در داد و دین آورد
 VI - доб.:

چو فرزندی باشد ورا زبردست * بدو شاد و آباد و یزدان پرست
 IV - доб. этот б. перед б. 634. از I, IV^{۲۵} - доб. (нет редифа); VI - б. оп.
 شود زود - K^{۲۹} شاد - IV^{۲۸} در آسیمه - I, IV^{۲۷} خردمندی از شاه - K^{۲۸} راه - L^{۲۶}
 نباشدش بپراگند - IV^{۳۰} افگنید - VI^{۳۰} 634, 635 оп. I^{۳۰} بپراگند

که در باغ با^۱ گل ندیدند خار
 ز بس کوشش و جنگ و نبردنگ^۳ اوی^۴
 بدی را^۵ بگیتی نشیمن نماید
 بشد^۷ سالمانش بهفتاد و اند
 ابا موبد موبدان^۸ اردشیر
 بداد^۹ و خرد بر سر افسرش بود
 توانا و دانا بسود و زیان^{۱۰}
 هنوز از جهان^{۱۲} نارسیده^{۱۳} بکام
 که ای گرد و چابک سوار دلیر^{۱۴}
 زبازرا به پیمان گروگان کنی
 بگاه دلیری و گردی رسد^{۱۶}
 تو دستور باشی ورا^{۱۹} نیکخواه
 همان گنج و لشکر گذارم^{۲۱} بتو
 بپیش بزرگان و پیش دبیر^{۲۴}
 که دیهیم و تاج^{۲۶} کیی را سزد^{۲۷}
 نسازم^{۲۹} جزاز^{۳۰} نیکخواهی ورا

ز شاپور زان گونه شد روزگار
 ز داد و ز رای و ز آهنگ^۲ اوی
 مر اورا بهر بوم دشمن نماید
 چو نومید شد^۶ او ز چرخ بلند
 بفرمود تا پیش او شد دبیر
 جوانی که کهتر برادرش بود
 ورا نام بود اردشیر جوان
 پسر بد یکی^{۱۱} خرد شاپور نام
 چنین گفت پس شاه با اردشیر
 اگر^{۱۵} با من از داد پیمان کنی
 که فرزند من چون بمردی رسد
 سپاری بدو تخت^{۱۷} و گنج^{۱۸} و سپاه
 من^{۲۰} این تاج شاهی سپارم بتو
 بپذیرفت^{۲۲} زو این سخن^{۲۳} اردشیر
 که چون کودک او^{۲۵} بمردی رسد
 سپارم^{۲۸} همه پادشاهی ورا

605

610

615

^۱ K, I, IV, VI-بر ^۲ K- فرهنگ ^۳ K, I, IV- جنگ ^۴ VI-б. оп. ^۵ VI-
 نامور-I همان دانش و موبد و-^۶ K ^۷ K, I, IV, VI- که شد ^۸ K- موبدان
 I, IV, VI-б. оп. ^۹ K, VI- داد ^{۱۰} K, I, ^{۱۱} K-
 همی [نمید I هنر IV]-^{۱۲} K- از اختر همان ^{۱۳} I, IV, VI-
 I, IV, VI-^{۱۴} K, I, IV, VI- [وزیر-K]-^{۱۵} K, I, IV, ^{۱۶} K, VI-
 که باد بزرگی-^{۱۷} K- آن تعاهدنی علی آن تسلیمه الی ولدی عند باوغه مبلغ الرجال-B
 I-^{۱۸} I, IV- تخت و تخت ^{۱۹} K- او ^{۲۰} K- چو ^{۲۱} K- که دارم ^{۲۲} IV-
 VI-^{۲۳} I, IV- تخت ^{۲۴} K- وی ^{۲۵} K-^{۲۶} K, I, IV-
 VI-^{۲۷} K- نیکخواهی ^{۲۸} K, I-^{۲۹} K, I-^{۳۰} VI- نسا زد-
 66. 613-616 оп., см. 613. ^{۳۰} VI- نسا زد-^{۲۹} K, I-^{۲۸} K, I-^{۲۷} K-^{۲۶} K, I, IV-^{۲۵} K-^{۲۴} K-^{۲۳} I, IV-^{۲۲} IV-^{۲۱} K-^{۲۰} K-^{۱۹} K-^{۱۸} I, IV-^{۱۷} K-^{۱۶} K, VI-^{۱۵} K, I, IV, ^{۱۴} K, I, IV, VI- [وزیر-K]-^{۱۳} I, IV, VI-^{۱۲} K- از اختر همان ^{۱۱} K-^{۱۰} K, I, IV, VI-^۹ K, VI-^۸ K- موبدان ^۷ K, I, IV, VI-^۶ K, I, IV, VI-^۵ VI-^۴ VI-^۳ K, I, IV, VI-^۲ K-^۱ K, I, IV, VI-

یکی برمنش مرد مازی بنام²
 ز دین آوران چه آن برترم³
 به پیغمبری شاه را یار خواست
 جهاندار شد زان سخن بدگمان⁴
 ز مازی فراوان⁸ سخنها برآند
 فتادستم از دین او در گمان
 مگر خود بگفتار او بگروید¹²
 نه بر مایه¹⁵ موبدان موبدست¹⁶
 چو بیند ورا¹⁷ کی گشاید زبان
 سخن گفت با او ز اندازه پیشی
 بگفتار¹⁹ موبد ز دین کهن
 بیزدان چرا آختی خیره دست²⁰
 بدودر²² مکان و زمان²³ آفرید
 ز هر گوهری گوهرش برترست²⁵
 کزویت²⁶ پناهست و زویت²⁷ گزند
 جزو²⁸ کرد نتواند این کرده²⁹ کس³⁰

بدان¹ چربدستی رسیده بکام
 بصورت گری گفت پیغمبرم
 ز چین⁴ نزد شاپور شد بار خواست
 سخن⁵ گفت مرد گشاده زبان
 سرش تیز⁷ شد موبدانرا بخواند
 کزین مرد چینی⁹ و چیره زبان¹⁰
 بگوید و هم زو¹¹ سخن بشنود
 بگفتند¹³ کین¹⁴ مرد صورت پرست
 ز مازی سخن بشنو او را بخوان
 بفرمود تا موبد آمدش¹⁸ پیشی
 فرو ماند مازی میان سخن
 بدو گفت کای مرد صورت پرست
 کسی²¹ کو بلند آسمان آفرید
 کجا نور و²⁴ ظلمت بدواندرست
 شب و روز و گردان سپهر بلند
 همه کرده کردگارست و بس

570

575

580

و كان رجلا عذب الكلام حلو البیان يخلب القلوب و يسحر بـ VI-6. op.; ازان K-¹
 Л-доб.:³ العيون

همی کرد دعوی هر برتری * بصورت گری هم به پیغمبرم
 VI-⁸ تیره K, IV-⁷ فتادند از دین او در گمان IV-⁶ چین K-⁵ چین VI-⁴
 K-¹² بگوید وز وی VI-¹¹ شیرین زبان IV, VI-¹⁰ چینی IV, VI-⁹ ز هر در
 L-¹⁷ برترست L, K-¹⁶ پایه IV-¹⁵ کای VI-¹⁴ یکی گفت K-¹³ نگروید
 K, VI-²⁰ вместо бб. 576-580 дает А 576-B 580 (гапло-
 графия). VI-²⁵ K, VI-²⁴ L, IV-²⁴ زمان و مکان K, VI-²³ زمین و K-²² یکی VI-²¹
 چو او VI-²⁸ IV-²⁸ چنو VI-²⁸ پناه و ازویت VI-²⁸ هم زو K, I-²⁷ ازویت IV-²⁶ VI-²⁶ op.
 K, I-³⁰ op. VI-²⁹ هیچ

555 چنمین¹ گفت کاینست فرجام ما
یکی را همه³ زفتی و ابله‌پیست
برین و بران روز هم بگذرد
بتخت کیان اندر آورد پای
وزان پس بر⁷ کشور خوزیان
560 ز بهر اسپران یکی شهر کرد
کجا خرم آباد بد نام شهر
کسی را که از پیشش بمرید دست
پر و¹⁴ بوم او¹⁵ یکسر اورا بدی
یکی شارسرستان کرد دیگر بشام
565 باهواز کرد آن سپهر شارسرستان
کنام اسپرانش کردند نام

۱۵

ز شاهیش بگذشت پنجاه²¹ سال
بیامد یکی مرد گویا ز چین
که اندر زمانه نبودش هم‌مال
که چون او مصور نه بینند²² زمین

1 K -- همی 2 T (метр нарушен) ندانیم کجا 3 IV -- همی 4 K --

یکی در جهان سالیانها غمپیست * یکی را همه شادی و خرمیست
5 K, I, IV --

برین و بران بگذرد روزگار * خنک مردم پاک پرهیزگار
VI--вместо бб. 555--557 (гаплография):

چنمین گفت کاینست فرجام کار * بران و برین بگذرد روزگار
بوم و بر I, IV, VI -- بی K⁹ فراوان فرستاد K⁸ سوی K⁷ K⁶ --обратный порядок мисра.
آن K, I, IV -- و оп. و L¹⁴ و L¹³ -- доб. بوم IV¹² I -- б. оп. و زو بود VI¹⁰
و هی التی B²⁰ یافته VI¹⁹ کردیش نام I¹⁸ خواندش VI -- گفتش IV¹⁷ VI -- б. оп.¹⁶

سمتها العرب السوسی و هی مدینة الی جاذب الحصن الذی فیه ثابوت فیه جثة دانیال
22 K, ثم إنه بعد خمسين سنة من ملكه ظهر مانی المصور من أرض الصين -- B هفتاد L²¹
I, VI -- دید در

همش کپش¹ زردشت و زند است² و است
 نخواستیم است³ و دین کهن
 بکین⁴ مرد شهری⁵ بزین⁶ برنشست⁷
 که اندر نصیبین ندادند⁸ راه
 سپاهی فرستاد بی مر بر⁹
 کشد دین اورا نشاید¹² ستود
 سواران و شپهران روز نبرد¹⁸
 دران شهر از جنگ بس تنگ بود¹⁴
 نهادند بر زنده بند گران
 نوشتند نامه بر¹⁶ شهریار
 بفرمود تا باز گردد سپاه¹⁷
 همان بر جهان کامگاری گرفت
 همی بود یک چند با تاج و گاه
 بدان کامگاری¹⁹ رسانیده بود
 ز خوبان مر اورا دلارام کرد
 بداد و گسی کردش آراسته
 بزاری و خواری و زخم²² کمند²³
 فرار آوریده ز هر سو برنج
 همی بود²⁵ یک چند لب²⁶ پر ز باد
 کلاه کپی²⁹ دیگری را⁵⁰ سپرد
 بتابوت وز مشک بر سر کلاه

که دین مسیحی ندارد درست
 چو آید ز ما برنگیرد سخن
 زبردست شد مردم زبردست
 چو آگاهی آمد بشاپور شاه
 ز دین مسیحی برآشفست شاه
 همی گفت¹⁰ پیغمبری کیش¹¹ جهود
 برفتند لشکر بکردار گرد
 بیک هفته آنجا همی جنگ بود
 بکشتند زیشان فراوان سران
 همه خواستند آن زمان¹⁵ زینهار
 بپخشیدشان نامردار شاه
 بهر¹⁸ کشوری نامداری گرفت
 همی خواندندیش پیروز شاه
 کنیزک که اورا رهازیده بود
 دلفروز و²⁰ فرخ پیشی²¹ نام کرد
 همان باغبانرا بسی خواسته
 همی بود قیصر بزندان و بند
 بروم اندرون هرچ²⁴ بودش ز گنج
 بیاورد و یکسر بشاپور داد
 سرانجام²⁷ در بند و زندان²⁸ بمرد
 برومش فرستاد شاپور شاه

535

540

545

550

همه گبر زندست و زردشت VI همی گبرگی ورزد و زند I-2 همه دین IV-1
 K-8 533-536 op. K-66. 7 برین IV-6 دینی I-5 بسی VI-یکی IV-4 وستا I-3
 K-10 که اندر نصیبین ندارند راه K-9 ندارند I, IV فرستاد بی مر سپاهش ب
 K-15 K, I-6 op. 14 K, I, IV, VI-6. op. 13 K, I, IV, VI-6. op. 12 K-نماید I, IV-11 که گفتند
 ز هر VI-18 شان باز گشتن بر راه IV-17 سوی IV-16 از یلان
 I, 23 و VI-دوب. VI-ختم K-22 دلفروز خود فرخش IV-21 و K, VI-20 نامداری VI-19
 K, 28 بفرجام K-27 دل K-26 زیست I, VI-25 آنچه VI-هر که I, IV-24 گزند VI-
 قیصری را I, VI-30 شهی IV-مهی I, VI-29 با بند گریان I-

515 همه مهتران نزد شاه آمدند
 چو دینار پیمیشش فروریختند
 بیخ‌شود⁴ شاپور و بنواختشان
 برانوش را گفت کز شهر روم
 بایران زمین آنچ⁶ بد شارسستان
 520 عوض⁸ خواهم آنرا که ویران شدست
 برانوش گفتا⁹ چه باید¹⁰ بگوی
 چنمین داد پاسخ گرانمایه شاه
 ز دینار رومی بسالی سه بار
 دگر آنک باشد نصیبین مرا
 برانوش گفتا¹⁷ که ایران تراست
 525 پذیرفتم¹⁹ این مایه²⁰ باز و ساو
 نوشتند عهدی ز شاپور شاه
 مگر با سزاواری و²³ خترمی
 ازان پس کسی کرد و بنواختشان
 چو ایشان برفتند لشکر براند
 530 همی رفت²⁷ شادان باصطخر پارس
 چو اندر²⁹ نصیبین خمر یافتند
 که مارا نیاید که شاپور شاه
 برهنه سر و بی کلاه¹ آمدند
 بگسترده زر² کهن³ بیخ‌تند³
 بخوبی بر اندازه بنشاختشان
 پیامد⁵ بسی مرد پیداد و شوم
 کنون گشت یکسر همه⁷ خارسستان
 535 کنام پلنگان و شیران شدست
 چو زنهار دادی مه برتاب روی¹¹
 چو¹² خواهی که یکسر بیخشم گناه
 همی داد¹³ بایید هزاران¹⁴ هزار
 چو خواهی که کوته شود¹⁵ کین مرا¹⁶
 نصیبین و دشت¹⁸ دلیران تراست
 که با کین و خشم²¹ نداریم تاو
 کزان پس نراند ز ایران²² سپاه
 کجا روم را زو نیاید²⁴ کمی²⁵
 540 سر از²⁶ نامداران برافراختشان
 جهان آفرین را فراوان بخواند
 که اصطخر بد بر زمین²⁸ فخر پارس
 همه جنگ را³⁰ تیز بشتافتند
 نصیبین بگیرد بیارد سپاه

(нет рифмы); K-3 زر بر گهر- K, I, IV-2 بی گناه- I-1 نیک خواه- K-1
 همه- IV, VI-7 آنک- K, I, IV, VI-6 بخوادم- VI-5 بیخشمید- K, IV-4 VI-6. оп.
 بهانه- VI-11 خواهی- K, I, IV, VI-10 گفتش- I-9 بکدل- K, VI-8 گشت اکنون پر از
 VI-15 کنم- K-15 چو سیصد- K-14 باز- I, IV, VI-13 که- K, I, IV, VI-12 مجوی
 پذیرفت- K-19 شهر- K-18 گفتش- I-17 ترا- K-16 بدین چیز بنشانی از
 نصیبین بگیرد- L-22 خشم و کینت- I, IV, VI-21 از- K-20 مایه و- L-20
 535. см. б. 533. K-23 باشد او از پی- IV-24 باشد- K-25 VI-6. оп.
 رزم را- K-30 آمد- I-29 در جهان- VI-29 بود آن زمان- K-28 راند- K-27 از- IV-26

کزین کین¹ همی² جان شود³ کاسته
 نیاید که روز اندرآید⁵ بروز⁶
 که بیداد جوید جهاندار⁸ کین
 بلند اخترش افسر ماه پاد⁹
 چو اندر نوشنت آن کپی¹⁰ نامه را
 فرستاده بنهاد زی شاه روی
 ز قیصر بشاپور¹¹ فرخ نژاد
 سخنها ی نغزش برافشاندند
 بروهای جنگی پر از تاب کرد¹³
 بگفت آنجا رفته بد¹⁴ خوب و زشت¹⁵
 که بازار کین کین بر فروخت
 خود و¹⁷ فیلسوفان پاکیزه رای
 گشاده کنم بر تو این راه¹⁹ تنگ
 سخنها یکایک همه بر شمرد

فدای تو پادا همه خواسته
 تو دل خوش کن و⁴ شهر چندین مسوز
 نباشد⁷ پسند جهان آفرین
 درود جهاندار بر شاه پاد
 نویسنده بنهاد پس خامه را
 نهادند پس مهر¹¹ قیصر بروی
 بیامد خردمند و نامه پاد
 چو آن نامور نامه برخواندند¹²
 بپخش شود و دیده پر از آب کرد
 هم اندر زمان نامه پاسخ نوشنت
 که مهمن بچرم خراندر که دوخت
 تو گر بخردی خیز¹⁶ پیش من آی
 چو زنهار دادم نسامت¹⁸ جنگ
 فرستاده برگشت و پاسخ ببرد

500

505

510

۱۴

ز شادی دل پاک تن²⁰ بردمید
 برفتند صد مرد زان مرز و²² بوم
 هم از²³ گوهر و²⁴ جامه²⁵ برنشست
 فراز آمد از هر سوی سی²⁶ هزار²⁷

برانوش چون پاسخ نامه دید
 بفرمود تا²¹ نامداران روم
 درم بار کردند خروار شست
 ز دینار گنجی ز بهر نثار

روز بد آید K-⁵ و IV-⁴ شود جان ما K-³ همه IV-² که از تن VI-¹
 آنگهی VI-⁶ نوشتان کنی IV-¹⁰ VI-⁶ op. ⁹ جهانرا ز VI-⁸ نیاید VI-⁷ VI-⁶ op. ⁶
 از K-¹⁴ VI-⁶ op. ¹³ نامه بر نامور خواندند K, I, IV, VI-¹² نهاد آنگهی بهر VI-¹¹
 I, IV-¹⁸ نیایم بـ K-¹⁸ و VI-¹⁷ و LI, IV-¹⁷ و K, IV, VI-¹⁶ دو ب. و LI-¹⁵ повтoряет бб. 505, 506.
 K-²¹ نازکش VI-²⁰ جهان نیست بر مرد هشیار K, I, IV, VI-¹⁹ نسامیم VI-¹⁹ نیازم بـ
 و VI-²⁴ همان K, I, IV-²³ تازه I, IV, VI-²² بفرمود تا فیلسوفان K-²² برفتند با
 بیاورد گنجور او بی شمار K-²⁷ ده VI-²⁶ باره IV-²⁵ جامه و K, VI-²⁵

برانوش بنشست و اندیشه کرد
 بدانست کورا ز² شاه بلاند
 فرستاده پی جست بارای و شرم
 دپیری⁵ بززرگ و⁶ جهان دیده پی
 بیاورد و بنشاند نزدیک⁸ خویش
 یکی نامه بنوشست پر⁹ آفرین
 که جاوید تاج¹⁰ تو پاینده¹¹ باد
 تو¹² دانی که تاراج و خون ریختن
 مهران¹⁴ سرافراز دارند¹⁵ شوم¹⁶
 گر این کین²⁰ ایرج بدست از نخست
 تن سلم زان کین کنون خاک شد
 وگر کین داراست و اسکنندری
 مر اورا دو دستور بد²⁵ کشته بود
 گرت کین²³ قیصر فزاید همی
 نماید که ویران شود²⁷ بوم روم²⁸
 وگر غارت و کشتنت بود رای
 زن و کودکانشان اسپر تواند
 گه آمد که کمتر کنی کین و خشم

ز روم و ز آوردگاه¹ ندم
 ز رزم³ و ز آویزش آید گزند
 که دانش سراید⁴ با آواز نرم
 خردمند و دانا پسندیده پی⁷
 بگفت آن سخنها ای باریک خویش
 ز دادار بر شهریار ز مپین
 همه مهتران پیش تو بنده باد
 چه¹³ با بی گنه مردم آویختن
 چه¹⁷ با¹⁸ شهر ایران چه¹⁶ با¹⁹ روم
 منوچهر کرد آن بهمردی درست²¹
 هم از تور²² روی زمین پاک شد
 که نو²³ شد بروی زمین²⁴ داوری
 و دیگر کزو بخت برگشته بود
 بزندان تو بند ساپد همی
 که چون روم دیگر²⁹ نمدست بوم³⁰
 همه روم³¹ گشتند بی دست³² و پای
 جگرخسته از³³ تیغ و تیر تواند
 فروخوابنی از گذشته دو چشم³⁴

و علم آنه لا یقدر علی مقاومتہ سابور - روم - I, K, J, 3 کاواز - IV 2 و VI-دوب. 1
 بنشاندش پیش - K 8 VI-б. оп. 7 بدیغی - I, IV, 6 سخنگو - K 6 دلیری - K 5 سر آید - IV 4
 دارنده - J, K 15 جهان - K 14 چو - I 13 بد - VI 12 فرخنده - VI 11 نام - K 10 با - K, VI 9
 از - I, IV, VI 20 کز - K 20 شهر - K, VI 19 در - VI 18 تا - IV 18 در - VI 17 بوم - J, VI 16
 بروم اندرون - I, IV, VI 24 کین - VI 23 نوز - VI 22 این کینه را باز جست - VI 21
 [اندین - VI] مرز و بوم - VI 28 بود - K 27 کین ز - K, I, IV, VI 26 خود - K 25 [اندین - VI]
 دگر - K, I, IV 33 پر - K 32 بوم - K 31 روم - K 30 هرگز - K, I, IV, VI 29 هرگز - K, I, IV, VI 30
 خسته - VI 34 خسته - VI 34 خشم - K, I, IV, VI 34 خشم - K, I, IV, VI 34 خسته - VI 34 خسته - VI 34
 K-دوب.:

وگر خواسته چشم داری همی * همان از لبش چشم داری همی (так!)

گیاهها^۲ به مغز سر آلوده کرد
 که یک دشت سر بود بی^۳ پای^۴ و پشت
 بدنها صلیب و سکویدا نماید
 که لشکر همی^۶ مانند زو در^۷ شگفت
 جز^۸ از^۹ گنج قیصر نمید^{۱۰} بهر شاه
 نه هم گوشه^{۱۳} بد گنج با رنج اوی^{۱۴}
 ز قیصر همی^{۱۵} داستاها زدند
 بروم اندرون نام قیصر^{۱۷} مباد
 صلیب و مسیح و موسج^{۲۰} نماید^{۲۱}
 چلیپا و^{۲۲} مطران^{۲۳} برافروخته
 چو آواز دین^{۲۴} مسیح اندکیست

بهر جایگه بر^۱ یکی توده کرد
 ازان لشکر روم چندان بکشت
 بهامون سپاه و^۵ چلیپا نماید
 ز هر جای چندان غنیمت گرفت
 بیغشاید یکسر همه بر سپاه
 کجا^{۱۱} دیده بدرنج از گنج^{۱۲} اوی
 همه لشکر روم گرد آمدند
 که مارا چنو^{۱۶} نیز مهتر مباد
 بروم اندرون جای^{۱۸} مذبح^{۱۹} نماید
 چو زتار قسسیس شد سوخته
 کنون روم و قنوج مارا یکپست

465

470

۱۳

هم از تغمه^{۲۶} نامور قیصران^{۲۶}
 زبان و روانش^{۲۸} پر از پند بود
 برین لشکر^{۲۹} و بوم^{۳۰} مهتر تو باش
 بیفروز^{۳۱} تاج و بیارای^{۳۲} گاه
 برانوش بنشست بر سرش^{۳۴} تاج^{۳۵}
 همه رومیان آفرین^{۳۷} خواندند

یکی مرد بود از نژاد سران^{۲۵}
 برانوش نام و^{۲۷} خردمند بود
 بدو گفت لشکر که قیصر تو باش
 بگفتار تو گوش دارد سپاه
 بیاراستند از برش تخت عاج^{۳۳}
 بجای بزرگیش^{۳۶} بنشانند

475

۱ K - سو - ۲ K, I, IV, VI - زمینها - ۳ IV - با - ۴ VI - بال - ۵ VI - و - ۶ VI - ازو - ۷ K, I, IV, VI - اندر - ۸ I - چو - ۹ VI - بجز - ۱۰ K - که بد - ۱۱ K, I, IV - ۱۲ I - بیسی - ۱۳ K - همه گوشه - ۱۴ VI - ۱۵ I, IV - همه - ۱۶ VI - جز او - ۱۷ VI - صلیب مسیح پیمبر - ۱۸ I, IV - خان - ۱۹ I - مطبخ - ۲۰ I - مطبخ - ۲۱ K, VI - ۲۲ K, VI - ۲۳ K - مطران - ۲۴ K - ۲۵ VI - مهان - ۲۶ K, I, IV - ۲۷ K, I - مردی - ۲۸ K, I, IV, VI - کیش - ۲۹ I - کشور - ۳۰ K, I, IV, VI - امروز - ۳۱ VI - برافروز - ۳۲ IV - بر آرای - ۳۳ K - ۳۴ I, IV - و - ۳۵ K - بنهاد بر فرق - ۳۶ VI - بنهاد بر سر کلاه - ۳۷ K, I, IV, VI - قیصرش - ۳۸ K, I, IV, VI - بزرگان

که ویران شد آن مرز آباد¹ بیوم
 شب تیره اندر صف کارزار
 وز آواز² شاپور بریان شدند
 مگر قیصر آن³ ناجوانمرد مرد
 پدر مرده و⁴ زنده مادرش بود
 جهانجوی و بخشنده و شادام
 درم داد⁶ پرخاش⁷ و مادرش
 نه پینی که آمد ز ایران⁵ سپاه
 که کین برادر نشاید نهفت
 صلیب⁹ بزرگ و سپاهی¹⁰ مهیب¹¹
 بی آرام شد مردم کینه جوی¹³
 بیامد دوان¹⁴ یانس پپیش رو
 کزان تیرگی دیده گم کرد راه
 دگر آب زانسو که انیوه بود¹⁷
 ز هر سو همی خاست¹⁸ گرد¹⁹ نبرد
 شد از جوشن کشتگان آهنین
 چپ و راستش ویژگانرا بخواند²⁰
 زمین گشت جنبان²¹ و پیچان²² سپاه²³
 بزرگش یکی بود با مرد خرد
 ندارد گریزان بشد با سپاه
 بگرد از هوا روشنایی ببرد²⁷

چو آگاهی آمد ز ایران بروم
 گرفتار شد قیصر نامدار
 سراسر همه روم گریان شدند
 همی گفت هر کس که این بد کرد
 ز قیصر یکی که برادرش بود
 جوانی کجا یانش⁵ بود نام
 شدند از چمن لشکری بر درش
 بدو گفت کین برادر بخواه
 چو بشنید یانس بجوشید و گفت
 بزد کوس و آورد بیرون صلیب
 سپهرا چو¹² روی اندر آمد بروی
 رده برکشیدند و برخاست غو
 برآمد یکی ابر و گردی¹⁵ سپاه
 سپهرا بیک¹⁶ روی پر کوه بود
 بدین گونه تا گشت خورشید زرد
 بکشتند چندانک روی زمین
 چو از قلب شاپور لشکر براند
 چو با مهتران گرم کرد اسپ شاه
 سوی لشکر رومیان حمله برد
 بدانست یانس که پایاب²⁴ شاه
 پس اندر همی ساخت²⁵ شاپور گرد²⁶

445

450

455

460

K-⁵ بد - I, IV-⁴ آن оп. K, I-³ وزان کین - VI-² شد آباد و آن مرز و - K-¹
 گریزان بروم اندر آمد - VI-⁸ پرخاش خرد - K, I, IV-⁷ و K, IV-⁶ یانس - B یانشش
 K, I, IV-¹⁴ جنگجوی - VI-¹³ ب - K-¹² نهیب - IV-¹¹ صلیبی - K-⁹
 VI-¹⁷ گشت - K, I, IV-¹⁸ VI-¹⁷ ب. оп. K-¹⁶ یک بیک - K-¹⁵ گرد - K, IV-¹⁵ دمان - I, IV-¹⁴
 K-²² خسمان - IV-²¹ 456, 457 стоят после б. 459. LI-²⁰ باد - K, I, IV, VI-¹⁹ جست
 همی کرد لشکر بهر - K-²⁷ شاه - K-²⁶ راند - K-²⁵ یا تاب - IV-²⁴ VI-²³ ب. оп. جنبان
 سو نگاه

بدین لشکر سرفراز آوری
کنام پلنگان و شیران شدست
بیبایی مکافات کردار خویش
بجویی³ ز روم از نژاد کیسان
روانرا به پیمان گروگان⁴ دهی
که باشند با ما بدین بوم⁶ شاد⁷
نبرد درخت گشن⁹ نیک بخت
ز دلها مگر خشم کمتر¹¹ کنی
ز چرم خران کی¹² پسندم ترا
بدرند¹⁵ چرمت ز سر تا پپای
بیک جای بینیش سوراخ کرد
چو شاپور زان چرم خر کرد یاد
بمردش همان¹⁷ روزبان باز جای

همه یکسر از خاندان باز آوری
از ایران هر انجا که¹ ویران شدست
سراسر برآری بدینار خویش
دگر هرک² کشتی ز ایرانیان
بیک تن ده از روم تاوان دهی
نخواهم بجز⁵ مرد قیصر نژاد
دگر هرچ ز ایران⁸ بریدی درخت
بکاری و دیوارها برکنی¹⁰
کنون من ببندی ببندم ترا
گرین هرچ گفتم¹³ نیاری¹⁴ بجای
دو گوشش بخنجر بدوشاخ کرد
مهراری به بینئی او برنهاد¹⁶
دو بند گران برنهادش بپای

۱۲

کلید در گنجها خواستند
سرش پر ز کین و دلش²⁰ پر ز باد
هرانکس که بود²¹ اندران مرز²² و²³ بوم
جهانی بازش²⁶ برافروختند

عرضگاه و دیوان¹⁸ بیاراستند
سپاه انجمن شد چو¹⁹ روزی بداد
از ایران همی راند تا مرز روم
بکشتند و خانش²⁴ همی²⁵ سوختند

ز هر K-⁴ نجویی VI-³ آنچه VI- هر چه K, I, IV-² دگر هر چه K, I, IV, VI-¹
روانرا بهر کار برهان IV, VI- کار باید که تاوان
I-66. 428, 429 op.; K-دوب.:

دگر هرچه بریدی ز ایرانیان * بجویی بروم و به بندی میان
بهر یک صد از روم تاوان دهی * چو خواهی کزین داورپها رهی
نه K-¹² بی خو- I, K-¹¹ سر کنی VI- نو کنی- I, K-¹⁰ کسان- I, K, IV-⁹ پزان K-⁸
دیبا I-¹⁸ بمردند هم K-¹⁷ درنهاد K-¹⁶ پذیریم K-¹⁵ بیاری K-¹⁴ گفتی- I, IV-¹³
K-²³ رُست- I, VI-²² دید- VI-²¹ کین بود و دل- I, IV, VI-²⁰ کرد و- I, IV, VI, K-¹⁹
VI-²⁶ بکشتند بسیار و می- K-²⁵ جانش- I, IV-²⁴ و- IV- که ویران کند مرز آباد
ز آتش

410 پسر گویسی آنرا¹ کش² انماز نیست
 ندانی تو⁵ گفتن سخن جز دروغ
 اگر قیصری شرم و⁷ رایت کجاست
 چرا بندم از چرم⁸ خیر ساختی
 چو بازارگانان بمرزم آمدم
 تو⁹ مهمان بچرم¹⁰ خراندر کنی
 به بینی کنون جنگ¹¹ مردان مرد
 415 بدو گفت قیصر که ای شه‌ریار
 ز من بخت شاهان¹³ خرد دور کرد
 مکافات بد گر کنی نیکوی
 که هرگز نگردد کهن نام تو
 اگر یابم از تو بجان زینهار
 420 یکی بنده باشم بدرگاه تو
 بدو شاه گفت ای بد¹⁸ بی‌هنر¹⁹
 کنون هرک²¹ بردی ز ایران اسپر
 دگر خواسته هرچ²³ بردی بروم

3^ز گیتیش فرجام و آغاز نیست⁴
 دروغ آتشی بد بود بی‌فروغ⁶
 بخوبی دل رهنمایت کجاست
 بزرگی بخاک اندر انداختی
 نه با کوس و لشکر برزم آمدم
 بایران گرایی و لشکر کنی
 کزان پس نجویی بایران نبرد
 ز فرمان یزدان که یابد¹² گذار
 روانم بر دین و مزدور کرد
 بگیتیی درون داستانی شوی¹⁴
 برآید بمردی همه¹⁵ کام تو
 بچشم¹⁶ شود گنج و دینار خوار
 نجویم جز آرایش گناه تو¹⁷
 چرا کردی این بوم زیر و زیر²⁰
 همه باز خواهم ز تو ناگزیر²²
 میداد که بینی تو آن بوم²⁴ شوم²⁵

1 K—доб.: 2 K, VI—که 3 IV, VI—د 4 K—доб.:

فریدمنده هستی و دیوانه * بد بدندژادی و بیگانگانه
I—доб.:

فریدمنده بود نه جانپیی * فرستاده نه نه ارزانییی
5 K—نداید I, IV—دانست 6 VI—б. оп.; I, IV—доб. (см. б. 421):

بدو گفت شاه ای بد بدهنر * منش‌پست و بدنام و بی‌پای و سر
7 K—شیر 8 K—خام I, IV—تنم را کجا پوست 9 K—چو 10 I, IV, VI—بخام 11 IV, VI—
12 K—دارد 13 K, IV, VI—شاهی I—شاهان 14 K—بوی IV—دستان بشنوی 15 K—
16 VI—بچشم 17 K, IV, VI—б. оп.; I—бб. 419, 420 оп. 18 K—
19 K—بدگهر I, IV, VI—بدو گفت کای ناکس 20 K—доб.:

کنون هرچه بردی تو از خواسته * هم از خوب رویان آراسته
21 K, IV—چه 22 I—б. оп. 23 VI—آنچه 24 K—مرز VI—مرز و
25 I—شوم بوم

بایران بجز¹ تخم زشتی² نکشت
 چو جانرا³ نمودش خرد رهنمون
 ز گیتی بجز⁶ نام زشتی نمود
 بنیروی یزدان که⁷ بنمود راه⁸
 ز شمشیر باید که یابند بهر¹⁰
 بخوبی¹² ز سر باز پیمان کنی
 ابا نامه شاه روشن روان
 بی آزار بنشست با رهنمون
 ز دادار¹⁹ نیکی دهش کرد یاد
 باذقاسی²¹ بنوشست نام اسپر
 بزرگان روم آنک بد نامدار
 بروم اندرون ویژه مهتر بدبد²³
 هرانکس²⁴ که بُد بر بدی رهنمای
 بیارند²⁵ سالار آن سومرا
 ز زندان بیاورد چون بیهشان²⁷
 سرشکش ز دیده³⁰ برخ برچکبید³¹
 همی کرد بر تاج و تخت³² آفرین³³
 بموی و بروی³⁴ گشت با خاک جفت
 که ترسایبی و دشمن ایزدی

چو قیصر که فرمان یزدان بهشت
 بزاری همی بند ساید کنون
 همان تاج ایران بدودر⁴ سپرد⁵
 گسسته شد آن لشکر و بارگاه
 هرانکس که باشد ز⁹ رومی بشهر
 همه¹¹ داد جوید و فرمان کنی
 هیونی برآمد¹³ ز¹⁴ هر سو¹⁵ دمان¹⁶
 ز لشکرگه آمد¹⁷ سوی طیسفون
 چو تاج نیاکانش بر سر¹⁸ نهاد
 بفرمود تا شد یزدان²⁰ دپیر
 هزار و صد و ده برآمد²² شمار
 همه خویشی و پیوند قیصر بدند
 جهاندار بپریدشان دست و پای
 بفرمود تا قیصر روم را
 بشد روزبان دست قیصر کشان²⁶
 جفادیده²⁸ چون روی²⁹ شاپور دید
 بمالید رنگین رخس بر زمین
 زمین را سراسر بمژگان برفت
 بدو گفت شاه³⁵ ای سراسر³⁶ بدی

390

395

400

405

بدل بر I-⁵ بما او VI-بحق ور-IV, K-⁴ اورا-³ زفتی I-کینه-² جزاز-¹ K-
 :K-دوب-¹⁰ یابید I-یابند-⁹ K-⁸ VI-6. оп. چو-⁷ K, I-⁶ همی VI-جزاز-⁶ K-⁶ شمرد
 اگر بند و زندان و تاریک چاه * نه خورشید باید که بیند نه ماه
 ز هر سو پیامد-¹⁵ IV-¹⁴ I, VI-¹³ پیامد-¹³ K, I, VI-¹² بنوی-¹² K, I-¹¹ همان-¹¹ K-
 یزدان-¹⁹ VI-¹⁸ نیاکان بسر بر-¹⁸ K, IV-¹⁷ لشکر پیامد-¹⁷ K-¹⁶ روان-¹⁶ IV-¹⁶ K, I, VI-
 تن آمد-²² I, IV-²¹ بقرطاس-²¹ I, IV, VI-²⁰ قلم خواست و-²⁰ K-²⁰ رفت پیشش-²⁰ K-
 زار ای-²⁷ K-²⁶ گرفت-²⁶ K-²⁵ و I-دوب-²⁵ کسی را-²⁴ VI-²⁴ هر آنرا-²⁴ K, I, IV-²³ VI-6. оп.
 درچکبید-³¹ VI-³⁰ مژگان-³⁰ IV, VI-²⁹ تاج-²⁹ K, I-²⁸ پیشه-²⁸ IV, VI-²⁸ کرده-²⁸ I-²⁸ شگفت
 شاه گفت-³⁵ I, IV-³⁴ بریش و بتن-³⁴ I, IV, VI-³³ بتن سرورش-³³ K-³³ VI-6. оп. تاج وی-³² I-
 سرشته-³⁶ VI-³⁶ سرشت-³⁶ I, IV-³⁶ سرشک-³⁶ K-

تو گفستی همی آسمان پتَر کپید¹ درفششیدن کلوپانسی درفش
 تو گفستی هوا تیغ بارد³ همی ز گرد⁶ سپه کوه شد ناپدید 375
 سراپرده قیصر بی هنر بهر گوشه‌های آتش اندرز دند
 سرانجام قیصر گرفتار شد وزان خیمه‌ها¹¹ نامداران اوی
 گرفتند بسپار و کردند¹² بند گهی زو فرز آید و گه¹³ نشیب
 بی آزاری و مردمی به ترست 380
 ز خورشید خون بر هوا برچکبید² شب تیره و تیغهای بنفش
 جهان⁴ یکسره میخ دارد⁵ همی ستاره همی دامن اندرکشید⁷
 همی⁸ کرد شاپور زیر و زیر⁹ همی آسمان بر زمین برزدند
 وزو اختر نیک بیزار¹⁰ شد دلپیر و گزیده سواران اوی
 چنمین است کردار چرخ بلند گهی شادمانی و گاهی¹⁴ نهیب
 کرا کردگار جهان یاورست¹⁵

۱۱

چو شب دامن روز¹⁶ اندرکشید بفرمود شاپور تا شد دپیر
 نوشتند نامه بهر مهتری¹⁹ 385
 سر نامه کرد آفرین مهران که اوراست²³ بر نیکویی دسترس
 همو آفریننده روزگار قلم خواست و انقاس¹⁷ و مشک و حریر¹⁸
 بهر پادشاهی²⁰ و هر کشوری²¹ ز ما بنده²² بر کردگار جهان
 بنیرو نیازش²⁴ نیاید²⁵ بکس بنیکی همو باشد²⁶ آموزگار²⁷

1 VI- بر درید-IV بطرقید-I برطپید-K¹ 2 VI-б. оп. 3 VI- میخ دارد- 4 VI- وزو- 5 VI-
 I- доб.: 6 IV- هر دو- 7 VI- б. оп. 8 IV, VI- همه- 9

بی اندازه کشتند رومی سوار * فزون از ده و دو هزاران شهمار
 فرز و گهی- 13 K, IV, VI- و گردند بسپار- 12 VI- خیمه- 11 K, I, IV- نیکی خوار- 10 I-
 I, IV, روزرا دامن- 16 K- 15 VI-б. оп. شادمان و گهی در [با- VI]- 14 IV, VI- در [بر- VI]-
 کشوری- 19 K, I, IV, VI- عبیر- 18 K, VI- قرطاس- 17 K- شد روز و شب دامن- VI-
 کزویست- VI- او داد- 23 K- باد- 22 K, I, IV, VI- مهتری- 21 K, I, IV, VI- نامداری- 20 VI-
 جز او نهست- 27 VI- б. оп. نیازش نیاید بگیتی- 26 IV- نیاید نیازش- 24 K-

برفتند کار آگهان ناگهان
 بدیدند¹ هرگونه باز آمدند
 که قیصر ز می خوردن و از شکار
 سپاهش پراگنده از² هر سوی
 نه روزی طلایه نه شب پاسبان
 نه بیند همی دشمن از هیچ روی
 چو شاپور بشنید³ زان شاد شد⁴
 گزین کرد ز ایرانیان سه⁵ هزار
 شب تیره جوشن بمر درکشید
 بتیره شبان تیز بشتافتی⁶
 همی راندی در بیابان⁷ و کوه
 فزون از دو فرسنگ پیش سپاه
 چنین تا بنزدیک طیسفون
 بلشکرگه آمد گذشته دو پاس⁸
 ازان مرز بشنید آواز کوس⁹
 پر از خیمه یک¹⁰ دشت و¹¹ خرگاه بود
 ز می مست قیصر بپرده سرای
 چو گیتی¹² چنان دید شاپور گرد
 سپه را بلشکرگه اندرکشید
 بابر اندر آمد دم کز نای
 دهاده بر آمد ز هر پهلو

برفتند کار آگهان ناگهان
 بدیدند¹ هرگونه باز آمدند
 که قیصر ز می خوردن و از شکار
 سپاهش پراگنده از² هر سوی
 نه روزی طلایه نه شب پاسبان
 نه بیند همی دشمن از هیچ روی
 چو شاپور بشنید³ زان شاد شد⁴
 گزین کرد ز ایرانیان سه⁵ هزار
 شب تیره جوشن بمر درکشید
 بتیره شبان تیز بشتافتی⁶
 همی راندی در بیابان⁷ و کوه
 فزون از دو فرسنگ پیش سپاه
 چنین تا بنزدیک طیسفون
 بلشکرگه آمد گذشته دو پاس⁸
 ازان مرز بشنید آواز کوس⁹
 پر از خیمه یک¹⁰ دشت و¹¹ خرگاه بود
 ز می مست قیصر بپرده سرای
 چو گیتی¹² چنان دید شاپور گرد
 سپه را بلشکرگه اندرکشید
 بابر اندر آمد دم کز نای
 دهاده بر آمد ز هر پهلو

355

360

365

370

¹ K, I, IV—چو دیدند ² K, I—روزگار ³ K, I, VI—پر ⁴ VI—رفتہ ⁵ K, I, IV, VI—همچون ⁶ JI—رفتن ⁷ VI—تازه روی ⁸ K, I, IV—سپاهست ⁹ K, I, IV—گشت ¹⁰ K, I, IV—پیش او ¹¹ K, I, IV—گشت VI—б. оп. ¹² I—ده ¹³ K, VI—بر سوی غار I—همی رفت بر سوی هامون ¹⁴ K—فتند ¹⁵ K—چو بر راه و ¹⁶ K, VI—همه ¹⁷ I, IV, VI—رفت ¹⁸ VI—گذشتن سپاس ¹⁹ VI—جرمن ²⁰ K, VI—و ²¹ K, I, IV, VI—کش ²² K, VI—بر ²³ K—و ²⁴ JI, K—VI—²⁵ VI—کنن نه ²⁶ VI—فرصت ²⁷ VI—б. оп.

بگفت آنچ³ او کرد پیدا ز مهر
 که فرخنده بادا بروزگار
 بود⁵ بنده پرهنر⁶ بنده پی
 گشاده دل و نازپرونده را
 وگر پادشاهی و راه منست⁸
 طلایه پراگنده بر⁹ ره کنید
 نماید که آگاهی آید برون
 که بیدار شد فر شاهنشاهی
 دل و پشت ایرانیان بشکنند
 نه¹⁴ پیچیم¹⁵ با بخت شاداب اوی
 ز¹⁶ لشکر به بندیم¹⁷ بر پشه¹⁸ راه
 نهانی مگر باغ بی خو کنیم²⁰
 طلایه بروز و بشب پاسمان
 کسی خسپد ایمن گشاده میان²⁴

هم آزادی آن بت¹ خوب چهر
 کزو یافتیم جان و از کردگار³
 وگر⁴ شهریاری و فرخنده پی
 منم بنده این مهربان بنده را⁷
 ز هر سو که اکنون سپاه منست
 همه کسی فرستید و آگه کنید
 به¹⁰ بندید ویژه ره طیسفون
 چو قیصر بیاید ز ما آگاهی
 بیاید سپاه¹¹ مرا برکنند
 کنون ما¹² نداریم پایاب¹³ اوی
 چو موبد بیاید بیارد سپاه
 بسازیم و آرایش¹⁹ نو کنیم
 بیاید بهر گوشه پی²¹ دیده بان²²
 ازان پس نمائیم²³ از رومیان

335

340

345

350

۱۰

که شد مردم لشکری شش²⁵ هزار
 سوی طیسفون کار دیده مهان²⁶
 ازان²⁷ برز درگاه با فره²⁸

بسی بر نیامد برین روزگار
 فرستاد شاپور کار آگهان
 بدان تا ز قیصر دهند آگاهی

شود—K, I, IV, VI—⁵ اگر—I, IV, VI—⁴ روزگار—K—³ آنکه—IV—² پرده—IV—برده—K, I, VI—¹
 در—VI—⁹ 337, 338, 66—VI—⁸ برده را—IV—⁷ در جهان بنده—VI— پرهنر بنده—VI—⁶
 نثابیم—K—¹⁵ به—IV—¹⁴ ما تاب—VI—¹³ تا—VI—¹² بیارد سپاه و—K, VI—¹¹ چو—K—¹⁰
 K—¹⁹ ببنیم بر پشه و مور—VI—مرد—K—¹⁸ ببنیم بر مور و—I—بندد—K—¹⁷ که—K—¹⁶
 نمائیم که—I, IV—²³ پاسمان (нет рифмы)—VI—²² کشوری—I—²¹ 6. оп.—VI—²⁰ آرایش—IV—
 VI—6. оп.; K—вместо бб. 346, 347:—²⁴

طلایه بروز و بشب پاسمان * ازان پس نمائیم که از رومیان
 که پیدا شد این فر—K—²⁸ بدین—I, IV—²⁷ نهان—VI, K—²⁶ لشکرش ده—IV, VI—²⁵
 VI—6. оп. شاهنشاهی

تو از هر سوی انجمن کن سپاه¹
 ز جای که بد تا در پهلوان
 شکفته شد آن خسروانی درخت³
 دلش پر ز کین گشت⁵ و لب⁶ پر ز باد⁷
 پرستش کنی⁸ جز ترا ناسزا ست
 به بیند سپه نیز⁹ و¹⁰ اورا سپاه¹¹
 جهاندار و پر نیکویی¹² رهنمای¹³
 ستاره پدید آمد از¹⁵ گرد ماه
 بجای که بد در جهان¹⁶ مهتری¹⁷
 یگان و دوگانه همی ساختند
 بشادی بر میزبان آمدند¹⁹
 بنزدیک شاه آمد آن پناکرای²¹
 خجستست بر ماه²⁴ پالیزبان²⁵
 نگه کن کنون تا چه آیدت رای²⁶
 اگر چه فرومایه بد جایگاه²⁸
 یکایک نهادند بر خاک روی
 ز بدها خروشیدن اندر گرفت
 سخنها³³ قیصر که بشنیده³⁴ بود

که پیدا شد آن فرّ شاپور شاه
 فرستاده موبد آمد دوان²
 بگفت آنک در باغ شادی و بخت
 سپهبد ز گفتار او گشت شاد⁴
 بدادار گفت ای جهاندار راست
 که دانست هرگز که شاپور شاه
 سپاس از تو ای دادگر یک خدای
 چو شب برکشید¹⁴ آن درفش سپاه
 فراز آمد از هر سوی لشکری
 سوی سورستان¹⁸ سر برافراختند
 بدرگاه پالیزبان آمدند
 چو لشکر شد آسوده²⁰ بر دزسرای
 پشاه جهان گفت پس²² میزبان²³
 سپاه انجمن شد بدین دزسرای
 بفرمود تا برگشادند²⁷ راه
 چو²⁹ رفتند نزدیک آن نامجوی³⁰
 مهانرا همه شاه³¹ در بر گرفت
 بگفت آنک³² از چرم خرد دیده بود

320

325

330

کرد-⁵ I-⁵ شاد شد-⁴ K, IV-³ K, I, IV, VI-² K-¹ K-⁶ VI-⁷ سر-⁸ I, VI-⁹ K-¹⁰ I, VI-¹¹ I, VI-¹² I, VI-¹³ I, VI-¹⁴ K-¹⁵ I, IV, VI-¹⁶ K-¹⁷ K-¹⁸ I, IV, VI-¹⁹ K-²⁰ I, VI-²¹ K-²² I, VI-²³ K-²⁴ I, VI-²⁵ K-²⁶ I, VI-²⁷ K-²⁸ I, VI-²⁹ K-³⁰ I, VI-³¹ K-³² I, IV-³³ I, IV-³⁴ K-³⁵ I, IV-³⁶ K-³⁷ I, IV-³⁸ K-³⁹ I, IV-⁴⁰ K-⁴¹ I, IV-⁴² K-⁴³ I, IV-⁴⁴ K-⁴⁵ I, IV-⁴⁶ K-⁴⁷ I, IV-⁴⁸ K-⁴⁹ I, IV-⁵⁰ K-⁵¹ I, IV-⁵² K-⁵³ I, IV-⁵⁴ K-⁵⁵ I, IV-⁵⁶ K-⁵⁷ I, IV-⁵⁸ K-⁵⁹ I, IV-⁶⁰ K-⁶¹ I, IV-⁶² K-⁶³ I, IV-⁶⁴ K-⁶⁵ I, IV-⁶⁶ K-⁶⁷ I, IV-⁶⁸ K-⁶⁹ I, IV-⁷⁰ K-⁷¹ I, IV-⁷² K-⁷³ I, IV-⁷⁴ K-⁷⁵ I, IV-⁷⁶ K-⁷⁷ I, IV-⁷⁸ K-⁷⁹ I, IV-⁸⁰ K-⁸¹ I, IV-⁸² K-⁸³ I, IV-⁸⁴ K-⁸⁵ I, IV-⁸⁶ K-⁸⁷ I, IV-⁸⁸ K-⁸⁹ I, IV-⁹⁰ K-⁹¹ I, IV-⁹² K-⁹³ I, IV-⁹⁴ K-⁹⁵ I, IV-⁹⁶ K-⁹⁷ I, IV-⁹⁸ K-⁹⁹ I, IV-¹⁰⁰ K-¹⁰¹ I, IV-¹⁰² K-¹⁰³ I, IV-¹⁰⁴ K-¹⁰⁵ I, IV-¹⁰⁶ K-¹⁰⁷ I, IV-¹⁰⁸ K-¹⁰⁹ I, IV-¹¹⁰ K-¹¹¹ I, IV-¹¹² K-¹¹³ I, IV-¹¹⁴ K-¹¹⁵ I, IV-¹¹⁶ K-¹¹⁷ I, IV-¹¹⁸ K-¹¹⁹ I, IV-¹²⁰ K-¹²¹ I, IV-¹²² K-¹²³ I, IV-¹²⁴ K-¹²⁵ I, IV-¹²⁶ K-¹²⁷ I, IV-¹²⁸ K-¹²⁹ I, IV-¹³⁰ K-¹³¹ I, IV-¹³² K-¹³³ I, IV-¹³⁴ K-¹³⁵ I, IV-¹³⁶ K-¹³⁷ I, IV-¹³⁸ K-¹³⁹ I, IV-¹⁴⁰ K-¹⁴¹ I, IV-¹⁴² K-¹⁴³ I, IV-¹⁴⁴ K-¹⁴⁵ I, IV-¹⁴⁶ K-¹⁴⁷ I, IV-¹⁴⁸ K-¹⁴⁹ I, IV-¹⁵⁰ K-¹⁵¹ I, IV-¹⁵² K-¹⁵³ I, IV-¹⁵⁴ K-¹⁵⁵ I, IV-¹⁵⁶ K-¹⁵⁷ I, IV-¹⁵⁸ K-¹⁵⁹ I, IV-¹⁶⁰ K-¹⁶¹ I, IV-¹⁶² K-¹⁶³ I, IV-¹⁶⁴ K-¹⁶⁵ I, IV-¹⁶⁶ K-¹⁶⁷ I, IV-¹⁶⁸ K-¹⁶⁹ I, IV-¹⁷⁰ K-¹⁷¹ I, IV-¹⁷² K-¹⁷³ I, IV-¹⁷⁴ K-¹⁷⁵ I, IV-¹⁷⁶ K-¹⁷⁷ I, IV-¹⁷⁸ K-¹⁷⁹ I, IV-¹⁸⁰ K-¹⁸¹ I, IV-¹⁸² K-¹⁸³ I, IV-¹⁸⁴ K-¹⁸⁵ I, IV-¹⁸⁶ K-¹⁸⁷ I, IV-¹⁸⁸ K-¹⁸⁹ I, IV-¹⁹⁰ K-¹⁹¹ I, IV-¹⁹² K-¹⁹³ I, IV-¹⁹⁴ K-¹⁹⁵ I, IV-¹⁹⁶ K-¹⁹⁷ I, IV-¹⁹⁸ K-¹⁹⁹ I, IV-²⁰⁰ K-²⁰¹ I, IV-²⁰² K-²⁰³ I, IV-²⁰⁴ K-²⁰⁵ I, IV-²⁰⁶ K-²⁰⁷ I, IV-²⁰⁸ K-²⁰⁹ I, IV-²¹⁰ K-²¹¹ I, IV-²¹² K-²¹³ I, IV-²¹⁴ K-²¹⁵ I, IV-²¹⁶ K-²¹⁷ I, IV-²¹⁸ K-²¹⁹ I, IV-²²⁰ K-²²¹ I, IV-²²² K-²²³ I, IV-²²⁴ K-²²⁵ I, IV-²²⁶ K-²²⁷ I, IV-²²⁸ K-²²⁹ I, IV-²³⁰ K-²³¹ I, IV-²³² K-²³³ I, IV-²³⁴ K-²³⁵ I, IV-²³⁶ K-²³⁷ I, IV-²³⁸ K-²³⁹ I, IV-²⁴⁰ K-²⁴¹ I, IV-²⁴² K-²⁴³ I, IV-²⁴⁴ K-²⁴⁵ I, IV-²⁴⁶ K-²⁴⁷ I, IV-²⁴⁸ K-²⁴⁹ I, IV-²⁵⁰ K-²⁵¹ I, IV-²⁵² K-²⁵³ I, IV-²⁵⁴ K-²⁵⁵ I, IV-²⁵⁶ K-²⁵⁷ I, IV-²⁵⁸ K-²⁵⁹ I, IV-²⁶⁰ K-²⁶¹ I, IV-²⁶² K-²⁶³ I, IV-²⁶⁴ K-²⁶⁵ I, IV-²⁶⁶ K-²⁶⁷ I, IV-²⁶⁸ K-²⁶⁹ I, IV-²⁷⁰ K-²⁷¹ I, IV-²⁷² K-²⁷³ I, IV-²⁷⁴ K-²⁷⁵ I, IV-²⁷⁶ K-²⁷⁷ I, IV-²⁷⁸ K-²⁷⁹ I, IV-²⁸⁰ K-²⁸¹ I, IV-²⁸² K-²⁸³ I, IV-²⁸⁴ K-²⁸⁵ I, IV-²⁸⁶ K-²⁸⁷ I, IV-²⁸⁸ K-²⁸⁹ I, IV-²⁹⁰ K-²⁹¹ I, IV-²⁹² K-²⁹³ I, IV-²⁹⁴ K-²⁹⁵ I, IV-²⁹⁶ K-²⁹⁷ I, IV-²⁹⁸ K-²⁹⁹ I, IV-³⁰⁰ K-³⁰¹ I, IV-³⁰² K-³⁰³ I, IV-³⁰⁴ K-³⁰⁵ I, IV-³⁰⁶ K-³⁰⁷ I, IV-³⁰⁸ K-³⁰⁹ I, IV-³¹⁰ K-³¹¹ I, IV-³¹² K-³¹³ I, IV-³¹⁴ K-³¹⁵ I, IV-³¹⁶ K-³¹⁷ I, IV-³¹⁸ K-³¹⁹ I, IV-³²⁰ K-³²¹ I, IV-³²² K-³²³ I, IV-³²⁴ K-³²⁵ I, IV-³²⁶ K-³²⁷ I, IV-³²⁸ K-³²⁹ I, IV-³³⁰ K-³³¹ I, IV-³³² K-³³³ I, IV-³³⁴ K-³³⁵ I, IV-³³⁶ K-³³⁷ I, IV-³³⁸ K-³³⁹ I, IV-³⁴⁰ K-³⁴¹ I, IV-³⁴² K-³⁴³ I, IV-³⁴⁴ K-³⁴⁵ I, IV-³⁴⁶ K-³⁴⁷ I, IV-³⁴⁸ K-³⁴⁹ I, IV-³⁵⁰ K-³⁵¹ I, IV-³⁵² K-³⁵³ I, IV-³⁵⁴ K-³⁵⁵ I, IV-³⁵⁶ K-³⁵⁷ I, IV-³⁵⁸ K-³⁵⁹ I, IV-³⁶⁰ K-³⁶¹ I, IV-³⁶² K-³⁶³ I, IV-³⁶⁴ K-³⁶⁵ I, IV-³⁶⁶ K-³⁶⁷ I, IV-³⁶⁸ K-³⁶⁹ I, IV-³⁷⁰ K-³⁷¹ I, IV-³⁷² K-³⁷³ I, IV-³⁷⁴ K-³⁷⁵ I, IV-³⁷⁶ K-³⁷⁷ I, IV-³⁷⁸ K-³⁷⁹ I, IV-³⁸⁰ K-³⁸¹ I, IV-³⁸² K-³⁸³ I, IV-³⁸⁴ K-³⁸⁵ I, IV-³⁸⁶ K-³⁸⁷ I, IV-³⁸⁸ K-³⁸⁹ I, IV-³⁹⁰ K-³⁹¹ I, IV-³⁹² K-³⁹³ I, IV-³⁹⁴ K-³⁹⁵ I, IV-³⁹⁶ K-³⁹⁷ I, IV-³⁹⁸ K-³⁹⁹ I, IV-⁴⁰⁰ K-⁴⁰¹ I, IV-⁴⁰² K-⁴⁰³ I, IV-⁴⁰⁴ K-⁴⁰⁵ I, IV-⁴⁰⁶ K-⁴⁰⁷ I, IV-⁴⁰⁸ K-⁴⁰⁹ I, IV-⁴¹⁰ K-⁴¹¹ I, IV-⁴¹² K-⁴¹³ I, IV-⁴¹⁴ K-⁴¹⁵ I, IV-⁴¹⁶ K-⁴¹⁷ I, IV-⁴¹⁸ K-⁴¹⁹ I, IV-⁴²⁰ K-⁴²¹ I, IV-⁴²² K-⁴²³ I, IV-⁴²⁴ K-⁴²⁵ I, IV-⁴²⁶ K-⁴²⁷ I, IV-⁴²⁸ K-⁴²⁹ I, IV-⁴³⁰ K-⁴³¹ I, IV-⁴³² K-⁴³³ I, IV-⁴³⁴ K-⁴³⁵ I, IV-⁴³⁶ K-⁴³⁷ I, IV-⁴³⁸ K-⁴³⁹ I, IV-⁴⁴⁰ K-⁴⁴¹ I, IV-⁴⁴² K-⁴⁴³ I, IV-⁴⁴⁴ K-⁴⁴⁵ I, IV-⁴⁴⁶ K-⁴⁴⁷ I, IV-⁴⁴⁸ K-⁴⁴⁹ I, IV-⁴⁵⁰ K-⁴⁵¹ I, IV-⁴⁵² K-⁴⁵³ I, IV-⁴⁵⁴ K-⁴⁵⁵ I, IV-⁴⁵⁶ K-⁴⁵⁷ I, IV-⁴⁵⁸ K-⁴⁵⁹ I, IV-⁴⁶⁰ K-⁴⁶¹ I, IV-⁴⁶² K-⁴⁶³ I, IV-⁴⁶⁴ K-⁴⁶⁵ I, IV-⁴⁶⁶ K-⁴⁶⁷ I, IV-⁴⁶⁸ K-⁴⁶⁹ I, IV-⁴⁷⁰ K-⁴⁷¹ I, IV-⁴⁷² K-⁴⁷³ I, IV-⁴⁷⁴ K-⁴⁷⁵ I, IV-⁴⁷⁶ K-⁴⁷⁷ I, IV-⁴⁷⁸ K-⁴⁷⁹ I, IV-⁴⁸⁰ K-⁴⁸¹ I, IV-⁴⁸² K-⁴⁸³ I, IV-⁴⁸⁴ K-⁴⁸⁵ I, IV-⁴⁸⁶ K-⁴⁸⁷ I, IV-⁴⁸⁸ K-⁴⁸⁹ I, IV-⁴⁹⁰ K-⁴⁹¹ I, IV-⁴⁹² K-⁴⁹³ I, IV-⁴⁹⁴ K-⁴⁹⁵ I, IV-⁴⁹⁶ K-⁴⁹⁷ I, IV-⁴⁹⁸ K-⁴⁹⁹ I, IV-⁵⁰⁰ K-⁵⁰¹ I, IV-⁵⁰² K-⁵⁰³ I, IV-⁵⁰⁴ K-⁵⁰⁵ I, IV-⁵⁰⁶ K-⁵⁰⁷ I, IV-⁵⁰⁸ K-⁵⁰⁹ I, IV-⁵¹⁰ K-⁵¹¹ I, IV-⁵¹² K-⁵¹³ I, IV-⁵¹⁴ K-⁵¹⁵ I, IV-⁵¹⁶ K-⁵¹⁷ I, IV-⁵¹⁸ K-⁵¹⁹ I, IV-⁵²⁰ K-⁵²¹ I, IV-⁵²² K-⁵²³ I, IV-⁵²⁴ K-⁵²⁵ I, IV-⁵²⁶ K-⁵²⁷ I, IV-⁵²⁸ K-⁵²⁹ I, IV-⁵³⁰ K-⁵³¹ I, IV-⁵³² K-⁵³³ I, IV-⁵³⁴ K-⁵³⁵ I, IV-⁵³⁶ K-⁵³⁷ I, IV-⁵³⁸ K-⁵³⁹ I, IV-⁵⁴⁰ K-⁵⁴¹ I, IV-⁵⁴² K-⁵⁴³ I, IV-⁵⁴⁴ K-⁵⁴⁵ I, IV-⁵⁴⁶ K-⁵⁴⁷ I, IV-⁵⁴⁸ K-⁵⁴⁹ I, IV-⁵⁵⁰ K-⁵⁵¹ I, IV-⁵⁵² K-⁵⁵³ I, IV-⁵⁵⁴ K-⁵⁵⁵ I, IV-⁵⁵⁶ K-⁵⁵⁷ I, IV-⁵⁵⁸ K-⁵⁵⁹ I, IV-⁵⁶⁰ K-⁵⁶¹ I, IV-⁵⁶² K-⁵⁶³ I, IV-⁵⁶⁴ K-⁵⁶⁵ I, IV-⁵⁶⁶ K-⁵⁶⁷ I, IV-⁵⁶⁸ K-⁵⁶⁹ I, IV-⁵⁷⁰ K-⁵⁷¹ I, IV-⁵⁷² K-⁵⁷³ I, IV-⁵⁷⁴ K-⁵⁷⁵ I, IV-⁵⁷⁶ K-⁵⁷⁷ I, IV-⁵⁷⁸ K-⁵⁷⁹ I, IV-⁵⁸⁰ K-⁵⁸¹ I, IV-⁵⁸² K-⁵⁸³ I, IV-⁵⁸⁴ K-⁵⁸⁵ I, IV-⁵⁸⁶ K-⁵⁸⁷ I, IV-⁵⁸⁸ K-⁵⁸⁹ I, IV-⁵⁹⁰ K-⁵⁹¹ I, IV-⁵⁹² K-⁵⁹³ I, IV-⁵⁹⁴ K-⁵⁹⁵ I, IV-⁵⁹⁶ K-⁵⁹⁷ I, IV-⁵⁹⁸ K-⁵⁹⁹ I, IV-⁶⁰⁰ K-⁶⁰¹ I, IV-⁶⁰² K-⁶⁰³ I, IV-⁶⁰⁴ K-⁶⁰⁵ I, IV-⁶⁰⁶ K-⁶⁰⁷ I, IV-⁶⁰⁸ K-⁶⁰⁹ I, IV-⁶¹⁰ K-⁶¹¹ I, IV-⁶¹² K-⁶¹³ I, IV-⁶¹⁴ K-⁶¹⁵ I, IV-⁶¹⁶ K-⁶¹⁷ I, IV-⁶¹⁸ K-⁶¹⁹ I, IV-⁶²⁰ K-⁶²¹ I, IV-⁶²² K-⁶²³ I, IV-⁶²⁴ K-⁶²⁵ I, IV-⁶²⁶ K-⁶²⁷ I, IV-⁶²⁸ K-⁶²⁹ I, IV-⁶³⁰ K-⁶³¹ I, IV-⁶³² K-⁶³³ I, IV-⁶³⁴ K-⁶³⁵ I, IV-⁶³⁶ K-⁶³⁷ I, IV-⁶³⁸ K-⁶³⁹ I, IV-⁶⁴⁰ K-⁶⁴¹ I, IV-⁶⁴² K-⁶⁴³ I, IV-⁶⁴⁴ K-⁶⁴⁵ I, IV-⁶⁴⁶ K-⁶⁴⁷ I, IV-⁶⁴⁸ K-⁶⁴⁹ I, IV-⁶⁵⁰ K-⁶⁵¹ I, IV-⁶⁵² K-⁶⁵³ I, IV-⁶⁵⁴ K-⁶⁵⁵ I, IV-⁶⁵⁶ K-⁶⁵⁷ I, IV-⁶⁵⁸ K-⁶⁵⁹ I, IV-⁶⁶⁰ K-⁶⁶¹ I, IV-⁶⁶² K-⁶⁶³ I, IV-⁶⁶⁴ K-⁶⁶⁵ I, IV-⁶⁶⁶ K-⁶⁶⁷ I, IV-⁶⁶⁸ K-⁶⁶⁹ I, IV-⁶⁷⁰ K-⁶⁷¹ I, IV-⁶⁷² K-⁶⁷³ I, IV-⁶⁷⁴ K-⁶⁷⁵ I, IV-⁶⁷⁶ K-⁶⁷⁷ I, IV-⁶⁷⁸ K-⁶⁷⁹ I, IV-⁶⁸⁰ K-⁶⁸¹ I, IV-⁶⁸² K-⁶⁸³ I, IV-⁶⁸⁴ K-⁶⁸⁵ I, IV-⁶⁸⁶ K-⁶⁸⁷ I, IV-⁶⁸⁸ K-⁶⁸⁹ I, IV-⁶⁹⁰ K-⁶⁹¹ I, IV-⁶⁹² K-⁶⁹³ I, IV-⁶⁹⁴ K-⁶⁹⁵ I, IV-⁶⁹⁶ K-⁶⁹⁷ I, IV-⁶⁹⁸ K-⁶⁹⁹ I, IV-⁷⁰⁰ K-⁷⁰¹ I, IV-⁷⁰² K-⁷⁰³ I, IV-⁷⁰⁴ K-⁷⁰⁵ I, IV-⁷⁰⁶ K-⁷⁰⁷ I, IV-⁷⁰⁸ K-⁷⁰⁹ I, IV-⁷¹⁰ K-⁷¹¹ I, IV-⁷¹² K-⁷¹³ I, IV-⁷¹⁴ K-⁷¹⁵ I, IV-⁷¹⁶ K-⁷¹⁷ I, IV-⁷¹⁸ K-⁷¹⁹ I, IV-⁷²⁰ K-⁷²¹ I, IV-⁷²² K-⁷²³ I, IV-⁷²⁴ K-⁷²⁵ I, IV-⁷²⁶ K-⁷²⁷ I, IV-⁷²⁸ K-⁷²⁹ I, IV-⁷³⁰ K-⁷³¹ I, IV-⁷³² K-⁷³³ I, IV-⁷³⁴ K-⁷³⁵ I, IV-⁷³⁶ K-⁷³⁷ I, IV-⁷³⁸ K-⁷³⁹ I, IV-⁷⁴⁰ K-⁷⁴¹ I, IV-⁷⁴² K-⁷⁴³ I, IV-⁷⁴⁴ K-⁷⁴⁵ I, IV-⁷⁴⁶ K-⁷⁴⁷ I, IV-⁷⁴⁸ K-⁷⁴⁹ I, IV-⁷⁵⁰ K-⁷⁵¹ I, IV-⁷⁵² K-⁷⁵³ I, IV-⁷⁵⁴ K-⁷⁵⁵ I, IV-⁷⁵⁶ K-⁷⁵⁷ I, IV-⁷⁵⁸ K-⁷⁵⁹ I, IV-⁷⁶⁰ K-⁷⁶¹ I, IV-⁷⁶² K-⁷⁶³ I, IV-⁷⁶⁴ K-⁷⁶⁵ I, IV-⁷⁶⁶ K-⁷⁶⁷ I, IV-⁷⁶⁸ K-⁷⁶⁹ I, IV-⁷⁷⁰ K-⁷⁷¹ I, IV-⁷⁷² K-⁷⁷³ I, IV-⁷⁷⁴ K-⁷⁷⁵ I, IV-⁷⁷⁶ K-⁷⁷⁷ I, IV-⁷⁷⁸ K-⁷⁷⁹ I, IV-⁷⁸⁰ K-⁷⁸¹ I, IV-⁷⁸² K-⁷⁸³ I, IV-⁷⁸⁴ K-⁷⁸⁵ I, IV-⁷⁸⁶ K-⁷⁸⁷ I, IV-⁷⁸⁸ K-⁷⁸⁹ I, IV-⁷⁹⁰ K-⁷⁹¹ I, IV-⁷⁹² K-⁷⁹³ I, IV-⁷⁹⁴ K-⁷⁹⁵ I, IV-⁷⁹⁶ K-⁷⁹⁷ I, IV-⁷⁹⁸ K-⁷⁹⁹ I, IV-⁸⁰⁰ K-⁸⁰¹ I, IV-⁸⁰² K-⁸⁰³ I, IV-⁸⁰⁴ K-⁸⁰⁵ I, IV-⁸⁰⁶ K-⁸⁰⁷ I, IV-⁸⁰⁸ K-⁸⁰⁹ I, IV-⁸¹⁰ K-⁸¹¹ I, IV-⁸¹² K-⁸¹³ I, IV-⁸¹⁴ K-⁸¹⁵ I, IV-⁸¹⁶ K-⁸¹⁷ I, IV-⁸¹⁸ K-⁸¹⁹ I, IV-⁸²⁰ K-⁸²¹ I, IV-⁸²² K-⁸²³ I, IV-⁸²⁴ K-⁸²⁵ I, IV-⁸²⁶ K-⁸²⁷ I, IV-⁸²⁸ K-⁸²⁹ I, IV-⁸³⁰ K-⁸³¹ I, IV-⁸³² K-⁸³³ I, IV-⁸³⁴ K-⁸³⁵ I, IV-⁸³⁶ K-⁸³⁷ I, IV-⁸³⁸ K-⁸³⁹ I, IV-⁸⁴⁰ K-⁸⁴¹ I, IV-⁸⁴² K-⁸⁴³ I, IV-⁸⁴⁴ K-⁸⁴⁵ I, IV-⁸⁴⁶ K-⁸⁴⁷ I, IV-⁸⁴⁸ K-⁸⁴⁹ I, IV-⁸⁵⁰ K-⁸⁵¹ I, IV-⁸⁵² K-⁸⁵³ I, IV-⁸⁵⁴ K-⁸⁵⁵ I, IV-⁸⁵⁶ K-⁸⁵⁷ I, IV-⁸⁵⁸ K-⁸⁵⁹ I, IV-⁸⁶⁰ K-⁸⁶¹ I, IV-⁸⁶² K-⁸⁶³ I, IV-⁸⁶⁴ K-⁸⁶⁵ I, IV-⁸⁶⁶ K-⁸⁶⁷ I, IV-⁸⁶⁸ K-⁸⁶⁹ I, IV-⁸⁷⁰ K-⁸⁷¹ I, IV-⁸⁷² K-⁸⁷³ I, IV-⁸⁷⁴ K-⁸⁷⁵ I, IV-⁸⁷⁶ K-⁸⁷⁷ I, IV-⁸⁷⁸ K-⁸⁷⁹ I, IV-⁸⁸⁰ K-⁸⁸¹ I, IV-⁸⁸² K-⁸⁸³ I, IV-⁸⁸⁴ K-⁸⁸⁵ I, IV-⁸⁸⁶ K-⁸⁸⁷ I, IV-⁸⁸⁸ K-⁸⁸⁹ I, IV-⁸⁹⁰ K-⁸⁹¹ I, IV-⁸⁹² K-⁸⁹³ I, IV-⁸⁹⁴ K-⁸⁹⁵ I, IV-⁸⁹⁶ K-⁸⁹⁷ I, IV-⁸⁹⁸ K-⁸⁹⁹ I, IV-⁹⁰⁰ K-⁹⁰¹ I, IV-⁹⁰² K-⁹⁰³ I, IV-⁹⁰⁴ K-⁹⁰⁵ I, IV-⁹⁰⁶ K-⁹⁰⁷ I, IV-⁹⁰⁸ K-⁹⁰⁹ I, IV-⁹¹⁰ K-⁹¹¹ I, IV-⁹¹² K-⁹¹³ I, IV-⁹¹⁴ K-⁹¹⁵ I, IV-⁹¹⁶ K-⁹¹⁷ I, IV-⁹¹⁸ K-⁹¹⁹ I, IV-⁹²⁰ K-⁹²¹ I, IV-⁹²² K-⁹²³ I, IV-⁹²⁴ K-⁹²⁵ I, IV-⁹²⁶ K-⁹²⁷ I, IV-⁹²⁸ K-⁹²⁹ I, IV-⁹³⁰ K-⁹³¹ I, IV-⁹³² K-⁹³³ I, IV-⁹³⁴ K-⁹³⁵ I, IV-⁹³⁶ K-⁹³⁷ I, IV-⁹³⁸ K-⁹³⁹ I, IV-⁹⁴⁰ K-⁹⁴¹ I, IV-⁹⁴² K-⁹⁴³ I, IV-⁹⁴⁴ K-⁹⁴⁵ I, IV-⁹⁴⁶ K-⁹⁴⁷ I, IV-⁹⁴⁸ K-⁹⁴⁹ I, IV-⁹⁵⁰ K-⁹⁵¹ I, IV-⁹⁵² K-⁹⁵³ I, IV-⁹⁵

چو بگشاد در باغبان رفت راست
 بدو مهر¹ بنمود² و بردش نماز
 ز شادی دل رای زن⁴ بردماید
 بدان⁵ باغبان گفت کاین⁶ مهر کیست⁷
 نشسته بباغ منست این سوار⁸
 خردمند و¹⁰ بازیب و بافترهی
 نشان که دارد بیبالا و روی¹²
 بدیدست¹³ سرو از لب¹⁴ جویدار¹⁵
 برش چون بر شیر و چهرش¹⁶ چو خون
 همی زیب تاج آید از چهر¹⁸ اوی¹⁹

باآواز زان بارگه بار خواست
 چو آمد بنزدیک موبد فراز
 چو موبد نگه کرد و آن مهره³ دید
 وزان پس بران نام چندی گریست
 چنیین داد پاسخ که ای نامدار
 یکی ماه با وی⁹ چو سرو سهی
 بدو گفت موبد که ای¹¹ نامجوی
 بدو باغبان گفت هر کو بهار
 دو بازو بگردار ران هیون
 همی رنگ شرم آید از مهر¹⁷ اوی

305

310

۹

بروشن روان مرد دانا بدید
 همان²² چهر او جز در²³ گاه نیست
 فرستاد موبد بر پهلوان²⁴

چو پالیزبان گفت و²⁰ موبد شنید
 که آن شیردل²¹ مرد جز شاه نیست
 فرستاده یی جست روشن روان

315

دل اندر پرش-I-⁴ گیل مهر-VI- و مهرش ب-K-³ داد آن مهر-VI-² برو مهره-K-¹
 VI-دوب: VI- کجا یابم این مرد را استوار-VI-⁸ چیست-K-⁷ این-K-⁶ بدو-K-⁵
 که در انتظارش جگر خون شدست * ندانیم خود حال او چون شدست
 بدو باغبان گفت کای هوشیار * نشسته بباغ منست این سوار
 I, VI- او-¹⁰ K- و-¹¹ VI- آن-¹² IV-66. 307-309 op.; VI-دوب:
 وزان پس بر آن مهر چندی گریست * پالیزبان گفت برگو که کیست
 I-دوب. و¹⁴ I, IV, VI- بر-¹⁵ K-دوب.:
 بیا و بیین روی این رزمخواه * سپهر کیان و ستون سپاه
 VI-ب. op. ¹⁹ K, IV- مهر-¹⁸ K, IV- چهر-¹⁷ K, I, IV, VI- چهره-¹⁶
 [چهر-K] جز درخور-²³ K, I, IV, VI- چنان-²² VI- فش-²¹ VI- و-²⁴ I و چو
 cm. 6. 317; K-دوب.: ز جایی که بد تا در پهلوان-I-²⁴
 همان مهر شاپور بر دست اوی * فرستاد نزدیک آن نامجوی

۸

سپیده چو از کوه سر برکشید²
 بر میهمان⁴ شد خداوند باغ
 سرت برتر از ابر بارنده باد
 با آرام شایسته گاهی⁶ نبود
 نیایی نه پوشیدن و پرورش⁸
 من این خانه بگزیدم از تاج⁹ و تخت¹⁰
 بزمزم یکی پاسخی پرسمت¹²
 بیفزود نزدیک شه¹³ پایگاه¹⁴
 کجا¹⁶ موبد¹⁷ موبد اکنون کجاست
 که ای پاکدل مرد شیرین زبان
 بدان خانه موبدان موبدست
 که از مهتر ده²¹ گیل²² مهره²³ خواه
 گیل و مشک و می خواست²⁵ و آمد دمان²⁶
 بدان باغبان داد و کرد آفرین²⁷
 نگر تا چه گوید همه²⁸ گوش دار
 بر موبد²⁹ موبد آمد پگاه
 پراگنده گردان و در بسته دید

ببود آن شب و خورد و گفت¹ و شنید
 چو ز زمین درفش برآورد³ راغ
 بدو گفت روز تو فرخنده باد
 سزای ذومان⁵ جایگاهی نبود
 چو مهمان درویش باشی⁷ خورش
 بدو گفت شاپور کای نیک بخت
 یکی زند و است آر با¹¹ پرسمت
 بیاورد هرچش بفرمود شاه
 بزمزم بدو گفت¹⁵ برگوی راست
 چنین داد پاسخی ورا باغبان
 دو چشم ز¹⁸ جایی که دارم¹⁹ نشست²⁰
 نهانی پپالی زبان گفت شاه
 چو بشنید زو این سخن باغبان²⁴
 جهاندار بنهاد بر گیل نگین
 بدو گفت کین گیل بموبد سپار
 سپیده دمان مرد با مهر شاه
 چو نزدیک درگاه موبد رسید

290

295

300

¹ VI- خورد و گفت ² I, IV- دمید ³ VI- چرافی برآمد ز- ⁴ IV- میزبان ⁵ K, I,
 IV, VI- توام ⁶ VI- جاهی ⁷ LI- نادی ⁸ I, IV-6. on. ⁹ K, I- گاه ¹⁰ IV- از بهر ¹¹ LI-
 بیماراسته ¹² VI- بیماراست بر رسم وی- I, IV- ¹³ K- آن رسم ¹⁴ K, I, IV-6. on. ¹⁵ K-
 بدو گفت- ¹⁶ K- بیماراسته بر رسم و نیازگاه- T نیازگاه- VI- بارگاه- I, IV- ¹⁷ K-
 جاییگاه- ¹⁸ K- ¹⁹ K, VI- دارد ²⁰ I- ²¹ K, VI- ²² K, I, VI- موبدان ²³ K- ²⁴ K, VI-
 موبد ²⁵ I, IV- ²⁶ K, I, IV, VI- ²⁷ K- ²⁸ K, I, IV, VI- ²⁹ K- ³⁰ K, I, IV, VI- ³¹ K-
 موبد ³² K, I, IV, VI- ³³ K- ³⁴ K, I, IV, VI- ³⁵ K, I, IV, VI- ³⁶ K, I, IV, VI- ³⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ³⁸ K, I, IV, VI- ³⁹ K, I, IV, VI- ⁴⁰ K, I, IV, VI- ⁴¹ K, I, IV, VI- ⁴² K, I, IV, VI-
 موبد ⁴³ K, I, IV, VI- ⁴⁴ K, I, IV, VI- ⁴⁵ K, I, IV, VI- ⁴⁶ K, I, IV, VI- ⁴⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁸ K, I, IV, VI- ⁴⁹ K, I, IV, VI- ⁵⁰ K, I, IV, VI- ⁵¹ K, I, IV, VI- ⁵² K, I, IV, VI-
 موبد ⁵³ K, I, IV, VI- ⁵⁴ K, I, IV, VI- ⁵⁵ K, I, IV, VI- ⁵⁶ K, I, IV, VI- ⁵⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁸ K, I, IV, VI- ⁵⁹ K, I, IV, VI- ⁶⁰ K, I, IV, VI- ⁶¹ K, I, IV, VI- ⁶² K, I, IV, VI-
 موبد ⁶³ K, I, IV, VI- ⁶⁴ K, I, IV, VI- ⁶⁵ K, I, IV, VI- ⁶⁶ K, I, IV, VI- ⁶⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁶⁸ K, I, IV, VI- ⁶⁹ K, I, IV, VI- ⁷⁰ K, I, IV, VI- ⁷¹ K, I, IV, VI- ⁷² K, I, IV, VI-
 موبد ⁷³ K, I, IV, VI- ⁷⁴ K, I, IV, VI- ⁷⁵ K, I, IV, VI- ⁷⁶ K, I, IV, VI- ⁷⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁷⁸ K, I, IV, VI- ⁷⁹ K, I, IV, VI- ⁸⁰ K, I, IV, VI- ⁸¹ K, I, IV, VI- ⁸² K, I, IV, VI-
 موبد ⁸³ K, I, IV, VI- ⁸⁴ K, I, IV, VI- ⁸⁵ K, I, IV, VI- ⁸⁶ K, I, IV, VI- ⁸⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁸⁸ K, I, IV, VI- ⁸⁹ K, I, IV, VI- ⁹⁰ K, I, IV, VI- ⁹¹ K, I, IV, VI- ⁹² K, I, IV, VI-
 موبد ⁹³ K, I, IV, VI- ⁹⁴ K, I, IV, VI- ⁹⁵ K, I, IV, VI- ⁹⁶ K, I, IV, VI- ⁹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁹⁸ K, I, IV, VI- ⁹⁹ K, I, IV, VI- ¹⁰⁰ K, I, IV, VI- ¹⁰¹ K, I, IV, VI- ¹⁰² K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁰³ K, I, IV, VI- ¹⁰⁴ K, I, IV, VI- ¹⁰⁵ K, I, IV, VI- ¹⁰⁶ K, I, IV, VI- ¹⁰⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁰⁸ K, I, IV, VI- ¹⁰⁹ K, I, IV, VI- ¹¹⁰ K, I, IV, VI- ¹¹¹ K, I, IV, VI- ¹¹² K, I, IV, VI-
 موبد ¹¹³ K, I, IV, VI- ¹¹⁴ K, I, IV, VI- ¹¹⁵ K, I, IV, VI- ¹¹⁶ K, I, IV, VI- ¹¹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ¹¹⁸ K, I, IV, VI- ¹¹⁹ K, I, IV, VI- ¹²⁰ K, I, IV, VI- ¹²¹ K, I, IV, VI- ¹²² K, I, IV, VI-
 موبد ¹²³ K, I, IV, VI- ¹²⁴ K, I, IV, VI- ¹²⁵ K, I, IV, VI- ¹²⁶ K, I, IV, VI- ¹²⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ¹²⁸ K, I, IV, VI- ¹²⁹ K, I, IV, VI- ¹³⁰ K, I, IV, VI- ¹³¹ K, I, IV, VI- ¹³² K, I, IV, VI-
 موبد ¹³³ K, I, IV, VI- ¹³⁴ K, I, IV, VI- ¹³⁵ K, I, IV, VI- ¹³⁶ K, I, IV, VI- ¹³⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ¹³⁸ K, I, IV, VI- ¹³⁹ K, I, IV, VI- ¹⁴⁰ K, I, IV, VI- ¹⁴¹ K, I, IV, VI- ¹⁴² K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁴³ K, I, IV, VI- ¹⁴⁴ K, I, IV, VI- ¹⁴⁵ K, I, IV, VI- ¹⁴⁶ K, I, IV, VI- ¹⁴⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁴⁸ K, I, IV, VI- ¹⁴⁹ K, I, IV, VI- ¹⁵⁰ K, I, IV, VI- ¹⁵¹ K, I, IV, VI- ¹⁵² K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁵³ K, I, IV, VI- ¹⁵⁴ K, I, IV, VI- ¹⁵⁵ K, I, IV, VI- ¹⁵⁶ K, I, IV, VI- ¹⁵⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁵⁸ K, I, IV, VI- ¹⁵⁹ K, I, IV, VI- ¹⁶⁰ K, I, IV, VI- ¹⁶¹ K, I, IV, VI- ¹⁶² K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁶³ K, I, IV, VI- ¹⁶⁴ K, I, IV, VI- ¹⁶⁵ K, I, IV, VI- ¹⁶⁶ K, I, IV, VI- ¹⁶⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁶⁸ K, I, IV, VI- ¹⁶⁹ K, I, IV, VI- ¹⁷⁰ K, I, IV, VI- ¹⁷¹ K, I, IV, VI- ¹⁷² K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁷³ K, I, IV, VI- ¹⁷⁴ K, I, IV, VI- ¹⁷⁵ K, I, IV, VI- ¹⁷⁶ K, I, IV, VI- ¹⁷⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁷⁸ K, I, IV, VI- ¹⁷⁹ K, I, IV, VI- ¹⁸⁰ K, I, IV, VI- ¹⁸¹ K, I, IV, VI- ¹⁸² K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁸³ K, I, IV, VI- ¹⁸⁴ K, I, IV, VI- ¹⁸⁵ K, I, IV, VI- ¹⁸⁶ K, I, IV, VI- ¹⁸⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁸⁸ K, I, IV, VI- ¹⁸⁹ K, I, IV, VI- ¹⁹⁰ K, I, IV, VI- ¹⁹¹ K, I, IV, VI- ¹⁹² K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁹³ K, I, IV, VI- ¹⁹⁴ K, I, IV, VI- ¹⁹⁵ K, I, IV, VI- ¹⁹⁶ K, I, IV, VI- ¹⁹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ¹⁹⁸ K, I, IV, VI- ¹⁹⁹ K, I, IV, VI- ²⁰⁰ K, I, IV, VI- ²⁰¹ K, I, IV, VI- ²⁰² K, I, IV, VI-
 موبد ²⁰³ K, I, IV, VI- ²⁰⁴ K, I, IV, VI- ²⁰⁵ K, I, IV, VI- ²⁰⁶ K, I, IV, VI- ²⁰⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ²⁰⁸ K, I, IV, VI- ²⁰⁹ K, I, IV, VI- ²¹⁰ K, I, IV, VI- ²¹¹ K, I, IV, VI- ²¹² K, I, IV, VI-
 موبد ²¹³ K, I, IV, VI- ²¹⁴ K, I, IV, VI- ²¹⁵ K, I, IV, VI- ²¹⁶ K, I, IV, VI- ²¹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ²¹⁸ K, I, IV, VI- ²¹⁹ K, I, IV, VI- ²²⁰ K, I, IV, VI- ²²¹ K, I, IV, VI- ²²² K, I, IV, VI-
 موبد ²²³ K, I, IV, VI- ²²⁴ K, I, IV, VI- ²²⁵ K, I, IV, VI- ²²⁶ K, I, IV, VI- ²²⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ²²⁸ K, I, IV, VI- ²²⁹ K, I, IV, VI- ²³⁰ K, I, IV, VI- ²³¹ K, I, IV, VI- ²³² K, I, IV, VI-
 موبد ²³³ K, I, IV, VI- ²³⁴ K, I, IV, VI- ²³⁵ K, I, IV, VI- ²³⁶ K, I, IV, VI- ²³⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ²³⁸ K, I, IV, VI- ²³⁹ K, I, IV, VI- ²⁴⁰ K, I, IV, VI- ²⁴¹ K, I, IV, VI- ²⁴² K, I, IV, VI-
 موبد ²⁴³ K, I, IV, VI- ²⁴⁴ K, I, IV, VI- ²⁴⁵ K, I, IV, VI- ²⁴⁶ K, I, IV, VI- ²⁴⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ²⁴⁸ K, I, IV, VI- ²⁴⁹ K, I, IV, VI- ²⁵⁰ K, I, IV, VI- ²⁵¹ K, I, IV, VI- ²⁵² K, I, IV, VI-
 موبد ²⁵³ K, I, IV, VI- ²⁵⁴ K, I, IV, VI- ²⁵⁵ K, I, IV, VI- ²⁵⁶ K, I, IV, VI- ²⁵⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ²⁵⁸ K, I, IV, VI- ²⁵⁹ K, I, IV, VI- ²⁶⁰ K, I, IV, VI- ²⁶¹ K, I, IV, VI- ²⁶² K, I, IV, VI-
 موبد ²⁶³ K, I, IV, VI- ²⁶⁴ K, I, IV, VI- ²⁶⁵ K, I, IV, VI- ²⁶⁶ K, I, IV, VI- ²⁶⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ²⁶⁸ K, I, IV, VI- ²⁶⁹ K, I, IV, VI- ²⁷⁰ K, I, IV, VI- ²⁷¹ K, I, IV, VI- ²⁷² K, I, IV, VI-
 موبد ²⁷³ K, I, IV, VI- ²⁷⁴ K, I, IV, VI- ²⁷⁵ K, I, IV, VI- ²⁷⁶ K, I, IV, VI- ²⁷⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ²⁷⁸ K, I, IV, VI- ²⁷⁹ K, I, IV, VI- ²⁸⁰ K, I, IV, VI- ²⁸¹ K, I, IV, VI- ²⁸² K, I, IV, VI-
 موبد ²⁸³ K, I, IV, VI- ²⁸⁴ K, I, IV, VI- ²⁸⁵ K, I, IV, VI- ²⁸⁶ K, I, IV, VI- ²⁸⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ²⁸⁸ K, I, IV, VI- ²⁸⁹ K, I, IV, VI- ²⁹⁰ K, I, IV, VI- ²⁹¹ K, I, IV, VI- ²⁹² K, I, IV, VI-
 موبد ²⁹³ K, I, IV, VI- ²⁹⁴ K, I, IV, VI- ²⁹⁵ K, I, IV, VI- ²⁹⁶ K, I, IV, VI- ²⁹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ²⁹⁸ K, I, IV, VI- ²⁹⁹ K, I, IV, VI- ³⁰⁰ K, I, IV, VI- ³⁰¹ K, I, IV, VI- ³⁰² K, I, IV, VI-
 موبد ³⁰³ K, I, IV, VI- ³⁰⁴ K, I, IV, VI- ³⁰⁵ K, I, IV, VI- ³⁰⁶ K, I, IV, VI- ³⁰⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ³⁰⁸ K, I, IV, VI- ³⁰⁹ K, I, IV, VI- ³¹⁰ K, I, IV, VI- ³¹¹ K, I, IV, VI- ³¹² K, I, IV, VI-
 موبد ³¹³ K, I, IV, VI- ³¹⁴ K, I, IV, VI- ³¹⁵ K, I, IV, VI- ³¹⁶ K, I, IV, VI- ³¹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ³¹⁸ K, I, IV, VI- ³¹⁹ K, I, IV, VI- ³²⁰ K, I, IV, VI- ³²¹ K, I, IV, VI- ³²² K, I, IV, VI-
 موبد ³²³ K, I, IV, VI- ³²⁴ K, I, IV, VI- ³²⁵ K, I, IV, VI- ³²⁶ K, I, IV, VI- ³²⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ³²⁸ K, I, IV, VI- ³²⁹ K, I, IV, VI- ³³⁰ K, I, IV, VI- ³³¹ K, I, IV, VI- ³³² K, I, IV, VI-
 موبد ³³³ K, I, IV, VI- ³³⁴ K, I, IV, VI- ³³⁵ K, I, IV, VI- ³³⁶ K, I, IV, VI- ³³⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ³³⁸ K, I, IV, VI- ³³⁹ K, I, IV, VI- ³⁴⁰ K, I, IV, VI- ³⁴¹ K, I, IV, VI- ³⁴² K, I, IV, VI-
 موبد ³⁴³ K, I, IV, VI- ³⁴⁴ K, I, IV, VI- ³⁴⁵ K, I, IV, VI- ³⁴⁶ K, I, IV, VI- ³⁴⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ³⁴⁸ K, I, IV, VI- ³⁴⁹ K, I, IV, VI- ³⁵⁰ K, I, IV, VI- ³⁵¹ K, I, IV, VI- ³⁵² K, I, IV, VI-
 موبد ³⁵³ K, I, IV, VI- ³⁵⁴ K, I, IV, VI- ³⁵⁵ K, I, IV, VI- ³⁵⁶ K, I, IV, VI- ³⁵⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ³⁵⁸ K, I, IV, VI- ³⁵⁹ K, I, IV, VI- ³⁶⁰ K, I, IV, VI- ³⁶¹ K, I, IV, VI- ³⁶² K, I, IV, VI-
 موبد ³⁶³ K, I, IV, VI- ³⁶⁴ K, I, IV, VI- ³⁶⁵ K, I, IV, VI- ³⁶⁶ K, I, IV, VI- ³⁶⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ³⁶⁸ K, I, IV, VI- ³⁶⁹ K, I, IV, VI- ³⁷⁰ K, I, IV, VI- ³⁷¹ K, I, IV, VI- ³⁷² K, I, IV, VI-
 موبد ³⁷³ K, I, IV, VI- ³⁷⁴ K, I, IV, VI- ³⁷⁵ K, I, IV, VI- ³⁷⁶ K, I, IV, VI- ³⁷⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ³⁷⁸ K, I, IV, VI- ³⁷⁹ K, I, IV, VI- ³⁸⁰ K, I, IV, VI- ³⁸¹ K, I, IV, VI- ³⁸² K, I, IV, VI-
 موبد ³⁸³ K, I, IV, VI- ³⁸⁴ K, I, IV, VI- ³⁸⁵ K, I, IV, VI- ³⁸⁶ K, I, IV, VI- ³⁸⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ³⁸⁸ K, I, IV, VI- ³⁸⁹ K, I, IV, VI- ³⁹⁰ K, I, IV, VI- ³⁹¹ K, I, IV, VI- ³⁹² K, I, IV, VI-
 موبد ³⁹³ K, I, IV, VI- ³⁹⁴ K, I, IV, VI- ³⁹⁵ K, I, IV, VI- ³⁹⁶ K, I, IV, VI- ³⁹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ³⁹⁸ K, I, IV, VI- ³⁹⁹ K, I, IV, VI- ⁴⁰⁰ K, I, IV, VI- ⁴⁰¹ K, I, IV, VI- ⁴⁰² K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁰³ K, I, IV, VI- ⁴⁰⁴ K, I, IV, VI- ⁴⁰⁵ K, I, IV, VI- ⁴⁰⁶ K, I, IV, VI- ⁴⁰⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁰⁸ K, I, IV, VI- ⁴⁰⁹ K, I, IV, VI- ⁴¹⁰ K, I, IV, VI- ⁴¹¹ K, I, IV, VI- ⁴¹² K, I, IV, VI-
 موبد ⁴¹³ K, I, IV, VI- ⁴¹⁴ K, I, IV, VI- ⁴¹⁵ K, I, IV, VI- ⁴¹⁶ K, I, IV, VI- ⁴¹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁴¹⁸ K, I, IV, VI- ⁴¹⁹ K, I, IV, VI- ⁴²⁰ K, I, IV, VI- ⁴²¹ K, I, IV, VI- ⁴²² K, I, IV, VI-
 موبد ⁴²³ K, I, IV, VI- ⁴²⁴ K, I, IV, VI- ⁴²⁵ K, I, IV, VI- ⁴²⁶ K, I, IV, VI- ⁴²⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁴²⁸ K, I, IV, VI- ⁴²⁹ K, I, IV, VI- ⁴³⁰ K, I, IV, VI- ⁴³¹ K, I, IV, VI- ⁴³² K, I, IV, VI-
 موبد ⁴³³ K, I, IV, VI- ⁴³⁴ K, I, IV, VI- ⁴³⁵ K, I, IV, VI- ⁴³⁶ K, I, IV, VI- ⁴³⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁴³⁸ K, I, IV, VI- ⁴³⁹ K, I, IV, VI- ⁴⁴⁰ K, I, IV, VI- ⁴⁴¹ K, I, IV, VI- ⁴⁴² K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁴³ K, I, IV, VI- ⁴⁴⁴ K, I, IV, VI- ⁴⁴⁵ K, I, IV, VI- ⁴⁴⁶ K, I, IV, VI- ⁴⁴⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁴⁸ K, I, IV, VI- ⁴⁴⁹ K, I, IV, VI- ⁴⁵⁰ K, I, IV, VI- ⁴⁵¹ K, I, IV, VI- ⁴⁵² K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁵³ K, I, IV, VI- ⁴⁵⁴ K, I, IV, VI- ⁴⁵⁵ K, I, IV, VI- ⁴⁵⁶ K, I, IV, VI- ⁴⁵⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁵⁸ K, I, IV, VI- ⁴⁵⁹ K, I, IV, VI- ⁴⁶⁰ K, I, IV, VI- ⁴⁶¹ K, I, IV, VI- ⁴⁶² K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁶³ K, I, IV, VI- ⁴⁶⁴ K, I, IV, VI- ⁴⁶⁵ K, I, IV, VI- ⁴⁶⁶ K, I, IV, VI- ⁴⁶⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁶⁸ K, I, IV, VI- ⁴⁶⁹ K, I, IV, VI- ⁴⁷⁰ K, I, IV, VI- ⁴⁷¹ K, I, IV, VI- ⁴⁷² K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁷³ K, I, IV, VI- ⁴⁷⁴ K, I, IV, VI- ⁴⁷⁵ K, I, IV, VI- ⁴⁷⁶ K, I, IV, VI- ⁴⁷⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁷⁸ K, I, IV, VI- ⁴⁷⁹ K, I, IV, VI- ⁴⁸⁰ K, I, IV, VI- ⁴⁸¹ K, I, IV, VI- ⁴⁸² K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁸³ K, I, IV, VI- ⁴⁸⁴ K, I, IV, VI- ⁴⁸⁵ K, I, IV, VI- ⁴⁸⁶ K, I, IV, VI- ⁴⁸⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁸⁸ K, I, IV, VI- ⁴⁸⁹ K, I, IV, VI- ⁴⁹⁰ K, I, IV, VI- ⁴⁹¹ K, I, IV, VI- ⁴⁹² K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁹³ K, I, IV, VI- ⁴⁹⁴ K, I, IV, VI- ⁴⁹⁵ K, I, IV, VI- ⁴⁹⁶ K, I, IV, VI- ⁴⁹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁴⁹⁸ K, I, IV, VI- ⁴⁹⁹ K, I, IV, VI- ⁵⁰⁰ K, I, IV, VI- ⁵⁰¹ K, I, IV, VI- ⁵⁰² K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁰³ K, I, IV, VI- ⁵⁰⁴ K, I, IV, VI- ⁵⁰⁵ K, I, IV, VI- ⁵⁰⁶ K, I, IV, VI- ⁵⁰⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁰⁸ K, I, IV, VI- ⁵⁰⁹ K, I, IV, VI- ⁵¹⁰ K, I, IV, VI- ⁵¹¹ K, I, IV, VI- ⁵¹² K, I, IV, VI-
 موبد ⁵¹³ K, I, IV, VI- ⁵¹⁴ K, I, IV, VI- ⁵¹⁵ K, I, IV, VI- ⁵¹⁶ K, I, IV, VI- ⁵¹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁵¹⁸ K, I, IV, VI- ⁵¹⁹ K, I, IV, VI- ⁵²⁰ K, I, IV, VI- ⁵²¹ K, I, IV, VI- ⁵²² K, I, IV, VI-
 موبد ⁵²³ K, I, IV, VI- ⁵²⁴ K, I, IV, VI- ⁵²⁵ K, I, IV, VI- ⁵²⁶ K, I, IV, VI- ⁵²⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁵²⁸ K, I, IV, VI- ⁵²⁹ K, I, IV, VI- ⁵³⁰ K, I, IV, VI- ⁵³¹ K, I, IV, VI- ⁵³² K, I, IV, VI-
 موبد ⁵³³ K, I, IV, VI- ⁵³⁴ K, I, IV, VI- ⁵³⁵ K, I, IV, VI- ⁵³⁶ K, I, IV, VI- ⁵³⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁵³⁸ K, I, IV, VI- ⁵³⁹ K, I, IV, VI- ⁵⁴⁰ K, I, IV, VI- ⁵⁴¹ K, I, IV, VI- ⁵⁴² K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁴³ K, I, IV, VI- ⁵⁴⁴ K, I, IV, VI- ⁵⁴⁵ K, I, IV, VI- ⁵⁴⁶ K, I, IV, VI- ⁵⁴⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁴⁸ K, I, IV, VI- ⁵⁴⁹ K, I, IV, VI- ⁵⁵⁰ K, I, IV, VI- ⁵⁵¹ K, I, IV, VI- ⁵⁵² K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁵³ K, I, IV, VI- ⁵⁵⁴ K, I, IV, VI- ⁵⁵⁵ K, I, IV, VI- ⁵⁵⁶ K, I, IV, VI- ⁵⁵⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁵⁸ K, I, IV, VI- ⁵⁵⁹ K, I, IV, VI- ⁵⁶⁰ K, I, IV, VI- ⁵⁶¹ K, I, IV, VI- ⁵⁶² K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁶³ K, I, IV, VI- ⁵⁶⁴ K, I, IV, VI- ⁵⁶⁵ K, I, IV, VI- ⁵⁶⁶ K, I, IV, VI- ⁵⁶⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁶⁸ K, I, IV, VI- ⁵⁶⁹ K, I, IV, VI- ⁵⁷⁰ K, I, IV, VI- ⁵⁷¹ K, I, IV, VI- ⁵⁷² K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁷³ K, I, IV, VI- ⁵⁷⁴ K, I, IV, VI- ⁵⁷⁵ K, I, IV, VI- ⁵⁷⁶ K, I, IV, VI- ⁵⁷⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁷⁸ K, I, IV, VI- ⁵⁷⁹ K, I, IV, VI- ⁵⁸⁰ K, I, IV, VI- ⁵⁸¹ K, I, IV, VI- ⁵⁸² K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁸³ K, I, IV, VI- ⁵⁸⁴ K, I, IV, VI- ⁵⁸⁵ K, I, IV, VI- ⁵⁸⁶ K, I, IV, VI- ⁵⁸⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁸⁸ K, I, IV, VI- ⁵⁸⁹ K, I, IV, VI- ⁵⁹⁰ K, I, IV, VI- ⁵⁹¹ K, I, IV, VI- ⁵⁹² K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁹³ K, I, IV, VI- ⁵⁹⁴ K, I, IV, VI- ⁵⁹⁵ K, I, IV, VI- ⁵⁹⁶ K, I, IV, VI- ⁵⁹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁵⁹⁸ K, I, IV, VI- ⁵⁹⁹ K, I, IV, VI- ⁶⁰⁰ K, I, IV, VI- ⁶⁰¹ K, I, IV, VI- ⁶⁰² K, I, IV, VI-
 موبد ⁶⁰³ K, I, IV, VI- ⁶⁰⁴ K, I, IV, VI- ⁶⁰⁵ K, I, IV, VI- ⁶⁰⁶ K, I, IV, VI- ⁶⁰⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁶⁰⁸ K, I, IV, VI- ⁶⁰⁹ K, I, IV, VI- ⁶¹⁰ K, I, IV, VI- ⁶¹¹ K, I, IV, VI- ⁶¹² K, I, IV, VI-
 موبد ⁶¹³ K, I, IV, VI- ⁶¹⁴ K, I, IV, VI- ⁶¹⁵ K, I, IV, VI- ⁶¹⁶ K, I, IV, VI- ⁶¹⁷ K, I, IV, VI-
 موبد ⁶¹⁸ K, I, IV, VI- ⁶¹⁹ K, I, IV, VI- ⁶²⁰ K, I, IV, VI- ⁶²¹ K, I, IV, VI- ⁶²² K, I, IV, VI-
 موبد ⁶²

یکی بادیسرد از جگر برکشید
 چه آگاهی استت ز ایران زمین
 ز تو دور بادا بد بدکنش
 که از قیصر آمد بایرانیان³
 نماید اندران بوم⁴ کشت و درود
 پراگنده گشت آن بزرگ انجمن
 بزنگار پیش سکویا شدند
 بدور از⁶ بر و⁷ بوم و آرامگاه⁸
 که رخشان بدی همچو⁹ ماه اورمزد¹⁰
 ز بخت آب¹³ ایرانیان تیره شد
 ترا جاودان مهتری باد و ناز
 نیامد بایران بدان¹⁶ سرکشان¹⁷
 اسپرند سر تا سر اکنون بروم
 که بود آن زمان²⁰ شاهرا میزبان
 بماشی²³ بود خانه گیتی فرور
 که هر²⁶ کسی که آرم مهمان نجست
 نیاز²⁸ آورد بخت تاریک اوی
 چو³⁰ گردد دلت رام برگوی نام³¹
 بمابر کنون میزبان³³ پادشاست

بخندید شاپور و بستند نمید
 پالیزبان گفت کای¹ پاک دین
 چنین داد پاسخ که ای برمنش²
 270 بمیدخواه ما باد چندان زیان
 از ایران پراگنده شد هرک بود
 ز بس⁵ غارت و کشتن مرد و زن
 وزیشان بسی نیز ترسنا شدند
 بسی جائلیقی بسرب کلاه
 275 بدو گفت شاپور شاه اورمزد
 کجا شد که قیصر¹¹ چنین چیره¹² شد
 بدو باغبان گفت کای سرفراز
 ازو مرده و زنده¹⁴ جایی¹⁵ نشان
 هرانکس که بودند ز¹⁸ آباد بوم
 280 برین¹⁹ زاز بگریست پالیزبان
 بدو میزبان²¹ گفت کایدر²² سه روز
 که²⁴ دانا زد این داستان از نخست²⁵
 نباشد خورد هیچ²⁷ نزدیک اوی
 بماش و بیاسای و می خور بکام²⁹
 285 بدو گفت شاپور کآری³² رواست

هم از- K-⁵ مرز- VI-⁴ بر ایرانیان- VI-³ کی منش- I, IV- گومش- K-² ای- K-¹
 6 J, IV- ان- K-⁷ بدو داده از- K-⁸ VI-6. op.⁸ چون ز- K, I, IV-⁹ VI-¹⁰
 بدو آنگهی گفت شاپور گرد * کجا شد که قیصر کند دست برد
 زنده گر مرده- VI-¹⁴ کمر بخت- VI-¹³ خیره- I, IV-¹² چرا قیصر اکنون- VI-¹¹
 بدو- J-¹⁹ بود اندر- K, I, VI-¹⁸ بدین مرز و این- VI-¹⁶ مرده زنده بجایی- J-¹⁵
 چو- K-²⁴ نباشی- VI-²³ ایدر- K, IV, VI-²² باغبان- K-²¹ اندران- K-²⁰ بدین- I-
 بجام- K, I, IV-²⁹ بپای- VI-²⁸ بیمار- K-²⁸ خوردمند- K-²⁷ هر آذ- VI-²⁶ درست- K-²⁵
 بما میزبان- VI-³³ مرزبان- J-³³ آری- K, VI-³² VI-6. op.³² گوی بیام- K-³¹ که- K-³⁰
 بز کنون

که هم نیکدل بود و هم میزبان
 ز شاپور پرسسید² هست³ این درود
 چنین ساختن را بیماراستی⁴
 سخن چند پرسسی ز گم گرده راه
 گریزان بدین مرز بنهاده⁵ روی
 مبادا که بینم⁷ سر و افسرش
 هشیواری⁸ و مرزبانی کنی
 درختی که کشتی⁹ بیمار آیدت¹⁰
 تن¹² باغبان نیز مهمان¹³ تست
 بکوشم بیمارم نگویم بکس¹⁵
 کنیزک همی رفت با او پراه
 ز هرگونه چندانک بودش توان¹⁸
 سبک مایه جای¹⁹ بپرداختند
 که بردار²⁰ ازان کسی که آیدت²¹ یاد
 سخن گوی و²² پرمایه²³ پالمیزبان
 چو پیشش بود سالیان و²⁴ خرد
 تو باید که چون می دهی می خوری²⁶
 نخست آن خورد می که بازیب تر²⁷
 که پیری بفهرنگ و بر²⁸ سال نو
 همی رنگ عاج آید از روی²⁹ تو³⁰

بیمامد دمان¹ مرد پالمیزبان
 دو تن دید با نیزه و درع و خود
 بدین بیگهی از کجا خاستی⁴
 بدو گفت شاپور کای نیکخواه
 یکی مرد ایرانیم راه جوی
 پر از دردم⁶ از قیصر و لشکرش
 گر امشب مرا میزبانی کنی
 برآنم که روزی بکار آیدت
 بدو باغبان گفت کین خان¹¹ تست
 بدان چیز کاید¹⁴ مرا دسترسی
 فرود آمد از پاره¹⁶ شاپور شاه
 خورش ساخت چندان¹⁷ زن باغبان
 چو نان خورده شد کار می ساختند
 سبک باغبان می بشاپور داد
 بدو گفت شاپور کای میزبان
 کسی کو می آرد نخست او خورد
 تو از من بسال اندکی برتری²⁵
 بدو باغبان گفت کای پرهنر
 تو باید که باشی برین پیشرو
 همی بوی تاج آید از موی تو

فقال لساپور: ب- گفت- Л³ بپرسید شهرا که VI- بهرام- I, IV² دوان- I, K¹
 من این جمت؟ و هل عندک من ساپور ملک فارسی خبر؟
 I, K, I, VI-6. op. ستند- I⁴
 K, I, IV- کاری- VI⁹ ی- IV⁸ پینی- K⁷ درد- K⁶ نهاده بدین مرز- IV, VI, VI-6. op.
 بچیزی که باشد- IV¹⁴ هم رای- K¹³ دل- K¹² جان- IV, VI- جای- K¹¹
 I, IV- چیزی- K¹⁹ نهان- VI¹⁸ چندی- VI¹⁷ اسب- K, I, IV, VI-6. op.
 VI¹⁵
 Л- از هر که خواهی ب- VI داری ب- IV آید ب- I²¹ بنیوش- IV²⁰ باده جامی
 B- перевод бб. خوری می دهی- VI²⁶ مهتری- VI²⁵ بر- K²⁴ با مرد- K²³ و op.
 موی- IV²⁹ در- K, I, IV, VI²⁸ و فر- K²⁷ 255-263 см. в приложении III.
 I, VI-6. op.³⁰

بپیشی تو و آرم بروشن روان
از آخر دو اسپ گرانمایه جست¹
همان جوشن و مغفر هندوان²
خردرا بران رهنمای آورید
شب آن⁵ چادر قمار⁶ بر⁷ سر کشید
که فردا چه سازد کنیزک پگاه⁸

دو اسپ و دو گوپال و قیر و کمان
بمست اندر اندیشه دلرا نخست
همان تیغ و گوپال و برگستوان
باندیشه³ دلرا⁴ بجای آورید
چو از باختر چشمه اندرکشید
پراندیشه شد جان شاپور شاه

230

۷

بمالید⁹ روز و پپالود خواب
بزرگان جوینده¹¹ از جشن¹² بهر
چنان چون بود مردم چاره جوی
دل شیر و چنگ پلنگ آمدش
گزیده سلیح سواران گرد
ز خوشاب و یاقوت و هرگونه چیز
شب آمد دو تن راست کردند رای
دو خرم نهان شاد و آرامجوی
بخواب و بخوردن نپرداختند
همی راند تا کشور سورستان¹⁶
فرود آمدنرا همی جای¹⁷ جست
پر از باغ و میدان و¹⁸ پر¹⁹ جشنگاه
بیامد در باغبانی²¹ بزد

چو برزد سر از برج شیر آفتاب
بجشن آمدند آنک بودی¹⁰ بشهر
کنیزک سوی چاره¹³ بنهاد¹⁴ روی
چو ایوان خالی بچنگ آمدش
دو اسپ گرانمایه ز آخر بهرد
ز دینار چندانک بایست نیز
چو آمد همه ساز رفتن بجای
سوی شهر ایران نهادند روی
شب و روز یکسر همی تاختند
برین گونه از شهر بر خورستان¹⁵
چو اسپ و تن از تاختن گشت سست
دهی خرم آمد بپیششش پراه
تن از رنج خسته²⁰ گریزان ز بد

235

240

245

¹ K — доб.:

چو بشنید شاپور کرد آفرین * بران پرهنر دختر پیش بین
² K, I, IV — پهلوان ³ K — پراندیشه ⁴ VI — دل ⁵ VI — از ⁶ K, IV, VI — قیر ⁷ K —
بزرگ آنک بردارد — ¹¹ I, IV, VI او بد — ¹⁰ K او — ⁹ Л — پپالیز — ⁸ VI — براه ⁸ در
گورستان — ¹⁶ K خورسان — ¹⁵ IV پنمود — ¹⁴ VI خانه — ¹³ K داننده از شهر — ¹² K
چاره — ¹⁷ K, VI راه — ¹⁷ K, VI — ب. оп.; Б — مدنی خورستان — ¹⁶ VI — شورسان — ¹⁶ I, IV
باغبان را — ²¹ K رنج — ²⁰ K — رخنه — ²⁰ K — لرزان — ¹⁹ VI — بد — ¹⁹ VI — و — ¹⁸ IV — оп.

نجویم همی بدتری¹ زین سخن
 بماند² آن سخن نیک و بد در نهفت³
 بدین راز مین دل گروگان دهی⁶
 جهان زیر پای⁸ اندرآید⁹ ترا
 بیپوشی¹¹ سخن نرم¹² نرم آوری
 که این چرم گردد بگیتی¹⁴ سمر
 بگوید همی هرک دارد خرد¹⁵
 نهانی ز هر کس باواز نرم
 بر آتش همی¹⁸ تیز بگذاشتی¹⁹
 نگفتی نهان²⁰ با کس اندر²¹ جهان
 بفرجام چرم خرد آفشته شد
 همه دل²² پر از درد و تن²³ پر ز خون
 که ای پای²⁴ بینادل نیک ساز²⁵
 ز هرگونه²⁶ اندیشه انداختن
 مباد آفرین بر چنین مرز²⁷ و²⁸ بوم
 شوند این بزرگان سوی جشنگاه
 که مرد و زن و کودک آید بیرون²⁹
 بدان جشن خرم بهامون شود
 بسازم نترسم ز پتیاره گوی³³

که راز تو با کس نگویم ز بن
 همه راز شاپور با او بگفت
 بدو گفت اکنون⁴ چو⁵ فرمان دهی⁶
 سر از بانوان برتر آید⁷ ترا
 بهنگام نان¹⁰ شیر گرم آوری
 بشیر اندرآغار¹⁸ این چرم خرد
 پس از من بسی سالیان بگذرد
 کنیزک همی خواستی¹⁶ شیر گرم
 چو کشتی یکی جام برداشتی¹⁷
 بنزدیک شاپور بردی نهان
 دو هفته سپهر اندرین گشته شد
 چو شاپور زان پوست آمد بیرون
 چنین گفت پس با کنیزک براز
 یکی چاره باید کنون ساختن
 که ما را گذر باشد از شهر روم
 کنیزک بدو گفت فردا پگاه
 یکی جشن باشد بروم اندرون
 چو کدبانو³⁰ از شهر بیرون شود
 شود جای³¹ خالی و من چاره جوی³²

210

215

220

225

¹ K, I- بدتری- IV برتری- ² I, IV, VI- نماند- ³ K-6. op. سرت را بکیوان- VI بانوانم برآرم- ⁴ K- کنی- ⁵ K, I, IV, VI- چه- ⁶ K- کانون- ⁷ K- VI- را و- ⁸ K- نیپوشی- ⁹ I- ¹⁰ VI- بدو گفت گر- ¹¹ K- دست- ¹² K, VI- برآرم- ¹³ I- ¹⁴ K- ¹⁵ IV-6. op.; VI-66. 214, 215 op. ¹⁶ K- ¹⁷ I- ¹⁸ K, I- ¹⁹ K- ²⁰ K, I, IV, VI- ²¹ K- ²² K, I, IV- ²³ K, I, IV- ²⁴ K- ²⁵ K- ²⁶ K- ²⁷ K- ²⁸ K- ²⁹ K- ³⁰ K- ³¹ K- ³² K- ³³ K- ³⁴ K- ³⁵ K- ³⁶ K- ³⁷ K- ³⁸ K- ³⁹ K- ⁴⁰ K- ⁴¹ K- ⁴² K- ⁴³ K- ⁴⁴ K- ⁴⁵ K- ⁴⁶ K- ⁴⁷ K- ⁴⁸ K- ⁴⁹ K- ⁵⁰ K- ⁵¹ K- ⁵² K- ⁵³ K- ⁵⁴ K- ⁵⁵ K- ⁵⁶ K- ⁵⁷ K- ⁵⁸ K- ⁵⁹ K- ⁶⁰ K- ⁶¹ K- ⁶² K- ⁶³ K- ⁶⁴ K- ⁶⁵ K- ⁶⁶ K- ⁶⁷ K- ⁶⁸ K- ⁶⁹ K- ⁷⁰ K- ⁷¹ K- ⁷² K- ⁷³ K- ⁷⁴ K- ⁷⁵ K- ⁷⁶ K- ⁷⁷ K- ⁷⁸ K- ⁷⁹ K- ⁸⁰ K- ⁸¹ K- ⁸² K- ⁸³ K- ⁸⁴ K- ⁸⁵ K- ⁸⁶ K- ⁸⁷ K- ⁸⁸ K- ⁸⁹ K- ⁹⁰ K- ⁹¹ K- ⁹² K- ⁹³ K- ⁹⁴ K- ⁹⁵ K- ⁹⁶ K- ⁹⁷ K- ⁹⁸ K- ⁹⁹ K- ¹⁰⁰ K- ¹⁰¹ K- ¹⁰² K- ¹⁰³ K- ¹⁰⁴ K- ¹⁰⁵ K- ¹⁰⁶ K- ¹⁰⁷ K- ¹⁰⁸ K- ¹⁰⁹ K- ¹¹⁰ K- ¹¹¹ K- ¹¹² K- ¹¹³ K- ¹¹⁴ K- ¹¹⁵ K- ¹¹⁶ K- ¹¹⁷ K- ¹¹⁸ K- ¹¹⁹ K- ¹²⁰ K- ¹²¹ K- ¹²² K- ¹²³ K- ¹²⁴ K- ¹²⁵ K- ¹²⁶ K- ¹²⁷ K- ¹²⁸ K- ¹²⁹ K- ¹³⁰ K- ¹³¹ K- ¹³² K- ¹³³ K- ¹³⁴ K- ¹³⁵ K- ¹³⁶ K- ¹³⁷ K- ¹³⁸ K- ¹³⁹ K- ¹⁴⁰ K- ¹⁴¹ K- ¹⁴² K- ¹⁴³ K- ¹⁴⁴ K- ¹⁴⁵ K- ¹⁴⁶ K- ¹⁴⁷ K- ¹⁴⁸ K- ¹⁴⁹ K- ¹⁵⁰ K- ¹⁵¹ K- ¹⁵² K- ¹⁵³ K- ¹⁵⁴ K- ¹⁵⁵ K- ¹⁵⁶ K- ¹⁵⁷ K- ¹⁵⁸ K- ¹⁵⁹ K- ¹⁶⁰ K- ¹⁶¹ K- ¹⁶² K- ¹⁶³ K- ¹⁶⁴ K- ¹⁶⁵ K- ¹⁶⁶ K- ¹⁶⁷ K- ¹⁶⁸ K- ¹⁶⁹ K- ¹⁷⁰ K- ¹⁷¹ K- ¹⁷² K- ¹⁷³ K- ¹⁷⁴ K- ¹⁷⁵ K- ¹⁷⁶ K- ¹⁷⁷ K- ¹⁷⁸ K- ¹⁷⁹ K- ¹⁸⁰ K- ¹⁸¹ K- ¹⁸² K- ¹⁸³ K- ¹⁸⁴ K- ¹⁸⁵ K- ¹⁸⁶ K- ¹⁸⁷ K- ¹⁸⁸ K- ¹⁸⁹ K- ¹⁹⁰ K- ¹⁹¹ K- ¹⁹² K- ¹⁹³ K- ¹⁹⁴ K- ¹⁹⁵ K- ¹⁹⁶ K- ¹⁹⁷ K- ¹⁹⁸ K- ¹⁹⁹ K- ²⁰⁰ K- ²⁰¹ K- ²⁰² K- ²⁰³ K- ²⁰⁴ K- ²⁰⁵ K- ²⁰⁶ K- ²⁰⁷ K- ²⁰⁸ K- ²⁰⁹ K- ²¹⁰ K- ²¹¹ K- ²¹² K- ²¹³ K- ²¹⁴ K- ²¹⁵ K- ²¹⁶ K- ²¹⁷ K- ²¹⁸ K- ²¹⁹ K- ²²⁰ K- ²²¹ K- ²²² K- ²²³ K- ²²⁴ K- ²²⁵ K- ²²⁶ K- ²²⁷ K- ²²⁸ K- ²²⁹ K- ²³⁰ K- ²³¹ K- ²³² K- ²³³ K- ²³⁴ K- ²³⁵ K- ²³⁶ K- ²³⁷ K- ²³⁸ K- ²³⁹ K- ²⁴⁰ K- ²⁴¹ K- ²⁴² K- ²⁴³ K- ²⁴⁴ K- ²⁴⁵ K- ²⁴⁶ K- ²⁴⁷ K- ²⁴⁸ K- ²⁴⁹ K- ²⁵⁰ K- ²⁵¹ K- ²⁵² K- ²⁵³ K- ²⁵⁴ K- ²⁵⁵ K- ²⁵⁶ K- ²⁵⁷ K- ²⁵⁸ K- ²⁵⁹ K- ²⁶⁰ K- ²⁶¹ K- ²⁶² K- ²⁶³ K- ²⁶⁴ K- ²⁶⁵ K- ²⁶⁶ K- ²⁶⁷ K- ²⁶⁸ K- ²⁶⁹ K- ²⁷⁰ K- ²⁷¹ K- ²⁷² K- ²⁷³ K- ²⁷⁴ K- ²⁷⁵ K- ²⁷⁶ K- ²⁷⁷ K- ²⁷⁸ K- ²⁷⁹ K- ²⁸⁰ K- ²⁸¹ K- ²⁸² K- ²⁸³ K- ²⁸⁴ K- ²⁸⁵ K- ²⁸⁶ K- ²⁸⁷ K- ²⁸⁸ K- ²⁸⁹ K- ²⁹⁰ K- ²⁹¹ K- ²⁹² K- ²⁹³ K- ²⁹⁴ K- ²⁹⁵ K- ²⁹⁶ K- ²⁹⁷ K- ²⁹⁸ K- ²⁹⁹ K- ³⁰⁰ K- ³⁰¹ K- ³⁰² K- ³⁰³ K- ³⁰⁴ K- ³⁰⁵ K- ³⁰⁶ K- ³⁰⁷ K- ³⁰⁸ K- ³⁰⁹ K- ³¹⁰ K- ³¹¹ K- ³¹² K- ³¹³ K- ³¹⁴ K- ³¹⁵ K- ³¹⁶ K- ³¹⁷ K- ³¹⁸ K- ³¹⁹ K- ³²⁰ K- ³²¹ K- ³²² K- ³²³ K- ³²⁴ K- ³²⁵ K- ³²⁶ K- ³²⁷ K- ³²⁸ K- ³²⁹ K- ³³⁰ K- ³³¹ K- ³³² K- ³³³ K- ³³⁴ K- ³³⁵ K- ³³⁶ K- ³³⁷ K- ³³⁸ K- ³³⁹ K- ³⁴⁰ K- ³⁴¹ K- ³⁴² K- ³⁴³ K- ³⁴⁴ K- ³⁴⁵ K- ³⁴⁶ K- ³⁴⁷ K- ³⁴⁸ K- ³⁴⁹ K- ³⁵⁰ K- ³⁵¹ K- ³⁵² K- ³⁵³ K- ³⁵⁴ K- ³⁵⁵ K- ³⁵⁶ K- ³⁵⁷ K- ³⁵⁸ K- ³⁵⁹ K- ³⁶⁰ K- ³⁶¹ K- ³⁶² K- ³⁶³ K- ³⁶⁴ K- ³⁶⁵ K- ³⁶⁶ K- ³⁶⁷ K- ³⁶⁸ K- ³⁶⁹ K- ³⁷⁰ K- ³⁷¹ K- ³⁷² K- ³⁷³ K- ³⁷⁴ K- ³⁷⁵ K- ³⁷⁶ K- ³⁷⁷ K- ³⁷⁸ K- ³⁷⁹ K- ³⁸⁰ K- ³⁸¹ K- ³⁸² K- ³⁸³ K- ³⁸⁴ K- ³⁸⁵ K- ³⁸⁶ K- ³⁸⁷ K- ³⁸⁸ K- ³⁸⁹ K- ³⁹⁰ K- ³⁹¹ K- ³⁹² K- ³⁹³ K- ³⁹⁴ K- ³⁹⁵ K- ³⁹⁶ K- ³⁹⁷ K- ³⁹⁸ K- ³⁹⁹ K- ⁴⁰⁰ K- ⁴⁰¹ K- ⁴⁰² K- ⁴⁰³ K- ⁴⁰⁴ K- ⁴⁰⁵ K- ⁴⁰⁶ K- ⁴⁰⁷ K- ⁴⁰⁸ K- ⁴⁰⁹ K- ⁴¹⁰ K- ⁴¹¹ K- ⁴¹² K- ⁴¹³ K- ⁴¹⁴ K- ⁴¹⁵ K- ⁴¹⁶ K- ⁴¹⁷ K- ⁴¹⁸ K- ⁴¹⁹ K- ⁴²⁰ K- ⁴²¹ K- ⁴²² K- ⁴²³ K- ⁴²⁴ K- ⁴²⁵ K- ⁴²⁶ K- ⁴²⁷ K- ⁴²⁸ K- ⁴²⁹ K- ⁴³⁰ K- ⁴³¹ K- ⁴³² K- ⁴³³ K- ⁴³⁴ K- ⁴³⁵ K- ⁴³⁶ K- ⁴³⁷ K- ⁴³⁸ K- ⁴³⁹ K- ⁴⁴⁰ K- ⁴⁴¹ K- ⁴⁴² K- ⁴⁴³ K- ⁴⁴⁴ K- ⁴⁴⁵ K- ⁴⁴⁶ K- ⁴⁴⁷ K- ⁴⁴⁸ K- ⁴⁴⁹ K- ⁴⁵⁰ K- ⁴⁵¹ K- ⁴⁵² K- ⁴⁵³ K- ⁴⁵⁴ K- ⁴⁵⁵ K- ⁴⁵⁶ K- ⁴⁵⁷ K- ⁴⁵⁸ K- ⁴⁵⁹ K- ⁴⁶⁰ K- ⁴⁶¹ K- ⁴⁶² K- ⁴⁶³ K- ⁴⁶⁴ K- ⁴⁶⁵ K- ⁴⁶⁶ K- ⁴⁶⁷ K- ⁴⁶⁸ K- ⁴⁶⁹ K- ⁴⁷⁰ K- ⁴⁷¹ K- ⁴⁷² K- ⁴⁷³ K- ⁴⁷⁴ K- ⁴⁷⁵ K- ⁴⁷⁶ K- ⁴⁷⁷ K- ⁴⁷⁸ K- ⁴⁷⁹ K- ⁴⁸⁰ K- ⁴⁸¹ K- ⁴⁸² K- ⁴⁸³ K- ⁴⁸⁴ K- ⁴⁸⁵ K- ⁴⁸⁶ K- ⁴⁸⁷ K- ⁴⁸⁸ K- ⁴⁸⁹ K- ⁴⁹⁰ K- ⁴⁹¹ K- ⁴⁹² K- ⁴⁹³ K- ⁴⁹⁴ K- ⁴⁹⁵ K- ⁴⁹⁶ K- ⁴⁹⁷ K- ⁴⁹⁸ K- ⁴⁹⁹ K- ⁵⁰⁰ K- ⁵⁰¹ K- ⁵⁰² K- ⁵⁰³ K- ⁵⁰⁴ K- ⁵⁰⁵ K- ⁵⁰⁶ K- ⁵⁰⁷ K- ⁵⁰⁸ K- ⁵⁰⁹ K- ⁵¹⁰ K- ⁵¹¹ K- ⁵¹² K- ⁵¹³ K- ⁵¹⁴ K- ⁵¹⁵ K- ⁵¹⁶ K- ⁵¹⁷ K- ⁵¹⁸ K- ⁵¹⁹ K- ⁵²⁰ K- ⁵²¹ K- ⁵²² K- ⁵²³ K- ⁵²⁴ K- ⁵²⁵ K- ⁵²⁶ K- ⁵²⁷ K- ⁵²⁸ K- ⁵²⁹ K- ⁵³⁰ K- ⁵³¹ K- ⁵³² K- ⁵³³ K- ⁵³⁴ K- ⁵³⁵ K- ⁵³⁶ K- ⁵³⁷ K- ⁵³⁸ K- ⁵³⁹ K- ⁵⁴⁰ K- ⁵⁴¹ K- ⁵⁴² K- ⁵⁴³ K- ⁵⁴⁴ K- ⁵⁴⁵ K- ⁵⁴⁶ K- ⁵⁴⁷ K- ⁵⁴⁸ K- ⁵⁴⁹ K- ⁵⁵⁰ K- ⁵⁵¹ K- ⁵⁵² K- ⁵⁵³ K- ⁵⁵⁴ K- ⁵⁵⁵ K- ⁵⁵⁶ K- ⁵⁵⁷ K- ⁵⁵⁸ K- ⁵⁵⁹ K- ⁵⁶⁰ K- ⁵⁶¹ K- ⁵⁶² K- ⁵⁶³ K- ⁵⁶⁴ K- ⁵⁶⁵ K- ⁵⁶⁶ K- ⁵⁶⁷ K- ⁵⁶⁸ K- ⁵⁶⁹ K- ⁵⁷⁰ K- ⁵⁷¹ K- ⁵⁷² K- ⁵⁷³ K- ⁵⁷⁴ K- ⁵⁷⁵ K- ⁵⁷⁶ K- ⁵⁷⁷ K- ⁵⁷⁸ K- ⁵⁷⁹ K- ⁵⁸⁰ K- ⁵⁸¹ K- ⁵⁸² K- ⁵⁸³ K- ⁵⁸⁴ K- ⁵⁸⁵ K- ⁵⁸⁶ K- ⁵⁸⁷ K- ⁵⁸⁸ K- ⁵⁸⁹ K- ⁵⁹⁰ K- ⁵⁹¹ K- ⁵⁹² K- ⁵⁹³ K- ⁵⁹⁴ K- ⁵⁹⁵ K- ⁵⁹⁶ K- ⁵⁹⁷ K- ⁵⁹⁸ K- ⁵⁹⁹ K- ⁶⁰⁰ K- ⁶⁰¹ K- ⁶⁰² K- ⁶⁰³ K- ⁶⁰⁴ K- ⁶⁰⁵ K- ⁶⁰⁶ K- ⁶⁰⁷ K- ⁶⁰⁸ K- ⁶⁰⁹ K- ⁶¹⁰ K- ⁶¹¹ K- ⁶¹² K- ⁶¹³ K- ⁶¹⁴ K- ⁶¹⁵ K- ⁶¹⁶ K- ⁶¹⁷ K- ⁶¹⁸ K- ⁶¹⁹ K- ⁶²⁰ K- ⁶²¹ K- ⁶²² K- ⁶²³ K- ⁶²⁴ K- ⁶²⁵ K- ⁶²⁶ K- ⁶²⁷ K- ⁶²⁸ K- ⁶²⁹ K- ⁶³⁰ K- ⁶³¹ K- ⁶³² K- ⁶³³ K- ⁶³⁴ K- ⁶³⁵ K- ⁶³⁶ K- ⁶³⁷ K- ⁶³⁸ K- ⁶³⁹ K- ⁶⁴⁰ K- ⁶⁴¹ K- ⁶⁴² K- ⁶⁴³ K- ⁶⁴⁴ K- ⁶⁴⁵ K- ⁶⁴⁶ K- ⁶⁴⁷ K- ⁶⁴⁸ K- ⁶⁴⁹ K- ⁶⁵⁰ K- ⁶⁵¹ K- ⁶⁵² K- ⁶⁵³ K- ⁶⁵⁴ K- ⁶⁵⁵ K- ⁶⁵⁶ K- ⁶⁵⁷ K- ⁶⁵⁸ K- ⁶⁵⁹ K- ⁶⁶⁰ K- ⁶⁶¹ K- ⁶⁶² K- ⁶⁶³ K- ⁶⁶⁴ K- ⁶⁶⁵ K- ⁶⁶⁶ K- ⁶⁶⁷ K- ⁶⁶⁸ K- ⁶⁶⁹ K- ⁶⁷⁰ K- ⁶⁷¹ K- ⁶⁷² K- ⁶⁷³ K- ⁶⁷⁴ K- ⁶⁷⁵ K- ⁶⁷⁶ K- ⁶⁷⁷ K- ⁶⁷⁸ K- ⁶⁷⁹ K- ⁶⁸⁰ K- ⁶⁸¹ K- ⁶⁸² K- ⁶⁸³ K- ⁶⁸⁴ K- ⁶⁸⁵ K- ⁶⁸⁶ K- ⁶⁸⁷ K- ⁶⁸⁸ K- ⁶⁸⁹ K- ⁶⁹⁰ K- ⁶⁹¹ K- ⁶⁹² K- ⁶⁹³ K- ⁶⁹⁴ K- ⁶⁹⁵ K- ⁶⁹⁶ K- ⁶⁹⁷ K- ⁶⁹⁸ K- ⁶⁹⁹ K- ⁷⁰⁰ K- ⁷⁰¹ K- ⁷⁰² K- ⁷⁰³ K- ⁷⁰⁴ K- ⁷⁰⁵ K- ⁷⁰⁶ K- ⁷⁰⁷ K- ⁷⁰⁸ K- ⁷⁰⁹ K- ⁷¹⁰ K- ⁷¹¹ K- ⁷¹² K- ⁷¹³ K- ⁷¹⁴ K- ⁷¹⁵ K- ⁷¹⁶ K- ⁷¹⁷ K- ⁷¹⁸ K- ⁷¹⁹ K- ⁷²⁰ K- ⁷²¹ K- ⁷²² K- ⁷²³ K- ⁷²⁴ K- ⁷²⁵ K- ⁷²⁶ K- ⁷²⁷ K- ⁷²⁸ K- ⁷²⁹ K- ⁷³⁰ K- ⁷³¹ K- ⁷³² K- ⁷³³ K- ⁷³⁴ K- ⁷³⁵ K- ⁷³⁶ K- ⁷³⁷ K- ⁷³⁸ K- ⁷³⁹ K- ⁷⁴⁰ K- ⁷⁴¹ K- ⁷⁴² K- ⁷⁴³ K- ⁷⁴⁴ K- ⁷⁴⁵ K- ⁷⁴⁶ K- ⁷⁴⁷ K- ⁷⁴⁸ K- ⁷⁴⁹ K- ⁷⁵⁰ K- ⁷⁵¹ K- ⁷⁵² K- ⁷⁵³ K- ⁷⁵⁴ K- ⁷⁵⁵ K- ⁷⁵⁶ K- ⁷⁵⁷ K- ⁷⁵⁸ K- ⁷⁵⁹ K- ⁷⁶⁰ K- ⁷⁶¹ K- ⁷⁶² K- ⁷⁶³ K- ⁷⁶⁴ K- ⁷⁶⁵ K- ⁷⁶⁶ K- ⁷⁶⁷ K- ⁷⁶⁸ K- ⁷⁶⁹ K- ⁷⁷⁰ K- ⁷⁷¹ K- ⁷⁷² K- ⁷⁷³ K- ⁷⁷⁴ K- ⁷⁷⁵ K- ⁷⁷⁶ K- ⁷⁷⁷ K- ⁷⁷⁸ K- ⁷⁷⁹ K- ⁷⁸⁰ K- ⁷⁸¹ K- ⁷⁸² K- ⁷⁸³ K- ⁷⁸⁴ K- ⁷⁸⁵ K- ⁷⁸⁶ K- ⁷⁸⁷ K- ⁷⁸⁸ K- ⁷⁸⁹ K- ⁷⁹⁰ K- ⁷⁹¹ K- ⁷⁹² K- ⁷⁹³ K- ⁷⁹⁴ K- ⁷⁹⁵ K- ⁷⁹⁶ K- ⁷⁹⁷ K- ⁷⁹⁸ K- ⁷⁹⁹ K- ⁸⁰⁰ K- ⁸⁰¹ K- ⁸⁰² K- ⁸⁰³ K- ⁸⁰⁴ K- ⁸⁰⁵ K- ⁸⁰⁶ K- ⁸⁰⁷ K- ⁸⁰⁸ K- ⁸⁰⁹ K- ⁸¹⁰ K- ⁸¹¹ K- ⁸¹² K- ⁸¹³ K- ⁸¹⁴ K- ⁸¹⁵ K- ⁸¹⁶ K- ⁸¹⁷ K- ⁸¹⁸ K- ⁸¹⁹ K- ⁸²⁰ K- ⁸²¹ K- ⁸²² K- ⁸²³ K- ⁸²⁴ K- ⁸²⁵ K- ⁸²⁶ K- ⁸²⁷ K- ⁸²⁸ K- ⁸²⁹ K- ⁸³⁰ K- ⁸³¹ K- ⁸³² K- ⁸³³ K- ⁸³⁴ K- ⁸³⁵ K- ⁸³⁶ K- ⁸³⁷ K- ⁸³⁸ K- ⁸³⁹ K- ⁸⁴⁰ K- ⁸⁴¹ K- ⁸⁴² K- ⁸⁴³ K- ⁸⁴⁴ K- ⁸⁴⁵ K- ⁸⁴⁶ K- ⁸⁴⁷ K- ⁸⁴⁸ K- ⁸⁴⁹ K- ⁸⁵⁰ K- ⁸⁵¹ K- ⁸⁵² K- ⁸⁵³ K- ⁸⁵⁴ K- ⁸⁵⁵ K- ⁸⁵⁶ K- ⁸⁵⁷ K- ⁸⁵⁸ K- ⁸⁵⁹ K- ⁸⁶⁰ K- ⁸⁶¹ K- ⁸⁶² K- ⁸⁶³ K- ⁸⁶⁴ K- ⁸⁶⁵ K- ⁸⁶⁶ K- ⁸⁶⁷ K- ⁸⁶⁸ K- ⁸⁶⁹ K- ⁸⁷⁰ K- ⁸⁷¹ K- ⁸⁷² K- ⁸⁷³ K- ⁸⁷⁴ K- ⁸⁷⁵ K- ⁸⁷⁶ K- ⁸⁷⁷ K- ⁸⁷⁸ K- ⁸⁷⁹ K- ⁸⁸⁰ K- ⁸⁸¹ K- ⁸⁸² K- ⁸⁸³ K- ⁸⁸⁴ K- ⁸⁸⁵ K- ⁸⁸⁶ K- ⁸⁸⁷ K- ⁸⁸⁸ K- ⁸⁸⁹ K- ⁸⁹⁰ K- ⁸⁹¹ K- ⁸⁹² K- ⁸⁹³ K- ⁸⁹⁴ K- ⁸⁹⁵ K- ⁸⁹⁶ K- ⁸⁹⁷ K- ⁸⁹⁸ K- ⁸⁹⁹ K- ⁹⁰⁰ K- ⁹⁰¹ K- ⁹⁰² K- ⁹⁰³ K- ⁹⁰⁴ K- ⁹⁰⁵ K- ⁹⁰⁶ K- ⁹⁰⁷ K- ⁹⁰⁸ K- ⁹⁰⁹ K- ⁹¹⁰ K- ⁹¹¹ K- ⁹¹² K- ⁹¹³ K- ⁹¹⁴ K- ⁹¹⁵ K- ⁹¹⁶ K- ⁹¹⁷ K- ⁹¹⁸ K- ⁹¹⁹ K- ⁹²⁰ K- ⁹²¹ K- ⁹²² K- ⁹²³ K- ⁹²⁴ K- ⁹²⁵ K- ⁹²⁶ K- ⁹²⁷ K- ⁹²⁸ K- ⁹²⁹ K- ⁹³⁰ K- ⁹³¹ K- ⁹³² K- ⁹³³ K- ⁹³⁴ K- ⁹³⁵ K- ⁹³⁶ K- ⁹³⁷ K- ⁹³⁸ K- ⁹³⁹ K- ⁹⁴⁰ K- ⁹⁴¹ K- ⁹⁴² K- ⁹⁴³ K- ⁹⁴⁴ K- ⁹⁴⁵ K- ⁹⁴⁶ K- ⁹⁴⁷ K- ⁹⁴⁸ K- ⁹⁴⁹ K- ⁹⁵⁰ K- ⁹⁵¹ K- ⁹⁵² K- ⁹⁵³ K- ⁹⁵⁴ K- ⁹⁵⁵ K- ⁹⁵⁶ K- ⁹⁵⁷ K- ⁹⁵⁸ K- ⁹⁵⁹ K- ⁹⁶⁰ K- ⁹⁶¹ K- ⁹⁶² K- ⁹⁶³ K- ⁹⁶⁴ K- ⁹⁶⁵ K- ⁹⁶⁶ K- ⁹⁶⁷ K- ⁹⁶⁸ K- ⁹⁶⁹ K- ⁹⁷⁰ K- ⁹⁷¹ K- ⁹⁷² K- ⁹⁷³ K- ⁹⁷⁴ K- ⁹⁷⁵ K- ⁹⁷⁶ K- ⁹⁷⁷ K- ⁹⁷⁸ K- ⁹⁷⁹ K- ⁹⁸⁰ K- ⁹⁸¹ K- ⁹⁸² K- ⁹⁸³ K- ⁹⁸⁴ K- ⁹⁸⁵ K- ⁹⁸⁶ K- ⁹⁸⁷ K- ⁹⁸⁸ K- ⁹⁸⁹ K- ⁹⁹⁰ K- ⁹⁹¹ K- ⁹⁹² K- ⁹⁹³ K- ⁹⁹⁴ K- ⁹⁹⁵ K- ⁹⁹⁶ K- ⁹⁹⁷ K- ⁹⁹⁸ K- ⁹⁹⁹ K- ¹⁰⁰⁰ K- ¹⁰⁰¹ K- ¹⁰⁰² K- ¹⁰⁰³ K- ¹⁰⁰⁴ K- ¹⁰⁰⁵ K- ¹⁰⁰⁶ K- ¹⁰⁰⁷ K- ¹⁰⁰⁸ K- ¹⁰⁰⁹ K- ¹⁰¹⁰ K- ¹⁰¹¹ K- ¹⁰¹² K- ¹⁰¹³ K- ¹⁰¹⁴ K- ¹⁰¹⁵ K- ¹⁰¹⁶ K- ¹⁰¹⁷ K- ¹⁰¹⁸ K- ¹⁰¹⁹ K- ¹⁰²⁰ K- ¹⁰²¹ K- ¹⁰²² K- ¹⁰²³ K- ¹⁰²⁴ K- ¹

بایران^۲ پراگنده گشته^۳ سپاه
 شب و روز تنه‌اش نگذاشتی
 ازان کشی ز ایرانیان بد^۵ نژاد
 دل او ز شاپور برریان بدی
 چه مردی مترس ایچ^۶ با من بگوی
 همی بگسلد خواب و آرام تو
 بران ماه کرسی^۸* ز^۹ مشک سپاه
 تن پیل‌وارت بگردار^{۱۰} غرو^{۱۱}
 دو چشمم شب و روز بریان شود^{۱۲}
 که راز تو با من نگوئی همی^{۱۳}
 گرت^{۱۵} هیچ بر^{۱۶} من بجنبید^{۱۷} مهر^{۱۸}
 کزان نگذری جاودان اندکی^{۱۹}
 کنی یاد^{۲۱} درد و گداز^{۲۲} مرا^{۲۳}
 بگفتار پیدا کنم راستی^{۲۵}
 بزنگار شمس^{۲۶} هفتاد گرد^{۲۷}
 بداری^{۲۹} ایران^{۳۰} گشته مصیب^{۳۱}

چنین تا برآمد برین چند گاه^۱
 بروم آنک شاپور را داشتی
 کنیزی نبودی ز شاپور^۴ شاد
 شب و روز زان چرم بریان بدی
 بدو گفت روزی که ای خوب روی
 که در چرم چون^۷ نازک اندام تو
 چو سروی بدی بر سرش گرد ماه
 کنون چنبری گشت بالای سرو
 دل من همی بر تو بریان شود
 بدین سختی اندر چه جوئی همی
 بدو گفت شاپور کای خوب چهر^{۱۴}
 بسوگند پیمانت خواهم یکی
 نگوئی ببدخواه راز^{۲۰} مرا
 بگویم ترا آنچ^{۲۴} درخواستی
 کنیزی بدادار سوگند خورد
 بجان مسیحا و سوک^{۲۸} صلیب

195

200

205

۱ VI- گشت آن IV, VI- شد آن K, I- ۲ ایران- K, I, IV, VI- ۳ پنج ماه- IV- ۴
 این- VI- خر- K, I, IV- ۵ میمندیش- K- ۶ ازیرا کز ایرانش بودی- VI- ۷ شاپور شه بود
 IV- ۸ دو تا گشت بالای آن سرو- I- ۹ چو- I- ۱۰ خوشه- VI- گیسو- I- قاجی- K, IV- ۱۱
 K-доб.: ۱۲ میانی چو عرعر برفتن تذر و
 روانم همی بر تو مهر آورد * همی آب شرمم بچهر آورد
 بگویم بتو آنچه- IV- ۱۳ بجنبید- K- ۱۴ با- K- ۱۵ اگر- K- ۱۶ روی- IV- ۱۷ ب. оп. VI-
 IV-ب. оп. ۱۸ یاد در دوکدان- VI- ۱۹ تازه- K- ۲۰ ران- VI- ۲۱ ب. оп. I- ۲۲ گفتی بگوی
 K- ۲۳ مسیح- K- ۲۴ (нет рифмы) گرگ- VI- ۲۵ و VI-доб. ۲۶ زیبا کم آراستی- K- ۲۷ آنک- K-
 IV-б. стоит после б. 210; VI-б. оп. ۲۸ و اپرای- I, IV- ۲۹ بآیا و- IV- ۳۰ و سواک

* کرسی... و موی پیچیده و مجعد را نیز گویند (برهان قاطع)

بزارپش در چرم خر دوختند²
 همی پوست خر جست و بگذاشت³ تخت⁴
 ببردند بدبخت را بی درنگ
 در خانه را قفل برساختند
 تنش را بدان چرم⁸ بیگانه⁹ داد
 که از داشتین زو نگیرد¹⁰ شتاب¹¹
 بداند مگر ارج¹² تخت و کلاه
 کسی را کجا نیست¹⁴ قیصر نژاد¹⁵
 بایوان دگر جای بودش نشست
 گزیده بهر¹⁶ کار دستور اوی
 پدر بر پدر بر همی داشت یاد
 بچرم اندرون بسته¹⁹ شاپور گرد
 ورا بسته در پوست آنجا بماند
 سپه یک بیک تیغ کین برکشید²⁰
 نمود آن یلانرا²² کسی دستگیر
 همان چیز بسیار و اندک نماند²³
 نه مرده نه زنده ز²⁴ شاپور شاه
 ز مردم تهی شد همه مرز و²⁶ بوم
 همه مرز پیش²⁷ سکویا²⁸ شدند

بر مسست شمعی همی سوختند¹
 همی گفت هر کس که این شوربخت
 یکی خانه بی بود⁵ تارپک و تنگ
 بدان جای⁶ تنگ اندر⁷ انداختند
 کلیدش بکدبانوی خانه داد
 بزن گفت چندان دهش نان و آب
 اگر زنده ماند بیک چند گاه
 همان¹³ تخت قیصر نیایدش یاد
 زن قیصر آن خانه را در بست
 یکی ماه رخ بود گنجور اوی
 که ز¹⁷ ایرانیان داشتی او¹⁸ نژاد
 کلید در خانه او را سپرد
 همان روز ازان مرز لشکر براند
 چو قیصر بنزدیک ایران رسید
 از ایران همی برد رومی²¹ اسپر
 بایران زن و مرد و کودک نماند
 نبود آگهی در میان سپاه
 گریزان همه شهر ایران ز²⁵ روم
 از ایران بی اندازه ترسا شدند

175

180

185

190

1 K-6. op. 2 VI-6. op. 3 VI-جای 4 مگر چرم خر خاست بر جای VI-3 5 IV-دید 6 I-خان 7 VI-تنگش در 8 K-خانه VI-جای 9 IV-خرانه 10 IV-
 11 VI-6. op. 12 بر آیدز تاج وز VI-12 13 K, IV-هم از- 14 هست I-14 15 VI-6. op. 16 بران VI-16 17 K, I, IV, VI-کز 18 K-زن 19 K-بود 20 K-از ایران K-20
 21 K-چندی VI-لشکر 22 K-کسانرا VI-پلارا K-22 23 VI-6. op. 24 VI-
 25 K-به VI-و 26 I, VI-و VI-26 27 K, I, IV-یکسر 28 VI-شکبها VI-28

یکی کاروان دارم از خنژ و بز
مگر نزد قیصر گشایند راه
همه³ گوهر و آلت لشکرست
بدان شاد باشم ندارم⁵ برنج
بقیصر پناهم نه پیچم ز بیم
روم سوی ایران ز⁸ آباد بوم
بیر قیصر آمد بگفت این سخن
ز در سوی قیصرش بگذاشتند
بکرد آفرینی چنان چون⁹ سزید
ز خوبیی دل و دیده اورا سپرد
ز بیگانگیه ایوان بپرداختند
چنان چون بود مرد بیداد و شوم
یکی نو سخن بشنو از من براز
که دیبا فروشد بدینارگان
بگفتار و دیدار¹² و فر و نشست
همی چشمش از روی او خیره¹⁴ شد
همی داشت آن راز را در¹⁵ نهفت
همی داشت قیصر مر اورا نگاه
که شاپور نرسی توی ای شگفت¹⁸
بمردی ز دام بلا کس نجست²⁰
چه باید²² شمار ستاره شمر²³

ببازارگانی برفتم ز جز¹
کنون آمدستم بدین بارگاه
ازین بار چیزی کشی اندر² خورست
پذیرد سپارد بگنجور⁴ گنج
دگر را⁶ فروشم بز و بسیم
بخنژم هرانچم بماید⁷ ز روم
ز درگاه برخاست مرد کهن
بفرمود تا پزده برداشتند
چو شاپور نزدیک قیصر رسید
نگه کرد قیصر بشاپور گرد
بفرمود تا خوان و می ساختند
جفادیده¹⁰ ایران پیی بُد بروم
بقیصر چنین گفت کای سرفراز
که این نامور مرد بازارگان
شهنشاه شاپور گویم¹¹ که هست
چو بشنید قیصر سخن تیره¹³ شد
نگه باننش پرکرد و با کس نگفت
چو شد مست¹⁶ برخاست شاپور شاه
بیامد نگه بان و اورا گرفت¹⁷
بجای¹⁹ زنان برد و دستش بیست
چو زین باره²¹ دانش نیاید بمر

155

160

165

170

همی - IV همان - K³ تازی اسپان ترا در I - که - K, VI² خنژ - JI, K, IV, VI¹
ز - I, IV, VI⁸ نیاید - VI⁷ تا - K, I, IV, VI⁶ نباشم - K⁵ ز چاکر سپارد - K, I, IV, VI⁴
op.; VI⁹ و - VI⁹ یکی آفرین کرد همچون - VI⁹ جفایبیشه - VI جهان دیده - I, IV, VI¹⁰
داشت راز وی - K¹⁵ تیره - K, I, IV, VI¹⁴ خیره - K, I, IV, VI¹⁸ دینار - K¹² دانم
در نهفت - VI¹⁸ با او بگفت - VI; (нет рифмы); K¹⁷ و I¹⁶ اندر - IV اندر
این مایه - K, VI²¹ بار - JI²¹ نرسست - K, I, IV²⁰ بخان - I, IV, VI¹⁹ بخانه - K¹⁹
IV²² باشد - VI²³ - б. стоит перед б. 172.

بمردی و دانش نیابی¹ گذر
 بمشاد³ همه بودنی بی گمان
 چنین داد پاسخ گرانمایه شاه
 که گردان بلند آسمان آفرید 135
 بگسترد بر پادشاه پیش داد
 چو آباد شد زو همه مرز و بوم
 به بیند که قیصر سزاوار⁷ هست
 همان⁹ راز بگشاد با کدخدای
 همه¹¹ راز و اندیشه با او بگفت 140
 چنین¹⁴ گفت کاین پادشاهی بداد
 شتر خواست پرمایه¹⁵ ده کاروان
 ز دینار وز گوهران بار کرد
 پیامد پراندیشه ز آباد بوم
 یکی روستا بود نزدیک شهر 145
 پیامد بخان یکی کدخدای
 برو آفرین کرد مهتر بسی
 بمود آن شب و خورد و بخشید چیز
 سپیده بر آمد²² بنه برنهاد
 پیامد بنزدیک سالار بار 150
 بپرسید و گفتش چه مردی بگوی
 چنین داد پاسخ که ای²⁵ پادشا

خردمند گر² مرد پرخاشخ
 نتابیم با گردش آسمان
 که دادار باشد ز هر بد نگاه⁴
 توانایی و ناتوان آفرید
 همی بود یک چند بی رنج و⁵ شاد⁶
 چنان آرزو کرد کاید بروم
 ابا لشکر و گنج⁸ و نیروی دست
 یکی پهلووان گرد¹⁰ با داد و رای
 همی داشت از¹² هر کسی اندر¹⁸ نهفت
 بدارید کز داد باشمید شاد
 بهر درون در بیستی ساروان
 ازان سی شتر بار دینار کرد
 همی رفت زین سان سوی مرز¹⁶ روم
 که دهقان و شهری بدو بود¹⁷ بهر
 بپرسید کاید مرا هست جای
 که چون تو نیابیم مهمان کسی¹⁸
 ز¹⁹ دهقان بسی آفرین یافت²⁰ نیز²¹
 سوی خانه قیصر آمد چو باد
 برو آفرین کرد²³ و بردش²⁴ نثار
 که هم شاه شاخی و هم شاه روی
 یکی پارسی مردم و پارسا

بی رنج— I, IV-⁵ پناه— K, I, VI-⁴ نباشد— VI-³ با— K, I, IV-² نیاید— K, I, IV, VI-¹

I,⁷ (нет рифмы) با رنج و داد— K-⁶ (метр нарушен) یکچند بی رنج یکچند— VI-⁶ یکچند

همان— I, IV-¹¹ بود— VI-¹⁰ همه— K, IV, VI-⁹ چه مایه برو راست— VI-⁸ سرافراز— IV-

— K, I, IV, VI-¹⁶ سرمایه— VI-¹⁵ همی— IV-¹⁴ بدو— K-¹⁴ از دیگران در— VI-¹³ با— K, IV-¹²

(нет рифмы) بسی— VI-¹⁸ بدی زو [زان— VI-] دو— K, I, IV, VI-¹⁷ هم زمین نشان تا د

گردش— K, I, IV, VI-²⁴ گفت— VI-²³ پیامد— Л-²² خواند— K-²⁰ بد— K-¹⁹

نیم— T-²⁵

نمانندی که با کسی¹ گشادی دو لب
جهان مانند³ از کار او در شگفت
چو از مهره⁴ بگشاد کفت عرب⁵
جهانی همه⁷ برد پیشش نماز⁸
وزان پس دگرگونه بنمود چهر⁹

هرآنکس کجا یافتی از عرب
ز دو دست او دور کردی دو کفت²
عربی ذو الاکتاف کردش لقب
وزانجایگه شد⁶ سوی پارسی باز
برین نیز بگذشت چندی سپهر

120

۵

همی داشتت از بودنی دل برنج
بفرمود تا شد ستاره شناس
هم از رنج¹¹ وز روزگار بهی
بپنداخت آرامش و خواب را
که هست او نماینده فتح و¹⁴ جد¹⁵
فزاید بدو فره ایزدی
جهان گیر و روشن دل و پارسا
نیارد کسی بر تو بر یاد¹⁹ کرد
که ای مرد داننده و²⁰ راهجوی
تنم اختر بد بپی²³ نسپرد²⁴
ازین²⁵ گردش²⁶ چرخ ناپایدار

چنان بد که یک روز با تاج و گنج
ز تیره شب اندر گذشته سه¹⁰ پاسی
بپرسیدش از تخت شاهنشاهی
من چچم بیاورد¹² صلاب را
نگه کرد روشن بقلب اسد¹³
بدان تا رسد پادشاه را بدی
چو دیدند گفتندش¹⁸ ای¹⁷ پادشا
یکی کار پیشی است با رنج¹⁸ و درد
چنین داد شاپور پاسخ بدوی
چه چاره²¹ است تا این²² ز من بگذرد
ستاره شمر کفت کای شهریار

125

130

مهر—IV, LI 4 مانده—K, I, IV 3 کتف—K, VI 2 پیشش—VI کسی بر—IV 1

همی—K, I, IV, VI 8 همی—K, I, IV, VI 7 نجا بشد تا—VI 6 IV—б. оп. 5

هرآنکس که با کفت زنه‌ار یافت * ز ساو و ز بازش [ز باژ و ز ساوش—K]
همی سر بتافت

[ز شاپور وز پارسی سر می نتافت—IV]

کای—K, I, IV, VI 13 بیاورد داننده—VI 12 رنگ—K 11 دو—I, IV 10 گونه تر شد بمهر—IV 9

گفتند—K, IV, VI 16 فتح الابد—VI فتح اابد—IV 15 و—K 14 الاسد

VI—22 چاره—K, I, IV, VI 21 داننده—K, IV, VI 20 کسی بر تو آن بار—VI 19 گرم—K 18

اختر—VI 26 کسی از—I 25 نشمرد—I 24 مگر—K, I, IV, VI 23 ایران

- دگر خفته آسیمه برخاستند
 ازیشان کس از بیم نمود³ پشت
 چو شد طایر اندر کف او⁵ اسیر
 بچنگ وی آمد⁷ حصار و بنه
 بمود آن شب و بامداد پگاه
 یکی تخت پیروزه اندر حصار
 چو از بار¹⁰ پردخته شد¹¹ شهریار
 ز یاقوت سرخ افسری بر سرش
 بدادست کان جادوی کار اوست
 چنین گفت کای شاه آزادمرد
 چنین هم تو از مهر او چشم دار
 چنین گفت شاپور بدنام را
 بیاری و رسوا کنی دوده را
 بدخیم فرمود تا گردنش
 سر طایر از ننگ²² در خون کشید
- 105
- 110
- 115
- بهر¹ جای جنگی بیاراستند²
 بسی نامور شاه ایران⁴ بکشت
 پیامد برهنه دوان ناگزیر⁶
 گرفتار شد⁸ مردم بدتنه
 چو⁹ خورشید بنمود ز زمین کلاه
 بآیین نهادند و دادند بار
 بنزدیک او شد گل¹² نوپهار¹³
 درفشان ز زربفت¹⁴ چینی برش¹⁵
 بدو بد رسیدن ز کردار¹⁶ اوست¹⁷
 نگه کن که فرزند با من چه کرد
 ز بیگانگان زین سپس¹⁸ چشم دار
 که از پرده چون¹⁹ دخت بهرام را
 برانگیزی²⁰ آن کین آسوده را
 زند بآتش اندر بسوزد²¹ تنش
 دو کتف وی از پشت²³ بیرون کشید

¹ K—ز هر ² K, VI—برآراستند ³ VI—بنمود ⁴ J, IV, VI—ازیشان ⁵ I, IV, VI—
⁶ VI—بسی مایه ور—I, IV, VI—بسی نامور—J ⁷ K—اندر ⁸ J—
 K—обратный порядок мисра. ⁹ VI—
 شاه آمد آن—VI—¹⁰ VI—
 ازان چون بپرداخت دل—VI—
 برداشت دل—K—¹¹ K—
 باره—IV—
 باز—I—¹² I—
 که
 بدید آن سر تاجور—I, IV, VI—¹³ K—
 شد دختر شهریار—K—¹⁴ K—
 دیبای—¹⁵ I, IV, VI—
 K, VI—
 دخترش

برابر [برابرش—VI] بر تخت شاهی نشاند * سبک طایر بسته را پیش خواند
 چو طایر پیامد برهنه برش [سرش—VI] * دلش خسته و ناهفته سرش [بدید آن—VI]
 سر تاجور دخترش

¹⁶ K, I, IV, VI—
 بازار—¹⁷ K—
 dob.:
 نکو گفت آنکس که گفت این سخن * زندان را نیایست دیدن ز بن
 زند تا بآتش نماید—K—²¹ K—
 بشورانی—VI—²⁰ VI—
 خود—K, VI—¹⁹ K—
 شمش—VI—
 را شب—K—¹⁸ K—
 هم از پشت او—K—²³ K—
 کینه—VI—²² VI—
 زند و بآتش بسوزد—VI—
 زند و بسوزد از آتش—IV—
 سوارانش را کتف—VI—
 رفیقانش را کتف—I, IV—

۴

گل زرد شد بر زمین رنگ ساج^۲
 خورش خانه و خمه‌های^۳ نمید
 وزان جنگ‌گیان رنج‌دیده^۵ سری
 هم از^۷ بویها نرگس و شنبلید
 بخوبی^۹ سخنها فراوان براند
 بطایر همه باده ساده ده
 بدان تا بخسپند و^{۱۲} گردند مست
 بفرمان تو در جهان زنده‌ام
 شب تیره گفتش که از راه برد^{۱۳}
 نخستین ز غسانیان برد نام
 بیاسود طایر ز بانگ^{۱۵} جالب
 پرستندگانرا بفرمود شاه
 نهانی در دژ گشادند باز
 از آواز مستان بدل چشم داشت
 که گشتیم با بخت بیدار جفت
 بفرمود^{۱۹} تا خوب کردند جای
 گزین کرد مردان ننگ و نبرد
 هرانکس که بود از در کارزار^{۲۱}
 همه^{۲۳} گنجهای^{۲۴} کهن برگرفت
 همه مست^{۲۵} خفته فزون از هزار^{۲۶}

ز خاور چو خورشید بنمود تاج^۱
 ز گنجور دستور بستد کلید
 بدژدر^۴ هرانکس که بد مهتری
 خورشها فرستاد و چندی^۶ نمید
 پرستنده^۸ باده را^۸ پیش خواند
 بدو گفت کامشب توپی^{۱۰} باده ده^{۱۱}
 همان تا بدارند باده بدست
 بدو گفت ساقی که من بنده‌ام
 چو خورشید بر باختر گشت زرد
 می خسروی خواست طایر بچام
 چو بگذشت یک پاس از^{۱۴} تیره شب
 برفتند یکسر سوی خوابگاه^{۱۶}
 که با^{۱۷} کس نگوید سخن جز براز
 بدان^{۱۸} شاه شاپور خود چشم داشت
 چو شمع از در دژ بیفروخت گفت
 مر آن ماه رخ را بپرده سسرای
 سپهرا همه سر بسر گرد کرد
 بپاره برآورد^{۲۰} چندی سوار
 بدژ درشد و^{۲۲} کشتن اندرگرفت
 سپه بود با طایر اندر حصار

85

90

95

100

۱ K- ۲ K- ۳ K, I- ۴ Л- در. ۵ K-
 ۶ K, VI- ۷ I, IV- ۸ Л- ۹ I, IV, VI-
 ۱۰ K, I, IV, ۱۱ Л- ۱۲ I- ۱۳ VI- ۱۴ I, IV, VI-
 ۱۵ K, I, IV, ۱۶ VI- ۱۷ I- ۱۸ I- ۱۹ VI-
 ۲۰ K- ۲۱ I, IV, VI- ۲۲ IV- ۲۳ K, I, IV-
 ۲۴ VI- ۲۵ K, I- ۲۶ I, IV- ۲۷ I, IV, VI- ۲۸ I, IV- ۲۹ I, IV, VI- ۳۰ I, IV, VI- ۳۱ I, IV, VI- ۳۲ I, IV, VI- ۳۳ I, IV, VI- ۳۴ I, IV, VI- ۳۵ I, IV, VI- ۳۶ I, IV, VI- ۳۷ I, IV, VI- ۳۸ I, IV, VI- ۳۹ I, IV, VI- ۴۰ I, IV, VI- ۴۱ I, IV, VI- ۴۲ I, IV, VI- ۴۳ I, IV, VI- ۴۴ I, IV, VI- ۴۵ I, IV, VI- ۴۶ I, IV, VI- ۴۷ I, IV, VI- ۴۸ I, IV, VI- ۴۹ I, IV, VI- ۵۰ I, IV, VI- ۵۱ I, IV, VI- ۵۲ I, IV, VI- ۵۳ I, IV, VI- ۵۴ I, IV, VI- ۵۵ I, IV, VI- ۵۶ I, IV, VI- ۵۷ I, IV, VI- ۵۸ I, IV, VI- ۵۹ I, IV, VI- ۶۰ I, IV, VI- ۶۱ I, IV, VI- ۶۲ I, IV, VI- ۶۳ I, IV, VI- ۶۴ I, IV, VI- ۶۵ I, IV, VI- ۶۶ I, IV, VI- ۶۷ I, IV, VI- ۶۸ I, IV, VI- ۶۹ I, IV, VI- ۷۰ I, IV, VI- ۷۱ I, IV, VI- ۷۲ I, IV, VI- ۷۳ I, IV, VI- ۷۴ I, IV, VI- ۷۵ I, IV, VI- ۷۶ I, IV, VI- ۷۷ I, IV, VI- ۷۸ I, IV, VI- ۷۹ I, IV, VI- ۸۰ I, IV, VI- ۸۱ I, IV, VI- ۸۲ I, IV, VI- ۸۳ I, IV, VI- ۸۴ I, IV, VI- ۸۵ I, IV, VI- ۸۶ I, IV, VI- ۸۷ I, IV, VI- ۸۸ I, IV, VI- ۸۹ I, IV, VI- ۹۰ I, IV, VI- ۹۱ I, IV, VI- ۹۲ I, IV, VI- ۹۳ I, IV, VI- ۹۴ I, IV, VI- ۹۵ I, IV, VI- ۹۶ I, IV, VI- ۹۷ I, IV, VI- ۹۸ I, IV, VI- ۹۹ I, IV, VI- ۱۰۰ I, IV, VI-

ز طایر همی شد دلشن بدو² نیم
 خرامید نزدیک آن³ پای رای⁴
 بیابی ز من تاج و انگشتری
 ز دهلیز پرده بر شاه گرد
 سخن هرچ بشنید با شاه¹⁰ گفت
 بخندید و دینار دادش هزار
 ز دیمای چینی و از بربری¹²
 بخوبی¹⁵ سخنها فراوان بگوی
 بزنگار و¹⁷ زردشت و¹⁸ فرخ¹⁹ کلاه
 گر²⁰ از پادشاهی بکاهی همی²¹
 نجویم جدایی ز²⁴ آغوش تو
 بفرمان یزدان و²⁵ گنج و سپاه
 ز پرده بیامد بر²⁶ دژ دوان²⁷
 که خورشید ناهیدرا گشت²⁸ جفت
 بگفت آنچ³⁰ آمد³¹ بتابنده³² ماه

بشد دایه لرزان¹ پر از ترسی و بیم
 چو آمد نزدیک پرده سرای
 بدو گفت اگر⁵ نزد⁶ شاهم بری
 هشیوار⁷ سالار بارش⁸ ببرد
 بیامد زمین را بمزگان⁹ برفت
 ز گفتار او شاد شد شهریار
 دو یاره یکی طوق و انگشتری¹¹
 چینی داد پاسخ که با¹³ ماه روی¹⁴
 بگویش که گفت او¹⁶ بخورشید و ماه
 که هر چیز کز من بخواهی همی
 ز من هیچ بد²² نشنود²³ گوش تو
 خریدارم اورا بتخت و کلاه
 چو بشنید پاسخ هم اندر زمان
 شنیده بران سرو سیمین بگفت
 ز بالا و دیدار²⁹ شاپور شاه

70

75

80

1 K-доб.: 2 K, I, IV, VI-دو 3 K, I, IV, VI- نزدیک 4 VI- رهنمای 5 I, IV-

چو سالار بار انبرو بنگرید * یکی کهنه جادو زنی زال دید
 6 K- نزدیک 7 K, IV-доб. و 8 K, I, IV, VI- اورا 9 I, IV-
 بینادل اورا 10 K, I, IV, VI- [وی-K] با او 11 K, I, IV, VI- با افسری
 12 K, I, 13 K- چین یافته چادری-IV, VI- 14 VI- پس از آنکه بگفتش که ای
 15 K, I, IV, VI- بچربی 16 I- گفتش 17 K, I, IV, VI- و 18 VI- و 19
 20 IV- و 21 K-доб.: 22 K, I, IV, VI- دژ دوان 23 VI- بد سخن 24 K-
 25 I, IV- بجز مهر از 26 VI- 27 I, IV, VI- دمان 28 K, I, IV, VI- و ناهیدرا گشتند
 29 IV- دیدار و بالای 30 K- 31 K, IV- ماند 32 I- بتابنده

ترا بخشم و گر همه جان بود * بدین گونه ام با تو پیمان بود
 22 K, I, IV- بد سخن 23 VI- نشنود بد سخن 24 K- 25 I, IV- بجز مهر از 26 VI-
 27 I, IV, VI- دمان 28 K, I, IV, VI- و ناهیدرا گشتند 29 IV- دیدار و بالای 30 K-
 31 K, IV- ماند 32 I- بتابنده

که بر مور و بر پیشه بر بست راه
در جنگ و راه گریزش نیافت³
سپه را بدژیر⁴ علف تنگ بود

بیاورد شاپور چندان¹ سپاه
ورا با سپاهش بدژدر بیافت²
شب و روز یک ماهشان جنگ بود

۳

همی رفت جوشان کمانی بدست
درفشان درفش⁵ سیه⁶ بر سرش
درفش و⁷ سر نامداران بدید⁸
برنگ طبرخون گل مشک بوی
بر دایه شد با دلی پر ز مهر
که ایدر پیامد چنین کینه کش
جهان خوانمشی کو جهان منست¹⁴
برزم آمدست او¹⁵ ز من¹⁸ سور بر
هم از تخم نرسئی کنداوم¹⁸
که خویش توام دختر نوشه ام²⁰
چو ایوان بیابی نگار آن تست
زبان در²¹ بزرگی گروگان کنی
بگویم بیارمت زو آگهی²²
ز دریا بدریا سپاهنی گرفت
ستاره بگردار قنبدیل شد
بیاویخته ز آسمان حصار

بشمگیر شاپور یل برنشست
سیه جوشن خسروی در برش
ز دیوار دژ مالکه بنگرید
چو گل رنگ⁹ رخسار و¹⁰ چون مشک موی
بشد خواب و آرام زان خوب چهر
بدو گفت کین¹¹ شاه خورشیدفش
بزرگئی او چون¹² نهان¹³ منست
پیامی ز من نزد شاپور بر
بگویش که با تو ز یک¹⁷ گوهرم
همان نیز با کین نه¹⁹ هم گوشه ام
مرا گر بخواهی حصار آن تست
برین کار با دایه پییمان کنی
بدو دایه گفت آنچ فرمان دهی
چو شب در زمین²³ پادشاهی گرفت
زمین تیره گون²⁴ کوه چون نیل شد
تو گوئی²⁵ که شمعت²⁶ سپصد²⁷ هزار

50

55

60

65

درفشی—K, I-⁵ در—I, IV, VI-⁴ بیافت—VI-³ نیافت—IV- بتافت—K-² چندی—K-¹
گلبرگ—K, I, IV, VI-⁹ درفش از پس نامور شاه دید—K, VI-⁸ و—I, IV-⁷ کیان—VI-⁶
—IV- بزرگست و همچون مهان—K-¹³ بزرگی و خون—I-¹² ای—VI-¹¹ رخساره—K-¹⁰
هم—VI, I, IV, VI-¹⁷ از منش—K, IV-¹⁶ و—VI-¹⁵ VI-б. оп.¹⁴ بر من گرمی چو جان
—K-²² در—VI, K-²¹ توشه ام—VI-²⁰ (метр нарушен) کیش ز—IV-¹⁹ نام آورم—VI-¹⁸
—K, I, IV, VI-²⁴ قیر شد—K-²⁴ چو ا پوسید شب—IV-²³ نیارمت با فرهی
چندین—VI- ششصد—K-²⁷ شمعیست—IV-²⁶ گفتی—IV, VI-²⁵ K, I,

- 30 بتاراج داد آن همه بوم و بر
 ز پیوند نرسی یکی یادگار⁴
 بیامد بایوان آن ماهروی
 ز ایوانش بردند و⁷ کردند اسپر
 چو یک سال نزدیک طایر بماند
 35 ز طایر یکی دختش¹⁰ آمد¹¹ چو ماه
 پدر مالک¹³ نام کردش¹⁴ چو دید
 چو شاپور را سال شد بیست و¹⁶ شش
 بدشت¹⁹ آمد و لشکرش را²⁰ بدید
 ابا هر یکی بادپایی هیون
 40 هیون برنشستند و²³ اسپان بدست
 از آن پس ابا²⁵ ویزگان برنشست
 بررفت از پس شاه غسانیان
 فراوان کس از لشکر او بکشت
 برآمد خروشیدن داروگیر
 45 که اندازه آن ندانست کس
 حصاری شدند آن سپه در یمن
- کرا بود با او پی و¹ پایا² و پر³
 کجا نوشه بد نام آن نو بهار⁵
 همه طیسفون گشت پر گفت و گوی⁶
 که⁸ دانا نمودند و دانش پذیر⁹
 ز اندیشگان دل بخون درنشاند
 تو¹² گفتی که نرسیست با تاج و گاه
 که دختش¹⁵ همی مملکت را سزید
 مهی و¹⁷ کیی¹⁸ گشت خورشیدفش
 ده و دو هزار از یلان برگزید²¹
 بپیش اندرون مرد صد²² رهنمون
 برفتند²⁴ گردان خسروپرست
 میان کیی²⁶ تاختن را بست
 سرافراز طایر هر زیر زبان
 چو طایر چنان دید بنمود پشت
 ازیشان گرفتند چندی اسپر
 برفتند آن ماندگان زان سپس²⁷
 خروش آمد از کودکی و مرد و زن

چو آگه-⁴ K, I, VI - سر-³ K, IV - پای-² K, I, VI - بود با جنگ [بیم-¹ VI] او K, VI,¹
 شد از عمه [آگاه شد عمت-¹ I] شهریار⁵ IV-вместо б.:
 در آنجا یکی بچه بد شاه را * که درخور بدی فر او گاه را
 انوشه بدش نام و چون ماه بود * همه گیتی از حالش آگاه بود
 I-6. оп.⁹ چو-⁸ K - و-⁷ IV - کشیدش از آنجا برهنه بروی-⁶ IV
 کرد نامش-¹⁴ K - مالک-¹³ VI - که-¹² I, VI - یکی دختر آمد ز طایر-¹¹ IV - دختر
 منقش-¹⁷ I, VI - منی فش-¹⁷ K, IV - فلائون سنة من ملکه-¹⁶ B سی-¹⁶ K - دختر-¹⁵ K
 37, 38 приписаны на полях.²¹ I-66. لشکری را-²⁰ K - پدید-¹⁹ K - مهی-¹⁹ VI کسی-¹⁸ IV
 خود و-²⁵ K, I, IV - ببردند-²⁴ I, IV, VI - بنزدیک-²⁴ K - و-²³ IV - شد-²² K, I, IV, VI
 VI - از اصطخر با-²⁶ K, IV - پی-²⁷ K, I, IV, VI - 6. оп.; B - перевод б. отсутствует.

چنین بر خروشنند چون⁵ زخم کوسی
 که ای پره‌نر⁶ نامور⁷ بخردان
 شدندرا یکی را⁸ باز آمدن
 گر از لشکری¹⁰ در پرستان ما
 درم داد بایید فراوان ز گنج
 که سبز آمد آن نارسیده¹² درخت
 بفرمان آن کودکی تا جور
 بیاورد فرهنگ جویان¹³ برش
 کز آموزگاران سر اندرکشید
 هم آورد و هم¹⁶ رسم چوگان نهاد
 تو گفستی¹⁷ کمر بست¹⁸ بهرامشاه¹⁹
 نشستن گه خود²⁰ باصطخر²¹ کرد
 گزیده سرافراز و²³ پاکان خویش

بترسد چنین¹ هر² کس³ از بیم⁴ کوسی
 چنین گفت شاپور با موبدان
 پلسی دیگر اکنون⁸ بیاید زدن
 بدان تا چنین زیردستان ما
 برفتن نباشند زمین سان برنج¹¹
 همه موبدان شاد گشتند سخت
 یکی پل بفرمود موبد دگر
 ازو شادمان شد دل مادرش
 بزودی بفرهنگ جای¹⁴ رسید
 چو بر هفت¹⁵ شد رسم میدان نهاد
 بهشتم شد آیین تخت و کلاه
 تن خویش را از در فخر کرد
 بر²² آیین فرخ نیاکان خویش

15

20

25

۲

فروزنده شد تا²⁵ گیتی فروز
 که دادی فلک را بشمشیر دل
 ز بحرین و از کرد وز پارسی²⁷
 سپاهی²⁹ ز³⁰ اندازه پیش³¹ اندرون³²

چو یک چند بگذشت بر شاه²⁴ روز
 ز غسانیان طایر شیردل
 سپاهی ز رومی و از قادیسی²⁶
 پیامد بپییرامن²⁸ طیسفون

رهبر— K, I, IV—⁶ از— J—⁵ زخم— J, VI—⁴ یک— K, IV—³ آذ— I—² بران— VI—¹
 و J—⁹ یکی با دگر گر— IV— یکی پول [پل—K] دیگر— K, I, VI—⁸ نامور راه پر— VI—⁷
 نورسیده— IV—¹² ازین پس نیابند زنج— VI—¹¹ لشکر و— K, IV, VI—¹⁰ یک ب— VI— باز— K—
 K, ¹⁸ گویی— K—¹⁷ هم آورد او— J—¹⁶ پردخته— VI—¹⁵ جوی— J—¹⁴ فرهنگیانرا— K—¹³
 خویش اصطخر— K, VI—²¹ شاه— I—²⁰ کزو داشت بهرام راه— I—¹⁹ که اویست— IV, VI—
 فارسی— K—²⁷ پارسی— K, IV—²⁶ شاه— K—²⁵ گاه— K—²⁴ و— I, IV, VI—²³ ب— K, VI—²²
 دانش فزون— I, IV, VI—³² بود— K—³¹ بی— K—³⁰ سپاهیش— IV—²⁹ بایوان آن— IV—²⁸

پادشاهی شاپور ذو الاکتاف

۱

همه مهتران گوهر افشانند
 خردمند و شایسته و شادکام
 میان پیش او بندگی را^۴ بست
 سپهرا بهر نیک و بد^۵ رهنمای
 بیاراست ایوان و گاه و راه
 برافراخت آن کودکی خرد پال
 خردمند موبد پیش^۸ اندرون
 پدید آمد آن چادر لاژورد
 بموبد چنین گفت هست این دزد
 که ای پاک دل نیک پی^{۱۰} شاه گرد
 ز کلمه سوی خانه بنهاد روی
 چنین تنگ پل را^{۱۲} پی^{۱۳} بسپرند^{۱۴}

پادشاهی برو آفرین خواندند
 یکی موبدی^۱ بود شهرو^۲ بنام^۳
 پیامد بکرسئ زین نشست
 جهانرا همی داشت با داد و رای
 پراگنده^۶ گنج و سپاه و راه
 چنین تا برآمد برین پنج سال
 نشست شبی شاه^۷ در طیسفون
 بدانگه^۹ که خورشید برگشت زرد
 خروش آمد از راه اروند رود
 چنین گفت موبد بران شاه خرد
 کنون مرد بازاری و چاره جوی
 چو بر دجله بر یکدگر^{۱۱} بگذرند

5

10

۴ IV- شهری [مهروی VI] نام IV, VI- ۳ مهرو- K- ۲ موبدش VI- مهتری- K- ۱
 ۷ K- بپاگند VI- بپالید- I, IV- ۶ نیکویی- I نیکئی- K, IV, VI- ۵ بندگی پیش او را
 نیکپی پاک دل- IV- ۱۰ چنان بد- K- ۹ موبدش پیش- IV- ۸ شده شاد- VI- شهنشاه
 نسپرند- IV, VI- ۱۴ نیکپی راه را- IV- ۱۳ ره را- K- یک بیک را- L- ۱۲ یک بر دگر- I, IV- ۱۱
 فأخبر بأن ذلك من عبور الناس على جسر دجلة و ازدحامهم في الرواح و المجرى- B-

چهل روز بگذشت بر¹ خوب چهر
 ورا موبدش نام شاپور کرد
 تو گفندی همی³ فره ایزدیست
 برفتند گردان زرین کمر
 چو آن خرد را⁵ سیر⁶ دادند شیر⁷
 چهل روزه را زیر آن تاج زر
 یکی کودکی آمد چو تابنده مهر²
 بران شادمانی یکی سور کرد
 بنرو سایه⁴ رایست بخردیست
 بیاویختند از برش تاج زر
 نوشتند⁸ پس در⁹ میان حریر
 نهادند بر تخت فرخ پدر

¹ K, VI—ازان I, IV—ازین ² K—доб.:

بران خرد هر کس که کردش نگاه * همی گفت نرسیست با تاج و گاه
 بیاراستیندش ابی تاج و تخت * که آن کودکی بود پیروزبخت
 شیر—VI⁶ جوانرا همی—K⁵ شاهی و—K سایه و—J, I, IV⁴ همه—K, I, IV, VI³
 اندر—K, I, IV, VI⁹ بپوشیدش—IV نوشتندش—I, VI⁸ سیر—VI⁷

نه رای و نه دانش و نه زیبای تخت
 شود جان و مغز و دلش¹ کاسته
 ندارد خرد گردن افرازد اوی
 نه دین و نه خشنودی³ دادگر
 بداندیشرا جان پراگنده⁴ باد
 خود⁶ از سوک شاهان بپرداختند⁷
 گل زرد شد⁹ آن چو گلنار چهر
 بمرد و بشاهی¹¹ نبودش پسر
 بنوی بشد زمین سرای کهن
 توانا بهر کار و ما ناتوان
 سر¹³ گاه او خوار بگذاشتند
 سر مهتران پر ز تیمار بود
 یکی لاله رخ دید تابان چو ماه
 دو زلفش چو پیمان خط مغولی¹⁴ (?)
 گره برزده سرش برتافته
 ازان خوبرخ¹⁶ شادمان شد¹⁷ جهان
 یکی تخت شاهی بیاراستند¹⁸
 بران تاج زر²⁰ و درم ریختند²¹

همه ساله بیکار و نالان ز بخت
 وگر باز گیرند ازو خواسته
 بمی چیزی و بدخویی یازد اوی
 نه چیز و نه دانش نه رای² و هنر
 شمارا شب و روز فرخنده باد
 برو مهتران آفرین ساختند⁵
 چو نه سال⁸ بگذشت بر سر سپهر
 غمی شد ز مرگ آن سر¹⁰ تاجور
 چنان¹² نامور مرد شیرین سخن
 چنمین بود تا بود چرخ روان
 چهل روز سوکشی همی داشتند
 بچندین زمان تخت بیکار بود
 نگه کرد موید شبستان شاه
 سر مژه چون خنجر کابلی
 مسلسل یک اندر دگر بافته
 پری چهره را بچه اندر¹⁵ نهان
 چهل روزه شد رود و می خواستند
 بسربرش تاجی برآویختند¹⁹

20

25

30

K-⁵ ز تن کنده-I, IV-⁴ خشنودی از-VI-³ رای و نه بخت-VI-² تنش-K-¹
 ز گفتار او سر برافراختند-VI-⁷ ورا شهریار زمین خواندند-K-⁷ چو-IV-⁶ خواندند
 گشت-I, IV, VI-⁹ چو دینار گشت-K-⁹ هفتاد перечеркнуто и надписано نه سال-Л-⁸
 I, IV, VI-¹⁴ و L-¹³ شد آن-K, I, IV, VI-¹² بهالین-K, I, IV, VI-¹¹ شه-K, VI-¹⁰
 شاهیش-K-¹⁸ شاد شد در-K-¹⁷ ماه رخ-K, VI-¹⁶ بد در-K, I, IV, VI-¹⁵ معقلی-VI-
 K-²¹ زرین-I, IV-²⁰ بیاویختند-K, I, VI-¹⁹ 36. б. стоит после б. 36. K, I, IV, VI-⁶ پیراستند
 б. стоит после б. 38; K-^{доб.}:

ازان هر کسی را دلی شاد شد * که آن شاه ازو تازه بنیاد شد
 بدرویش دادند هرگونه چیز * همان هر کس از خویشتن داد نیز

پادشاهی^۱ اورمزد نرسی

ز نخچیر کوتاه شد چنگ^۱ گرگ
 نهان گشت^۲ کردار آهرمندی
 توانا و دانا و پروردگار
 چو بهرام و کیوان و مهر آفرید
 دل و داد و دیهیم شاهنشاهی
 دل زبردستان بما^۵ شاد باد
 بر سفلیگان تا توانی مگرد
 اگر پند گیری بنیکی گرای
 نخواندش بگشونده^{۱۲} یزدان شناس^{۱۸}
 سزد گر ندارد کسی اورا بچیز
 که اورا^{۱۵} نباشد کسی دوست دار
 نخواند ورا رایزن رهنمون
 نباشی جهانجوی و^{۱۷} مردم شمار
 وگر گاه^{۲۰} یابی نگریدی^{۲۱} سترگ
 همی^{۲۲} بیند آن از بد^{۲۳} روزگار

چو بر گاه رفت اورمزد بزرگ
 جهانرا همی داشت با ایمنی
 نخست آفرین کرد بر کردگار
 شب و روز و^۳ گردان سپهر آفرید
 ازویست پینروزی و فرهی
 همیشه^۴ دل ما پر از داد باد
 ستایش^۶ نیابد^۷ سر^۸ سغله مرد
 همان نیز^۹ با مرد بدخواه رای
 ز بخشش^{۱۰} هرانکس که جوید^{۱۱} سپاس
 ستاننده گر^{۱۴} ناسپاسست نیز
 هراسان بود مردم سخت کار
 وگر^{۱۶} سستی آرد بکاراندرون
 گر از کاهلان یار خواهی بکار
 نگر^{۱۸} خویشتن را نداری^{۱۹} بزرگ
 چو بدخو شود مرد درویش خوار

5

10

15

^۱ I - دست ^۲ K - کرد ^۳ IV, VI - و. ^۴ K - خجسته ^۵ K, I, IV, VI - ما ^۶ K, VI - نیایش ^۷ K - نباشد ^۸ K, I - دل ^۹ K, I, IV - بسی ^{۱۰} K, I, IV - نخستین ^{۱۱} VI - گیرد ^{۱۲} I - بگشیده ^{۱۳} IV - یزدان نیکی شناس ^{۱۴} I, IV - کو ^{۱۵} VI - آنرا ^{۱۶} K - مگر ^{۱۷} JI, VI - و. ^{۱۸} JI, VI - وگر ^{۱۹} VI - یابی ^{۲۰} I, IV - سترگ ^{۲۱} K - نداری ^{۲۲} K, VI - همان ^{۲۳} VI - از ^{۲۴} K - جاه

میر دست سوی بدی تا توان
سزاوار تاجی³ و زیبای تخت⁴
بهر دانش از هر کسی⁷ بی⁸ همال
دل انجمن بر تو بریان شود
چو آموختی¹⁰ از¹¹ پاک پروردگار
سپهر¹³ روانت بی پی بسپرد
بپاسخ گیری روز فرخ کنی
یکی باد سرد از جگر برکشید
همان تخت و دیهیم و کرسی نبود¹⁶

بدو گفت کای نازدیده¹ جوان
تو از جای بهرام و نرسی بخت²
بدین زور⁵ و⁶ بالا و این فر و یال
مبادا که تاج از تو گریان شود
جهانرا بآیین شاهان⁹ بدار
بفرجام هم روز تو¹² بگذرد
چنان رو که پرسند¹⁴ پاسخ کنی
بگفت این و چادر بسر¹⁵ درکشید
همان روز گفتی که نرسی نبود

20

چار بهرام و نرسی بتخت - VI ای جان نرسی و بهرام بخت - I² باز دیده - IV¹
IV⁸ دانشی گشته - K⁷ و - I⁶ پرز - I, IV, VI⁵ K, IV - ب. оп.⁴ شاهای - VI³
K, I, IV -¹² آموختی - I¹¹ آموختی - VI¹⁰ شاهای - K, I, IV, VI⁹ دانشی هر کسی را
K, I, IV, VI -¹⁶ доб. ز سر - I¹⁵ پرسدت - K, I, IV, VI¹⁴ این - I¹³ روز تو هم
چنین است و رازش پدیدار [این را - VI] * ترا بهره جز گرم و تیمار نیست
ز دیدار [نیست

далее K - доб.:

بگویم کنون نامه اورمزد * که رخشان شود چون گل اندر فرزد

پادشاهی نرسی بهرام

بسوسر برنهاد آن سزاوار¹ تاج
 ز درد پدر سوکوار آمدند
 که ای مهربانان³ با داد و دین
 چنین رفت کار آشکار و نهان
 جوانمردی و داد⁶ و آواز نرم⁷
 کرا ز اخترش¹⁰ مهربانی¹¹ بود¹²
 چنان دان که با تو ز یک پوست گشت
 خرد نیز نزدیک دانا شناس¹⁴
 دلاور بیچای ستودن بود
 ازو دور شد نام¹⁵ و ننگ و نبرد
 هم آواز آن¹⁷ بددلی¹⁸ کاهلیست
 جهانرا سخن گفتنش سودمند
 شد آن ترک پولاد برسان موم
 برخشانی²⁰ لاله اندر فرزند
 فروزان چو در تیره شب²¹ ماه بود

چو نرسی نشست از بر تخت عاج
 همه² مهتران با نثار آمدند
 بریشان سپهدار کرد آفرین
 بدانیید کز کردگار جهان
 که ما را⁴ فزونی⁵ خرد داد و شرم
 همان⁸ ایمنی⁹ شادمانی بود
 خردمند مرد ار¹³ ترا دوست گشت
 تو کردار خوب از توانا شناسی
 دلگیری ز هشیار بودن بود
 هرانکس که بگریزد از کارکرد
 همان¹⁶ کاهلی مردم از بددلیست
 همی زیست نه سال با رای و پند
 چو روزش فراز آمد و بخت شوم
 دوان شد بهالینش¹⁹ شاه اورمزد
 که فرزند آن نامور شاه بود

5
10
15

¹ K, IV — سزافراز — VI دلفروز — K, IV
 (метр нарушен). ² همی — K
³ K, IV — پهلوانان — ⁴ مارا — оп.
⁵ VI — هم — K از — ⁶ L, K, I — مروّت — ⁷ K — 6. оп.
⁸ K — ⁹ VI — ¹⁰ I, IV — اخترت — VI اخترم — ¹¹ K, I, IV, VI — بی‌زیانی — ¹² VI — обратный
 порядок мисра. ¹³ VI — مردم — ¹⁴ K — 66. 7, 8 оп.
¹⁵ I — تاج — ¹⁶ IV — همه — ¹⁷ I, IV, VI — با — ¹⁸ K —
 بدلان — IV همان آ از کاهلان — ¹⁹ K, IV, VI — بهالین — ²⁰ VI — برخسار چون — IV
 رخ وی چو تیره شب آن — VI — ²¹ بدخشانی

پادشاهی بهرام بهرامیان

بمست از پی داد و بخشش² میان
همی نام کرمان³ شهنش خواندند
خرد بآدمان بهره و داد و رای
ترا نییکوی باد فریادرس
بداد و دهش دل⁵ گروگان کنیم⁴
بماند تو جز تخم نیکی مکار
برو زار بگریست تخت⁷ و کلاه
پیش⁸ مردم آزر⁹ بشمرد¹⁰
چو شد سال گوینده¹¹ بر شست و سه
نهنگی کجا بشکرد¹² پیل و کرگ¹³
که با مهتران آفرین¹⁴ باد جفت
مکن روز¹⁸ بر¹⁹ تاج²⁰ و بر¹⁹ تخت²¹ نخش²²
بمرسی سپرد آن زمان تاج و²⁵ تخت
گزار فلک هر زمان تازه دان
دل زنگ و زنگار²⁷ شویم همی²⁸

چو بنشست¹ بهرام بهرامیان
بتاجش زبرد برافشانند
چنین گفت کز دادگر یک خدای
سرای سپنجی نماند یکس
بنیکی گراییم⁴ و فرمان کنیم⁴
5 که خوبی و زشتی⁶ ز ما یادگار
چو شد پادشاهی بر چار ماه
زمانه برین سان همی بگذرد
می لعل پیش آور ای روزبه
10 چو بهرام دانست کامدش مرگ
جهانرا بفرزند بسپرد و گفت
بنوش¹⁵ و بیاز¹⁶ و بناز¹⁷ و ببخش
چو برگشت بهرامرا روز²³ و²⁴ تخت
چنین است و اینرا بی اندازه دان
15 کنون کار نرسی بگویم همی²⁶

نیکوی — K-6 جان — K-5 کنیمد — K-4 گردان — VI-3 داد جستین — IV-2 بشنید — K-1
K-11 دشمرد — VI-4 بسپرد — I-10 دم مرد دانا همی — K-9 تنش — IV-8 تاج — K-7
L, بپوش — IV-15 مهتریت خرد — K-14 کرگ — T-13 بشکند — K-12 که گویند شد سال
تخت — VI-20 با — K, I, IV-19 دور — IV-18 بناز و بیاز — VI-17 بماش — K-16 بپوش — K, I-16
متن تصحیح قیاسی، دخشی = تیره و) تاج بخش — VI-6 رخش — L, K, I, IV-22 و IV-21 доб.
K-27 همه — K-26 آن گرانمایه — K-25 و оп. — L, IV-24 فتر — VI-23 تاریخ — رداکتور)
K-28 K-26. оп.; I, IV, VI-6. همه — K-28 زنگ اندیشه
پادشاهی بهرام (بب. 26-34) و پادشاهی شاپور بن شاپور (بب. 1-31).
تکست از заключительной части

چو شد پادشاهیش بر سال بیست
 شد آن تاجور شاه با خاک جفت
 جهانی را چنین است آیین و ساز⁵
 پیسر بود اورا یکی شادکام
 بیامد نشست از بر تخت شاد
 کنون کار بهرام بهرامیان
 یکی کم پرو¹ زندگانی گریست²
 ز خرم جهان³ دخمه بودش نهفت⁴
 ندارد بهرگ از کسی چنگ باز⁶
 که بهرام بهرامیان داشت نام
 کلاه کیانی پیسر بر نهاده⁷
 بگویم تو بشنو بجان و روان⁸

¹ IV — بران   ² K — 6. оп.   ³ VI — روان   ⁴ I — доб. между бб. 24 и 25;

چنین است آیین چرخ روان * تواناست او گر تویی ناتوان
 VI —

همی براند شاهی بآیین و داد * دل زیردستبازش از داد شاد
 همیشه زمانراز — VI همیشه بما راز او نا [ناید — I] رسان — K, I, IV, VI — سان⁵
 VI — доб.: [ز ما راز؟] دارد نهان

چنین است آیین چرخ روان * تواناست او گر تویی ناتوان
 I, IV, VI — 66. 27—29 оп.   ⁸ K — زیان و بسود   ⁷ K — 66. 27, 28 оп.

بفرهنگ یازد¹ کسی کش² خرد
 سر مردمی بردباری بود
 هزانکس⁶ که گشت⁷ ایمن او⁸ شاد شد⁹
 توانگرتر آنکو¹¹ دلی راد داشت
 اگر نیستت چیز¹⁴ لختی بورز
 مروت نیابد¹⁷ کرا¹⁸ چیز نیست¹⁹
 چو خشنود باشی تن آسان شوی
 نه کوشیدنی کان²² برآرد²³ برنج
 ز کار زمانه میانه گزین
 چو خشنود داری جهانرا²⁸ بداد
 همه ایمنی باید و راستی
 چو شادی³⁰ بکاهی³¹ بکاهد³² روان

15

20

4 VI - بود در سر - I, IV, VI - چو درد سر - K - 3 کز - VI - 2 نازد - K, VI - 1
 و 8 K, I, IV, VI - شد - I, IV - K - 7 آنکه - I, IV - 6 تیزی - K, I, IV, VI - 5
 VI - 13 یاد - K - 12 توانگر بد آن کان [کو-] I - K, I - 11 شاد - K - 10 گشت - K, I, IV, VI - 9
 نه رای داری نه - IV - بورا ندراری تو(؟) - I - 15 نیست چیزی تو - IV - 14
 ب. оп. 16 K - (؟) - Rزد بورز(؟) - K - 16
 همانجای نزد - VI - چاره باید بچستنش نیز - K - 20 فروتن شود هر کرا نیست چیز - VI
 تن آرد - K, I, IV, VI - 23 کو - I, IV - 22 بد سگالی - K - برزی - L - 21 کسش نیست نیز
 24 K, I, IV, VI - پپچانی - K - 25 و 26 K, I - خلق - K - 27 обратный порядок мисра, б.
 стоит после б. 17. 28 K - доб.: خرسند کردی زبانرا - K - 29

وگر آز گیرد دلترا بچنگ * بمانند روانت بکام نهنگ
 30 L, K, VI - شاهی - 31 بکاهد - VI - 32 چرخ - K - 33 چنین است آیین چرخ - IV, VI - доб.:
 وگر آز گیرد دلترا بچنگ [برنگ - VI] * بمانند روانت بکام نهنگ
 затем доб.: IV -

چنین است آیین چرخ روان * تواناست او گر تویی ناتوان
 VI -

همیراند شاهی بآیین و داد * دل زیردستانش از داد شاد

پادشاهی بهرام بهرام نوزده سال بود

چهل روز ننهاده² بر سر کلاه
پیر از درد با ناله و با خروش
دو رخ زرد و⁴ لبها شده لاژورد
که گیرد مگر شاه بر گناه جای
همی بود تا برنشست او بتخت
برسم کیان⁶ تاج بر سر نهاد
فروزنده⁷ گذردش روزگار
گزاینده⁸ کژی و کاستنی
ز بنده⁹ نخواهد بجز¹⁰ داد و مهر
جهان دیده و پاکدل¹² موبدان¹³
میباشید با شهریاران سترگ

چو بهرام در سوک بهرامشاه
برفتند گردان بسپارهوش
نشستند با او بسوک و بدر³
وازن پس بشد موبد پاکرای
بیک هفته با او بکوشید سخت
چو بنشست بهرام بر تخت داد⁵
نخست آفرین کرد بر کردگار
فزاینده⁷ دانش⁸ و راستنی
خداوند کیوان و گردان سپهر
ازان پس چنین گفت کای¹¹ بخردان
شما هرک¹⁴ دارید¹⁵ دانش بزرگ

5

10

1 I — оп 2 I, IV, VI — درد 3 I, IV, VI — بنهاد 4 I — هفده 5 I, VI — شاد 6 I, IV, VI — کبی 7 I — فروزنده 8 K — خوشی 9 IV — زننده 10 I, IV — جزاز 11 K, VI — با 12 VI — تن 13 K, I, IV, VI — доб.: 14 K, I, IV, VI — نیز 15 VI — دانید

کسی را که یزدان فزونی دهد * سخندانای و رهنمونای دهد
14 K, I, IV, VI — نیز 15 VI — دانید

30 چنان رو که پرسند¹ روز شمار² پادشاهی گیتی آباد دار
 که بر کس نماند⁵ جهان جاودان
 تو از چرخ گردان میدان این ستم
 بسه سال و سه ماه¹¹ و¹² بر سر سه روز
 چو بهرام گیتی بهرام داد
 چنمین بود تا بود چرخ بلند¹⁶
 چه گویی¹⁸ چه جویی چه شاید بدن
 روانت گر از آزار²¹ فرتوت نیست²²
 اگر مرگ دارد چنمین طبع گرگ
 نه پیچی سر از شرم پروردگار³
 دل زبردستان خود⁴ شاد دار
 نه⁶ بر تاجدار⁷ نه⁶ بر موبدان
 چو⁸ از باد چندی⁹ گذاری¹⁰ بدم
 تهی ماند زو¹³ تخت¹⁴ گیتی فروز¹⁵
 پیسر مر ورا دخمه آرام داد
 بانده چه داری دل ترا نژند¹⁷
 برین داستانی¹⁹ نشاید²⁰ زدن
 نشست²³ تو جز تنگ²⁴ تابوت نیست²²
 پسر از می یکی جام خواهم بزرگ²⁵

30

35

и доб.:¹ K-روز شمار³ که گر پرسدت کردگار-K² پرسدت-I, IV, VI¹

چو در پادشاهی بود گرسنه * نه تاج و نه تخت و نه بار و بنه
 جهانرا ز بهر خورش ساختند * ز بهرای پیشی نپرداختند
 خورید و دهید و روان پرورید * بدست خرد پای بد بشکرید
 K, I, IV, VI-چه⁷ K-تاجداران⁸ K, I, IV, VI-نماندست⁵ IV-با⁴ cm. 6. 23.
 K, VI-سه¹¹ ندارد I, IV-نیاید¹⁰ K, I, IV, VI-چیزی⁹ جز I, IV-که VI-
 K, VI-بخت¹⁵ VI-آن¹⁴ VI-بر IV-از I-¹³ оп. و-IV, VI, K¹² سال و سه مه
 باندیشه رنجه چه-IV, VI, K¹⁷ روان-I, IV, VI, K¹⁶ I-¹ cm. 6. 23. стоит после б. 1.
 روانست-VI-کم آزار-K²¹ نیاید-IV²⁰ بپرهیز یکدم-K¹⁹ پویی-K¹⁸ داری روان
 I, IV, VI-доб.:²⁵ Л, I, IV, VI-خوب-VI²⁴ نشیم-I, IV²³ شد-K²² کان هیچ
 یکی بور [VI-گور] ترکی چو گوری بتن * کهن بر کهن هنگ او شست من
 K-доб.:

یکی ترک خواهم چو کوهی به تن * که باشد سرین و برش شست من
 سمن بوی و سیمین بر و ماهروی * چو خورشید تابان و چون مشک موی
 که با او درین روزگار دمه * گل و مل شود ویژه اندر رمه
 چو شادی بکاهی بکاهد روان * خرد گردد اندر میان ناتوان
 کنون کار بهرام بهرام گوی * بمیدان بسر بر ازین بار گوی

که دین بر سر او کلاهی بود
همان بر زمین¹ او بی آزارتر
جهان بی تن مرد دانا میاد
به پی⁶ نسپرد⁷ ویژه⁸ دانا⁹ بود
بپرهیز و گرد ستیزه مپوی
چنان دان که هر سه ندارند راه
پشیمان شود پس چو¹⁴ بیدار¹⁵ بود¹³
ستایش¹⁶ نیابی نه خرم بهشت
دل نیکپی مردمان مشکنید
بزرگی و شاهی و نیروی دست
بداند که با گنج ما او¹⁹ یکبست²⁰
نیاید نشستن کسی اندر نیاز²¹

تن شاه دین را پناهی بود
خنک آنک در خشم هشیارتر
گه² دست تنگی³ دلی⁴ شاد و راد⁵
چو بر دشمنی بر توانا بود
ستیزه نه نیک¹⁰ آید از نامجوی
سپاهی و دهقان و بیگار¹¹ شاه
بغواب اندرست آنک بیگار¹² بود¹⁸
ز گفتار نیکو و کردار زشت
همه¹⁷ نام جویند و نیکی کنید
مرا گنج و¹⁸ دینار بسیار هست
خورید آنک دارید و آنرا که نیست
سر بدره ما گشادست باز

15

20

۲

سر تاجور²³ اندر آمد بگاز²⁴
ورا نام بهرام بهرام بود
بدو گفت کای سبز شاخ²⁵ درخت
همه روزگار تو فرخنده باد
شب و روز با رامش²⁷ و خنده باش²⁸

برو نیز بگذشت سال²² دراز
یکی پور بودش دلارام بود
بیاورد و بنشاندش زیر تخت
نبودم فراوان من از تخت²⁶ شاد
سراینده باش و فزاینده باش

25

دلش - I, IV - دل و - JI⁴ تن درستی - I - تنگدستی - K³ گهی - JI² زمی - VI¹

مرد - IV⁸ بسپرد - IV - بشمرد - K - نسپرد - JI, I⁷ بید - JI⁶ راد و شاد - K, I, VI⁵

بیدار - K¹² ز دهقان و بیگا و - K و - JI, I - доб.¹¹ خوب - K, I, IV, VI¹⁰ کانا - VI⁹

همان - K¹⁷ سپاهی - VI¹⁶ بیمار - K¹⁵ هر که - K, I, IV, VI¹⁴ گشت - K, I, IV, VI¹³

доб.: VI - نماز - VI²¹ K - б. оп.²⁰ بداند کز گنج داران - I, IV, VI¹⁹ و - I¹⁸

درد فراوان ز ما بر خدای * بدان کو بنیکی بود رهنمای

гаплогра- 24-25 K -- вместо бб. 24-25 I, VI - روزی - IV روز - J, VI²²

фня: A 24-B 25. 25 K - بارور خوش - K²⁵ با دانش - JI, VI²⁷ تاج - I, IV, VI²⁶ I, IV, VI²⁸ K - б. оп.

پادشاهیء بهرام اور مزد

۱

دل و مغز جوشان ز^۲ مرگ پدر^۳
 برفتند پیشش^۴ کمر بر میان
 کہ تا جای باشد تو مانی^۵ بجای
 پدر بر پدر پادشاهی^۶ تراست
 وزان رفته جان تو بی درد باد
 سواران^۷ جنگی و کنداوران
 بگیتی^۸ سوی بد میازید دست
 نہ پرورده داند نہ پروردگار^{۱۰}
 هوارا مدارید فرمانروا
 نیالاید اندر بدیہا تنش^{۱۲}
 گہ^{۱۴} رفتن آیدش^{۱۵} بیغم بود
 نوازندہ مردم پارسا

چو بہرام بنشست^۱ بر تخت زر
 ہمہ نامداران ایرانیان
 برو خواندند آفرین خدای
 کہ تاج کیی تارکترا سزاست
 رخ بدسگالان تو زرد باد
 چنہین داد پاسخ کہ ای مہتران
 ز دہقان وز مرد خسروپرست
 بدانید^۹ کاین چرخ ناپایدار
 سراسر بیند دست از^{۱۱} هوا
 کسی کو پیرہیزد از بدکنش
 بدین سوی ہموارہ^{۱۳} خرم بود
 پناہی بود گنچرا پادشا

5

10

^۱ K — далее следует б. 34. ^۲ K, I, IV — پدر درد ^۳ K, I, IV, VI — ^۴ K, I, IV, VI — گریان ^۵ I — بادی ^۶ I, IV, VI — تاج شاهی ^۷ I, VI — سزوار ^۸ K, I, IV, VI — ز گیتی ^۹ I, IV, VI — ندینید ^{۱۰} I — б. стоит после б. 9. ^{۱۱} K, I, IV, VI — оп. ^{۱۲} IV — منش ^{۱۳} K — زندگانی ^{۱۴} K, I, IV, VI — از خصم ^{۱۵} K, I, IV, VI — گہی ^{۱۶} IV — اندرش

چو اندرز بنوشمت فرّخ دبیر
 چه انداز برزد یکی باد سرد
 چو رنگین رخ تاجور³ تیره شد⁴
 چهل روز بد سوکوار و نژند
 چنمین بود تا بود گردان سپهر
 تو گر باهشی مشمر اورا بدوست
 شب اورمزد آمد و¹⁰ ماه دی
 کنون کار¹² دیم بهرام ساز

90

95

رنگ رخ لعل-K³ رخسار چون برگ [زرّ-VI]-K, I, IV, VI² شد-K, I, IV, VI¹
 خود-K, I⁶ جهان پیش-IV بزایش-I ز زایش-K⁵ گشت-K, I, IV, VI⁴ او
 از-K¹⁰ VI-б. оп.⁹ که چون-K, I, IV⁸ کین-VI گرد-IV⁷ ازو-VI بر-IV
 نماید او-VI¹³ کام و-Π¹² بیماری-VI پرداز-I¹¹

ستایند پی کو ز بهر هوا
 شکست تو جوید همی زان سخن
 کسی کش ستایش بیاید² بکار
 که یزدان ستایش نخواهد همی
 هرانکس⁶ که او از گنه کار چشم
 فزونیش هر روز افزون⁸ شود⁹
 هرانکس که با آب دریا نبرد
 کمان دار دل را¹¹ زبانت چو تیر
 گشاد¹³ برت باشد و دست راست
 زبان و خرد با دلت¹⁵ راست کن
 هرانکس که اندر سرش مغز بود
 هرانگه که باشی تو با رایزن
 گرت رای با آزمایشش بود
 شود¹⁸ جاننت از دشمن¹⁹ آژیرتر²⁰
 کسی را کجا پیشرو شد هوا
 اگر دوست یابد²⁴ ترا تازه روی
 تو با دشمننت رو²⁷ پر آژنگ دار
 بارزانیان بخش هرچت³⁰ هواست
 بکش جان و دل تا توانی ز رشک
 هرانگه که رشک آورد پادشا

ستایند کسی را همی ناسزا
 ممان تا بپیش تو گردد کهن¹
 تو او را ز³ گیتی بمردم مدار
 نکوهیده را دل بکاهد⁴ همی⁵
 بخوابید و آسان فروبرد⁷ چشم
 شتاب آورد دل پر از خون¹⁰ شود⁹
 جوید نباشد خردمند مرد
 تو این گفته های¹² من آسان مگیر
 نشانه بنه زان نشان کت هواست¹⁴
 همی ران ازان سان که خواهی سخن
 همه رای و گفتار¹⁶ او نغز بود
 سخنها بیارای بی¹⁷ انچمن
 همه روزت اندر فزایش بود
 دل و مغز و رایت جهان گیرتر²¹
 چنان دان که رایش²² نگیرد نوا²³
 بیفزاید این نام²⁵ رنگ و بوی²⁶
 بداندیش را چهره بی رنگ دار²⁹
 که گنج تو ارزانیانرا سزاست
 که رشک آورد گرم³¹ و³² خونین سرشک
 نکوهش کند مردم پارسا

70

75

80

85

¹ K, VI — 66. 68, 69 оп.   ² Л — دیاید K, I, IV, VI   ³ I, IV, VI —   ⁴ IV —
⁵ K — 6. оп.   ⁶ K — آنکه   ⁷ K, I, IV, VI — خورد   ⁸ I, IV — بزون   ⁹ VI — بود   ¹⁰ K —
 کین   ¹¹ I — دلت را   ¹² K, I, IV, VI — داستان   ¹³ K, I, IV — گشاده   ¹⁴ VI — 6. оп.   ¹⁵ I, IV,
 دشمن از — K   ¹⁶ K — کردار   ¹⁷ K, IV — با — VI   ¹⁸ IV — تن و   ¹⁹ K — دشمن
 K,   ²⁰ IV — دار   ²¹ IV — دار VI — 6. оп.   ²² IV — کارت   ²³ K — روا   ²⁴ K — باید   ²⁵ K,
 I, IV, VI — روی — L   ²⁶ VI — رنگبوی — بیفزایدش نام ازان   ²⁷ L — رخ
 K — 6. оп.   ²⁸ IV —   ²⁹ K — 6. оп.   ³⁰ VI — بخت — ده مرا   ³¹ VI — درد   ³² IV — و — оп.

ز راه خرد² سر نماید کشید³
 ز نابودنیها بخوابند⁶ چشم
 دلور⁸ گمانی⁹ بسستی¹⁰ برد¹⁰
 میانجی خردا کند بر دو راه
 خرد باد جان ترا رهنمون
 نجوید بنزدیک تو¹² آبروی¹³
 وگرچند خواند ترا شهریار
 وگر پای گیری سر آید بدست
 نماید نهان سر اندر فریب¹⁷
 بداندیش را بد¹⁸ بود روزگار¹⁹
 بخندد بدو²⁰ نامدار²¹ انچه من
 نگهدار²³ گفتار²⁴ پیمان تست²²
 نمایند²⁵ گردش هور و ماه
 که بر تو سرآید²⁷ سرای سپنج²⁸
 از آیین شاهان پیشی²⁹ مگرد
 بژرفی نگه کن پس و پیش را

درنگ آورد راستیها¹ پدید
 سر بردباران نماید⁴ بخشم⁵
 وگر⁷ بردباری ز حد بگذرد
 هرآنکس که باشد خداوند گاه
 نه سستی نه تیزی¹¹ بکاراندرون
 نگه دار تا مردم عیبجوی
 ز دشمن مکن دوستی خواستار
 درختی بود سبز و¹⁴ بارش کیست¹⁵
 اگر در¹⁶ فرازی و گر در نشیب
 بدل نیز اندیشه¹⁷ بد مدار
 سپهد کجا گشت پیمان شکن
 خرد گیر کارایش جان تست²²
 هم آرایش تاج و گنج و سپاه
 نگر تا نسازی²⁵ ز بازوی²⁶ گنج
 مزن رای جز با خردمند مرد
 بلشکر³⁰ بترسان بداندیش را

55

60

65

K-⁵ نباید-IV⁴ همه بندها را بیاید کلید-K³ هنر-I, IV, VI² کارها را-K¹
 دل او-I, IV⁸ مگر-IV⁷ فتابند-K⁶ سر مرد دانا فتابد ز خشم-VI⁶ نیارید خشم
 فریزد بخیره ترا-Л¹² نه تیزی نه سستی-I, IV, VI¹¹ K, I, IV, VI¹⁰ VI-б. оп.¹⁰ گمانش-K⁹
 VI-б. оп.¹⁷ بر-K, I, IV¹⁶ که بست-VI¹⁵ تلخ-VI¹⁴ VI-б. оп.¹³ شاه-K¹³
 K-доб.:

بسبزی او هیچ خرم مشو * مکن جان شیرین بزهرش گرو
 ز ندادن مکن مردمی آرزو * مبر آبرو را ز بهر گلو
 پر اندیشه و مهتری روزگار * ابا زبردستان بخوبی گذار
 نامور-VI²¹ ازان-VI²¹ برو-K, I, IV²⁰ را پای بددل شمار-K, I¹⁹ بددل-Л¹⁸
 و تا روی-I بناز و ب-K²⁶ ننازی-K²⁵ و-Л²⁴ و-Л²³ بود-I, IV²²
 VI-вместо бб. 64, 65²⁸ گرآید-K²⁷
 هم آرایش لشکر و تاج و گنج * که بر تو سرآید سرای سپنج
 ز لشکر-VI³⁰ پیشین-K, I, IV, VI²⁹

بسی آب خونین ز دیده^۱ بریخت
 بفرمود کامدش^۲ بهرام^۳ پیشش
 بمردی و دانشش برآورده سر
 که رنگ^۴ رخم کرد هم رنگ موی
 گل سرخ را داد رنگ، بهی
 خردمند باش و بی آزار باش
 نابخشی ستمکارگانرا گناه^۵
 چو خواهی که تاج از^۶ تو گیرد فروغ
 سخن گفتن^۷ خوب^۸ و آواز^۹ نرم
 دل زبردستان شکار تو باد^{۱۰}
 میآدا هوا بر تو فرمان روا
 نیاید که یابد پیمیش گدر
 نگر سوی بی دانشان ننگری
 نمیند^{۱۱} بنزد کسی آبروی
 مشو تیز با مرد پرهیزگار^{۱۲}
 که از آورد خشم و بیم^{۱۳} و نیاز^{۱۴}
 جدا کن ز دل^{۱۵} کژی و کاستی
 که بدنام گیتی نه بیند^{۱۶} بکام^{۱۷}
 پیشیمانی آرد دل ترا شتاب

چو دانست کز مرگ نتوان گریخت
 بگسترد فرش اندر ایوان خویش
 بدو^{۱۸} گفت کای پاکزاده پسر
 بهمن^{۱۹} پادشاهی نهادست روی
 خم آورد بالای سرو سهی
 چو روز تو آمد^{۲۰} جهاندار باش
 نگر تا نه پیچی سر از دادخواه
 زبانرا مگردان بگرد دروغ
 روانت خرد باد و دستور شرم
 خداوند پیروز یار تو باد
 بنه کینه و دور باش از هوا
 سخن چین و بی دانش و چاره گر^{۲۱}
 ز نادان نیابی جز از^{۲۲} بتری^{۲۳}
 چنان دان که بی شرم و بسپارگوی
 خرد را مه و خشم^{۲۴} بنده دار
 نگر تا نگردد بگرد تو از
 همه بردباری کن و راستی
 پرهیز تا بد نگردد^{۲۵} نام
 ز راه خرد هیچ^{۲۶} گونه متاب

35

40

45

50

تا بهمن آمدش - Л^۳ تا رفت - VI کایدش - IV^۲ مژگان - IV, VI نرگس - I, K^۱
 K^۸ - آید - I, IV, VI, K^۷ رنگین - IV^۶ ز من - K^۵ همی - VI^۴ تا بهمن آمد ب - I
 آوای - K^{۱۲} چرب - I, IV^{۱۱} گفتنت - I, IV, VI^{۱۰} از - Л^۹ نباشی ستمکارها تو پناه
 نیابد - VI نگیرد - IV^{۱۷} برتری - IV^{۱۶} بجز - VI, K^{۱۵} بی هنر - K^{۱۴} VI - 6. оп.^{۱۳}
 دل از - I, VI^{۲۲} گداز - K^{۲۱} کین - I^{۲۰} VI - 6. оп. مردم هوشیار - IV^{۱۹} خوبشتن - K^{۱۸}
 هیچ - I, IV, VI^{۲۶} VI - 6. оп.^{۲۵} نگیرد - K^{۲۴} نگریدی ب - K^{۲۳}

بود جاودان تخت شاهى بپای²
 ببد در جهان تا توانی³ مکوش
 بدان کاین⁴ جدا و آن جدا نیست زین
 اگر باز گردد⁶ نباشد شگفت⁷
 همه شادمان باد⁹ و یزدان پرست
 خرد یار¹⁰ باد¹¹ آشکار و نهان
 چو جایی سخن راند از پادشاه¹³
 که گفتار نیکو نگرود¹⁵ کهن
 وگر بد سراپد نگر¹⁸ نشنوی
 همان بشنود²⁰ گوش²¹ آواز تو²²
 که دیوار دارد بگفتار گوش²⁴
 بران شاه بینادل و²⁵ پاکدین
 همه شاد زان سرو سایه فگن²⁶
 همی داشت آن شاه²⁸ دانش پذیر
 چه نیکو بود شاه با بخشش و داد
 چنین تا برآمد برین روزگار
 گل و³² ارغوان شد بپالیز خشکه
 نه آن بود کان شاهرا بد گمان
 سرآمد بران دادگر شهریار³³

بمرد خردمند و فرهنگ و¹ رای
 دلت زنده باشد بفرهنگ و هوش
 خرد همچو آبست و دانش زمین
 دل شاه کز مهر دوری⁵ گرفت
 هرآنکس که باشد مرا⁸ زبردست
 بگششودئی کردگار جهان
 خردمند گر¹² مردم پارسا
 همه سخنه¹⁴ باید که راند سخن
 نباید که گویی¹⁶ بجز¹⁷ نیکوی
 بپیند¹⁹ دل پادشاه راز تو
 چه گفت آن سخن گوی پاسخ²³ نبوش
 همه انجمن خواندند آفرین
 پراکنده گشت آن بزرگ انجمن
 همان²⁷ رسم شاپور شاه اردشیر
 جهانی سراسر بدو گشت³⁰ شاد
 همی راند با شرم و با داد³¹ کار
 بگسترد کفور بر جای مشک
 سهی سرو او گشت همچون کمان
 نمود از جهان شاد بس روزگار

15

20

25

30

تا توانی بگیتی - I, IV تا توانی مجوی و - K³ بجای - I, IV² خردمند پاییزه - VI¹
 ترا - J⁹ VI - ترا - J⁸ VI - 66. 16, 17 op.⁷ یار باشد - K⁶ ورزشی - K⁵ ازین آن - K⁴
 VI - 6. op.¹⁴ VI - 6. op.¹³ با - I, IV یا - K¹² باد با - IV¹¹ یاد - J, VI¹⁰ شاد باشید
 کسی - K, I, IV, VI¹⁸ جز از - I, IV¹⁷ یابد - K¹⁶ بیهوده گردد - J¹⁵ همی سخت
 K, IV -²³ VI - 6. op.²² و IV - 4. op.²¹ نشنود - K²⁰ نه بیند - IV نه بندد - K¹⁹
 VI - 6. op.²⁶ J²⁶ و K, I, IV, VI²⁵ K - 6. op.²⁴ K²⁴ است پس ب. 21. K²⁴ دانش
 K, VI - آرم - VI کرد - K³¹ گشته - I, IV³⁰ رسم و - K²⁹ ازین - IV²⁸ همی - K²⁷
 و - I, IV³³ K, I, IV, VI - 66. 31, 32 op.³³

پادشاهی^۴ اورمزد

۱

بیارایم اکنون چو ماه^۲ اورمزد
 ازان^۴ بد که عهدش فراوان نبود
 بآبشخور آمد همی میشی و گرگ
 جـهـانـگـشـته^۶ و کار دیده^۷ ردان
 خنک، آنک پند پدر کرد یاد
 بما داد و^۸ تاج^۹ سر خسروی
 نخواهم که بی^{۱۱} من بود رازتان^{۱۲}
 بر مهتران سخت ناخوش بود
 بماند نیازش همه ساله^{۱۶} نو
 همیشه برو بخت خندان بود^{۱۷}
 بود زندگانی و روزیشی تنگ
 بر سفلیگان تا توانی مگرد
 مکن رهگذر تا زید^{۱۸} بر درش^{۱۹}

سر گاه^۱ و دیهیم شاه اورمزد
 ز شاه^۳ برو هیچ تاوان نبود
 چو بنشست شاه^۵ اورمزد بزرگ
 چنین گفت کای نامور بخردان
 بکوشیم تا نیکی آریم و داد
 چو یزدان نیکی دهش نیکی
 بنیکی کنم ویژه انبازتان^{۱۰}
 بدانید کان^{۱۳} کو منی فش^{۱۴} بود
 ستیزه بود مردرا^{۱۵} پیشرو
 همان رشک، شمشیر نادان بود
 دگر هرک دارد ز هر کار تنگ
 در آز باشد دل سفلله مرد
 هر آنکس که دانش نیایی برش

5

10

بر گاه—K^۵ بران—IV بدن—K, I, VI^۴ شاهان—K^۳ گه—K^۲ و—VI, IV, I^۱
 همبازتان—I^{۱۰} و—K^۹—доб. و—K^۸ و—K, I, IV, VI^۶ دیده—K^۷ کرده—I, IV, VI^۷
 مرورا—I^{۱۶} ل—K^{۱۶} گونه سرکش—VI^{۱۴} هر—K, IV^{۱۳} و—VI, I^{۱۲} بـر—K^{۱۱}
 تا زید رهگذر—K^{۱۸} و—VI, I^{۱۹} بـر درش—VI, I^{۱۷} سال

- 80 بفرمود تا رفت پیش اورمزد
 تو بیدار باش و جهاندار باش
 نگر تا بشاهی نداری امید
 بجز داد و خوبی⁴ مکن در جهان
 بدینار کم ناز و بخشنده باش
 مزن بر کم آزار⁷ بانگ بلند
 همه پند من سر بسر یاد گیر
 بگفت این و رنگ رخس زرد گشت
 چه سازی همی زین سرای سپنج
 ترا تنگ تابوت بهرست¹³ و¹⁴ بس
 نگیرد¹⁶ ز تو یاد فرزند تو
 90 ز میراث دشنام باشدت²⁰ بهر
 بپزدان گرای و سخن زو فزای
 درود تو بر گور²⁵ پیغمبرش

⁴ K, I, IV, VI -- روی شد زرد ² K -- دیده را مر ³ VI -- همواره سالار ⁴ K, VI -- ب. оп. ⁸ VI -- آواز -- IV -- کس آواز -- ⁷ K -- б. оп. ⁶ K -- تاج -- VI -- پشت -- ⁵ IV -- نیکی -- VI -- I -- و -- ¹⁴ I -- بهره است -- ¹³ VI -- یازی -- ¹² I, VI -- بتاج -- ¹¹ K -- دان -- ⁹ VI -- یابی تو -- ²⁰ I, IV, VI -- و -- ¹⁹ VI -- بگیریند -- ¹⁶ IV -- و -- ¹⁵ I, IV -- ²¹ VI -- ²² K -- бб. 89, 91 оп.; б. 90 стоит после б. 93. ²³ IV -- ²⁴ VI -- б. оп. ²⁵ K -- ²⁶ K -- доб :

گذشتم ز شاپور شاه اردشیر * ز گفستار داننده یادگیر
 در اورمزدی بپیشش آورم * سخن بر ره دین و کیشش آورم

در آنجای بسیاری خرماسستان
 دگر نیم شاپور گرد و دلیر¹
 که گویند با داد شاپور کرد³
 بدو⁵ داشتی در سخن گوش را
 که ماهی نکردی بروبر⁶ گذر
 پلی ساز آنجا⁷ چنان چون⁸ رسی⁹
 بماند بدانای¹⁰ رهنمای
 بخواهی ز گنج آنچ آید¹² بکار
 فراز آر چندی بران¹⁴ مرز و بوم
 برو¹⁶ تازیان باش¹⁷ مهمان خویش
 ز بد دور وز دست اهریمنی¹⁸
 فراز آوریدش بران کارکرد¹⁹
 که زان باشد آسائی مردمان
 پلی کرد بالا هزارانش گام²⁰
 سوی خان خود روی بنهاد²¹ تفت

یکی شارسستان کرد در سیستان
 که یک نیم او کرده بود اردشیر
 کهن دژ بشهر نشاپور کرد²
 همی برد هر سو⁴ برانوش را
 یکی رود بد پهن در شوشتر
 برانوش را گفت گر هندسی
 که ما باز گردیم و آن پل بجای
 بهرش کرده بالای این پل¹¹ هزار
 تو از دانشی¹³ فیلسوفان روم
 چو این پل برآید¹⁵ سوی خان خویش
 ابا شادمانی و بنا ایمنی
 بتدبیر آن پل باستاد مرد
 بپردخت شاپور گنجی بران
 چو شد شه برانوش کرد آن تمام
 چو شد پل تمام او ز شستر برفت

65

70

75

۳

بلند اختر و تخت شاهی بجای²²
 پراگنده شد فر و اورنگ²⁴ شاه

همی بود شاپور با داد و رای
 چو سی سال بگذشت²³ بر سر دو ماه

¹ K, I, IV, VI — 66. 63, 64 оп.; Б — перевод этих бб. отсутствует. ² Л — بود ³ Л — بود

⁴ K — جا ⁵ VI — همی ⁶ VI — بروبر نکردی ⁷ K —
⁸ VI — آسائی ⁹ K — سزی ¹⁰ K, IV — بدانایی و ¹¹ VI — بدین
¹² I — باید ¹³ IV — دانش ¹⁴ K — این ¹⁵ I, IV — چندانک این ¹⁶ K —
¹⁷ L — تازه می باش ¹⁸ VI — 6. оп. ¹⁹ K —
²⁰ K — 66. 75, 76 оп.; I, IV — 66. 74—75 оп. ²¹ L — доб. و ²² VI — 66. 76—78 оп. ²³ IV —

دوب. و ²⁴ I, IV — اورند

گرفتار شد با دلی پر ز خون
 بالتـوینـه در صف کارزار
 دل جنگیان پر ز قیصر شد
 بنزدیک شاپور شاه اردشیر
 بریزی تو با⁴ داور⁵ رهنمون
 چه پوزش کنی⁸ پیش پروردگار
 برین نیز دردی نیاید¹⁰ فزود
 ز خویشان فراوان گروگان کنیم
 فرستیم با باژ هرچت¹¹ هواس¹²
 فرستاد قیصر ده انبان گاو
 گرانمایه دیبانه اندر¹⁴ شمار
 ز روم اندر آمد بانهـواز رفت¹⁷
 برآورد و پرداخت در¹⁹ روز ارد²⁰
 بپردخت بسیار با²⁶ رنج گنج²⁷
 بپردخت³⁰ بهر اسپران روم
 که دارند هر کس بر و بر گذر
 برآورد پاکیزه و سودمند³⁵

برانوش جنگی بقلب اندرون
 وزان رومیان کشته شد سه هزار¹
 هزار و دو سیصد گرفتار شد
 فرستاد قیصر یکی یادگیر
 که چندین تو² از بهر دینار³ خون
 چه گویی⁶ چو پرسند⁷ روز شمار
 فرستیم⁹ باژی چنان هم که بود
 همان نیز با باژ فرمان کنیم
 ز التـوینـه باز گردی رواست
 همی بود شاپور تا¹³ باژ و ساو
 غلام و پرستار رومی هزار
 بالتـوینـه در¹⁵ بید روز هفت¹⁶
 یکی شارسستان نام¹⁸ شاپور گرد
 همی برد²¹ سالار²² زان²³ شهر²⁴ رنج²⁵
 یکی²⁸ شارسستان بود²⁹ آباد بوم
 در³¹ خوزیان³² دارد این بوم و بر³³
 بپارسی اندرون شارسستان³⁴ بلند

50

55

60

از پهلوانان—L³ تن—L, K² ثلاثون الغاء—B سی—IV, VI—بد بی شمار—K ده هزار—L¹
 پرسدت—I, IV, VI—چه پوزش کنی تو—B⁷ پرسسی—IV⁶ بیباد آور از—VI⁵ ای—K⁴
 رواست—L¹² آنچه—VI¹¹ هم هدیهها بر—VI¹⁰ فرستاد—L⁹ چه عذر آوری—K⁸
 —K, I¹⁶ بیالونه اندر—I¹⁵ فزون از—IV بسی در—K¹⁴ با—IV, VI¹³ (нет рифмы).
 که گویند با داد شاپور کرد—K²⁰ از—I, IV, VI¹⁹ گرد—VI¹⁸ روز—K, I¹⁷ هفت روز
 در—K²³ یک سال—K, I, IV, VI²² بود—IV, VI²¹ فامر بیناء مدینة تسمی سابور کرد—B
 کرد—IV, VI²⁹ که گر—L²⁸ گنج رنج—L²⁷ زان—IV²⁶ گنج—L²⁵ آنجا—IV²⁴
 چنان ساخت—L³³ که درخورشان—IV خوزستان—I³² که با—VI³¹ برآورد—K, I, IV, VI³⁰
 —K, I, IV³⁴ و هی علی رأس الطريق المسلموک من بلاد الخوز—B آن شارسستان سر بسر
 —K—порядок бб.: 65, 62, 60, 61.³⁵ شارسستانی

خروشی برآمد¹ ز هر مرز و بوم
 چو آگاهی آمد بشاپور شاه
 همی راند تا پیش التوینه⁶
 سپاهی ز قیدافه آمد برون 35
 ز التوینه هم چنین لشکری
 برانوش¹⁰ بد نام آن پهلوان
 کجا بود بر¹¹ قیصران ارجمند
 چو برخاست آواز کوس از دو روی
 وزین سو¹⁴ بشد نامداری¹⁵ دلیر
 برآمد ز هر دو سپه کوسی و¹⁷ غو¹⁸
 ز بس ناله بوق و هندی درای
 تمیره بیستند بر پشت پیل
 زمین جنب²⁵ جنبان شد و پیر²⁶ ز گرد
 روانی²⁸ کجا با خرد بود جفت 45

ز² قیدافه برداشتند³ با⁴ روم⁵
 بیاراست کوسی و درفش و سپاه
 سپاهی سبک بی نیاز از⁷ بنه
 که از گرد خورشید شد تمیره گون⁸
 بیامد سپه دارشان مهتری⁹
 سواری سرافراز و روشن روان
 کمنداگنی¹² نامداری بلند¹³
 ز قلب اندرآمد گو نامجوی
 کجا نام او بود گرزسپ¹⁶ شیر
 بچنمید در¹⁹ قلبگه شاه²⁰ نو²¹
 همی چرخ و²² ماه اندرآمد ز جای²³
 همی برشد آوازشان بر²⁴ دو میل
 چو آتش درخشان سنان²⁷ نبرد
 ستاره همی بارد از چرخ²⁹ گفت³⁰

برگاشته تا بروم - J⁵ باج - K⁴ برداشتی - I³ که - I² خروشیدن آمد - K¹
 بالوینه - K, I, VI⁶ و آنهی الخیر بآن أهل قیدافه عصوا و امتنعوا من أداء الخراج - B
 بی تبار و - I, IV گران با سلیح و - K⁷ التونیة - B مالوینه - IV
 همه پاک با جوشن و تیغ و تیر * یکف بر نهاده روان ناگزییر
 VI¹³ افگن و - K¹² که بودی پر - K, I, IV¹¹ پرانوس - B نیانوش - VI¹⁰ سروری - K⁹
 کوردسب - VI گرز اسپ - IV کرساسب - K¹⁶ نامدار - VI¹⁵ وزان سر - VI¹⁴ ب. оп.
 گو - I, IV, VI²¹ قلب شاپور - K, I, IV, VI²⁰ پر - IV¹⁹ عو - I, IV, VI¹⁸ و - IV¹⁷ оп.
 K - доб.:

دلور سواری که گاه نبرد * چه همکوشی او ژنده پیل و چه مرد
 باورد هر دو برآویختند * همی خاک بر اختران پیختند
 فراوان ز هرگونه جستند کین * نه این زن سته شد نه نیز آن ازین
 سرانجام لشکر همه همگروه * بهم برشکستند چون کوه کوه
 برآمد ز هر دو سپه گرد رزم * چه رزمی که مانیده بود آن بیمز
 VI²⁷ شد از ابر - VI²⁶ و J²⁵-دوب. آواز اسپان - K, I²⁴ VI²³-ب. оп. و - I²² оп.
 بفرجام دادار یزدان به - K²⁹ زبانی - K, I, IV²⁸ میان

بجای خرد زر شود بی‌بها¹
 دل² آرزو³ خـازنه دود گشت
 بکوش و نبوش⁵ و منه⁶ آز پیش⁷
 گریزان شو از⁸ مرد ناپاکرای⁹
 که¹⁰ فرهنگ¹¹ بهرش¹² نباشد بسی¹³
 که اختر نماید همی¹⁵ بر¹⁶ سپهر
 بجای آورم با¹⁸ شما ناگزیر
 درم تا بـلـشـکر دهم اندکی
 دلیری و مردی و بنیاد هست
 که دشمن شود مردم²² از بهر چیز
 بمهریم²³ با²⁴ مردم نیکخواه²⁵
 بجویم بیدار کار جهان
 که بر ما کنند از جهان آفرین²⁷
 زبانرا²⁸ بخوبی²⁹ بیاراستند
 زبـرـجد بتـاجـش برافـشـاندند
 بدو³¹ شاد گشتند برنا و پیر

بشاهی خردمند باشد سزا
 توانگر شود هرک خشنود گشت
 کرا⁴ آرزو پیش تیمار پیش
 باساییش و نیک‌نامی گرای
 بچیز کسان دست یازد کسی
 مرا بر شما زان¹⁴ فزونست مهر
 همان¹⁷ رسم شاه بلند اردشیر
 ز دهقان نخواهم جز از¹⁹ سی‌یکی²⁰
 مرا خوبی و²¹ گنج آباد هست
 ز چیز کسان بی نیازیم نیز
 بر ما شما را گشاده‌ست راه
 بهر سو فرستیم کارآگهان
 نخواهیم هرگز بجز²⁶ آفرین
 مهران و کهان پاک برخاستند
 بشاپور بر آفرین خواندند
 همی³⁰ تازه شد رسم شاه اردشیر

15

20

25

۲

که بیکار شد تخت شاهنشاهی
 بشاپور بسپرد گنج³⁴ و سپاه³⁵

وزان پس پراگنده شد³² آگهی
 بمرد اردشیر آن³³ خردمند شاه

30

۱ I, IV- ۲ دل- VI ۳ آرزو- I ۴ اگر- K ۵ بپوی- VI ۶ نموش- VI ۷ و منه میوه
 ۸ شود- I ۹ VI-б. оп. ۱۰ ز- I ۱۱ IV- ۱۲ K, VI- دانش- ۱۳ K-бб. 17, 18 стоят после б. 8. ۱۴ ل- ۱۵ VI-
 ۱۶ K- چون نماید- ۱۷ VI- هم از- ۱۸ VI- بر- ۱۹ K- مگر- ۲۰ K, IV- یکی- ۲۱ K- خود بی- ۲۲ K, I, IV,
 ۲۳ K- دوست- ۲۴ K- بر- ۲۵ K, I, IV, VI- دادخواه- ۲۶ I, IV- جز از- ۲۷ VI- ۲۸ K, I, VI- زبانها- ۲۹ IV- بخوبی زبانها- ۳۰ K, I, IV, VI- همان-
 ۳۱ I- وزو- ۳۲ I, IV, VI- گشت- ۳۳ K, I, IV- آن- ۳۴ K- درفش- ۳۵ I, VI- کلاه- تخت

پادشاهی شاپور پسر اردشیر سی و یک سال بود

۱

کلاه در آن روز بر سر نهاد
بزرگان فرزانه و موبدان
بزرگان پر دانش^۳ و رایزن^۴
سراینده^۵ دانش و یادگیر
مگردید یکسر ز پیمان من
وگر خام گویم^۷ نکوهش کنید
دو بخشش نهاده شد اندر میان^۸
نگهبان گنج کهان و مهان
خرد بی گمان پاسبان و بست
سرش برگذارد^۹ ز ابر سیاه
ز دانش روانش برامش بود
بکوشد بمردی و گرد آورد
خنک مرد دانا و^{۱۳} یزدان شناسی

چو شاپور بنشست بر تخت داد
شدند انجمن پیش او بخردان
چنین گفت کای^۲ نامدار انجمن
منم پاک فرزند شاه اردشیر
همه گوش دارید فرمان من^۵
وزین^۶ هرچ گویم پژوهش کنید
چو من دیدم اکنون بسود و زیان
یکی پادشا پاسبان جهان
وگر شاه باداد و فرخ پیوست
خرد پاسبان باشد و نیکخواه
همه جستنش داد و دانش بود
دگر آنک او^{۱۰} بآزمون^{۱۱} خرد
بدانش ز یزدان^{۱۲} شناسد سپاسی

5

10

سراینده و—IV^۵ و—I^۴ و—K, VI^۳ بادانش—K, VI^۳ با—I, IV^۲ بزرگی پسر بر—VI^۱
با—IV آن کزو—K^{۱۰} برتر آید—VI^۹ نهان—K^۸ باشد—K, I, IV^۷ درین—VI^۶
دای—I, IV, VI^{۱۳} به یزدان ز دانش—K^{۱۲} آزمون—II, I, IV^{۱۱} وی—VI

ز دیدار او قاج روشن شد دست
 بنیازد بدو مردم پارسا
 هوا³ روشن از بارور⁴ بخت اوی
 برزم اندرون ژنده پیل بلاست
 چو در رزم رخشان شود رای اوی
 بنخچیر شیران شکار وی اند
 از آواز گرزش همی روز جنگ
 سرش سبز باد و دلش پر ز داد
 ز بدها¹ ورا بخت جوشن شد دست²
 هم انکس که شد بر زمین پادشا
 زمین پایۀ نامور تخت اوی
 بمزاندرون آسمان وفاست
 همی موج خیزد ز دریای اوی⁵
 دد و دام در زینهار وی اند
 بدرد دل شیر و چرم⁶ پلنگ
 جهان بی سر و افسر او میداد⁷

685

(неразборчиво). نهر و VI — IV⁴ جهان VI — ³ VI — 6. оп. بدیها — ¹ Л

мисра в тексте вписано в линию
 گوش — I, IV⁶ VI — 6. оп. ⁵ Л — 7
 между колонками; К — вместо бб. 661—689:

سپاس از خداوند پروردگار * که پروردگارسست و آموزگار
 همی خواهم از داور غیبدان * که چندان بیایم ز گیتی زمان
 که این دفتر شهریاران تمام * بنظم آورم تا رسم زو بکام
 Б — перевод бб. 652—689 отсутствует.

مکان و زمان و زمین آفرید
 هم انجام¹ ازویست و فرجام ازوی
 کم و بیش گیتی برآورده است³
 سراسر بهستی یزدان گواست⁴
 شناسنده آشکار و نهان
 بیمارانش بر هر یکی برفزود
 که خوانند او را⁶ علی ولی
 سخنهایشان⁷ برگذشت از شمار⁸
 جهان آفرین را ستایش کنیم
 که تختش¹⁰ درفشان کند ماهرا
 زمانه بفرمان او گشت شاد¹³
 خداوند آسانی و درد و رنج¹⁵
 که از تاج دارد یزدان¹⁷ سپاس
 جوانی بسال و بدانش کهن
 بنمازیم در سایه²⁰ فر²¹ اوی
 چو بزم آیدش گوهرافشان کند
 سپهر از بر خاک لرزان شود²³
 بنمزد بدو گنبد هور و ماه
 همه مهتری باد فرجام اوی
 بزرگی و آیین و رای ورا
 ز گیتی ورا باد²⁴ فرجام نیک

بران آفرین کافرین آفرید
 هم آرام ازویست و هم کام ازوی
 سپهر و زمان و² زمین کرده است³
 ز خاشاک ناچیز تا عرش راست
 جز او را مغوان کردگار جهان
 از⁵ بر روان مـحـمـد درود
 سر انجمن بد ز یاران علی
 همه پاک بودند و پرهیزگار
 کنون بر سخنها فزایش کنیم
 ستاییم تاج⁹ شهنشاهرا
 خداوند¹¹ با فر و با بخش¹² و داد
 خداوند گوپال و شمشیر و گنج¹⁴
 جهاندار با فر و¹⁶ نیکی شناس
 خردمند و زیبا و چیره سخن
 همی مشتری بارد¹⁸ از ابر¹⁹ اوی
 برزم آسمانرا²² خروشان کند
 چو خشم آورد کوه ریزان شود
 پدر بر پدر شهریارست و شاه
 بمانند تا جاودان نام اوی
 سر ناممه کردم ثنای ورا
 ازو دیدم اندر جهان نام نیک

665

670

675

680

وزو - I, IV, VI - 5. 4 VI - 66, 663, 664 op. 3 I, IV - اند 2 I, IV - ستاره 1 آغاز - VI 1

8 I, IV, VI - доб.: سخنهای او - I, IV, VI 7 شیعیش - I, IV, VI 6

نمباشد جزاز [بجز - VI] بی پدر دشمنش * که یزدان بآتش بسوزد تنش

VI - 13 بخش و با فر - I 12 جهاندار - I, IV 11 بختش - K, VI - دختش - JI 10 تخت - VI 9

I, 18 ز یزدان - I, IV, VI 17 و - VI 16 تاج و گنج - I, IV 15 رنج - I, IV 14 ب. op.

VI - 6. op. 23 آسمان با - IV 22 پتر - I, IV 20 فر - I, IV 19 دارد - JI - نازد - IV 18

بود - JI 24

دگر شارستان اورمزد اردشیر
 روان مرا شاد گردان بداد
 بسی رنجهها بر دم اندر جهان
 کنون دهمهرا بر نهادیم رخت
 بگفت این و تاریک شد بخت اوی
 چنین است آیین خرم جهان
 انوشه کسی کنو بزرگی ندید
 بکوشی و آری¹³ ز هرگونه چیز
 سرانجام با خاک باشیم¹⁵ جفت
 بیا تا همه دست نیکی بریم
 بکوشیم بر نیک‌نامی بتن
 خنک آنک جامی بگیرد بدست
 چو جام²² نمیدش دمام شود
 کنون پادشاهی شاپور گوی

650
 655
 660

هوا مشک‌بوی¹ و بجوی آب شیر²
 که پیروز بادی³ تو بر⁴ تخت⁵ شاد⁶
 چه بر⁷ آشکار⁸ چه اندر نهان
 تو بسپار تابوت و پرداز تخت⁹
 دریغ آن سر و افسر و تخت اوی¹⁰
 نخواهد بمابر گشادن¹¹ نهان
 نیبایستش از تخت شد ناپدید¹²
 نه مردم نه آن چیز ماند بنیز¹⁴
 دو رخا بچادر¹⁶ بماید نهفت
 جهان جهانرا بمد نسپریم¹⁷
 کزین نام یابیم بر انجمن¹⁸
 خورد¹⁹ یاد²⁰ شاهان²¹ یزدان‌پرست
 بخسپد²³ بدانگه²⁴ که خرم شود
 زبان برگشای از می و سور گوی²⁵

IV—б. оп.; порядок бб.:
 I—646, 647, 642, 645, 644; IV—646, 645, 644; Б—
 اردشیر خرّه—
 و هی جور و الشانیه اورمزد اردشیر و هی سوق الأهواز والثالثة رام اردشیر و مدینتان
 عند میسان و الفرات و السلاسة مدینة أخرى و هی علی غربی المدائن علی ما قال غیر
 K, I, IV, VI—между бб. 644—650 доб.:
 K—646, 645, 642, 647, 644; I—646, 647, 642, 645, 644; IV—646, 645, 644; Б—

که خوانی سنا باد [شتاپاد—IV] شاه اردشیر * چو از من سخن بشنوی یاد گیر
 [سراسر سخنه‌ای من یاد گیر—VI]
 I—646, 647, 642, 645, 644; IV—646, 645, 644; Б—
 اردشیر خرّه—
 و هی جور و الشانیه اورمزد اردشیر و هی سوق الأهواز والثالثة رام اردشیر و مدینتان
 عند میسان و الفرات و السلاسة مدینة أخرى و هی علی غربی المدائن علی ما قال غیر
 K, I, IV, VI—между бб. 644—650 доб.:
 K—646, 645, 642, 647, 644; I—646, 647, 642, 645, 644; IV—646, 645, 644; Б—

ببینک‌بازه برباید از تن روان * چه با اردشیر و چه با اردوان
 ما ییم—VI¹⁵ نه مردم بماند نه آن چیز نیز—K¹⁴ ورزی—I, IV, VI بکوشند روزی—K¹³
 نام—IV²⁰ برد—I, IV¹⁹ K, I, IV, VI—б. оп.¹⁸ نشمریم—J¹⁷ بخاک‌اندرون رخ—K¹⁶
 هرانگه—VI²⁴ نخسپد—IV, VI²³ جام از—K, I, IV, VI²² پادشاهانه—VI پادشاهان—K²¹
 I, IV—б. оп.²⁵

- 630 ز رای¹ و ز دانش بیکسو شوند
 بگردند³ یکسر ز عهد⁴ و وفا
 جهان تنگ دارند بر زیردست
 بپوشند¹⁰ پیراهن بدتنی¹¹
 گشاده شود هرچ ما بسته‌ایم
 تیره گردد این پند¹⁷ و اندرز من
 635 همی‌خواهم از کردگار جهان
 که باشد ز هر بد نگه‌دارتان
 ز یزدان و از ما برانکس درود
 نیارد شکست اندرین عهد من
 برآمد چهل سال و بر سر دو ماه
 بگیتی مرا شارستانست شش
 640 یکی خواندم²⁹ خوره³⁰ اردشیر
 کزو تازہ شد کشور خوزیان
 دگر شارستان گندشاپور نام
 دگر³⁴ بوم میسان³⁵ و رود فرات
 645 دگر شارستان برکه³⁶ اردشیر
 چو رام‌اردشیرست³⁸ شهری³⁹ دگر

— VI, IV 6 J, K مارید— 5 J, K و— 4 J, K مگردید— 3 J, K بشنوند— 2 VI, K دین— 1 VI, K
 برتنی— 11 I, IV بپوشید— 10 J, K کزیشان— 9 VI, K بر کس مجوید— 7 K و
 خسته ایم— 16 VI کین— 15 IV نمازد همین— 14 K اهریمنی— 13 K, IV, VI بنالید— 12 J, K
 پودش— 21 K کار تان— 20 K, VI آید همین— 19 VI, K رخ و— 18 J, K دین— 17 K
 بشاردی— 27 K, I شود— 26 K پ— 25 K بکوشد— 24 K, IV جود— 23 K تار— 22 K, IV
 32 K, I یادش— 31 VI خره— 30 J, K, I خوانده‌ام— 29 K, IV, VI زمین— 28 K, I بجوی— 28 K, I
 IV— 33 K, I, IV, VI— 6. op.; B— перевод этого б. отсутствует. 34 K, IV, VI— 35 K, IV میسار— 35 K, IV میسان— 36 K, I
 پر از گلشن و باغ و پر— 37 I از— 36 K, I پروردشیرست— 38 VI شهری— 39 IV کردی— 40 IV شهری— 39 IV

- 610 سخن بشنو و بهترین یاد گیر
سخن پیش فرهنگیان سخته گوی
مکن خوار خواهنده درویشرا
هرآنکس که پوزش کند بر گناه
همه داده باش و پروردگار
چو دشمن بترسد شود³ چاپلوس
615 بجنگ آنگهی شو که دشمن ز جنگ
وگر آشتی جوید⁵ و راستی
ازو باز⁶ بستان و کینه مجوی
بیمارای دلرا بدانشی که ارز⁹
چو بخشنده باشی گرامی شوی
620 تو عهد پدر با روانت بدار
چو من حق فرزند بگزاردم
شما هم ازین¹⁵ عهد من¹⁶ مگذرید¹⁷
تو پند²⁰ پدر²¹ همچنین یاد دار
625 بخیره مرنجان روان مرا
بمد کردن خویش و²⁴ آزار کس
برین بگذرد سالیان پانصد²⁶
به پیچد سر از عهد فرزند تو

هرآنکه که - K³ بخشنده - VI² بهر کس - VI که می خور - IV که باشی - L, K¹ خواهد - VI⁵ VI - б. оп. VI⁶ - б. оп. VI⁵ گردش چنگ - I, IV (нет рифмы); K⁴ ز جنگ - دشمن بود
L, K¹⁰ که دانش بارز - IV⁹ آر - I, IV⁹ چو بینی ب - K⁸ نگه - VI⁷ تاج - K⁶ VI¹⁴ - I, IV, K¹³ من - VI¹² ب - I, IV, VI, K¹¹ بدانی - VI¹¹ چون بدانی - I
K¹⁸ بگذرید - I, IV, VI¹⁷ ما - K¹⁵ برین - IV, VI¹⁵ بدین - I¹⁵ بگیتی کسی را
L²² پسر - VI²¹ عهد - IV²⁰ حق - K²⁰ نفسرا بمد تا توان - VI¹⁹ بفردا شبانرا
از - I مننه گردن خود ب - K²⁴ 622. б. стоит перед б. VI²³ مکار - K²³ بدل شاد
VI²⁷ - I, IV, VI, K²⁶ پنج صد - K²⁶ 625, 626 оп. VI²⁵ - 66. VI²⁵ - I, IV, VI, K²⁸ شمارا بزرگی - VI²⁷ پانصد
باشند - IV

- 590 وگر دشمن آید بجایی¹ پدید
 درم دادن و تیغ پیراستن
 بفرردا ممان کار امروز را
 مجوی از دل عامیان راستی
 وزیشان ترا⁵ گر بد آید خیر
 نه⁶ خسروپرست و نه⁶ یزدانپرست
 چنینه باشد اندازه⁶ عام شهر
 بترس از بد مردم بدنهان
 سخن هیچ مگشای¹⁰ با¹¹ رازدار
 سخن را تو آگنده دانی¹³ همی
 چو رازت بشهر آشکارا شود
 بر آشوبی¹⁸ و سرسبک خواندت¹⁹
 تو عیب کسان هیچ²² گونه²³ مجوی
 وگر چیره²⁵ گردد هوا بر خرد
 خردمند باید²⁷ جهاندار شاه
 کسی کو بود تیز و²⁸ برترمنش
 مبادا که گیرد بنزد تو جای
 چو خواهی که بستایدت پارسا³⁰
 هوا چونک³² بر تخت حشمت نشست
 نماید که باشی فراوان سخن
- 595
 600
 605
- ازین کارها دل بماید² برید³
 ز⁴ هر پادشاهی سپه خواستن
 بر تخت منشان بدآموز را
 که از جست و جو آیدت کاستی
 تو مشنو ز بدگوی و انده مغور
 اگر پئی گیری سر آید بدست⁷
 ترا جاودان از خرد⁸ باد بهر
 که بر بدنهان تنگ گردد⁹ جهان
 که او را بود نیز انباز¹² و یار
 ز¹⁴ گیتی پراگنده خوانی¹⁸ همی¹⁵
 دل بخردان¹⁶ بی مدارا شود¹⁷
 خردمند گر پیش²⁰ بنشاندت²¹
 که عیب آورد بر تو بر عیبجوی²⁴
 خردمندت²⁶ از مردمان نشمرد
 کجا هر کسی را بود نیک خواه
 به پیچد ز پیغاره و سرزنش
 چنینه مرد گر²⁹ باشدت رهنمای
 بنه خشم و کین چون شوی پادشا³¹
 نباشی³³ خردمند و یزدانپرست³⁴
 بروی کسان پارسایی مکن

د- IV⁴ کشید- I, IV, VI³ نماید- IV² آمدت جایی- VI¹ ز جایی- K¹
 VI- بادا- K, I, IV⁹ ترا از خرد جاودان- VI⁸ VI- б. оп.⁷ ز- IV⁶ پتو- VI⁵
 د- VI¹⁴ داری- VI¹³ همباز- I¹² مشنو تو از- K¹¹ مسرای- I, IV, VI¹⁰ باشد
 پر از شومی- VI¹⁸ K- обратный порядок мисра.¹⁷ بخردت- I, IV¹⁶ K- б. оп.¹⁵
 همان بدتن و دل تنک- VI²¹ در پیش- IV²¹ کز خوش- I²¹ کز خویش- J²⁰ داردت- VI¹⁹
 حیره- I²⁵ خیره- J, K, IV²⁵ گوی- VI²⁴ تا توانی- K²³ ایچ- VI²² داردت
 پارسا- J³¹ پادشا- J³⁰ کی- K²⁹ و- J²⁸ باشد- J, I, IV²⁷ خردمندش- J²⁶
 هر که- K, I³² VI- б. оп.³⁴ نباشد- K³³

بدینار کوشد که پیشی کند
 دروغ ایچ قبا با^۲ تو برنگذرد^۳
 بلندیش^۵ هرگز نگیرد فروغ
 که مردم ز دینار یازد^۶ برنج
 تن زبردستان برنج آورد
 وگرچند بر^۹ کوششی و رنج اوست
 بهار آورد شاخ رنج ورا
 بمردی بخواب^{۱۰} از گنه کار چشم
 بیپوزش نگهبان درمان شوی
 سیمکمایه خواند ورا پارسا
 بماید بخوبی دل^{۱۳} آراستن
 شود خیره رای^{۱۴} از بد^{۱۵} بدگمان^{۱۶}
 بدان^{۱۹} تا توان ای پسر ارج^{۲۰} چیز
 که دور فلکرا بهخشد راست
 رد^{۲۳} و موبدش^{۲۴} رای پیش^{۲۵} آورد^{۲۶}
 کند این سخن بر دل شاه یاد
 چو یوز درنده^{۲۸} به کار آیدت
 می و بزم و نخچیر و بیرون شدن
 نگه داشتند این سخن مهتران

سدیگر که با گنج خویشی کند
 بهخشندگی یاز و^۱ دین و خرد
 رخ پادشاه تیره دارد^۴ دروغ
 نگر تا نباشی نگهبان گنج
 اگر پادشاه از^۷ گنج آورد
 کجا گنج^۸ دهقان بود گنج اوست
 نگهبان بود شاه گنج ورا
 بدان کوشی تا دور باشی ز خشم
 چو خشم آوری هم^{۱۱} پیشیمان شوی
 هرانگه که خشم آورد پادشاه
 چو بر شاه زشتست^{۱۲} بد خواستن
 وگر بیم داری بدل یک زمان
 ز^{۱۷} بخشش منه بر دل اندوه^{۱۸} نیز
 چنان دان که شاهی بدان پادشاست^{۲۱}
 زمانه غم پادشاهی برد^{۲۲}
 بهپرسد هم از کار بیداد و^{۲۷} داد
 بهروزی که رای شکار آیدت
 دو بازی بههم در^{۲۹} نباید زدن
 که تن گردد از^{۳۰} جست^{۳۱} می^{۳۲} گران

575

580

585

چنان کن که روزت نکو بگذرد - VI^۳ بر - K, I, IV^۲ ناز - IV - دار - K کر ز - L^۱
 آنک - I روز - K زاده - L^۷ افتد - VI باشد - IV^۶ بداندیش - K, VI^۵ گردد - L^۴
 عیب است - K, I, IV, VI^{۱۲} زو - K^{۱۱} بدار - K^{۱۰} بی - I, IV - از - K, VI^۹ آنچ - L^۸
 پ - VI^{۱۷} VI - б. оп.^{۱۶} زای دل - K, I, IV^{۱۵} حمزه را - L^{۱۴} نباید بخون دل بپ - VI^{۱۳}
 براندکس [مرآئرا - I] سزاست - K, I, IV, VI^{۲۱} و - L - доб.^{۲۰} مدان - I^{۱۹} اندازه - I, IV^{۱۸}
 K - б. оп. آوری - VI^{۲۶} را پیش - L^{۲۵} ابا موبدت - VI^{۲۴} خود - I, IV^{۲۳} بپری - VI^{۲۲}
 گیرنده بازان [باران - K] باز آن - IV - K, I, IV, VI^{۲۸} که موبد بداند ز بیداد - VI^{۲۷}
 بی - VI^{۳۲} جنبش - K, I, IV, VI^{۳۱} که بر کردار - K^{۳۰} بر - K, VI^{۲۹} یوزان - VI^{۲۹}

سبک مردم شاد گردد گران¹
 بجز² خاک تیره نیابی نشست
 کجا آن سواران پیروزبخت³
 کجا آن سرافراز⁴ و⁵ جنگی سران⁶
 کجا آن دلیران و پاکان ما⁷
 خنک آنک جز⁸ تخم نیکی نکشت⁹
 چو از من سخن بشنوی یاد گیر¹¹

همان چهره ارغوان زعفران
 اگر شهریاری و گر زیردست
 کجا آن بزرگان با تاج و تخت
 کجا آن خردمند کنداوران
 کجا آن گزیده نیاکان ما
 همه خاک دارند بالین و خشت
 نشان بس بود شهریار¹⁰ اردشیر

540

۱۴

جهاندار بیدار بیمار گشت
 ورا پنددها داد ز اندازه پیش
 همی زرد خواهد شدن سیمز¹³ برگ
 همه گفت بدگوی را باد دار
 مگر باز دانی ز ناارز ارز¹⁵
 نگه داشتیم ارج مرد نژاد¹⁷
 فزون¹⁸ شد زمین¹⁹ زندگانی بکاست
 برنج اندرون گرد کردیم²¹ گنج
 زمانی نشیب و زمانی²⁴ فراز

چو سال اندرآمد بهفتاد¹² و هشت
 بفرمود تا رفت شاپور پیش
 بدانست کامد بنزدیک مرگ
 بدو گفت کاین عهد من یاد دار
 سخنیهای من چون شنودی¹⁴ بورز
 جهان راست کردم بشمشیر¹⁶ داد
 چو کار جهان مرا گشت راست
 ازان پس که بسیمار بردیم²⁰ رنج
 شمارا همان رنج پیشست و²² ناز²³

545

550

¹ VI — 66. 536, 537 оп.; K, I, IV — доб.:

نخسبند روان هر که بالا بچفت [گرفت—IV] * توتنها ممان هم [هر—IV زان—K] که همراه رفت

I — ⁵ سواران — IV هنرمند—K ⁴ که بستند ناگه بفرجام رخت — VI ³ جزاز — K, I, IV ²

بسال کهن بود شاه—VI ¹⁰ بکشت—K ⁹ او—K ⁸ VI—6. оп. ⁷ K, I, IV, VI—6. оп. ⁶ VI—6. оп. ⁶ و

¹¹ Б — перевод бб. 429—543 отсутствует. ¹² VI — سالش درآمد بهشتاد—VI ¹³ K — بار و—K ¹⁴ K, IV,

VI — شنیدی—VI ¹⁵ Л — бб. 547, 548 оп. ¹⁶ VI — доб. و ¹⁷ IV—обратный порядок мисра. ¹⁸ Л—

بپالود رنج و—K, I, IV, VI ²¹ بردیم بسیمار—VI دیدیم—K ²⁰ جهان—IV ¹⁹ فرو

بهر جا نشیب — VI ¹⁴ داز—K باز—IV ²³ K — оп. ²² [خوی هم—I خوی چون—VI] بیفزود

است پیش از

- 520 پیراگنده شد غارت و جنگ و جوش
بماناد این شاه⁴ تا جاودان
نه کس چون تو دارد ز شاهان خرد
پیمی⁷ برفگندی⁸ بایران⁹ ز داد
بجایی رسیدی¹⁰ هم اندر سخن
525 خردها فزون شد ز گفتار¹¹ تو
بدین انجمن هرک دارد نژاد
توی خلعت ایزدی بخترا¹³
بماناد این شاه¹⁵ با مهر و داد
جهان یکسر¹⁷ از رای¹⁸ وز فتر تست
530 همیشه سر تخت جای تو باد

۱۳

- الا ای خریدار مغز سخن
کجا²² چون من و چون تو بسیار دید
اگر شهرپاری و گر پیشکار
چه با رنج باشی چه با تاج و تخت
535 اگر ز آهنی²⁵ چرخ بگدازدت²⁶
چو سرو دلرای گردد بغم
دلت برگسل زین سرای کهن
نخواهد همی با کسی آرمید
تو ناپایداری²³ و او پایدار
بایدت بستن بفرجام رخت²⁴
چو گشتی کهن نیز²⁷ نوازدت²⁸
خروشان شود زرگسان دژم

بمانی [بماند-I] - K, I, IV - 4 VI-б. оп. 3 هم آواز دشمن نیاید - K-2 کوسی - I, IV - 1
بنایی فگندی - VI در فگندی - K, I - 8 تویی - I - 7 راه - JI - 6 بخردان - VI - 5 چنین شاد
9 K - بایوان - VI ز ایران - VI 10 JI - رسیدم 11 I - کار - I 12 K, I, IV - б. стоит
после б. 524; VI - б. оп. 13 تخترا - VI 14 تخترا - VI 15 K, I, IV - شاد
بمانی چنین شاد - K, I, IV - 16 VI - б. оп. 17 K, I, IV - ایمن 18 K - زور - I, IV - 19 VI - б. оп.
20 VI - б. оп. 21 IV - رای و فرمان - (метр нарушен). 22 K, I, IV, VI - که او - 23 I - اندر گذاری - I
IV, VI - گذاری - 24 VI - доб.:

کجا آن خردمند کنداوران * که بر بست عهد چنانرا بجان
بنوازدت - VI - 28 تیز - VI - 27 بگدازدت - K, VI - 26 آهنین - VI - 25
см. б. 540.

ازان پس نماند و را فرّهی²
 بود شیر در زنده در مرغزار
 برنج و بکوشش ندارد نگاه
 نگردد³ کهن در سرای سپنج
 نیابد⁴ بزفتی⁵ و کنداوری
 هم از داد ما گیتی آباد باد

سیه کرد¹ منشور شاهنشاهی
 چنان دان که بیدادگر شهریار
 همان زیردستی که فرمان شاه
 بود زندگانیش با درد و رنج
 اگر⁴ مهتری⁵ یابد⁶ و بهتری⁷
 دل زیردستان ما شاد باد

505

۱۲

بشد پیش گاهش یکی مرد پیر
 زبان و روانش¹¹ پیر از داد بود
 انوشه بدی¹³ تا بود روزگار
 بتو شادمان کشور و تاج و تخت
 زند¹⁵ از پس و پیش تخت رده
 سرافراز¹⁷ بر¹⁸ تاجور مهتران¹⁹
 که داد و²⁰ بزرگیست²¹ بنیاد تو
 خدای جهانرا²⁴ نیایش²⁵ کنیم
 بهر کار نیکی گمان²⁶ توایم
 همان خوب²⁸ گفتار و مهر ترا²⁹
 میداد که پیمان تو بشکنیم
 ز هند و ز چین و³¹ همالان ما

چو بر تخت بنشست شاه اردشیر
 کجا نام آن پیر¹⁰ خرد بود
 چنین داد پاسخ که ای¹² شهریار
 همیشه بوی¹⁴ شاد و پیروزت
 بجایی رسیدی که مرغ و دده
 بزرگ¹⁶ جهان از کران تا کران
 که داند صفت کردن از داد تو
 همان²² آفرین در²³ فزایش کنیم
 که ما زنده اندر زمان توایم
 خریدار دیدار²⁷ چهر ترا
 تو ایمن بوی³⁰ کز تو ما ایمنیم
 تو بستنی ره بدسگالان ما

510

515

برتری - I, IV - 5 گرت - VI - 4 دگردد - Л - 3 بگردد - IV - 3 کرده - IV - 1
 نیایدت - VI - 9 نیابی - I, IV - 8 نیازد - K - 8 مهتری - I, IV, VI - 7 باید - VI - 6 بهتری - VI -
 K, IV, 13 گفت با شاه کای - VI - 12 روان و زبانش - K, I, IV - 11 مرد - I, IV, VI - 10 زفتی
 I, IV - 17 بزرگی - Л, I, IV - 16 شوند - K - 15 بزى - IV - بدى - I - نویی - K - 14 بزى - VI -
 K - 22 که داند بزرگی - VI - 21 و - Л, IV, VI - 20 VI - 66. 511 - 513 on. 19 تر - K - 18 برافراز
 I, IV, VI - 26 ستایش - K, IV - 25 جهان آفرین را - K - 24 را - K - 23 همه - I, IV, VI - همی
 بزى - K, IV, VI - 30 VI - 6. on. 29 چرب - I, IV - 28 و - K, IV - 27 بد در امان
 تا - VI - 31

ز نـاآمـده دل¹ نـداری² دژم
 نتازی⁴ بدان کو شکار تو نیست
 سخـن گفـتن سـودمـند مرا
 که یابـند ازو ایمنی از⁵ گزند
 اگر جان همی⁶ خواهی افروختن
 زمانه ز بازی پرو تنگ دار
 کشیدن بدین کار⁸ تیمار ما
 از آمیزش⁹ یکدگر مگسلید¹⁰
 کزو خوبی و سودمندیست نیز
 که باشد ترا¹⁵ یاور¹⁶ و رهنمای
 نگه داشتن دامن خویش را¹⁷
 مرا چون تن خویشتن خواستن¹⁸
 بدور افگنی¹⁹ کژی و کاستی
 نه‌پچی دلت²⁰ آشکار و نهان
 بفرمان او تازه گردد سپهر²¹
 روانرا نه‌پچی ز فرمان²⁴ اوی
 چو باداد بینی نگهبان خویش
 ز گیتی فزونی سگالد نه کاست
 بدانند که رنجست بر کشورش
 برو تاج شاهی سزاوار نیست

چه‌ارم که دل دور داری ز غم
 نه‌پچی³ بکاری که کار تو نیست
 همه گوش دارید پند مرا
 بود بر دل هر کسی ارجمند
 485
 زمانی می‌اسای ز آموختن
 چو فرزند باشد⁷ بفرهنگ دار
 همه یاد دارید گفتار ما
 هرآنکس که باداد و روشن دلید
 دل آرام¹¹ دارید¹² بر چار چیز
 490
 یکی بیم و¹³ آرم و شرم¹⁴ خدای
 دگر داد دادن تن خویش را
 بفرمان یزدان دل آراستن
 سدیگر که پیدا کنی راستی
 495
 چه‌ارم که از رای شاه جهان
 ورا چون تن خویش خواهی بمهر
 دلت²² بسته داری به پیمان²³ اوی
 برو مهر داری چو بر جان خویش
 غم پادشاهی جهانجوی راست
 500
 گـر از کارداران وز لـشـکـرش
 نیازد²⁵ بداد²⁶ او²⁷ جهاندار نیست

¹ K, I, IV, VI — بد — ² K, I, IV, VI — نمایی — ³ K, I, IV, VI — پنجم — ⁴ I, VI —
 آویزش — ⁵ Л — گونه — ⁶ K, IV — فرزندت آید — ⁷ VI — و دل — ⁸ K — بی — ⁹ VI — گر — ¹⁰ VI —
 و — ¹¹ I, IV, VI — دل شاد — ¹² VI — آرنده — ¹³ I, IV, VI — دلزای گردید — ¹⁴ K, I, IV, VI —
 VI — کیش را — ¹⁵ K, I, IV, VI — رهبر — ¹⁶ VI — تا باشدت — ¹⁷ I, IV, VI — از — ¹⁸ K, I, IV, VI —
 دل از — ¹⁹ K, I, IV, VI — نیاری بدل — ²⁰ VI — ب. — ²¹ K, I, IV — مرد درویش را — ²² K, I, IV —
 پیمان — ²³ VI — فرمان — ²⁴ I, IV, VI — دلم — ²⁵ VI — ب. — ²⁶ K — گردت [داری تو — ²⁷ K —
 او — ²⁸ I, IV, VI — بدار و — ²⁹ I — بنازد بنماز — ³⁰ K — نیازت — ³¹ I, IV, VI —

همه گوش دارید برنا و پیر
 نباشد مگر پاک و یزدان پرست
 اگر زبردستست^۳ و گر^۴ شهریار
 نگردد بر مرد دانا^۵ کهن
 فزون باشد از بند و زندان^۷ شاه^۸
 نگیرد بنزد کسان^{۱۱} آبروی
 کجا برتر از دیده و جان و چیز
 بود آشکارای او چون نهان
 خرد دارد و شرم و گفتار گرم
 به پیهوده پیراگند بر^{۱۸} گزاف
 نمیسندد آن مرد یزدان شناس^{۲۰}
 خردمند خوانند^{۲۱} و پاکیزه رای^{۲۳}
 کجا تازه گردد ترا دین و کیش
 که با شهید او زهر نگرزایدت^{۲۷}
 باز^{۲۸} و بکوشش^{۲۹} نیابدی^{۳۰} گذر
 گل نوبهارش برومند گشت
 نگویدی پیش زان^{۳۲} رازرا
 که ننگ و نبرد آورد رنج و درد

بگفتار این نامدار اردشیر
 هراکس که داند که دادار هست
 دگر آنک دانش^۱ مگیرید^۲ خوار
 سدیگر بدان^۵ که هرگز سخن
 چهارم چنان دان که بیم گناه
 به پنجم سخن^۹ مردم زشت گوی^{۱۰}
 بگویم یکی تازه^{۱۲} اندرز نیز
 خنک^{۱۸} آنک آباد دارد جهان
 دگر آنک دارند آواز^{۱۴} نرم
 پیش کسان^{۱۵} سیم^{۱۶} از^{۱۷} بهر لاف
 ز مردم^{۱۹} ندارد کسی زان سپاس
 میانه گزینی بمانی بجای
 کزین^{۲۴} بگذری پنج رایست^{۲۵} پیش
 تن آسانی^{۲۶} و شادی افزایدت
 یکی آنک از بگشش دادگر
 توانگر شود^{۳۱} هرک خرسند گشت
 دگر بشکنی گردن آزا
 سدیگر^{۳۳} ننازی^{۳۴} بنگ و نبرد

465

470

475

480

VI - 4 زیردستی - K, I, IV - 3 نگیریید - VI نگیری نو - K, I, IV - 2 پندم - I - 1
 و از چاه - K - 7 بر مرد دانا نگردد - VI - 6 و دیگر بدانند - VI - 5 زیردستند اگر
 I, IV, VI - 10 عیب گوی - K - 10 سر - I, IV - 9 و چاه - I, IV - 8 و فرزندان - VI و از داد و - I
 K, I, IV - 15 دارد هم آوای - K - 14 یکی - VI - 13 پار - I - 12 مهان - VI - 11 عیبجوی
 از - I, IV, VI - 18 کز - I, IV, VI - 17 چیز - VI - 16 مرد - IV - 16 هزینه شود - VI هزینه شمر
 خواندند - I, IV, VI - 21 I, IV, VI - 20 K - 20 نه مرد و - IV نه مزد و - K, I - 19
 I - 26 راهست - K, I, IV, VI - 25 وزین - VI - 24 خواند ترا پاکرای - K - 23 و - I, VI - 22
 K, I, - 30 بگشش - K - 29 بدار - K - نناز - I - 28 VI - 6. on. نفزایدت - I - 27 که آسانی
 نیاز - I - 34 و دیگر - VI - 33 زبان - IV - 32 شده - IV - 31 نیابد - VI - 30 نجویی - IV

نیایشش بر آیین و¹ کردار اوی
 بماند⁵ بزرگی و تابندگی⁶
 بکوشیم⁷ وز داد باشیم شاد
 که دهقان و موبد بران بر گواست⁸
 همان دهیک و¹⁰ بوم و باژ¹¹ و¹² رمه¹³
 بیارد سوی گنج ما رهنمون
 ز باژ آنچه کم بود گر¹⁶ پیش ازین¹⁷
 بدر¹⁹ داشتین لشکر²⁰ بی شمار²¹
 نهان کردن کیش آهرمنی²⁴
 بکوشید و پیمان او مشکنید
 بلند آسمانرا نگارنده اوی²⁵
 مننازید با نازش او بکس
 که پیش²⁶ فراز اندر آید نشیب
 کجا آنک بودی شکارش هرزبر
 خنک آنک جز تخم نیکی نکشت
 کجا³³ گوش دارند³⁴ اندرز من
 که سودش فزون آید از قباچ و گنج³⁷

ستایشش که داند سزاوار اوی
 مگر کو² دهد بازمان³ زندگی⁴
 کنون هرچ خواهیم کردن ز داد
 ز دهیک مرا چند بر شهرهاست 450
 چو باید شمارا بیخشم⁹ همه
 مگر آنک¹⁴ آید¹⁵ شمارا فزون
 ز دهیک که من بستدم پیش ازین
 همی از پی سود بردم¹⁸ بکار
 بزرگی²² شمارا²³ جستم و ایمنی 455
 شما دست یکسر بیزدان زنید
 که بخشنده اویست و دارنده اوی
 ستیم دیده را اوست فریادرس
 نباید نهادن دل اندر فریب
 کجا آنک برسود²⁷ تاجش بابر 460
 نهالی²⁸ همه خاک دارند و خشت
 همه²⁹ هرک³⁰ هست اندرین³¹ مرز من³²
 نمایم شمارا³⁵ کنون راه پنج³⁶

مآذگی - I, IV - بندگی - K⁴ یار در - I, IV - یاد ما - K³ نگر گر - I² و - K¹
 بیخشم - K⁷ ب. - VI - داندگی - I - دارندگی - K, IV⁶ ناماد - K - نماید - IV - بداند - I⁵
 K¹⁰ - نخواهم بیخشم شمارا - I, IV, VI, K⁹ بران کرد راست - L⁸ بگویم - I, IV, VI
 K¹³ - обратный - و - K, I, VI¹² - بار - L, VI¹¹ همان قجر (?) - VI - همان دیده یک
 порядок мисра. VI - ب. - VI¹⁷ یا - K, I, IV¹⁶ باشد - VI - یایم - I¹⁵ آنچه - K, I¹⁴
 خواستم - K²³ همی - I, IV²² نامدار - K²¹ لشکری - I, IV²⁰ بدو - K¹⁹ باشم - VI¹⁸
 میسود - VI - بررفت - K²⁷ بعد از - VI²⁶ ب. - VI²⁵ اهریمنی - K, I, IV, VI²⁴
 L³² - آید بدین [درین - I] - I, IV, VI³¹ هرچ - I³⁰ همان - VI²⁹ نهالین - K²⁸
 دارند - VI - دارد - IV - دارد - K³⁴ همه - K, I³³ همه مرده اند اندرین مرد و زن
 K³⁷ - ب. - K³⁶ ره پنج - L³⁵ شمارا نمایم - VI³⁷

- چو^۱ از روم وز چین وز^۲ ترک و هند
 430 ز هر مرز پیوسته شد باژ و ساو
 همه مهترانرا ز ایران^۴ بخواند
 ازان پس شهنشاه^۵ بر پای خواست
 چنین گفت کای^۶ نامداران شهر
 بدانید کاین تیز گردان سپهر
 435 یکی را چو^{۱۰} خواهد برآرد بلند
 نماند بجز^{۱۳} نام زو^{۱۴} در جهان
 بگیتی ممانید^{۱۵} جز نام نیک
 ترا روزگار اورمزد آن بود
 440 بیزدان گرای و بیزدان گشای
 ز هر بد بدادار گیهان پناه
 کند بر تو آسان همه کار سخت
 نخستین ز کار من اندازه گیر
 که^{۲۲} کردم^{۲۳} بدادار گیهان^{۲۴} پناه
 زمین هفت کشور بشاهی مراست
 445 همی باژ خواهم^{۲۷} ز روم و ز هند
 سپاسم ز یزدان که او داد زور
- جهان شد مر اورا چو رومی^۳ پزند
 کسی را نمید با جهاندار تاو
 سزاوار بر تخت شاهی نشاند
 بخوبی بیماراست گفتار راست
 ز رای و خرد هرک دارد^۷ بهر
 ننازد^۸ بداد و نیازد^۹ بهر
 هم آخر^{۱۱} سپارد بخاک^{۱۲} نزنند
 همه رنج با او شود در جهان
 هرآنکس که خواهد^{۱۶} سرانجام نیک
 که خشنودنی پاک یزدان بود
 که دارند او بیست و نیک^{۱۷} فزای^{۱۷}
 که اوراست^{۱۸} بر نیک و بد^{۱۹} دستگاه
 ز رای^{۲۰} دلفروز و پیروز^{۲۱} بخت
 گذشته بد و نیک من تازه گیر
 مرا داد بر نیک و بد^{۲۵} دستگاه^{۲۶}
 چنان کز خداوندی او سزاست
 جهان شد مرا همچو رومی^{۲۸} پزند^{۲۹}
 بلند اختر و بخش^{۳۰} کیوان و هور

جهاندار—VI-^۵ بایوان—II-^۴ چینی—K-^۳ روم و چین و چه از—VI-^۲ چه—VI-^۱
 نیازد—II-^۸ ننازد—IV, VI-^۹ نیازد—I-^۸ نیازد—II-^۸ دارند—IV-^۷ ای—K-^۶
 کند خوار و زار و—K-^{۱۲} همورا—K, I, IV, VI-^{۱۱} کسی را که—VI-^۶ هر آنرا که—K, I, IV-^{۱۰}
 17 VI-66. 438, 439 op. جوید—VI-^{۱۶} نماند—I, IV-^{۱۵} او—K, I, IV, VI-^{۱۴} جزا—K, I, IV-^{۱۳}
 کزویی—VI-^{۲۱} ازویی—I, IV-^{۲۰} نیک و بد و—II-^{۱۹} او داد—VI-^{۱۸}
 VI-^{۲۵} بیزدان دانا—VI-^{۲۴} دادم—IV-^{۲۳} چو—K, IV, VI-^{۲۲} دلفروز و زو نیک
 K-66. 441-443 стоят بدل شادمان گشتم از تاج و گاه—K, I, IV-^{۲۶} کزویست مارا چنین
 بخت و—VI-^{۳۰} VI-6. op. روی—IV-^{۲۹} چینی—K-^{۲۸} یابم—I, IV-^{۲۷} 27 I, IV. 449. 29 VI-6. 449.

- تپه‌ی دست‌ترا مایه دادی بسی
همان کودکانرا^۲ بفرهنگ‌گیان^۳
بهر برزنی در دبستان بدی^۶
نماندی که بودی کسی را نیاز 415
بمیدان شدی بامداد پگاه
نچستی بداداندر آرم کس
چه بهتر چه بهتر بنزدیک اوی
ز دادش^{۱۶} جهان یکسر آباد کرد
جهاندار چون گشت با داد جفت 420
فرستاده بودی بگرد جهان
بجایی که بودی زمینی خراب
خرج اندر^{۲۳} آن بوم برداشتی
گر ایدونک دهقان بدی تنگ‌دست
بدادی ز^{۲۴} گنج آلت و چارپای 425
ز دانا سخن بشنو ای شهریار
چو خواهی که آزاد باشی ز رنج
بی‌آزاری زیبردستان گزین
- بدو شاد کردی دل هر کسی^۱
سپردی چو بودی^۴ ورا هنگ آن^۵
همان^۷ جای^۸ آتش^۹ پرستان بدی^{۱۰}
نگه^{۱۱} داشتی سختی^{۱۲} خویش راز
برفتی کسی کو بدی دادخواه^{۱۳}
چه بهتر چه فرزند^{۱۴} فریادرمی
نچستی همی رای تاریک اوی^{۱۵}
دل زیبردستان بخود^{۱۷} شاد کرد
زمانه پی او^{۱۸} نیارد^{۱۹} نهفت^{۲۰}
خردمند و بیدار کارآگهان
وگر تنگ‌بودی بروداندر^{۲۱} آب^{۲۲}
زمین کسان خوار نگذاشتی
سوی نیستی گشته کارش ز هست
نماندی^{۲۵} که پایش^{۲۶} برفتی^{۲۷} ز جای
جهانرا برین‌گونه آباد دار
بی‌آزار و^{۲۸} بی رنج^{۲۹} آگنده^{۳۰} گنج^{۳۱}
بیابای ز هر کس^{۳۲} بداد^{۳۳} آفرین^{۳۴}

فلم یبقی فی دولته ذو خلّة إلا من طوی حاله فی قضاء عیف الکتمان ورضی - B; 1 K, I, IV, VI - б. оп.;
هنگ‌دان - J^۵ دیدی - VI^۴ فرهنگ‌دان - J^۳ کودکش - K, I, IV, VI^۲ نفسه بالحرمان
نهاد - VI^{۱۰} آذر - K^۹ جان - J^۸ همه - K^۷ مکتب استان نهاد - VI^۶
مبتر چه - VI^{۱۴} نیکخواه - VI^{۱۳} سخت بر - J^{۱۲} مگر - I, IV^{۱۱} وگر - VI^{۱۱}
پی او زمانه - K^{۱۸} بدو - K, I, IV, VI^{۱۷} دانش - J^{۱۶} 1 K, I, IV, VI - б. оп.
19 IV - доб.: 20 VI - доб.:
نگه کن بتدبیر آن راد مرد * که از داد وز نیک‌نامی چه کرد
VI^{۲۵} به - IV^{۲۴} خراجی از - VI^{۲۳} 423. VI^{۲۲} - б. стоит после б. بدواندر - VI^{۲۱}
آگنده - K, I, IV^{۳۰} و - J^{۲۹} - доб. K^{۲۸} - оп. نرفتنی - J, IV^{۲۷} آیش - J^{۲۳} نهشتی
ز داد - VI^{۳۳} چو خواهی که یابی - K, VI^{۳۲} - б. оп. VI^{۳۱} - [از - K] رنج
34 VI - доб.:

چو گیتی مر اورا همه راست شد * ز همت بکیوان همه خواست شد

وزان پس بـخوان و میش¹ خواندی
 بنخچیر بردیش با خویشتن
 گسی کردنش را⁴ فرستاده وار
 بهر سو فرستاد پس⁶ موبدان⁷ 400
 که تا هر سوی⁹ شهرها ساختند
 بدان تا کسی را که بی‌خانه¹⁰ بود¹¹
 همان¹⁴ تا فراوان شود زیر دست
 ازو¹⁷ نام نیکی بود در جهان
 چو او¹⁹ در جهان شهریاری نبود²⁰ 405
 منم ویژه²² زنده کن نام اوی
 فراوان سخن در نهان داشتی
 چو بی‌مایه گشتی یکی مایه دار
 چو²⁵ بایست بر ساختی کار اوی
 زمین برومند و جای نشست
 410 بیماراستی چون²⁹ بایست کار

بـر تخت ز پـنـش² بـنـشـانـدی
 شدی لشکر پیشمار³ انجمن
 بیماراستی خلعت شهریار⁵
 بی‌آزار و بی‌داردل بـخـردان⁸
 بدین نیز گنجی بـپـرداختند
 نمودش نوا¹² بخت بیگانه¹³ بود
 خورش ساخت با جایگاه¹⁵ نشست¹⁶
 چه بر¹⁸ آشکار و چه اندر نهان
 پس از مرگ او²¹ یادگاری نبود²⁰
 مبادا جزاز نیکی انجام²³ اوی²⁴
 بهر جای کار آگهان داشتی
 ازان آگهی یافتی شهریار
 نماندی چنان تیره²⁶ بازار اوی
 پرستیدن²⁷ مردم زیر دست²⁸
 نگشتی نهانش³⁰ بکس³¹ آشکار

کردنش زی - VI - 4 بی‌کران - K - 3 در پیش - K - 2 بخوان پیش خود - VI - K - 1
 K - 6. op.; Л - вместо бб. 397 - 399 гаплография: A397 - B399; Б -
 IV - 5 هر چه بودی بکار - IV - 5
 VI - 6: доб. VI - 6: ثم يحضره في مجلس أنسه و يخرج به الى متصيده
 ننگه کن بتدبیر کای اردشیر * فرستادن موبد فرتیر (так)
 بیگانه - VI - 10 فرزانه - K - 10 کسی - VI - K - 9 موبدان - IV - 8 بخردان - IV - 7 فرستادن - VI - 6
 جایگاهی - VI - 15 بدان - VI - K - 14 بیخانه - VI - 13 جوان - Л - 12 که خانه نبود - I - 11
 چنو - I, IV - K - 19 در - VI - 18 وزو - VI - 17 وزان - K - 17
 K - 23, I, IV - 23 نیز - K - 22 زو - VI - 21 ازو - IV - 21 ازو در جهان - K - 21 بود - K, I, IV, VI - 20
 VI - 24: доб. VI - 24 بجز نیک و فرجامجوی - VI - 24 فرجام
 به‌بین این شگفتی که گر دادکرد * بداد و دهش گیتی آباد کرد
 VI - 29. б. оп. VI - 28 پرستنده و - I, IV - K - 27 بماندی چنان تیز - Л - 26 بی - VI - 25
 و لا يطلع احد من - B - 29 بهر - I, IV - 31 بشهر - VI - K - 31 نهانش نگشتی - K - 30 نیاراستی جز
 اهل بلده علی سره

مپرداز و مگذر هم از² جای نیز
سپه باشد اندر در و دشت کین
سخن گفتن کس همی⁴ نشنوی⁵
بمردی دل از جان شیرین بشست
بدین بارگاه آورش ناگزیر
برآرم بمومی⁷ که بد⁸ خارستان
چو خواهی که مانی⁹ تو¹⁰ بی¹¹ رنج و درد
که او باشدت بی گمان رهنمای
ز تـرکـی و¹⁴ رومی و آزاده‌یی
چنین کارها خوار نگذاشتی
کنارنگ زان کار¹⁷ پرداخته
نیازش نبودی بگستردنی¹⁸
که او بر چه آمد بر شهریار
برفتی بنزدیک شاه اردشیر²⁰
بیماراستی تخت²¹ پیروز²² شاه²³
همه جامه هاشان بززر آژده²⁴
بنزدیکت تخت²⁵ بنشاندی
ز نیک و بد و نام و آواز اوی
ز آیین وز شاه²⁶ وز لشکرش
بیماراستی هرچ بودی²⁷ بکار²⁸

چو تو پشت دشمن بمینی¹ بچیز
نباید که ایمن شوید³ از کمین
هرآنکه که از دشمن ایمن شوی
غنیمت بدان⁶ بخش کو جنگ جست
هرآنکس که گردد بدستت اسپر
من از بهر ایشان یکی خارستان
ازین پندها هیچ گونه مگرد
بپیروزی اندر بپیزدان گرای
ز جای¹² که آمد¹³ فرستاده‌یی
ازو مرزبان آگهی داشتی
بره بر بدی خان¹⁵ او¹⁶ ساخته
ز پوشیدنیها و از خوردنی
چو آگه شدی زان سخن کاردار
هیونی سرافراز و مردی¹⁹ دبیر
بدان تا پذیره شدندی سپاه
کشیدی پرستنده هر سو رده
فرستاده را پیش خود خواندی
بپرسش گرفتگی همه راز اوی
ز داد و ز بی‌داد وز کـشـورش
بایوانش برودی فرستاده‌وار

متناز امه یار - I (مپاز؟) و [مپاور - K] مپرداز هم [هر - K] I, K, L - 2 نمادی - L 1
بدو - VI بران - K, I, IV - 6 377-379 VI - 6. 5 دگر - IV نگر - K, I - 4 شوی - K 3
VI - 12 ابی - I 11 مانید - IV, VI 10 باشی - K 9 همه - VI 8 بمرزی - VI بجایی - K 7
رقبت له الانزال - B جای - K, I, IV - 15 ترک و ز - K, IV, VI - 14 آید - IV 13 هر جا
K - 20 مرد - VI 19 بآوردنی - K 18 جای - K 17 همه رای کارش بدی - VI 16 منزلا
ابر تخت - T 25 VI - 6. 24 گاه - K 23 پیروزه - K, I - 22 و K - 21 доб. 21 ب. оп.
خلعت شهریار - L, IV - 28 باغ پرچین - VI 27 رسم - VI 26 اجلسه عند تخته - B زرینش

- 360 بدشمن¹ هرانکس که² بنمود پششت
اگر دخمه باشد بچنگال اوی
ز دیوان دگر⁶ نام او کرده⁷ پاک
بسالار گفستی که سستی¹⁰ مکن
همیشه بپیش سپه¹² دار پیل
365 نخستین یکی گرد لشکر بگرد
بلشکر چنین گوی¹⁶ کاین¹⁷ خود کینند
ازیشان¹⁸ صد اسپ¹⁹ افگن از ما یکی
شمارا همه پاک برنا و پیر
370 چو اسپ افگند لشکر از هر دو روی
بیاید که²⁴ مازد نهی قلبگاه
چنان کن که با میمنه میسره
همان نیز با میسره میمنه
بود لشکر²⁶ قلب بر جای خویش
وگر قلب ایشان بچنبد ز جای
375 چو پیروز گردی زکس²⁹ خون مریز
چو خواهد ز دشمن³¹ کسی زینهار
- شود زان سپس³ روزگارش درشت
وگر⁴ بند ساید⁵ بر و پال اوی
خورش خاک و رفتنش⁸ بر تیره خاک⁹
همان تیزی¹¹ و پیشدستی مکن
طلایه پراگنده¹³ بر چار¹⁴ میل
چو پیش آیدت روز ننگ و¹⁵ نبرد
بدین رزمگاه اندرون بر چینند
همان صد بپیش یکی اندکی
ستانم²⁰ همه²¹ خلعت از²² اردشیر
نباید که گردان²³ پرخاشجوی
وگر چند بسیار باشد سپاه
بکوشند جنگ آوران یکسره
بکوشند و دلها همه بر بنه²⁵
کس از قلبگه²⁷ نگسلد پای خویش
تو با لشکر از قلبگاه²⁸ اندرآی
که³⁰ شد دشمن بدکنش در گریز
تو زنهارده باش³² و کینه مدار

1 VI - بعد ازان - VI³ دگر هر که [هرچ - I] K, I, IV, VI² بدل در - J¹
9 VI - 6. оп. خفتنش - K, I, IV⁸ کرد - J⁷ اگر - K, I, IV⁶ سازد - K⁵ ویا
12 VI - اندرون - VI¹² لا تکن ... نزقا - B تندی - VI پیشی - J¹¹ پستی - K¹⁰
18 VI - گو شما - VI¹⁷ گفت - K, IV¹⁶ روزگار - K¹⁵ چند - VI¹⁴ پراگند
در آیند - VI²³ از - I²² یکی - K, I, VI²¹ ستایم - VI²⁰ اسپ - J¹⁹ ازاسو
IV - 6. стоит یک‌تنه - K²⁵ نباید که - VI بیایند و - I, IV بتایند و - K²⁴ کیهان
после 6. 373; VI - 66. 371, 372 оп.; J - вместо 66. 371-372 гаплография:

چنان کن که با میسره میمنه * بکوشند دلها همه بر بنه
و اجهد أن تحمل میمنتک علی میسرة العدو فیفرغوا وسعهم و یبذلوا جهدهم ثم تحمل - B
قلب بر - VI²⁷ و - VI²⁶ میسرتک علی میمنتهم بقلوب متحدة و قوی متعاضدة
نیز - VI³² لشکر - K³¹ چو - K³⁰ بدین - I تن - K, IV²⁹ گه - K²⁸

چنه¹ نیکوتر از مرد دانا و پیر²
 جوان⁴ و پسندیده و بردبار⁵
 سزد گر نشینند بر جای⁶ پیر⁷
 خرد یار کردی و رای و درنگ
 خردمند و بادانش و یادگیر
 بدان تا نباشد بمیداد حرب
 که بشناختی¹² راز پیراهنش¹³
 غم و¹⁵ رنج¹⁶ بدرا بید داشتی
 همان عهد و منشور با¹⁹ گوشوار²⁰
 بدل کین و اندر جگر جوش خون
 بدان تا نباشند یک تن²³ دژم
 خردمند و بیدار و آرامجوی
 که دارد ز بیداد لشکر نگاه
 نشستی که رفتی²⁵ خروشن دو میل
 هرانکس که دارد دل و²⁶ نام و ننگ
 رسد گر²⁷ بر آنکس²⁸ بود نام²⁹ و³⁰ گنج
 بران³¹ زیردستان سپاسی نهید
 هرانکس که او هست یزدان پرست³²

مگر مرد بادانش و یادگیر
 جهاندیدگانرا همه³ خواستار
 جوانان دانا و دانش‌پذیر
 چو لشکرش رفتی بجایی جنگ
 فرستاده⁸ برگزیدی دبیر
 پیامی بدادی⁹ بآیین و¹⁰ چرب
 فرستاده رفتی بر¹¹ دشمنش
 شنیدی سخن گر¹⁴ خرد داشتی
 بدان¹⁷ یافت او¹⁸ خلعت شهریار
 وگر تاب²¹ بودی بسرش²² اندرون
 سپندرا بدادی سراسر درم
 یکی پهلوان خواستی²⁴ نامجوی
 دبیری بآیین و با دستگاه
 وزان پس یکی مرد بر پشت پیل
 زدی بانگ کای نامداران جنگ
 نباید که بر هیچ درویش رنج
 بهر منزلی در خورید و دهید
 بچیز کسان کس میازید دست

345

350

355

1 K-که 2 J, IV- دبیر VI- دانش پذیر VI- доб.:

نگه کن بتدبیر و کار سپاه * که بدخواهشان چون شدی زو تپاه
 3 K-منم I, IV- همی 4 K- جوانرا 5 I- بردوبار 6 IV- بالای 7 K- б. оп.; VI-
 66. 343, 344 оп. 8 IV- فرستاده‌را 9 K- پیامی 10 J, IV- و оп. 11 K- سوی
 12 J, IV- نشناختی B- الحاکم الأسرار حافظا لآسرار الملک 13 VI- б. оп.
 14 K- را 15 K- همو 16 VI- доб. و 17 K- ازو 18 K, I, IV, VI- یافتی 19 K, I, IV,
 VI- هم 20 K, VI- یادگار 21 IV- تاج 22 K- بدیش 23 K- کسی زان 24 I, IV- داشتی 25 J, IV, VI- رفتی 26 I, IV-
 و оп. 27 K- یا 28 IV- کش 29 K- نار 30 J, VI- و оп. 31 VI- ابر 32 VI- б. оп.

- 325 چو برداشتی آن سخن رهنمون
کسی را که کمتر بدی خط و ویر²
سوی کارداران شدندی بکار⁴
شناسنده⁶ بد شهریار اردشیر
نویسنده گفتی که⁸ گنج آگنید⁹
بدو باشد آباد شهر و سپاه
دبیران چو پینوند جان منند
چو رفتی سوی کشور کاردار
330 نیاید که مردم فروشی بگنج
همه راستی جوی و فرزاندگی
ز پیوند و خویشان میر¹⁶ هیچ کس
درم بخشش هر ماه درویش را
اگر کشور آباد داری بداد
335 وگر هیچ درویش خسپد به بیم
هرانکس که رفتی بدرگاه شاه
بندندی بسر²¹ استواران اوی
که دادست ازیشان و بگرفت²⁴ چیز
دگر آنک در شهر دانا که اند
340 دگر کیست آنک²⁶ از در پادشاست
شهنشاه گوید که از رنج²⁹ من

VI-5 کاردارانش روزی نگار-K⁴ بدرگاه-VI-3 خط دبیر-L² VI-6. op.¹
VI-6. op.⁶ K, IV-ستاینده⁷ L-دبیر⁷ I-вместо бб. 323-325 гаплография: А 323-Б 325.
VI-13 VI-12 VI-6. op.¹² L-گنج¹¹ L-رای و تن-VI-10 گند-I, IV-9 را گفت-VI-8
آنکه-IV, VI-آنک¹⁷ K, I-من-L¹⁷ VI-6. op.¹⁵ L-و¹⁴ L-همان پاسیمان
VI-21 K, I, IV, VI-خیره-L²⁰ L-دادمت یار و-IV دادمت یار-VI, I, K-19 باز-L¹⁸
VI-25 VI-6. op.²⁵ K, I, IV-گر آز-K²⁴ K, I, IV-کارداران-IV²³ L, VI-بپرسیدی²² L, VI-شددی سرش
VI-31 K, VI-وز-VI-از-K³⁰ K-گنج-VI-29 K, VI-VI-6. op.²⁸ I, IV-هم-I, IV-27 I, IV-کو-I, IV-26
رنج

- 305 چو کودک ز کوشش بمردی¹ شدی
 ز کشور بدرگاه شاه آمدند⁵
 نوشتنی عرض نام⁶ دیوان اوی
 چو جنگ آمدی نورسیده جوان
 یکی موبدی را ز کار آگهان
 ابر هر هزاری یکی کارجوی¹⁰
- 310 هرآنکس که در جنگ سست آمدی
 شهنشاهرا نامه کردی بران
 جهاندار چون نامه برخواندی
 هنرمندرا خلعت آراستی
 چو کردی نگاه اندران¹⁵ بی هنر¹⁶
 چنین تا سپاهش¹⁷ بدادجا¹⁸ رسید
 ازیشان کسی را که بد²⁰ رای زن
 که هر کس که خشنودی شاه جست
 بیابد ز من²³ خلعت شهریار
 بلشکر بیاراست گیتی همه
 بدیوانش کار آگهان داشتی²⁶
- 315 ازین تا سپاهش¹⁷ بدادجا¹⁸ رسید
 ازیشان کسی را که بد²⁰ رای زن
 که هر کس که خشنودی شاه جست
 بیابد ز من²³ خلعت شهریار
 بلشکر بیاراست گیتی همه
 بدیوانش کار آگهان داشتی²⁶
- 320 بلاغت نگه داشتندی و خط
 کسی کو بدی چیره بر یک نقط

بی آهو هنروز - VI³ پی - K, I, IV² بنیرو ز کوشش - VI¹ بنیرو - K, I, IV¹
 IV⁸ - VI⁷ - و I⁶ - آمدی - K, I, IV, VI⁵ شدی - K, I, IV, VI⁴ بخشش
 K¹² - I¹¹ 308, 309 op. - چارهجوی - VI¹⁰ نامجوی - K¹⁰ تاج مهان - VI⁹ خمردار
 K, IV¹⁶ - اندرو - J¹⁵ جنگ - IV¹⁴ بدهنر - K, I¹³ در آورد - VI¹³ گه جنگ
 کسی کو [گر - IV] بدی - K, I, IV, VI²⁰ اورا - K¹⁹ بجایسی - K¹⁸ سپاهی - IV¹⁷
 IV²¹ - доб. на полях: برافراختی او سر از جمن (ظاهر انجمن) - K²² سر از - VI²¹
 منادی گری را بفرمود شاه * که تا برزند بانگ در بارگاه
 :доб. VI²⁵ - شیمان او - VI²⁴ که چون - K²³
 نگه کن کنون پند شاه اردشیر * بدیوان که فرمود او با دبیر
 بدرداشتن - VI²⁷ دانشان - K, I, IV²⁷ شتند - I²⁶

نماید که هرگز کند کسی گذر
نگردد ترا ساز¹ و خرم بتخت²
نه دیهیم شاهی نه فرّ کلاه⁴
بیامیزد⁵ آن دوده با ان نژاد⁶
که جز بآرزو چرخ بر ما نگشت
ز گیتی ندیده⁸ بجز⁹ کام خویش¹⁰
دلیم یافت از بخت چیزی که خواست¹¹
شهنشاه کردند عنوان اوی¹³

که از گفت دانا ستاره شمر
چنین گفته بد کید هندی که بخت
نه کشور نه افسر نه گنج و سپاه³
مگر تخمه مهری نوش زاد
کنون سالیان اندر آمد بهشت
چو شاپور رفت⁷ اندر آرام خویش
زمین هفت کشور مرا گشت راست
وزان پس بر¹² کارداران اوی

295

۹

سخن بشنو و یک بیک یاد گیر
بگسترد بر هر سوی مهر و داد¹⁴
فرستاد بر هر سوی رهنمون
نماند که بالا کند بی هنر
بگرز و کمان و بتیر¹⁷ خدنگ¹⁸

کنون از خردمندی اردشیر
بکوشید و آیین نیکو نهاد
بدرگاه چون خواست¹⁵ لشکر فزون
که تا هر کسی را که دارد پسر
سواری بیاموزد و رسم¹⁶ جنگ

300

۱ K, VI - تن آسان - IV ترا شاد
۲ K, VI - تخت - I نه تخت
۳ K - کلاه
۴ K - بیامیزی - K⁵ فرّ و نه گاه - VI فرزند و جاه - IV فرّ و نه جاه - I تخت و سپاه
K - доб.:⁶ بر آمیزد - IV
مرا گفت دانا نیامد پسند * کشیده سر از گشت چرخ بلند
K -¹¹ VI - 6. оп. جزاز - I, IV⁹ ندیدم - K, I, IV⁸ رفت اورمزد - K, I, IV⁷
вместо б. 297:

چو در بوستان بزرگی نهال * فروگشت شاپور فرخنده فال
ز دشمن ندیدم بجز پوش و خاک * برستم ز تیمار و اندیشه پاک
بدین کودک خرد پشتم قویست * که اورا دل شیر و فرّ گوپیست
مرا اورمزدست ازو فال و زور (۹) * ازو تا بدم روز و گیتی فروز
K, VI - همه¹² K, VI - доб.:¹³

کنون بشنو از داد و فرهنگ او * بنیکی بهر جای آهنگ او
K - راه¹⁶ گشت - VI¹⁵ و I, IV, VI - доб.¹⁷ I - 18 (нет рифмы) - I¹⁸

- فروماند زان¹ کار² گیتی شکفت
 بفرمود تا رفت شاپور پیش
 بترسید⁵ شاپور آزادمرد
 بخدمت زو نامور شهریار 275
 پسر باید از هرک باشد⁶ رواست
 بدو گفت شاپور نوشه⁹ بدی
 ز پشت منست این و نام¹² اورمزد
 نهان داشتیم چندی¹³ از شهریار
 گرانمایه از دختر مهرک است 280
 ز آب و ز چاه آن کجا¹⁸ رفته بود
 ز گفتار او شاد شد اردشیر
 گرفتار²⁴ دلایزرا²⁵ کنار
 بیمار است زرین یکی زیرگاه
 سر خرد کودکی بیمار استند 285
 همی ریخت تا شد سرش ناپدید
 بیسی زر و گوهر بدرویش داد
 بدیدیم با بیمار است آتش کده
 یکی بزمگنه ساخت با مهتران
 چنین گفت با نامداران شهر³³ 290

¹ K, I - ازو - IV ² K, I, IV, VI - شاه ³ K - доб.:

بدل گفت کین بودنی کار بود * مرا در دل انده نیاید فزود
⁴ VI - б. оп. ⁵ VI - چو بشنید ⁶ VI - خواهی ⁷ IV - ب ⁸ VI - از تخمه ⁹ K, I, IV -
 داشتمش چند ¹⁰ I - منست نام او - ¹¹ K ¹² VI - ز الطاف ¹³ K -
 ز چاه و ز آب - ¹⁴ K ¹⁵ K - б. оп. ¹⁶ VI - منست و ¹⁷ K - б. оп. ¹⁸ K -
¹⁹ K, ²⁰ VI - б. оп. ²¹ K - دیگر ²² VI - б. оп. ²³ Л - با او ²⁴ K,
 پس ²⁵ I, IV - زر - ²⁶ K ²⁷ K - زر ²⁸ I, IV -
 جشن سده - ²⁹ K - آتش کده - ³⁰ Л ³¹ K - گاه ³² K -
 کار ³³ Л - با ³⁴ L - نامور شهریار ³⁵ Л -
³⁶ VI - б. оп. ³⁷ I, IV - نشسته ³⁸ L

255 نهبان اورمزد از میان گروه
 دوان شد بمیدان شاه اردشیر
 ابا کودکان² چند و چوگان³ و گوی
 جهاندار همدر زمان با سپاه
 ابا موبدان موبد تیزویر
 260 یزد⁷ کودکی تیز⁸ چوگان ز⁹ راه
 نرفتند زیشان پس¹⁰ گوی کس
 دوان اورمزد از میانه بررفت
 ز پیش نیما زود¹³ برداشت¹⁴ گوی
 ازان پس خروشی برآورد سخت
 265 بموبد چنین گفت کین¹⁹ پاکزاد
 بپرسید موبد ندانست کس
 بموبد چنین گفت پس شهریار
 بشد موبد و برگرفتیش ز گرد
 بدو گفت شاه ای گرانمایه خرد
 270 نترسید²⁴ کودکی²⁵ باواز گفت
 منم پور شاپور کو پور تست

¹ K — доб.:

برون برد از ایوان جهانجوی گرد * هم از ویژگان چند کس را ببرد
 که چوگان و میدان و مردی مراست * ابا جنگیان هم نمردی مراست
 پیامد — VI⁵ 256, 257 оп. VI — 66. اندرون نامجوی — K⁴ میدان — K³ کودکی — K², IV
 فائسل الصبی و خرج الی المیدان و أخذ — B 255—258 оп.; A — 66. بدان نامور پیشگاه
 فاتفق أن اردشیر انصرف من — B میدان — VI ایشان — K⁶ يلعب بالكرة مع الصبيان
 بر — K¹⁰, VI, IV, VI — د. — K⁹ پیش — VI⁸ یکی — I⁷ طریقه لعاجه فدخل المیدان
 برگاشت — IV¹⁴ تیز — K¹³, IV, VI — ز پیش — VI¹² ناچار و — VI ناکام بر جای — K¹¹
 — K²⁰, I — کای — I, IV¹⁹ خورشید — VI¹⁸ وزو — IV¹⁷ میدان — A¹⁶ وزو — I, IV, VI¹⁵
 چو پرسید — K²⁴, I, IV — 6. оп. I, IV²³ پیش — K²², VI — 265, 266 оп. VI — 66. 21
 نژادی — K²⁷, I, VI — نشاید — VI نباشد — I²⁶ موبد — IV²⁵

نه از نامور دادگر شهریار²
 منم دختر مهرک نوشزاد
 بدین پرهنر مهتر⁵ ده سپرد⁶
 چنین آبکش گشتم و پیشکار
 همی بود مهتر⁸ بپیشش پیای
 بمن ده¹⁰ بر من گوا کن¹¹ سپهر
 بر آیین آتش پرستان¹² اوی¹⁸

بگوی و ز من بیم¹ در دل مدار
 کنیزک بدو گفت کز راه داد³
 مرا پارسایی⁴ بیاورد خرد
 من از بیم آن نامور⁷ شهریار
 بیامد بپردخت شاپور جای
 بدو گفت کین دختر⁹ خوبچهر
 بدو داد مهتر بفرمان اوی

245

۸

که سرو سهی چون گل آمد ببار
 یکی کودک آمد به بالای اوی
 وگر¹⁶ نامدار اردشیر سوار¹⁷
 که سروی بد اندر¹⁹ میان فرزد
 بود اورمزد از جهان بی‌همال
 بجایی²⁰ بپازیش²¹ نگذاشتند
 بشد نیز شاپور نغچه‌گیر²²

بسی برنیامد برین¹⁴ روزگار
 چو نه ماه بگذشت بر¹⁵ ماهروی
 تو گفستی که باز آمد اسفندیار
 ورا نام شاپور¹⁸ کرد اورمزد
 چنین تا برآمد برین هفت سال
 ز هر کس نهانش همی داشتند
 بنخچیر شد هفت روز اردشیر

250

¹ VI — قرصی — K — آزار (метр нарушен). ² K — доб.:

ز من ایمنی گر همه دشمنی * شتابنده در خون جان منی
 هم اندر زمان خاک رفتش بروی * بر رخ بر گشاده ز دیده دو جوی
 VI — ⁸ پرهنر — VI — ⁷ ب. оп. ⁶ دختر — K — ⁵ با سپاهی — ⁴ کای شاهزاد — VI — ³
 IV — و ¹⁰ K, I — доб. بمن ده بدو گفت این — VI بدیشان چنین گفت کای — K — ⁹ مه ده
 K — доб.: ¹³ ببردش از آنجا سوی خان — VI — ¹² گوا کن برین کار گردان — VI — ¹¹ بخش و
 همانجا بماندش بدان خوب ده * بنزدیک آن نامور سرو مه
 ازان پس که با ماه شاپور شاه * در آمیخت از مهر یکچند گاه
 I, IV — ¹⁸ ب. оп. ¹⁷ سر — IV — ¹⁶ زین — I, IV — ازین — K — ¹⁵ برین برنیامد بسی — K — ¹⁴
 VI — ²² بجای نیازی — IV بجای نیا هیچ — K — ²¹ زمانی — VI — ²⁰ او در — IV — ¹⁹ پادشا
 см. б. 256. کمائی بیکدست و یکچوبه تیر

هماندا که هست از² نژاد سران³
 پیامد بمهر آفرین گسترید⁵
 همیشه خرد پادت آموزگار⁷
 شود بی گمان آب در چاه شیر
 چه دانی که شاپورم ای ماهروی¹¹
 شنیدم بسی از لب راستان
 بمغشندگی همچو دریای نیل
 بهر چیز ماننده بهمست¹⁵
 سخن هرچ¹⁷ پرسم ترا¹⁸ راست گوی
 برین²⁰ چهره تو نشان کیست²¹
 ازیرا چنین خوب²³ و کنداورم
 بر شهریاران نگیرد فروغ
 نباشد بدین روی²⁵ و این رنگ و بوی²⁶
 هرانگه که یابم²⁷ بجان زینهار
 چو یابم ز خشم شهنشاه²⁹ داد
 نرسد از چمن کینه³¹ دوستان

225 که برتافت دلوی برین¹ سان گران
 کنیزک چو او⁴ دلورا برکشید
 که نوشه بدی⁶ تا بود روزگار
 بنیروی⁸ شاپور شاه اردشیر
 جوان گفت با⁹ دختر چربگوی¹⁰
 230 چنین داد پاسخ که این داستان
 که شاپور گردست¹² با زور پیل
 بمالای¹³ سروسست¹⁴ و رویین تنست
 بدو گفت شاپور کای ماهروی¹⁶
 پدیدار کن¹⁹ تا نژاد تو چیست
 235 بدو گفت من دختر²² مهترم
 چنین داد پاسخ که²⁴ هرگز دروغ
 کشاورزرا دختر ماهروی
 کنیزک بدو گفت کای شهریار
 بگویم همه پیش تو من²⁸ نژاد
 240 بدو گفت شاپور کن³⁰ بوستان

1 K, IV — بران — VI ازان 2 VI — دارد — 3 K, VI — کیان 4 VI — سبک 5 Л, K — 66.
 225, 226 оп. 6 K — بزى 7 VI — б. оп. 8 VI — که در آب 9 K — کای 10 K — خوب روی —
 VI ماهروی — 11 VI — نیکخوی 12 K, VI — گردیست 13 K — چو — 14 VI — هورست —
 15 K — доб.:

اگر هم نبردش بود ژنده پیل * سپر بگند سوی دریای نیل
 20 K, بمن باز گو — VI 19 همه — I, IV مرا — K 18 ز هرچت ب — VI 17 خوب روی — VI 16
 گشن — K, I, IV 23 دخت ده — VI 22 چهرهات فرّه ایزدیست — K 21 که بر — I, IV, VI
 بدین سان همی روی و موی — Л 26 روز — K 25 بدو گفت شاپور — K, I, IV, VI 24 نغز — VI
 K — доб.:

تو از سرورانی بهمانه میار * بگو از نژاد و مبر (؟) روزگار
 K — 31 در — VI 30 جهاندار — VI 29 در — I از — K, IV, VI 28 اگر یابم از تو — VI 27
 آنچه چهره

فرود آمد از راه² در خان³ مه
 جوان اندر آمد بدان سیمز جای
 فروهشسته از چرخ دلوی بیچاه
 بیامد برو آفرین گسترید
 همه ساله از بی‌گزدان⁶ بدی⁷
 بدین ده رود اندرون⁸ آب⁹ شور
 بفرمای تا من بوم آب‌کش
 چرا رنجه گشتی¹⁰ بدین گفت‌وگوی
 کزین چاه بی‌بن کشند آب سرد
 بشد دور¹⁴ و¹⁵ بنشست بر¹⁶ پیش جوی¹⁷
 که دلو¹⁸ آور¹⁹ آب برکش ز چاه
 رسن برد²⁰ بر چرخ دلو²¹ گران²²
 پرستنده را روی پُرتاب گشت
 بیامد ژکان²⁶ زود²⁷ شاپور شاه
 نه زن داشت این دلو و²⁹ چندین رسن³⁰
 تو گشتی پر از³² رنج و³³ فریادخواه³⁴
 شد آن کار دشوار³⁶ بر شاه خوار³⁷
 بران خوبرخ³⁹ آفرین گسترید

همی تاخت¹ شاپور تا پیش ده
 یکی باغ بد کس و خرم⁴ سرای
 یکی دختری دید برسان⁵ ماه
 چو آن ماهرخ روی شاپور دید
 که شادان بدی شاه و خندان بدی
 کنون بی‌گمان نشنه باشد ستور
 بیچاه اندرون آب سردست و خوش
 بدو گفت شاپور کای ماهروی
 که باشند¹¹ با من پرستنده مرد
 ز برنا کنیزک¹² به پیچید¹³ روی
 پرستنده پی را بفرمود شاه
 پرستنده بشنید و آمد دوان
 چو دلو²³ گران سنگ²⁴ پر²⁵ آب گشت
 چو دلو گران بر نیامد ز چاه
 پرستنده را گفت کای نیمهن²⁸
 همی برکشید آب چندین³¹ ز چاه
 بیامد³⁵ رسن بستد از پیش کار
 ز دلو گران شاه چون³⁸ رنج دید

210

215

220

IV - کش در در - I بودش در اندر - K⁴ خانه - VI³ و VI² - доб. راند - VI¹
 I, 8. VI - 6. op. ⁷ بی‌کزان - Л⁶ مانند - VI⁵ جوش دید بروبر (?) - VI⁶ کش دری در
 هستند - VI¹¹ بودی - I¹⁰ که هست آب اینجا همه تلخ و - VI⁹ بود بیگمان - IV
 VI¹⁶ - I, IV, VI - [VI - همانجا] کنیزک ز برنا ¹³ بپوشید - VI¹⁴ زود - VI¹⁵ و - Л¹⁶ و - I, IV, VI -
 K, I, IV, VI - ²⁰ آر و این - K¹⁹ طشت - K, I, IV, VI - ¹⁸ 209-216 op. K - 66. ¹⁷ در
 K, I, IV - ²² چرخ و دلو - VI⁶ چرخ و دلوی - IV⁴ دول و چرخ - I¹ دلو و چرخ - K³¹ بود
 دلوش گران شد پر از - K²⁵ چو آن دلو گردنده - VI²⁴ (всюду). I, IV - ²³ روان
 چرا بر فرازی بهر کار - VI³⁰ و - Л²⁹ بی‌هنر - VI²⁸ روی - IV, VI - ²⁷ دوان - K²⁶
 I, IV, VI - ³⁸ L - вместо бб. 220 - 222 дает A 220 -
 I, IV, VI - ³⁷ VI - ³⁶ I, IV - ³⁵ VI - ³⁴ L - вместо бб. 220 - 222 дает A 220 -
 B 222 (гаплография). ³³ VI - ³² VI - ³¹ VI - ³⁰ VI - ²⁹ VI - ²⁸ VI - ²⁷ VI - ²⁶ VI - ²⁵ VI - ²⁴ VI - ²³ VI - ²² VI - ²¹ VI - ²⁰ VI - ¹⁹ VI - ¹⁸ VI - ¹⁷ VI - ¹⁶ VI - ¹⁵ VI - ¹⁴ VI - ¹³ VI - ¹² VI - ¹¹ VI - ¹⁰ VI - ⁹ VI - ⁸ VI - ⁷ VI - ⁶ VI - ⁵ VI - ⁴ VI - ³ VI - ² VI - ¹ VI
 بیامد بهر - Л³⁹ چون چنان

190 چو بشنید گفتار او اردشیر
فرستاده را گفت هرگز مباد
بغوانه درون دشمن آرم ز کوی
دریغ آن پراگندن گنج مین³
ز مهرک یکی دخترى ماند و⁴ بس
بفرمایم اکنون که جویند باز
195 بر آتش چو یابمش بریدان کنم
بچه برم فرستاد چندی سوار
چو آگاه شد دخت مهرک بجست⁹
چو بنشست آن دخت¹² مهرک¹³ بده¹⁴
200 بمالید¹⁶ برسان سرو سهی
مر او را دران¹⁸ بوم همتا نبود

۷

ابا گرد شاپور شمشیرزن²⁰
فرورزنده شد دولت شهریار
خردمند²² شاپور با او برآه
ز نخچیر دشتی بپرداختند²⁴
205 پر از باغ و میدان و ایوان و کاخ
کنون بشنو از دخت مهرک سخن
چو²¹ لغتی برآمد برین روزگار
بنخچیر شد شاه روزی پگاه
بهر سو سواران²³ همی ساختند
پدید آمد از دور دشتی²⁵ فراخ

1 کرد - VI 2 K - доб.:

فراموش بود آنچه از پیشش رفت * مرا از غمش پوست بر تن بکفت
همان⁷ VI هند و چین و ز روم⁶ VI - بچه⁵ K, I, IV, VI - و⁴ I - ما³ K -
سوی¹¹ K - خانه مرده¹⁰ VI - K - неразборчиво. ⁹ IV - جوینده⁸ K, I, IV, VI -
¹⁵ K, زده¹⁴ IV - در خانه¹³ VI - آواز¹² K, I, IV - خان بدرفت و آذرگشسپ (?)
IV, VI - بدان¹⁸ K - و¹⁷ I, VI - доб. ¹⁶ I - همی داشت دهقان¹⁵ I - داشت¹⁴ IV, VI -
چو او هر یکی²³ VI - و²² I - доб. ²¹ K - که²⁰ I, IV - ب. ¹⁹ VI - چو او¹⁸ VI - بران
جای²⁵ I - جای²⁴ K, IV, VI - گردن نپرداختند²³ K - زان

جوانی گرانمایه¹ و تیزویر²
 بسی اسپ و دینار و چندی⁴ پرنند
 که ای مرد نیک اختر⁵ و⁶ راه جوی
 کی⁸ آسایم و کشور آرم بچنگ
 بستد پیر آن زود بنمای راه¹⁰
 برین گونه نپراگند¹² نیز گنج¹³
 بر کید با هدیه و با نثار¹⁴
 همه رازها برگشاد از نهفت
 ز پرسش سوی دانش و چاره شد¹⁸
 یکی زیج رومی²⁰ بپر درگرفت
 ز آسانی و سود و درد²¹ و گزند
 از ایران²² و ز اختر شهریار
 برآمیزد²⁵ این تخمه با آن نژاد
 نیاید²⁷ فرستاد هر سو سپاه
 تو شو کینه²⁸ این دو گوهر بسنج²⁹
 بیاید همه کام دل هرچ خواست
 کزین هرچ گفتم نیاید³² نهفت
 کعد اینک گفتم برو ازجمنند³⁴
 بگفت آنچ بشنید زان نامدار³⁵

چو بشنید بگزید شاه اردشیر
 فرستاد نزدیک دانا بهند³
 بدو گفت رو پیش دانا بگوی
 باختر⁷ نگه کن که تا من ز جنگ
 اگر بود خواهد بدین⁹ دستگاه
 وگر نیست این تا¹¹ نباشم برنج
 بیامد فرستاده شهریار
 بگفت آنک¹⁵ با او شهنشاه گفت
 بپرسید¹⁶ زو¹⁷ کید و غم خواره شد¹⁸
 بیاورد صلاب¹⁹ و اختر گرفت
 نگه کرد بر کار چرخ بلند
 فرستاده را گفت کردم شمار
 گر²³ از گوهر مهرک²⁴ نوش زاد
 نشینند آرام بر²⁶ تخت شاه
 بیفزایدش گنج و کاهدش رنج
 گر³⁰ این کرد ایران ورا گشت³¹ راست
 فرستاده را چیز بخشید و گفت
 گر او زین نه پیچد³³ سپهر بلند
 فرستاده آمد بر شهریار

175

180

185

¹ I, IV — گرانمایه — ² K, VI — یادگیر — ³ K, I, IV, VI — داناى هند — ⁴ K, I, IV, VI —
⁵ VI — چینى — ⁶ K, VI — و — ⁷ VI — از اختر — ⁸ K — که — ⁹ VI — مرا — ¹⁰ K,
 I, IV — 6. on. — ¹¹ K, VI — خود — ¹² K, I, IV, VI — نپراگند — ¹³ VI — پنچ — ¹⁴ K —
¹⁵ VI — گشت — ¹⁶ K, I, IV, VI — از — ¹⁷ I — ¹⁸ K, I, IV, VI — چو بشنید — ¹⁹ K —
 آنچ — ²⁰ K — سطرلاب آورد — ²¹ VI — آسانی درد و بیم — ²² K — ایوان — ²³ K, IV —
 و لا — ²⁴ B — بیاید — ²⁵ VI — پیامیزد — ²⁶ K — بدانگه نشینند ابر — ²⁷ K —
²⁸ I, IV — کینه با — ²⁹ I — ³⁰ K, VI — 6. on. — مسنج — ³¹ K, VI — 6. on. —
³² VI — 6. on. — ³³ K — کزین پس برود — ³⁴ VI — 6. on. — ³⁵ VI —
 از اختر شمار

بدو داد فرمان² و مهر³ و نگین
که خوردش نبودی بجز⁴ کارکرد
ازو کرد خرم یکی شارسستان
جزین نام⁹ نامی¹⁰ نراندی¹¹ ورا¹²

نوشتند بر نامه¹ همچنین
بمخشید گنجی بدرویش مرد
نگه⁵ کرد جایی که بد خارسستان
کجا گندشاپور⁶ خواندی⁷ ورا⁸

۶

ز چشم بدش بود¹³ بیم گزند¹⁴
ورا همچو¹⁶ دستور بودی¹⁷ وزیر
بشادی¹⁶ نبودیش جای¹⁹ درنگ
دگر²⁰ بدکنش سر برافراختی
بخواهم²¹ همی²² آشکار و نهان
نباشم²⁴ مگر شاد²⁵ و یزدان پرست²⁶
که ای شاه روشن دل و²⁸ راهجوی²⁹
که دانش پرژوهست و فریادرس
در پادشاهی³⁰ راه گزند
بخواهد³² بدن باز یابد³³ بفال³⁴
نخواهد³⁵ بدین پاسخ از شاه³⁶ گنج

160 چو شاپور شد همچو سرو بلند
نبودی جدا یک زمان¹⁵ ز اردشیر
نپرداختی شاه روزی ز چنگ
چو جایی ز دشمن بپرداختی
همی گفت کز کردگار جهان
165 که بی دشمن آرم جهانرا بدست²³
بدو²⁷ گفت فرخنده دستور اوی
سوی کید هندی فرستیم کس
بداند شمار سپهر بلند
اگر هفت کشور ترا بی³¹ همال
170 یکایک بگوید ندارد برنج

¹ K - جامها ² VI - شمشیر ³ Л - و оп. ⁴ K, I - جزاز ⁵ I - نکو ⁶ I, IV -
جندشاپور ⁷ K, I, IV - خوانی ⁸ K, IV - همی ⁹ K, I, IV - نیز ¹⁰ K - نامش ¹¹ K, I,
IV - 6. ¹² K, IV - همی VI - 66. 157-159 оп. ¹³ IV - ز ¹⁴ VI - 6. ¹⁵ VI - 6. ¹⁶ VI - لحظه ¹⁷ K, I, IV, VI -
مر اورا چو ¹⁸ B - گشت و ¹⁹ K, I, IV - جایی ²⁰ Л - و صار له وزیراً و دستوراً و مدبراً و مشیراً
²¹ VI - نخواهم ²² IV - وکان کلماً دفع عدو من جانب ظهر له عدو من جانب آخر - B وگر
کنم بر بدن ²³ VI - پای ²⁴ K, I - باشیم ²⁵ I, IV - بچنگ ²⁶ VI - نخواهیم در
بهر جای دستور و گنجور اوی ²⁷ K - ²⁸ IV, VI - و оп. ²⁹ K - روز تاریک و تنگ
I, IV, VI - راست گوی ³⁰ K - ره سازگاری ³¹ IV - برانی ³² IV - نخواهد ³³ Л - مانند ³⁴ Л -
و ³⁵ I - خواهد ³⁶ K - доб. و ³⁷ Л - زوال

همی دست بر دست¹ بگذاشتند
 همی آفرین خواند بر دادگر
 که چونین³ شگفتی نشاید نهفت⁴
 که شاپور⁶ کشته پنداشتم
 ز من در جهان یادگاری فزود⁸
 وگر برتر آری ز¹¹ خورشید سر
 گرانمایه پاقت¹² بسیار خواست
 زبر مشک و عنبر بسی¹³ پیختند
 ز گوهر کسی چهره¹⁴ او ندید
 بکرسئی زرپیکرش برنشاند
 که شد کاخ و ایوانش آراسته
 با ایوان شود شاد و روشن روان
 ز زنگار بزدود مانه¹⁷ او را
 کسی کو¹⁶ ز فرزاندگی¹⁷ داشت بهر
 نشست¹⁹ سرافرازی و خسروی²⁰
 ز بالا بدشمن نمودن²¹ سنان
 سپه جستن و کوشش روز²³ رزم²⁴
 همان میخ²⁷ دینار و هر²⁸ بیش و کم
 بروی دگر نام فزوخ³⁰ وزیر
 جهان دیده مردی نماینده³² راه³³

سوارانش از خاک برداشتند
 شهنشاه زان پس گرفتش بهر
 سر و چشم و رویش² بموسید و گفت
 بدل هرگز⁵ این یاد نگذاشتم
 140 چو یزدان مرا⁷ شهریاری فزود
 بفرمان⁹ او بر نیابای¹⁰ گذر
 گهر خواست از گنج و دینار خواست
 برو زر و گوهر بسی¹³ ریختند
 ز دینار شد تارکش ناپدید
 145 بدستور بر نیز گوهر فشاند
 بهخشید چندان ورا خواسته
 بفرمود تا دختر اردوان
 بهخشید کرده گناه ورا
 بیاورد فرهنگیانرا¹⁵ بشهر
 150 نوشتن¹⁸ پیاموختش پهلوی
 همان چنگ را گرد کرده عنان
 ز²² می خوردن و بخشش و کار بزم
 وزان پس دگر کرد میخ²⁵ درم²⁶
 بیک روی بد²⁹ نام شاه اردشیر
 155 گران³¹ خوار بد نام دستور شاه

1 IV - دشت بر دشت 2 K - چشمش 3 K - چندین 4 VI - б. оп. 5 VI -
 نمود 6 K, I, IV, VI - همی 7 K - همه 8 IV, VI - همی 9 K, I, IV,
 10 K, VI - فرمان 11 VI - در نیابی 12 I - اسپان 13 K, I, IV,
 14 VI - б. оп. 15 Л - فرزاندانرا 16 K, I, IV, VI - کش 17 VI -
 فرهنگیان 18 VI - بدو داد شمشیر و مهر و نگین 19 K - доб. و 20 VI -
 21 IV - نموده 22 IV - پس 23 K, I, IV - کار 24 VI - б. оп. 25 K - کار 26 K - درم 27 K -
 همی 28 Л - وزیر 29 K, I, IV, VI - بر 30 I - دبیر 31 K - که آن 32 K -
 33 VI - б. оп. و مرد و پاکیزه

همی کرد^۱ کودک بمیدان سپاه^۲
 که پیدا نهد این ازان اندکی^۴
 میان اندرون شاه شاپور بود
 فزونی همی جست هر یک^۷ بدوی
 تنی چند از^۹ ویزگان ناگزیر
 یکی بادی سرد از جگر برکشید
 که آمد^{۱۱} یکی^{۱۲} اردشیر بی جای
 دلت شد بفرزند خود^{۱۶} گواه^{۱۷}
 که رو گوی ایشان بچوگان بگیر
 بچوگان^{۱۹} پیشش من انداز^{۲۰} گوی
 میان سواران بگردار شیر
 ازین انجمن کس بکس نشمرد
 ز تخم و بر^{۲۲} و پاک^{۲۳} پیوند من
 بزد گوی و افگند پیشش سوار
 چو گشتند نزدیک با اردشیر
 چو شاپور گرد^{۲۷} اندر آمد پیشش
 چو شد دور مر^{۲۸} کودکانرا سپرد
 که گردد جوان مردم گشته پیر^{۲۹}

بیامد بشمگیر دستور شاه
 یکی^۳ جامه و چهر و بالا یکی
 بمیدان تو گفستی^۵ یکی سور بود
 چو کودک بزخم اندر آورد گوی^۶
 بیامد بمیدان پگاه^۸ اردشیر
 نگه کرد و^{۱۰} چون کودکانرا بدید
 بانگشت بنمود با کدخدای
 بدو راهبر^{۱۳} گفت کای^{۱۴} پادشاه^{۱۵}
 یکی بنده را کفایت شاه اردشیر
 همی پاش با^{۱۸} کودکان تازه روی
 ازان کودکان تا که^{۲۱} آید دلیر
 ز دیدار من گوی بیرون برد
 بود بی گمان پاک فرزند من
 بفرمان بشد بنده شهریار
 دوان کودکان از پی^{۲۴} او^{۲۵} چو تیر
 بماندند ناکام^{۲۶} بر جای خویش
 ز پیشش پدر گوی بر بود و برد
 ز شادی چنان شد دل اردشیر

120

125

130

135

۱ K - داشت VI ۲ K - نگاه VI ۳ K - I, IV ۴ VI - بیک
 شاه - VI ۵ VI - تو گفستی بمیدان ۶ I, IV - روی ۷ VI - کس ۸ K, I, IV - خویش
 ۹ K, I, IV, VI - ازان ۱۰ K, VI - و ۱۱ K, I, IV, VI - آنکه - آنک ۱۲ VI - پی ۱۳ VI -
 K - بفرزندی او - IV ۱۴ K - ای ۱۵ K - کدخدای I, IV, VI - پادشا ۱۶ IV - یکی زان بدو
 سوی من بینداز - IV ۱۷ VI - از انجا ۱۸ K - برو نزد آن ۱۹ I, IV, VI - رهنمای
 کودکی - K, VI ۲۰ I, IV - پس ۲۱ K - پال و ۲۲ I, IV, VI - تخم من - K ۲۳ I, IV, VI - آنک - K ۲۴
 I, IV - تنگ - VI ۲۵ VI - پیشش - I ۲۶ K, IV - تیز ۲۷ K - ناچار - VI ۲۸ VI - ناگاه - K ۲۹ I, IV - از پی [پس - K] بیامد
 چو - IV ۲۹

بدو¹ گفت کان² خون گرم منست
 سپردی مرا⁵ دختتر اردوان
 نکشتم⁷ که فرزند بد در نهان
 بچستم⁹ ز¹⁰ فرمانت آزرم خویش
 بدان تا کسی بد نگوید مرا
 کنون هفت ساله هست شاپور تو
 چنو¹⁵ نیست فرزند یک¹⁶ شاهرا
 ورا نام شاپور کردم ز¹⁷ مهر
 همان مادرش نیز با او بجای
 بدو²¹ ماند شاه جهان در شگفت
 ازان پس چنین گفت با کدخدای
 بسی رنج برداشتی زین سخن
 کنون صد پسر گیر همسال او
 همان²⁶ جامه پوشیده با او بهم
 همه²⁷ کودکانرا بمیدان²⁸ فرست
 چو یک³⁰ دشت³¹ کودک بود خوبچهر
 بدان راستی دل گواهی دهد

IV - باز K, I - 4 تن I, VI - من K - 3 این IV - آن I - کین K - 2 چنین VI - 1
 آشکار VI - 8 بگفتم K - 7 تنی I, VI - 6 بمن VI - 5 مادّة حیاتی B - ناز و VI - بار
 9 K, I, 10 K, I, 11 JI, I, 12 I, 13 VI - 66, 104, 105 op. 14 K, I, 15 VI - 16 VI - 17 VI -
 بد او VI - 15 که زبید [ز بند K شاید IV] بدان سال IV, VI -
 18 K - 19 I - 66, 107, 108 op. 20 K, I, IV - 21 VI - 22 I, IV, VI - 23 VI -
 همان VI - 27 همه K - 28 فرّ VI - گفت I, IV - کتف K - 25 نباید VI - 24 رهنمای VI - 23
 28 K, I, IV, VI - 29 K, I, IV, VI - 30 K - 31 VI - 32 VI -
 30 K - 31 VI - 32 VI -

- 85 زمین هفت کشور سراسر¹ تراست
چنین داد پاسخ ورا³ شهریار
زمانه بشمشیر ما راست گشت
مرا سال بر پنجه و یک رسید⁶
پسر بایدی⁸ پیشم اکنون⁹ پپای
پدر بی پسر چون پسر بی پدر
پس از من بدشمن رسد تاج و گنج
بدل¹³ گفت بیدار مرد کهن
بدو گفت کای شاه کهنترنواز¹⁵
گر ایدونک یابم بجان زینهار
بدو گفت شاه ای خردمند مرد
بگوی آنچه دانی و بفرزای نیز
90 چنین داد پاسخ بدو کدخدای
یکی حقه بد نزد گنجور شاه
بگنجور گفت آنک²¹ او زینهار
بدو²³ باز ده تا بیپنم²⁴ که چیست
بیاورد آن²⁶ حقه گنجور اوی
100 بدو گفت شاه اندرین حقه چیست
- جهان یکسر از داد تو گشت راست²
که ای پاکدل موبد رازدار
غم و رنج و ناخوبی⁴ اندرگذشت⁵
ز کافور شد مشک و گل ناپدید⁷
دلرای¹⁰ و نیروده¹¹ و رهنمای
که بیگانه اورا نگیرد¹² بر
مرا خاک سود آید و درد و رنج
که آمد کنون¹⁴ روزگار سخن
جوانمرد روشن دل و سرفراز
من این رنج بردارم از شهریار
چرا بیم¹⁶ جان ترا رنجه کرد
ز گفت خردمند برتر¹⁷ چه چیز
که ای شاه روشن دل و پاکرای¹⁸
سزد گر بخواهد کنون پیشی¹⁹ گاه²⁰
ترا داد²² آمد کنون خواستار
مگرمان نباید باندیشه زیست²⁵
سپرد آنک²⁷ بستند²⁸ دستور اوی
نهاده برین²⁹ بند³⁰ بر مهر کیست³¹

سپاهی و راهی و گاهی [گاهی و ماهی - K] تراست - K, I, IV, VI - بشاهی - K, I, IV, VI -
موی و ریش - VI - کشید - K - 6. оп. - رنج با خوردن - IV - بدو - I, IV, VI -
K - باید اکنون به پیشم - IV - گر بدی - K - 87. 6. стоят после - I - سپید (?)
چنین - VI - بدو - IV - بگیرد - IV - نگیری - K - 12 (?) دلرای من باشند - VI - 11 دلارام
نیک اختر - VI - بر تو - K - 17 نخواهیم - VI - دیو - K - 16 لشکر نواز - I - 15 مرا - VI - 14
کنون گر بپارد سزد پیشگاه - VI - پیشگاه - IV - باز شاه - I - 20 کنونست - K - 19 نیکرای
نهاده برین بند - IV, VI - بگویم - VI - 24 برو - VI - 23 و - K, IV - 22 - آنچه - IV - 21
آن که او - VI - 6 - K, I, IV - آنچه - K - 27 پس - K, VI - 26 [حقه - VI] بر مهر کیست
مگرمان نباید باندیشه زیست - IV - 31 حقه - VI - 30 برو - K - 29 بود

مرا و ترا روز هم بگنزد²
یکی کودکی³ دارم از اردشیر
ز⁴ دار بلند اندر آویختن
بکن هرچ فرمان دهد پادشا
بگفت آنچ بشنید با اردشیر
کنند آر و بادافره او⁵ بکن

بموبد چنین گفت کای پرخرد¹
اگر کشت خواهی مرا ناگزیر
اگر من سزایم بخون ریختن
چو این⁵ گردد⁶ از پای مادر جدا
ز ره باز شد موبد تیزویر
بدو گفت زو⁷ نیز⁸ مشنو سخن

55

۳

که فرمان چنین آمد از شهریار
ندارد پسر¹¹ شهریار اردشیر
بدشمن رسد تخت چون بگذرد
بمردی یکی کار¹⁴ سازم بلند
مگر زمین پشیمان کنم¹⁵ شاهرا
بجای آرم این گفته¹⁶ پادشا
خردمند باشم به از بیخرد¹⁸
که دارد ورا چون تن و جان خویش
به بپنند ورا²¹ من²² ندارم روا
گمان²⁴ بد و نیک²⁵ با هر کسبست²⁶
نراند بزشت آب در جوی من
برو داغ و دارو نهاد و بپست
بجای²⁹ در آگند²⁹ برسان دود

بدل¹⁰ گفت موبد که بد روزگار
همه مرگراییم برنا و پیر
گر او بی عدد¹² سالیان بشمرد
همان به¹³ کزین کار ناسودمند
ز کشتن رهانم مر این ماهرا
هرانگه کزو بچه گردد جدا
نه کاریست کز دل همی¹⁷ بگذرد
بیاراست جای¹⁹ بایوان خویش
بزن گفت اگر هیچ²⁰ باد هوا
پس اندیشه کرد آنک دشمن بسبست²³
یکی چاره سازم که بدگوی من
بخانه²⁷ شد و خایه بپرید پست
بخایه²⁸ نمک برپراگند زود

60

65

70

پ- IV⁴ بچه- VI³ که ای خشمگین و ستمکاره مرد- VI² دختر پدر- VI¹
لا تسمع کلامها- B تیز- I, VI⁸ رو- K, I, IV, VI⁷ کودی- I, VI⁶ شد- I او- K⁵
غلط- VI¹² کسی- VI¹¹ قال فی نفسہ- B بدو- VI¹⁰ بدانسان که دادیم فرمان- VI⁹
VI¹⁸ دست من- I¹⁷ کینه- I, IV, VI¹⁶ شود- I, I¹⁵ رای- K¹⁴ همانا- VI¹³
پس- K, I²³ بپنند من اورا- K²² ترا- VI²¹ زانکه- VI²⁰ جایش- K¹⁹ ب. оп.
کسبست- K, I, IV²⁶ گمانرا بدو رشک- K²⁵ و- I, I²⁴ دیگر کسبست- IV است
دراگند- VI²⁹ دو خایه- I²⁸ بجای- K, I, IV, VI²⁷ VI- б. оп.

بدان بُد که بردارد از کام¹ بهر²
 بنخچیر بر گور بگشاد تیر
 سپهبد ز نخچیرگه³ گشست باز
 دوان⁴ ماهچهره بشد نزد شاه
 پر از شکر و پست با آب سرد
 که بهمن مگر یابد از کام بهر⁵
 ز دستش بیفتاد⁶ و بشکست پست
 هم اندر زمان شد دلش بدو⁸ نیم
 پیرانیدیشه از گردش آسمان
 پرستنده آرد بر شه ریاریار
 گمانی همی خیره پنداشتند
 گمان بردن از راه¹¹ نیکی بمرد
 بیامد بر خسرو پاکرای
 که بدخواه را برنشانی¹² بگاه
 که بیهوده یازد بجان تو دست
 چه سازیم درمان خود کردها
 چو یازد بجان جهاندار دست¹⁴
 کسی پند گوید نماید شنید¹⁶
 چنان¹⁷ کن که هرگز نبیند¹⁸ روان
 همی رفت لرزان و دل پرگناه¹⁹

ز اندوه بستند گرانمایه زهر
 چنان بد که یکروز شاه اردشیر
 چو بگذشت نیمی ز روز دراز
 سوی دختر اردوان شد ز راه
 بیآورد جامی ز یاقوت زرد
 بیامیخت با شکر و پست زهر
 چو بگرفت شاه اردشیر آن بدست
 شد آن پادشاپچه⁷ لرزان ز بیم
 جهاندار زان لرزه شد بدگمان
 بفرمود تا خانگی مرغ چار
 چو آن مرغ بر پست⁹ بگذاشتند¹⁰
 هم‌انگه مرغ آن بخورد و بمرد
 بفرمود تا موبد و کدخدای
 ز دستور ایران بپرسید شاه
 شود در¹³ نوازش بران‌گونه مست
 چه بادافره‌ست این برآوردها
 چنین داد پاسخ که مهترپرست
 سرش بر گنه‌بر¹⁵ بماید برید
 بفرمود کز دختر اردوان
 بشد موبد و پیش او تخت شاه

35

40

45

50

چو آن I-4 بر K-3. 2 K-66. 30-32 op.; I, IV-66. 31-32 op. 1 زهر - VI-1

پسته - LI-9 بر دو - I, IV, VI-8 زاده - VI-7 درافتاد - IV, VI-6 5 VI-66. 33-37 op.

از - K-13 نشاند - VI-12 آب - K-11 بمردند مرغان و برداشتند - VI بگماشتند - K-10

سر پرگناهش - I, IV, VI-15 K-6. 47, 48 op.; VI-66. 14 K-6. op.; VI-66. 47, 48 op.

دیگر نیابد - VI-19 اورا نباشد - I-18 تنی - K, I, IV, VI-17

بموبد چنین گفت شاه اردشیر * که این تخت ناپاکرا دست گیر
 ننگون انداز در ژرف شاه * که پاداش او این سزد بر گناه

پادشاهی^۵ اردشیر

۱

بسر برنهاد آن^۱ دلفروز^۲ تاج
 پیراسته جایگاه نشست^۳
 ز گشتاسپ نشناختی کس و را
 چنین کرد^۴ بر تخت پیروزه^۵ یاد^۶
 جهان^۹ زنده از بخت^{۱۰} و رنج^{۱۱} منست
 بد آید به مردم ز کردار^{۱۳} بد
 ندارد دریغ از من این تیره خاک
 پسندیدن داد راه منست^{۱۴}
 ز سرهنگ و جنگی سواران من
 گرازبنده^{۱۵} گر^{۱۶} مردم نیکخوی
 ز بدخواه و ز مردم نیکخواه^{۱۷}
 که آباد بآباد بدادت زمین

بمغداد بنشست بر تخت عاج
 کمر بسته و گرز شاهان بدست
 شهنشاه خواندند زان پس و را
 چو تاج بزرگی بسر برنهاد
 که اندر جهان داد^۷ گنج^۸ منست
 کس این گنج نتواند از من^{۱۲} ستد
 چو خشنود باشد جهاندار پاک
 جهان سر بسر در پناه منست
 نباید که از کارداران من
 بخسپد کسی دل پر از آرزوی
 گشادست بر هر کس این بارگاه
 همه انجمن خواندند آفرین

5

10

گفت - VI - 4. VI - 6. op. نهاده بسر بر ز پیروزه - K, I, IV - 2. نهادش - VI - 1
 VI - 6. گاه - IV - رنج - K - 8. داد - IV و. LI, K - 7. پیروز و شاد - K, VI - 6. پیروز - LI - 5
 cm. 6. پسندیدن داد راه - IV - گنج - K - 11. تاج - VI - تخت - K - 10. همان - K, I - 9. روز بخت
 IV - 14. بر آید به مردم بد از کار بد - VI - 13. کسی گنج از من نیارد - VI - 12. تخت - VI - 8.;
 VI - 6. op. VI - 17. 10, 11 op. یا - I - یا - K, IV - 16. گرازبنده - K - گر اینده - LI, IV - 15. 6. op.

نشست از برش مهتر شادکام
 زدن پیش دریا دو دار بلند
 دل دشمن³ از خواب بیدار کرد
 بکشت آن دو تن را بیماران قیر⁵
 شد از خواسته لشکر آراسته
 فرود آوردند فرمان‌بران
 همی‌تاخت⁶ تا خور⁷ اردشیر⁷
 بدو تازه شد مهرگان و⁹ سده
 بندان میزبانان¹¹ بیدار بخت
 بگسترد بر¹² کشور پارس داد
 بیاورد لشکر سوی شهرگور¹³
 یکی مرد شایسته¹⁴ تاج و گاه
 سر¹⁴ بخت بدخواه کرده نگون
 همی¹⁵ راز خویش از تو دارد نهان
 که روزی نشیب است و روزی فراز
 دری دیگر از اردشیر آختم¹⁷

ببگردند بالای زرین لگام
 بفرمود پس شهریار بلند
 دو بدخواه را زنده بر دار¹ کرد
 پیامد ز² قلب سپه³ شهرگیر⁴
 بتاراج داد آن همه خواسته
 بدژ هرچ بود از کران تا کران
 ز پرمایه چیزی که بد دلپذیر
 بکرد اندران کشور⁸ آتشکده
 سپرد آن زمان¹⁰ کشور و تاج و تخت
 وزانچایگه رفت پیروز و شاد
 چو آسوده‌تر گشت مرد و ستور
 بکرمان فرستاد چندی سپاه
 وزانچایگه شد سوی طیسفون
 چنین است رسم جهان جهان
 نسازد تو ناچار با¹⁶ او بساز
 چو از گفته¹⁶ کرم پرداختم

765

770

775

1 - II 2 - IV 3 - سپاه - IV 4 - K, I, IV - اردشیر 5 - VI - 66. 762-765 оп. 6 - K-

7 - VI - خور⁷ اردشیر - I 7 - برد

بگگرداند درش آتش اندرزدند * همه موبدان پیش شاه آمدند
 ثم سلم ذلک - B مرزبانان - IV, K 11 همه - VI 10 جشن مهر - VI 9 جای - VI 8
 I, 15 و - VI 14 - доб. زور - IV جور - I 13 در - K 12 الاقليم الى الفلاحين المذكورين
 IV - همه - VI 16 تو با چاره - VI 16 K, I, IV, VI - 6. оп.; VI - доб.:

چنین گفت گوینده داستان * ز گفتار آن پره‌نر راستان
 که چون اردشیر آن شه‌ن‌شاه زاد * که بد فارغ از کرم وز هفتواد
 (между که и بد вписано и зачеркнуто: چون اردشیر).

برانگیخت از¹ بام دژ² تیره دود
 دوان دیده بان شد بر³ شهرگیر⁴
 پیامد سبک پهلوان با⁶ سپاه
 دلیری بسالار لشکر نمود
 که پیروزگر گشت⁵ شاه اردشیر
 پی آورد لشکر بنزدیک شاه

۲۱

750 چو آگاه شد زان سخن هفتواد
 بیامد که دژ را کند خواستار
 بکوشید چندی نیامدش سود
 وزان روی لشکر بیامد چو کوه
 چنین گفت زان باره شاه اردشیر
 اگر¹⁵ گم شود از¹⁶ میان هفتواد
 که من کرم را دادم ارزیر گرم
 شنید آن همه²¹ لشکر آواز شاه
 ازان دل گرفتند ایرانیان
 سوی لشکر کرم برگشت باد
 همان نیز شاهوی²⁴ عیار اوی
 فرود آمد از باره شاه²⁵ اردشیر

755
 760

پیروز- VI 5 اردشیر- VI 4 سوی- K 3 ازان دژ برانگیخت او- VI 2 زان- K 1
 در باره در بر- I 9 باره شد در زمان- K 8 جای بر- VI 7 با- K, VI 6 گشتست
 بغزای- I, IV که ای پهلوانزاده- K 13 6. on. K 12 پر درد و داغ- VI 11 یکی- IV 10
 IV- 15 شیرگیر- K, I, IV, VI 14 بفر از چنگ ای یل- VI چنگ [بفر از چنگ- I] ای یل
 I, 19 on. و- I 18 دلش گشت پر درد و سر پرز- I 17 زین- K, I, IV, VI 16 مگر
 IV- 23 گردان- K 22 سخن- I 21 دولت تیزش امروز- VI 20 رفتن دولت- IV
 همانگه یکی لشکری هفتواد * بیاراست و آمد بگردار باد
 دو لشکر برابر رده برکشید * تو گفستی که خورشید شد ناپدید
 برآمد یکی باد و گردی سپاه * که پوشیده شد روی خورشید و ماه
 شد از- K 26 دژ دوان- K, I, IV, VI 25 سابور- B شاپور و- K 24

مر^۲ اورا بخوردن منم^۳ دلفروز
 مرا باشد از اخترش بهره‌یی
 چهارم چو خورشید گیتی‌فروز^۷
 سر طاق برتر ز ایوان^۹ و کاخ
 فزاید مرا نزد گرم آب‌روی
 بگفتند کورا^{۱۳} پرستش تو کن
 پرستنده بنشست با می‌چنگ^{۱۵}
 پرستندگان می‌پرستان شدند
 بیامد جهاندار با میزبان^{۱۸}
 برافروخت آتش بروز سپید
 ز ارزیز جوشان بدش پرورش
 بران‌سان^{۲۱} که از پیش^{۲۲} خوردی^{۲۳} برنج^{۲۴}
 بکنده درون گرم شد ناتوان
 که لرزان شد آن کنده و بوم اوی
 ابا گرز و شمشیر و گوپال^{۲۹} و تیر
 یکی زنده از تیغ^{۳۲} ایشان نجست^{۳۳}

بدرستی سرپرستان^۱ سه روز
 مگر من شوم در^۴ جهان شهره‌یی
 شما می‌گسارید با^۵ من^۶ سه روز
 برآید^۸ یکی کلبه سازم فراخ
 فروشندهام هم^{۱۰} خریدارجوی
 برآمد^{۱۱} همه کام او^{۱۲} زین سخن
 برآورد خربنده^{۱۴} هرگونه رنگ
 بخوردند می‌چند^{۱۶} و مستان شدند
 چو از جام می‌سست شدشان^{۱۷} زبان
 بیاورد ارزیز و رویین‌لوید^{۱۹}
 چو آن کره را بود گاه خورش
 زبانش بدیدند هم‌رنگ^{۲۰} سنج
 فروریخت ارزیز مرد جوان
 تراکی^{۲۵} برآمد ز حلقوم^{۲۶} اوی
 بشد با جوانان چو باد^{۲۷} اردشیر
 پرستندگانرا که^{۳۰} بودند^{۳۱} مست

735

740

745

هم - IV 6 تا - K, I 5 از - VI 4 کنم - VI 3 من - VI 2 شه پرستان - VI 1

7 Л - вместо 66. 731-733 гаплография: A 731 - B 733; VI -

پس انگه بسازم همه کار خویش * بیمارایم آیین و بازار خویش
 من - K 12 برآید - K 11 من - K تو - Л 10 دیوار - I, IV - و - K 9 بر آیین - VI 8
 چیزی - K, I 17 چیزی - K, I, IV, VI 16 نای و چنگ - VI 15 جوینده - K, IV 14 اورا - K, VI 13
 نوید - VI 20 (нет рифмы); روی سپید - Л 19 مهتران - VI 18 شان شد - IV, VI
 که از بخت او بود هر کس - VI 23 بلش (?) - Л 22 بدانگه - K 21 بکام اندرون همچو
 24 IV - доб.:

دو چشمش چو بر اردشیر افتاد * دهانرا ز بهر خورش برگشاد
 بپردند - I, IV, VI یک (?) - K 28 جوان - Л 27 خرطوم - VI 26 طراقی - K, I, IV, VI 25
 دست - K, I, IV 32 گانش همه بود - K 31 گان آنکه - VI 30 گوپال و شمشیر - K, VI 29
 VI - چنگ I 33 - обратный порядок мисра.

بر رسم یکی مرد بازارگان²
 دژ و باره و شهر⁵ از دور⁶ دید⁷
 نپرداختندی کس⁸ از⁹ کارکرد
 که صندوق را چیست اندر نهفت
 که هرگونه‌یی چیزی دارم بیمار
 ز دینار و دیما¹¹ و دژ¹² و گهر
 برنج اندرون بی¹⁵ تن آسانیم¹⁶
 کنون آمدم شاد تا¹⁹ تخت²⁰ کرم
 که از بخت او²⁴ کار من گشت راست²⁵
 هم‌انگه در دژ گشادند باز
 بیاراست کار از در³⁰ نامدار³¹
 بمخشید چیزی که بد زو³² گزیر
 بگسترد و³³ برخاست چون بندگان
 بر آورد و³⁵ برداشت³⁶ جام نمید
 ز شیر و برنج آنچه بد³⁷ پرورش
 که نوبت بدش³⁸ جای مستی ندید³⁹
 که با من فراوان برنجست و شیر

هم‌رفت هم‌راه آن کاروان¹
 چو از راه نزدیکی³ دژ رسید⁴
 پرستنده⁴ کرم بد شست مرد
 نگه کرد یک تن باواز¹⁰ گفت
 چنین داد پاسخ بدو شهریار
 ز پیرایه و جامه و سیم و زر
 بیمارگان¹³ خراسانیم¹⁴
 بسی خواسته کردم¹⁷ از بخت¹⁸ کرم
 اگر بر²¹ پرستش فزایم²² رواست²³
 پرستنده²⁶ کرم بگشاد راز
 چو آن²⁷ بار او²⁸ راند²⁹ اندر حصار
 سر بار بگشاد زود اردشیر
 یکی سفره پیش پرستندگان
 ز صندوق بگشاد³⁴ بند و کلید
 هرآنکس که زی کرم بردی خورش
 به‌پیمچید گردن ز جام نمید
 چو بشنید⁴⁰ بر پای جست⁴¹ اردشیر

715

720

725

730

¹ K, I, IV — 6. оп.; VI — 6. стоит после б. 715. ² K, I, IV, VI — آن نزدیک ³ K, I, IV — نبودند بر کوه و ⁴ K, I, IV — شدند ⁵ K, I, IV — آن دژ بدید — I دم برزدند که بازارگان — ⁶ K — زژ — VI خز — ⁷ K, I, IV — نپرداخته یکتن — ⁸ VI — آن دژ بدید — I دم برزدند خوردم — ⁹ I, IV — تن پپرداختم — VI آسان نیم — ¹⁰ J, I, IV — بر — ¹¹ IV, VI — چو پرساختم — ¹² K, I, IV — رخت — ¹³ K, I, IV, VI — تخت — ¹⁴ J — چو شه بر پرستنده — ¹⁵ VI — 6. оп. ¹⁶ VI — 6. оп. ¹⁷ K — آن شه — VI پس کار دژ — ¹⁸ IV — برد — ¹⁹ K, IV — را — ²⁰ K, VI — خر و — VI چنان — I چو او و ²¹ IV — دوب. — ²² VI — بپنداخت — ²³ K — که زو بد — I, IV — کزو بد — ²⁴ K — کارزار — ²⁵ K — L — آمدی — ²⁶ VI — پیر کرد — VI بشکرد — IV بسترد — I از بار — ²⁷ K — و ²⁸ K — همی خورد نوبت بهر جا — ²⁹ VI — چنان شد ز مستی که کس را ندید — ³⁰ K — پیوندش از برخاست شاه — ³¹ VI — آن دید — ³² K — رسید

سپاهش همی کرد^۲ آهنگ کرم
 جهان دیده و کار کرده^۳ سوار
 بیاوردشان تا میان دو کوه
 خردمند سالار شاه اردشیر
 که ایدر همی باش روشن روان
 سواران بادانش و رهنمای
 نگهبان^۴ لشکر بروز و شبان
 چو اسفندیار آنک بودم دنیا
 شب آتش^۵ چو خورشید گیتی فروز^۶
 گذشت اختر و روز بازار کرم
 دلیران و شیران روز نبرد
 نگفتنی بیاد هوا راز اوی
 ز^۷ دیبا و دینار^۸ و هرگونه چیز
 دو صندوق پر^۹ سرب^{۱۰} و ارزیز کرد^{۱۱}
 که استاد بود او^{۱۲} بکاراندرون
 ز سالار آخر خری ده بخواست
 بپوشید^{۱۳} و بارش همه زر و سیم
 ز لشکر سوی دژ نهادند روی
 که بودند روزی ورا میزبان
 که هم دوست بودند و هم رایزن

وزانچایگه شد سوی جنگ کرم
 بیاورد لشکر ده و دو هزار
 پراکنده لشکر چو شد همگروه
 یکی مرد بد نام او شهرگیر
 چنین گفت پستی شاه با پهلوان
 شب و روز کرده طلایه بپای
 همان دیده بان دار^۱ و هم^۲ پاسبان
 من اکنون بسازم یکی کی میا
 اگر دیده بان دود بیند بروز
 بدانید^۳ کامد بسر کار کرم
 گزین کرد زان مهتران هفت^۴ مرد
 هر آنکس که بودی هم آواز اوی
 بسی گوهر از گنج بگزید نیز
 بچشم خرد چیز ناچیز کرد
 یکی دیگ رویین بیماراندرون
 چو از پردنی^۵ جامهها^۶ کرد راست
 چو خربندگان جامههای گلیم
 همی شد خلیه ددل و راهجوی
 همان روستایی دو مرد جوان
 ازان انجمن برد با خویشتن

695

700

705

710

دار ده - VI - ۵ بود - JI - ۴ کار دیده - K - ۳ کرده - K, I - ۲ همه - K, I, IV, VI - ۱
 فیذا أخبرك الديدبان بأنه شاهد - B آتش فروز - JI - ۸ آید - JI - ۷ نگهدار - K, I, IV - ۶
 چه - I - چو - K, IV - ۱۱ هشت - VI - ۱۰ بداندند - VI - ۹ بالنهار من القلعة دخانا وبالليل نارا
 و حمل قدرا كبيرة من الحديد - B ۱۵ قلع - VI - ۱۴ از - IV - ۱۳ دینار و دیبا - IV, VI - ۱۲
 و - VI, VI - ۱۹ کارها - VI - ۱۸ پردلی - JI - ۱۷ آن - VI - ۱۶ مع جملة من الرصاص والنحاس

بگوئیم¹ تا چاره سازی نخواست
 بسنده² نهای گر³ نه⁴ پیچی ز داد
 بدواندرون کرم و گنج و گروه
 دژی بر سر کوه و راهی درشت
 جهان آفریننده⁵ دشمنست
 یکی دیو جنگیست⁶ ریزنده خون
 همه⁸ مهر جوینده⁹ و دلپذیر
 بد و نیک ایشان مرا با شماسست
 دل هوشمندش¹² بپیراستند¹³
 همیشه بنیکی ترا رهنمای
 همی رفت پیروز و¹⁴ دل پر ز داد
 جوانان برفتند با او بر¹⁶
 سرافراز تا خوره¹⁸ اردشیر
 بزرگان فرزانه¹⁹ رایزن
 پیامد سوی مهرک نوشزاد
 جهان کرد بر خویشتن تار و تنگ
 نهان گششت زو مهرک بی وفا
 همی بود تا او گرفتار شد
 باآتش درانداخت بی سر تنش
 بخنجر هماندر زمانش بکششت
 همه شهر ازو گششت پر²⁶ جست و جوی²⁷

سخننها که پرسیدی از ما درست
 تو در جنگ با کرم و با هفتواد
 یکی جای دارند بر تیغ کوه
 بپیش اندرون شهر و دریا پشت
 همان کرم کیز مغز آهرمنست
 همی کرم خوانی بچرم اندرون
 سخنها چو بشنید ز⁷ اردشیر
 بدیشان چنین گفت کآری¹⁰ رواست
 جوانان¹¹ ورا پاسخ آراستند
 که ما بندگانیم پیشت بپای
 ز گفتار ایشان دلش گشت شاد
 چو برداشت زانجا¹⁶ جهاندار شاه
 همی رفت¹⁷ روشن دل و یادگیر
 چو بر شاه بر شد سپاه انجمن
 برآسود یک چند و روزی بداد
 چو مهرک بیمار است²⁰ رفتن²¹ بجنگ
 بچهرم چو نزدیک شد پادشا
 دل پادشا پر ز²² پیکار شد
 بشمشیر هندی بزد گردنش
 هرانکس کزان²³ تخمه²⁴ آمد بمشت
 مگر دختری کان نهان گششت زوی²⁵

675

680

685

690

آفرین را - K, I, VI - 5 نباشی و - K - 4 نیابی - VI - 3 پسنده - IV - 2 بکوشیم - K - 1
 بدش جای گیرنده - VI - 9 یکی - K - 8 شاه - VI - 7 جنگی - VI - 6 جنگست - K, I - 6 بدل
 و - L - 14. (нет рифмы) بیمار استند - L - 13 هوشمندان - I - 12 چو آتش - VI - 11 آری - VI - 10
 نیارست - I - 20 فرزانه - I, IV - 19 خره - L - 18 زاند - K - 17 6. оп. - VI - 16 لشکر - K - 15
 که از - I, IV, VI - که زان - K - 23 نیز - VI - 22 لشکر - VI - 21 پیامد ز - VI -
 گفت و گوی - VI - 27 شد پر از - K, I, IV, VI - 26 کو نهان کرد روی - VI - 25 تخمش - VI -

بپرسید زو این دو¹ پاکیزه‌رای
 که با گرد راهید و آشفته‌اید
 ازو² باز ماندیم بر³ خیره خیر
 وزان بی‌هنر لشکر بدنژاد
 پر از درد گشتند و تیره‌روان
 بران مهتران خواندند آفرین
 پسندیده خوانی بیاراستند⁸
 پرستش گرفتند هر دو جوان
 غم و شادمانی نماند دراز
 چه آورد زان تخت¹⁰ شاهی بسر
 کزو بُد دل شه‌ریاران¹² بدرد
 بکشت آنک بد در جهان شهریار¹⁵
 نماند و نیابند خرم بهشت
 به‌پیچد بفرجام این¹⁷ بدنژاد¹⁸
 چنان تازه شد چون گل اندر بهار
 بکرد آشکارا و بنمود¹⁹ راز
 یکی پند باید مرا دل‌پذیر
 که نام و نژادش²⁰ بگیتی مباد
 جوانانش بردند هر دو نماز
 هم‌پیشه ز تو دور دست²¹ بدی
 هم‌پیشه روان تو پاینده²² باد²³

بودند بر در زمانای پهای
 که بیگه چنین از کجا رفته‌اید
 بدو گفت زین سو گذشت اردشیر
 که بگریخت از کرم وز هفتواد
 بجستند⁴ از⁵ جای⁶ هر دو جوان
 فرود آوردندش از پیشت زین
 یکی جای خرم بپیراستند⁷
 نشستند با شاه گردان⁹ بخوان
 باواز گفتند کای سرفراز
 نگه کن که ضحاک بیدادگر
 هم افراسیاب آن¹¹ بداندیش مرد
 سکندر که¹³ آمد برین¹⁴ روزگار
 بررفتند و زیشان بجز¹⁶ نام زشت
 نماند همین نیز بر هفتواد
 ز گفتار ایشان دل شه‌ریار
 خوش آمدش گفتار آن دل‌نواز
 که فرزند ساسان منم اردشیر
 چه سازیم با کرم و با هفتواد
 سپهدار ایران چو بگشاد راز
 بگفتند هر دو که نوشه بدی
 تن و جان ما پیش تو بنده باد

655

660

665

670

به پیچید - K بیخشود - JI⁴ ماندم چنین - VI³ وزو - I, IV - K² کزو - شاه - K¹
 بپیراستند - K⁸ خرمش خانه پیراستند - VI بیمارستند - K⁷ جان - JI⁶ بر - JI, K⁵
 پادشاهان - K¹² آن - K¹¹ بهخت - K, VI¹⁰ هر و - IV گردان ازان پس - K⁹
 - VI¹⁸ زین - JI, IV, VI¹⁷ جزاز - I, IV¹⁶ V-6. on.¹⁵ بدین - K, I, IV¹⁴ چو - K¹³
 نشانش - K²⁰ دلش بود پر درد و بگشاد - K, VI¹⁹ 669. cm. 6. که نام و نژادش بگیتی مباد
 تابنده - K²² بدیدار توشه - VI²¹ VI²³ - 6. on.

بدیدند نقششی بران تیز تیز
 ز غم هر کسی از جگر خون کشید
 نوشته بران تیز بر پهلوی
 چنین³ تیز تیز آمد از بام دژ
 گر انداختیمی بر⁴ اردشیر
 نباید که چون او یکی شهریار
 بران موبدان نامدار⁶ اردشیر
 ز دژ تا بر او دو⁹ فرسنگ بود
 همی هر کسی خواندند آفرین
 بخواند آنک بد زان بزرگان دبیر¹
 یکی از بره تیز بیرون کشید
 که ای شاه داننده گر بشنوی
 که از بخت کرمست آرام دژ
 بروبر گذر یافتی پرت تیز
 کند پست کرم⁵ اندرین روزگار
 نوشته همی خواند آن چوب⁷ تیز⁸
 دل مهتران زان سخن¹⁰ تنگ بود
 ز دادار بر فر شاه¹¹ زمین

۱۹

پیراندیشه بود آن شب از کرم شاه
 سپه برگرفت از لب آبگیر
 پس لشکر او پیامد سپاه
 بکشتند هر کس که بد نامدار
 خروشی آمد از پس که ای¹⁵ بخت کرم
 همی هر کسی گفت کاین¹⁸ شکفت
 پیامد گریزان و دل پر نهیب
 یکی شارسرستان دید²⁰ جای بزرگ
 چو تنگ اندر آمد یکی خانه دید
 چو بنشست خورشید بر جایگاه¹²
 سوی پارس آمد دمان اردشیر¹³
 ز هر سو گرفتند بر شاه راه
 همی تاختند از پس¹⁴ شهریار
 که رخشنده¹⁶ بادا سر از¹⁷ تخت کرم
 کزین هر کسی اندازه باید گرفت¹⁹
 همی تاخت اندر فراز و نشیب
 ازان سو پیراندند گردان²¹ چو گرگ²²
 بدربر²³ دو برنای بیگانه دید

¹ K, I, IV, VI — б. стоит после б. 635.   ² K, I, IV — بد   ³ Л — چو این   ⁴ K, I, IV, VI — 66.   ⁵ K — سست بیخ   ⁶ K, I, IV — شهریار   ⁷ K — پرت   ⁸ VI — 66.   ⁹ VI — 66.   ¹⁰ VI — 66.   ¹¹ VI — 66.   ¹² VI — 66.   ¹³ VI — 66.   ¹⁴ K, I, IV, VI — 639, 640.   ¹⁵ VI — 66.   ¹⁶ VI — 66.   ¹⁷ VI — 66.   ¹⁸ K, IV — اینت   ¹⁹ VI — 66.   ²⁰ I, IV — 66.   ²¹ I, IV — 66.   ²² K — پیامد   ²³ VI — 66.

کجا نام او مهری نوش^۲ زاد
 وزان ماندن او بران^۴ آبگیر
 ز بهر خورشها برو بسته راه^۵
 ز هر سو بیاورد بی‌مر سپاه^۶
 بلشکر بسی بدره و تاج^۷ داد
 پراندیشه شد بر لب آبگیر
 چرا ساختیم^۹ رزم^{۱۰} بیگانها
 ز مهری فراوان سخنها براند
 که مارا چنین تنگ شد دستگاه
 نبد رنج^{۱۳} مهری مرا در شمار
 میناد چشمت بد^{۱۶} روزگار
 چرا جست باید بسختی جهان^{۱۸}
 همه بندگانیم و فرمان تراست
 می و جام^{۲۰} و رامشگران خواستند
 بخوردن نهادند سر یکسره
 همانگه پیامد یکی تیز تیر
 که تیر اندرو^{۲۳} غرقه شد یکسره
 ز نان داشتند آن زمان دست باز

بچه‌رم یکی مرد بد بدنژاد^۱
 چو آگه شد از رفتن^۳ اردشیر
 ز تنگی که بد اندر آن رزمگاه
 ز جهرم پیامد بایوان شاه
 همه گنج اورا بتاراج داد
 چو آگاهی آمد بشاه^۸ اردشیر
 همی‌گفت ناساخته خانها
 بزرگان لشکرشرا پیش خواند
 چه بینید گفت ای سران سپاه
 چشمیدم^{۱۱} بسی تلخی^{۱۲} روزگار
 با آواز^{۱۴} گفتند کای^{۱۵} شهریار
 چو مهری بود دشمن اندر نهان^{۱۷}
 تو داری بزرگی^{۱۹} و گیهان تراست
 بفرمود تا خون بپاراستند
 بخوان بر نهادند چندی بره
 چو نانرا بخوردن گرفت اردشیر
 نشست اندران^{۲۱} پای^{۲۲} فربه بره
 بزرگان^{۲۴} فرزانه^{۲۵} رزمساز

620

625

630

۱ K, T — کی نژاد — ۲ Л — نوشک مهر — ۳ K — لشکر — ۴ K —
 ماندنش بر لب — IV, VI — ماندن او بر لب — I — ماندن بر لب
 ۵ VI — б. оп. ۶ VI — بزد کوس و پیل و بنه برگرفت * همان کشتن و غارت اندر گرفت
 جنگ — VI — ۱۰ خواستم — K — ۹ آگه شد از رفتن — VI — ۸ مهانرا همه بدر و تاراج — VI — ۷
 چشم — K — ۱۶ ای — I — ۱۵ بپاسخ — IV — ۱۴ هیچ — VI — ۱۳ تنگی از — K — ۱۲ کشیدم — K, I — ۱۱
 بزرگان — VI — ۱۹ داشت باید همی در نهان — VI — ۱۸ دشمنی در جهان — VI — ۱۷ تو بد
 چنان کاندرو — VI — که تا بر در آن — I — ۲۳ و I, VI — доб. ۲۲ اندرون — VI — ۲۱ رود — VI — ۲۰
 ۲۴ Л — доб. و ۲۵ K, I — و فرزانه

بیک چنگ در چنگ کردش زبون
برآمد برین نیز چندی درنگ¹
ندیدی بران باره بر بناد راه³

سپهبد که بودی بمرز اندرون
نتابید با او کسی بر چنگ
حصاری شدش² پر ز گنج و سپاه

۱۷

نبود آن سخنها ورا⁴ دلپذیر
سپاهی بلند اختر و⁶ رزمجوی⁷
ازیشان بدل در⁹ نیامادش یاد
بیامد سوی رزم خود با¹⁰ گروه¹¹
بگرز و تبرزین همی کوفتند¹²
سپه شد بران¹⁴ نامداران زمین
تو گفتی زمین دست¹⁶ ایشان بپست¹⁷
که پیروزگر شد ز کشتن ستوه
سبک¹⁹ باز رفتند²⁰ نزدیک شاه²¹
ازان کشتن و غارت و دار²² و گیر
بزودی سلیح و درم برفشانند
بگردون²⁸ برآمد سر بدنژاد
برو خوار شد لشکر و²⁸ کارزار
چو آگاه شد او³⁰ ز رزم پسر³¹

چو آگه شد از هفتواد اردشیر
سپهبد⁵ فرستاد نزدیک اوی
چو آگاه⁶ شد زان سخن هفتواد
کمپین گاه کرد اندران کنج کوه
چو لشکر سراسر برآشوفتند
سپاه اندرآمد¹³ ز جای کمپین
کسی¹⁵ باز نشناخت از پای دست
ز کشته چنان شد در و دشت و کوه
هرآنکس که بد زنده زان¹⁸ رزمگاه
چو آگاه شد نامدار اردشیر
غمی گشت و²³ لشکر همی²⁴ باز²⁵ خواند
بتندی پیامد سوی هفتواد
پیاورد گنج و سلیح از²⁷ حصار
جدا بود ازو دور²⁹ مهتر پسر

585

590

595

¹ K, I, IV, VI — 66. 579 — 582 оп.; Б — перевод этих бб. отсутствует. ² K — آن پد I, IV — و — IV, VI — оп. ³ VI — 6. оп. ⁴ Л, K, VI — او سخنهاى او. ⁵ VI — سپاهى. ⁶ IV, VI — оп. ⁷ K — با خود — I, IV — جنگجوی — VI — کینهجوی — I — آگه — K, I — پر — L — خود — 10 — VI — 66. 587, 588 оп. ¹¹ VI — 66. 587, 588 оп. ¹² K — 6. оп. ¹³ VI — 6. ¹⁴ VI — ازان — K, I, VI — 15 — که کسی — VI — 16 — همه — K — 19 — در — VI — 18 — سراسیمه گشتند برسان مست — VI — 17 — ز خون پای — IV — 16 — K, I, IV, VI — گشتند — 20 — K, I, IV, VI — 21 — обратный порядок мисра. ²² VI — داد — VI — 23 — оп. ²⁴ K, IV, VI — همه — 25 — VI — پیش — 26 — K — بتندی — VI — 27 — از — оп. ²⁸ VI — و — оп. ²⁹ L — از — VI — 6. оп. ³⁰ L — آگه — 31 — VI — 6. оп.

نهادند کرم اندرو نرم نرم
 برفستی دوان از بر⁴ هفتواد
 تن آگنده⁸ کرم آن⁹ بپرداختی¹⁰
 چو پیلی شد آن کرم با شاخ¹² و¹³ یال
 بر آواز آن کرم کرمان نهاد¹⁴
 پدر گشته جنگی سپهدار¹⁷ کرم
 برنجش¹⁸ بدی خوردن و شهید و شیر
 همان پرسش²⁰ کار بیداد و داد²¹
 هرانچیز کاید شهانرا بکار
 چنان چون شهانرا بپیراستند
 همه گشت آراسته کشورش²²
 همه روی کشور سپه گسترید
 همان گنج با²⁴ آلت کارزار
 چو رفتی سپاهش بر کرم تنگ²⁵
 چو آواز این داستان بشندی
 که گردش نیارست جنبید²⁷ باد
 یکی خویشتر را بیماراست سخت
 سر مرد بخورد ازو در خمار

چو ساروج¹ و سنگ² از هوا گشت گرم
 چنان بد³ که دارند هر بامداد
 گزیدی⁵ برنجش⁶ علف⁷ ساختی
 برآمد برین کاربرد پنج¹¹ سال
 چو یک چند بگذشت بر هفتواد
 همان دخت خرم¹⁵ نگه دار¹⁶ کرم
 بیماراستندش وزیر و دبیر
 سپهبد بدی بر دژ¹⁹ هفتواد
 سپاهی و دستور و سالار بار
 همه هرچ بایستش آراستند
 بکشور پراگنده شد لشکرش
 ز دریای چین تا کرمان رسید
 پسر هفت با²³ تیغزن ده هزار
 هران پادشا کو کشیدی بچنگ
 شکسته شدی لشکری کامدی
 چنان شد دژ²⁶ نامور هفتواد
 همی گشت هر روز برترش بخت
 همی خواندندی ورا شهریار

565

570

575

580

بپردی - K⁵ در - I, IV⁴ شد - I, IV³ گج - VI² صاروج - K, I, IV, VI¹
 ل - J⁹ پراگنده - K, I, IV⁸ همی - VI⁷ گرنجش - I, IV⁶ لویدی و - IV لویدی - I, VI
 زور - VI¹² خمس سنین - B چند - J, I, VI¹¹ بنزدیک کرم اندر انداختی - VI¹⁰ کرمان
 و استفاض خبرها بین الناس فسمیت - B. op.; B - K, I, IV¹⁴ چو شیر زبان کرد آن کرم - IV¹³
 پدروار لرزنده - VI (нет рифмы); نگهدار - IV¹⁷ نگهبان - VI¹⁶ او بد - K¹⁵ تلك الناحية کرمان
 ب. op. - VI²¹ پرسش از - K, I²⁰ درش - K - I, J¹⁹ گرنجش - I, IV¹⁸ بر جان
 IV²⁶ کوه سنگ - VI²⁵ و هم - K, I, VI²⁴ و - IV²³ و - K, I, IV, VI⁶⁶ 571-573 op.²²
 گزیدی - VI²⁷ دژ

که دینار بستانند از بدنژاد¹
 پیامد ازان شهر دل با شکیب
 پیر از درد دل دیدگان پیر ز خون
 پرو انجمن گشت برنا و پیر
 بکنداوران چپیز بسپار داد⁷
 همه نامداران شمشیرزن⁸
 برفتند و گشتند پیکارجوی⁹

بهانه همی ساخت بر هفتواد
 ازان آگهی مرد شد در² نهیب
 همان هفت³ فرزند پیش اندرون
 ز هر سو برانگیخت⁴ بانگ و⁵ نفیر
 هرانچنا⁶ که بایست دینار داد
 یکی لشکری شد بر او انجمن
 همه یکسره پیش فرزند اوی

550

۱۶

برفتند با نیزه و تیغ و تیر¹¹
 بچنگ اندرون¹² داد مردی بداد
 بسی گوهر و گنجش¹⁵ آمد بمشت
 ز شهر¹⁷ کجاران سوی کوه شد
 شد آن شهر¹⁸ با او همه همگروه
 هم آرامگه بود هم جای کین²⁰
 ز تخت اندرآمد میان حصار
 که بینا بدیده ندیدی سرش²⁴
 یکی حوض کردند بر²⁵ کوه²⁶ سنگ

ز شهر¹⁰ کجاران برآمد نفیر
 همی رفت پیش اندرون هفتواد
 همه شهر بگرفت و¹³ اورا¹⁴ بکشت
 بنزدیک او مردم¹⁶ انبوه شد
 یکی دژ بکرد از بر تیغ کوه
 نهاد اندران¹⁹ دژ دری آهنین
 یکی چشمه‌یی بود بر²¹ کوهسار
 یکی باره‌یی کرد²² گرد اندرش²³
 چو آن کرم را گشت صندوق تنگ

555

560

I—доб.: I نگفتی سخن خود بپند و بداد—¹

بدی روز و شب او بپیداد شاد * که دینار بستانند از هفتواد

—553 VI—² K, I, IV—³ VI—⁴ VI—⁵ VI—⁶ VI—⁷ K, I, IV—⁸ VI—⁹ VI—¹⁰ VI—¹¹ VI—¹² VI—¹³ VI—¹⁴ VI—¹⁵ VI—¹⁶ VI—¹⁷ VI—¹⁸ VI—¹⁹ VI—²⁰ VI—²¹ VI—²² VI—²³ VI—²⁴ VI—²⁵ VI—²⁶ VI—²⁷ VI—²⁸ VI—²⁹ VI—³⁰ VI—³¹ VI—³² VI—³³ VI—³⁴ VI—³⁵ VI—³⁶ VI—³⁷ VI—³⁸ VI—³⁹ VI—⁴⁰ VI—⁴¹ VI—⁴² VI—⁴³ VI—⁴⁴ VI—⁴⁵ VI—⁴⁶ VI—⁴⁷ VI—⁴⁸ VI—⁴⁹ VI—⁵⁰ VI—⁵¹ VI—⁵² VI—⁵³ VI—⁵⁴ VI—⁵⁵ VI—⁵⁶ VI—⁵⁷ VI—⁵⁸ VI—⁵⁹ VI—⁶⁰ VI—⁶¹ VI—⁶² VI—⁶³ VI—⁶⁴ VI—⁶⁵ VI—⁶⁶ VI—⁶⁷ VI—⁶⁸ VI—⁶⁹ VI—⁷⁰ VI—⁷¹ VI—⁷² VI—⁷³ VI—⁷⁴ VI—⁷⁵ VI—⁷⁶ VI—⁷⁷ VI—⁷⁸ VI—⁷⁹ VI—⁸⁰ VI—⁸¹ VI—⁸² VI—⁸³ VI—⁸⁴ VI—⁸⁵ VI—⁸⁶ VI—⁸⁷ VI—⁸⁸ VI—⁸⁹ VI—⁹⁰ VI—⁹¹ VI—⁹² VI—⁹³ VI—⁹⁴ VI—⁹⁵ VI—⁹⁶ VI—⁹⁷ VI—⁹⁸ VI—⁹⁹ VI—¹⁰⁰ VI—¹⁰¹ VI—¹⁰² VI—¹⁰³ VI—¹⁰⁴ VI—¹⁰⁵ VI—¹⁰⁶ VI—¹⁰⁷ VI—¹⁰⁸ VI—¹⁰⁹ VI—¹¹⁰ VI—¹¹¹ VI—¹¹² VI—¹¹³ VI—¹¹⁴ VI—¹¹⁵ VI—¹¹⁶ VI—¹¹⁷ VI—¹¹⁸ VI—¹¹⁹ VI—¹²⁰ VI—¹²¹ VI—¹²² VI—¹²³ VI—¹²⁴ VI—¹²⁵ VI—¹²⁶ VI—¹²⁷ VI—¹²⁸ VI—¹²⁹ VI—¹³⁰ VI—¹³¹ VI—¹³² VI—¹³³ VI—¹³⁴ VI—¹³⁵ VI—¹³⁶ VI—¹³⁷ VI—¹³⁸ VI—¹³⁹ VI—¹⁴⁰ VI—¹⁴¹ VI—¹⁴² VI—¹⁴³ VI—¹⁴⁴ VI—¹⁴⁵ VI—¹⁴⁶ VI—¹⁴⁷ VI—¹⁴⁸ VI—¹⁴⁹ VI—¹⁵⁰ VI—¹⁵¹ VI—¹⁵² VI—¹⁵³ VI—¹⁵⁴ VI—¹⁵⁵ VI—¹⁵⁶ VI—¹⁵⁷ VI—¹⁵⁸ VI—¹⁵⁹ VI—¹⁶⁰ VI—¹⁶¹ VI—¹⁶² VI—¹⁶³ VI—¹⁶⁴ VI—¹⁶⁵ VI—¹⁶⁶ VI—¹⁶⁷ VI—¹⁶⁸ VI—¹⁶⁹ VI—¹⁷⁰ VI—¹⁷¹ VI—¹⁷² VI—¹⁷³ VI—¹⁷⁴ VI—¹⁷⁵ VI—¹⁷⁶ VI—¹⁷⁷ VI—¹⁷⁸ VI—¹⁷⁹ VI—¹⁸⁰ VI—¹⁸¹ VI—¹⁸² VI—¹⁸³ VI—¹⁸⁴ VI—¹⁸⁵ VI—¹⁸⁶ VI—¹⁸⁷ VI—¹⁸⁸ VI—¹⁸⁹ VI—¹⁹⁰ VI—¹⁹¹ VI—¹⁹² VI—¹⁹³ VI—¹⁹⁴ VI—¹⁹⁵ VI—¹⁹⁶ VI—¹⁹⁷ VI—¹⁹⁸ VI—¹⁹⁹ VI—²⁰⁰ VI—²⁰¹ VI—²⁰² VI—²⁰³ VI—²⁰⁴ VI—²⁰⁵ VI—²⁰⁶ VI—²⁰⁷ VI—²⁰⁸ VI—²⁰⁹ VI—²¹⁰ VI—²¹¹ VI—²¹² VI—²¹³ VI—²¹⁴ VI—²¹⁵ VI—²¹⁶ VI—²¹⁷ VI—²¹⁸ VI—²¹⁹ VI—²²⁰ VI—²²¹ VI—²²² VI—²²³ VI—²²⁴ VI—²²⁵ VI—²²⁶ VI—²²⁷ VI—²²⁸ VI—²²⁹ VI—²³⁰ VI—²³¹ VI—²³² VI—²³³ VI—²³⁴ VI—²³⁵ VI—²³⁶ VI—²³⁷ VI—²³⁸ VI—²³⁹ VI—²⁴⁰ VI—²⁴¹ VI—²⁴² VI—²⁴³ VI—²⁴⁴ VI—²⁴⁵ VI—²⁴⁶ VI—²⁴⁷ VI—²⁴⁸ VI—²⁴⁹ VI—²⁵⁰ VI—²⁵¹ VI—²⁵² VI—²⁵³ VI—²⁵⁴ VI—²⁵⁵ VI—²⁵⁶ VI—²⁵⁷ VI—²⁵⁸ VI—²⁵⁹ VI—²⁶⁰ VI—²⁶¹ VI—²⁶² VI—²⁶³ VI—²⁶⁴ VI—²⁶⁵ VI—²⁶⁶ VI—²⁶⁷ VI—²⁶⁸ VI—²⁶⁹ VI—²⁷⁰ VI—²⁷¹ VI—²⁷² VI—²⁷³ VI—²⁷⁴ VI—²⁷⁵ VI—²⁷⁶ VI—²⁷⁷ VI—²⁷⁸ VI—²⁷⁹ VI—²⁸⁰ VI—²⁸¹ VI—²⁸² VI—²⁸³ VI—²⁸⁴ VI—²⁸⁵ VI—²⁸⁶ VI—²⁸⁷ VI—²⁸⁸ VI—²⁸⁹ VI—²⁹⁰ VI—²⁹¹ VI—²⁹² VI—²⁹³ VI—²⁹⁴ VI—²⁹⁵ VI—²⁹⁶ VI—²⁹⁷ VI—²⁹⁸ VI—²⁹⁹ VI—³⁰⁰ VI—³⁰¹ VI—³⁰² VI—³⁰³ VI—³⁰⁴ VI—³⁰⁵ VI—³⁰⁶ VI—³⁰⁷ VI—³⁰⁸ VI—³⁰⁹ VI—³¹⁰ VI—³¹¹ VI—³¹² VI—³¹³ VI—³¹⁴ VI—³¹⁵ VI—³¹⁶ VI—³¹⁷ VI—³¹⁸ VI—³¹⁹ VI—³²⁰ VI—³²¹ VI—³²² VI—³²³ VI—³²⁴ VI—³²⁵ VI—³²⁶ VI—³²⁷ VI—³²⁸ VI—³²⁹ VI—³³⁰ VI—³³¹ VI—³³² VI—³³³ VI—³³⁴ VI—³³⁵ VI—³³⁶ VI—³³⁷ VI—³³⁸ VI—³³⁹ VI—³⁴⁰ VI—³⁴¹ VI—³⁴² VI—³⁴³ VI—³⁴⁴ VI—³⁴⁵ VI—³⁴⁶ VI—³⁴⁷ VI—³⁴⁸ VI—³⁴⁹ VI—³⁵⁰ VI—³⁵¹ VI—³⁵² VI—³⁵³ VI—³⁵⁴ VI—³⁵⁵ VI—³⁵⁶ VI—³⁵⁷ VI—³⁵⁸ VI—³⁵⁹ VI—³⁶⁰ VI—³⁶¹ VI—³⁶² VI—³⁶³ VI—³⁶⁴ VI—³⁶⁵ VI—³⁶⁶ VI—³⁶⁷ VI—³⁶⁸ VI—³⁶⁹ VI—³⁷⁰ VI—³⁷¹ VI—³⁷² VI—³⁷³ VI—³⁷⁴ VI—³⁷⁵ VI—³⁷⁶ VI—³⁷⁷ VI—³⁷⁸ VI—³⁷⁹ VI—³⁸⁰ VI—³⁸¹ VI—³⁸² VI—³⁸³ VI—³⁸⁴ VI—³⁸⁵ VI—³⁸⁶ VI—³⁸⁷ VI—³⁸⁸ VI—³⁸⁹ VI—³⁹⁰ VI—³⁹¹ VI—³⁹² VI—³⁹³ VI—³⁹⁴ VI—³⁹⁵ VI—³⁹⁶ VI—³⁹⁷ VI—³⁹⁸ VI—³⁹⁹ VI—⁴⁰⁰ VI—⁴⁰¹ VI—⁴⁰² VI—⁴⁰³ VI—⁴⁰⁴ VI—⁴⁰⁵ VI—⁴⁰⁶ VI—⁴⁰⁷ VI—⁴⁰⁸ VI—⁴⁰⁹ VI—⁴¹⁰ VI—⁴¹¹ VI—⁴¹² VI—⁴¹³ VI—⁴¹⁴ VI—⁴¹⁵ VI—⁴¹⁶ VI—⁴¹⁷ VI—⁴¹⁸ VI—⁴¹⁹ VI—⁴²⁰ VI—⁴²¹ VI—⁴²² VI—⁴²³ VI—⁴²⁴ VI—⁴²⁵ VI—⁴²⁶ VI—⁴²⁷ VI—⁴²⁸ VI—⁴²⁹ VI—⁴³⁰ VI—⁴³¹ VI—⁴³² VI—⁴³³ VI—⁴³⁴ VI—⁴³⁵ VI—⁴³⁶ VI—⁴³⁷ VI—⁴³⁸ VI—⁴³⁹ VI—⁴⁴⁰ VI—⁴⁴¹ VI—⁴⁴² VI—⁴⁴³ VI—⁴⁴⁴ VI—⁴⁴⁵ VI—⁴⁴⁶ VI—⁴⁴⁷ VI—⁴⁴⁸ VI—⁴⁴⁹ VI—⁴⁵⁰ VI—⁴⁵¹ VI—⁴⁵² VI—⁴⁵³ VI—⁴⁵⁴ VI—⁴⁵⁵ VI—⁴⁵⁶ VI—⁴⁵⁷ VI—⁴⁵⁸ VI—⁴⁵⁹ VI—⁴⁶⁰ VI—⁴⁶¹ VI—⁴⁶² VI—⁴⁶³ VI—⁴⁶⁴ VI—⁴⁶⁵ VI—⁴⁶⁶ VI—⁴⁶⁷ VI—⁴⁶⁸ VI—⁴⁶⁹ VI—⁴⁷⁰ VI—⁴⁷¹ VI—⁴⁷² VI—⁴⁷³ VI—⁴⁷⁴ VI—⁴⁷⁵ VI—⁴⁷⁶ VI—⁴⁷⁷ VI—⁴⁷⁸ VI—⁴⁷⁹ VI—⁴⁸⁰ VI—⁴⁸¹ VI—⁴⁸² VI—⁴⁸³ VI—⁴⁸⁴ VI—⁴⁸⁵ VI—⁴⁸⁶ VI—⁴⁸⁷ VI—⁴⁸⁸ VI—⁴⁸⁹ VI—⁴⁹⁰ VI—⁴⁹¹ VI—⁴⁹² VI—⁴⁹³ VI—⁴⁹⁴ VI—⁴⁹⁵ VI—⁴⁹⁶ VI—⁴⁹⁷ VI—⁴⁹⁸ VI—⁴⁹⁹ VI—⁵⁰⁰ VI—⁵⁰¹ VI—⁵⁰² VI—⁵⁰³ VI—⁵⁰⁴ VI—⁵⁰⁵ VI—⁵⁰⁶ VI—⁵⁰⁷ VI—⁵⁰⁸ VI—⁵⁰⁹ VI—⁵¹⁰ VI—⁵¹¹ VI—⁵¹² VI—⁵¹³ VI—⁵¹⁴ VI—⁵¹⁵ VI—⁵¹⁶ VI—⁵¹⁷ VI—⁵¹⁸ VI—⁵¹⁹ VI—⁵²⁰ VI—⁵²¹ VI—⁵²² VI—⁵²³ VI—⁵²⁴ VI—⁵²⁵ VI—⁵²⁶ VI—⁵²⁷ VI—⁵²⁸ VI—⁵²⁹ VI—⁵³⁰ VI—⁵³¹ VI—⁵³² VI—⁵³³ VI—⁵³⁴ VI—⁵³⁵ VI—⁵³⁶ VI—⁵³⁷ VI—⁵³⁸ VI—⁵³⁹ VI—⁵⁴⁰ VI—⁵⁴¹ VI—⁵⁴² VI—⁵⁴³ VI—⁵⁴⁴ VI—⁵⁴⁵ VI—⁵⁴⁶ VI—⁵⁴⁷ VI—⁵⁴⁸ VI—⁵⁴⁹ VI—⁵⁵⁰ VI—⁵⁵¹ VI—⁵⁵² VI—⁵⁵³ VI—⁵⁵⁴ VI—⁵⁵⁵ VI—⁵⁵⁶ VI—⁵⁵⁷ VI—⁵⁵⁸ VI—⁵⁵⁹ VI—⁵⁶⁰ VI—⁵⁶¹ VI—⁵⁶² VI—⁵⁶³ VI—⁵⁶⁴ VI—⁵⁶⁵ VI—⁵⁶⁶ VI—⁵⁶⁷ VI—⁵⁶⁸ VI—⁵⁶⁹ VI—⁵⁷⁰ VI—⁵⁷¹ VI—⁵⁷² VI—⁵⁷³ VI—⁵⁷⁴ VI—⁵⁷⁵ VI—⁵⁷⁶ VI—⁵⁷⁷ VI—⁵⁷⁸ VI—⁵⁷⁹ VI—⁵⁸⁰ VI—⁵⁸¹ VI—⁵⁸² VI—⁵⁸³ VI—⁵⁸⁴ VI—⁵⁸⁵ VI—⁵⁸⁶ VI—⁵⁸⁷ VI—⁵⁸⁸ VI—⁵⁸⁹ VI—⁵⁹⁰ VI—⁵⁹¹ VI—⁵⁹² VI—⁵⁹³ VI—⁵⁹⁴ VI—⁵⁹⁵ VI—⁵⁹⁶ VI—⁵⁹⁷ VI—⁵⁹⁸ VI—⁵⁹⁹ VI—⁶⁰⁰ VI—⁶⁰¹ VI—⁶⁰² VI—⁶⁰³ VI—⁶⁰⁴ VI—⁶⁰⁵ VI—⁶⁰⁶ VI—⁶⁰⁷ VI—⁶⁰⁸ VI—⁶⁰⁹ VI—⁶¹⁰ VI—⁶¹¹ VI—⁶¹² VI—⁶¹³ VI—⁶¹⁴ VI—⁶¹⁵ VI—⁶¹⁶ VI—⁶¹⁷ VI—⁶¹⁸ VI—⁶¹⁹ VI—⁶²⁰ VI—⁶²¹ VI—⁶²² VI—⁶²³ VI—⁶²⁴ VI—⁶²⁵ VI—⁶²⁶ VI—⁶²⁷ VI—⁶²⁸ VI—⁶²⁹ VI—⁶³⁰ VI—⁶³¹ VI—⁶³² VI—⁶³³ VI—⁶³⁴ VI—⁶³⁵ VI—⁶³⁶ VI—⁶³⁷ VI—⁶³⁸ VI—⁶³⁹ VI—⁶⁴⁰ VI—⁶⁴¹ VI—⁶⁴² VI—⁶⁴³ VI—⁶⁴⁴ VI—⁶⁴⁵ VI—⁶⁴⁶ VI—⁶⁴⁷ VI—⁶⁴⁸ VI—⁶⁴⁹ VI—⁶⁵⁰ VI—⁶⁵¹ VI—⁶⁵² VI—⁶⁵³ VI—⁶⁵⁴ VI—⁶⁵⁵ VI—⁶⁵⁶ VI—⁶⁵⁷ VI—⁶⁵⁸ VI—⁶⁵⁹ VI—⁶⁶⁰ VI—⁶⁶¹ VI—⁶⁶² VI—⁶⁶³ VI—⁶⁶⁴ VI—⁶⁶⁵ VI—⁶⁶⁶ VI—⁶⁶⁷ VI—⁶⁶⁸ VI—⁶⁶⁹ VI—⁶⁷⁰ VI—⁶⁷¹ VI—⁶⁷² VI—⁶⁷³ VI—⁶⁷⁴ VI—⁶⁷⁵ VI—⁶⁷⁶ VI—⁶⁷⁷ VI—⁶⁷⁸ VI—⁶⁷⁹ VI—⁶⁸⁰ VI—⁶⁸¹ VI—⁶⁸² VI—⁶⁸³ VI—⁶⁸⁴ VI—⁶⁸⁵ VI—⁶⁸⁶ VI—⁶⁸⁷ VI—⁶⁸⁸ VI—⁶⁸⁹ VI—⁶⁹⁰ VI—⁶⁹¹ VI—⁶⁹² VI—⁶⁹³ VI—⁶⁹⁴ VI—⁶⁹⁵ VI—⁶⁹⁶ VI—⁶⁹⁷ VI—⁶⁹⁸ VI—⁶⁹⁹ VI—⁷⁰⁰ VI—⁷⁰¹ VI—⁷⁰² VI—⁷⁰³ VI—⁷⁰⁴ VI—⁷⁰⁵ VI—⁷⁰⁶ VI—⁷⁰⁷ VI—⁷⁰⁸ VI—⁷⁰⁹ VI—⁷¹⁰ VI—⁷¹¹ VI—⁷¹² VI—⁷¹³ VI—⁷¹⁴ VI—⁷¹⁵ VI—⁷¹⁶ VI—⁷¹⁷ VI—⁷¹⁸ VI—⁷¹⁹ VI—⁷²⁰ VI—⁷²¹ VI—⁷²² VI—⁷²³ VI—⁷²⁴ VI—⁷²⁵ VI—⁷²⁶ VI—⁷²⁷ VI—⁷²⁸ VI—⁷²⁹ VI—⁷³⁰ VI—⁷³¹ VI—⁷³² VI—⁷³³ VI—⁷³⁴ VI—⁷³⁵ VI—⁷³⁶ VI—⁷³⁷ VI—⁷³⁸ VI—⁷³⁹ VI—⁷⁴⁰ VI—⁷⁴¹ VI—⁷⁴² VI—⁷⁴³ VI—⁷⁴⁴ VI—⁷⁴⁵ VI—⁷⁴⁶ VI—⁷⁴⁷ VI—⁷⁴⁸ VI—⁷⁴⁹ VI—⁷⁵⁰ VI—⁷⁵¹ VI—⁷⁵² VI—⁷⁵³ VI—⁷⁵⁴ VI—⁷⁵⁵ VI—⁷⁵⁶ VI—⁷⁵⁷ VI—⁷⁵⁸ VI—⁷⁵⁹ VI—⁷⁶⁰ VI—⁷⁶¹ VI—⁷⁶² VI—⁷⁶³ VI—⁷⁶⁴ VI—⁷⁶⁵ VI—⁷⁶⁶ VI—⁷⁶⁷ VI—⁷⁶⁸ VI—⁷⁶⁹ VI—⁷⁷⁰ VI—⁷⁷¹ VI—⁷⁷² VI—⁷⁷³ VI—⁷⁷⁴ VI—⁷⁷⁵ VI—⁷⁷⁶ VI—⁷⁷⁷ VI—⁷⁷⁸ VI—⁷⁷⁹ VI—⁷⁸⁰ VI—⁷⁸¹ VI—⁷⁸² VI—⁷⁸³ VI—⁷⁸⁴ VI—⁷⁸⁵ VI—⁷⁸⁶ VI—⁷⁸⁷ VI—⁷⁸⁸ VI—⁷⁸⁹ VI—⁷⁹⁰ VI—⁷⁹¹ VI—⁷⁹² VI—⁷⁹³ VI—⁷⁹⁴ VI—⁷⁹⁵ VI—⁷⁹⁶ VI—⁷⁹⁷ VI—⁷⁹⁸ VI—⁷⁹⁹ VI—⁸⁰⁰ VI—⁸⁰¹ VI—⁸⁰² VI—⁸⁰³ VI—⁸⁰⁴ VI—⁸⁰⁵ VI—⁸⁰⁶ VI—⁸⁰⁷ VI—⁸⁰⁸ VI—⁸⁰⁹ VI—⁸¹⁰ VI—⁸¹¹ VI—⁸¹² VI—⁸¹³ VI—⁸¹⁴ VI—⁸¹⁵ VI—⁸¹⁶ VI—⁸¹⁷ VI—⁸¹⁸ VI—⁸¹⁹ VI—⁸²⁰ VI—⁸²¹ VI—⁸²² VI—⁸²³ VI—⁸²⁴ VI—⁸²⁵ VI—⁸²⁶ VI—⁸²⁷ VI—⁸²⁸ VI—⁸²⁹ VI—⁸³⁰ VI—⁸³¹ VI—⁸³² VI—⁸³³ VI—⁸³⁴ VI—⁸³⁵ VI—⁸³⁶ VI—⁸³⁷ VI—⁸³⁸ VI—⁸³⁹ VI—⁸⁴⁰ VI—⁸⁴¹ VI—⁸⁴² VI—⁸⁴³ VI—⁸⁴⁴ VI—⁸⁴⁵ VI—⁸⁴⁶ VI—⁸⁴⁷ VI—⁸⁴⁸ VI—⁸⁴⁹ VI—⁸⁵⁰ VI—⁸⁵¹ VI—⁸⁵² VI—⁸⁵³ VI—⁸⁵⁴ VI—⁸⁵⁵ VI—⁸⁵⁶ VI—⁸⁵⁷ VI—⁸⁵⁸ VI—⁸⁵⁹ VI—⁸⁶⁰ VI—⁸⁶¹ VI—⁸⁶² VI—⁸⁶³ VI—⁸⁶⁴ VI—⁸⁶⁵ VI—⁸⁶⁶ VI—⁸⁶⁷ VI—⁸⁶⁸ VI—⁸⁶⁹ VI—⁸⁷⁰ VI—⁸⁷¹ VI—⁸⁷² VI—⁸⁷³ VI—⁸⁷⁴ VI—⁸⁷⁵ VI—⁸⁷⁶ VI—⁸⁷⁷ VI—⁸⁷⁸ VI—⁸⁷⁹ VI—⁸⁸⁰ VI—⁸⁸¹ VI—⁸⁸² VI—⁸⁸³ VI—⁸⁸⁴ VI—⁸⁸⁵ VI—⁸⁸⁶ VI—⁸⁸⁷ VI—⁸⁸⁸ VI—⁸⁸⁹ VI—⁸⁹⁰ VI—⁸⁹¹ VI—⁸⁹² VI—⁸⁹³ VI—⁸⁹⁴ VI—⁸⁹⁵ VI—⁸⁹⁶ VI—⁸⁹⁷ VI—⁸⁹⁸ VI—⁸⁹⁹ VI—⁹⁰⁰ VI—⁹⁰¹ VI—⁹⁰² VI—⁹⁰³ VI—⁹⁰⁴ VI—⁹⁰⁵ VI—⁹⁰⁶ VI—⁹⁰⁷ VI—⁹⁰⁸ VI—⁹⁰⁹ VI—⁹¹⁰ VI—⁹¹¹ VI—⁹¹² VI—⁹¹³ VI—⁹¹⁴ VI—⁹¹⁵ VI—⁹¹⁶ VI—⁹¹⁷ VI—⁹¹⁸ VI—⁹¹⁹ VI—⁹²⁰ VI—⁹²¹ VI—⁹²² VI—⁹²³ VI—⁹²⁴ VI—⁹²⁵ VI—⁹²⁶ VI—⁹²⁷ VI—⁹²⁸ VI—⁹²⁹ VI—⁹³⁰ VI—⁹³¹ VI—⁹³² VI—⁹³³ VI—⁹³⁴ VI—⁹³⁵ VI—⁹³⁶ VI—⁹³⁷ VI—⁹³⁸ VI—⁹³⁹ VI—⁹⁴⁰ VI—⁹⁴¹ VI—⁹⁴² VI—⁹⁴³ VI—⁹⁴⁴ VI—⁹⁴⁵ VI—⁹⁴⁶ VI—⁹⁴⁷ VI—⁹⁴⁸ VI—⁹⁴⁹ VI—⁹⁵⁰ VI—⁹⁵¹ VI—⁹⁵² VI—⁹⁵³ VI—⁹⁵⁴ VI—⁹⁵⁵ VI—⁹⁵⁶ VI—⁹⁵⁷ VI—⁹⁵⁸ VI—⁹⁵⁹ VI—⁹⁶⁰ VI—⁹⁶¹ VI—⁹⁶² VI—⁹⁶³ VI—⁹⁶⁴ VI—⁹⁶⁵ VI—⁹⁶⁶ VI—⁹⁶⁷ VI—⁹⁶⁸ VI—⁹⁶⁹ VI—⁹⁷⁰ VI—⁹⁷¹ VI—⁹⁷² VI—⁹⁷³ VI—⁹⁷⁴ VI—⁹⁷⁵ VI—⁹⁷⁶ VI—⁹⁷⁷ VI—⁹⁷⁸ VI—⁹⁷⁹ VI—⁹⁸⁰ VI—⁹⁸¹ VI—⁹⁸² VI—⁹⁸³ VI—⁹⁸⁴ VI—⁹⁸⁵ VI—⁹⁸⁶ VI—⁹⁸⁷ VI—⁹⁸⁸ VI—⁹⁸⁹ VI—⁹⁹⁰ VI—⁹⁹¹ VI—⁹⁹² VI—⁹⁹³ VI—⁹⁹⁴ VI—⁹⁹⁵ VI—⁹⁹⁶ VI—⁹⁹⁷ VI—⁹⁹⁸ VI—⁹⁹⁹ VI—¹⁰⁰⁰ VI—¹⁰⁰¹ VI—¹⁰⁰² VI—¹⁰⁰³ VI—¹⁰⁰⁴ VI—¹⁰⁰⁵ VI—¹⁰⁰⁶ VI—¹⁰⁰⁷ VI—¹⁰⁰⁸ VI—¹⁰⁰⁹ VI—¹⁰¹⁰ VI—¹⁰¹¹ VI—¹⁰¹² VI—¹⁰¹³ VI—¹⁰¹⁴ VI—¹⁰¹⁵ VI—¹⁰¹⁶ VI—¹⁰¹⁷ VI—¹⁰¹⁸ VI—¹⁰¹⁹ VI—¹⁰²⁰ VI—¹⁰²¹ VI—¹⁰²² VI—¹⁰²³ VI—¹⁰²⁴ VI—¹⁰²⁵ VI—¹⁰²⁶ VI—¹⁰²⁷ VI—¹⁰²⁸ VI—¹⁰²⁹ VI—¹⁰³⁰ VI—¹⁰³¹ VI—¹⁰³² VI—¹⁰³³ VI

که ای ماه‌رویان و نیک‌اختران
 بریسم^۱ که نیزم نیاید^۲ نیاز
 بکار آمدی گر بدی پیش ازین
 دل مام او شد چو خرم بهشت
 پیری روی دختر بران کرم داد
 برشته‌ی همی^۶ دختر پرفسون
 بگفتند با دختر پره‌نر
 گرفتستی ای^۹ پاک‌تن خواهری
 ازان سیمب و آن کرمک اندر^{۱۲} نهفت
 زن و شوی را^{۱۳} روشنی‌ایی فزود
 ز کاری نکردی^{۱۴} بدل نیز یاد
 فروزنده‌تر گشت هر روز کار^{۱۵}
 برو نو شدی روزگار کهن
 بخوردنش^{۱۶} نیکو همی داشتند
 سر و پشت اورنگ نیکو^{۱۷} گرفت
 چو مشک سیمب گشت پیراهنش
 بر و پشت او^{۱۹} از کران تا کران
 بدواندرون ساخته^{۲۰} جایگاه
 نگفتی^{۲۱} سخن کس^{۲۲} بپیداد^{۲۳} و داد
 توانگر شد آن^{۲۵} هفت فرزند نیز
 سرافراز^{۲۶} با لشکر و رنگ و بوی^{۲۷}

چنین گفت با نامور دختران
 من از اختر کرم چندان طراز
 برشت آنکجا برده^۸ بد پیش ازین
 سوی خانه برد آن^۵ طرازی که رشت
 همی لختکی سیمب هر بامداد
 ازان پنجه هر چند کردی فزون
 چنان بد که یک روز مام و پدر
 که چندین^۷ بریسی^۸ مگر با پیری
 سیمب سیم‌تن^{۱۰} پیش^{۱۱} مادر بگفت
 همان کرم فرخ بدیشان نمود
 بفالی گرفت آن سخن هفتواد
 چنین تا برآمد برین روزگار
 مگر ز اختر کرم گفتی سخن
 مر این کرم را خوار نگذاشتند
 تن آور شد آن کرم و نیرو گرفت
 همی تنگ شد دوکدان بر^{۱۸} تنش
 بمشک‌اندرون پیکر زعفران
 یکی پاک صندوق کردش سیاه
 چنان شد که در شهر بی هفتواد
 فراز آمدش ارج و آرم^{۲۴} و چیز
 یکی میر بد اندر آن شهر اوی

530

535

540

545

همه - K-^۶ بردی - VI-^۵ K-б. оп.^۴ رشته - J-^۳ نباشد - IV-^۲ برشتم - I-^۱ K,
 راز دختر ب- I-^{۱۱} رخ - K, IV-^{۱۰} گرفتست این - K-^۹ برشته - K, VI-^۸ چندی - VI-^۷
 538. стоит после б. K, I, IV, VI-^{۱۵} که کردی - I-^{۱۴} مرد را - IV-^{۱۳} کرم کاند - J-^{۱۲}
 ساختش - VI-^{۲۰} بهشت اندرو - VI-^{۱۹} از - K, I-^{۱۸} آهو - IV-^{۱۷} ز خوردنش - K-^{۱۶}
 از - K-^{۲۵} از زر و سیم - VI-^{۲۴} آرزوها - K-^{۲۴} بپند - I-^{۲۳} جز - IV-^{۲۲} بگفتی - VI-^{۲۱}
 آب روی - K, I, IV-^{۲۷} و I, IV, VI-^{۲۶} دوب.

نبودی بخورد¹ اندرون پیش و کم
 ازان پنبه شان بود ننگ⁴ و نبرد
 شده⁷ پنبه شان ریسمان طراز
 یکی مرد بد نام او هفتواد
 ازیراک اورا¹² پسر بود هفت
 که نشمردی او دخترانرا¹⁴ بکس
 نشستند بپا دوک در پیش کوه
 بگاه خورش دوک بگذاشتند
 یکی سیب افکنده باد¹⁵ از درخت
 ز من¹⁷ بشنو این داستان¹⁸ شگفت
 یکی در میان کرم آکنده دید
 بدان²⁰ دوکدان نرم بگذاشتش
 بنام خداوند بی یار و جفت
 برشتن²⁴ نمایم شمارا نهیب
 گشاده رخ²⁵ و سپم دندان شدند
 شمارش²⁷ همی²⁸ بر زمین بر نوشت
 بمادر نمود آن کجا رشته بود
 که بر خوردی از مادر ای³⁰ خوب چهر
 دو چندانک هر بار بردی ببرد
 برشتن نهاده دل و گوش³¹ و تن

بر آمیختندی خورشها بهم
 نرفتی² سخن گفتن از خواب³ و خورد
 شدندی شبانگه⁵ سوی خانه⁶ باز
 بدان⁸ شهر بی چیز و⁹ خرم نهاد¹⁰
 برین گونه بر¹¹ نام او از چه رفت
 گرامی یکی دخترش بود و¹³ پس
 چنان بد که روزی همه همگروه
 بر آمیختند آن کجا داشتند
 چنان بد که این دختر نیک بخت
 بره بر¹⁶ بدید و سبک برگرفت
 چو آن¹⁹ خوب رخ میوه اندرگزید
 بانگشت زان سیب برداشتش
 چو برداشت زان²¹ دوکدان پنبه²² گفت
 من امروز بر²³ اختر کرم سیب
 همه دختران شاد و خندان شدند
 دو چندان که رشتی بروزی²⁶ برشت
 وزانجا بنیامد بکردار دود
 برو آفرین کرد مادر²⁹ بمهر
 بشمگیر چون ریسمان بر شمرد
 چو آمد بدان چاره جوی انجمن

510

515

520

525

(P) شدند شبنکه - I⁵ ننگ بود - I⁴ آب - VI³ بوقت - K² بدوک - IV¹
 I¹⁰ - و K, IV⁹ دران - VI⁸ شدی - VI⁷ شدندی سوی خانه⁶ خویش - IV⁶
 مهترانرا - I, IV¹⁴ و I¹³ ازان رفت کورا - I¹² آن - K¹¹ چونها نهاد - VI¹⁰ چونان نهاد
 فسقطت من بعض الأشجار التي كانت هناك في حجرها تفاحة - B¹⁶ بره چون - VI¹⁶ دید - VI¹⁵
 آن - K, VI²¹ دران - VI²⁰ چنان - I, IV¹⁹ تا تمامی - K, VI¹⁸ کنون - K, I, IV, VI¹⁷
 می رشت روزی - K²⁶ لب - IV²⁵ پرستش - IV²⁴ ازین - I, VI²³ کرم در حال - VI²²
 جان - K, VI³¹ ای دختر - VI³⁰ دختر - VI²⁹ همه - VI²⁸ شماری - IV²⁷

سپه‌بید ز کوه اندر آمد بده
 سواران فرستاد² برنا و پیر 475
 سپه‌را چو آگاهی آمد ز شاه
 بکردان فرستاد کار آگاهان
 بر رفتند پویان⁵ و باز آمدند
 که ایشان همه نامجویند⁶ و شاد
 بر آذند کاندر صطخر اردشیر 480
 چو بشنید شاه این سخن شاد شد⁸
 گزین کرد ازان لشکر نامدار
 کماندار با تیر و ترکش هزار

۱۴

کسی را که نابردنی¹⁰ بد بماند
 چو خورشید شد زرد لشکر براند 485
 چو شب نیم¹¹ بگذشت و¹² تاریک شد
 همه دشت زیشان پر از خفته دید¹³
 چو آمد سپه‌بید ببالین¹⁵ کرد
 بر آهخت¹⁷ شمشیر و¹⁸ اندر نهاد
 همه دشت زیشان سر و دست شد²²
 بی اندازه زیشان گرفتار شد 490

که تا— K, I, IV, VI—⁴ VI—66. 474, 475 оп. ² K—برفتند ³ I, IV—66. 473, 474 оп.
 گشت— K, I, IV, VI—⁸ و زو تخت هم گشت سپر— VI—⁷ کامجویند— VI—⁶ جویان— VI—⁵
 یک— I—¹¹ بودندی— T—¹⁰ و ازتخب من أصحابه ثلاثین ألف فارسی— B—ده— T—سه— I—⁹
 (метр нарушен); بدید— I—¹³ تیره و سپاه و— K; оп.; و— VI, VI—¹² نیمه— IV, VI— نیمه
 بر آویخت— VI—¹⁷ گامزن را— VI—¹⁶ چنین تا بیامد بنزدیک— VI—¹⁵ بود— VI—¹⁴ بود— VI—
 گشت— K, I, IV—²² تاج بر سر— VI—²¹ ز باران خون— K—²⁰ گوانرا— VI—¹⁹ و— VI—¹⁸
 ز روی زمین کشت بر گشت— K, I— بروی زمین کشته بر کشت شد— VI—²³ پر از کشته بود— VI—
 سر پخت گردان همه گشته بود— VI— گشت

شد آوردگه را همه² جای تنگ³
 نمد نامداری بیدان رزمگاه
 زبانها شد از تشنگی جای جای
 که بنشانند آن جنگ و جوش و جلب⁵
 پیامد جهاندار با آن⁷ گروه
 همان اندکی مرد⁸ برنا و پیر⁹
 بران میشی و بز¹⁰ پاسیمانان بدید
 دهانش¹¹ پر از خاک آوردگاه
 همانگه¹² ببردند با آب¹⁴ ماست
 شب تیره خفتان¹⁸ بسرد¹⁹ کشید
 بمالین نهاد آن کیی مغفرش
 سر شاه ایران برآمد ز خواب
 که پدرام²⁰ باد از تو²¹ روز و شبان
 که نه درخور خوابگاه²² تو بود²³
 کز ایدر کجا یابم²⁴ آرامگاه
 نیابی مگر باشدت رهنمای
 چو رفتی پدید آید آرامگاه
 بده²⁶ در یکی نامبردار²⁷ مه²⁸
 ببرد از رمه راهبر²⁹ چند پیر

ز بس کشته و خسته بر دشت¹ جنگ
 جزاز⁴ شاه با خوارمایه سپناه
 ز خورشید تابان وز گرد و خاک
 همانگه درفشوی برآورد شب
 یکی آتشی دید⁶ بر سوی کوه
 سوی آتشی آورد روی اردشیر
 چو تنگ اندرآمد شیمانان بدید
 فرود آمد از باره شاه و سپناه
 ازیشان سبک اردشیر آب خواست
 بماسود¹⁵ و¹⁶ لختی چرید¹⁷ آنچه دید
 ز خفتان شایسته بد بسترش
 سپیده چو برزد ز دریای آب
 پیامد بمالین او سرشیمان
 چه آمد که این جای راه تو بود
 پیرسید زان سرشیمان راه شاه
 چنین داد پاسخ که آباد جای
 از ایدر کنون²⁵ چار فرسنگ راه
 وزان روی پیوسته شده بده
 چو بشنید زان سرشیمان اردشیر

455

460

465

470

بجز VI-چو آن I, IV-⁴ VI-6. on.³ شهنشاه کرده بد-IV همی-K² در روز-IV¹
 این IV-⁷ بود VI-⁶ فاتخذ اللیل جملا و انهمم- B I, IV-6. on.; شور و شغب VI-⁵
 زبانشان K-¹¹ نر-IV میش پر-I¹⁰ VI-6. on.⁹ ابا آنکه بودند-IV⁸ و با او VI-
 به پیش آوردند-IV¹³ یگانه-K, I¹² و قد زال منه العطش- B دهانشان- I, IV, VI
 در- I, IV-¹⁹ چادر-IV¹⁸ بخورد- VI¹⁷ و- J, IV-¹⁶ برآسود- IV, VI¹⁵ همراه- VI¹⁴
 باشد- IV²⁴ K, I, IV-6. on.²³ جا و گاه- J²² بادات- IV²¹ پدرو- VI²⁰ ز سر پر- VI
 CM. ازان ده سبک پیشی او رفت- J²⁷ بهر ده- VI²⁶ ز هر ده- IV²⁵ چنین- IV²⁵
 شاه را- VI²⁹ K-6. стоит после 6. 473.²⁸ 6. 474.

ز دور اردوانرا بدیدد اردشیر
 تنش خسته⁴ تیر و تیره روان⁵
 که رو⁶ دشمن پادشارا⁷ بگیر
 دل بدسگالان پر از بیم کن
 شد آن نامدار از⁹ جهان ناپدید
 چه با اردوان و چه با اردشیر
 سپارد هم آخر¹¹ بخاک نژند
 برو¹² تخمه آرشوی خوار شد
 بزدان فرستاد شاه بلند
 بدام بلا درنیاید و بختند
 سزد گر کنی زمین سخن¹⁴ داستان
 پر از آلت و¹⁵ لشکر و سیم و زر
 بیخشید زان پس¹⁶ همه بر سپاه
 تن اردوانرا ز خون کرد پاک
 بر آیین شاهان یکی دخمه کرد
 ز کافور کرد افسری بر سرش
 ز لشکر هران کس که شد سوی ری²¹
 چنین گفت کای شاه دانش پذیر
 که با فر و برزست و با تاج و گاه
 کجا اردوان گردد کرد آن²⁴ برنج
 هم اندر زمان دختر او²⁶ بخواست

بپیش جهانجوی¹ بردش اسپر
 فرود آمد از باره² شاه اردوان³
 بدژخیم فرمود شاه اردشیر
 بخنجر میانش بدو نیم کن
 پیامد دژآگاه⁸ و فرمان گزید
 چنین است کردار این چرخ پیر
 اگر تا¹⁰ ستاره برآرد بلند
 دو فرزند او هم گرفتار شد
 مر آن هر دورا پای کرده بپند
 دو بد مهر¹³ از رزم بگریختند
 برفتند گریان بهندوستان
 همه رزمگه پر ستام و کمر
 بفرمود تا گرد کردند شاه
 برفت از میان بزرگان سبک
 خروشان بشستش ز خاک¹⁷ نبرد
 بدیما بپوشید خسته برش
 به¹⁸ پیمود آن¹⁹ خاک کاخش²⁰ پیپی
 وزان پس پیامد بر²² اردشیر
 تو فرمان بر و دختر او بخواه
 بدست آیدت افسر²³ و تاج و گنج
 ازو پند بشنید و گفتا رواست²⁵

420

425

430

435

خسته از—VI⁴ تیره روان—VI³ اسپ—K, I, IV, VI² جهانگیر—VI¹ جهاندار—K¹
 با—JI¹⁰ از—JI⁹ بدرگاه—JI⁸ شاه خود را—K⁷ شو—IV⁶ زخم کمان—VI⁵
 مهتر—JI, I, IV, VI¹³ بدو—VI¹² از—K, I, IV¹² مر او—I, IV, VI¹¹ همورا—K¹¹ با—I
 ببردش ز جای—VI¹⁷ پس آن—VI¹⁶ و—K, I, VI¹⁵ یکی—K, I, IV, VI¹⁴
 سوی—VI²³ کس—K, I, IV¹⁹ کس—K²⁰ جایش—IV²⁰ گاهش—VI²¹ 6. on. VI²¹ سوی—K²²
 دخت او—VI²⁶ گفتار خواست—K²⁵ کردش—VI²⁴ گوهر

- هران¹ بد² کز اندیشه بیرون بود³
گمانی نبردیم که از اردشیر
در گنج بگشاد و روزی بداد
ز گیل⁵ و ز دیلم پیامد سپاه
وزان روی لشکر بیآورد شاه
400 ز بس ناله بوق⁷ با کژنای
میان دو لشکر دو پرتاب ماند
خروشان سپاه و درفشان درفش
چهل روز زمین سان همی جنگ بود
405 ز هرگونه بی تنگ شد خوردنی
ز بس¹⁴ کشته شد روی هامون چو کوه
سرانجام ابری برآمد سپاه
یکی باد برخاست از انجمن²⁰
بتوفید²² کوه و بلرزید²³ دشت
410 بترسید زان²⁵ لشکر اردوان
که این کار²⁷ بر اردوان ایزدبست
بروزی کجا سخت شد کارزار
پیامد ز قلب سپاه اردشیر
گرفتار شد در میان اردوان³⁰
415 بدست یکی مرد خرد نام

VI-⁶ کرد VI-⁵ ز کاهش K-⁴ شود VI-³ کسی VI-² به IV-² همان K, IV-¹
K, I, IV, VI-⁹ b. стоит после б. 402. جرنگیدن K, I, IV, VI-⁸ کوس K, VI-⁷ بستند
VI-¹² (метр нарушен). شد VI-¹¹ از I, IV-¹¹ دل و K-¹¹ خواب K, I, IV, VI-¹⁰
VI-¹⁷ سپهر VI-¹⁶ شده K, I, IV, VI-¹⁵ بد K-¹⁴ I-¹³ b. оп. بچنگ آوران بر
VI-²¹ بس هول کن VI-²⁰ با بومهن I, IV-²⁰ بزم را VI-¹⁹ و K, I, IV, VI-¹⁸ оп.
I, IV, VI-²³ کادت منها الجبال تمور موراً B-²² بتوفید K-²² ل بتوفید
I-²⁷ وزان پس شدند یکدل و یکزبان VI-²⁶ پس VI-²⁵ خروشی I-²⁴ بتوفید
K-³¹ اردوان در میان I, IV-³⁰ کجا خاک I, IV-²⁹ بخردان خواستند K, I, IV, VI-²⁸
دبش VI-⁶ و. доб.

سوی آذر¹ رام² خـ...ژاد³ شد
 که باشدش بر نیکوی رهنمای
 درخت بزرگی بر داردش⁵
 عرض پیش او رفت با کدخدای
 ز دادار نیکی دهش یاد کرد
 سوی بهمن اردوان شد بچنگ
 برفتند گردان پرخاشخیر
 همه نیزه و تیغ هندی بکف
 چو جوی⁸ روان خون همی⁹ ریختند
 هوا پرز گرد و زمین پر ز مرد¹⁰
 سپاه سبای اندرآمد بچنگ
 بیامد ز قلب سپاه اردشیر
 که با زور و دل بود و با فرّ و برز¹⁸
 تنش خسته¹⁴ تیر و تیره روان
 ابا ناله بوق و باران تیر
 که بهمن بدو داشت آواز¹⁶ و فخر
 ز هر سو به پیوست بی مر سپاه
 کجا بهمن¹⁸ آگنده بود آن برنج
 بنیرو شد از پارس¹⁹ لشکر براند

375 دل شاه ز اندیشه آزاد شد
 نیایش بسی⁴ کرد پیش خدای
 بهر کار پیروزگر داردش
 وزانچایگه شد بپرده سرای
 سپهر را درم داد و آباد کرد
 چو شد لشکرش⁶ چون دلاور پلنگ
 چو گشتند نزدیک یا یکدگر⁷
 سپاه از دو رویه کشیدند صف
 چو شیران جنگی برآویختند
 بدین گونه تا گشت خورشید زرد
 چو شد چادر چرخ¹¹ پیروزه رنگ
 385 برآمد یکی باد و گردی¹² چو قیر
 بیفگند زیشان فراوان بگرز
 گریزان بشد بهمن اردوان
 پس اندر همی تاخت¹⁵ شاه اردشیر
 390 برین هم نشان تا بشهر صطخر
 ز گیتی چو برخاست آواز شاه
 مر اورا فراوان نمودند¹⁷ گنج
 درمهای آگنده را برفشاند

۱۲

دلش گشت پر بیم²⁰ و تیره روان²¹
 همی گفت با من خداوند پند

چو آگاهی آمد سوی اردوان
 چنین گفت کین راز چرخ بلند 395

همی - K, I, IV, VI-⁴ ز دیدار آن شیردل شاد - VI-³ آرام - K, IV-² و I-¹ دوب.
 ز تنها همی - IV-⁹ رود - VI- آب - K-⁸ یک با دگر - I, IV-⁷ لشکر - K-⁶ VI-⁵ 6. оп.
 که - VI-¹⁸ بیپیشش فراوان ببردند - VI-¹⁷ نپرو - VI-¹⁶ رفت - VI-¹⁵ خسته از - VI-
 ضاقت علیه الأرض - B-²¹ درد - K, VI-²⁰ و JI, VI-¹⁹ دوب. و I-¹⁹ بایک ب

340 هرانکس که بود اندر آن انجمن
 چو آواز بشنید بر پای خاست
 که هر کس که هستیم بابک نژاد
 و دیگر که هستیم ساسانیان
 تن و جان ما سربسر پیش تست
 بدو⁵ گوهر از هر کسی برتری
 بفرمان تو کوه هامون کنیم
 345 چو پاسخ بدانگونه دید⁷ اردشیر
 بران مهتران آفرین گسترید
 بنزدیک دریا یکی شارسستان
 یکی موبدی گفت با اردشیر
 350 سر شهرداری همی نو¹⁰ کنی
 ازان پس کنی رزم با اردوان
 که او از ملوک¹² طوایف بگنج
 چو برداشتی گاه او را ز جای
 چو بشنید گردن فراز اردشیر
 355 چو برزد سر از تیغ کوه آفتاب
 خیر شد بر بهمن اردوان
 نکرد ایچ¹⁹ بر تخت شاهی درنگ

ز شمشیرزن مرد و از¹ رای زن
 همه راز دل باز گفتند² راست
 بدیدار³ و چهر تو گشتیم شاد
 بیندیم کین را کمر بر میان
 غم و شادمانی بکم⁴ پیش تست
 سزد بر تو شاهی و کنداوری⁶
 بتیغ آب دریا همه خون کنیم
 سرش برتر آمد ز ناهید و تیر
 بدل در ز⁸ اندیشه کین گسترید
 پی افگند و شد شارسستان کارستان
 که ای شاه نیک اختر و دل پذیر⁹
 بر¹¹ پارسی باید که بی خو کنی
 که اختر جوانست و خسرو جوان
 فزونست وز¹³ دیدی¹⁴ آزار¹⁵ و¹⁶ رنج
 ندارد کسی زین سپس با تو پای
 سخنه های بایسته¹⁷ و دل پذیر
 بسوی صطخر آمد از پیش آب
 دلش گشت پردرد¹⁸ و تیره روان
 سپاهی پیآورد با²⁰ ساز²¹ جنگ

1 — J, IV, VI — مرد وز — مردم — J — 2 — K, I — و — 3 — K, I, VI — 4 — J — کم و — 5 — J —
 یادگیر — VI — 6 — K, I, IV, VI — شنید — 7 — K, I, VI — ب — 8 — K, I, VI — برانسان شنید — 9 — K, I, VI —
 10 — IV — تو — 11 — VI — پی — 12 — K — شهران — 13 — J, VI — ازو — 14 — J — پیشی — K, I, VI — 15 — J, —
 K, I — آرم — IV — از رزم — 16 — K, I — و — 17 — K, IV, VI — بایسته — 18 — VI — کین — 19 — VI —
 20 — K — پر — 21 — VI — بی مر ب —

که کی برگذشت آن دلاور سوار²
 که ای شاه نیک اختر و پاک‌رای
 بگسسترد شب چادر لاژورد
 پر از گرد و بی‌آب³ گشته دهن
 که چون او⁵ ندیدم پایوان⁶ نگار
 کز⁹ ایدر مگر باز گردی بجای
 که اکنون دگر گونه شد داوری
 ازین تاختن باد مانند¹⁴ بدست
 بنامه بگوی این سخن در بدر
 نماید که او دوشد¹⁶ از غرم شیر¹⁷
 بدانست ک‌آواز او شد کهن¹⁹
 همی داد نیک‌کی دهش را درود

چنین گفت با موبدان نامدار¹
 چنین داد پاسخ بدو رهنمای
 بدانگه که خورشید برگشت زرد
 بدین شهر بگذشت پویان دو تن
 یکی غرم بود از پس⁴ یک سوار
 چنین گفت با اردوان⁷ کدخدای⁸
 سپه¹⁰ سازی و ساز¹¹ جنگ آوری
 که¹² بختش پس پشت او برنشست¹³
 یکی نامه بنویس نزد پسر
 نشانی¹⁵ مگر یابد از اردشیر
 چو بشنید ز اردوان این سخن¹⁸
 بدان شارسستان اندرآمد فرود

305

310

۹

بفرمود تا باز گردد سپاه
 چو شب تیره گشت اندرآمد بری
 که کزی بیاغ²⁰ اندرآورد بر²¹
 کزان سان نجست از کمان ایچ²² تیر
 مگوی این سخن بنا کسی در²³ جهان²⁴

چو شب روز شد بامداد پگاه
 پیامد دو رخساره هم‌رنگ نی
 یکی نامه بنوشت نزد پسر
 چنان شد ز بالین ما اردشیر
 سوی پارس آمد بجویش نهان

315

پی - K⁴ پر خای - VI³ این دو تن پوی پوی - VI² نامجوی - VI¹
 فقال له الوزير - B⁸ بسی نامور - VI⁷ بر ایوان - K, I, IV, VI⁶ کزان سان - VI⁵
 الرأى أن تثنى عنانك فتستعد لقتال أردشير - B باز - II¹¹ پنه - K¹⁰ که - IV⁹
 K¹⁵ باشد - I, IV¹⁴ کنون در پی او نشست - VI درنشست - K, I, IV¹³ چو - VI¹²
 کورا سرآمد زمان - IV¹⁹ این سخن اردوان - IV¹⁸ VI¹⁷ - B. on. اندیشد - K¹⁶ زمانی
 I, IV²³ که نهجد ازان گونه بر هیچ - I هیچ - K, VI²² سر - I, IV, VI²¹ بتاج - VI²⁰
 از مهبان - K²⁴ کسی اندر

که این غرم باری چرا شد دوان
 بشاهی و نیک‌اختری پسر اوست
 که این کار گردد بمایر دراز
 بخورد و برآسود⁵ و آمد دوان
 بپیش‌اندرون اردوان و⁷ وزیر
 نپردخت از تاختن یک زمان
 بروبر ز دشمن نیاید⁸ گزند
 بدید از بلندی یکی آنگیر¹⁰
 که اکنون که با رنج گشتیم¹¹ جفت
 که شد باره و مرد بی تار و پود
 ازان پس بر¹³ آسودگی بگذریم
 بزردی دو رخساره چون آفتاب
 دو مرد جوان دید بر آنگیر
 عنان و¹⁵ رکیبت¹⁶ بیاید بسود
 کنون آب خوردن نیارد بها
 تن خویش را داد بیاید درود
 بگلنار گفت این سخن یاد گیر
 بگردن برآورد رخشان سنان¹⁹
 همی تاخت با رنج²¹ و²² تیره روان
 فلک را به پیمود²³ گیتی فروز
 بسی مردم آمد²⁵ بنزدیک اوی

بدستور گفت آن زمان اردوان
 چنین داد پاسخ که آن فر اوست
 گر این¹ غرم دریابد² اورا متاز³
 فرود آمد آنجایگه⁴ اردوان
 همی تاختند از پس⁶ اردشیر
 جوان با کنیزی⁹ چو باد دمان
 کرا یار باشد سپهر بلند
 ازان تاختن رنجه شد⁹ اردشیر
 جوانمرد پویان بگلنار گفت
 بیاید بدین چشمه آمد فرود
 بماشیم بر آب و¹² چیزی خوریم
 چو هر دو رسیدند نزدیک آب
 همی خواست کاید¹⁴ فرود اردشیر
 جوانان باآواز گفتند زود
 که رستی ز کام و دم ازدها
 نیاید که آیی بخوردن فرود
 چو از پندگوی آن¹⁷ شنید اردشیر
 رکیبتش¹⁸ گران شد سبک شد عنان
 پس اندر چو باد دمان²⁰ اردوان
 بدانگه که بگذشت نیمی ز روز
 یکی شارستان²⁴ دید با رنگ و بوی

پی - K, VI - ⁶ بیاسود - VI - ⁵ از جایگه - K - ⁴ نیاز - VI - ³ ماند - K - ² از - K - ¹
 7 Л - оп. 8 K - شمشیر نیاید - K - ⁹ گشت - K, I, IV - ¹⁰ 285-288 гапло-
 графия: А 285 - В 288. ¹¹ VI - گشتیم با رنج - VI - ¹² و بر آب - VI - ¹³ با - VI - ¹⁴ K, I, IV,
 VI - ¹⁵ آمد - K - ¹⁶ K - ¹⁷ VI - چو پند جوانان - VI - ¹⁸ K, IV -
 VI - ¹⁹ K - ²⁰ K - ²¹ VI - ²² I - ²³ VI - همواره - IV - هموار و - I - ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴²

۸

نمودی شب و روز روشن روان
مگر چهر^۱ گلنار دیدی بفال
بدیما سر^۲ گاهش آراستن
برآشفست و پیچان شد از کین اوی
بیاراسته تخت و تاج^۳ و سرای^۴
بیامد بر نامور شهریار
هر انکس کجا مهتر کشورند
که گلنار چون راه^۵ و آیین نگاه^۶
که داند بدین داستان دین^۷ من
که رفتست بیگانه دوش اردشیر
که بد^{۱۰} باره نامبردار شاه
که گنجور او رفت با اردشیر
برآشفست و زود اندرآمد بپای^{۱۲}
تو گفستی همی باره آتش سپرد
بسی اندرو^{۱۴} مردم و چارپای
شنیدی شما بانگ^{۱۵} نعل ستور
دو تن بر دو باره درآمد^{۱۸} بدشت^{۱۹}
یکی باره خنگ و دیگر سپاه
چو اسپی^{۲۴} همی برپراگند خاک

چنان بد که بی ماه روی اردوان
ز دیما نبرداشتی دوش و یال
چو آمدش هنگام برخاستن
کنیزک نیامد بمالین اوی
بدربر سپاه ایستاده بپای
ز درگاه برخاست سالار بار
بدو گفت گردنکشان بر درند
پرستندگانرا چنین گفت شاه
ندارد نیاید بمالین من
بیامد هم انگا مهتر^۸ دبیر
وز آخر بمردست خنگ و سپاه^۹
هم انگاه شد^{۱۱} شاهرا دلپذیر
دل مرد جنگی برآمد ز جای
سواران جنگی فراوان^{۱۳} بمرد
بره بر یکی نامور دید جای
بپرسید زیشان که شبگیر هور
یکی گفت زیشان^{۱۶} که اندرگذشت^{۱۷}
همی^{۲۰} برگزشتند پویان^{۲۱} براه
بد^{۲۲} سواران^{۲۳} یکی غرم پای

265

270

275

280

IV-^۶ رسم VI-^۵ VI-^۴ 6. оп. VI-^۳ تاج و تخت K-^۳ و LI, VI-^۲ доб, و VI-^۱ روی
ابا خود نمردست VI-^۹ بهمن K-^۸ کین VI-^۷ 269 оп. K-^۶ چون دید آیین و راه
بمالای زود [اسپی IV-] K, I, IV, VI-^{۱۲} هم آنکه بید VI-^{۱۱} بجز VI-^{۱۰} خیل و سپاه
شنیدید آواز VI-^{۱۵} بدودر بسی VI-^{۱۴} فراوان سواران جنگی IV-^{۱۳} اندرآورد پای
IV-^{۱۹} اسپی اندرآمد K, I, IV, VI-^{۱۸} ایدر گذشت IV-^{۱۷} بره بر گذشت I-^{۱۷} کاپدر I-^{۱۶}
دو تن K, I, IV, VI-^{۲۰} 279; B-порядок перевода-по тексту. VI-^{۲۳} سواران
گوران VI-^{۲۱} اسپان IV-^{۲۴} ز دنبال ایشان VI-^{۲۳} بدیدم K-^{۲۲} بر ما VI-^{۲۱}

ز ری سوی شهر دلیران شوم
 گر ایدر بماشی¹ بنزدیک شاه
 همان بر سر کشور افسر شوی
 نباشم² جدا از³ تو تا زندهام
 فروریخت از دیدگان آب زرد
 که فردا⁴ بماید شدن ناگزیر
 یکف بر نهاده تن و جان خویش
 بغم اندرآمد شیب لژورد
 ز هر گوهری⁵ جستن آغاز کرد
 ز دینار چندانک بودش بکار
 بدان خانه بنهاد گوهر ز⁶ دست⁷
 بخفت اردوان جای شد بی گروه
 بیاورد گوهر بر اردشیر
 نگهبان اسپان همه خفته⁸ مست
 که وی خواست⁹ رفتن همی ناگزیر¹⁰
 بر آخر چنان بود در¹¹ زیر¹² زین¹³
 همان گوهر و سرخ دینار دید
 بزد بر سر تازی اسپان لگام
 یکی تیغ زهرآبداده بدست
 نشستند و رفتند¹⁴ یکبارگی
 همی رفت شادان دل¹⁵ و راهجوی

بدو گفت گر من بایران شوم
 تو با من سگالی که آبی برآه
 اگر با من آیی توانگر شوی
 چنین داد پاسخ که من بندهام
 همی گفت با¹⁶ لب پر از بادسرد
 چنین گفت با ماهروی اردشیر
 کنیزک بیامد بایوان خویش
 چو شد روی گیتی ز خورشید زرد
 کنیزک در گنجها باز کرد
 ز یاقوت وز گوهر شاهوار
 بیامد بجایی¹⁷ که بودش نشست
 همی بود تا شب برآمد ز کوه
 از ایوان بیامد¹⁸ بکردار قیر
 جهانجوی را دید جامی بدست
 کجا¹⁹ مستشان کرده بود اردشیر
 دو اسپ گرانمایه کرده²⁰ گزین²¹
 جهانجوی چون روی گلنار دید
 هم اندر زمان پیش بنهاد جام
 بپوشید خفتان و خود برنشست
 همان ماهرخ بر دگر بارگی
 از ایوان سوی پارس بنهاد روی

245

250

255

260

VI-⁶ کز ایدر- VI-⁵ و یک- JI-⁴ جز آن- K-³ نگردم- VI-² بمانی- VI-¹
 VI-¹² کرده- VI-¹¹ پایوان- VI-¹⁰ VI-⁶. op. ⁹ I, IV-⁸ بجایی بیامد- K-⁷ گونهُ
 IV-¹⁶ (нет рифмы); JI-¹⁶ کردش- K-¹⁵ خواستست- VI-¹³ همه
 چنان چون سزاوار باشد- K-¹⁸ چران همچنان- I, IV-¹⁷ کردند (нет рифмы).
 روشن دل- K-²¹ نشست و برفتند- K, I, IV, VI-²⁰ فأسرج فرسین اشهب- B-¹⁹ VI-⁶. op.;

همان نیز تا¹ گذردش روزگار
 فرستادشان نزد گلنار شاه
 سه روز اندر آن کار شد روزگار 225
 چو گنجور بشنید آوازشان
 سیم⁷ روز تا شب گذشته سه پاسی
 پسر از آرزو دل لبان پسر ز باد
 چهارم بشد مرد روشن روان
 برفتند با زیجه‌ها بر کنار 230
 بگفتند راز سپهر بلند
 کزین پس کنون تا نه¹³ بس روزگار
 که بگریزد از مهتری کهتری
 وزان پس شود¹⁴ شهریاری¹⁵ بلند
 دل نامور مهتر¹⁷ نیک بخت 235

V

چو شد روی کشور بکردار قیصر
 چو دریا برآشفقت مرد جوان
 کنیزک بگفت آنچه¹⁸ روشن روان
 سخن چون ز گلنار زان سان شنید
 دل مرد برنا شد از ماه²¹ تیز 240

و- I⁵ گفتش- IV, VI⁴ اختر- VI کرد طالع سه- K³ کرد و- J² با- K, IV¹
 VI- هم از- K¹⁰ بر- K, IV, VI⁹ I-6. op.⁸ سه- K, IV, VI⁷ نرم گفتارشان- VI⁶
 سه- VI¹³ جهاندار و نیک اختر و سودمند- IV¹² (метр нарушен). چرا- VI¹¹ که از
 VI-¹⁷ جهانرا بگیرد بخت کمند- IV¹⁶ شهریاری- IV, VI¹⁵ بود- VI¹⁴ فی هذا القرب- B
 VI-²⁰ نامور- K¹⁹ آنک- K¹⁸ خسرو
 کنیزک ز گفت ستاره شمر * همی یاد کرد این شگفتی نگر
 فرو- IV²¹ فزون- K, I, VI²² گفته- VI²¹

گره زد برو چند و بمسود دست²
 همی داد نیکوی دهش را درود
 پر از گوهر و بوی⁴ مشک⁵ و⁶ عیبیر
 چو بیدار شد تنگ در بر گرفت
 بدان موی⁷ و آن روی⁸ و آن رنگ و بوی⁹
 که پرغم دلهر را بیاراستی
 ز¹⁰ گیتی بیدار تو زنده ام¹¹
 که از من بود شاد و¹³ روشن روان¹⁴
 دل و جان بمهر تو آگنده ام¹⁵
 درفشان کنم روز¹⁶ تارپک تو
 شکست اندر آمد بآموزگار
 سرای کهن دیگری را سپرد
 پر از غم شد و¹⁹ تیره²⁰ گشتش روان²¹
 سپهبد بمهتر پسر داد پاری
 ز درگاه لشکر بهامون برند
 ازان پیر²² روشن دل و²³ دستگیر²⁴
 وزان آگهی رای²⁵ دیگر گرفت
 بهر²⁶ سو همی²⁷ جست راه گریز
 ز اخترش ناسان روشن روان
 همی باز جست اختر و راه خویش

کمندی بران کنگره بر¹ بمست
 بگستاخی از باره آمد فرود
 پیامد³ خرامان بر اردشیر 205
 ز بالین دیبا سرش برگرفت
 ننگه کرد برنا بران خوب روی
 بدان ماه گفت از کجا خاستی
 چنین داد پاسخ که من بنده ام
 دلارام¹² گنجور شاه اردوان 210
 کنون گر پذیری ترا بنده ام
 پیام چو خواهی بنزدیک تو
 چو لختی برآمد برین روزگار
 جهان دیده¹⁷ بیدار بابک¹⁸ بمرد
 چو آگاهی آمد سوی اردوان 215
 گرفتند هر مهتری یاد پاری
 بفرمود تا کوس بیرون برند
 جهان تیره شد بر دل اردشیر
 دل از لشکر اردوان برگرفت
 که از درد او بد دلش پرستیز 220
 ازان پس چنان بد که شاه اردوان
 بیاورد²⁸ چندی بدرگاه خویش

و 4 Л, IV—доб. 1 K, I, IV, VI—چو آمد 2 VI—б. оп. 3 K, I, IV, VI—کنگر اندر—I, IV—در 1
 روی—VI—9 موی—K, VI—8 بوی—VI—روی—K—7 مشک و بوی—K—6 مشک و عود—VI—5
 10 I, IV—پ 11 VI—همانا بپیشست سر افگنده ام—VI—11 12 K—доб. و 13 K—شاه—14 VI—
 نیبودند باهم زمانسی دراز * پس انگه سوی کاخ شد شاه باز
 15 I—66. 210, 211 оп. 16 VI—شود جان—17 IV—جهاندار—18 K—پس انگه—19 IV—оп.
 (метр нарушен). 20 I—تیز—21 VI—б. стоит после б. 216. 22 Л—تیره—23 K, I, IV—оп.
 24 VI—بر آورد—28 VI—گوشه می—K—27 ز هر—VI—26 جای—K—25 روشن روان یادگیر—VI—24

- 185 که ای کم¹ خرد نورسیده² جوان
چرا تاختی پیشش فرزند اوی
نکردی بتو دشمنی ار⁴ بدی
کنون کام و خشنودی او بچوی
ز دینار لغتی فرستادمت
190 هرانگه که این مایه بردی بکار
تگاور هیون¹⁰ جهاندیده پیر
چو آن نامه برخواند خرسند گشت¹²
بگسترد هرگونه گستردهای
بنزدیک اسپان¹⁸ سرایی گزید
195 شب و روز خوردن بدی کار اوی

۶

- یکمی کاخ بود اردوانرا بلند
که گلنار²⁰ بد نام آن ماه روی
بر اردوان همچو دستور بود
برو بر گرامی تر از جان بدی
200 چنان بد که روزی برآمد بمام
نگه کرد خندان لب اردشیر
همی بود تا روز تاریک شد
- بکاخ اندرون بندهای ارجمند¹⁹
نگاری پر از گوهر و رنگ و بوی
بران²¹ خواسته نیز گنجور بود
بدیدار او شاد و خندان بدی
دلش گشت زان خرمی²² شادکام
جوان در دل ماه شد²³ جایگیر
همانا بشب²⁴ روز²⁵ نزدیک شد

¹ K, I, IV-آن ² VI-این ³ K, I, IV-آن ⁴ K, I, IV-آن ⁵ K, I, IV-66. ⁶ VI-66. ⁷ فرزند-⁸ L- ⁹ K, VI- ¹⁰ ز نابخردی- ¹¹ خود-¹² K- ¹³ خود [تو-] کرده-¹⁴ IV, VI- ¹⁵ 189, 190 op. ¹⁶ K- ¹⁷ دلتنگ شد-¹⁸ VI- ¹⁹ K- ²⁰ هیون با-²¹ IV- ²² پیش-²³ K- ²⁴ I, IV, VI- ²⁵ دمان ²⁶ K- ²⁷ هر رنگ و نیرنگ-²⁸ VI- ²⁹ نیکی ³⁰ IV- ³¹ کیبار-³² VI- ³³ کلباد-³⁴ IV- ³⁵ (рифما?) ³⁶ برده انجمن-³⁷ VI- ³⁸ K- ³⁹ ب. 194. ⁴⁰ رود-⁴¹ VI- ⁴² ایشان ⁴³ K- ⁴⁴ و-⁴⁵ K- ⁴⁶ شب-⁴⁷ I, IV- ⁴⁸ شده-⁴⁹ K- ⁵⁰ راه-⁵¹ IV- ⁵² ب-⁵³ JI- ⁵⁴ پر-⁵⁵ L- ⁵⁶ ب-⁵⁷ JI- ⁵⁸ جلنار-

که با دصت آنکس هنر³ باد جفت⁴
 که این گور را من فگندم بتیر
 همان جفت را نیز جویندهام
 که دشتی⁷ فراخست و هم گور و تیر⁸
 دروغ از گناهست بر سرکشان
 یکی بانگ برزد بمرد جوان
 که پروردن آیین و راه منست
 چرا برد باید همی با سپاه
 بلندی گزینی و کنداوری
 هم¹³ آنجایگه بر¹⁴ سرایی¹⁵ گزین
 بهر کار¹⁷ با هر کسی یار باش
 بر آخر اسپ شد ناگزیر¹⁹
 پر از غم دل و سر پر از کیمیا
 که درد تنش باد و رنج روان
 کجا²¹ اردوان²² از چه آشفته بود
 نکرد آن سخن نیز²³ بر کسی پدید
 بیاورد دینار چندی ز²⁴ گنج
 هیونی برافگند²⁵ گرد²⁶ و²⁷ سوار
 یکی نامه فرمود زی²⁸ اردشیر

بدید آن¹ یکی گور افگنده² گفت
 چنین داد پاسخ بشاه اردشیر
 پسر گفت کین را⁵ من افگندهام
 چنین داد پاسخ بدو⁶ اردشیر
 یکی دیگر افگن برین هم نشان
 پر از خشم شد زان جوان⁹ اردوان
 بدو گفت شاه¹⁰ آیین¹¹ گناه منست
 ترا خود بیمز و¹² بنخچیرگاه
 بدان تا ز فرزند من بگذری
 برو تازی اسپان مارا بمین
 بران آخر اسپ¹⁶ سالار باش
 پیامد پر از آب چشم¹⁸ اردشیر
 یکی نامه بنوشست پیش²⁰ نیا
 که مارا چه پیش آمد از اردوان
 همه یاد کرد آن کجا رفته بود
 چو آن نامه نزدیک بابک رسید
 دلش گشت زان کار پردرد و رنج
 فرستاد نزدیک او ده هزار
 بفرمود تا پیش او شد دبیر

170

175

180

¹ K, I, IV, VI — کالگند — VI بگند — I افگند و — K, IV ² بتیری — K, I, IV, VI ³
 نه کین — VI نی این — I ⁵ فرأی النشابفة فأعجبتہ الرمیة فسأل عن رامیہا — B ⁴ روان
 إن هذه الصحراء ملأی من الیبعافیر — B شیر — VI ⁸ دشت — K ⁷ گفت زان پس بشاه — L ⁶
 بیارم — K ¹² این هم — K ¹¹ قند گفت — I, IV, VI ¹⁰ ز اردشیر — VI سخن — I, IV ⁹ پسر — K ⁹
 رخ — VI ¹⁸ جای — K ¹⁷ بدان آخر اسپان — K ¹⁶ سواری — I ¹⁵ در — VI ¹⁴ بر — VI ¹³
 I, IV, ²⁰ K سوی — K ²⁰ بران آخر تازی اسپان چو [به — K] تیر [پیر — I, IV] — K, I, IV, VI ¹⁹
 آنچه — VI هیچ — K, I, IV ²³ که شاه جهان — VI ²² که شاه — I, IV ²¹ که با — K ²¹ نزد — VI
 بنوشت با — VI ²⁸ مردی — I, IV, VI ²⁷ مرد — K ²⁶ و — I — ²⁵ Dob. چندی ز دینار — I, IV ²⁴

بنزدیکی تخت بنساختنش
 فرستاد هرگونه‌یی خوردنی
 150 ابا¹ نامداران بیامد جوان
 چو کرسی نهاد از بر چرخ² شید
 پرستنده‌یی³ پیش خواند اردشیر
 فرستاد نزدیک شاه اردوان
 بدید اردوان و⁵ پسند آمدش
 155 پسروار⁶ خسرو⁷ همی داشتش
 بمی خوردن و خوان⁹ و¹⁰ نغچیرگاه
 همی داشتش همچو فرزند¹² خویش
 چنان بد که روزی بنغچیرگاه
 همی راند با اردوان اردشیر
 160 پسر بود شاه¹⁸ اردوانرا چهار
 بهامون پدید آمد از دور گور
 همه²⁰ بادپایان برانگیختند
 همی ساخت پیش اندرون اردشیر
 بزد بر سرون²⁶ یکی گور زر
 165 بیامد هم اندر زمان اردوان

با یکی - VI⁴ پرستنده‌را - VI³ تخت - K, I, IV, VI² خود و - K, I, IV, VI¹
 خواب - JI, VI⁹ بگذاشتش - IV⁸ مهتر - K, I, IV, VI⁷ سزاوار - VI⁶ آن - I, IV⁵
 و لا یکاد یصبر عنه - B نرفتی [نبودی - VI] بجز با جوانمرد شاه - K, I, IV, VI¹¹ و - IV¹⁰
 فاتفق یوما مع - B¹⁶ یوز و - IV¹⁵ فرزند - K, I, IV¹⁴ پیوند - K, I, IV¹²
 همان - IV²⁰ مر - VI¹⁸ جوانمرد شاه‌را - I¹⁷ اردوان فی الصید
 چو شد تنگ بر گور - IV²⁴ در پیش - VI²³ خون - VI²² خاک - VI²¹ عود - IV²¹
 K-вместо бб. 159-163 гаплография: ²⁵ بگشاد
 همی راند با اردوان اردشیر * چو نزدیک شد در کمان راند تیر
 سرین - VI²⁶

- شنیدم که فرزند تو اردشیر
 130 چو نامه بخوانی هم اندر زمان
 ز بایسته ها بی نیازش کنم
 چو باشد بنزدیک فرزند² ما
 چو آن نامه شاه بابک بخواند
 بفرمود تا پیش او شد دبیر
 135 بدو گفت کاین نامه اردوان
 من اینک یکی نامه نزدیک شاه
 بگویم که اینک دل و دیده را
 فرستادم⁸ و دادمش نیز پند
 تو آن کن که از رسم شاهان سزد
 140 در گنج بگشاد بابک چو باد
 ز¹¹ زرین ستام و ز گویال و تیغ
 ز دینار و دیبا و اسپی¹² و رمی
 بیاورد و بنهاد پیش جوان
 بسی هدیه ها نیز با اردشیر¹⁴
 145 ز¹⁷ پیش نیا کودی نیک پی

۵

- چو آمد بنزدیک¹⁹ بارگاه
 جوانرا بمهر اردوان پیش خواند
 بگفتند با شاه زان بارخواه²⁰
 ز بابک سخنها فراوان براند²¹

بگویم که او نیز فرزند- VI⁴ بگوئیم- IV³ پیوند- VI² سوارست و- I, IV, K¹
 فرستادمش- K⁸ دلیر و جوان و- K⁷ جهان- VI همان- K⁶ خون ز- VI, IV, K⁵
 و- VI, IV, K¹² و- VI¹¹ بد- VI⁹ که او را رسد هیچ بد- VI⁹ چه ارزان هر گوهری- K¹⁰
 دینار و دیبا- I, IV, K¹⁵ پیش جوان- VI¹⁴ همان آلت حرب و تاج گوان- I, IV¹³
 بنزدیک آن- VI¹⁹ بنزدیک- IV¹⁸ به- K¹⁷ بیاورد و بنهاد پس اردوان- VI¹⁶
 بارخواه- K²¹ ب. س. K²¹

یکی بااره² با آلت خسروی¹
 همی باش تا خلعت آرند نو
 ازان سرشیمانان³ سرش بر فراخت
 غلام و پرستنده بر پای کرد
 هم از⁵ خواسته بی نیازی داد
 پسندیده و افسر⁶ خویش را

بیاورد پس جامه⁴ پهلوئی¹
 بدو گفت بابک بگرمایه شو
 یکی کاخ پرمایه اورا بساخت
 چو اورا بران کاخ بر⁴ جای کرد
 بهر آلتی سرفرازیش داد
 بدو داد پس دختر خویش را

115

۴

یکی کودک آمد چو تابنده مهر
 فزاینده¹¹ و فرخ و دلپذیر¹²
 نیما شد¹⁸ بدیدار¹⁴ او شادکام
 برآمد برین روزگاری¹⁷ دراز
 همی خواندش بابکان اردشیر²⁰
 هنر نیز بر گوهرش بر فرزند
 که²⁴ گفتی همی زو فرزند²⁵ سپهر
 ز فرهنگ وز دانش آن جوان
 بنامید ماند همی روز بزم
 سوی بابک نامور²⁶ پهلووان
 سخن گوی²⁹ و بانام و پاکیزه رای³⁰

چو نه ماه بگذشت بر⁷ ماه چهر⁸
 بماننده⁹ نامدار¹⁰ اردشیر
 همان اردشیرش پدر کرد نام
 همی پروریدش بمرب¹⁵ بنماز¹⁶
 مر اورا کنون¹⁸ مردم تیزویر¹⁹
 بیاموختندش هنر هرچ بود
 چنان شد بدیدار²¹ فرهنگ²² و²³ چهر
 پس آگاهی آمد سوی اردوان
 که شیر ژبانست هنگام رزم
 یکی نامه بنوشست پس اردوان
 که ای مرد بادانشی و²⁷ رهنمای²⁸

120

125

بکاخ اندرون VI-در I, IV-⁴ شمانی- K, I, IV-³ اسپ- K, I, IV, VI-² وان- K-¹
⁸ I, IV, ازین IV-ازان K, I, VI-⁷ پسندیده [پرسندنده- K] اختر- K, VI-⁶ ز هر- VI-⁵
¹³ K, I, یادگیر- VI-¹² فرازنده- K-¹¹ شاه بد- K-¹⁰ همانده- I, IV-⁹ خوب چهر- VI-
 نیز روزی- I-¹⁷ نیاز- K, I, IV, VI-¹⁶ بدرج- J-¹⁵ بمود او ز دیدار- VI-¹⁴ که باشد- IV-
 و هو الذی یقال له- B- VI-⁶. on.; J-²⁰ یادگیر- K-¹⁹ همان- I-¹⁸ روزگار- IV, VI-
 VI-²⁵ تو- K-²⁴ و on. K-²³ بفرهنگ و دیدار- K, I, IV-²² و on. VI-²¹ اردشیر بابکان
 VI-²⁹ پاک رای- K, I, IV, VI-²⁸ و on. I, IV, VI-²⁷ نامور بابک- K, VI-²⁶ بر فرودی
 پاکیزه و رهنمای- I, VI-³⁰ پرچار پای- K-³⁰ خردمند

بایوان بابک شدند انجمن
 چو بابک سخن برگشاد از نهفت
 پیراندیشه شد زان سخن رهنمای
 سرانجام گفت ای سرافراز شاه
 کسی را که بینند زین⁵ سان⁶ بخواب
 95 و⁷ ایدونک این خواب زو بگذرد
 چو بابک شنید این سخن⁹ گشت شاد
 بفرمود تا سرشیمان از رمه
 بیامد شبان پیش او با گلیم¹⁰
 100 بپردخت بابک¹⁴ ز پیگانه جای
 ز¹⁸ ساسان بپرسید و بنواختش
 بپرسیدش از گوهر و از نژاد
 ازان پس بدو گفت کای شهریار
 بگوید¹⁸ ز گوهر همه هرچ هست
 105 که با من نسازی بدی در جهان
 چو بشنید بابک زبان برگشاد
 که بر تو نسازم بچیزی²¹ گزند
 بمابک چنین گفت زان پس²² جوان
 نیمیره جهاندار شاه اردشیر
 110 سرافراز پور یل اسفندیار
 چو بشنید بابک فروریخت آب

دو گوشش ب- VI⁴ بدو- K, I, IV³ فرزانه- K, IV, VI² و I-IV¹ -доб.
 VI⁸ گر- K, I, IV, VI⁷ کزین گونه دیدی- VI⁶ دیدی تو زین [ازین] IV- K, I, IV⁵
 - K, I, IV¹¹ فی عبائه- B گویا حکیم- J¹⁰ چو پاسخ چنین یافت زو- VI⁹ در
 VI¹⁵ آنکه- VI¹⁴ بر دو نیم- IV پر ز نیم- K, I¹³ و دل دو- VI¹² پشمین و
 آشکارا- K, I²⁰ در- VI¹⁹ بگویم- K, I, IV, VI¹⁸ اگر تو- K¹⁷ ب- J¹⁶ کنخدای
 K, I, IV²⁵ شیرگیر- VI²⁴ خواند- I, IV, VI²³ پس آن- VI²² ز چیزی- VI²¹
 اندر- VI

سر بخت¹ ایرانیان گشته دید
 بدم بلا در نیواویخت² اوی
 ز ساسان یکی کودکی ماند خرد
 همی نام ساسانش کزدی پدر
 همه ساله⁵ با⁶ رنج و کار⁷ گران⁸
 بدشت اندرون¹⁰ سرشیمانرا بدید
 که ایدر گذارد بید روزگار
 همی داشت با رنج روز و شبان
 شبان سرشیمان گشت بر گوسفند¹⁴
 پر از غم دل و تن پر از رنج و درد¹⁵
 چنان دید روشنی روانش بخواب¹⁸
 یکی تیغ هندی گرفته بدست
 برو²⁰ آفرین کرد و بردش نماز
 دل تیغ²² از غم پیپیراستی
 همی بود با مغزش اندیشه جفت
 سه آتش²⁴ بمردی فروزان بدست
 فروزان بکردار گردان سپهر
 بهر آتشی عود سوزان بدی²⁷
 روان²⁸ و دلش پر ز²⁹ تیمار³⁰ شد
 بهر دانشی بر³¹ توانا بدند

پدر را بران گونه چون گشته دید
 ازان لشکر روم بگریخت اوی
 بهندوستان در بزاری بمر
 بدین هم نشان تا چهارم³ پسر
 شبانان بدندی و گر⁴ ساربان
 چو کهتر پسر سوی⁹ بابک رسید
 بدو گفت مزدورت آید بکار
 بپذیرفت¹¹ بدبخت را سرشیمان
 چو شد کارگر مرد و¹² آمد پسند¹³
 دران روزگاری همی بود مرد
 شبی خفته بد بابک رود¹⁶ یاب¹⁷ (؟)
 که ساسان به پیل¹⁹ زبان برنشست
 هر انکس که آمد بر او فراز
 زمین را²¹ بخوبی بیاراستی
 بدیگر شب اندر²³ چو بابک بخفت
 چنان دید در خواب کاتش پرست
 چو آزرگشپ و چو خراد و²⁵ مهر
 همه پیش ساسان فروزان بدی²⁶
 سر بابک از خواب بیدار شد
 هر انکس که در خواب دانا بدند

75

80

85

90

1 IV, VI - تخت 2 K, I - بر نیواویخت 3 IV - به پنجم 4 J - رنج در کاروان - K 8 بار - I, IV 7 از - I, IV 6 رنجه - I, IV - رنج - K 5 و گه - VI دگر
 9 VI - هر دو - IV مردم - J 12 پذیرفت - VI 11 آمد و - K, I, IV, VI 10 (؟) برد - VI 9
 14 IV, VI - زود - 16 K, I, IV, VI - 6. on. 15 شد همی سر بسر - VI 14 کار مزدور و آمد بسر
 17 VI - زبانا - VI زمی را - I 21 همی - K 20 بیپیلی - I 19 همان - I 18 سرشیمان - I 17
 بدند - VI شدی - J 26 و - J, K, VI 25 مجمر - J 24 شبی دیگر آمد - VI 23 پیپر
 به تعبیر کردن - VI 31 آزار - IV بازار - K, VI 30 تیمز - VI 29 زبان - K 28 بدند - VI 27

تو^۳ گفتی که اندر زمین^۴ شاه نیست
 برآسود یک چند روی زمین
 که تا روم آباد ماند بجای^۶
 دگر گرد شاپور خسرو نژاد^۸
 چو بیژن که بود از نژاد کیان^{۱۱}
 چو آرش^{۱۲} که بد نامدار سترگ
 خردمند و بارای^{۱۵} و روشن روان
 بیخشید گنجی بارزانیان
 که از میشی بگسست چنگال گرگ
 که داننده خواندش مرز مهان
 که تئین^{۱۸} خروشان بد از شست اوی
 بگوید جهاندار^{۱۹} تاربخشان
 نه در نامه خسروان دیده‌ام
 بیفگند رای^{۲۱} میان مهان^{۲۲}
 بماند^{۲۴} مران^{۲۵} کشور آباد و شاد
 چنین آورد دانش شاه^{۲۶} بار^{۲۷}

برین^۱ گونه بگذشت سالی^۲ دو بیست
 نکردند^۵ یاد این ازان آن ازین
 سکندر سگالید زمین گونه رای
 نخست اشک^۷ بود از نژاد قباد
 ز یک^۹ دست گودرز^{۱۰} اشکانیان
 چو نرسی و چون اورمزد بزرگ
 چو زو^{۱۸} بگذری نامدار^{۱۴} اردوان
 چو بنشست بهرام ز اشکانیان
 ورا خواندند اردوان بزرگ
 ورا بود شیراز تا^{۱۸} اصفهان^{۱۷}
 باصطخر بد بابک از دست اوی
 چو کوتاه شد شاخ و هم بیخشان
 کزیشان^{۲۰} جزاز نام نشنیده‌ام
 سکندر چو نومید گشت از جهان
 بدان تا^{۲۳} نگیرد کس از روم یاد
 چو دانا بود بر زمین شهریار

55

60

65

۳

همه دوده را روز برگشته شد
 خردمند و جنگی و سامان بنام

چو دارا برزم اندرون کشته شد
 پسر بد مر او را یکی شاد کام

70

1 K, I, IV, VI— ازین 2 VI— سال 3 VI— که 4 I— جهان 5 VI— نمی کرد 6 K— 66.
 54, 55 стоят перед б. 47. 7 VI— آنکه 8 VI— نژاد 9 K— دگر 10 J—
 دم خسرو— B— ارجس— I— خسرو— K 12 VI— 6. оп. 11 VI— 6. оп. و یلیه ساپور دم جودرز— B و
 و پارس— I, IV, 17 و نیز— VI— با— K 16 داد— VI— یارا— IV 15 خسرو— K, I, IV 14 کزو— VI 13
 K— 21 ازیشان— K, I, IV 20 بگوید جهان دیده— IV 19 گیتی— K 18 اصفهان [و صبهان— I]
 یکی— K, VI 25 بماندی— VI 24 کزان پس— K, VI 23 پی افگند راهی
 22 VI— 66. 63—66 оп. 26 K— پای 27 K— 66. 66—68 стоят после б. 46; I, IV— 66. 66—68 оп.

فرییدن فرخ ستایشش ببرد
 سخن مانند اندر جهان یادگار
 ستایشش نبرد آنک بیداد بود²
 گسسته شود در⁴ جهان⁵ کام اوی⁶ 40
 ازین نامه شاه دشمن گداز
 همه مردم از خانها شد بدشت
 که جاوید بادا⁹ سر تاج دار
 ز¹¹ گیتی مبیناد جز کام خویش
 همان دوده و لشکر و کشورش 45

۲

کنون ای سراینده فرتوت مرد
 چه گفت اندر آن نامه راستان¹⁴
 پس از روزگار سکندر جهان
 چنین گفت¹⁹ داننده²⁰ دهقان²¹ چاچ
 بزرگان که از تخم آرش بدند 50
 بگیتی²⁴ بهر گوشه‌پی بر یکی
 چو بر تختشان شاد بنشانند

K-⁵ شد اندر-VI⁴ دلش را ز تخت-VI³ کرد-VI² K-¹ б. стоит после б. 34.
 VI¹⁰ یاد آن-K⁹ درگذشت-VI⁸ با تخت و-K⁷ مشان-K⁶ شد از تاجها
 K-¹¹ کشور و K-¹³ доб.: VI-¹² б. оп. K-¹² پ-K¹¹

سکندر چو نومید گشت از جهان * پی افگند راهی میان مهان
 کزان پس نگیرد کس از روم یاد * بماند یکی کشور آباد و شاد
 چو دانا بود بر زمین شهریار * چنین آورد دانش پاک بار
 K-¹⁶ K-¹⁶ VI-⁶ б. оп. راستان-IV¹⁵ باستان-IV¹⁴ K-¹⁴ B-¹⁴ переводит кратко. I, IV-⁶⁶. 1-46. оп.;
 پاینده-I¹ تابنده-K²⁰ خواند-K¹⁹ جهان-IV¹ نهان-K, I, VI¹⁸ خرّم-K, I, IV, VI¹⁷
 K, I²⁴ و تاج-K, I²³ بدانگه که سپر آمد از-K²² دهقان تابنده-IV²¹ گوینده-VI²¹
 ز گیتی-IV, VI

- 15 همیدون سپهدار او شاد باد
چنین تا بپایست گردان سپهر
پدر بر پدر بر پسر بر پسر
گذشته ز شوال ده با چهار
کزین⁵ مزده دادیم⁶ رسم⁷ خراج
20 که سالی خراجی نخواهند بیش
بدین عهد نوشین روان تازه شد⁸
چو آمد ببران روزگاری دراز
به بینی بدین¹² داد¹³ و نیکی¹⁴ گمان
که هرگز نگردد کهن بر¹⁵ پرش¹⁶
25 سرش سبز باد و تنش بی گزند
ندارد کسی خوار فال مرا
نگه کن که این نامه¹⁹ تا جاودان
بماند بسی روزگاران چنین²²
چنین گفت نوشین روان قباد
30 کند چرخ منشور اورا سپاه²⁴
ستم نامه²⁵ عزل شاهان بود
بماناد تا جاودان این گهر
نماید²⁸ جهان بر²⁹ کسی پایدار
کجا شد فریدون³⁰ و ضحاک و جم
35 کجا آن بزرگان ساسانیان
نکوهمیده تر شاه ضحاک بود

ازین - K, VI - 17, 18 VI-66. کرد - K³ تاج و ر باد - K² VI-6. 1

11 VI-6. 11 کند او - K¹⁰ همان - VI-9 کن - VI-8 مرزداران ز بهر - VI-7 داده ز - K⁶

18 VI- مهی - VI- کیی - K¹⁷ درش - J¹⁶ در - K¹⁵ نیکو - VI-14 راد - K¹³ کزین - VI-12

کیومرثی تخمه ای گردد این - J²², VI- شود - K²¹ درفشان - VI-20 کزین داد - VI-19 6. 6. 6. 6. 6. 6.

29 J²⁹ نماید - VI-28 و - K²⁷ خون سر - VI-26 درد - VI-25 تمه - K²⁴ سر - K²³

آفریدون - K, VI - 30

<p>همی لشکر از شاه بیند گناه¹ همی ریخت باید ز رنج تو خون پیر از رنجم² از رای تاریک تو چو پرورده بودی نیاز دیمی بگویم⁴ جفای تو با داووم⁵ خروشان بسری پرآگنده خاک⁶ که ای مرد گوینده بی‌گزند چنین ناله از دانشی⁷ کی سزد روانرا بدانش همی پروری خور و ماه زین دانش¹⁰ آگاه نیست¹¹ بنیک و بید راه و¹³ دست ترا¹⁴ شب و روز و خورشید و ماه آفرید بکارپیش¹⁷ فرجام و آغاز نیست کسی کو جزین¹⁹ داند آن²⁰ بیهدهست پرسـتـنـده آفرینندهام نیارم گذشتن ز پیمان اوی²¹ بر اندازه زو هرچ باید²² بخواه فروزنده ماه و ناهمید و مهر²⁴ بیارانش بر هر یکی بر فزود²⁵</p>	<p>پیر از برف شد کوهسار سپاه بکردار مادر بدی تا کنون 1915 وفا و خرد نیست نزدیک تو مرا کاج³ هرگز نپروردیمی هرانگه که زین تیرگی بگذرم بنالم ز تو پیش یزدان پاک چنین داد پاسخ سپهر بلند 1920 چرا بینی از من همی نیک و بد تو از من بهر باره‌یی⁸ برتری بدین هرچ گفتمی⁹ مرا راه نیست خور و خواب و رای و نشست ترا¹² ازان خواه راهت¹⁵ که راه آفرید 1925 یکی آنک هستیش را¹⁶ راز نیست چو گوید بباش آنچه خواهد¹⁸ بدست من از داد چون تو یکی بندهام نگردم همی جز بفرمان اوی بیزدان گرای و بیزدان پناه 1930 جز اورا مخوان کردگار سپهر²³ وزو بر روان مسمد درود</p>
---	---

1 VI-66. 1912, 1913 op. 2 VI-دردم 3 K, VI-کاش 4 VI-بکوشم 5 Л, K-доб.:

ز پیری مرا تنگ دل دید دهر * بمن باز داد از گناهش دو بهر

6 K-б. op. 7 K-دانشت 8 K-بارۀ VI-مایۀ 9 K, VI-گفتم 10 K-گردش 11 K-

راه- K-15 б. оп. VI-دستت بود K-14 оп. و-Л-13 بود- K-12 1923. б. стоит после б.

گوید- K-18 ورا نیز- K-17 هستی ورا- K-هستیت را- Л-16 راهی- VI-خواه این

جهان- VI-23 خواهی- K, VI-22 б. оп. VI-21 نداند چنین- VI-20 چنین- Л-19

جان- VI-24 Л-б. стоит после б. 1897; I-66. 1909-1931 op.; IV-66. 1909-1929 op.; Б-

перевод бб. 1909-1931 отсутствует.

اگر کهتر آیی¹ و گر² شهره‌یی³
بدانجا نیایی تو⁵ خرم بهشت
سکندر شد و مانند ایدر⁶ سخن
نگر تا چه دارد⁸ ز گیتی⁹ بمشت
شد آن شارسندانها کنون¹⁰ خارستان
سخن مانند ازو اندر آفاق و¹² بس
چو از برف و باران سرای بهن
همه بهتری باد و نیک‌اختری
نوشته بماند ز ما یادگار
بخاک اندر آید سرانجام کار¹⁴
ز هر بد تن پاکش آزاد باد¹⁵

جز اینت نه بینم همی بهره‌یی
اگر مانند ایدر ز تو⁴ نام زشت
چنین است رسم سرای بهن
چو او⁷ سی و شش پادشارا بکشت
بر آورد پرمایه ده شارسندان
بجست آنچه¹¹ هرگز نجستست کسی
سخن به که ویران نگرده سخن
گذشتم¹³ ازین سد اسکندری
اگر چند هم بگذرد روزگار
اگر صد بهمانی و گر صد هزار
دل شهریار چه بهمان شاد باد

1900

1905

۴۸

چه داری بپیری مرا مستمند
بپیری چرا¹⁹ خوار بگذاشتی
همی پرنیان گردد از رنج خار²⁰
همان تیره گشت آن گرامی چراغ

الا ای بر آورده¹⁶ چرخ¹⁷ بلند
چو بودم جوان در¹⁸ بره داشتی
همی زرد گردد گل کام‌گار
دو تا گشت²¹ آن سرو نازان بی‌باغ

1910

¹ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ² I-اگر و کهتری ای - نامداری - ³ VI-6. op. ترا - ⁴ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ⁵ VI-6. op. از وی - ⁶ VI-6. op. صد و - ⁷ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ⁸ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ⁹ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ¹⁰ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ¹¹ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ¹² K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ¹³ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ¹⁴ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ¹⁵ VI-6. op.; VI-دوب.: ¹⁶ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ¹⁷ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ¹⁸ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ¹⁹ VI-6. op. ²⁰ VI-6. op. ²¹ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله

ازین پس ملوک طوایف چکرد * بگوی ای سخن‌گوی هشیار مرد
ز ساسان و بابک چه داری خیر * بخوانم بشه بر همه در بدر
نخست آفرین خوان تو بر شهریار * که گردی تو از کام او کام‌گار
بر - ¹⁸ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله ¹⁹ VI-6. op. ²⁰ VI-6. op. ²¹ K، I، IV - [K، I-دوب. و] نیایی عفالله

چو گشتم ز نیروی تو پیر و زار * همه پرنیان گشت بر من چو خار
²¹ K-دو تایی شد

۴۷

- 1880 ازان پس بیامد دوان مادرش
همی² گفت کای نامور پادشا
بنزدیکی اندر تو دوری ز من
روانم روان ترا بنده باد
ازان پس بشد روشنک پر ز درد
جهاندار دارا کجاست 1885
همان خسرو و⁶ اشک⁷ و فریان و فور
دگر شهریاران که روز نبرد
چو ابری بدی¹⁰ تند و¹¹ بارش تگرگ
ز بس رزم و پیکار و خون ریختن
زمانه ترا داد گفتم¹⁴ جواز 1890
چو کردی جهان از بزرگان تهی
درختی که کشتی چو آمد¹⁵ بیمار
چو تاج سپهر اندرآمد بزیر
نهفتند صندوق او را بخاک
ز باد اندرآرد پرد سوی²⁰ دم 1895
نیایی بچون و چرا نیی ز راه
همه نیکوی بایید و مردمی²⁷
- فراوان بمالید رخ بر برش¹
جهاندار و نیک اختر و پارسا
هم از دوده³ و لشکر و انجمن⁴
دل هرک زین شاد شد کنده باد
چنین گفت کای شاه آزاد مرد
کزو داشت گیتی همی⁵ پشت راست
همان نامور خسرو⁸ شهرزور⁹
سرانشان ز باد اندرآمد بگرد
ترا¹² گفتم ایمن شدستی ز مرگ
چه تنها چه با لشکر آویختن¹³
همی داری از مردم خویش راز
بینداختی تاج شاهنشاهی
دل¹⁶ خاک بینم ترا غمگسار
بزرگان ز گفتار گشتند سیر¹⁷
ندارد جهان از چنین ترس¹⁸ و پاک¹⁹
نه²¹ دادست پیدا نه پیدا²² ستم
نه بهتر²³ برین دست²⁴ یابد²⁵ نه شاه²⁶
جوانمردی و خوردن و خرّمی²⁸

1 I - سرش 2 VI - چنین 3 K, I, IV - اختر 4 VI - 6. оп. 5 K - همه 6 J, VI -
ز هیزیل [هیریل-IV] و ارجش و [واز-IV] I, IV - 8 هند 7 VI - خسروان - K; оп.; و
ز هر بال آن خسرو شیرزور - VI 9 ز هر یک ورا جشن و شهری (شادی؟) و سور - K 9
10 VI - 11 J - оп.; و - K; 12 VI - مگر 13 VI - 6. оп. 14 K - گفتم 15 VI -
16 K, I, IV, VI - همی 17 VI - اورا بزیر 18 I - ارژ 19 شرم - IV - 18 نهفتند تابوت او را بزیر 17
20 VI - 21 VI - چو 22 K, I, IV, VI - خوانم 23 VI - مهتر 24 K, I - گپرد 25 K, I - راه VI - دشت 26 IV -
27 VI - 28 VI - آهرمنی - VI 28 شدن دور از کار آهرمنی - VI 28 ایمنی

دگر گفت مرد فراوان هنر¹ کنون ای هنرمند⁴ مرد دلیر دگر گفت دیما بپوشیده ای⁷ کنون سر ز دیما برآور¹¹ که تاج دگر گفت کز ماورخ بندگان 1865 بریدی¹⁴ و زر داری اندر کنار دگر گفت¹⁷ پرسنده پرسد¹⁸ کنون که خون بزرگان چرا ریختی خنک آنکسی کز²¹ بزرگان بمرد²² دگر گفت روز تو اندرگذشت 1870 هرانکس که او تاج و تخت تو دید که بر²⁵ کسی نماند چو بر تو نماند دگر گفت کردار تو باد گشت به بینی کنون بارگاه²⁷ بزرگ دگر گفت کاندر سرای سپنج 1875 که بهر تو این آمد از رنج³⁰ تو نجوویی همی ناله بوقرا³³ دگر گفت چون لشکرت باز گشت همانا پس هر کسی³⁷ بنگری

بکوشد² که چهره بپوشد بزر³ ترا زر⁵ زرد⁶ آوریدست زیر نپوشیده⁸ نیز⁹ رخ¹⁰ دیده ای⁷ همی جویدت یاره¹² و تخت عاج ز چینی¹³ و رومی پرستندگان برسیم کیان زر و دیما¹⁵ مدار¹⁶ چه¹⁹ یاد آیدت پاسخ رهنمون بسختی بگنج²⁰ اندر آویختی ز گیتی جز از نیک نامی نمرد زبان²³ ز گفتار بیکار گشت عنان از بزرگی بیاید کشید²⁴ درخت بزرگی چه باید²⁶ نشاند سر سرکشان از تو آزاد گشت جهانی جدا کرده از میش²⁸ گرگ²⁹ چرا داشتی خویشتن را برنج یکی تنگ تابوت شد³¹ گنج³² تو بسند آمدت بند³⁴ صندوق را³⁵ تو تنها بمانی³⁶ برین پهن دشت فراوان غم زندگانی³⁸ خوری

خرمند- VI 4 بکوشد نپوشد بزر نیز چهر- VI 3 بخواهد- K 2 بمهر- VI 1
 IV- 10 بپوشیده نیست- VI 9 نپوشنده- K 8 -یدنی- VI 7 و زور- IV 6 آرز- L 5
 I- 15 پذیر- K 14 بریدی- VI 13 خیره بر- VI 12 برآور ز دیما- VI 11 نیز و نه
 ره که- L 17 1860. VI-б. стоит после б. بچشم کیان بود دینار خوار- VI 16 دنیا
 که [چو- VI] دیدی که چندان- I, IV, VI 21 بچنگ- T 20 چو- IV 19 پر شد- IV 18
 بارگاهی- I 27 نباید- I, IV 26 ابر- VI 25 VI-б. оп. روانت- IV 23 گرد- VI 22
 کس- VI 33 رنج- VI 32 بد- IV 31 گنج- VI 30 1873, 1874 оп. VI-66. 29 و IV-доб. 28
 1867-1877 оп. K-66 تنگ تابوت و بس- VI 35 پسندیدی این تنگ- IV و I-доб. 34
 شادمانی- L 38 یکی- VI 37 چه ماندی تو تنها- VI 36

- چو آمد سکندر باسکندری^۱ بهامون نهادند صندوق^۲ اوی
 باسکندری^۴ کودک و مرد و زن
 اگر برگرفتی ز مردم^۵ شمار 1845
 حکیم^۸ ارسطالیسی پیش اندرون
 بران تنگه صندوق بنهاد دست
 کجا آن هوش و دانش و رای تو
 بروز جوانی برین مایه سال
 حکیمان رومی شدند انجمن 1850
 ز پایت که افکنند^{۱۵} و جانت^{۱۶} که خست^{۱۷}
 دگر گفت چندین^{۲۱} نهفتی تو زر
 دگر گفت کز دست تو کس نرست^{۲۴}
 دگر گفت کآسودی از درد و رنج
 دگر گفت چون پیش^{۲۷} داور شوی 1855
 دگر گفت بی دستگاه آن بود
 دگر گفت ما چون تو باشیم زود
 دگر گفت چون بیندت اوستاد
 دگر گفت کز مرگ چون تو^{۳۱} نرست^{۳۲}
 دگر گفت کای برتر^{۳۴} از ماه و مهر 1860
- ۱ K- در اسکندری- VI ۲ VI- تابوت ۳ VI- جهان ۴ VI- در اسکندری- VI
 دید ها- IV ۹ ورا- K ۸ سی- VI ۷ که مردم- K ۶ برشمردی مر آنرا- VI مهندسی
 همال- VI, ۱۴ تیره گزیدی- VI ۱۳ پی- I, IV ۱۲ منش- ۱۱ اخترپرست- I ۱۰
 VI- همان- K ۱۸ جاست- K, IV ۱۷ جایت- IV رایت- K ۱۶ زیانت که برکند- VI ۱۵
 I- ۲۱ رای نشست- VI درست- K, IV رای و دست- ۲۰ VI عزم- K ۱۹ کجات
 1852, 1853 on. K, VI- 66. ۲۵ نجست- I, IV ۲۴ بخر- IV ۲۳ زر که داری- IV ۲۲ چندی
 1856-1858 on. VI- 66. ۳۰ کاری- VI ۲۹ هران بد- I ۲۸ نزد- K ۲۷ همان- K, I ۲۶
 K, ۳۱ مهتر- K ۳۴ نیازیم- VI ۳۳ نجست- K, I, IV ۳۲ او- VI

نهادند تا پای در انگبین
 شد آن سایه گستر¹ دلاور درخت²
 چه یازی³ بتخت و چه نازی⁴ بگنج
 همه دست⁵ بر دست⁵ بگذاشتند
 سخانشان ز تابوت بد⁷ یک بسی
 که او را جز ایدر نباید⁸ نهفت
 چه تازند⁹ تابوت گرد جهان
 که ایدر نهفتن ورا¹⁰ نیست رای¹¹
 سکندر در¹² آن خاک ریزد که رست¹³
 که گر¹⁵ چند گویی¹⁶ نیاید بین
 ز شاهان و پیشینگان¹⁸ یادگار
 بدواندرون پیشه²¹ و آبگیر
 که آواز او بشنود هر²³ گروه
 هم ایدر بدارید تابوت را
 شما را بدین²⁶ رای فرخ نهد
 بدان پیشه کش باز خوانند²⁷ جرم
 که تابوت شاهان چه دارید راز²⁹
 کجا³² کرده بد روزگاری که زیست³³
 بمردند زان پیشه صندوق³⁴ تفت

تن نامور زیر دیبای چین
 سر تنگ تابوت کردند سخت
 نمادی همی در سرای سپنج
 چو تابوت زان دشت برداشتند
 دو آواز شد⁶ رومی و پارسی
 هرانکس که او پارسی بود گفت
 چو ایدر بود خاک شاهنشهان
 چنین گفت رومی یکی رهنمای
 اگر بشنوید آنچه گویم درست
 یکی پارسی نیز گفت¹⁴ این سخن
 نمایم¹⁷ شما را یکی مرفزار
 ورا جرم¹⁹ خواند جهان دیده²⁰ پیر
 چو پارسی ترا²² پاسخ آید ز کوه
 بیارید مر پیر²⁴ فرتوت را
 بپرسید اگر²⁵ کوه پاسخ دهد
 برفتند پویان بکردار غرم
 بگفتند²⁸ پاسخ چنین داد باز
 که خای³⁰ سکندر با سکندریست³¹
 چو آواز بشیند لشکر برفت

1825

1830

1835

1840

یازی - I⁴ نازی - II, K, I, IV³ دلفروز بخت - I² شاخ گستر - I, K¹
 نشاید - VI - نماشد - K⁸ شد - K, I, IV, VI⁷ روارو شده - VI⁶ دشت - VI⁵
 لا یدفن إلا حیث - B¹³ بر - I, IV¹² جای - II¹¹ مرا - II¹⁰ تازیم - VI - تازید - I, IV⁹
 پیشی یکی - K¹⁸ بپاید - VI¹⁷ گویم - VI¹⁶ اگر - K, I, IV¹⁵ گفت نیز - I¹⁴ ولد
 ورا - II²² چشمه - VI²¹ جهاندار - K, I, IV²⁰ جرم - B - خرم - K, I - حرم - II, VI¹⁹
 کش - K, I, IV, VI²⁷ یکی - VI - درین - IV²⁶ گر - K, I²⁵ این مرد - VI²⁴ هم - K, VI²³
 B - باز - VI - داری دراز - K, I, IV²⁹ و - II, K, I, IV²⁸ [کان - K - کو - I] نامور کرد
 که او - K, I, IV³² در اسکندریست - VI³¹ جان - II³⁰ مالکم تحمسون تابوت الملک؟
 صندوق زان پیشه - K, I, IV, VI³⁴ زارتر وی گریست - VI³³ که چون - VI

جهان گشت بر^۱ نامداران^۲ سپاه
جهان شد سراسر^۳ پر از گفت‌وگوی
بدانست کشی روز کوتاه شد
از ایوان شاهی بهامون برنند
که بی رنگ دیدند رخسار شاه
چو بر آتش تیز جوشان^۴ شدند
که از رومیان کم شود شهریار
که ویران شود زمین سپس مرز^۵ روم^۶
رسیدند جایبی که پشتافتند
خروشان شویم^۷ آشکار و نهان
که ترسیده باشیمد با رای و شرم
چو خواهیمد کز جان و تن بر خورید^۸
نه با من همی بد کند روزگار
شد آن^۹ نامور شاه لشکرشکن
ز فریاد لشکر بدرید^{۱۰} گوش
ز^{۱۱} مزگان همی خون دل ریختند^{۱۲}
هزار اسپرا دم بریدند پست
تو گفتمی همی^{۱۳} برخروشد^{۱۴} زمین
همی ناله از آسمان برگذشت
پراگند بر تنش کافور ناب
خروشان بران شهریار انجمن

چو آگاه شد لشکر از درد شاه
بتخت بزرگی نهادند روی
سکنند چو از لشکر^۱ آگاه شد
بفرمود تا تخت بیرون برنند 1805
ز بی‌ماری او غمی شد سپاه
همه دشت یکسر^۲ خروشان شدند
همی‌گفت هر کس که بد روزگار
فراز آمد آن گردش بخت شوم
همه دشمنان کام دل یافتند 1810
بمابر کنون تلخ گردد جهان
چنین گفت قیصر باوای نرم
ز اندرز من سربسر مگذرید
پس از من شمارا همینست کار
بگفت این و جانش برآمد ز تن 1815
ز لشکر سراسر برآمد خروش
همه^۳ خاک بر سر همی پیختند^۴
زدند آتش اندر سرای نشست
نهاده بر اسپان نگونسار زمین
بمردند صندوق زرین بدشت 1820
سکوب^۵ پاشستش بروشن گلاب
ز دیبای زربخت کردش کفن

چو از- 4 J- گشت یکسر- 3 VI- بران نامداران جهان شد- 2 VI- شد بران- 1 IV-
7 K, I, بریان- 6 IV- دست بر سر- 5 I, IV- ز لشکر چو- I, VI- کاری
12 K, بشد- 11 VI- 10 VI- 6. оп. شدند- 9 J- 8 VI- 66. 1808, 1809 оп. بوم- IV-
پ- 15 K, IV- ریختند- 14 K- همی- 13 J- هوارا بدرید از [از оп.] آواز- I, IV, VI-
شکوبا- 19 J, I- خون خروش- 18 K, I, IV- همه- 17 K- بیختند- 16 K-

- 1785 من ایدر همه کار کردم بمرگ
 نخست آنک تابوت زرین کنند⁴
 ز زربفت چینی سزاوار من
 در و بند⁸ تابوت مارا⁹ بقیر
 نخست آگنند¹² اندرو انگبین
 ازان پس تن من نهند¹³ اندران¹⁴
- 1790 تو پند من ای مادر پرخرد
 ز چیزی که آوردم از هند¹⁷ و چین
 بدار و²⁰ بپوشش آنچ²¹ افزون بود
 بتو حاجت آنستم²² ای مهربان
 نداری تن خویش را رنجه بس
- 1795 روانم روان ترا بی گمان
 شکمبایی از مهر نامی تر است
 ترا مهر بُد بر تنم سال و ماه
 بدین خواستن باش فریادرس
 نگر تا که²⁸ بینی بگرد²⁹ جهان
 1800 چو نامه بمهر اندر آورد و بند
 ز بابل بروم آورند آگهی
- به¹ بیچارگی دل² نهادم³ بمرگ
 کفن بر تنم عنبر آگین کنند⁴
 کسی کو⁵ به⁶ پیچد ز تیمار من⁷
 بگیرند و¹⁰ کافور و مشک¹¹ و عبیر
 زبر انگبین زیر دیبای چین
 سرآمد سخن چون برآمد¹⁵ روان¹⁶
 نگه دار تا روز من بگذرد
 ز توران و ایران و مکران¹⁸ زمین¹⁹
 وز اندازه خویش بیرون بود
 که بیدار باشی و روشن روان²³
 که اندر جهان نیست²⁴ جاوید کس
 به بیند چو تنگ اندر آید زمان
 سبکسر بود هرک او که تر است²⁵
 کنون جان پاکم ز یزدان بخواه
 که فریادرس باشدم²⁶ دسترس²⁷
 که او نیست از مرگ خسته روان³⁰
 بفرمود تا بر ستور نوند
 که تیره شد آن فر شاهنشاهی

سر نه - I, IV - 6 گر - K - 5 کنید - IV, VI - 4 نهاده - K - 3 تن - IV - 2 ز - VI - 1
 - 10 یکسر - VI - 9 همه درز - K, I, IV, VI - 8 کنید آنگهی بر تن من کفن - VI - 7
 - 14 Л, I, IV, VI - 13 آگنید - I, IV, VI - 12 با مشک و عود - VI - 11 و оп.
 - 17 Б - 16 روی - Л, I, IV, VI - 15 به پیچید - Л, VI - 14 اندروی
 - 19 VI - 18 مکران و ایران - VI - 17 من الهند و الصین
 ز گنجی که بنهادم ایدر نهان * چو روزی بیاید دلست زان نشان
 حاجتی [حاجت آن - VI] دارم - K, VI - 22 آنکه - VI - 21 (؟) ترا بد - VI - 20 بیاور - K - 20
 فردا - K - 26 б. оп. - VI - 25 ایدر نماندست - VI - 24 روشن روان بادی و کمزبان - VI - 23
 چه - Л - 28 که فریاد تو نشنود هیچ کس - VI - 27 فریاد گیرد مرا - I, IV - 26 نگیرد مرا
 تیره روان - VI - 30 نهان - K - 29 کرا بینی اندر - IV - 29

زمان چون نکاهد نشاید¹ فزود
 که اندر جهان این سخن نیست نو
 اگر شهریارست گر مرد خرد
 که چون باز گردند زین مرز و بوم
 کسی بزنگرد ز پیمان تو
 کزیشان بدی رومیانرا زیان
 که³ گردد بران پادشاهی سری
 برآساید آن کشور و⁵ مرز و بوم
 ز گفتار من هیچ مپراگنید⁷
 بیخشید بر مردم خیشکار⁹
 بود¹¹ بی گمان زنده نام پدر
 که او تازه گرداند آن مرز و بوم¹²
 بپیوند با تخمه¹³ فیلقوس
 بدو تازه کن در¹⁴ جهان یاد من
 فرستید¹⁵ نزد پدر¹⁶ ارجمند
 عماری بسپچید با او بره
 که آورده بود او ز پیشش²⁰ پدر
 فرستید با او²² بهندوستان²³

ز گیتی مرا بهره این بد که بود
 تو از مرگ² من هیچ غمگین مشو
 هرآنکس که زاید ببایدش مرد
 بگویم کنون با بزرگان روم
 نجویند جز رای و فرمان تو
 هرآنکس که بودند ز ایرانیان
 سپردم بهر مهتری کشوری
 همانا نیازش نیاید⁴ بروم
 مرا مرده در خای مصر⁶ آگنید
 بسالی ز دینار من صد⁸ هزار
 گر آید یکی¹⁰ روشنکرا پسر
 نماید که باشد جزو شاه روم
 وگر دختر آید بهنگام بوسی
 تو فرزند خوانش نه داماد من
 دگر دختر کیدرا بی گزند
 ابا¹⁷ یاره¹⁸ و برده¹⁸ و نیکخواه
 همان افسر و گوهر و سیم و زر
 برفتن چنو²¹ گشت همداستان

زمانه نکاهد نخواهد— I, IV زمانه همیدون [دگر زندگانی—VI] نخواهد—¹ K, VI
 نیازش نیاید همانا—VI نیاید نیازش—⁴ I, IV چو—³ K, I, IV بهر—² IV [نه هرگز—IV]
 مائة—B سی—VI⁸ یکزمان مگذرید—VI⁷ مهر—IV⁶ از دشمن آن—K, I, IV, VI⁵
 پیشکار—VI پیشکار—I خویشکار (متن تصحیح قیاسی رداکتور)—⁹ J, K, IV الف دینار
 کند—VI شود—¹¹ I, IV گر ایدونک آن—¹⁰ J علی المشتغلین بأذفسهم من عباد الله—B
 گردد—¹⁴ J کودی—¹³ I, IV بچه—K زاده—¹³ J 66. 1774—1777 op.; VI—6. 1777 op.
 همان—VI¹⁷ نزدیک آن—VI¹⁶ فرستدش—K¹⁵ و جددی به ذکر الاسکندر أبدا—B
 یکسر—I²² چو او—IV²¹ نزد—K, I, IV²⁰ برده و برده—VI¹⁹ برده—K, I, IV¹⁸
²³ VI—

وگر زانکه باشد بروم اندرون * کسی اورا نیاید که گیرد زبون

- 1750 بفالشی بد آمد هم‌انگه گفتم
 ز اخترشناسان بسی² پیش خواند
 ستاره‌شمر زن فمی گشت سخت
 ز⁵ اخترشناسان بپرسید⁶ و⁷ گفتم
 هم‌اکنون ببت⁸ سرانتان⁹ ز تن
 1755 ستاره‌شمر چون برآشفت شاه
 تو بر اختر شیر زادی نخست
 سر کودک مرده بینی چو شیر
 پرآشوب گردد زمین چند گاه
 ستاره‌شمر بیش ازین هرک¹⁶ بود
 1760 سکندر چو بشنید زن شد فمی
 چنین گفت کز مرگ خود چاره نیست
 مرا²¹ بیش ازین زندگانی نمود
- که این بیچه¹ در خاک باید نهفت
 وزان کودک مرده⁸ چندی براند
 بپوشید بر⁴ خسرو نیک‌بخت
 که گر هیچ ماند سخن در نهفت
 نیابید جز¹⁰ کام شیران کفن
 بدو¹¹ گفتم کای نامور پیشگاه¹²
 بر موبدان و ردان شد درست
 بگردد سر پادشاهیت ز¹³
 چنین تا نشینند¹⁴ یکی پیشگاه¹⁵
 همی¹⁷ گفتم و آنرا نشانه¹⁸ نمود
 برای و بمغزش درآمد¹⁹ کمی
 مرا دل پر²⁰ اندیشه زین باره نیست
 زمانه نکاهد نخواهد²² فرود

۴۴

- بمابیل همان روز شد دردمند
 دبیر جهان‌دیده را پیش خواند
 1765 بمادر یکی نامه فرمود و²⁴ گفتم
 بدانست کامد بتنگی گزند²³
 هرانچش بدل بود با او براند
 که آگاهی مرگ نتوان نهفت

¹ I - تخمه ² I, IV - کسی B استحضار المنجمین ³ IV, VI - خورد ⁴ K, I -
 I - فأظلمت الدنيا في عيونهم لما فهموا و كتموا الاسكندر ما علموه - B بترسید
 و - I, VI - فأوعدهم و هددهم B ازان پس بپرسید شه باز - VI بچوشید IV بپوشید - I
 نامدار - VI ¹² چنین - VI ¹¹ نباشد جزاز - I, IV ¹⁰ سرترا - I ⁹ ببت⁸ همانگه - VI
 پادشاه - K ¹⁵ بیاید - VI ¹⁴ پادشاهی [پادشاه - K] دلیر [بزیر - I] - K, I, IV ¹³ سپاه
 - K, I, IV, VI ¹⁸ همین - K ¹⁷ و اتفقت كلمة سائر المنجمین علی ذلك - B هرچ - I ¹⁶
 ترا - K ²¹ در دل - VI در IV بر دل - I ز - K ²⁰ مغز اندرآمد - K, I, IV ¹⁹ نشانها
 و - I ²⁴ و - I ²³ VI - б. стоит после б. 1760. نه هرگز - K, I, IV ²²

سپاه آید³ از هر سوی هم‌چنین
 اگر کین بسپجد⁴ نباشد شگفت
 نماید که از باد یابد زیان⁵
 بـغـش و بـسـور و بـرای و بـخـوان⁷
 بـیـارای و آغـاز کـن دـفـتری
 کـز بـشـان جـهـان یـافـتی رـایـگان
 کـسـی را مـخـوان بـر¹⁰ جـهـان نـیـز شاه
 چـو خـواهی کـه لـشـکر نـیـاید بـروم¹²
 بـانـدیشـه و رای دـیـگر شـتـافـت
 کـسـی را¹⁴ کـش از مـردمی بـود¹⁵ بـهر
 بـجـای¹⁶ سـزوار بـنـشـانـدند
 فـزونی نـچـوید ز¹⁸ دهر اندکی
 مـلـوک طـوایف نـهـادند نام¹⁹
 مـهـانرا²¹ بـدیدار خـود²² شـاد دید
 بـدو²⁴ مـاند²⁵ هر کس کـه دیدش²⁶ عـجب
 چـو مـردم بـر و کـتف و چـون گاو دُم²⁸
 سـزد گـر نـبـاشد³⁰ ازان زن³¹ نـژاد
 بـدو³³ کـرد شاه از شـگـفتی نـگاه

ز ترک و ز هند¹ و ز سقلاب و² چین
 بروم آید آنکس که ایران گرفت
 هرآنکس که هست از نژاد کین
 بـزرگان و⁶ آزادگانرا بـخـوان
 سـزوار هر مـهـتری کـشـوری
 بـنـام بـزرگان و⁸ آزادگان
 یـکـی را مـده بـر دگر⁹ دستگاه
 سـپـر کـن کـیـانرا هـمه پـیش بوم¹¹
 سـکـندر چـو پـاسـخ بـرانـگونه یـافت
 بـزرگان و آزادگانرا ز دهر¹³
 بـفـرمود تا پـیش او خـوانـدند
 یـکی عـهد بـنـوشـت تا¹⁷ هر یکی
 بـران نـامـداران جـوینـده کام
 هـمان شـب²⁰ سـکـندر بـیـابـل رسیـد
 یـکـی کـودک آـمد زنی را²³ بـشـنـی
 سرش چـون سر شـیر و بر پای سُم²⁷
 بـمـرد از²⁹ شـگـفتی هـمـانگـه کـه زاد
 بـمـردند هـمـدر زـمان نـزد³² شاه

1735

1740

1745

1 K- ترک و ز هند 2 Л- و оп. 3 I- سپاه تو 4 VI- اگر بشنود این 5 VI- доб.:

چو این نامه بر تو بخواند دبیر * بـمـین و نـکو سـر بـسر یـاد گـیر
 6 Л- و оп. 7 VI- خوان و بیارای خون 8 Л- و оп. (см. б. 1741).

شهر- 13 K, VI آباد ماندت بوم- 12 VI روم- 11 Л, VI یکی- 10 K, IV

ب- 18 K با- 17 K, IV بجایی- 16 IV که بود از بزرگیش- 15 VI هرآنکس- 14 IV
 19 VI- доб.:

بهر سو که بود از نژاد کین * یکی بهره نیک داد از جهان
 ازو- I, IV کزو- 24 K, VI کسیرا- 23 VI او- 22 IV جهانرا- 21 VI چون- 20 VI

بر پای سم- 28 VI چون گاودم- 27 VI بد در- VI دید آن- 26 K مانده- 25 K

پیش- 32 VI ازان زن نباشد- 31 VI نگیرند- I, IV نگیرد- 30 K نمود آن- 29 K

درو- 33 VI

- که¹ لشکر کشد جنگرا² سوی روم
 1720 چو مغز⁴ اندرین کار⁵ خودکامه کرد
 هرآنکس کجا بد⁸ ز تخم کیان
 همه روی را⁹ سوی درگه کنند¹⁰
 چو این نامه¹¹ بردند نزد حکیم
 هم اندر زمان پاسخ نامه کرد
 1725 که آن نامه شاه گیهان¹⁵ رسید
 ازان بد که کردی¹⁷ میندیش نیز
 بپرهیز و جانرا¹⁸ بیمزدان سپار¹⁹
 همه مرگراییم تا زنده ایم²¹
 نه هر²³ کس که شد پادشاهی ببرد²⁴
 1730 بپرهیز و خون بزرگان مریز
 و دیگر که چون اندر ایران²⁷ سپاه
- نههد پی بران خاک آباد بوم³
 هم آنگه سطاتالیس را⁶ نامه کرد⁷
 بفرمودشان تا بمانند میان
 ز بدها گمانیش کوتاه کنند¹⁰
 دل ارسطالیس شد بدو¹² نیم¹³
 ز مژگان تو گفتمی¹⁴ سر خامه کرد
 ز بدکام دستش¹⁶ بپاید کشید
 از اندیشه درویش را بخش چیز
 بگیتی جز از²⁰ تخم نیکی مکار
 بمیچارگی در سر افکنده ایم²²
 برفت و²⁵ بزرگی کس را²⁶ سپرد
 که نفرین بود بر تو تا رستخیز
 نباشد همان شاه²⁸ در پیشگاه

1 VI - доб.: 2 VI - گنجرا 3 VI - چو 4 VI -

کند پیش مرگ از جهان ناپدید * مگر کش خود آن ره نیاید برید
 4 IV - رای 5 IV - جان 6 I - مر اسطاطالیس را - K 7 VI - доб.:
 8 K, I, IV - بود او 9 K, I, IV - ها 10 IV - کنید 11 K, I, IV -
 12 I, IV - دو 13 VI -

که رای آنچه ندیدم اندر جهان * که یک تن زمانم ز تخم مهان
 کنون هفت کشور بگشتم تمام * بسسی سرورانرا کشیدم بدم
 بر آنم کجا مرگ نزدیک شد * چو مرگ آمدم روز تاریک شد
 14 VI - گفتمی 15 VI - گیتی 16 I, IV - دستت 17 K, I, IV, VI -
 18 K, I, IV, VI - تنرا 19 VI - شمار 20 VI - بجز 21 VI - زاده ایم 22 K, I, IV, VI -
 23 K - هر آذ 24 K - نبرد 25 I, IV - برفتن 26 VI - دیگری را 27 VI - چو رفت او جهان دیگری را 28 VI - چو شهرها نمانند - VI

چو نامه بنزدیک دانا رسید * بکردار آتش دلش بردمید
 28 VI - چو شهرها نمانند - VI

روم من بران شارستان بی^۱ سپاه^۲
 بیاور کسی تا چه بینیم^۴ نو
 ازان^۶ شارستان برد^۷ مردم دمان^۸
 خردیافتنه مردم سالخورد
 ازو چند برنا بُد و چند پیر
 پر از دژ زرین^{۱۳} یکی جام^{۱۴} داشت
 بر قیصر آمد سر افکنده پست^{۱۶}
 بگفتند با او زمانی دراز^{۱۷}
 ز درگاه برخاست آوای کوسی
 زمین گشت^{۱۸} از لشکرش ناپدید

چو فرمان دهد نامبردار شاه
 سکندر بدان گوشور گفت^۳ رو
 بشد گوشبستر^۵ هم اندر زمان
 گذشتند^۹ پر آب هفتاد^{۱۰} مرد
 همه جامه‌هاشان ز خژ و حریر
 ازو^{۱۱} هرک پیری بُد و^{۱۲} نام داشت
 کسی کو جوان بود تاجی^{۱۵} بدست
 برفتند و بردند پیشش نماز
 ببود آن شب و گاه بانگ خروسی
 وزانچایگه سوی بابل کشید

۴۳

بروبر هم می روز تاریک شد
 نماند کسی^{۲۱} از نژاد مهران^{۲۲}

بدانست کش مرگ نزدیک شد
 بران^{۱۹} بودش اندیشه کاند^{۲۰} جهان

^۱ K, I — یا ^۲ VI — доб.:

بگویم بدان مردم شهر من * چنین تا بیاید برون انجمن
 نزد^۷ VI — بدان^۶ VI — بسترافکن^۵ VI — ببینم^۴ VI — مرد گفتا که^۳ VI —
 ز پیران^{۱۲} VI — ازان^{۱۱} K — ثمنون^{۱۰} B — هشتاد^۹ IV — بیورد^۸ VI — زمان^۷ K —
 جامی^{۱۵} VI — شاخی^{۱۴} I — یکی جام زرین^{۱۳} I — هرانکس که او
 گرفتش نشست^{۱۶} VI — و مع کلّ شباب تاج من الذهب^{۱۵} B —

که نزدیک ما گنج کیخسروست * سزوار تو شهریار نوست
 سکندر پیامد هم اندر شتاب * سوی شهر ایران و بگذاشت آب
 بدید آن همه شهر و بازار و رود * بدان خانه گنج شد همچو دود
 همه گنج بد تاج وز تخت زر * هممان افسر و یارها و کمر
 کس اندازه آن نیارست کرد * که از دیدنش خیره شد چشم مرد
 همه پاک برداشت و آمد دمان * بلشکرگه خویشتن شد دمان
 که زنده^{۲۲} VI — نماندست کسی^{۲۱} K — اندر^{۲۰} VI — هم آن^{۱۹} VI — گشته^{۱۸} K —
 VI — доб.:

کسی کو نژاد کیان داشتی * وگر فژ و برز مهران داشتی

گذشتند بر کوه خارا برنج
 ز رفتن چو گشتند یکسر ستوه
 1690 پدید آمد و شاد شد زان³ سپاه
 سوی ژرف دریا همی⁵ راندند
 دد و دام بد⁶ هر سوی بی شمار
 پدید آمد از دور مردی⁸ سترگ
 تنش زیر موی اندرون همچو نیل
 1695 چو دیدند گردنکشان¹⁰ زان نشان
 سکندر نگه کرد زو¹¹ خیره ماند
 چه مردی بدو گفت نام تو چیست
 بدو¹⁴ گفت شاها مرا باب و مام
 بپرسید کان چیست بمیان¹⁷ آب
 1700 ازان پس چنین گفت کای²⁰ شهریار
 یکی شارسندانست این چون بهشت
 نه بینی بدواندر²⁴ ایوان و خان²⁵
 بر ایوانها²⁷ چهر²⁸ افراسیاب
 همان چهر کیخسرو جنگجوی
 1705 بران³⁰ استخوان بر³¹ نگاریده پای
 ز ماهی بود مردمانرا خورش

وزو خیره شد مرد باریکسنج
 یکی ژرف دریا بد آن¹ روی² کوه
 که دریا و هامون بدیدند⁴ راه
 جهان آفرین را همی خواندند
 سپهرا نمد خوردنی⁷ جز شکار
 پر از موی با گوشهای بزرگ
 دو گوشش بکردار⁹ دو گوش پیل
 بمردند پیش سکندر کشان
 بروبر همی¹² نام یزدان بخواند
 ز دریا چه یابی¹³ و کام تو چیست
 همان¹⁵ گوش بستتر¹⁶ نهادند نام
 کزان سوی می برزند¹⁸ آفتاب¹⁹
 همیشه بدی²¹ در جهان نامدار²²
 که گویی نه از خاک دارد²³ سرشت
 مگر پوششش از ماهی و²⁶ استخوان
 نگاریده روشن تر از آفتاب
 بزرگی و مردی و فرهنگ²⁹ اوی
 نه بینی بشهراندرون گرد و خاک
 ندارند چیزی جزین³² پرورش

سیک - VI⁵ ندیدند - VI⁴ زو - VI³ از انسوی - VI بران برز - K² از - JI¹
 I¹⁰ گوش از بر او چو - VI پمالای - K, I, IV⁹ مرد - IV, VI⁸ راه بر - JI⁷ بر - VI⁶
 VI¹⁶ چنین - I¹⁵ چنین - K¹⁴ جویی - VI¹³ بسی - VI¹² و - VI¹¹ گردان کسی
 سو بر آید - K, VI¹⁸ گفتا چه خیزان چو - VI چیست زان سوی - K¹⁷ ز بن بسترافکن
 K²⁰ ما هذا الذی نری فی وسط البحر - B, JI - 6. on.; سو همی برزند - IV همی
 VI²² شهریار - I²² همان - VI²¹ بزی - K, IV²¹ چنین داد پاسخ که ای - I, IV, VI
 خوان - K, VI²⁵ نمیند درو کس ز - VI²⁴ که از خاک گویی ندارد - VI²³ یادگار
 طعمهم من السمک - B مگر باشدش پوششش از - VI او همه [بود - IV] - K, IV²⁶
 I³⁰ آهنگ - K, I, IV, VI²⁹ جنگ - K, I²⁸ او - K²⁷ و آبنبتهم من عظام السمک
 دگر - VI³² ها - K, VI³¹ بگاهی - IV

- 1670 بسی¹ هدیها کز یمن برگزید
ده اشتر ز بُرد یمن بار کرد
دگر ده شتر بار کرد⁴ از درم
دگر سلّه⁶ زعفران بد هزار⁷
زبرجد یکی جام بودش بگنج
1675 یکی جام دیگر بدش لاژورد
ز یاقوت سرخ از برش ده¹⁴ ننگین
بپیشی سرآورد⁶ شهریار
سکندر پرسید و بنواختشان¹⁵
برو آفرین کرد¹⁶ شاه یمن
1680 بتو شادم ار باشی¹⁸ ایدر دو ماه
سکندر برو آفرین کرد و گفت
بشبیگیر شاه یمن باز گشت

۴۲

- ز گرد سپه شد هوا ناپدید
ندیدند زیشان کس آرامگاه
23 دیدار دیده سرش ناپدید²⁴
بکیوان تو گفستی که نزدیک بود²⁶
فرومانند از راه²⁸ شاه و سپاه
سکندر سپهرا بباپل²² کشید
همی راند یک ماه خود با سپاه
1685 بدین گونه تا سوی کوهی رسید
بسربر یکی ابر تاریک بود²⁵
بجایی²⁷ بروبر ندیدند راه

کرد اشتر دهی—VI⁴ ز بهر سکندر—VI³ و—II² چنان—I, IV, K, JI¹
—I, IV⁹ دینار—K⁸ سله زعفران بود چندی بهار—VI⁷ پیمله—IV⁶ درم—VI⁵
نشانده درو—VI¹³ هشتاد—I, IV¹² هم از در و یاقوت—VI¹¹ همه—K¹⁰ دینار وز
—VI¹⁸ با—II¹⁷ خواند—K, I¹⁶ ختشی—I, IV, VI¹⁵ ز دیبای پرمایه پانصد—VI¹⁴
—K, I, IV, VI²² جهان پر ز—K, I, IV, VI²¹ رنج—VI²⁰ بیاساید—K, I¹⁹ باشد
از ابر—VI²⁵ 1684, 1685 on. VI—66 سرش را ندید—K²⁴ که—K²³ سپه سوی باپل
کار—K, I, IV, VI²⁸ ز جایی—VI²⁷ تر—VI²⁶ سپه سرش تاریک تر

ندانیم چیزی که آید بکار
 کزین بگذری باد ماند بدست
 ز حلوان سوی سغد شد با سپاه
 همان جنگرا یاور آمد ز² هند
 بخون ریختن دستها⁴ شسته بود
 خروش آمد و ناله کژنای
 سواری سرافراز⁶ با رای⁷ و کام
 ز مین شد ز⁸ افکنده برسان کوه
 سکندر سپاه از پس اندر¹⁰ براند
 همان تاج زرین و شمشیر¹² و گنج¹³
 برفتند گریان بنزدیک شاه
 مشور این بر و بوم و بر بد¹⁵ مکوش¹⁶
 خنک آنک گیتی بید نسپرد
 بران خستگان¹⁸ هیچ ننمود چهر
 زن و کودکی خرد و¹⁹ برنا و پیر
 همه²¹ روی گیتی²² ز دشمن بشت
 جهاندار و²⁵ با نامدار انجمن
 بیامد بر²⁶ شهریار²⁷ جهان

بدو گفت کوینده کای شهریار
 برین مرز¹ درویشی و رنج هست
 چو گفتار گوینده بشنید شاه
 پذیره شدندش سواران سغد
 هرانکس که از فور³ دلخسته بود
 ببردند پیلان و هندی درای
 سر سندیان بود بنده⁵ نام
 یکی رزمشان کرده شد همگروه
 شب آمد بران دشت⁹ سندی نماند
 بدست آمدش پیل هشتاد¹¹ و پنج
 زن و کودکی و پیر مردان پراه
 که ای شاه بیدار با رای و هوش¹⁴
 که فرجام هم روز تو¹⁷ بگذرد
 سکندر بریشان نیامد مهر
 گرفتند زیشان فراوان اسپر
 سوی نیمروز آمد از²⁰ راه بشت
 وزانجا ایگه شد²³ بسوی²⁴ یمن
 چو بشنید شاه یمن با مهران

1655

1660

1665

VI- چنگها- I, IV⁴ خون- Л³ نامداران- K² درینجای- VI شهر- I, IV¹
 گشت از- VI⁸ نام- K, I, IV⁷ و K-دوب⁶ بنده- Б- بندام- Л⁵ بخون جگر چهرها
 و شمشیر و هرگونه- VI¹² هفتاد- VI¹¹ سپهرا چو آتش- VI¹⁰ جنگ- VI⁹
 VI-دوب.:¹³

بدان بوم و بر آتش اندر فگند * نماند اندر آن شهر کاخی بلند
 مشو- K¹⁶ مسوزان دل ما و بدرا- VI¹⁵ باز آر هشی [هوش- VI]- K, I, IV, VI¹⁴
 مسوز این [آن- I] بر و بوم و کودکی مکش- I, IV این چنین تیز و کودکی مکش
 و- I, IV, VI¹⁹ جنگیان- Л¹⁸ که هم روز تو بیگمان- VI روز تو هم- K¹⁷
 I, IV, VI²³ کشور او خود- K²² همی- I, VI²¹ بنیم روز آمد سوی- VI²⁰
 سوی- K²⁶ جهانگیر- K, I, IV, VI²⁵ بشهر- K, I, IV, VI²⁴ وزانجا بیامد [بشد تا- I]
 بنزدیک شاه- VI²⁷

بگفت آنچ آمد ز بازار¹ خویش
 همه بر نهادهد سر بر زمین
 پیاده بیامد غریوان بر
 مران پیش فغفور زین در سخن
 بآرام بنشست بر تخت⁴ شاه
 که با تو روان مسیحست⁵ جفت
 که نزدیک ما یافتی آبروی
 وگر جای⁷ دیگر خرامی رواست⁸
 بتندی¹⁰ نشاید کشیدن بر
 ب فغفور پیغام قیصر بداد¹¹

چو دستور با لشکر آمدش پیش
 سپاهش برو² خواندند آفرین
 بدانست چینی که او هست³ شاه
 سکندر بدو گفت پوزش مکن
 1640 بیود آن شب و بامداد پگاه
 فرستاده را چیز بخشید و گفت
 برو پیش فغفور چینی بگوی
 گر ایدر بهاشی همی⁶ چین تراست
 بیاسایم⁹ ایدر که چندین سپاه
 1645 [فرستاده برگشت و آمد چو باد

۴۱

پس آنکه بچنید و لشکر براند¹³
 بیایان گرفتند و راه دراز
 یکی مایه ور باره و¹⁵ شهر دید
 کسی کش ز نام و خرد¹⁷ بود بهر
 ز حلوان سران تا در شهر یار
 که ایدر چه بینید¹⁸ چیزی شگفت

بدان جایگه¹² شاه ماهی بماند
 ازان سبز دریا چو گشتند باز
 چو منزل بمنزل بحلوان¹⁴ رسید
 پیش آمدندش بزرگان¹⁶ شهر
 1650 برفتند با هدیه و با نثار
 سکندر سبک پرسش اندر گرفت

بر تخت بنشست - I - 4   یست - I, IV - 3   همه - VI - 2   بزرگان بیدار و پیوند - K - 1
 - I - 8   جای - IV - 7   همه - K, I, IV - 6   سپهر بلندست - IV   مسیحاست - K, I - 5
 : VI - במקоме   وگر چند باشم بر تو سزاست
 ایا شهر و بومت مرا کار نیست * بمردی ترا در جهان یار نیست
 بخوردنت مهمانی و کار بود * خردمندیت مهر ما برفزود
 در آنجایگه - VI - 12   Л, K, I, VI - б. оп.   11   بتیزی - K, I, IV, VI - 10   برآسایم - IV - 9
 K - 14   ثم أقام الاسکندر فی ذلک الموضع شهرا من الزمان - B - 13   Л, K, I - б. оп.;
 - I - 15   جغوان - B   چغوان - T   موقان - VI   حغوان - IV   خغوان - I
 یاپیم - VI - 18   کسی را که از مردمی - VI - 17   آمدش نامداران - K - 16   مایه ور

- 1620 سکندر برخ رنگ تشویر خورد¹ بدل گفت ازین پس کسی اندر جهان
 ز ایوان پیامد بجای نشست
 سرافراز فغفور بگشاد گنج
 نخستین بفرمود پنجاه تاج
 ز سیمین و زرینه اشتر هزار
 1625 ز دیمای چین و خز و حریر
 هزار اشتر بارکش بار کرد
 ز سنجاب و قاقم ز موی سمور
 بیاورد زین هر یکی ده⁸ هزار
 گرانمایه صد زین بسیمین¹¹ ستام
 1630 ببردند سیصد شتر سرخ موی
 یکی مرد با سنگ و¹⁵ شیرین سخن
 بفرمود تا با درود و¹⁶ خرام¹⁷
 که یک چند باشد²¹ بنزدیک چین
 فرستاده شد با سکندر پراه
 1635 چو ملّاح روی سکندر بدید

عشرة تخوت - B دو - I, IV -⁴ بدل برش - K, I, IV, VI -³ پس - K -² یافت - K, I -¹
 و الكافور و المسك و - B مشک و عود - VI و عود و ز مشک و - I عود و مشک - K, IV -⁵
 هم از کردنیها و از موی پور - VI, J -⁷ ازان صد شتر بار دینار - VI -⁶ العمیر
 - K, I, IV -¹⁰ و. - K -⁹ دو - K, I, IV -⁸ همان نافع مشک و کیمال پور - K [چرم گور - VI]
 ز سیمین نزدیک پنجاه جام - VI -¹² اسپ زرین - VI, J -¹¹ بر ساخت - VI بر [در - K] تخت
 - VI کان پیر آرد - K -¹⁶ و. - K, I, IV -¹⁵ نگاریده - VI بار - IV -¹⁴ ظرایف - I, IV, VI -¹³
 خرام - K, I, IV, VI -²⁰ او با - VI -¹⁹ بیارد - K -¹⁸ پیام - K, I, IV, VI -¹⁷ تا او برد آن
 - K -²³ گمانی نبرد او که او هست - VI گمانی همی برد کو هست - IV -²² آید - VI -²¹
 پیامد چو - VI -²⁴ بادر الملّاح فحمله فی مرکب و عمیر به - B زورق و - I, IV رومی
 سیمک رفت بر کشتی و بادبان * پیامد سکندر بدریا دمان
 VI -²⁴ dob.; VI -²³ обратный порядок мисра; VI -²² نزدیک دریا رسید

- 1580 بداریم بر تو همین تاج و تخت
وگر کند باشی بپیش آمدن
ز چیزی که باشد طرایف³ بچین
هم از⁴ جامه و پرده و تخت عاج
ز چیزی که یابی⁵ فرستی بگنج
1585 سپاه مرا باز گردان ز راه
چو سالار چین زان نشان نامه دید
بخندید و¹⁰ پس با فرستاده گفت
بگوی آنچه دانی ز گفتار¹² اوی
فرستاده گفت ای سپهدار چین
1590 بمردی¹⁷ و رادی¹⁸ و بخش و خرد
بمالای سروسست و¹⁹ با زور پیل
زبانش بکردار بژنده تیغ
چو بشنید مغفور چین این سخن
بفرمود تا خون و می خواستند
1595 همی خورد می تا جهان تیره شد²²
سپهدار چین با فرستاده گفت
چو روشن شود نامه پاسخ کنیم
سکندر پیامد ترنجی بدست
چو خورشید برزد سر از برج شیر
1600 سکندر بنزدیک مغفور شد

همان - K, VI⁴ طرائف - Б - طرایف - I, IV, VI³ VI - б. оп.² بخوبی - K¹

داری - VI⁵ میاش - Л⁷ تاج - VI⁸ K - доб.:⁹ نیابی تو - VI⁶

درد جهان آفرین بر تو باد * خم چرخ گردان زمین تو باد

مردی و - IV¹³ کردار - IV دیدار - K, I¹² آسمانست - K, I, IV, VI¹¹ و - VI¹⁰ оп.

رای - I, IV¹⁸ ز مردی - VI¹⁷ در - K¹⁶ گفتار - K, I¹⁵ چهر و ز - VI¹⁴ بالا

VI - نیمه مست - I²³ گشت - K, I, IV, VI²² و - оп.²⁰ بخوبی - K²⁰ و - Л¹⁹ оп.

بدکنش - Л²⁵ سپاه - Л²⁴ برنشست

سکندر گرازان پیامد¹ برآه
 بدید آن گزیده سپاه بزرگ³
 پرانیدیشه جان بداندیش اوی⁴
 نشست اندر ایوان زمانوی دراز
 یکی نامور⁶ جایگه ساختش
 برردند بالای زرین جناغ
 سکندر فراوان سخنها برآند
 سخنهای قیصر⁸ همه⁹ کرد یاد¹⁰
 جهاندار و¹² سالار هر مرز و بوم
 ز مابندگان¹³ جهان آفرین¹⁴
 خداوند پاکوی و نیکی فزای¹⁵
 چنانست کآباد ماند¹⁶ زمین
 که از جنگ شد روز بر فور¹⁸ تنگ
 چو فریان تازی و دیگر مهران
 ز فرمان ما کسی نچوید گذر¹⁹
 وگر بشمرد نیز²⁰ ناهید و مهر
 تن و بوم و²¹ کشور²² برنج افگنی
 مرنجان تن خویش و با بد²³ مگو
 به پینم ترا یکدل و نیکخواه

پذیره فرستاد چندی سپاه
 چو آمد بران بارگاه بزرگ²
 پیامد ز دهلیز تا پیش اوی
 دوان پیش او رفت و بردش نماز
 بپرسید فغفور و⁵ بنواختش
 چو برزد سر از کوه روشن چراغ
 فرستاده شاهرا⁷ پیش خواند
 بگفت آنچه بایست و نامه بداد
 بران نامه عنوان بد از شاه¹¹ روم
 که خوانند شاهان برو آفرین
 جهاندار و داننده و رهنمای
 دگر گفت فرمان ما سوی چین
 نماید بسپید مارا¹⁷ بجنگ
 چو دارا که بد شهریار جهان
 ز خاور برو تا در باختتر
 شمار سپاهم نداند سپهر
 اگر هیچ فرمان ما بشکنی
 چو نامه بخوانی بیارای ساو
 گر آیی به بینی²⁴ مرا با سپاه

¹ I, IV - پیامد گرازان ² بلند - VI ³ ستبرگ - IV ⁴ VI - 6. op.
⁵ VI - سپهر ⁶ مایهور - VI ⁷ در - VI ⁸ خاقان - VI ⁹ همی - IV, VI ¹⁰ K - 6. op.
¹¹ VI - سوی کشور آرای فغفور - I, IV ¹² I, IV, VI - و op. ¹³ Л-доб. بر ¹⁴ I, IV - جهان آفرین
¹⁵ VI - 6. op.; I, IV - به پینم - در پادشاهی زمین - VI چین
 سر نامه بد [بود - IV] از نخست آفرین * ز ما بندگان بر جهان آفرین
¹⁶ K, I, IV - گردد ¹⁷ I - ما ¹⁸ K - روز ¹⁹ VI - تا تار و - VI بر فور شد روز ²⁰ K, I, IV, VI - مگر بشمرد تیر و - VI
²¹ VI - با ما - K ²² VI - لشکر - VI ²³ K - و op. ²⁴ K - تن و خویش را

1545 چو بـشـنـید بر گشت زان دو¹ درخت
 چو آمد بلشکر گه خویش باز
 بشهر اندرون هدیهها ساختند
 یکی جوشنی بود تابان چو نیل
 دو دندان پیل و⁵ برش⁶ پنج بود
 زره بود و دیمای پرمایه بود
 1550 بسنگ درم هر یکی شست⁹ من
 بپدرفت زان شهر و¹⁰ لشکر براند
 دلش خسته گشته² بشمشیر سخت³
 برفتند گردان گردن فراز
 بزرگان بر پادشا ساختند
 بمالای و پهنای یک⁴ چرم پیل
 که آنرا بمرداشتن رنج بود⁷
 ز زر کرده⁸ آگنده صد خایه بود
 ز زر و زگوه هر یکی کرگدن
 ز دیده همی خون دل برفشاند

۴۰

وزان روی لشکر سوی چین کشید
 همی راند منزل بمنزل بدشت
 ز دیبا سراپرده پی برکشید
 1555 یکی نامه فرمود پس تا دبیر
 نوشتند¹⁵ هرگونه پی خوب و زشت
 سکندر بشد چون¹⁸ فرستاده پی
 که با او بدی یکدل و یکسخن
 سپهرا بسالار لشکر سپرد
 چو آگاهی آمد بفغفور ازین²²
 سر نامداران بیرون کشید¹¹
 چهل روز تا پیش دزیا گذشت
 سپه را بمنزل فرود آورد¹²
 نویسد¹³ ز اسکندر شهرگیر¹⁴
 نویسنده چون¹⁶ نامه اندر نوشت¹⁷
 گزین کرد بی نادل آزاده پی
 بگوید¹⁹ مهتر که کن یا مکن
 وزان رومیان پنج²⁰ دانا²¹ بمرد
 که آمد فرستاده پی سوی چین²³

گشت از - VI - بخت - K, I, IV - 3 گشته خسته - I - 2 شاه از - VI - زیر - K, I, IV - 1
 K - 7 دامن که پهنای آن - IV - 6 با وی - I - 5 پهنای چوپیک - K - 4 غم همه لغت لغت
 وزن کل - B - بیست - II - 9 مائة بیضة من الذهب - B ز هر خرده - II - 8
 CM. B. سپهرا بمنزل فرود آورد - K - 11 بپدرفت و زان شهر - I, IV - 10 بیضة ستون منا
 بفغفور - VI - 14 نوشتند - I - 13
 آن سخنها نوشت - VI - 17 تا - I - 16 بفرمود - K, I, VI - 15 چینی نوشت از دبیر
 VI - 23 چین - VI - 22 کسی را - VI - مهتر - K - 21 چند - VI - 20 بگفتی - VI - 19 با - VI - 18
 با فرین

- 1525 بترسید و پرسید زان¹ ترجمان
 چنین برگ گويا چه گوید همی
 چنین داد پاسخ که ای³ نیکبخت
 که چندین سکندر چه پوید بدهر⁵
 ز شاهیش چون سال شد بر دو هفت⁶
 1530 سکندر ز دیده بیمارید خون
 ازان پس بکس نیز نگشاد لب
 سخن گوی شد برگ دیگر درخت
 چه گوید همی این دگر شاخ گفت
 چنین داد پاسخ که این ماده شاخ
 1535 از آز فراوان ننگنجی¹³ همی
 ترا آز گرد جهان گشتن است
 نماذت¹⁶ ایدر¹⁷ فراوان درنگ
 بپرسید از ترجمان پادشا
 یکی باز پرسشی که باشم بروم
 1540 مگر زنده بیند مرا مادرم
 چنین گفت با شاه گويا درخت
 نه مادرت بیند نه خویشان بروم²³
 بشهر کسان مرگت آید نه دیر
- که ای مرد بیدار نیکی گمان²
 که دلرا بخوناب شوید همی
 همی گوید این برگ⁴ شاخ درخت
 که برداشت از نیکو پهاش بهر
 ز تخت بزرگی بمایدش رفت
 دلش گشت پردرد⁷ از⁸ رهنمون
 پر از غم همی بود تا نیم شب⁹
 دگر باز پرسید زان نیکبخت
 سخن گوی¹⁰ بگشاد¹¹ راز از نهفت¹²
 همی گوید اندر جهان فراخ
 روانرا¹⁴ چرا بر شکنجی همی
 کس آزدن و پادشا کشتن است¹⁵
 مکن روز بر خویشتن تار و تنگ
 که ای مرد روشن دل و¹⁸ پارسا
 چو¹⁹ پیش آید آن²⁰ گردش روز شوم
 یکی تا برخ برکشد²¹ چادرم
 که کوتاه کن روز²² و بر بند رخت
 نه پوشیده رویان آن مرز و بوم
 شود اختر و تاج و تخت از تو سیر²⁴

¹ K, ⁴ بدو ترجمان گفت کای- VI ² روشن روان- VI ³ پرسید پس شاه از- VI ⁴ K, هشت- L ⁵ ما بال الاسکندر یجول فی أقطار الأرض- B جوید ز دهر- VI ⁶ و VI-دوب. ⁷ همی بد- VI ⁸ ازان- VI زمین- I, IV ⁹ خون- K ¹⁰ اربع عشرة- B ¹¹ بگشای- K, I, IV ¹² و VI-ب. ¹³ K, I, IV-دوب. ¹⁴ پیرانده تا گشت شب ¹⁵ K, I, IV, VI-دوب. ¹⁶ فلا تتعب- B زبانرا- L ¹⁷ إنک تجول حول الأرض من حرصک- B برنجی- K, I, IV, VI ¹⁸ نماذت- K, I, IV, VI ¹⁹ نماید- IV ²⁰ ازین در کنون وقت بگذشتنست- VI ²¹ نفسک ²² K- درکشد- VI ²³ آیدم- IV ²⁴ که- K, I, IV, VI ²⁵ و VI-دوب. ²⁶ I, IV, VI-دوب. ²⁷ بگیتی ²⁸ تخت تو زیر- I ²⁹ نه روم- K ³⁰ رنج و

سرخن گوی بود² شاخ³ با رنگ و بوی
چو روشن شود نر گویا شود
همان⁵ نامداران⁶ آن مرز و⁷ بوم
سرخن کی سراید با آواز سخت
که از روز¹⁰ چون بگذرد نه¹¹ زمان
که آواز او بشنود نیک بخت
بر و برگ چون مشک بویا شود
شگفتی چه پیش آید ای نیک بخت¹⁴
ز رفتنست کوتاه شود¹⁶ داوری
کران¹⁷ جهان خواندش رهنمای
بسیری نیامد کسی از جان خویش
که دام و دد و مرغ بر ره پیرید¹⁸
چو آمد بنزدیک گویا¹⁹ درخت
ز پوست ددان خاک پیدا ندید²¹
دندانرا برین گونه دژنده کیست
که چندین پرستنده دارد درخت
ز گوشه ددان باشدش²³ پرورش
سکندر ز بالا خروشی شنید
خروشی پر از سهم و²⁵ ناسودمند

یکی ماده و دیگری نر¹ اوی
بشب ماده گویا و بویا⁴ شود
سکندر بشد با سواران روم
بپرسید زیشان که اکنون⁸ درخت
چنین داد پاسخ بدو⁹ ترجمان 1510
سرخن گوی گردد یکی زین درخت
شب تیره گون ماده¹² گویا شود
بپرسید چون بگذریم از¹³ درخت
چنین داد پاسخ کزو¹⁵ بگذری
چو زو برگذشتی نماندت جای 1515
بیابان و تاریکی آید بپیش
نه کسی دید از ما نه هرگز شنید
همی راند با رومیان نیک بخت
زمینش ز گرمی همی²⁰ بردمید
ز گوینده پرسید کین پوست چیست 1520
چنین داد پاسخ بدو نیک بخت
چو باید پرستندگانرا²² خورش
چو خورشید بر تیغ گنبد رسید²⁴
که آمد ز برگ درخت بلند

سرخن گوی شاخ نیست - VI و K, I, IV - доб.³ سرخن گوی و با - K, I, IV² نر از - I, IV¹

گویا - IV⁸ و - I⁷ بزمامداران - IV⁶ همه - VI⁵ بویا - IV⁴ گویا - I⁴

و إذا عبر تسع ساعات من النهار تكلم الذكر - B یک - VI, VI¹¹ ل, VI¹¹ کوه - IV¹⁰ باو - K⁹

و إذا جن الليل تكلمت - B 1512, 1513 op.; ل, K, VI¹⁷ که راز - VI¹⁶ دگر چون ازین جایگه - VI¹⁵ الأئنتی

إن - B 18 K, I, IV, VI - 66. 1516, 1517 op.; B - перевод этих бб. отсутствует.

چو جویند گاه - K, I, IV, VI²² شد [بد - VI] ناپدید - IV, VI²¹ همه - K²⁰ شاخ - VI¹⁹

دانشان بود - K, I, IV, VI²³ إذا جاءوهما للعبادة فلا يأكلون إلا لحوم السباع - B پرستش

هول - I, IV, VI²⁴ هول و - K هول و - I, IV, VI²⁵ کشتید - I, IV, VI²⁴

خروش آمد از چشمه^۱ آب شور^۱ بسی چیز دیدی که آن کس ندید
 کنون زندگانیت کوتاه گشت
 1490 سکندر بترسید و برگشت زود
 وزانچایگه تیز لشکر براند
 ازان کوه راه بیابان گرفت
 همی راند پر^۹ درد و^{۱۰} گریان ز^{۱۱} جای
 که ای آرزومند^۲ چندین مشور^۳
 عنانرا^۴ کنون باز باید کشید
 سر تخت شاهیت بی شاه^۵ گشت
 بلشکرگه آمد بکردار دود^۶
 خروشان بسی^۷ نام یزدان بخواند^۸
 غمی گشت و اندیشه^{۱۲} جان گرفت
 سپاه از پس و پیش او^{۱۳} رهنمای

۳۹

ز راه بیابان بشهری رسید
 1495 همه بوم و^{۱۳} بر باغ آباد بود
 پندیره شدندش بزرگان شهر
 برو همگنان آفرین خواندند
 همی گفت هر کس که ای شهریار
 بدین شهر هرگز نیامد سپاه
 1500 کنون کامدی جان ما پیش تست
 سکندر دل از مردمان شاد کرد
 بپرسید ازیشان که ایدر شگفت
 چنین داد پاسخ بدو رهنمای
 شگفتیست ایدر^{۱۹} که اندر جهان
 1505 درختیست ایدر دو بن گشته جفت
 بید شاد کآواز مردم شنید
 دل مردم از خرمی شاد بود
 کسی را که از مردمی بود بهر
 همه^{۱۴} ز^{۱۴} و گوهر برافشانند
 انوشه که کردی بما^{۱۵} گذار
 نه هرگز شنیدست کس نام شاه
 که روشن روان بادی و تن درست
 ز راه بیابان تن^{۱۶} آزاد^{۱۷} کرد^{۱۸}
 چه چیزست کاندازه باید گرفت
 که ای شاه پیروز پاکیزه‌رای
 کسی آن ندید آشکار و نهان^{۲۰}
 که چونان^{۲۱} شگفتی نشاید^{۲۲} نهفت

مکوش - K, VI - ^۳ آرزو مرد - K, I, IV, VI - ^۲ جوش - VI - چشمه شورا بگوش - K - ^۱
^۴ K, I, IV, VI - عنانت - ^۵ I, VI - راه - ^۶ VI - 66. 1420-1490 стоят после б. 1544. ^۷ K, I, IV, VI - همی - ^۸ VI - повторяет б. 1491 после б. 1420. ^۹ VI - بود با - ^{۱۰} Л, VI - و - ^{۱۱} VI -
 روانرا ز اندیشه - IV - ^{۱۶} تو بر ما - VI - ^{۱۵} بسی - K, I, IV, VI - ^{۱۴} Л - و - ^{۱۳} در - K - ^{۱۲}
 K - ^{۲۱} از کهان و مهان - I, IV - ^{۲۰} اینجا - I - ^{۱۹} K - б. оп. ^{۱۸} آباد - I - ^{۱۷} سر - VI -
 ندید از - VI - نباید - K - ^{۲۲} کنانسان

چو سیصد بدی نیز² پهنای اوی
جهانی برست از بد³ داوری
که بی تو میداد زمان و زمین
فراوان ببردند نزدیک شاه
جهان مانده زان کار اندر⁷ شگفت

برش پانصد¹ بود بالای اوی
ازان نامور سد اسکندری
برو مهتران خواندند آفرین
ز چیزی که بود اندران جایگاه⁴
نپذیرفت⁵ از ایشان و خود⁶ برگرفت 1475

۳۸

برنج اندر⁹ از راه شاه و سپاه¹⁰
که¹¹ جایی دد و دام و ماهی¹² ندید
یکی خانه بر سر ز¹⁴ یاقوت زرد
میان اندرون چشمه¹⁵ آب شور
برو خوابنیده یکی شوربخت
به بیچارگی مرده بر تخت ناز¹⁷
کششیده ز دیما برو چادری
فروزان شده زو همه بوم و راغ¹⁹
ز گوهر همه خانه چون آفتاب
وگر²¹ خای آن خانها بسپرد
وزان لرزه آن²³ زنده²⁴ ریزان²⁵ شدی

همی رفت⁸ یک ماه پویان براه
چنین تا نزدیک کوهی رسید
یکی کوه دید از برش¹³ لاژورد
همه خانه قندیلهای بلور
نهاده بر چشمه¹⁵ زرین دو تخت
بتن مردم و سر چو آن¹⁶ گراز
ز کافور زیراندرش¹⁸ بستری
یکی سرخ گوهر بجای چراغ
فتاده فروغ ستاره در²⁰ آب
هرانکس که رفتی که چیزی برد
همه تنش بر جای²² لوزان شدی 1485

چو نزدیک - K². (перед этим стерто). رش - VI - پانصد رش - I - پانصدی - K¹, IV.
طول هذا السد خمسمائة ذراع فی - B - چو نزدیک صد باز [باز - I] - I, IV, VI - هشت باز
K⁵, I - رزمگاه - L⁴ جهان از بدان رست و از - VI و K³ - доб. عرض خمسمائة ذراع
K⁸, I, IV - ایشان - VI از کار او در - IV⁷ ره - IV, VI⁶ پذیرفت - IV, VI پذیرفت
I - او همه - K¹³ مردم - IV, VI¹² د - VI¹¹ ب. оп. VI¹⁰ آمد - K⁹, I, IV راند
K¹⁷, I - 66. 1480, 1481 стоят после б. 1492; چنان - I - بسان - K¹⁶, IV - حوض - I¹⁵ سرش
IV - 6. стоит после б. 1482. اندرشی - IV اندرین - K¹⁸ [اندرون - I] - K¹⁹, I, IV
K²⁰, I, بزیراندرش چون یکی گرد باغ - VI مایه [جامه - IV] چون پتر زاغ [گرد راغ - K]
I, بر - K²³ از بیم - VI²² ویا - K²¹, VI بسان فروغ چراغ اندر - VI چراغ اندر - IV
در جای بیجان - VI²⁵ دیده - IV²⁴ هم - IV

- بیماریم چندانک خواهی تو¹ چیز
 سکندر پیامد نگه کرد کوه
 بفرمود کاهن گران آورید⁴
 کج و سنگ و همیزم فزون از شمار
 بی اندازه بردند چیزی که خواست
 ز دیوارگر هم ز آهن گران
 ز گیتی بپیش¹⁰ سکندر شدند
 ز هر کشوری دانشی شد گروه
 ز بن¹¹ تا سر تیغ بالای اوی
 ازو یک رش انگشت و آهن¹³ یکی
 همی ریخت گوگردش اندر میان
 همی ریخت هر گوهری¹⁶ یک رده¹⁷
 بسی نفت و روغن پرآمیختند
 بخروار¹⁹ انگشت بر سر زدند
 دم آورد و²⁰ آهن گران صد هزار
 خروش دمنده برآمد ز کوه
 چنین روزگاری برآمد بران²³
 گهرها یک اندر دگر²⁵ ساختند
 ز یاجوج و²⁶ ماجوج گیتی برست
 1455
 1460
 1465
 1470

1 K, I, IV - خواهید - 2 VI - ندانیم - 3 IV - доб.:
 پس انگه سوی رفتن آغاز کرد * بگردان رومی هم آواز کرد
 باید - 7 K - چیزی که - 6 IV - بیماریم - IV - بیارند - 5 K, I, VI - آورند - 4 K, I, IV, VI
 من قرار - B - پی - 11 K, I - تمامی بنزد - 10 VI - کار بر آرزو گشت - 9 VI - 8 J, I, IV, VI - 9
 - 15 J - 14 IV - باشد - 14 IV - یکی رسته آهن و آتش - 13 VI - بود - I, IV - کرد - 12 K, VI - الأرض
 پس انگه - K - 19 - 18 VI - ب. - 17 J - زده - 16 J, VI - کوره - 16 J, VI - دانا پیمان - IV - دانا پیمان
 - 24 VI - دراز - VI - 23 - بیم - VI - 22 - بفرمود - K - 21 - 20 I - آورده - I - 20 - بچوب از بر - I
 نعیم - K - 27 - 26 J - تراصت الأجزاء - B - یک اندر دگر کورها - J - 25 - آهن گداز
 1471. 6. стоит после 6. VI - جهانرا تو گفتی نو آیین ببست - VI - 28 - نشیم - I, IV

- 1435 ز هر ماده‌یی بچّه زاید هزار
بگرد آمدن چون ستوران شوند²
بهاران کز⁵ ابر اندر آید خروش⁶
چو¹⁰ تئین ازان موج بردارد¹¹ ابر
فرود افکنند¹³ ابر تئین چو¹⁴ کوه
1440 خورش آن بود سال تا سالشان
گپاشان بود زان سپس خوردنی
چو سرما بود سخت لاغر شوند
بهاران به‌بینی²⁰ بکردار گرگ
اگر پادشاه چاره‌یی سازدی
1445 بسی آفرین یابد از هر کسی
بزرگی کن و²⁴ رنج²⁵ مارا بساز
سکندر بماند اندر ایشان شگفت
چنین داد پاسخ که از ماست گنج
برآرم من این راه ایشان برای
1450 یکایک بگفتند³¹ کای شهریار
ز ما هرج باید³² همه بنده‌ایم
- کم و بیش ایشان که داند¹ شمار
تگ آرند و³ برسان⁴ گوران شوند²
همان سبزه⁷ دریا برآید⁸ بجوش⁹
هوا برخروشد¹² بسان هژبر
بیایند زیشان گروهها گروه
که آگنده گردد بر¹⁵ و پالشان
بیارند¹⁶ هر سو¹⁷ ز¹⁸ آوردنی¹⁹
بآواز برسان کفتر شوند
بغزند برسان پیل²¹ سترگ²²
کزین غم دل ما بپردازی
ازان پس بگیتی بماند²³ بسی
هم²⁶ از پای یزدان نه‌ای بی‌نیاز²⁷
غمی گشت و اندیشه‌ها برگرفت²⁸
ز شهر شما یارمندی²⁹ و رنج
بنمیروی نیکی‌دهش یک خدای³⁰
ز تو دور بادا بد روزگار
پرستنده باشیم تا زنده‌ایم³³

بجوش- VI-6 که- VI-5 دونده بمانند- VI-4 و- I, II-3 بودند- VI-2 ندارد- IV-1
دو تئین ز دریا- VI-11 دو- K, VI-10 برآرد خروش- VI-9 درآید- IV-8 همه روی- K-7
تن- I-15 آرد ابر افکنند آن ب- VI-14 آید از- IV-13 همو پر خروشان- IV-12 برآید ب
- I, IV- I, IV- چو آید- K-20 VI-6. op. 19 ب- K, I, IV-18 کس- K-17 بپیوند- K, I, IV-16
کزین- VI- I, VI- نامند- II-23 بآوازه‌های بزرگ- K, I-22 شیر- IV, VI-21 بیاید- VI- I, VI- ز تئین
که- IV-26 کار- I, IV, VI-25 در- II-24 و دام ذکره الی آخر الزمان- B نام ماند بگیتی
بفرمان- IV-30 آزمندی- VI-29 اندیشه اندر گرفت- K, I, IV, VI-28 نه‌بینی نیاز- IV-27
خواهی- K, I, IV-32 همه شهر [دگر باره- VI] گفتند- K, I, IV, VI-31 نیکی‌ده رهنمای
33 VI-6. op.; IV-دوب.:

همه هر چه گویی برانیم ما * بفرمای چیزی که دانیم ما

زبرجد چنان¹ خوار بگذاشت اوی
 ازان گوهر پربها³ سر بگاشت⁴
 چو آسوده‌تر گشت لشکر براند⁵

پشیمان شد آنکس که کم داشت اوی
 پشیمان‌تر آنکس که خود² برداشت
 دو هفته بر آنجایگه بر بماند 1420

۳۷

ز گیتی همی⁶ رای رفتن گزید
 که نگذشت گویی⁷ برو باد⁸ و خاک
 پذیره شدندش بزرگان⁹ دو میل
 بخورشید گردن برافراختشان
 کزان برتر اندازه نتوان¹⁰ گرفت¹¹
 بنالیدن از¹⁴ گردش روزگار
 بگویم با شاه پیروزبخت¹⁵
 دل ما پر از رنج و دردست¹⁷ و خون
 ز یاجوج و¹⁹ ماجوج مان خواب نیست
 غم و رنج باشد همه بهر ما
 زبانها سیه دیده‌ها²¹ پر ز²² خون
 که یارد شدن نزد ایشان فراز
 بر و سینه و گوشه‌هاشان چو پیل
 دگر بر تن خویش چادر کنند

سوی باختر شد چو خاور بدید
 بره بر یکی شارستان دید پای
 چو آواز کوس آمد از پشت پیل
 جهانجوی چون دید بنواختشان
 پرسید کایدر چه باشد شگفت 1425
 زبان¹² برگشادند بر¹³ شهریار
 که ما را یکی کار پیش است سخت
 بدین¹⁶ کوه سر تا با براندرون
 ز چیزی که ما را بدو¹⁸ تاب نیست
 چو آیند بهری سوی شهر ما 1430
 همه رویه‌هاشان چو روی²⁰ هیون
 سیه روی و دندانها²³ چون گراز
 همه تن پر از موی و موی همچو²⁴ نیل
 بخسپند یکی²⁵ گوش بستر کنند

1 IV - چرا 2 K - او 3 Л, I, VI - بی بها 4 VI - доб.:

دو هفته دران دشت لشکر گماشت * ازان گوهر با بها سر بگاشت
 بزرگان برفتند - K⁹ گرد - K⁸ گفتی - K⁷ همه - K, I, IV⁶ VI - повторяет б. 1491.
 بنالشی - K¹⁴ با - K, I¹³ زبان - I¹² оп. 1424, 1425 K - 66.¹¹ باید - Л¹⁰ پیشش
 K¹⁸ درد و رنجست - K, I, IV¹⁷ ازین - I, IV¹⁶ کزین - K¹⁶ بیدار بخت - K, I¹⁵ ازان
 دیده‌شان - K²¹ بسان - I, IV, VI²⁰ چنان چون - K²⁰ оп. و - Л¹⁹ پی و - I, IV, VI¹⁸
 تنها چو - K²⁴ (метр нарушен) دندانهای - Л²³ همچو - VI²² دیده‌هاشان چو - I, IV²²
 چو خفتند یک - VI²⁵ بخسپند یک - I²⁵ مویش چو - IV²⁵ موی چو - I

بدیدار^۱ بر تیغ شد بی گروه
 برافراخته سر ز جای نشست
 که فرمان یزدان کی آید^۳ که دم
 چو رعد خروشان فغان برکشید
 که روزی بگوش آیدت یک خروش
 برفتن بیارای و بریند رخت
 که بهر من این آمد^۵ از روزگار
 نه بینم همی آشکار و نهان
 همی داد نیکی دهش را درود
 بپیش اندرون مردم راهجوی
 خروشی برآمد ز کوه سیاه
 پشیمان شود ز آنک دارد بچنگ
 بهر درد^۸ دل سوی درمان شود
 پر اندیشه شد هر کسی زان خروش
 پی^{۱۰} رنج ناآمده نشمرد
 پشیمانی و^{۱۱} سنگ بردن بر^{۱۲}
 مگر درد و رنجش^{۱۴} نباید چشید
 یکی دیگر^{۱۵} از کاهلی داشت^{۱۶} خرد
 زتاریکی راه بیرون شدند^{۱۸}
 پدیدار شد کژی و کاستی
 یکی را^{۲۱} پسر از گوهر نابسود

سکندر چو بشنید شد سوی کوه
 سرافیل را دید صوری بدست
 پسر از باد لب^۲ دیدگان پسر ز نم
 چو بر کوه روی سکندر بدیدید 1400
 که ای بنده از چندین مکوش
 که^۴ چندین مرنج از پی تاج و تخت
 چنین داد پاسخ بدو شهریار
 که جز جنبش و^۶ گردش اندر جهان
 ازان کوه با ناله آمد فرود 1405
 بران راه تار یک بنهاد روی
 چو آمد بتاریکی اندر سپاه
 که هر کس که بردارد از کوه^۷ سنگ
 وگر بر ندارد پشیمان شود
 سپه سوی آواز بنهاد گوش 1410
 که بردارد آن سنگ اگر^۹ بگذرد
 یکی گفت کین رنج هست از گناه
 دگر گفت لختی^{۱۳} نباید کشید
 یکی برد زان سنگ و دیگر نبرد
 چو از آب حیوان بهامون شدند^{۱۷} 1415
 بچستند هر کسی^{۱۹} بر و آستی^{۲۰}
 کنار یکی پسر ز یاقوت بود

تو- I, IV-^۴ کی آید ز یزدان- K, I, IV-^۳ باد و دم- VI-^۲ بدید از- IV-^۱
 یا- VI- کو- IV- گر- I-^۹ دوز- I-^۸ جای- VI- پای- K, I-^۷ و- IV-^۶ امروز- I-^۵
 سه دیگر- K, I, VI-^{۱۵} سختی- K-^{۱۴} سختی- VI-^{۱۳} ز راه- I-^{۱۲} از- IV-^{۱۱} که این- VI-^{۱۰}
 بدان راستی- T-^{۲۰} یک- IV-^{۱۹} کشید- VI-^{۱۸} رسید- VI-^{۱۷} برد- K, I, VI-^{۱۶} کسی
 دگر را- VI-^{۲۱}

وگر کرده از خشت پخته بنا²
 زنا⁴ و برین گونه جای⁶ نشست
 درو⁷ خیره شد مرد یزدان پرست
 شنیدی و آوای مست و سرود⁹
 ز شادی همی برنگی رند¹⁰ بهر
 وگر جان و دل برفشانند همی
 تهی مانند زان مرغ رنگین¹² عمود
 فزونست اگر کمی¹³ و کاستی¹⁴
 همی سر فرازد ز هر دو¹⁵ گروه
 بمنقار چنگالها¹⁶ کرد پاک
 بشهر تو بر کوه دارد نشست
 بیابد¹⁹ پرستنده بر²⁰ کوه جای
 چهارانجوی روشن دل²³ شادام
 چو ایمن شد از گردش²⁵ رستخیز
 پیاده شود بر سر تیغ کوه
 کزو²⁸ شادمانرا ببايد گریست

کنون کامدی هیچ دیدی زنا¹
 چنین داد پاسخ کزین³ هر دو هست
 چو بشنید پاسخ فروتر نشست
 بپرسید⁸ کاندز جهان بانگ رود
 چنین داد پاسخ که هر کو ز دهر
 1385 ورا شاد مردم نخواند همی
 بخاک آمد از¹¹ برشده چوب بود
 بپرسید دانایی و راستی
 چنین داد پاسخ که دانش پزوه
 بسوی عمود آمد از تیره خاک
 1390 ز قیصر بپرسید¹⁷ یزدان پرست
 بدو گفت¹⁸ چون مرد شد پاکرای
 ازان چوب جوینده²¹ شد بر²² کنام
 بچنگال می کرد²⁴ منقار تیز
 بقیصر بفرمود تا بی گروه
 1395 به بیند که²⁶ تا بر سر کوه چیست²⁷

هل حدث الزنا و هل استعمل الآجر فی - ب تنی - K, I, IV, VI - 2 زنی - K, I, IV, VI - 1
 K - 7 دارد - VI و LI - 6 کو - VI - 5 زنی - K, I, IV, VI - 4 که این - K, VI - 3 الیمناء؟
 شادی و آرام - VI - 10 مستی و رود - VI - 9 چنین گفت - VI - 8 ازو - VI - 6 بدو - I برو
 آیما اکثر: العلم مع - B - 14 کژی - IV - 13 مسکین - K, I, IV, VI - 12 آن - VI - 11 نگرفت
 (метр بر فرازد از هر دو - IV بر فرازد از هر - K, I, VI - 15 السداد أم الجهل مع الفساد
 ناروشن). 16 VI - 16 چنگال می - VI - 17 بدو گفت کای مرد - IV بپرسد که - K - 17
 بگفتا که - IV - 18 جوینده - I, IV, VI - 21 چون - K, I, VI - 20 نماید - IV نیابد - K, I, VI - 19
 VI - 25 بخشش - K, I, IV - 24 چو ایمن شد از گردش - K, I, IV, VI - 25 بپرسید - VI - 23 بر شد - VI - 22
 کزان - K - 28 کیست - VI - 27 بیندیشی - K - 26 بخشش و

نماینده^۱ رای^۱ و راه من اوست^۲
 خروش آمد الله^۴ اکبر ز دشت
 خورشها ز هر گونه بگذاشتی
 کسی^۷ را بخوردن نجنبید لب
 پدید آمد و گم شد از خضر شاه
 سر زندگانی بکیوان کشید^۹
 نگهدار جز پای یزدان^{۱۱} نجست
 ستایش همی بافرین بر فرزند^{۱۳}

توی پیشرو گر پناه من اوست
 چو^۳ لشکر سوی آب حیوان گذشت
 چو از منزلی^۵ خضر^۶ برداشتی
 همی رفت ازین سان دو روز و دو شب
 1370 سه دیکر بتاریکی اندر دو راه
 پیمیر^۸ سوی آب حیوان کشید^۹
 بران^{۱۰} آب روشن سر و تن بشست
 بخورد و بر آسود^{۱۲} و برگشت زود

۳۵

یکی بر شده کوه رخشنده دید
 سرش تا با براندر^{۱۵} از چوب عود
 نشسته برو سبز مرغی سترگ
 جهاندار پیروز را خواندند^{۱۷}
 بنزدیک مرغان خرامید^{۱۸} تفت
 چه جویی همی زین سرای سپنج
 همان باز گردی ازو^{۲۳} مستمند^{۲۴}

سکندر سوی روشنایی رسید^{۱۴}
 1375 زده بر سر کوه خار را عمود
 بر^{۱۶} هر عمودی گنامی بزرگ
 با آواز رومی سخن راندند^{۱۷}
 چو آواز بشنید قیصر برفت
 بدو مرغ گفت^{۱۹} ای دلارای رنج^{۲۰}
 1380 اگر^{۲۱} سر^{۲۲} بر آری بچرخ بلند

خفته - K^۶ منزلش - I, IV^۵ و IV-دوب.^۴ VI-ز^۳ VI-ب. оп.^۲ آب - K, I, IV^۱
 12 K, I, آب حیوان - K^{۱۱} از ان - K, I, IV, VI^{۱۰} رسید - VI^۹ بیامد - K^۸ یکی را - VI^۷
 IV - بیاسود - L^{۱۳} - доб.:

چو سیراب شد باره را آب داد * زمانه همان چشمه را خواب داد
 زمانه چنین بود بیدار شد * نیایش کنان پیش دادار شد
 چو چندی بمالید رخ بر زمین * نیایش کنان اندر آمد بزین
 B - перевод этих бб. отсутствует. 14 K, IV - کشید 15 VI - کرده 16 K, I, IV,
 VI - بران 17 IV - اندی 18 L - доб. و 19 K, I, IV - گفت مرغ - B^{۲۰} آپها الثعبان - I^{۲۱}
 IV, VI - گر - K^{۲۴} - б. оп. تو زو - I^{۲۳} تو - VI^{۲۲} که - K^{۲۲} - б. оп.

بزرگان بیدار دل را بنخواند
 که آنرا میان و کرانه ندید
 پر از باغ و میدان و ایوان و کاخ
 بنزدیک آن چشمه شد بی سپاه
 چو از بخشش پهلوان^۲ کرد یاد
 فرو شد بران چشمه^۳ لاژورد^۳
 که خورشید^۴ گشت از جهان ناپدید
 دلی^۵ پر ز اندیشه‌های دراز
 پس اندیشه بر آب حیوان نهاد
 نخست از میان سپه برگزید
 پیامد^۸ دمان تا چه بیند شگفت
 یکی پیشرو چست^۹ بر پای کرد
 سر نامداران آن انجمن
 دل^{۱۱} و جان سپرده به پیمان اوی
 یکی تیز گردان بدین کار دل
 بسی بر^{۱۲} پرستش درنگ آوریم
 بیزدان پناه^{۱۳} ز راه خرد
 بتابد شب تیره چون بیند^{۱۵} آب^{۱۶}
 نگهبان^{۱۷} جان و تن خویش باش
 بتاریکی اندر شوم با سپاه
 بدین آشکارا چه دارد نهان

وز آنجایگه شاد^۱ لشکر براند 1345
 همی رفت تا سوی شهری رسید
 همه هرچ باید بدودر فراخ
 فرود آمد و بامداد پگاه
 که دهقان و را تمام حیوان نهاد
 همی بود تا گشت خورشید زرد 1350
 ز یزدان پای آن شگفتی بدید
 پیامد بلشکرگه خویش باز
 شب تیره کرد از جهاندار یاد
 شکیب^۶ ز لشکر^۷ هرانکس که دید
 چهل روزه افزون خورش برگرفت 1355
 سپهرا بران شارستان جای کرد
 و را اندران^{۱۰} خضر بد رایزن
 سکندر پیامد بفرمان اوی
 بدو گشت کای مرد بیدار دل
 اگر آب حیوان بچنگ آوریم 1360
 نمیرد کسی کو روان پرورد
 دو مهرست^{۱۴} با من که چون آفتاب
 یکی زان تو برگیر و در پیش باش
 دگر مهره باشد مرا شمع راه
 به بینیم تا کردگار جهان 1365

رخشنده - I, IV, VI - K, I, IV, VI - K - 6. on. ^۱ I, IV - شاه ^۲ K - ایزدی I, VI - پهلوی ^۳ K - 6. on. ^۴ K, I, IV, VI -

K - ^۸ ز لشکر شکیب^۶ - VI ^۷ من عرفه بالعقل و الصبر - B سکوبا - J ^۶ دلش - VI ^۵ K, VI - ^{۱۳} مگر در - VI ^{۱۲} تن - K ^{۱۱} بدان اندرون - VI ^{۱۰} چست و - IV, VI ^۹ پیاده
 نگهدار - VI ^{۱۷} هنگام خواب - VI ^{۱۶} مانند - IV ^{۱۵} مهرهست - K, I, IV, VI ^{۱۴} گراید

وزان روی^۳ لشکر بمغرب کشید
بدو اندرون مردمانی^۴ سترگ
همه درخور جنگ^۵ روز^۶ نبرد
دوتا^۸ گشته و^۹ دست^{۱۰} بر سر شدند
که ایدر چه^{۱۲} دارد^{۱۳} شگفتی نشان^{۱۴}
که ای شاه نیک اختر و^{۱۵} شهرگیر^{۱۶}
کز آن آب کس را ندیدیم بهر
بران^{۲۱} ژرف دریا شود ناپدید
شود آشکارای گیتی نهان
شنیدم که هرگز نیاید بین
بدودر یکی چشمه گوید که هست
همی آب حیوانش خواند بنام
که هرک آب حیوان خورد کی مُرد
بشوید^{۲۳} بران^{۲۴} تن^{۲۵} بریزد گناه^{۲۶}
بدو اندرون چون رود چارپای
کز آن راه بر کوه باید نشست
سراسر بلشکرگه آرد^{۳۱} گله
همه چارسال^{۳۴} از در کارزار

پرسید^۱ هر چیز و^۲ دریا بدید
یکی شارستان پیشش آمد بزرگ
همه روی سرخ و همه موی زرد
بفرمان پیشی^۷ سکندر شدند
سکندر پرسید از^{۱۱} سرکشان
چنین گفت با او یکی مرد پیر
یکی آنگیرست زان روی^{۱۷} شهر
چو^{۱۸} خورشید تابان بدانجا^{۱۹} رسید^{۲۰}
پس^{۲۲} چشمه در تیره گردد جهان
وزان جای تار یک چندان سخن
خرد یافته مرد یزدان پرست
گشاده سخن مرد بارای و کام
چنین گفت روشن دل پر خرد
ز فردوس دارد بران چشمه راه
پرسید پس شه^{۲۷} که^{۲۸} تار یک جای
چنین پاسخ آورد یزدان پرست
بچوپان^{۳۰} بفرمود کاسی پله
گزیب کرد زو^{۳۲} بارگی ده^{۳۳} هزار

و I, IV - доб. ^۵ ۱, IV - доб. ^۴ IV, VI - مردمان ^۳ VI - جای ^۲ VI - و ^۱ VI - доб. و
^{۱۰} IV - چو دیوانگان - VI ^۹ VI - ته - I, IV ^۸ I, IV - دمان جمله سوی - VI ^۷ VI - روز و جنگ - K ^۶
فسایلهم - B ^{۱۴} هست از - VI داد از - K ^{۱۳} K, I, IV - که - K, I, IV ^{۱۲} K, I, IV, VI - از ان - K, I, IV, VI ^{۱۱} سنگ
^{۱۷} IV, شیرگیر - VI مردگیر - IV ^{۱۶} و ^{۱۵} K, I, IV, VI - الاسکندر عمن یعرف عجائبه
دران - VI بدان - K, I, IV ^{۲۱} K, I, IV - کشید - K ^{۲۰} K, I, IV - چو آنجا - I, IV ^{۱۹} I, IV - که - K, I, IV ^{۱۸} K, I, IV, VI - سوی
و من - B ^{۲۶} تن از تو - VI ^{۲۵} VI - بدو - K, I, IV ^{۲۴} K, I, IV, VI - بشویی - K, I, IV, VI ^{۲۳} K, I, IV, VI - بسر - VI ^{۲۲}
سکندر بدو گفت - I ^{۲۸} شاهش - IV پرسد سکندر - K ^{۲۷} K, I, IV - اغتسل فیها تساقطت عنه ذنوبه
B - دو - L ^{۳۳} از ان - K, VI ^{۳۲} K, VI - آور - I, IV ^{۳۱} I, IV - سکندر - VI ^{۳۰} VI - که آن - IV ^{۲۹} IV - آنکه - VI
ساله - K ^{۳۴} K - عشرة آلاف

- 1290 نه من جنگرا آمدم تازیان سپاهی برینسان که هامون و کوه مرا رای دیدار⁴ شهر شماسست چو دیدار باشد برانم سپاه به‌بینیم تا چیستان⁷ رای⁸ و فر
- 1295 ز کار زهشتان بپرسم⁹ نهان اگر مرگ باشد فزونی ز کیست فرستاده آمد سخنها بگفت بزرگان یکی انجمن ساختند که ما برگزیدیم¹³ زن دو هزار
- 1300 ابا هر صدی¹⁴ بسته ده¹⁵ تاج زر چو گرد آید¹⁶ آن تاج باشد¹⁷ دویست یکایک بسختیم و کردیم تل چو دانیم کامد بنزدیک شاه چو²¹ آمد بنزدیک ما آگهی فرستاده برگشت²³ پاسخ بگفت
- 1305 سکندر ز منزل²⁵ سپه برگرفت دو منزل بیامد یکی باد خاست تبه شد بسی مردم پایکار³⁰
- به پیلان و¹ کوسی و² تبیره‌زبان همی گردد از سم³ اسپان ستوه گر آید⁵ نزدیک ما هم رواست نباشم فراوان بدین جایگاه⁶ سواری و زیبای و پای و پر که بی مرد زن چون بود در جهان به¹⁰ بینم که فرجام این کار چیست¹¹ همه راز بیرون کشید از نهفت ز گفتار دلرا¹² بپرداختند سخن‌گوی و داننده و هوشیار بدو درنشاندند فراوان گهر که هر یک جز اندرخور¹⁸ شاه نیست ابا گوهران هر یکی سی¹⁹ رطل²⁰ یکایک پذیره شویمش برآه ز دانایستی شاه وز فرهی²² سخنها همه²⁴ با خرد بود جفت ز کار زنان²⁶ مانده²⁷ اندر شگفت وزو برف با کوه و در²⁸ گشت²⁹ راست ز سرما و برف اندر آن روزگار³¹

آیند— K, IV—⁵ دیدن رای— JI—⁴ فعل— K, I, IV, VI—³ و— IV—² و— JI—¹
 چیست آیین— VI—⁸ چیست شان— K, IV—⁷ 1292, 1293 оп. VI—⁶ رزمگاه— K, I, IV—⁶
 هم از کارخان باز دانم— VI—⁹ دهش باز پرسم— IV—⁹ زهش باز پرسم— I—⁹ رهش باز پرسم— K—⁹
 VI—¹³ گفتارها دل— I, VI—¹² دلها— K, IV—¹² 1290. VI—¹¹ вместо б. повторяет б. 1290. IV—¹⁰ نه—
 بجز درخور— VI—¹⁸ بیند— VI—¹⁷ کردار— JI—¹⁶ یک— VI—¹⁵ سری— VI—¹⁴ گزینیم
 VI—²² 6. оп. VI—²¹ که— K, I—²¹ ابا هر یکی گوهری بد سه— K—¹⁹
 VI—²⁷ زمان— JI—²⁶ ز منزل سکندر— I—²⁵ سخن سرپسر— VI—²⁴ و— IV—²³
 VI—³⁰ نابکار— K, IV—³⁰ برفها گشت با [تا— I] کوه— I, IV—²⁹ کوهسر— VI—²⁸ کوه بر— K—²⁸
 31 K, VI—³¹ :. Аهلك خلقا من أصحاب الاسكندر— B نامدار
 بران رنج و [سخت— VI] سرما دو منزل برفت * چو آمد بنزدیکش شهر تفت

همه شهر زن دید و مردی ندید
 دیدار رومی بهامون شدند¹
 از ایشان هرآنکس که بد رای زن
 ز رای دل شاه برداشت بهر
 که دایم بزنی⁴ شاه⁵ گردن فرارز
 یکایک همه نامه برخواندیم
 ز پیروزی و رزمهای⁸ کههن
 نه بیمنی ز نعل و پی اسپ⁹ بوم
 بهر برزنی¹⁰ هزاران زنست
 ز بهر فزونی بستنگ¹¹ اندریم
 که دوشیزگانیم¹² و¹³ پوشیده روی
 بجز ژرف دریا نه بیمنی گذر¹⁴
 ازان پس کس اورا نه بینیم¹⁵ روی¹⁶
 اگر خوش و گر نیز باریده¹⁷ برف¹⁸
 زن آسا و جوینده²¹ رنگ و بوی
 بلند آسمانش هوای وی است
 بسوی هرومش فرستند باز²³

چو دانا بنزدیک ایشان رسید
 همه لشکر از شهر بیرون شدند
 1255 بران نامه بر² شد جهان³ انجمن
 چو این نامه برخواند دانی شهر
 نشستند و پاسخ نوشتند باز
 فرستاده را پیش بنشانیدیم
 نخستین که گفتی ز شاهان⁶ سخن⁷
 1260 اگر لشکر آری بشهر هروم
 بی اندازه در شهر ما برزنست
 همه شب بغفتان جنگ اندریم
 ز چندین یکی را نبودست شوی
 ز هر سو که آیی برین بوم و بر
 1265 ز ما هر زنی کو گراید بشوی
 بماید گذشته بدریای ژرف
 اگر دختر آیدش¹⁹ چون²⁰ کرد شوی
 هم آن خانه جاوید جای وی است
 وگر مردوش²² باشد و سرفراز

فصادف الرسول أهل المدينة نساء کلهن لیس فیها رجل - I, VI - 66. 1254, 1255 on.; B

و I - доб. I - شاد و - K, VI⁵ بوی - IV - بدی - I, VI⁴ سپاه - K, I, IV, VI³ نامور - K²

¹⁰ I, ز پی خاک [جای - VI] - K, I, IV, VI⁹ روزگار - VI⁸ کههن - IV⁷ شاه آن - K⁶

¹⁵ IV - و. VI - 6. on. ¹⁴ on. و - IV, VI¹³ پوشیدگانیم - IV¹² جنگ - I¹¹ بر - VI - ده - IV

بود روز - K, I, IV¹⁷ I - 66. 1264, 1265 on. ¹⁶ نه بینیم ازان پس ورا نیز - VI¹⁸ بینند

VI¹⁸ - اگر باد و

وگر زو پس زاید آنجا که هست * همانجا که باشد بماید نشست

مردفش - K, I, IV²³ جوینده - I, IV²¹ اگر - K²⁰ آورد - VI¹⁹

VI - доб.:

ز دوشیزگان هر شبی ده [دو - VI] هزار * نگهبان بود بر لب رودبار [جویمار - VI]

[که با تاج زر آید و گوشوار - IV]

همی آتش آمد ز کامش برون²
 بران³ ازدها دل بپرداختند⁴
 چو آمد ز چنگ دلیران رها
 بر اندام زهرش پراگنده شد
 بمغز و بپی⁶ راه گستاخ کرد
 چنین تا برآمد زمانی⁷ درنگ
 بیای آمد آن کوه نخبچیرگیر
 تن ازدهارا همانجا بماند¹¹
 کزان¹³ خیره شد مرد¹⁴ پرخاشخیر
 سر کوه چون تیغ و¹⁵ شمشیر دید
 ز انبوه یکسو و¹⁶ دور از گروه
 همانا¹⁸ که بودش پس از مرگ فر¹⁹
 ز هر گوهری²¹ بر سرش افسری
 کسی را نبودی بروبر گذر
 که از مرده²² چیزی کند خواستار
 بمردی و بر²⁴ جای²⁵ ریزان شدی
 نظاره بران مرد²⁷ با سیم و²⁸ زر
 بسی بردی اندر جهان روزگار
 سرترا بگردون برافراختی
 ز گیتی کنون باز گشتست گاه
 ازان کوه برگشت دل پر ز²⁹ داغ

زبانش¹ کمود و دو چشمش چو خون
 چو گاو از سر کوه بنداختند 1215
 فرو برد چون باد گاو ازدها
 چو از گاو⁵ پیوندش آگنده شد
 همه رودگانیش سوراخ کرد
 همی زد سرشرا بران کوه سنگ
 سپاهی⁸ بروبر بیارید تیر⁹
 وزانجا یگه تیز لشکر براند¹⁰
 بیاورد لشکر بکوهی¹² دگر
 بلندیش بینا همی دیر دید
 یکی تخت زرین بران تیغ کوه
 یکی مرده مرد اندران تخت بر¹⁷ 1225
 ز دیما کششیده برو²⁰ چادری
 همه گرد بر گرد او سیم و زر
 هرانکس که رفتی بران کوهسار
 بران کوه از²³ بیم لرزان شدی
 سکندر برآمد²⁶ بران کوهسر 1230
 یکی بانگ بشنید کای شهریار
 بسی تخت شاهان بپرداختی
 بسی دشمن و دوست کردی تباه
 رخ شاه ز آواز شد چون چراغ

را خورش ساختند- VI⁴ مران- VI- ازان- K³ 1213, 1214 on. - 66. II- 2 زفانش- I¹
 زمانی برآمد- K, VI- 7 بمغز سرش- VI بمغز اندرش- IV⁶ پوست- K, I, IV, VI- 5
 تیز برداشتند- K, I, IV, VI- 11 فقطعوه بالسیوف- B⁹ سپاهش- VI- 8
 و- IV¹⁶ on. و- K, VI- 15 مغز- K¹⁴ کزو- VI¹³ بکوه- K, IV- 12 خوار بگذاشتند
 K- 18 و علیه شیخ میت- B پیر مرده بران زر [روی- VI] تخت- K, VI- 17 (метр нарушен).
 مرصع بجواهر- B گونه- I, IV- 21 بران- IV²⁰ K, VI- 19 هم انکه
 مرده- K, VI- 27 پیامد- II²⁶ جاش- I, IV- 25 اجر- VI- 24 بی- K²³ مرد- I, IV- 22
 پردرد و- K²⁹ بر تخت- VI²⁸

همی دود زهرش برآید² بماه
 دو گیسو بود پیل را دام او³
 خورش بایندش هر شبی پنج⁴ گاو
 پرا⁶ اندیشه و پر⁶ مدارا بریم⁷
 نینجامد⁸ از ما گروه⁹ گروه
 که آن روز ندهند چیزی بدوی
 بیامد چو آتش بران تند¹⁰ جا
 یکی تیرباران کنند از برش
 تنی چند ازیشان بدم درکشید
 تبیره بزخم آوریدند¹¹ و کوس
 بهر جای مشعل¹³ همی سوختند
 بترسید ازان¹⁴ ازدها باز گشت
 ز گلزار برخاست بانگ چکاو¹⁵
 ز مردان لشکر گزین کرد شاه¹⁷
 بیاورد با خویشتن گاو پنج
 بدان جادوی داده²⁰ دل مرد²¹ دوست
 سوی ازدها روی بنهاد²³ تفت
 ز دادار نیکی دهش²⁵ یاد کرد
 همی دست²⁸ بر دست²⁶ بگذاشتند
 بسان یکی ابر دیدش سپاه

نیارد گذشتن بروبر¹ سپاه
 همی آتش افروزد از کام او¹¹⁹⁵
 همه شهر با او نداریم تاو
 بجویم⁵ و بر کوه خارا بریم
 بدان تا نیاید بدین روی کوه
 بفرمود سالار دیهیمجوی
 چو گاه خورش درگذشت ازدها¹²⁰⁰
 سکندر بفرمود تا لشکرش
 بزد یک دم آن ازدهای پلید
 بفرمود اسکندر فیلقوسی
 همان¹² بی کران آتش افروختند
 چو کوه از تبیره پر آواز گشت¹²⁰⁵
 چو خورشید برزد سر از برج گاو
 چو آن ازدهارا خورش بود گاه¹⁶
 درم داد سالار چندی¹⁸ ز گنج
 بکشت و ز¹⁹ سرشان برآخت پوست
 بیاگند چرمش²² بزهر و بنفت¹²¹⁰
 مران چرمهارا²⁴ پر از باد کرد
 بفرمود تا پوست برداشتند
 چو نزدیکی ازدها رفت شاه

خمسة- B نیم- Л⁴ VI-б. оп.³ برآمد- IV² بروبر گذشتن- VI این- I¹
 نینجامد- I به پیچاند- K⁸ K-б. оп.⁷ با- VI⁶ بکوشیم- VI بخیریم- I⁵ تیران
 IV-¹³ همی- IV¹² اندر آرند- IV¹¹ چند- IV¹⁰ فراوان- VI⁹ نه پیچاند- IV, VI
 B-перевод этих бб. отсутствует. 1199-1206 оп.; K, I, VI-66.¹⁵ و آن- IV¹⁴ منقل
 VI-²¹ داد وی داد- K²⁰ ب- K, I¹⁹ جنگی- K, I, IV¹⁸ ساو- IV¹⁷ گاو- IV¹⁶
 K, I, VI-²⁴ جامه هارا- Л²⁴ و L-доб.²³ مغزش- VI²² چنین در حق کس نکرد آنچه
 دشت- IV²⁸ دارای گیتی دهش- K²⁵ بدم پوسته هارا

ازین نامداران فراوان بکشت
 بکشتند فرجام کارش بتیر 1175
 وزانچایگه تیز لشکر براند
 بسی حمله بردند و¹ ننمود² پشت
 یکی آهنین کوه بد پیلگیر
 بسی نام دادار³ گیهمان بخواند

۳۱

چو⁴ نزدیکی نرم‌پایان رسید
 نه اسپ و نه جوشن نه تیغ و نه گرز
 چو رعد خروشان برآمد غریو
 یکی سنگ‌باران بکردند سخت 1180
 بتیر و بتیغ⁹ اندرآمد سپاه
 چو از نرم‌پایان فراوان بماند
 بشد تازیان تا بشهری رسید
 بآیین همه پیش‌باز آمدند
 ببردند هرگونه گسترده‌نی 1185
 سکندر بپرسید و بنواختشان
 کشیدند بر دشت پرده‌سرای
 سر اندر ستاره یکی کوه دید
 بران کوه مردم بدی اندکی
 بپرسید ازیشان سکندر که راه 1190
 همه یکسره خواندند آفرین
 برفتن¹⁷ برین کوه بودی گذر
 یکی ازدهایست زان¹⁸ روی کوه

نگه کرد و⁵ مردم بی‌اندازه دید
 ازان هر یکی چون یکی⁶ سرو برز
 برهنه سپاهی⁷ بکردار دیو
 چو باد خزان برزند⁸ بر درخت
 تو گفستی که شد روز روشن سپاه
 سکندر برآسود¹⁰ و لشکر براند
 که آنرا کران و میان¹¹ ندید
 گشاده‌دل و بی‌نیاز آمدند
 ز پوشیدنیها و از خوردنی
 بر¹² اندازه‌بر پایگه ساختشان
 سپاهش¹³ نجست اندر آن شهر جای
 تو¹⁴ گفستی که گردون¹⁵ بخواهد کشید
 شب تیره زیشان نماندی یکی
 کدامست و¹⁶ چون راند باید سپاه
 که ای نامور شهریار زمین
 اگر برگ‌گذشتی برو راه‌بر
 که مرغ¹⁹ آید از رنج زهرش ستوه

1 VI - و. 2 VI - ننمود 3 VI - دارای 4 VI - پ 5 K, I, IV, VI - و. 6 K -
 10 K, به تیغ و به تیر - K, IV, VI 9 برجهد - VI کو زند - IV 8 سواری - K 7 گوی
 سواری - VI 13 پ - I, IV 12 میان و کرانه - K, I, IV, VI 11 بیاسود - I, IV, VI
 18 K - ازدهایی - VI 17 I, IV - چو رفتن - VI 16 فلک‌را - VI 15 که - I, VI 14
 گرگ - K, I, VI 19 ازان

سپاهش ز دریا بیکسو شدند
بکشتند چندان ز شیران¹ که² راه
بران نیستان آتش اندرزدند
بیکبارگی تنگ شد بر سپاه

۳۰

وزانجایگه رفت³ خورشیدفش
ز مردم زمین نبود چون پَر زاغ 1160
تناور یکی لشکری زورمند
چو از دور دیدند گرد سپاه
سپاه انجمن شد هزاران هزار
بسوی سکندر نهادند سر⁸
بجای سنان استخوان داشتند 1165
بلشکر بفرمود پس شهریار
برهنه بچنگ اندرآمد همیشه
بکشتند زیشان¹² فزون از شمار
ز خون ریختن گشت روی زمین
چو از خون در و دشت آلوده شد¹⁴ 1170
چو بر¹⁵ توده خاشاکها¹⁶ برزدند
چو شب گشت¹⁷ بشنید¹⁸ آواز کرگ¹⁹
یکی پیشرو بود مهتر ز پیل

بیمامد دمان تا زمین⁴ حبش
سپه گشته و⁵ چشمها چون چراغ
برهنه تن و پوست⁶ و بالا بلند
خوروشی برآمد ز⁷ ابر سپاه
وزان تیره شد دیده شه‌ریار
بکشتند بسیار پرخاشخو⁹
همی بر تن مرد بگذاشتند
که برداشتند آلت کارزار
غمی گشت¹⁰ زان لشکر شیرفش¹¹
به پیچید دیگر سر از کارزار¹³
سراسر بکردار دریای چین
ز کشته بهر جای بر توده شد¹⁴
بفرمود تا آتش اندرزدند
سکندر بپوشید خفتان و ترگ
بسربر سرو²⁰ داشت همزنگ²¹ نیل

و قتلوا کثیرا من ب- چندانکه بگرفت - VI- ۲ IV- ۳ خوکان - I, IV- ددانا - K¹
گوش - I, IV- گوشت - K⁶ بر - I⁵ بشهر - IV⁴ شاه - K, I, IV, VI-³ السباع
- IV¹⁰ K- 66, 1163, 1164 оп. پرخاشجوی - VI⁹ روی - VI⁸ ۲ - IV, VI- بر - I- از - K⁷
گشت - K, I, VI-¹⁴ VI-66, 1167, 1168 оп. از ایران - IV¹² شاهفش - K¹¹ همی گشت
تیره - K¹⁸ گشت و تیره شد - Л-зачеркнуто¹⁷ بر خازنها - K¹⁶ بران - VI-¹⁵
سمعوا - B¹⁹ شد شنیدند - VI- تیره تر گشت از - IV- شب [تیره] شد بشند - I- شد آمد
قرن فی أم رأسه - B²¹ (так!). سر - Л²⁰ صوت الکرکدن

که بر ژرف دریا ترا نیستت راه
 که بهره ندارد ز دانش بسی
 بدان کشتی‌اندر نشستند سی
 همانگه چو⁴ تنگ اندر آمد گروه
 هم آن کوه شد ناپدید اندر آب
 همی هر کسی⁵ نام یزدان بخواند
 که داننده بر هر کسی⁶ مهست
 پر از خون شدی جان چندین سپاه
 یکی آبگیری نو آمد پدید
 تو گفتی که چوب چنارست سخت
 چهل رش به پیمود¹² پهنای¹³ اوی
 زمیانش هم از نی فرو برده پی
 ز شوری نخورد آب او هر کسی
 که آمد یکی ژرف دریا پدید
 همی مشک بویید روی¹⁷ زمین
 بسی مار پیچان برآمد ز آب
 جهان شد بران¹⁹ خفتگان²⁰ تار و تنگ
 بزرگان دانا و مردان گرد
 چو الماس دندانهای دراز
 که با جنگ ایشان نبذ زور²⁴ و تاو

یکی گفت زان فیلسوفان بشاه
 بمان تا به بیند مر اورا¹ کسی
 ز رومی و از مردم پارسی
 یکی زرد² ماهی بُد آن لخت³ کوه
 1140 فرو برد کشتی هم‌اندر شتاب
 سپاه سکندر همی⁵ خیره ماند
 بدو⁷ گفت رومی که دانش بهست
 اگر شاه رفتی و گشتی تیماه
 1145 وزانچایگه لشکر اندرکشید
 بگرد اندرش نی بسان⁹ درخت
 ز پنجه¹⁰ فزون بود بالای¹¹ اوی
 همه خانها کرده از چوب و¹⁴ نی
 نشایستت بد در نیستان بسی
 1150 چو بگذشت زان¹⁵ آب جایی رسید
 جهان خرم و آب چون¹⁶ انگبین
 بخوردند و کردند آهنگ¹⁸ خواب
 وزان پیشه کژدم چو آتش برنگ
 بهر گوشه‌یی در²¹ فراوان بمرد
 1155 ز یکسو فراوان پیامد²² گراز
 ز²³ دست دگر شیر مهتر ز گاو

درو- VI بدو- I, IV بدن- K⁵ که- IV⁴ زرد- VI³ ژرف- VI² آنرا- VI¹
 دانا ز هر کسی بگیتی- VI دانا‌ی چین بر مهان بر- K, I⁸ همی- IV⁷ زمان- VI⁶
 VI- پهنای- K, I¹¹ تگی بر- I یکی رش- K¹⁰ نیستان و- VI نیستان- K⁹
 کأنها أشجار- B بالای- K, I¹³ سه فرسنگ بد راست- VI¹² چهل رش به پیمود بالای
 ناف- IV خای- K, I¹⁷ او- K¹⁶ از- IV, VI¹⁵ و- I, IV, VI¹⁴ الدُّب عَظْمًا
 خستگان- IV جنگیان- K²⁰ گشت بر- VI¹⁹ سر سوی- VI¹⁸ گفتی- VI
 بد- K²³ فراز آمد از هر سوی صد- VI پیامد فراوان- K, I, IV²² بر- K, I, IV²¹
 توش- K, I, IV, VI²⁴

- 1120 چنین گفت بیداردل شه‌ریار
گذر یافتی بودمی من³ همان
که⁸ فرزانه و مرد پرخاشخو
دگر هرک⁷ در جنگ من کشته شد
بدرد و بخون ریختن بد سزا
1125 بدیدند بادافره ایزدی
کس¹⁰ از خواست یزدان کرانه نیافت
بسی چیز بخشید و¹¹ نستد کسی
بی آزار از انجایگه بر¹³ گرفت
- که گر بنده از¹ بخشش کردگار²
بتدبیر بر⁴ گشتن⁵ آسمان
ز بخششش بکوشش نیابد گذر
کرا ز⁸ اخترش روز برگشته شد
که بیدادگر کس نیابد رها⁹
چو گشتند باز از ره بخردی
ز کار زمانه بهانه نیافت
نمید آز نزدیک ایشان¹² بسی
بران هم‌نشان راه خاور¹⁴ گرفت

۲۹

- 1130 همی رفت منزل بمنزل برراه
ز شهر برهمن بجایی رسید
بسان زنان مرد پوشیده روی
زبانها نه تازی و نه خسروی¹⁷
ز ماهی بُدیشان²¹ همی²² خوردنی
شگفت اندر ایشان سکندر²⁴ بماند
1135 هم‌انگه کوهی برآمد ز آب
سکندر یکی تیز کشتی بجست
- ز ره رنجه¹⁵ و مانده یکسر سپاه¹⁶
یکی بی‌کران ژرف دریا بدید
همی رفت با جامه و رنگ و بوی
نه ترکی نه¹⁸ چینی¹⁹ و نه پهلوی²⁰
بجایی²³ نمید راه آوردنی
ز دریا همی نام یزدان بخواند
بدو پاره شد²⁵ زرد چون آفتاب
که آنرا به بیند بدیده درست²⁶

ندانیم ما—VI⁴ می گذشتی—IV من گذشتی—K, I, VI³ روزگار—VI² بنده را—K¹
نیارد پناه—K, I, IV, VI⁹ که از—IV⁸ هر چه—K⁷ ز—J, VI⁶ گردش—K, I, IV, VI⁵
VI¹³ بنزدیک ایشان نمودش [نماند او—VI] K, VI—VI¹² و—VI¹¹ خود—K¹⁰
ز راه—IV¹⁶ مانده—IV¹⁵ (метр нарушен). هم‌نشان در بر—VI¹⁴ وزانجایگه راه خاور
خسروی—K²⁰ چینی نه ترکی—I¹⁹ و—IV¹⁸ پهلوی—K, VI¹⁷ K, I, VI—6. op.
VI—K, I, VI²⁴ ز جایی—K, VI²³ همه—K, I, IV, VI²² بدی شان—K, I²¹ پیغوی—VI²¹
K—66. 1135, 1136 op.²⁶ درخشنده و—VI²⁵ سکندر شگفت اندر ایشان

- 1100 دگر گفت¹ بر جان ما شاه کیست
 چنین داد پاسخ که از است² شاه³
 پیرسید خود⁴ گوهر از بهر⁵ چیست
 چنین داد پاسخ که از و نیاز
 یکی را ز کمی شده خشک لب
 همان هر دورا روز می بشکرد⁶ 1105
 سکندر چو گفتار ایشان شنید
 دو رخ زرد و دیده⁷ پر از آب کرد
 پیرسید پس شاه فرمان روا
 ندارم دریغ از شما گنج خویش
 بگفتند⁸ کای شهریار بلند 1110
 چنین داد پاسخ و را⁹ شهریار
 چه¹⁰ پرهیزی از تیزچنگ ازدها
 جوانی که آید بمابر¹¹ دراز
 برهمن بدو گفت کای پادشا
 چو دانی که از مرگ خود چاره نیست 1115
 جهانرا بکوشش چه جویی همی
 ز¹² تو باز ماند همین رنج تو
 ز بهر کسان رنج بر تن نهی
 پیامست از مرگ موی سپید

جان - K⁴ شاهست آ - I³ از زشت - J² پیرسید - I, IV - که - K¹
 بدگوهر - VI⁹ 1100-1102 op. VI⁸ - 66. VI⁷ - آ - I, IV⁷ - تا - I, IV⁶ - نیاز - I⁵
 خرد - K, I, IV¹³ بد بشکرد - I, IV, VI¹² بد بگذرد - J¹² VI¹¹ - 6. op. دیرساز - K, I, IV¹¹
 پیری و مرگ - I, VI¹⁷ یکی گفت - K, I, VI¹⁶ چهره - VI¹⁵ و - K¹⁴ - доб. پرورد
 هر که - I²⁰ چو - J, K²¹ هر که - I²⁰ ز - IV²² op. K, I²³
 بیچاره - VI²⁷ هیچ - K²⁶ بینا - IV²⁵ نیابی - K²⁴ ایدر نماند [نمانی] - K, IV, VI²⁴
 و - IV³³ op. و - IV, VI³² بیگمان - VI³¹ دهی - I, IV³⁰ - VI²⁹ - IV²⁸ (метр
 нарушен). تو چندین چه داری - VI³⁴

نیاید که نازد بپوشش بسی همه جای ترس است و تیمار و باک بره دیده‌بان تا کی آید زمان که آن چیز کوشش نیرزد بنیز² ازو باز ماند زر و⁵ تاج و گنج⁶ بخاک آندراید سر و⁷ گاه اوی فزون آشکارا بود گر⁸ نهان کزان پس نیازش نیاید¹¹ بچیز تو گر مرده‌را بشمیری صد هزار خنک آنک در دوزخ افکنده¹² نیست یکی رفت و نوبت بدیگر سپرد بتابد¹⁵ بروبر همی آفتاب که هم آبرای خاک دارد نگاه بروی¹⁶ زمین بر گنه‌گار کیست ندانند کاندرا¹⁹ جهان بر چینند²⁰ که ای پاک‌دل مهتر راست‌گوی²¹ که از کین و آزش²³ خرد گم بود تن خویشتن را نگه کن نخست تو گویی سپهر روان خویش تست ز خاک سیه مغز²⁴ بیرون کنی مگر زین سخن باز گردی بخوی²⁵

برهنه چو زاید ز مادر کسی وز¹ ایدر برهنه شود باز خاک زمین بستر و پوشش از آسمان جهانجوی چندین بکوشد بچیز چنو³ بگذرد زین سرای سپنج⁴ چنان دان که نیکبست همراه اوی سکندر بپرسید کاندرا جهان همان زنده⁹ بیش است گر مرده¹⁰ نیز چنین داد پاسخ که ای شه‌ریار ازان صد هزاران یکی زنده نیست بیاید همین¹³ زنده‌را نیز مرد بپرسید خشکی فزون‌تر گر¹⁴ آب برهمن چنین داد پاسخ بشاه بپرسید کز خواب بیدار کیست که جنبندگانند¹⁷ و چندی¹⁸ زیند برهمن چنین داد پاسخ بدوی گنه‌گارتر چیز²² مردم بود چو خواهی که این‌را بدانی درست که روی زمین سربسر پیش تست همی رای دار که افزون کنی روان تـــــــرا دوزخ اســـــــت آرزوی

1- JI 5 سپنجی سرای- I 4 چو او- VI 3 (метр нарушен) کو نیرزید- IV 2 چو- IV 1
 زنده- JI 10 مرده- JI 9 یا- K, IV 8 و- K 7 جای- I 6 همی- VI بدو
 K, I, IV, VI 15 کز- IV 14 همی- VI همان- K 13 آکنده- VI 12 نباشد- IV, VI 11
 I, IV- 18 خمیده آیند- IV حمند گانند- I چنبنده چندند- K 17 بیوم- K, I 16 که تابد
 برخیز- K 22 راهجوی- K 21 1091-1093 on. VI-66. 20 بداندگی در- IV 19 چیزی
 بجوی- VI گویی بگوی- IV 25 صفر- VI 24 کازکس نوازش- JI 23

ز دانش روانها پیر از رامش است
 نه کس را ز دانش رسد نیز بد
 پراگنده از روزگار دمه²
 بتخم گیاهها نیاز آیدت³
 ز بیخ گیا بر میانش ازار
 بی آزاری و رامشی⁴ برگزید
 خود و فیلسوفان رومی براند
 پذیره شدنش یکایک بر⁵
 که نه گنج بدشان⁷ نه کشت و درود
 بران برمنش شهریار⁹ زمین
 بران¹⁰ گونه آواز ایشان شنید
 تنان بی بر و جان ز دانش پیر
 برآسوده از رزم¹¹ و روز¹² نبرد
 برهنه بهر جای گشته¹⁴ گروه
 ز تخم گیا رسته بر کوهسار
 گیا پوشش و خوردن آزر¹⁷ بود
 از آسایش²⁰ روز²¹ ننگ و²² نبرد²³
 همه بی نیازیم²⁵ از²⁶ خوردنی²⁷

بر ما شکیمایی و دانش است
 شکیمایی از ما نشاید ستد
 نه بینی جزا¹ برهنه یک رمه
 اگر بودن ایسدر دراز آیدت
 فرستاده آمد بر شهریار
 سکندر فرستاده و نامه دید
 سپهرا سراسر هم آنجا بماند⁵
 پرستنده آگه شد از کار شاه
 پبردند بی مایه چیزی که بود
 یکایک برو⁸ خواندند آفرین
 سکندر چو روی برهنه بدید
 دوان و برهنه تن و پای و سر
 ز برگ گیا پوشش از تخم خورد
 خور و خواب و آرام بر¹³ دشت و کوه
 همه خوردنیشان بر میوه دار
 ازار¹⁵ یکی چرم¹⁶ نخچیر بود
 سکندر پیرسیدش¹⁸ از¹⁹ خواب و خورد
 ز پوشیدنی و²⁴ گسترده²⁴

راستی - 4 K, I, IV - 6. 1059. 3 K - 6. стоит после б. 1062, 1063 оп. 2 K - 66. 1062, 1063 оп. 1 IV - بجز - 1
 8 K, 11 K, I, IV, VI - 6. 1053. 7 K, I, IV, VI - 66. 1054-1068 оп.; см. б. 1053. 6 VI - همه برنشاند - 5 IV
 11 K, I, 10 K - 6. 1059. 9 K - پادشاه - 6 VI - آفتاب - 10 K - 6. 1059. 8 K - 6. 1059. 7 K, I, IV, VI - 66. 1054-1068 оп.; см. б. 1053. 6 VI - همه برنشاند - 5 IV
 15 K - 6. 1059. 14 K - 6. 1059. 13 K, I, VI - 6. 1059. 12 VI - 6. 1059. 11 K, I, IV, VI - 6. 1059. 10 K - 6. 1059. 9 K - پادشاه - 6 VI - آفتاب - 10 K - 6. 1059. 8 K - 6. 1059. 7 K, I, IV, VI - 66. 1054-1068 оп.; см. б. 1053. 6 VI - همه برنشاند - 5 IV
 17 K - 6. 1059. 16 K, I, IV, VI - 6. 1059. 15 K - 6. 1059. 14 K - 6. 1059. 13 K, I, VI - 6. 1059. 12 VI - 6. 1059. 11 K, I, IV, VI - 66. 1054-1068 оп.; см. б. 1053. 6 VI - همه برنشاند - 5 IV
 22 VI - 6. 1059. 21 K - 6. 1059. 20 IV - 6. 1059. 19 K, I, IV, VI - 66. 1054-1068 оп.; см. б. 1053. 6 VI - همه برنشاند - 5 IV
 24 K - 6. 1059. 23 I, IV - 6. 1059. 22 VI - 6. 1059. 21 K - 6. 1059. 20 IV - 6. 1059. 19 K, I, IV, VI - 66. 1054-1068 оп.; см. б. 1053. 6 VI - همه برنشاند - 5 IV
 26 VI - 6. 1059. 25 K - 6. 1059. 24 K - 6. 1059. 23 I, IV - 6. 1059. 22 VI - 6. 1059. 21 K - 6. 1059. 20 IV - 6. 1059. 19 K, I, IV, VI - 66. 1054-1068 оп.; см. б. 1053. 6 VI - همه برنشاند - 5 IV
 27 K - 6. 1059. 26 VI - 6. 1059. 25 K - 6. 1059. 24 K - 6. 1059. 23 I, IV - 6. 1059. 22 VI - 6. 1059. 21 K - 6. 1059. 20 IV - 6. 1059. 19 K, I, IV, VI - 66. 1054-1068 оп.; см. б. 1053. 6 VI - همه برنشاند - 5 IV

خردمند گفت ای جهانگیر مرد * کس از ما نگوید بننگ و نبرد
 I - 25 یا - 24 K, I, IV, VI - 6. 1059. 23 I, IV - 6. 1059. 22 VI - 6. 1059. 21 K - 6. 1059. 20 IV - 6. 1059. 19 K, I, IV, VI - 66. 1054-1068 оп.; см. б. 1053. 6 VI - همه برنشاند - 5 IV
 همان هم ز هر گونه - 26 VI - 6. 1059. 25 K - 6. 1059. 24 K - 6. 1059. 23 I, IV - 6. 1059. 22 VI - 6. 1059. 21 K - 6. 1059. 20 IV - 6. 1059. 19 K, I, IV, VI - 66. 1054-1068 оп.; см. б. 1053. 6 VI - همه برنشاند - 5 IV
 چنمین بی نواییم در دشت و کوه

همان روز پیمان¹ من شد تمام
 سکندر منم وان زمان من بدم
 همان روز قییدافه آگاه بود
 پرستنده را گفت قیصر که تخت
 بفرمود تا خوان بیماراستند 1045
 بفرمود تا⁵ خلعت خسروی
 بپوشید یارانش را سیم و زر
 بطینوش فرمود⁷ کایدر مه ایست
 بقیدافه گوی⁹ ای هشیوار زن
 بدارم وفای تو تا زنده ام 1050

۲۸

دمان تا بشهر برهمن رسید¹⁰
 بپرسد ز¹³ پرهیزگاران سخن
 که آورد زان روی¹⁴ لشکر¹⁵ بر راه
 شدند اندران آگهی همگروه
 بنزد سکندر سر موبدان 1055
 ز داننده¹⁷ بر شهریار جهان
 بافزایش و دانش و دستگاه
 ترا داد یزدان جهان بزرگ
 نشست پرستندگان خدای
 خرد بی گمان نزد تو¹⁸ کاسته ست 1060

که اسکندر پچه (VI - так!)⁴ ترا - K, I, IV, VI³ بچربی - I, IV² گفتار - K¹
 گفت - IV⁹ و K, I, IV - доб.⁸ گفتند - VI⁷ VI - 66. 1046, 1047 оп.⁶ پس - K, I, IV⁵
 پذیره - VI¹⁵ راه - I¹⁴ بپرسید - K¹³ احوالهای - VI¹² تازه - K¹¹ VI - 6. оп.¹⁰
 از دلت - I بر دلت - K¹⁸ دارنده - K, I¹⁷ مهان - K¹⁶ cm. 6. 1068. شدندش همانکه
 فما أنقص عقلک - B

دگر صد سگ و یوز¹ نغچیرگیر
 بیآورد زان پس³ دو صد گاو میش
 1005 ز دیبای⁴ خز چار صد تخته⁵ نیز
 دگر چار صد تخته⁸ از عود تر
 صد اسب گرانمایه آراستنه
 همان تیغ هندی و رومی¹² هزار
 همان¹⁶ خود و مغفر هزار و دو یست
 1010 همه پای بر بیطقون بر شمار
 سپیده چو برزد ز بالا درفش
 زمین تازه¹⁷ شد کوه¹⁸ چون¹⁹ سندروس
 سکندر باسب اذدر آورد پای
 چو طینوش جنگی سپه برنشاند
 1015 بنقیدافه گفتند پدرود پاش
 برین گونه منزل بمنزل سپاه²³
 که لشکرگه نامور شاه بود
 سکندر بران پیشه بنهاد رخت
 بطینوش گفت ایدر آرام گیر

که دریافتی - VI که تیر - K بتیر - Л² سگ نیز - VI روتنه - I سگ زرده - K¹
 دیبا و - IV, VI⁴ دیگر - VI آنکه - IV³ يسبق السهم المرسل في الصيد - B آهوانرا چو
 تخت - K, VI⁸ K, I - 66. 1004, 1005 on.⁷ همه - IV, VI⁶ تخت - B تخت - IV, VI⁵
 که بد سی - K¹² الذی لو طبع بطابع لبان فيه أثره - B¹¹ بند - VI¹⁰ کرد او - K⁹
 I - B - порядок пере-¹⁵ تا - IV¹⁴ ببردند - VI¹³ دگر خنجر و تیغ هندی - VI بزر سی - I
 أنياب الفيلة... جلود النمر البربرية... جلود الأوعال الملمعة و من أنواع الثياب
 ثمانمائة تخت... السيف الهندية... جوشن و مغفر... مائة فرس... مائتى جاموس... مائة
 بانديشه²⁰ VI²⁰ شد - K, I, IV¹⁹ چرخ - K¹⁸ تار - VI¹⁷ هم از - VI¹⁶ كلب سلوقى
 براه - K, I, IV, VI²³ جهان تا بود تار تو - VI²² تازه و - IV تاره و - I ياره - L²¹
 K - إلى غيضة كثيرة الماء و الشجر - B چندان - VI چندی - K, I, IV²⁵ تخت - IV²⁴
 بتن - I, IV بکف

نه آسپب آید^۱ بدین گنج تو
 985 چو اسکندری کو بیاید ز روم
 همی از درت باز گردد بچیز
 جز از^۲ آشتی^۳ ما نه بینیم روی
 چو بشنید گفتار آن بخردان
 در گنج بگشاد و تاج پدر
 990 یکی تاج بد کاندران شهر و مرز
 فرستاده را گفت کین بی بهاست
 بتاج مهان چون سزا دیدمش^۴
 یکی تخت بودش بهفتاد لغت
 نه پیکر^۵ یک اندر دگر بافته
 995 سر پایها چون سر ازدها
 از^۶ چار صد گوهر شاهوار
 دو بودی بمنقل^۷ هر یک بسنگ
 زمرد برو چار صد پاره^۸ بود
 گشاده شتربار بودی چهل
 1000 دگر چار صد^۹ تای^{۱۰} دندان پیل
 پلنگی که خوانی همی بربری
 ز چرم گوزن ملّح هزار

نیرزدهمه گنجها رنج تو^{۱۱}
 بشمشیر دریا^{۱۲} کند روی بوم
 همه چیز دنی^{۱۳} نیرزد پشیز^{۱۴}
 نه والا بود مردم کیننهجوی^{۱۵}
 پسندیده و پاکدل موبدان
 بیآورد با یاره و طوق زر
 کسسی گوهرشرا ندانست ارز^{۱۶}
 هرانکس که دارد جزو نارواست
 ز فرزند پرمایه بگزیدمش^{۱۷}
 بست^{۱۸} گشایند^{۱۹} نیکبخت
 بچاره سر شوشها تافته^{۲۰}
 ندانست کس گوهرشرا بها
 همان سرخ یاقوت بد^{۲۱} زین شمار
 چو یک دانه نار بودی برنگ
 بسبزی^{۲۲} چو قوس قزح نابسود
 زنی بود چون^{۲۳} موج دریا بدل^{۲۴}
 چه دندان درازیش بد^{۲۵} میل میل^{۲۶}
 ازان^{۲۷} چار صد پوست بد بر سری^{۲۸}
 همه رنگ و بیرنگ^{۲۹} او پر نگار^{۳۰}

۱ K- دنیا- VI گیتی- IV, I, K ۲ VI-6. on. ۳ ویران- VI ۴ K, I, IV, VI راستی ۵ K, I, IV, VI فقالت للاسکندر: إن هذا لا یصلح إلا - B مت- VI, IV, I, K ۶ نیرزید نیز- IV بنیز- I نه نیز تنگی- K ۱۲ به پیش- IV ۱۱ لک و لما رأیتک مستحقا لهذا التاج آثر تک به علی و لدی IV-دانه- I ۱۷ بمنقل- IV ۱۶ هم- VI, IV, I, K ۱۵ ازان- K ۱۴ VI-6. on. ۱۳ اربعمائة- B پانصد- VI, I ۲۱ VI-6. on. ۲۰ با- I ۱۹ ز سبزی- VI ۱۸ پایه که بودی- VI درازی او- IV ۲۳ پای- IV, VI پاره- VI, I ۲۲ قطعة من انیاب الفیلة اورنگ- K ۲۷ بهتری- VI ۲۶ ازو- K, I, VI ۲۵ K-66. 998-1000 on. ۲۴ درازی این نقشی برو چون- VI ۲۸ نیرنگ- IV بی رنگ- I

نه با پای فرزند تو بد کنم
 بجان پیاد دارم² و فای ترا
 برادر بود نیکخواهت مرا
 نگه کرد قیدافه سوگند اوی
 همه کاخ کرسی ز زمین نهاد
 بزرگان و نیکاخترانرا بخواند
 ازان پس گرامی دو فرزندرا
 چنین گفت کاند سرای سپنج
 نماید کزین گردش روزگار
 سکندر نخواهد شد از گنج⁵ سپر
 همی⁷ رنج ما جوید⁸ از بهر گنج
 بر آنم که با او نسازیم¹⁰ جنگ
 یکی پاسخ پندمنندش دهیم
 اگر جنگ جوید پس از پند من
 ازان¹⁶ سان شوم پیش او با سپاه
 ازین آزمایش ندارد زیان
 چه گویند و اینرا چه پاسخ دهید
 همه مهتران سر برافراختند
 بگفتند کای سرور²⁰ داد²¹ و²² راد
 نگوئی مگر²³ آنک بهتر بود
 اگر دوست گردد²⁴ ترا پادشا

نه فرمان دهم نیز و نه¹ خود کنم
 نجویم بچیزی جفای ترا
 بجای صلیب است گاهت³ مرا
 یگانه دل و راست پیوند اوی
 بپیشاندن آرایش چین نهاد
 یکایک بران کرسی زر⁴ نشاند
 بیآورد خویشان و پیوندرا
 سزد گر نباشیم چندین برنج
 مرا بهره کین آید و کارزار
 وگر آسمان اندر آرد⁶ بزیر
 همه گنج گیتی نیززد برنج⁹
 نه¹¹ بر پادشاهی کنم¹² کار تنگ
 سرش بر فرازیم¹³ و پندش دهیم
 به¹⁴ پند پس از پند من بند¹⁵ من
 که بخشایش آرد برو چرخ¹⁷ و¹⁸ ماه
 بماند مگر دوستی در میان
 مرا اندرین رای فرخ نه پند
 همی¹⁹ پاسخ پادشا ساختند
 ندارد کسی چون تو مهتر پیاد
 خنک شهر کش چون تو مهتر بود
 چه خواهد جزین مردم پارسا

یار دارم- IV باز پندم- I, VI باز دارم- K² نه بدی- VI نیز نه- IV یا بدی- I K¹
 آسمانرا سر آرد- K⁶ جنگ- VI⁵ بکرسی زر بر- VI زر کرسی- I⁴ کافت- VI³
 همه لشکرش باید و ساز- VI¹⁰ 6. on. VI⁹ جنگ ما خواهد- I, IV, K⁸ همه- K⁷
 نپندیشد از- K¹⁵ ذ- I, IV, VI¹⁴ به پیوند یازیم و- K¹³ کند- VI¹² که- VI¹¹
 و- on. 18 مهر- VI¹⁷ بدان- I بران- I, IV, VI¹⁶ پیوند- I, IV, VI¹⁶ پند و پیوند
 پاشد- VI²⁴ مرا- 17 on. IV²² و- I²¹ خسر و- I, VI²⁰ K²⁰ همه- I, IV, VI¹⁹ K¹⁹

بسان یکی سرو آزاد شد²
 که گردد بدو تیره روزم³ سپید
 بخونی⁵ که او ریخت اذدر جهان
 چو فور دلیر آن⁶ سرافراز هند
 بچشم⁸ و دلش چاره⁸ او بدید
 دو بسد⁹ نهان کرد زیر قصب
 پر اندیشه بد¹¹ جان تارپک اوی

چو طینوش بشنید زان¹ شاد شد²
 چنین داد پاسخ که دارم امید
 بدم من آویزد او⁴ ناگهان
 چو دارای دارا و گردان ساند
 چو قیدافه گفت⁷ سکندر شنید
 بخندید زان چاره در زیر لب
 سکندر پیامد ز¹⁰ نزدیک اوی

950

۲۷

چو خورشید بنمود چینی¹² طراز
 نگونسار شد پرنیانی¹⁴ بنفش¹⁵
 پرستنده برخاست از بارگاه
 جهانجوی¹⁶ پیش سپهبد چمید
 فرستاده را پیش او تاختند¹⁸
 که با رای تو مشتری باد جفت
 بدارنده کو بر زبانم گواست
 بجان و سر شهریار سترگ
 کزین پس مرا خاک²⁴ در اندلس²⁵
 نیامیزم از هر دری نیز رنگ

همی چاره جست آن شب دیرپاز
 برافراخت از کوه¹³ زرین درفش
 سکندر پیامد بنزدیک شاه
 برسمی که بودش فرود آورید
 ز بیگانه ایوان¹⁷ بپرداختند
 چو قیدافه دید بر تخت گفت
 بدین مسیحی بفرمان¹⁹ راست
 بابرای²⁰ و دین²¹ و صلیب بزرگ
 بزنگار و²³ شمس و روح القدس
 نه بیند²⁶ نه لشکر فرستم بچنگ

955

960

¹ K, I, IV - ازو - ² K, I, IV, VI - گشت - ³ K, I, IV, VI - روز - ⁴ VI - اندرفتند - ⁵ K, I, IV - ⁶ K, I, VI - و - ⁷ IV - доб. و - ⁸ K, I, VI - و - ⁹ IV - بخونها - ¹⁰ Л, K, IV - B - ¹¹ IV - شد - ¹² VI - سیمین - ¹³ K - ¹⁴ I, VI - پرنیان - ¹⁵ K, IV - درفش - ¹⁶ K - جهاندار - ¹⁷ K, I, IV, VI - خانه - ¹⁸ I - ¹⁹ K, I, IV, VI - فرمان - ²⁰ I, IV - بابرا - ²¹ K - بدین - ²² K, I - دارند - ²³ K, I, IV - و - ²⁴ VI - جای - ²⁵ Л - ²⁶ Л, IV - نسازم - لا یقصد أرض الأندلس - B - دارید بوس - IV - پس

- یکی پایک دستور باشی مرا
 سکندر بیامد² ز جای نشست
 930
 بپرسید طینوش کاین چون کنی
 بدو گفت چون باز گردم ز شاه
 ز لشکر بیاری سواری هزار
 بجایی یکی پیشه دیدم براه
 935
 شوم من ز پیشی تو در پیشی اوی
 بگویم که چندین⁷ فرستاد⁸ چیز
 فرستاده گوید که من نزد شاه
 اگر شاه بیند که با موبدان⁹
 چو بیندش بپذیرد این¹² خواسته
 940
 بیاید¹³ چو¹⁴ بیند ترا بی¹⁵ سپاه
 چو او¹⁶ بشنود خوب¹⁷ گفتار من
 بیاید بران سایه زیر درخت
 تو جنگی²⁰ سپاهی بگردش درآر²¹
 مکافات من باشد و کام²⁴ تو
 945
 که آید بدستت²⁸ بسی خواسته

оп. با. K-⁵ نامجوی - VI⁴ ییها-K³ برآمد-I, VI² درین-VI¹
 (P) خوردان-VI⁹ فرستاده-VI⁸ چندان-K, I, IV, VI⁷ گاه شاه-I, IV, VI⁶
 پا-K¹⁵ که-VI¹⁴ بهدمند- $\mathcal{L}$ ¹³ بپذیردش-K¹² موبدان-VI¹¹ پیش-K, I, IV, VI¹⁰
 -K²⁰ میخواهد-VI¹⁹ و- $\mathcal{L}$ و- $\mathcal{L}$ ¹⁸ چرب-K, I, IV¹⁷ چنو-I¹⁶
 VI- $\mathcal{L}$ کارزار-I²³ برآسای-K, I, IV²² سپه گرد او اندرآر-K, I, IV²¹ چندین
 I, 27. 941. см. б. 941. نیندیشد از رنگ و بازار- $\mathcal{L}$ ²⁸ کسی زان پس-I, IV, VI²⁵ کار- $\mathcal{L}$ ²⁴
 IV, VI- $\mathcal{L}$ доб.:

چو او [چنو-I] را گرفتی من آن توام * چو فرماییم پاسبان توام
 رونده بدانگه بود [شود-VI بنزد تو کز-I] * برافروخته [برافروزد این-I] تپز بازار من
 کار من

آری تو ز ایدر-K, I, IV, VI²⁸ - $\mathcal{L}$ 2-го б. в VI стерто; K- $\mathcal{L}$ доб. 2-ой б. в чтении IV.

بره‌بر کسی تا نیازاردش¹ 895
 که زنده‌کن پاک جان⁴ من اوست⁵
 بدو گفت مادر که ایدون کنم
 باسکندر¹¹ نامور شاه گفت
 چه خواهی و رای¹³ سکندر بچپست
 سکندر بدو گفت کای سرفراز
 مرا گفت رو¹⁷ باز¹⁸ مرزش بخواه¹⁹ 900
 نمانم بدو کشور و تاج و تخت
 ور از² دشمنان نیز نشماردش³
 بر آنم که روشن⁶ روان⁷ من اوست⁸
 که اورا⁹ بزرگی بر¹⁰ افزون کنم
 که پیدا کن اکنون¹² زهان از نهفت
 چه رانی¹⁴ تو¹⁵ از شاه و¹⁶ دستور کیست
 بنزد تو شد بودن من دراز
 وگر دیر مانی بی‌پیارم سپاه
 نه زور و نه شاهی نه گنج²⁰ و نه بخت

۲۶

چو طینوش گفت سکندر شنید
 بدو گفت کای ناکس بی‌خرد²¹
 ندانی که پیش که داری نشست
 سرت پر²⁴ ز تیزی و کنداورپست 905
 اگر نیستی فر²⁶ این نامدار²⁷
 هم اکنون²⁹ سرت را من از درد³⁰ فور³¹
 یکی بانگ برزد برو مادرش
 بکردار باد دمان بردمید
 ترا مردم²² از مردمان نشمرد
 بر شاه²³ منشین و منمای دست
 نگویی مرا خود²⁵ که شاه تو کیست
 سرت کندمی چون ترنجی ز بار²⁸
 بلشکر نمایم ز تن کرده دور³²
 که آسیمه برگشت³³ جنگی سرش

۱ K- نیاز نازاردش ۲ I, IV- وزان ۳ VI- 66. 893, 894 оп. ۴ K- جان پای ۵ VI-
 ۶ VI- منست ۷ K, I, IV, VI- جهان ۸ VI- منست ۹ IV- با او ۱۰ K, I, VI- د ۱۱ K, I, IV, VI- доб. آن ۱۲ VI- برآور ۱۳ LI- راه
 ۱۴ K- داری I, IV, VI- دانی ۱۵ VI- و ۱۶ VI- оп. ۱۷ K, I- شو ۱۸ IV- доб. و ۱۹ K- مخواه ۲۰ K, I, IV, VI- فر ۲۱ VI- کم خرد ۲۲ VI-
 ۲۳ VI- گاه ۲۴ VI- بد ۲۵ VI- بر من ۲۶ VI- شرم ۲۷ I, IV- تاجدار ۲۸ B- شجرة من شجرة ۲۹ K, I, IV, VI-
 ۳۰ I- دست ۳۱ VI- دور ۳۲ VI- کین فور ۳۳ IV- گشت

840 بدو گفت قیدافه کز داوری
 اگر چهره¹ خویش بینی بچشم
 بیاورد³ و بنهاد پیشش حریر
 که گر هیچ جنبش بدی در نگار
 سکندر چو دید آن⁵ بخایید لب
 845 چنین⁸ گفت بی خنجر⁹ در نهان
 بدو گفت قیدافه گر خنجر
 نه نیروت بودی نه شمشیر تیز
 سکندر بدو گفت هر کز¹⁵ مهان
 نباید که پیچد ز راه گزند
 850 اگر با منستی سلیح¹⁷ کنون
 ترا کشتمی¹⁸ گر¹⁹ جگرگاه خویش

لبت را بپرداز کاسکندری
 ز چاره² بیاسای و منمای خشم
 نوشته برو صورت⁴ دلپذیر
 نبودی جز اسکندر شهریار
 برو تیره شد روز چون⁶ تیره⁷ شب
 مبادا که باشد کسی اندر¹⁰ جهان¹¹
 حمایل بدی پیش من بر¹² برت
 نه جای¹³ نبرد و نه راه¹⁴ گریز
 بمردی بود خواستار جهان
 که بددل بگیتی نگرود بلند¹⁶
 همه خانه گشتی چو دریای خون
 بدریدی²⁰ پیش بدخواه خویش

۲۴

بخندید قیدافه از کار اوی
 بدو گفت کای خسرو شیرفش
 نه از فرّ تو کشته شد فور هند
 855 که برگشت روز بزرگان دهر
 بمردی تو گستاخ گشتی چنین²⁵

ازان مردی و تند²¹ گفتار اوی
 بمردی مگردان سر خویش کش²²
 نه دارای داراب²³ و²⁴ گردان سند
 ز اختر ترا بیشتتر بود بهر
 که مهتر شدی بر زمان و زمین²⁶

۱ K, I, IV, VI- صورتی- I ۲ چهره- Л ۳ بر آورد- K ۴ I ۵ K, I, IV, VI-
 فلما رأها تحیر و أظلم فی عینه النهار- B نیم- K, I, IV, VI ۶ VI- قا ۷ K, I, IV, VI- بدید آن سکندر
 لو کان معی- B ۸ K, I, IV, VI- کسی در- K, I, IV, VI ۹ خنجر- IV ۱۰ K, I, IV, VI- همی- K, I, VI ۱۱
 در- IV, VI ۱۲ cm. 66. 850, 851. خنجر لقتلتک أو قلتت نفسی لصنیعی و تغریری بروحی
 B-перевод бб. 846-849 отсутствует. ۱۳ IV- آری- VI ۱۴ L- جای- VI ۱۵ VI- روی و- VI ۱۶
 بیازردمی- VI بپا رفتمی- I, IV بیباشفتمی- K ۱۷ K, I, IV- دارا- K ۱۸ VI- کفتمی- VI ۱۹ VI- با- VI از- IV ۲۰ K, I, IV- سر از حکم
 VI- جهان زبون- VI ۲۱ VI- تندی و تپیز- VI ۲۲ K, I, IV- کنون- VI ۲۳ K, I, IV- ۲۴ K, I, IV- ۲۵ K, I, IV- ۲۶ VI- ۲۷ VI-

نشستش² بلورین یکی خانه بود¹
 میان اندرون گوهر شاهوار
 ز جزع و ز پیروزه⁵ اورا عمود
 ازان فرّ و اورنگ⁶ و آن دستگاه⁷
 نمیند چنین جای⁹ یزدان پرست
 نهادند زرّین یکی زیرگاه
 چرا خیره¹¹ ماندی¹² بجزع¹³ اندرون
 که آسپمه گشتی بدین مایه¹⁵ بوم
 تو این خانرا خوارمایه مدار
 که ایوان¹⁸ تو معدن گوهرست
 دلش گشت خرم بازار¹⁹ اوی²⁰
 فرستاده را تنگ بنشانند پیش
 همت بزم و رزمست²⁴ و هم²⁵ نعم و بوس
 روان²⁶ پر ز درد و رخسان²⁷ لاژورد
 چنین گفتن²⁸ از تو نه²⁹ اندر خورد
 چنین تخمه فیلقوسم³⁰ مغوان
 که با من نمد مهتری نامدار
 تنمرا ز جان زود³¹ کردی³² تهی

همه کاخ او پر ز بیگانه بود¹
 عقیق و زبرجد بروبر³ نگار
 زمینش همه صندل⁴ و چوب عود
 سکندر فرو مانند زان جایگاه
 همی گفت کاینست⁸ سرای نشست
 خرامان بیامد بنزدیک شاه
 بدو گفت قیدافه ای¹⁰ بیطقون
 همانا که چونین¹⁴ نباشد بروم
 سکندر بدو گفت کای شهریار
 ز ایوان¹⁶ شاهان سرش¹⁷ برترست
 بخندید قیدافه از کار اوی
 ازان پس بدر²¹ کرد کسهای²² خویش
 بدو گفت کای²³ زاده فیلقوس
 سکندر ز گفتار او گشت زرد
 بدو گفت کای مهتر پرخرد
 منم بیطقون کدخدای جهان
 سپاسم ز یزدان پروردگار
 که بردی بشاه جهان آگهی

825

830

835

من العود و الصندل - B عنبر - JI⁴ بدودر - VI³ نشستن - I, IV² دید - K, VI¹
 کاخ - VI⁹ اینست - K⁸ بارگاه - K⁷ اورند - K, I⁶ و سقفه من الجزع و الزبرجد - B⁵
 بدین - VI¹³ چه خیره بماندی - IV گشتی - K, I, VI¹² تیره - K¹¹ کای - K, I, IV, VI¹⁰
 - K, I, VI¹⁸ سرت - K, I, VI¹⁷ ازیرا ز - K, I¹⁶ تازه - IV سایه - I¹⁵ زینسان - VI¹⁴
 إنك اعلى الملوك شرفاً و منصباً و أبهراً هم جلاله و رفعة، إن بحرك لعاو لكل جوهر - B دریای
 ای - K²³ کسها ز - VI²² کسی - K, I, IV, VI²¹ K - б. оп.²⁰ ز بازار - I, IV, VI¹⁹
 لبان - VI²⁷ روان - JI²⁶ رزم و بزم و همت - VI²⁵ رزم و بزمست - K²⁴
 - I, VI³¹ 839. K, I, VI³⁰ - б. стоит после б. کی - K²⁹ گفت - VI²⁸ گفته - K, I, IV²⁸
 گشتی - I³² دست

بتندی پرو هیچ میسای³ دست
 چو دیدش نگه کرد ز اندازه پیش
 ازان صورت اورا⁴ جدایی ندید
 بران لشکر نامور مهترست
 دلیر آمدست اندرین⁵ انجمن
 بگو⁷ تا سکندر چه دادت پیام
 سخن گفت با من میان مهان
 که جز راستی در زمانه⁸ مجوی
 نگه دار¹¹ بیدار¹² پیمان من¹⁰
 پیارم یکی لشکری¹⁴ دلگسل
 بچنگ آمدن تیز نشستافتم¹⁶
 جهان ایمن از رای باریک تست
 بدانی که با ما نداری تو¹⁸ تاو
 چو پیچی سر از کژی و راستی
 بجز²⁰ خامشی چاره آن²¹ ندید
 پیاسای با مردم دلپذیر
 بمرگشتنت رای فرخ²³ نهیم
 همه شب همی ساخت درمان خویش
 چو دیبا²⁴ فروزنده²⁵ شد دشت و²⁶ راغ²⁷
 دو لب پر ز خنده دل از غم تپاه²⁸
 بپرسید و بردش بر²⁹ شهریار

به پیش من آور¹ چنانهم که² هست
 بیاورد گنجور و بنهاد پیش
 بچهر سکندر نکو بنگرید
 بدانست قیدافه کو قیصرست
 فرستاده‌یی کرده⁵ از خویشتن
 بدو گفت کای مرد گسترده کام
 چنین داد پاسخ که شاه جهان
 که قیدافه پاکدلرا بگویی
 نگر⁹ سر نه‌پیچی ز فرمان من¹⁰
 وگر هیچ تاب اندر آری¹³ بدل
 نشان¹⁵ هنرهای تو یافتم
 خردمندی و شرم نزدیک تست
 کنون گر نتابی¹⁷ سر از باز و ساو
 نه‌بینی بجز¹⁹ خوبی و راستی
 برآشفت قیدافه چون این شنید
 بدو گفت کاکنون²² ره خازنه گیر
 چو فردا بیایی تو پاسخ²³ دهیم
 سکندر پیامد سوی خان خویش
 چو برزد سر از کوه روشن چراغ
 سکندر پیامد بران بارگاه
 فرستاده‌را دید سالار بار

805

810

815

820

1 I, IV - میسا و - I³ (метр нарушен). چنانکه - IV² نوشته مر اورا - J¹
 K - میانه - J⁸ بیا - K, I, IV⁷ او بدین - K, I, IV, VI⁶ کرد - J, K, VI⁵ صورت او
 آرد - I, IV¹³ داری این عهد و - VI¹² کرد - J¹¹ ما - K, I, IV¹⁰ اگر - VI¹⁰ وگر
 و لم نبدآک بالقتال - B بشتافتم - J, K, I بشتافتم - IV, VI¹⁶ بشاهی - K¹⁵ لشکر - VI¹⁴
 جز از - K, I, IV²⁰ جز از - I, IV¹⁹ به‌بینی بسی - K¹⁹ ترا نیست - K¹⁸ بتابی - IV¹⁷
 K - دریا - VI²⁴ دهیم، نهیم - I²³ اکنون - VI²² هیچ درمان - K, I, IV, VI²¹
 سوی - IV²⁹ سپاه - I, IV²⁸ روی زاغ - VI²⁷ پشت - K, I²⁶ دیبای پیروزه

بشد¹ آن شب و بامداد پگاه
 پرستندگان³ پرده برداشتند
 785 چو قییدافرا دید بر تخت عاج
 ز زربفت پوشیده چینی⁵ قبیای
 رخ شاه تابان بکردار هور
 ز بر پوششی⁸ جزع⁹ بسته بزر
 پرستنده¹² با طوق و با گوشوار
 790 سکندر بدان¹⁵ در شگفتی بماند
 نشستن گهی دید مهتر¹⁷ که نیز¹⁸
 بر مهتر آمد زمین داد بوسی
 ورا دید قییدافه بنواختش
 چو خورشید تابان ز گنبد بگشت
 795 بفرمود تا خون بیماراستند
 نهادند یک خانه خوانهای ساج
 خورشهای بسیار²⁶ آورده شد
 طبقهای زرین و سیمین نهاد
 بومی خوردن اندر²⁸ گرانمایه شاه
 800 بگنجور گفت آن درخشان حریر

بپرسشش بیامد بدرگاه شاه²
 بر اسپش ز درگاه بگذاشتند⁴
 ز یاقوت و پیروزه بر سرش تاج
 فراوان پرستنده گودش بیای⁶
 نشستن گهش را⁷ ستونها بلور
 برو بافته دانههای¹⁰ گهر¹¹
 بیای اندر آن¹³ گلشن زرنگار¹⁴
 فراوان نهان¹⁶ نام یزدان بخواند
 نیامد ورا روم و ایران بچیز
 چنان چون بود مردم چاپلوسی
 بپرسید بسیار¹⁹ و بنشاختش²⁰
 گه بار²¹ پیگانه اندر گذشت²²
 پرستنده²³ رود و می خواستند
 همه پیکرش²⁴ ز و کوکیش²⁵ عاج
 می آورد و²⁷ چون خوردنی خورده شد
 نخستین ز قییدافه کردند یاد
 فزون کرد سوی سکندر نگاه
 نوشته برو صورت دلپذیر

¹ K, I, IV, VI — نبود ² Л — б. стоит после б. 784. ³ Л — فرستادگان ⁴ Б — бб.
 و نذنت إليه التحف والمبار. ثم إنه لما أصبح ركب الی خدمة الملكة فرفعت: 782—784:
 782—784: VI — б. оп. ⁶ VI — б. оп. ⁵ K — رومی ⁷ K — دونه الحجب و أدخلوه راکیا الی الدهلیز.
⁸ I, IV, VI — پوشش ⁹ VI — چرخ ¹⁰ I, IV, VI — پوش از چرخ ¹¹ K — چشمهای ¹² VI — بدو
¹³ K — اندرون ¹⁴ K — گوه رنگار ¹⁵ VI — کفش ¹⁶ VI — کفش ¹⁷ VI — پرستار ¹⁸ VI — ب.
¹⁹ IV — فراوان ²⁰ K, I, ²¹ K — گه قیصر و آن کنیز ²² VI — б. оп. ²³ IV — پرستنده و ²⁴ K, I,
²⁵ K, I, VI — کوکیش ²⁶ K, I, VI — خورشها بی اندازه ²⁷ K, I, VI — گوه ز ²⁸ I, VI — گوه ز ²⁹ K, I, VI — کوکیش ³⁰ VI —
 و کانت فی أثناء الشرب فكثر النظر الی الاسکندر — B — همی خورد می را — Л — VI — و.

ز مردان رومی چنان چون سزید
 ننگه داشتندی همه^۲ راز اوی
 مخوانید مارا جز از بیطقون^۴
 سکندر سپرده بدو چشم و گوش
 بکوهی رسیدند سنگش^۵ بلور
 فراوان گیاه^۷ بود^۸ بر کوهسار
 بران بوم و بر کاندرو بود شاه^{۱۰}
 ز بهر پسر پهن بگشاد گوش
 همه نامداران و^{۱۱} نیکاختران
 پیاده شد و آفرین گسترید
 همی راند و دستش گرفته بدست
 همی گفت و^{۱۳} رنگ رخس ناپدید
 نماند افسر و تخت و لشکر نه^{۱۴} گنج
 رها کرد ز اسکندر فیلقوسی
 زنند و با آتش بسوزد^{۱۶} تنم
 برو هیچ مشکن بخواهش^{۱۹} سخن
 دلش گشت زان درد زیر و زبر
 بتخت گرانمایگان برنشاند
 یکی مایه‌ور جایگه ساختش^{۲۲}
 ز پوشیدنی هم ز گسترذنی

جهانجوی ده نامور برگزید
 که بودند یکسر^۱ هم آواز اوی
 چنین گفت کانون^۳ براه اندرون
 همی رفت پیش اندرون قیدروش
 چو آتش همی راند مهتر ستور
 بدودر^۶ ز هر گونه‌یی میوه‌دار
 برفتند زانگونه^۹ پویان براه
 چو قیدافه آگه شد از قیدروش
 پذیره شدش با سپاهی گران
 پسر نیز چون مادرش^{۱۲} بدید
 بفرمود قیدافه تا برنشست
 بدو قیدروش آنچه دید و شنید
 که بر شهر فریان چه آمد ز رنج
 مرا این که آمد^{۱۵} همی با عروس
 وگر نه بفرمود تا گردنم
 کنون هرچ باید^{۱۷} بخوبی^{۱۸} بکن
 چو بشنید قیدافه این از پسر
 از ایوان^{۲۰} فرستاده^{۲۱} پیش خواند
 فراوان بپرسید و بنواختش
 فرستاد هر گونه‌یی خوردنی

765

770

775

780

^۱ Л, I, IV — هر دو — T — هر ده — ^۲ K, I, IV — بدل — ^۳ IV — اکنون — ^۴ VI — 66. 764, 765 оп.
^۵ K — سنگین — ^۶ K, I, IV, VI — پروبر — ^۷ K — کسی — ^۸ K, I, IV — دید — ^۹ K — کوه —
^{۱۰} VI — б. оп. — ^{۱۱} Л — و — оп. — ^{۱۲} I, IV, VI — روی مادر — ^{۱۳} K, VI — و — оп. — ^{۱۴} IV —
^{۱۵} I, IV — آید — ^{۱۶} K, I — بسوزد با آتش — ^{۱۷} K, I, IV — بسوزند از آتش — ^{۱۸} I, IV, VI —
^{۱۹} I, IV, VI — بپاسخ — ^{۲۰} VI — زان پس — ^{۲۱} VI — فرستاده — ^{۲۲} VI — обратный порядок мисра. —
^{۲۱} Л — فرستاده‌ی —

روان خسته از اختر و تن بتیر¹
 سرش گشت پر درد و دل² پر ز خون
 که این هر دورا خاک باید نهفت
 بشمشیر هندی بزن گردنش
 بدو⁴ گفت کای شاه قیصر نژاد
 سرافراز گردم بهر⁶ انجمن
 که نپسندد از ما جهان آفرین⁷
 که آزاد کردی دو تن را ز خون⁸
 که بردی سری¹¹ دور مانده¹² ز¹³ دوش
 بخواند¹⁴ بمادرت بر¹⁵ پیش و کم
 کسی را ندرد بدین¹⁸ جنگ¹⁹ پوست
 که گوید بدو²⁰ رزم گر²¹ سور²² من
 بپاداش پیچد دل را²³ مرد
 بخوبی و را باز گردان ز راه
 که زو برندارم دل و چشم²⁶ و گوش
 کزو یافتم جفت و³⁰ شیرین روان³¹

اسیرم کنون در کف شهرگیر
 چو بشنید زو این سخن بیطقون
 برآشفست ازان پس³ بدژخیم گفت
 چنین هم ببند اندرون با زنش
 سکندر پیامد زمین بوسی داد
 اگر خون ایشان⁵ بمخشی بمن
 سر بی گناهان چه بری بکین
 بدو گفت بیداردل بیطقون
 سبک بیطقون گفت با⁹ قیدروش
 فرستم کنون با تو اورا بهم
 اگر ساو و¹⁶ باز¹⁷ فرستد نکوست
 نگه کن بدین پاک دستور من
 تو آن کن ز خوبی که او با تو کرد
 چو این²⁴ پاسخ نامه یابی²⁵ ز شاه
 چنین گفت با بیطقون قیدروش
 چگونه مر²⁷ اورا ندارم²⁸ چو²⁹ جان

750

755

760

و آنگه - VI-³ سوی بد ز درد و دلی - VI-² بیاورد مارا گرفته اسیر - VI-¹
 4 K- چنبن 5 K, I, VI- چو خون جوانان - VI-⁶ برین - I-⁷ بدین - IV, VI-⁸ سبز - K-⁹ کای - I-¹⁰ I, IV-¹¹ سر - K, IV-¹² سیر گشته - VI-¹³ و -¹⁴ و -¹⁵ و -¹⁶ و -¹⁷ و -¹⁸ و -¹⁹ و -²⁰ و -²¹ و -²² و -²³ و -²⁴ و -²⁵ و -²⁶ و -²⁷ و -²⁸ و -²⁹ و -³⁰ و -³¹ و -³² و -³³ و -³⁴ و -³⁵ و -³⁶ و -³⁷ و -³⁸ و -³⁹ و -⁴⁰ و -⁴¹ و -⁴² و -⁴³ و -⁴⁴ و -⁴⁵ و -⁴⁶ و -⁴⁷ و -⁴⁸ و -⁴⁹ و -⁵⁰ و -⁵¹ و -⁵² و -⁵³ و -⁵⁴ و -⁵⁵ و -⁵⁶ و -⁵⁷ و -⁵⁸ و -⁵⁹ و -⁶⁰ و -⁶¹ و -⁶² و -⁶³ و -⁶⁴ و -⁶⁵ و -⁶⁶ و -⁶⁷ و -⁶⁸ و -⁶⁹ و -⁷⁰ و -⁷¹ و -⁷² و -⁷³ و -⁷⁴ و -⁷⁵ و -⁷⁶ و -⁷⁷ و -⁷⁸ و -⁷⁹ و -⁸⁰ و -⁸¹ و -⁸² و -⁸³ و -⁸⁴ و -⁸⁵ و -⁸⁶ و -⁸⁷ و -⁸⁸ و -⁸⁹ و -⁹⁰ و -⁹¹ و -⁹² و -⁹³ و -⁹⁴ و -⁹⁵ و -⁹⁶ و -⁹⁷ و -⁹⁸ و -⁹⁹ و -¹⁰⁰ و -¹⁰¹ و -¹⁰² و -¹⁰³ و -¹⁰⁴ و -¹⁰⁵ و -¹⁰⁶ و -¹⁰⁷ و -¹⁰⁸ و -¹⁰⁹ و -¹¹⁰ و -¹¹¹ و -¹¹² و -¹¹³ و -¹¹⁴ و -¹¹⁵ و -¹¹⁶ و -¹¹⁷ و -¹¹⁸ و -¹¹⁹ و -¹²⁰ و -¹²¹ و -¹²² و -¹²³ و -¹²⁴ و -¹²⁵ و -¹²⁶ و -¹²⁷ و -¹²⁸ و -¹²⁹ و -¹³⁰ و -¹³¹ و -¹³² و -¹³³ و -¹³⁴ و -¹³⁵ و -¹³⁶ و -¹³⁷ و -¹³⁸ و -¹³⁹ و -¹⁴⁰ و -¹⁴¹ و -¹⁴² و -¹⁴³ و -¹⁴⁴ و -¹⁴⁵ و -¹⁴⁶ و -¹⁴⁷ و -¹⁴⁸ و -¹⁴⁹ و -¹⁵⁰ و -¹⁵¹ و -¹⁵² و -¹⁵³ و -¹⁵⁴ و -¹⁵⁵ و -¹⁵⁶ و -¹⁵⁷ و -¹⁵⁸ و -¹⁵⁹ و -¹⁶⁰ و -¹⁶¹ و -¹⁶² و -¹⁶³ و -¹⁶⁴ و -¹⁶⁵ و -¹⁶⁶ و -¹⁶⁷ و -¹⁶⁸ و -¹⁶⁹ و -¹⁷⁰ و -¹⁷¹ و -¹⁷² و -¹⁷³ و -¹⁷⁴ و -¹⁷⁵ و -¹⁷⁶ و -¹⁷⁷ و -¹⁷⁸ و -¹⁷⁹ و -¹⁸⁰ و -¹⁸¹ و -¹⁸² و -¹⁸³ و -¹⁸⁴ و -¹⁸⁵ و -¹⁸⁶ و -¹⁸⁷ و -¹⁸⁸ و -¹⁸⁹ و -¹⁹⁰ و -¹⁹¹ و -¹⁹² و -¹⁹³ و -¹⁹⁴ و -¹⁹⁵ و -¹⁹⁶ و -¹⁹⁷ و -¹⁹⁸ و -¹⁹⁹ و -²⁰⁰ و -²⁰¹ و -²⁰² و -²⁰³ و -²⁰⁴ و -²⁰⁵ و -²⁰⁶ و -²⁰⁷ و -²⁰⁸ و -²⁰⁹ و -²¹⁰ و -²¹¹ و -²¹² و -²¹³ و -²¹⁴ و -²¹⁵ و -²¹⁶ و -²¹⁷ و -²¹⁸ و -²¹⁹ و -²²⁰ و -²²¹ و -²²² و -²²³ و -²²⁴ و -²²⁵ و -²²⁶ و -²²⁷ و -²²⁸ و -²²⁹ و -²³⁰ و -²³¹ و -²³² و -²³³ و -²³⁴ و -²³⁵ و -²³⁶ و -²³⁷ و -²³⁸ و -²³⁹ و -²⁴⁰ و -²⁴¹ و -²⁴² و -²⁴³ و -²⁴⁴ و -²⁴⁵ و -²⁴⁶ و -²⁴⁷ و -²⁴⁸ و -²⁴⁹ و -²⁵⁰ و -²⁵¹ و -²⁵² و -²⁵³ و -²⁵⁴ و -²⁵⁵ و -²⁵⁶ و -²⁵⁷ و -²⁵⁸ و -²⁵⁹ و -²⁶⁰ و -²⁶¹ و -²⁶² و -²⁶³ و -²⁶⁴ و -²⁶⁵ و -²⁶⁶ و -²⁶⁷ و -²⁶⁸ و -²⁶⁹ و -²⁷⁰ و -²⁷¹ و -²⁷² و -²⁷³ و -²⁷⁴ و -²⁷⁵ و -²⁷⁶ و -²⁷⁷ و -²⁷⁸ و -²⁷⁹ و -²⁸⁰ و -²⁸¹ و -²⁸² و -²⁸³ و -²⁸⁴ و -²⁸⁵ و -²⁸⁶ و -²⁸⁷ و -²⁸⁸ و -²⁸⁹ و -²⁹⁰ و -²⁹¹ و -²⁹² و -²⁹³ و -²⁹⁴ و -²⁹⁵ و -²⁹⁶ و -²⁹⁷ و -²⁹⁸ و -²⁹⁹ و -³⁰⁰ و -³⁰¹ و -³⁰² و -³⁰³ و -³⁰⁴ و -³⁰⁵ و -³⁰⁶ و -³⁰⁷ و -³⁰⁸ و -³⁰⁹ و -³¹⁰ و -³¹¹ و -³¹² و -³¹³ و -³¹⁴ و -³¹⁵ و -³¹⁶ و -³¹⁷ و -³¹⁸ و -³¹⁹ و -³²⁰ و -³²¹ و -³²² و -³²³ و -³²⁴ و -³²⁵ و -³²⁶ و -³²⁷ و -³²⁸ و -³²⁹ و -³³⁰ و -³³¹ و -³³² و -³³³ و -³³⁴ و -³³⁵ و -³³⁶ و -³³⁷ و -³³⁸ و -³³⁹ و -³⁴⁰ و -³⁴¹ و -³⁴² و -³⁴³ و -³⁴⁴ و -³⁴⁵ و -³⁴⁶ و -³⁴⁷ و -³⁴⁸ و -³⁴⁹ و -³⁵⁰ و -³⁵¹ و -³⁵² و -³⁵³ و -³⁵⁴ و -³⁵⁵ و -³⁵⁶ و -³⁵⁷ و -³⁵⁸ و -³⁵⁹ و -³⁶⁰ و -³⁶¹ و -³⁶² و -³⁶³ و -³⁶⁴ و -³⁶⁵ و -³⁶⁶ و -³⁶⁷ و -³⁶⁸ و -³⁶⁹ و -³⁷⁰ و -³⁷¹ و -³⁷² و -³⁷³ و -³⁷⁴ و -³⁷⁵ و -³⁷⁶ و -³⁷⁷ و -³⁷⁸ و -³⁷⁹ و -³⁸⁰ و -³⁸¹ و -³⁸² و -³⁸³ و -³⁸⁴ و -³⁸⁵ و -³⁸⁶ و -³⁸⁷ و -³⁸⁸ و -³⁸⁹ و -³⁹⁰ و -³⁹¹ و -³⁹² و -³⁹³ و -³⁹⁴ و -³⁹⁵ و -³⁹⁶ و -³⁹⁷ و -³⁹⁸ و -³⁹⁹ و -⁴⁰⁰ و -⁴⁰¹ و -⁴⁰² و -⁴⁰³ و -⁴⁰⁴ و -⁴⁰⁵ و -⁴⁰⁶ و -⁴⁰⁷ و -⁴⁰⁸ و -⁴⁰⁹ و -⁴¹⁰ و -⁴¹¹ و -⁴¹² و -⁴¹³ و -⁴¹⁴ و -⁴¹⁵ و -⁴¹⁶ و -⁴¹⁷ و -⁴¹⁸ و -⁴¹⁹ و -⁴²⁰ و -⁴²¹ و -⁴²² و -⁴²³ و -⁴²⁴ و -⁴²⁵ و -⁴²⁶ و -⁴²⁷ و -⁴²⁸ و -⁴²⁹ و -⁴³⁰ و -⁴³¹ و -⁴³² و -⁴³³ و -⁴³⁴ و -⁴³⁵ و -⁴³⁶ و -⁴³⁷ و -⁴³⁸ و -⁴³⁹ و -⁴⁴⁰ و -⁴⁴¹ و -⁴⁴² و -⁴⁴³ و -⁴⁴⁴ و -⁴⁴⁵ و -⁴⁴⁶ و -⁴⁴⁷ و -⁴⁴⁸ و -⁴⁴⁹ و -⁴⁵⁰ و -⁴⁵¹ و -⁴⁵² و -⁴⁵³ و -⁴⁵⁴ و -⁴⁵⁵ و -⁴⁵⁶ و -⁴⁵⁷ و -⁴⁵⁸ و -⁴⁵⁹ و -⁴⁶⁰ و -⁴⁶¹ و -⁴⁶² و -⁴⁶³ و -⁴⁶⁴ و -⁴⁶⁵ و -⁴⁶⁶ و -⁴⁶⁷ و -⁴⁶⁸ و -⁴⁶⁹ و -⁴⁷⁰ و -⁴⁷¹ و -⁴⁷² و -⁴⁷³ و -⁴⁷⁴ و -⁴⁷⁵ و -⁴⁷⁶ و -⁴⁷⁷ و -⁴⁷⁸ و -⁴⁷⁹ و -⁴⁸⁰ و -⁴⁸¹ و -⁴⁸² و -⁴⁸³ و -⁴⁸⁴ و -⁴⁸⁵ و -⁴⁸⁶ و -⁴⁸⁷ و -⁴⁸⁸ و -⁴⁸⁹ و -⁴⁹⁰ و -⁴⁹¹ و -⁴⁹² و -⁴⁹³ و -⁴⁹⁴ و -⁴⁹⁵ و -⁴⁹⁶ و -⁴⁹⁷ و -⁴⁹⁸ و -⁴⁹⁹ و -⁵⁰⁰ و -⁵⁰¹ و -⁵⁰² و -⁵⁰³ و -⁵⁰⁴ و -⁵⁰⁵ و -⁵⁰⁶ و -⁵⁰⁷ و -⁵⁰⁸ و -⁵⁰⁹ و -⁵¹⁰ و -⁵¹¹ و -⁵¹² و -⁵¹³ و -⁵¹⁴ و -⁵¹⁵ و -⁵¹⁶ و -⁵¹⁷ و -⁵¹⁸ و -⁵¹⁹ و -⁵²⁰ و -⁵²¹ و -⁵²² و -⁵²³ و -⁵²⁴ و -⁵²⁵ و -⁵²⁶ و -⁵²⁷ و -⁵²⁸ و -⁵²⁹ و -⁵³⁰ و -⁵³¹ و -⁵³² و -⁵³³ و -⁵³⁴ و -⁵³⁵ و -⁵³⁶ و -⁵³⁷ و -⁵³⁸ و -⁵³⁹ و -⁵⁴⁰ و -⁵⁴¹ و -⁵⁴² و -⁵⁴³ و -⁵⁴⁴ و -⁵⁴⁵ و -⁵⁴⁶ و -⁵⁴⁷ و -⁵⁴⁸ و -⁵⁴⁹ و -⁵⁵⁰ و -⁵⁵¹ و -⁵⁵² و -⁵⁵³ و -⁵⁵⁴ و -⁵⁵⁵ و -⁵⁵⁶ و -⁵⁵⁷ و -⁵⁵⁸ و -⁵⁵⁹ و -⁵⁶⁰ و -⁵⁶¹ و -⁵⁶² و -⁵⁶³ و -⁵⁶⁴ و -⁵⁶⁵ و -⁵⁶⁶ و -⁵⁶⁷ و -⁵⁶⁸ و -⁵⁶⁹ و -⁵⁷⁰ و -⁵⁷¹ و -⁵⁷² و -⁵⁷³ و -⁵⁷⁴ و -⁵⁷⁵ و -⁵⁷⁶ و -⁵⁷⁷ و -⁵⁷⁸ و -⁵⁷⁹ و -⁵⁸⁰ و -⁵⁸¹ و -⁵⁸² و -⁵⁸³ و -⁵⁸⁴ و -⁵⁸⁵ و -⁵⁸⁶ و -⁵⁸⁷ و -⁵⁸⁸ و -⁵⁸⁹ و -⁵⁹⁰ و -⁵⁹¹ و -⁵⁹² و -⁵⁹³ و -⁵⁹⁴ و -⁵⁹⁵ و -⁵⁹⁶ و -⁵⁹⁷ و -⁵⁹⁸ و -⁵⁹⁹ و -⁶⁰⁰ و -⁶⁰¹ و -⁶⁰² و -⁶⁰³ و -⁶⁰⁴ و -⁶⁰⁵ و -⁶⁰⁶ و -⁶⁰⁷ و -⁶⁰⁸ و -⁶⁰⁹ و -⁶¹⁰ و -⁶¹¹ و -⁶¹² و -⁶¹³ و -⁶¹⁴ و -⁶¹⁵ و -⁶¹⁶ و -⁶¹⁷ و -⁶¹⁸ و -⁶¹⁹ و -⁶²⁰ و -⁶²¹ و -⁶²² و -⁶²³ و -⁶²⁴ و -⁶²⁵ و -⁶²⁶ و -⁶²⁷ و -⁶²⁸ و -⁶²⁹ و -⁶³⁰ و -⁶³¹ و -⁶³² و -⁶³³ و -⁶³⁴ و -⁶³⁵ و -⁶³⁶ و -⁶³⁷ و -⁶³⁸ و -⁶³⁹ و -⁶⁴⁰ و -⁶⁴¹ و -⁶⁴² و -⁶⁴³ و -⁶⁴⁴ و -⁶⁴⁵ و -⁶⁴⁶ و -⁶⁴⁷ و -⁶⁴⁸ و -⁶⁴⁹ و -⁶⁵⁰ و -⁶⁵¹ و -⁶⁵² و -⁶⁵³ و -⁶⁵⁴ و -⁶⁵⁵ و -⁶⁵⁶ و -⁶⁵⁷ و -⁶⁵⁸ و -⁶⁵⁹ و -⁶⁶⁰ و -⁶⁶¹ و -⁶⁶² و -⁶⁶³ و -⁶⁶⁴ و -⁶⁶⁵ و -⁶⁶⁶ و -⁶⁶⁷ و -⁶⁶⁸ و -⁶⁶⁹ و -⁶⁷⁰ و -⁶⁷¹ و -⁶⁷² و -⁶⁷³ و -⁶⁷⁴ و -⁶⁷⁵ و -⁶⁷⁶ و -⁶⁷⁷ و -⁶⁷⁸ و -⁶⁷⁹ و -⁶⁸⁰ و -⁶⁸¹ و -⁶⁸² و -⁶⁸³ و -⁶⁸⁴ و -⁶⁸⁵ و -⁶⁸⁶ و -⁶⁸⁷ و -⁶⁸⁸ و -⁶⁸⁹ و -⁶⁹⁰ و -⁶⁹¹ و -⁶⁹² و -⁶⁹³ و -⁶⁹⁴ و -⁶⁹⁵ و -⁶⁹⁶ و -⁶⁹⁷ و -⁶⁹⁸ و -⁶⁹⁹ و -⁷⁰⁰ و -⁷⁰¹ و -⁷⁰² و -⁷⁰³ و -⁷⁰⁴ و -⁷⁰⁵ و -⁷⁰⁶ و -⁷⁰⁷ و -⁷⁰⁸ و -⁷⁰⁹ و -⁷¹⁰ و -⁷¹¹ و -⁷¹² و -⁷¹³ و -⁷¹⁴ و -⁷¹⁵ و -⁷¹⁶ و -⁷¹⁷ و -⁷¹⁸ و -⁷¹⁹ و -⁷²⁰ و -⁷²¹ و -⁷²² و -⁷²³ و -⁷²⁴ و -⁷²⁵ و -⁷²⁶ و -⁷²⁷ و -⁷²⁸ و -⁷²⁹ و -⁷³⁰ و -⁷³¹ و -⁷³² و -⁷³³ و -⁷³⁴ و -⁷³⁵ و -⁷³⁶ و -⁷³⁷ و -⁷³⁸ و -⁷³⁹ و -⁷⁴⁰ و -⁷⁴¹ و -⁷⁴² و -⁷⁴³ و -⁷⁴⁴ و -⁷⁴⁵ و -⁷⁴⁶ و -⁷⁴⁷ و -⁷⁴⁸ و -⁷⁴⁹ و -⁷⁵⁰ و -⁷⁵¹ و -⁷⁵² و -⁷⁵³ و -⁷⁵⁴ و -⁷⁵⁵ و -⁷⁵⁶ و -⁷⁵⁷ و -⁷⁵⁸ و -⁷⁵⁹ و -⁷⁶⁰ و -⁷⁶¹ و -⁷⁶² و -⁷⁶³ و -⁷⁶⁴ و -⁷⁶⁵ و -⁷⁶⁶ و -⁷⁶⁷ و -⁷⁶⁸ و -⁷⁶⁹ و -⁷⁷⁰ و -⁷⁷¹ و -⁷⁷² و -⁷⁷³ و -⁷⁷⁴ و -⁷⁷⁵ و -⁷⁷⁶ و -⁷⁷⁷ و -⁷⁷⁸ و -⁷⁷⁹ و -⁷⁸⁰ و -⁷⁸¹ و -⁷⁸² و -⁷⁸³ و -⁷⁸⁴ و -⁷⁸⁵ و -⁷⁸⁶ و -⁷⁸⁷ و -⁷⁸⁸ و -⁷⁸⁹ و -⁷⁹⁰ و -⁷⁹¹ و -⁷⁹² و -⁷⁹³ و -⁷⁹⁴ و -⁷⁹⁵ و -⁷⁹⁶ و -⁷⁹⁷ و -⁷⁹⁸ و -⁷⁹⁹ و -⁸⁰⁰ و -⁸⁰¹ و -⁸⁰² و -⁸⁰³ و -⁸⁰⁴ و -⁸⁰⁵ و -⁸⁰⁶ و -⁸⁰⁷ و -⁸⁰⁸ و -⁸⁰⁹ و -⁸¹⁰ و -⁸¹¹ و -⁸¹² و -⁸¹³ و -⁸¹⁴ و -⁸¹⁵ و -⁸¹⁶ و -⁸¹⁷ و -⁸¹⁸ و -⁸¹⁹ و -⁸²⁰ و -⁸²¹ و -⁸²² و -⁸²³ و -⁸²⁴ و -⁸²⁵ و -⁸²⁶ و -⁸²⁷ و -⁸²⁸ و -⁸²⁹ و -⁸³⁰ و -⁸³¹ و -⁸³² و -⁸³³ و -⁸³⁴ و -⁸³⁵ و -⁸³⁶ و -⁸³⁷ و -⁸³⁸ و -⁸³⁹ و -⁸⁴⁰ و -⁸⁴¹ و -⁸⁴² و -⁸⁴³ و -⁸⁴⁴ و -⁸⁴⁵ و -⁸⁴⁶ و -⁸⁴⁷ و -⁸⁴⁸ و -⁸⁴⁹ و -⁸⁵⁰ و -⁸⁵¹ و -⁸⁵² و -⁸⁵³ و -⁸⁵⁴ و -⁸⁵⁵ و -⁸⁵⁶ و -⁸⁵⁷ و -⁸⁵⁸ و -⁸⁵⁹ و -⁸⁶⁰ و -⁸⁶¹ و -⁸⁶² و -⁸⁶³ و -⁸⁶⁴ و -⁸⁶⁵ و -⁸⁶⁶ و -⁸⁶⁷ و -⁸⁶⁸ و -⁸⁶⁹ و -⁸⁷⁰ و -⁸⁷¹ و -⁸⁷² و -⁸⁷³ و -⁸⁷⁴ و -⁸⁷⁵ و -⁸⁷⁶ و -⁸⁷⁷ و -⁸⁷⁸ و -⁸⁷⁹ و -⁸⁸⁰ و -⁸⁸¹ و -⁸⁸² و -⁸⁸³ و -⁸⁸⁴ و -⁸⁸⁵ و -⁸⁸⁶ و -⁸⁸⁷ و -⁸⁸⁸ و -⁸⁸⁹ و -⁸⁹⁰ و -⁸⁹¹ و -⁸⁹² و -⁸⁹³ و -⁸⁹⁴ و -⁸⁹⁵ و -⁸⁹⁶ و -⁸⁹⁷ و -⁸⁹⁸ و -⁸⁹⁹ و -⁹⁰⁰ و -⁹⁰¹ و -⁹⁰² و -⁹⁰³ و -⁹⁰⁴ و -⁹⁰⁵ و -⁹⁰⁶ و -⁹⁰⁷ و -⁹⁰⁸ و -⁹⁰⁹ و -⁹¹⁰ و -⁹¹¹ و -⁹¹² و -⁹¹³ و -⁹¹⁴ و -⁹¹⁵ و -⁹¹⁶ و -⁹¹⁷ و -⁹¹⁸ و -⁹¹⁹ و -⁹²⁰ و -⁹²¹ و -⁹²² و -⁹²³ و -⁹²⁴ و -⁹²⁵ و -⁹²⁶ و -⁹²⁷ و -⁹²⁸ و -⁹²⁹ و -⁹³⁰ و -⁹³¹ و -⁹³² و -⁹³³ و -⁹³⁴ و -⁹³⁵ و -⁹³⁶ و -⁹³⁷ و -⁹³⁸ و -⁹³⁹ و -⁹⁴⁰ و -⁹⁴¹ و -⁹⁴² و -⁹⁴³ و -⁹⁴⁴ و -⁹⁴⁵ و -⁹⁴⁶ و -⁹⁴⁷ و -⁹⁴⁸ و -⁹⁴⁹ و -⁹⁵⁰ و -⁹⁵¹ و -⁹⁵² و -⁹⁵³ و -⁹⁵⁴ و -⁹⁵⁵ و -⁹⁵⁶ و -⁹⁵⁷ و -⁹⁵⁸ و -⁹⁵⁹ و -⁹⁶⁰ و -⁹⁶¹ و -⁹⁶² و -⁹⁶³ و -⁹⁶⁴ و -⁹⁶⁵ و -⁹⁶⁶ و -⁹⁶⁷ و -⁹⁶⁸ و -⁹⁶⁹ و -⁹⁷⁰ و -⁹⁷¹ و -⁹⁷² و -⁹⁷³ و -⁹⁷⁴ و -⁹⁷⁵ و -⁹⁷⁶ و -⁹⁷⁷ و -⁹⁷⁸ و -⁹⁷⁹ و -⁹⁸⁰ و -⁹⁸¹ و -⁹⁸² و -⁹⁸³ و -⁹⁸⁴ و -⁹⁸⁵ و -⁹⁸⁶ و -⁹⁸⁷ و -⁹⁸⁸ و -⁹⁸⁹ و -⁹⁹⁰ و -⁹⁹¹ و -⁹⁹² و -⁹⁹³ و -⁹⁹⁴ و -⁹⁹⁵ و -⁹⁹⁶ و -⁹⁹⁷ و -⁹⁹⁸ و -⁹⁹⁹ و -¹⁰⁰⁰ و -¹⁰⁰¹ و -¹⁰⁰² و -¹⁰⁰³ و -¹⁰⁰⁴ و -¹⁰⁰⁵ و -¹⁰⁰⁶ و -¹⁰⁰⁷ و -¹⁰⁰⁸ و -¹⁰⁰⁹ و -¹⁰¹⁰ و -¹⁰¹¹ و -¹⁰¹² و -¹⁰¹³ و -¹⁰¹⁴ و -¹⁰¹⁵ و -¹⁰¹⁶ و -¹⁰¹⁷ و -¹⁰¹⁸ و -¹⁰¹⁹ و -¹⁰²⁰ و -¹⁰²¹ و -¹⁰²² و -¹⁰²³ و -¹⁰²⁴ و -¹⁰²⁵ و -¹⁰²⁶ و -¹⁰²⁷ و -¹⁰²⁸ و -¹⁰²⁹ و -¹⁰³⁰ و -¹⁰³¹ و -¹⁰³² و -¹⁰³³ و -¹⁰³⁴ و -¹⁰³⁵ و -¹⁰³⁶ و -¹⁰³⁷ و -¹⁰³⁸ و -¹⁰³⁹ و -¹⁰⁴⁰ و -¹⁰⁴¹ و -¹⁰⁴² و -¹⁰⁴³ و -¹⁰⁴⁴

یکی رایزن مرد گسترده کام²
 ترا خوانم⁶ اسکندر فیلقوس⁵
 چو⁹ من پیشست آیم کمر بر میان
 بمرد دژ آگاه جنگی ز دوش
 نمایم فراوان¹⁰ ترا کهتری
 چو خواهش فزایم بمخشی¹¹ بمن
 ندانست¹² کائرا چه باشد نهفت
 که این کار باید که ماند نهان
 سخنهای قیدافه چندی بران
 که رو نامه بر زود و پاسخ بیار
 بفرمان برین چاره افسون کنم
 شب تیره از بیم شد ناپدید
 پر از شرم رخ دل پر از¹⁶ آبخون
 گشاده در چاره و¹⁷ بسته در¹⁸
 بیاورد گریان گرفته اسیر
 گرفته جوان چنگ اورا بچنگ²⁰
 کش از درد چندین بماید گریست
 که من پور قیدافهام قیدروش
 که دارد²³ پس پرده من نهفت
 برم تا بدارمش چون جان خویش

خردمندرا بیطقون¹ بود نام
 بدو گفت³ کاید بپیشست⁴ عروس⁵
 تو بنشین به آیین و⁷ رسم⁸ کیان
 بفرمای تا گردن قیدروش
 من آیم بپیشست بخواهشگری
 نشستن گهی ساز بی انجمن
 شد آن مرد دستور با درد جفت
 ازان پس بدو گفت شاه جهان
 مرا چون فرستادگان پیشی خوان
 مرا شاد بفرست با ده سوار
 بدو بیطقون گفت کایدون¹³ کنم
 بشمگیر خورشید¹⁴ خنجر کشید
 نشست از بر تخت بر¹⁵ بیطقون
 سکندر بپیش اندرون با کمر
 چو آن پور قیدافه را شه رگیر
 زنش هم چنان نیز با بوی و¹⁹ رنگ
 سبک بیطقون گفت کین مرد کیست
 چنمین داد پاسخ که باز آر هوش
 جزین²¹ دخت فریان مرا²² نیست جفت
 بر آنم²⁴ که اورا سوی خان خویش

730

735

740

745

VI-² بیطقون B-نبطقون VI-قیطقون IV-نیطقون I-میطقون K-بیطقون I-¹
 IV-⁶ کایم برت بی فسوس VI-⁵ کارند پیشست K, I-⁴ بفرمای IV-³ پاکیزه کام
 فراوان نمایم VI-¹⁰ که VI-⁹ بتخت I, VI-تخت K-⁸ و K, I, VI-⁷ خواند
 چون I, IV, VI-¹⁴ ایدون I, IV, VI-¹³ بدانست I, IV-¹² بمخشی K, I, IV, VI-¹¹
 دل و [I-و] چاره و [K-در] K, I, IV-¹⁷ دیده پر VI-¹⁶ زر IV-¹⁵ شید [شیر-I]
 گرفته بیاورد VI-²⁰ و K, I, IV, VI-¹⁹ چاره بسته کمر I-¹⁸ دل و تنگ VI-
 برفتم K, I, IV, VI-²⁴ ماند VI-²³ فرقرارا I, IV-²² چو این I, IV-²¹ با پالهنک

نماند برین بوم جای نشست¹
 چو آید ازین مرز با² لشکری
 ز دارا شدستی خداوند لاف
 هیونی⁴ برافگند بر سان باد

وگر خوانم از هر سوی زیردست
 یکی گنج در پیش هر مهتری
 تو چندین چه رانی زبان³ بر گزاف
 بران نامه بر مهر زبین نهاد

710

۲۲

بزد نای رویین و لشکر براند
 چو آمد سوی⁶ مرز او با سپاه
 ابا لشکر و گنج و⁸ گسترده نام
 سراپرده⁹ او ندیدی پلنگ¹⁰
 برات باره¹¹ دژ گذشتی¹¹ سوار
 بیآورد عراده و منجنیق
 بشهر اندر آمد سپاه ارجمند¹²
 بفرمود کز¹⁴ کسی نریزند خون
 بدین شهر¹⁵ فریان بدو¹⁸ شاد بود
 کلاهش بقیدافه گشته بلند
 بدو داده فریان¹⁸ دل و¹⁹ چشم و گوش
 بدستش زن و شوی گشته اسپر
 بجستش²⁰ که²¹ درمان آن کار²² چیست
 بدو داد فرمان و تاج و سریر

چو اسکندر آن نامه⁵ او⁵ بخواند
 همی رفت یک ماه پویان براه
 یکی پادشاه بود فریان⁷ بنام
 یکی شارسرستان داشت با ساز جنگ
 بیآورد لشکر گرفت آن حصار
 سکندر بفرمود تا جاذلین
 بیک هفته بستند حصار بلند
 سکندر چو¹³ آمد بشهر اندرون
 یکی پور قیدافه داماد بود
 بدو داده بد دختر¹⁷ ارجمند
 که داماد را نام بد قیدروش
 یکی مرد بد نام او شهرگیر
 سکندر بدانست کان مرد چیست
 بفرمود تا پیش او شد وزیر

715

720

725

¹ K — 6. op.   ² K, I, IV, VI — من   ³ K, I, IV, VI — سخن   ⁴ VI — سواری   ⁵ K, I, IV —
 وی   ⁶ I, IV — بدان   ⁷ JL — فرمان   ⁸ K — فیران   ⁹ JL — op.   ¹⁰ K, I, IV —
 سپه بی گزند   ¹¹ VI — کشیدش   ¹² I, IV — کلنگ   ¹³ I, IV — د   ¹⁴ K, I, VI — تا   ¹⁵ K, VI —
 و لما دخل المدينة منع عساكره عن إراقة الدماء   ¹⁶ I, IV — فرزند او   ¹⁷ JL — دختری   ¹⁸ I, IV — بود او   ¹⁹ VI —
 درد   ²⁰ IV, VI — چیست آنکه   ²¹ IV — غمی شد   ²² K, I — بدو داد

یکی صورت آرا^۲ ز سر^۳ پای^۴ اوی
بفرمان مهتر^۶ میبازرا بیست
بر قیصر اسکندر ارجمند
بیاورد قرطاس و دیبای^۷ چین
نگارید وز^۸ جای^۹ برگشتت زود
غمی گشت و^{۱۰} بنهفت^{۱۱} و دم درکشید^{۱۲}
که قیدافهرا بر زمین کیست^{۱۴} جفت
چنو^{۱۵} نیست اندر جهان کامگار^{۱۶}
مگر باز جوید ز دفتر بسی
ز آهستگی هم ز بایستگی
نه بینی بمانند^{۲۲} او در جهان^{۲۳}
که نپساید^{۲۴} آن هم^{۲۵} ز^{۲۶} چنگ پلنگ^{۲۷}
برین هم نشاندست^{۲۹} پهنای اوی^{۲۸}
سخنهای او در جهان تازه نیست

ز رنگ و ز چهر و^۱ ز بالای اوی
نگارنده بشنید زو برنشست^۵
بمصر آمد از اندلس چون نوند
چه بر گاه دیدش چه بر پشت زین
نگار سکندر چنان هم که بود
چو قیدافه چهر سکندر بدید
سکندر ز قیطنون بپرسید و^{۱۳} گفت
بدو گفت قیطنون که ای شهریار
شمار سپاهش نداند کسی
ز^{۱۷} گنج و^{۱۸} بزرگی و^{۱۹} شایستگی
برای و^{۲۰} بگفتار^{۲۱} نیکی گمان
یکی شارستان کرده دارد ز سنگ
زمین چار فرسنگ بالای اوی^{۲۸}
گر از^{۳۰} گنج پرسی^{۳۱} خود اندازه نیست

675

680

685

۲۱

بفرمود تا پیش او شد دبیر
ز شیراوژن اسکندر شهرگیر^{۳۴}

سکندر چو بشنید از^{۳۲} یادگیر^{۳۳}
نوشتند پس نامه پی بر حریر

۴ K, [متن تصحیح قیاسی است] و ۳ Л-доб. صورتی کن ۲ I, IV- چهره ۱ K, IV, VI- سرپای ۵ I- برگسست ۶ VI- یزدان ۷ K, I- اوند ۸ K- از ۹ VI- زانجای ۱۰ VI- و ۱۱ K- برگشت ۱۲ I, VI- доб.: چنین گفت کین مرد گیتی پپای * بگوید برزم و بپاکیزه رای هرانکس که پیش آید اورا بچنگ * شود در جهان زندگانیش تنگ, ۱۳ I- IV- یادگار ۱۴ I, IV- نامدار ۱۵ IV- چو او ۱۶ K, VI- نیست ۱۷ I, IV- و ۱۸ I, IV, VI- نظیرش ۱۹ I- و ۲۰ IV- و ۲۱ I, VI- доб. ۲۲ I, IV, VI- و ۲۳ K, IV- اورا ۲۴ I, IV- نستاند ۲۵ K, VI- زمان ۲۶ K, VI- نشان نیز ۲۷ K, I, IV, VI- اوست ۲۸ I, IV, VI- چنگش نهنگ ۲۹ K, I, IV, VI- پهنای ۳۰ I, IV- این دار و گیر ۳۱ I, IV- اگر ۳۲ I- ازین ۳۳ IV- ۳۴ I, IV- اگر ۳۵ IV-

پیاده در آمد^۱ به بیت الحرام
 همی ریخت دینار گنج چون شاه

۲۰

چو برگشت و آمد بدرگاه قصر
 توانگر شد آنکس که درویش بود
 وزانچایگه شاد^۴ لشکر^۵ براند
 سپهرا بفرمود تا هر کسی
 جهانگیر^۸ با لشکری^۹ راهجوی^{۱۰}
 ملک بود قبطون^{۱۱} بمصراندرون
 چو بشنید کامد ز راه حرم
 پذیره شدی با فراوان سپاه
 سکندر بدیدار او گشت شاد^{۱۵}
 بمصر اندرون بود یک سال شاه^{۱۸}
 زنی بود در اندلس شهریار
 جهانجوی بگشاده قیدافه بود^{۲۲}
 ز لشکر سواری مصور بچست
 بدو گفت سوی سکندر حرام
 بژرفی نگه کن چنان چون^{۲۶} که هست

۶۶۰
 ۶۶۵
 ۶۷۰

بمخششید دینار چندی^۳ بنصر
 وگر خوردش از کوشش خویش بود
 بچده درآمد فراوان نماند^۶
 بسازند^۷ کشتی و زورق بسی
 ز چده سوی مصر بنهاد روی
 سپاهنش^{۱۲} ز راه گمانی فزون
 جهانگیر پیروز با باد و دم
 ابا^{۱۳} بدره و برده^{۱۴} و تاج و گاه
 همان^{۱۶} گفت بدخواه او گشت باد^{۱۷}
 بدان تا برآسود^{۱۹} شاه و سپاه^{۲۰}
 خردمند و با لشکری بی شمار^{۲۱}
 ز روی^{۲۳} بهی یافتنه کام و سود^{۲۴}
 که ماندند صورت نگارد درست
 وزین مرز و از ما^{۲۵} میر هیچ نام
 بکردار^{۲۷} تا چون برآیدت^{۲۸} دست

کنزاً من ب- گنجی - K, I, IV, VI - ۳ د - K ۲ پیامد - I, IV, VI - پیامد پیاده - K ۱
 الذهب 658. б. стоит после б. 6. Л - بماند - IV, VI ۶ لشکرش را - VI ۵ نیز - IV تیز - I ۴
 قبطون - I ۱۱ جنگجوی - VI ۱۰ لشکر - I, IV, VI ۹ جهانجوی - I, IV ۸ بپارند - VI ۷
 K, I, ۱۵ یاره - IV ۱۴ همان - K, I, VI ۱۳ سپاهی - VI ۱۲ قبطون - B قنطون - VI قبطون - IV
 شاه و سپاه - VI ۱۸ باد گشت - K, I, IV, VI ۱۷ همه - K, I, IV, VI ۱۶ شاد گشت - IV, VI
 (нет рифмы); IV, VI - ۲۱ لشکر شهریار - K ۲۱ برآسوده تر گشت شاه - VI ۲۰ بپاسود - K ۱۹
 مرز مارا - I ۲۵ نام و کام - K, I, IV, VI ۲۴ بروز - I, IV ۲۳ نام - K, I, IV, VI ۲۲ نامدار
 بصورت برآور همانگاه - VI نماید د - K, I, IV ۲۸ بگفتار - K, I, IV ۲۷ هم - K, I, IV, VI ۲۶

که این نامداری که آمد ز راه
 نمیره⁴ سماعیل نیک اخترست⁵
 640 چو پیشش آمدش نصر⁷ بنواختش
 بدو⁹ شاد شد نصر و گوهر بگفت¹⁰
 سکندر چنین داد پاسخ¹¹ بدوی
 بدین¹² دوده اکنون کدامست مه
 بدو گفت نصر ای جهاندار شاه
 645 سماعیل چون زین جهان درگذشت
 ابا لشکر گشن¹⁶ شمشیرزن
 بسی مردم¹⁷ بی گنه¹⁸ کشته شد
 نیامد جهان آفرین را پسند
 خزاعه²⁰ پیامد چو او²¹ گشت خاک
 650 حرم تا یمن پاک بر دست اوست
 سر از راه پیچیده و داد نه²⁶
 جهانی گرفته بمشیت اندرون
 سکندر ز نصر این سخنها شنید
 بتن کودکانرا نماندش روان
 655 ز بیداد بستد حجاز و یمن
 نژاد سماعیل را برکشید

¹ Л, К - دجوید ² K - تاج و گنج ³ VI - б. оп. ⁴ Л - پیمبر ⁵ K, I, VI - پایگه ⁶ K, I, IV - نیک اخترست ⁷ I - آمد دید و (так!). ⁸ I, IV, VI - پایگه ⁹ VI - ازو ¹⁰ IV - نگفت ¹¹ I - چنین داد پاسخ سکندر ¹² VI - درین ¹³ VI - پسندیده ¹⁴ I - бб. 643, 644 оп. ¹⁵ I - бб. 643, 644 оп. ¹⁶ I - доб. و ¹⁷ VI - مرد بر ¹⁸ I - بی گنه زان ما ¹⁹ VI - وزین ²⁰ Л - خزاعه ²¹ K - جراعست ²² VI - جراعست ²³ VI - доб. و ²⁴ Л - و ²⁵ VI - доб. و ²⁶ I, IV - برنج و به بیداد بی قرمی و پاک ²⁷ K - کسی را ²⁸ I, IV - نیارد ز نیکی بدل یاد او ²⁹ K, I, IV, VI - б. оп.; Б - перевод б. отсутствует.

که گاهی سکندر بود گاه فور
درم داد و دینار لشکرش را
گهی درد و خشمست¹ و گنه کام² و سور
بپاراست گردان کشتش و روش را

۱۹

ببرو ناگذشته زمانه‌ی دراز
هوا شد بگردار چشم خروسی
ستاره شده سرخ و زرد⁴ و بنفش
گروهی ازو⁶ شاد و بهری⁷ دژم
بخان براهیم آزر برفت¹⁰
بدو اندرون رنجه‌ها برده بود
بدو شد همه¹² راه یزدان تمام
نیایش بران کو¹³ ترا پیش¹⁴ خواند¹⁵
نه¹⁷ جای¹⁸ خور و کام¹⁹ و آرام و ناز
بدو اندرون یادکرد خدای
جهانگیر²² تا²³ جهرم²⁴ پارسی
کزو بود مر مگرها فرّ و زیب²⁵
دلور سواران²⁷ نه پیروزه‌وران²⁸
ز مگه بنزد²⁹ سکندر دمان

چو لشکر شد از خواسته بی نیاز
بشبیگیر برخاست آوای کوسی
ز بس نیمزه و پرنیازی درفش
سکندر پیامد بسوی حرم⁵
ابا ناله بوق و با کوس⁸ تفت⁹
که خان حرم را برآورده بود
خداوند خواندش¹¹ بیت الحرام
ز پاکی ورا خانه خویش خواند
خدای جهانرا نباشد¹⁶ نیاز
پرستش گهی بود تا بود جای
پس آمد سکندر²⁰ سوی قادسی²¹
چو آگاهی آمد بنصر قتیب
پذیره شدش با نبرده²⁶ سران
سواری پیامد هم اندر زمان

625

630

635

¹ K, ² جرم—Л, ³ زرد و سرخ—VI, ⁴ تا—IV, ⁵ جشن—I, IV, VI, ⁶ رنجست—VI, ⁷ دیدار جای—K, I, VI, ⁸ رفت—K, I, ⁹ پیل—K, I, IV, ¹⁰ چندی—VI, ¹¹ بدو—I, IV, VI, ¹² فسار الإسکندر مولیا وجهه شطر المسجد الحرام لزيارة بنیة إسماعیل—B سماعیل رفت
—K, ¹³ همی—IV, ¹⁴ ترا—K, I, ¹⁵ خواندست—VI, ¹⁶ که خواند خداوند—K, ¹⁷ علیه السلام
نیاید—I, ¹⁸ VI—6. оп., ¹⁹ نمایش [نمایش] مر آنرا بداندیش—I, IV, ²⁰ نمایش ترا چون
اسکندر—VI, ²¹ خوب—VI, ²² خواب—IV, ²³ بجای و—I, ²⁴ بغواب و—K, ²⁵ بد—I, IV, VI, ²⁶ کام
—K, ²⁷ I—VI, ²⁸ دا—L, ²⁹ با—K, I, IV, VI, ³⁰ و—I, VI, ³¹ قال سی—VI, ³² آمد
بسوی—I, IV, ³³ K—6. оп., ³⁴ و—IV, VI, ³⁵ شده با نبره(؟)—VI, ³⁶ 6. оп.

تن پیلوارش بچاک² اندرست
 چنین زخم شمشیر و چندین⁴ درنگ
 ازو جست باید همی رزم و سوز
 باواز⁵ گشتند همداستان
 بر و⁶ تنش کرده⁷ بشمشیر چاک
 فرو ریختند آلت کارزار
 پر از ناله و خاک بر سر شدند
 بخوبی ز هر گونه آواز داد
 شمارا بغم دل نماید سپرد¹⁰
 بکوشم که غم نیز¹¹ بیرون کنم¹²
 حرامست بر لشکر رنج اوی
 بکوشم که با تخت و افسر کنم
 بران جشن¹⁴ ماتم برین¹⁵ جشن¹⁶ سوز
 بخواهد¹⁸ که مانی¹⁹ بدودر²⁰ برنج²¹
 تو رنجی چرا ماند باید بکس
 بمغشید گنجش همه بر سپاه
 ز هندوستان پهلوانی سترگ²⁵
 که دینار هرگز مکن²⁶ در نهفت
 بدین تاج و تخت²⁸ سپنجی مناز

سر فور هندی بخاک اندرست¹
 شمارا کنون از پی کیست³ جنگ
 سکندر شمارا چنان شد که فور
 برفتند گردان هندوستان
 تن فور دیدند پر خون و خاک
 خروشی برآمد ز لشکر⁸ بزار
 پر از درد نزدیک قیصر شدند
 سکندر سلیح گوان باز داد
 چنین گفت کز هند مردی⁹ بمرد
 نوازش کنون من بافزون کنم
 بمغشم شمارا¹³ همه گنج اوی
 همه هندوانرا توانگر کنم
 وزانچایگه شد بر تخت فور
 چنین است رسم سرای سپنج¹⁷
 بخور هرچ داری مننه²² باز پس
 همی بود بر تخت قیصر دو ماه
 یکی باگهر²³ بود نامش سوزگ²⁴
 سر تخت شاهی بدو داد و گفت
 بمغش و بخور هرچ²⁷ آید فراز

605

610

615

620

تن او بدام—VI² مغاک اندرست—IV پهلوی در مغاک اندرست—K اپدرست—II¹
 همه—K, I, IV⁶ برین بر د [I—] I, IV⁵ چندی—IV⁴ چیست—I, IV³ هلاک
 شمارد—IV¹⁰ فور هندی—VI⁹ ز لشکر برآمد—I, IV⁸ سراسر تن او—VI⁷
 سراسر—K, I, IV¹⁴ VI—6. оп. I¹² ز دلتان غم و ترس [درد—K]—IV
 سپنجی—K, I¹⁷ و K, I, IV, VI—دوب¹⁶ پر از—I, IV¹⁵ پر از رنج [درد—VI] و—VI
 مانی بدودر که—IV²⁰ ماند—K¹⁹ نخواهد—II, I نخواهد—VI که خواهد—K¹⁸ سرای
 سوزگ—K, I, IV²⁵ شورگ—B طورگ—II²⁴ پر گهر—VI²³ مغور—VI²² بجای—K, I²¹ ماند
 گاه—IV گنج—I²⁸ آنچه—VI²⁷ هر گرفته (هرگز مننه؟)—VI²⁶ بزرگ

585 دلیران لشکر همه کشته‌اند¹ چرا بهر لشکر همه کشتن است میانرا³ بماندیم و جنگ آوریم ز ما هرک او⁶ گشت پیروزبخت⁷ ز رومی سخنها چو بشنید فور تن خویشرا دید با زور شیر سکندر سواری بسان قلم بدو گفت کاینست¹³ آیین و¹⁴ راه 590 دو خنجر گرفتند هر دو بکف سکندر چو دید آن تن پیل مست باورد ازو ماند اندر شگفت همی گشتت با او باوردگاه 595 دل فور پر درد شد زان خروش سکندر چو باد اندرآمد ز¹⁹ گرد بمرید پی بر²² بر²³ و²⁴ گردنش سر لشکر روم شد باسمان²⁵ یکی کوسی بودش ز چرم هژبر برآمد دم بوق و آوای کوسی 600 بران هم نشان هندوان رزمجوی خروش آمد از روم³¹ کای دوستان³²

¹ K— لشکر—VI ² K, I, IV, VI—میانها—³ K, I, IV, VI—⁴ K—⁵ K—⁶ K, I, IV, VI—⁷ K—⁸ K—⁹ K—¹⁰ K, I, IV—¹¹ K, I—¹² K—¹³ I, IV—¹⁴ VI—¹⁵ VI—¹⁶ VI—¹⁷ IV—¹⁸ K, I, IV, VI—¹⁹ K, I, IV—²⁰ K—²¹ IV—²² VI—²³ K, VI—²⁴ I, IV—²⁵ VI—²⁶ I—²⁷ VI—²⁸ K, I, IV—²⁹ K, VI—³⁰ VI—³¹ K—³² K—

همه لشکر فور برهم¹ زدند
 بچنبید³ از آن کاهنمین بد سپاه
 برفتند با⁶ لشکر از جای تیز
 بزخم آوریدند پیلان بجوش⁷
 بماندند زان⁹ پیل بانان شگفت
 همان زنده پیلان گردن فراز
 هوی تاخمت برسان باد دمان
 سپه را نماند آن زمان¹⁰ جای جنگ
 فرود آمد اندر میان دو کوه¹¹
 هوی داشت لشکر ز دشمن نگاه
 جهان شد بسان بلور سپید
 دم نای سرغین و رویینه خم
 سنانها بابر اندر افراختند
 یکی تیغ رومی¹⁶ گرفته بکف
 که او را بخواند بگوید¹⁷ ز دور
 بدیدار جوید هوی با تو راه
 اگر داد گوویی¹⁸ بدان بگرود
 بپیش سپاه آمد از قلب¹⁹ تفت
 دو لشکر شکسته شد از کارزار
 هوی²¹ نعل اسپ استخوان بسپرد²²
 سخن گوی و²⁴ با مغز²⁵ دو پهلوان²⁶

باسپ و بنفط آتش اندرزند
 از آتش² برافروخت نفط سپاه
 چو پیلان بدیدند⁴ ز آتش⁵ گریز
 ز لشکر برآمد سراسر خروش
 چو خرطومهاشان بر⁸ آتش گرفت
 همه لشکر هند گشتند باز
 سکندر پس لشکر بدگمان
 چنمین تا هوا نیلگون شد برونک
 جهانجوی با رومیان همگروه
 طلایه فرستاد هر سو بر راه
 چو پیدا شد آن¹² شوشه¹³ تاج¹⁴ شید
 برآمد خروش از بر¹⁵ گاودم
 سپه با سپه جنگ بر ساختند
 سکندر پیامد میان دو صف
 سواری فرستاد نزدیک فور
 که آمد سکندر بپیش سپاه
 سخن گوید و گفت تو بشنود
 چو بشنید زو فور هندی برفت
 سکندر بدو گفت کای²⁰ نامدار
 هوی دام و دد مغز مردم خورد
 دو مردیم²³ هر دو دلیر و جوان

565

570

575

580

گرفتند پیلان-IV⁴ دچنبید-ЛI دچنبید-IV³ K, آهن-VI² بر سر-I¹ K,
 اندران-VI¹⁰ از-IV⁹ ب-VI⁸ و کوش-ЛI⁷ آن-VI⁶ از پیشان-K, I, VI⁵
 از کوه رخسند-VI¹⁴ از آسمان-IV¹³ از-K¹² فنزل بین جبلین-B گروه-ЛI¹¹
 گوید-K, I¹⁸ بگوید بخواند-IV¹⁷ مهتد-B هندی-IV¹⁶ خروشیدن-K, I, IV, VI¹⁵
 و-ЛI²⁴ و-ЛI-доб.²³ بشکرد-I, VI²² همان-VI²¹ ای-K, IV²⁰ آن وقت-K, I¹⁹
 دانا و روشن روان-VI²⁶ و-ЛI-доб.²⁵

نه چون شد بود راه¹ باز آمدن
 ز گردون مر اورا² زحل یاورست
 بچشم جهانجوی بگذاشتند
 یکی پیل کردند پیشش ز موم
 که آرد یکی³ چاره این بجای
 یکی چاره جستند بر⁴ بیش و کم
 هرآنکس که استاد بود اندران⁵
 فزون بود مرد از⁷ چهل بار سی
 سوارش⁸ ز آهن ز آهنش زین
 سوار و تن باره بفروختند¹¹
 درونش پر از نطف کرده¹⁵ سیاه
 خردمند را سودمند آمدش
 ز آهن بکردند¹⁶ اسپ و سوار
 که دیدست شاهی ز آهن¹⁸ سپاه¹⁹
 که جز با سواران جنگی نماید

سواری نیارد بر او شدن
 که خرطوم او از هوا برترست
 بقراطی بر پیل بنگاشتند
 بفرمود تا فیلسوفان روم
 چنین گفت کانون بپاکیزه رای
 نشستند دانش پژوهان بهم
 یکی انجمن کرد ز آهنگران
 ز رومی و از مصری و⁶ پارسی
 یکی بارگی ساختند آهنین
 بمیخ و بمس درزها⁹ دوختند¹⁰
 بگردون براندند¹² بر¹³ پیش شاه¹⁴
 سکندر بدید آن پسند آمدش
 بفرمود تا زان فزون از هزار
 ازان¹⁷ ابرش و خنک و بور و سیاه
 از آهن سپاهی بگردون براند

545

550

555

۱۸

بدید آن سپه²⁰ این سپه را ز دور
 برفتند گردان پرخاشجوی

چو اسکندر آمد بنزدیک فور
 خروش آمد و گرد رزم از دو روی

560

بودند - K, I, IV-⁵ از - I-⁴ کنون - VI-³ مر اورا ز گردون - VI-² روی - I, IV-¹
 سواری - K, I, IV-⁸ بد حکیمش - VI-⁷ مصری و از - K, I, IV, VI-⁶ از ایشان سران
 K, I, IV, VI-¹² افروختند - IV-¹¹ افروخته - K, I, VI-¹¹ دوخته - K, I, VI-¹⁰ بمسارها - K-⁹
 بپاکنده [بپاکنده - IV] نطف - I, IV-¹⁵ پیش سپاه - I, IV-¹⁴ تا - VI-¹³ همی راند - VI-¹²
 :دوب. - K, I, IV, VI-¹⁹ چنین با - K-¹⁸ ازو - K, I, IV, VI-¹⁷ بکردند از آهن هم - I, IV-¹⁶
 سر ماه را کار شد ساختنه * وزو چاره گر گشت پرداختنه
 سوار - VI- سپاه - I-²⁰

یکی رزم را دیگر افگند بن
 که بودند با آلت کارزار
 زره دار مردان³ جنگاوران⁴
 یکی قلب دیگر همان چل هزار⁶
 دلیران⁸ و خنجرگزاران مصر⁹
 هرانکس که بود از کارزار
 هرانکس که بود از نژاد کیان¹¹
 سواران شایسته و¹³ لشکری
 همه رزمجوی و همه نامدار
 در و دشت گورد بگردار کوه¹⁵
 جهان دیده و نامور بخردان
 پژوهنده¹⁶ روزگار نبرد
 گزین کرد جای از در رزمگاه¹⁷
 زمین از پی پیل چون کوه گشت¹⁸
 پس پشت گردان¹⁹ و در²⁰ پیشی پیل
 برفتند نزدیک شاه جهان
 که او اسپ را بفرگند از²² دو میل

چو بشنید زیشان سکندر سخن
 گزین کرد ز ایرانیان سی¹ هزار
 برفتند کارآزموده سران²
 پس پشت ایشان ز رومی سوار⁵
 پس پشت ایشان⁷ سواران مصر
 برفتند شمشیرزن چل¹⁰ هزار
 ز خویشان دارا و ایرانیان
 ز رومی و از مصری و¹² بربری
 گزین کرد قیصر ده و دو هزار
 بدان تا پس پشت او زمین¹⁴ گروه
 از اخترشناسان و از موبدان
 همی برد با خویشتن شست مرد
 چو آگاه شد فور کامد سپاه
 بدشت اندرون لشکر انبوه گشت¹⁸
 سپاهی کشیدند بر چار میل
 ز هندوستان نیز کارآگهان
 بگفتند با او²¹ بسی رزم پیل

530

535

540

IV —³ سوار—VI, I, K² ثم إنه قدم مائة الف فارس من الایرانیین—B—VI—¹
 доб. و⁴ K, I, VI— هزار—VI, I, K⁴ و⁵ K, I, VI—б. стоит после б. 531.
 بقلب اندزون نامور—IV— [VI—доб.] جنگاوران—VI, I, K⁶ سران—VI, I, VI—
 VI—порядок бб.: 534, 532, 533.⁹ جهانگیر—VI, I, IV, K⁸ دگر بود لشکر—IV—⁷ سی هزار
 شایسته—IV, VI—¹³ و مصری و از—VI, I, K¹² 533, 534 оп.¹¹ K—¹¹ سی—IV—¹⁰
 I—доб.: 533 I—¹⁵ I—66. 534—537 оп.; после б. 533 I—¹⁵ VI—¹⁴

پس پشت ایشان ز رومی هزار * زره دار و مردان—³ کارزار
 برفتند کارآزمون دو هزار * همه رزمجوی و همه نامدار
 از—K—²¹ پیلان—K—²⁰ شد—IV—¹⁸ VI—б. стоит после б. 541.¹⁷ پژوهنده—IV—¹⁶
 بشکند بر—VI, I, IV, K—²² او را—IV—

سپاه ترا برنتابد زمین
 نه فغفور چین¹ نه سالار سند
 بدین مرز بی ارز و زمین² گونه راه
 که شاید بتندی برو رزم جست⁴
 سوار و پیاده نیابند راه⁶
 بهر جای⁷ بر لشکر بدگمان
 بسیری نیامد کس از جان خویش
 نکردست کس جنگ با آب و سنگ
 برآشفت و بشکست بازارشان
 ز رومی کسی را نیامد زیان⁹
 کسی از شما باد¹⁰ جست¹¹ ندید
 دل ازدهارا پیپی¹² بسپرم¹³
 نپردازد¹⁶ از بن¹⁷ برزم¹⁸ و بسور¹⁹
 نخواهم که رومی بود نیکخواه
 سپه سوی پوش نهادند روی
 زمین جز بفرمان او نسپریم
 پیاده بجنگ اندرآید سپاه
 نشیمی ز افکنده بالا کنند²⁴
 اگر چرخ بار آورد²⁵ کوه سنگ
 چو آزار²⁷ گیری ز ما جان تراست

که ای قیصر روم و سالار چین
 نچوید همی جنگ تو فور هند
 سپهرا چرا کرد باید تپاه
 ز³ لشکر نه بینیم اسپی درست
 ازین جنگ گر باز گردد⁵ سپاه
 چو پیروز بودیم تا این زمان
 کنون سربر کوه و دریا به⁸ پیش
 مگردان همه نام مارا بننگ
 غمی شد سکندر ز گفتارشان
 چنین گفت کز جنگ ایرانیان
 بدارا بر از بندگان بد رسید
 برین راه من بی شما بگذرم
 به بینید¹⁴ ازان پس که رنجور¹⁵ فور
 مرا یار یزدان و ایران سپاه
 چو آشفته²⁰ شد شاه زان گفت و گوی
 که ما سربر بنده قیصریم
 بکوشیم²¹ و²² چون²³ اسپ گردد تپاه
 گر از خون ما خاک دریا کنند²⁴
 نمیند کسی پشت ما روز جنگ
 همه بندگانیم و فرمان تراست

510

515

520

525

اگر- VI-⁵ K-6. стоит после б. 513. 1 IV, VI- 2 زمین оп. 3 چین و- VI-¹
 دریاست- K, I, IV, VI-⁸ گوشه- VI-⁷ باز گردد ازینجا 6 VI-6. стоит. после б. 513.
 دل ازدها بیلا- I-¹³ همی- IV-¹² خود گزندی- VI-¹¹ یار- K-¹⁰ 9 I-66. 516, 517 оп.
 بدانید یکسر که این رنج- VI-¹⁵ دیچور- L-¹⁵ بگویم- I-¹⁴ 16 I, VI-
 19 K, I, IV, VI-¹⁹ رنج- K-¹⁸ من- K, IV-¹⁷ تن- L-¹⁷ 17 نبرد دارد (метр нарушен).
 چو زو باز کردم بیایم بروم * بمردی بزیر آورم روی بروم
 20 VI-²⁰ شود- K-²⁴ گر- IV, VI-²³ و- K-²² بکردیم- I-²¹ بکوبیم- K-²¹ آسوده- VI-²⁰
 آرام- IV-²⁷ گر- VI-²⁶ چه- K-²⁶ 26 جنگ آورد [آرد و- K, IV-] IV, VI-²⁷

که از قیصران کس¹ نکردیم یاد²
 دل و بخت با او³ ندیدیم⁴ راست
 هم‌میدون بیماری⁵ زمان⁶ دادمش
 سر بخت ایرانیان گشته شد⁸
 چرا شد خرد در¹⁰ سرت ناپدید
 که با مات کوتاه¹² باشد¹³ سخن
 که پیشت ببنند بر¹⁴ باد راه
 نهان تو چون¹⁷ رنگ¹⁸ آهرمنست
 بترسی از گزند و بد روزگار
 منقش¹⁹ دلت را²⁰ بیماراستیم

منم فور وز فور دارم نژاد
 بدانگه که دارا مرا پار خواست
 همی ژنده پیلان فرستادمش
 که بر دست آن بنده بر⁷ کشته شد
 گر⁹ اورا ز دستور بد بد رسید
 تو در جنگ چندین دلیری¹¹ مکن
 به بینی کنون ژنده پیل و سپاه
 همی¹⁵ رای تو برترین گشتن¹⁶ است
 بگیتی همه تخم زفتی مکار
 بدین نامه ما نیکویی خواستیم

495

500

۱۷

هم‌انگه ز لشکر سران²¹ برگزید²²
 بدانش کهن گشته و²⁴ سال نو
 که روی زمین جز بدریا نمافد
 تو²⁵ گفتی جز آن بر زمین نیست راه
 بدل²⁸ آتش جنگ‌جویان بکشت
 ازان راه دشوار²⁸ و²⁹ پیکار³⁰ تند
 گروهی برفتند نزدیک شاه

چو پاسخ بنزد سکندر رسید
 که باشند شایسته و²³ پیش‌رو
 سوی فور هندی سپاهی براند
 بهر سو همی رفت زان سان سپاه
 همه کوه و دریا و راه درشت
 ز رفتن سپه سربر²⁷ گشت کند
 هم‌انگه چو آمد بمنزل سپاه

505

¹ K, I, ⁵ K, I, ² I-66. 490-491 оп. ³ وی-⁴ K- ⁶ کم-⁷ K- ⁸ I- ⁹ K, I, IV, VI- ¹⁰ زبان- ¹¹ K- ¹² I- ¹³ K, I, IV, VI- ¹⁴ доб.: ¹⁵ بیماری- ¹⁶ K, I, IV, VI- ¹⁷ K- ¹⁸ K, I, IV, VI- ¹⁹ K, I, IV, VI- ²⁰ K, I, IV, VI- ²¹ K, I, IV, VI- ²² K, I, IV, VI- ²³ K, I, IV, VI- ²⁴ K, I, IV, VI- ²⁵ K, I, IV, VI- ²⁶ K, I, IV, VI- ²⁷ K, I, IV, VI- ²⁸ K, I, IV, VI- ²⁹ K, I, IV, VI- ³⁰ K, I, IV, VI-

ز دارا چو روی زمین پاک شد * ترا زهر برژنده تریاک شد
¹⁴ VI- ¹³ IV- ¹² I, VI- ¹¹ VI- ¹⁰ IV, VI- ⁹ I, IV- ⁸ K, I, IV, VI- ⁷ K- ⁶ کم- ⁵ K, I, ⁴ K, I, ³ وی- ² I-66. 490-491 оп. ¹ K, I, ⁵ K, I, ² I-66. 490-491 оп. ³ وی- ⁴ K- ⁶ کم- ⁷ K- ⁸ I- ⁹ K, I, IV, VI- ¹⁰ زبان- ¹¹ K- ¹² I- ¹³ K, I, IV, VI- ¹⁴ доб.: ¹⁵ بیماری- ¹⁶ K, I, IV, VI- ¹⁷ K- ¹⁸ K, I, IV, VI- ¹⁹ K, I, IV, VI- ²⁰ K, I, IV, VI- ²¹ K, I, IV, VI- ²² K, I, IV, VI- ²³ K, I, IV, VI- ²⁴ K, I, IV, VI- ²⁵ K, I, IV, VI- ²⁶ K, I, IV, VI- ²⁷ K, I, IV, VI- ²⁸ K, I, IV, VI- ²⁹ K, I, IV, VI- ³⁰ K, I, IV, VI-

که بر چاره‌گر کار گردد دراز
بلندی گزینی و کنداوری
گزیده دلیران کنداوران²
پشیمانی آید ترا زین³ درنگ
نویسنده از⁶ نامه پردخته⁷ شد
بجستند پیدا یکی⁸ نامجوی⁹
گهی رزم گفתי گهی بزم و سور
بگفتند با فور گردن فراز
بر¹² تخت نزدیک بنشانند

ز ما ایمنی خواه و چاره مساز
ز فرمان اگر یک زمان بگذری
بیارم چو آتشی¹ سپاهی گران
چو من با سواران بیایم بچنگ
چو زین باره⁴ گفتارها سخته⁵ شد
نه‌اندند مهر سکندر بروی
فرستاد شاهش¹⁰ بنزدیک¹¹ فور
فرستاده آمد بدرگه فراز
جهان‌دیده را پیشی او خواندند

475

480

۱۶

برآشفت زان نامدار بزرگ¹⁴
بپالیز کینه درختی بکشت
بماید¹⁵ که باشیم با ترس¹⁶ و باک¹⁷
که بیچاره باشد خداوند لاف
خردرا بر مغزت¹⁸ آزم نیست
تو نیز آن هم آغاز و¹⁹ بردار شور²⁰
کزو گشته بد²¹ چرخ گردنده²² سپر
نسازند با²⁴ پند آموزگار
بر آنی که شاهانت گشتند صید
نیامد بمان زان²⁷ کیان کهن

چو آن نامه برخواند فور سترگ¹³
هم‌انگه یکی تند پاسخ نوشت
سر نامه گفت از خداوند پایک
نگوییم چندین سخن بر گزاف
مرا پیشی خوانی ترا شرم نیست
اگر فیلقوسی این نوشتی بفور
ز دارا بدین سان شدستی دلیر
چو بر تخمه‌پی²³ بگذرد روزگار
همان²⁵ نیز بزم آمدت رزم کید
برین گونه عنوان برین²⁶ سان سخن

485

490

سخت- I-⁵ گونه- VI-⁴ از- K, I, IV, VI-³ K, I-² ب. op. چو آتشی بیارم- IV-¹
VI-¹⁰ JI, I, IV, VI-¹⁰ راه جوی- K, VI-⁹ بیدار یک- I-⁸ پردخت- I-⁷ نویسنده- VI-⁶
سترگ- VI-¹⁴ بزرگ- VI-¹³ بران- I, IV-¹² بدرگاه- K, I, IV, VI-¹¹ فرستاده آمد
بماتم بدل- IV-²⁰ و- JI-¹⁹ شرم- I-¹⁷ ب. op. VI-¹⁶ نماید- IV-¹⁵
چرخ گردان چنان گشت- VI-²² (метр нарушен) بود- IV-²¹ VI-⁶ ب. op. کردی آغاز سور
از- VI-²⁷ و زین- VI-²⁶ ازین- IV-²⁶ چنان- K-²⁵ چه‌اید ترا- I-²⁴ ندانی که چون- I-²³

همی² پیش او بود باید بپای
 بروبر فزونی نجوییم⁴ نیز
 صد افسر⁵ ز گوهر بران سر نهاد
 ز دینار وز گوهر نابسود
 کسی چهره آگنده⁷ ندید
 ندیدند زان پس کسی اندر⁹ جهان¹⁰
 بیاورد با خویشتن یادگار

همی نشکنم تا بماند¹ بجای
 که من یافتم زو چنین³ چار³ چیز
 دو صد بارکش خواسته برنهاد
 بکوه⁶ اندر آگند چیزی که بود
 چو در کوه شد گنجها ناپدید
 همه⁸ گنج با آنک کردش نهان
 ز گنج نهان کرده بر¹¹ کوهسار

455

۱۵

بقتوح شد گنجش¹² آنجا بماند
 یکی نامه فرمود پرجنگ و شور
 فروزنده آتش و نعم و بوس¹³
 بلندختر و لشکر آرای سند¹⁴
 کجا بود و باشد همیشه بجای
 بماند بدو کشور و تاج و تخت
 نتابد برو آفتاب بلند
 چه دادست ما را بدین تیره خاک
 ز دیهیم وز تخت¹⁶ شاهنشاهی
 کسی دیگر آید کزو بر خورد
 بدین مرکز ماه و پرگار تنگ¹⁸
 بی آزار¹⁹ کن رای²⁰ تاریک تو
 مزن رای با موبد و رهنمای

ز میلاد چون باد لشکر براند
 چو آورد لشکر بنزدیک فور
 ز شاهنشاه اسکندر فیلقوسی
 سوی فور هندی سپهدار هند
 سر نامه کرد آفرین خدای
 کسی را که او کرد پیروز بخت
 گرش¹⁵ خوار گیرد بماند نژند
 شنیدی همانا که یزدان پاک
 ز پیروزی و بخت وز فرهی
 نماند همی¹⁷ روز ما بگذرد
 همی نام کوشم که ماند نه ننگ
 چو این نامه آرند نزدیک تو
 ز تخت بلندی باسپ اندر آری

460

465

470

سراسر VI-اشتر-K⁵ نخواهیم-IV, VI⁴ ساز-I³ همه-I, IV, VI² بمانم-I¹
 و أهلک الذین تولوا حفرها-B کسی آن گنج آگنده را هم-I آن کننده-JI⁷ بدو-VI⁶
 در-IV کرده-K¹¹ 456-457 оп. VI-66¹⁰ کسی در-I⁹ همی-I, IV⁸ و قاشوا آمرها
 کرا-IV, VI¹⁵ هند-I, JI¹⁴ см. в Т примечание издателя. IV¹³ گنج-I¹²
 جان-VI²⁰ پیر از داد-K, I, IV, VI¹⁹ 6. оп. VI-¹⁸ همین-JI, VI¹⁷ تاج-VI¹⁶

بیارند پسر کرده از آب سرد
 ز شبگیر تا بود^۴ هنگام خواب
 ز خوردن نیامد بدودر کمی
 که این دانش از من^۵ نباید^۶ نهفت^۷
 نجومیست گر آلت هندویست^۸
 تو این جام را خوارمایه مدار
 بدین در^۹ بسی^{۱۰} رنجها برده اند
 بجایی که بد نامور مهتری
 بروز سپید و شب لآزورد
 فراوان درین^{۱۲} روز بگذاشتند
 که او را کسی کرد ز^{۱۴} آهن کشان
 ز گردون پذیرد همی آب خوش
 نه بیند بروشن دو چشم آدمی
 سخنهاى او ستودمند آمدش
 که من عهد کید از پی دادرا

ازان پس بفرمود کان^۱ جام زرد
 همی خورد زان جام زر هر کس^۲ آب^۳
 بخوردند آب از پی خرمی
 بدان فیلسوف آن زمان شاه گفت
 که افزایش آب این جام چیست
 چنین داد پاسخ که ای شهریار
 که این در بسی سالیان کرده اند
 ز اخترشناسان هر کشوری
 بر کید بودند کین جام کرد
 همی^{۱۱} طبع اختر نگه داشتند
 تو از مغنیاطیس^{۱۳} گیر این نشان
 بطبع این چنین هم شدست آب کش
 همی آب یابد^{۱۵} چو^{۱۶} گیرد کمی^{۱۷}
 چو گفتار دانا پسند آمدش
 چنین گفت پیران میلادرا

440

445

450

وقت - VI - نزد - K^۴ جام هر کس شراب - K^۳ (метр нарушен) - I^۲ - VI - I^۱

I, IV - dob.: که اندر جهان کیدرا نیست جفت - I, IV^۷ نشاید - VI^۶ ما - K^۵

ازین پس نخواهیم هندوستان * مگر خانۀ کید جادوستان
 بچهره ندارند چیزی فنون * شگفت اندرین بند و چندی فسون
 بدان فیلسوف آن زمان شاه گفت * که این دانش از ما نباید نهفت
 [پس آنگاه با فیلسوفان بگفت - IV]

إنه لا نظیر للهیود فی الصناعات و العلوم و إنهم و إن كانوا قد حرموا حسن الوجوه - B
 فقد رزقوا حسن الأفعال و نحن بعد هذا لا نقول فی بلادهم بلاد الهند بل نقول بلاد السحر

همه - K, I, IV^{۱۱} بدین اندرون - I, IV, VI^{۱۰} بدودر - K^۹ النجوم أم الهندسة - B^۸

بود طبع - VI^{۱۵} بود - K, I, IV^{۱۴} مرخناطیس - VI^{۱۳} بدین - I, IV^{۱۲} K, VI^{۱۲}

یکى (нет рифмы) - I^{۱۷} که - VI, K, L^{۱۶} باید

از آزار¹ سستی ندارد تنم
 نبود اندر آن کار همداستان
 بیاورد² داروی کاهش دوست³
 نیامیخت با ماه دیدار⁴ جفت
 نگه کرد و⁵ بی بار دیدش⁶ سرشک⁷
 یکی جام بگرفت شادان⁸ بدست
 نوازنده رود و می خواستند
 چو با رنج دارو⁹ برآمیختی¹⁰
 نجست¹¹ و شب¹² تیره تنها بجفت
 نیاید ترا¹³ هیچ دارو بکار
 ز تپه مار وز درد آزاد شد
 ورا گفت بی هند گیتی مباد¹⁴
 تو گویی¹⁵ بهندوستان شد رمه
 همه شب همی ساخت درمان خویش
 چو دریا فروزنده شد دشت و راغ
 دو لب پر ز خنده دل از غم تباه
 بپرسید و بردش بر شهریار¹⁶
 بهر ای زرین بفرمود شاه
 که با پاک رایبت¹⁷ خرد¹⁸ باد جفت

سکندر بدو گفت من روشنم
 پسندیده دانای هندوستان
 چو شب تیره شد آن نیشته بجست
 همان نیز تنها سکندر¹ بجفت
 بشبگیر هور² اندرآمد پزشک³
 بینداخت⁴ دارو برامش نشست
 بفرمود تا خوان بیماراستند
 بدو گفت شاه آن چرا ریختی
 ورا⁵ گفت شاه جهان دوش جفت
 چو تنها بخسپی⁶ تو ای شهریار
 سکندر بخندید و زو شاد شد
 وزان پس ز داننده دل کرد شاد
 بزرگان⁷ و اخترشناسان همه
 وزانجا پیامد سوی خان خویش
 چو برزد سر از کوه روشن چراغ
 سکندر پیامد بران بارگاه
 فرستاده را دید سالار بار
 یکی بدره دینار و اسپ⁸ سیاه
 پزشک خردمند را داد و گفت

420

425

430

435

1 VI - б. стоит после 2 K - برآمیخت - I, VI 3 بیامیخت - I, VI 4 از آن آز - IV و 5 I - доб. 6 I, IV, 7 I, IV, 8 K, I, IV - سکندر همان نیز تنها 9 K, I, IV 10 I, IV, 11 K, IV, VI - оп. 12 بیامیخت با پاک دیدار - VI 13 چون - VI 14 K, IV, VI - دانست بحال - VI 15 بی بار دیدش - K, IV 16 چو از بهر کاهش - VI 17 پیر می - VI 18 فآراق ذلك الدواء - B 19 بیامیخت - I 20 پلنگ - I 21 K, I, IV, 22 K, I, IV, VI - بدو 23 K, I, IV, VI - نه دید - VI 24 K, I, IV, 25 K - بشب 26 K, I, IV, 27 K, I, IV, VI - بجفتی 28 K, I, IV, VI - بجفتی 29 K, I, IV, VI - بجفتی 30 K, I, IV, VI - بجفتی 31 K, I, IV, VI - بجفتی 32 K, I, IV, VI - بجفتی 33 K, I, IV, VI - بجفتی 34 K, I, IV, VI - بجفتی 35 K, I, IV, VI - بجفتی 36 K, I, IV, VI - بجفتی 37 K, I, IV, VI - بجفتی 38 K, I, IV, VI - بجفتی 39 K, I, IV, VI - بجفتی 40 K, I, IV, VI - بجفتی 41 K, I, IV, VI - بجفتی 42 K, I, IV, VI - بجفتی 43 K, I, IV, VI - بجفتی 44 K, I, IV, VI - بجفتی 45 K, I, IV, VI - بجفتی 46 K, I, IV, VI - بجفتی 47 K, I, IV, VI - بجفتی 48 K, I, IV, VI - بجفتی 49 K, I, IV, VI - بجفتی 50 K, I, IV, VI - بجفتی 51 K, I, IV, VI - بجفتی 52 K, I, IV, VI - بجفتی 53 K, I, IV, VI - بجفتی 54 K, I, IV, VI - بجفتی 55 K, I, IV, VI - بجفتی 56 K, I, IV, VI - بجفتی 57 K, I, IV, VI - بجفتی 58 K, I, IV, VI - بجفتی 59 K, I, IV, VI - بجفتی 60 K, I, IV, VI - بجفتی 61 K, I, IV, VI - بجفتی 62 K, I, IV, VI - بجفتی 63 K, I, IV, VI - بجفتی 64 K, I, IV, VI - بجفتی 65 K, I, IV, VI - بجفتی 66 K, I, IV, VI - بجفتی 67 K, I, IV, VI - بجفتی 68 K, I, IV, VI - بجفتی 69 K, I, IV, VI - بجفتی 70 K, I, IV, VI - بجفتی 71 K, I, IV, VI - بجفتی 72 K, I, IV, VI - بجفتی 73 K, I, IV, VI - بجفتی 74 K, I, IV, VI - بجفتی 75 K, I, IV, VI - بجفتی 76 K, I, IV, VI - بجفتی 77 K, I, IV, VI - بجفتی 78 K, I, IV, VI - بجفتی 79 K, I, IV, VI - بجفتی 80 K, I, IV, VI - بجفتی 81 K, I, IV, VI - بجفتی 82 K, I, IV, VI - بجفتی 83 K, I, IV, VI - بجفتی 84 K, I, IV, VI - بجفتی 85 K, I, IV, VI - بجفتی 86 K, I, IV, VI - بجفتی 87 K, I, IV, VI - بجفتی 88 K, I, IV, VI - بجفتی 89 K, I, IV, VI - بجفتی 90 K, I, IV, VI - بجفتی 91 K, I, IV, VI - بجفتی 92 K, I, IV, VI - بجفتی 93 K, I, IV, VI - بجفتی 94 K, I, IV, VI - بجفتی 95 K, I, IV, VI - بجفتی 96 K, I, IV, VI - بجفتی 97 K, I, IV, VI - بجفتی 98 K, I, IV, VI - بجفتی 99 K, I, IV, VI - بجفتی 100 K, I, IV, VI - بجفتی

سکندر بخندید و زو گشت شاد * ورا گفت بی هند گیتی مباد
 21 K, I, IV - پزشکان 22 K, I, IV, VI - گفتی 23 K, I, IV - 66. 431-434 оп., B - перевод этих 66.
 отсутствует. 24 K - اسپ 25 IV - داد یزدان 26 K, I - زمان

چو افزون خوری چیز¹ نگزایدت
 بیفزاید اندر تننت خون و مغز
 دلت شاد گردد چو خرّم بهار
 بهر کار پاکیزه رای آورد
 ز⁶ گیتی سپیدی کند⁷ ناامید
 نه کس را ز شاهان چنین⁸ دیده‌ام
 تو باشی بگیتی⁹ مرا رهنمای
 شوی بی‌گزند از بد بدگمان
 ز دانا پزشکان سرش برفراخت
 بیاورد با خویشتن زان¹⁰ گروه
 همی زهر بشناخت از پای زهر
 بیفگند¹³ زو¹⁴ هرچ بیمکار بود
 پیامیخت¹⁶ دارو چنان چون سزید
 همی داشتش سالیان¹⁷ تن درست¹⁸
 پیامیختی²⁰ شاد با هر کسی
 همی نرم جایی بچستی برش
 نکرد²² اندر²³ آن هیچ تن را نگاه²⁴
 ز²⁵ کاهش نشان²⁶ یافت اندر سرشک
 جوان پیر گردد بتن بی گمان²⁷
 بمن باز گوی این²⁸ و بگشای لب

همان آرزوها بیفزایدت
 همان² یاد داری سخنه‌های نغز
 شوی بر تن خویشتن³ کامگار
 همان رنگ چهرت بجای⁴ آورد
 نگردد پراکنده مویت⁵ سپید
 سکندر بدو گفت نشنیده‌ام
 گر آری تو این نغز دارو بجای
 خریدار مردم ترا من بجان
 ورا خلعت و نیکوییها بساخت
 پزشک سراینده آمد بکوه
 ز دانایی¹¹ او را فزون بود بهر
 گیاهای کوهی فراوان درود¹²
 ازو پاک تریاکها¹⁵ برگزید
 تنش را بداروی کوهی بشست
 چنان شد¹⁹ که او شب نخفتی بسی
 بکار زنان تپز بودی سرش
 از آن سوی کاهش گرایید²¹ شاه
 چنان بد که روزی پیامد پزشک
 بدو گفت کز خفت و خیز زنان
 بر آنم که بی خواب بودی سه شب

400

405

410

415

د- K⁶ موی- K⁵ بکار- I⁴ خویش پر- K, I, IV³ همه- K, I, IV² نیز- VI¹
 دانا- I¹¹ خویشتن آن- K, VI¹⁰ بنیکی- K, I, IV⁹ چو تو دانشی- VI⁸ بود- JI⁷
 پاکتر ادویه- VI تریاک را- K¹⁵ بینداخت زان- VI¹⁴ بیاورد- K¹³ بیاورد زود- K¹² که
 بر آمیختی- IV²⁰ بد- K, I, VI¹⁹ I- 6. on.¹⁸ یک زمان- K, VI¹⁷ بر آمیخت- VI¹⁶
 VI²⁴ نداشتی در- IV ندارد در- K²³ نداشت- IV²² سرایید- IV سراینده- K²¹
 K²⁸ ناتوان- I, VI²⁷ فاحس الطمیبب بضعف فی مزاجه- B نهان- JI²⁶ د- IV²⁵ 6. on.
 پاک- VI^{VI} زود

که من گوهری دارم اندر نهفت
 نه چون خواسته جفت آهرمنست⁶
 براهی که باشم نترسم ز دزد
 که کژی بکو بود⁷ در کاستی
 بس⁸ از⁹ شهریار آشکار و نهان¹⁰
 خرد تاج بیدار جان منست
 برین خواسته پاسمانی کنم
 خرد باد جان مرا¹¹ رهنمای
 ز هر گونه اندیشهها برگرفت¹²
 نگیرد¹⁴ خداوند خورشید و ماه
 سخنی گفتن سودمند ترا

بدانا سپردند و¹ داننده گفت
 که یابم² بدو چیز و³ بی⁴ دشمنست⁵
 بشب پاسمانان نخواهند مزد
 خرد بایید و دانش و راستی
 مرا خورد و پوشیدنی زین جهان
 که دانش بشب پاسمان منست
 بمیشی چرا شادمانی کنم
 بفرمای تا این برد باز جای
 سکندر بدو مانند اندر شگفت
 بدو گفت زین پس مرا بر¹³ گناه
 خریدارم این رای¹⁵ و پند ترا

385

390

۱۳

که عدت بگفتی¹⁶ چو دیدی سرشک
 که بر درد زان پس¹⁷ بایید گریست
 چو بر خوان نشیند خورش زنگرد¹⁸
 بزرگ آنک او تن درستی بچست¹⁹
 گیاهها فراز آرم از هر سوی
 نیاید²² بدارو ترا دست²³ شست²⁴

بفرمود تا رفت پیشش پزشک
 سر دردمندی بدو گفت چیست
 بدو گفت هر کس که افزون خورد
 نباشد فراوان خورش تن درست
 پیامیزم²⁰ اکنون ترا دارویی
 که همواره باشی تو زان²¹ تن درست

395

که ایمن ز دزدان و وز- VI وی- I چون- K⁴ و- K³ یابد- K² و- VI¹
⁵ Л-под мисра приписано другим почерком دشمنست خرد بی دشمنست
 و یکفینی من هده- B¹⁰ است- K⁹ نه- VI پس- IV⁸ نیابد- VI⁷ اهریمنست
 بگیری- IV¹⁴ با- VI¹³ درگرفت- K¹² ترا- K, I, VI¹¹ الدنيا مطعم و ملبس
 بدیدی- K¹⁶ لاتی مؤثر لرأیک الثاقب و کلامک النافع و علمک الوافر- B¹⁵ را- VI, L¹⁵
 بیايد ز داروی او دست شست- VI¹⁹ بشمرد- IV بشمرد- K, I, VI¹⁸ آنکس- K, I, IV, VI¹⁷
 روده- I²³ بیايد- IV²² ازان- VI بدان- IV زو- K, I²¹ پیاموزم- VI بر آمیزم- IV²⁰
 بزرگ آنکه او تندرستی بچست- VI زود مست- K²⁴ روی- IV

تو گفتی که از فیلسوفان شهر
 بیاسخ چنین گفتم ای² پادشا
 چو سوزن پی و استخوان بشمرد
 بیاسخ بدان چنان گفت⁵ شاه
 370 بمزم و برزم⁷ و بخون ریختن
 سخنه‌های باریک مرد⁸ خرد
 ترا گفتم این خوب¹¹ گفتار خویش¹²
 سخن داند¹³ از موی¹⁴ باریکتر
 تو گفتی برین سالیان¹⁶ برگذشت
 375 چگونه براه آید این تیگرگی
 ترا گفتم از دانش آسمان
 ازان پس که چون آب²² گردد بزرگ
 پسند آمدش تازه²⁶ گفتار اوی
 380 بفرمود تا جامه و سیم و زر

⁴ K, ⁵ و I, IV—доб. ⁶ گفت کای—J, K, IV ⁷ مرا خود ز دانش—K, I, IV, VI
 برزم—K, VI ⁸ از کینه گردد تپاه—VI ⁹ بدان چنان پاسخ آورد—VI ¹⁰ بگذرد—VI
¹¹ K, I—چرب ¹² K, I, IV—66. 371—372 on. ¹³ دلگیر—J, I ¹⁴ و I, IV—66. 371—372 on. ¹⁵ و بمزم
 سالها—K ¹⁶ بران—K ¹⁷ رای—K ¹⁸ گوید—VI ¹⁹ دارد—I, IV ²⁰ من—I, IV, VI
 شدی—VI ²¹ شود—K, I, IV ²² گر—K, I, IV, VI ²³ چرا بود باید—VI ²⁴ چرا
 ب—66. ²⁵ بزرگوار رنگ—K ²⁶ بارد—I ²⁷ چرا—VI ²⁸ خواب—J ²⁹ بد—K, I, IV, VI
 أردت بآلغاء الإبر في السم الإشعار بأن السم ينفذ في المسام و يتغلغل: 366—378
 حتى يملغ اللحم و الدم و العظم مثل صنيع الإبر و أما سبك الملك الإبر و
 اتخاذها بيضة حديد فهو إشارة منه الى أن قلبه قد صار في هذه الخطوب و الوقائع مثل
 بيضة الحديد فهو لا يدرك المعانى الدقيقة و الرموز الخفية فعمات منها مرآة إشارة الى
 أنى بحدقى في صناعتى و مهارتى في علمى أصير قلب الملك كالمرآة في الصفاء و أما رد
 الملك إياها صدئة فهو إشارة الى أن قلبه كان كالمرآة و لكنه صدق من كثرة إراقتة الدماء
 فصقلتها ثانيا و رددتها اليه إشعاراً منى بآنى سوف أجلو بالعلم السماوى قلبه و أنفى
 در—K, VI ³⁰ I, IV, VI—³¹ نغز—K, I, IV, VI ³² عنه كل غيب و رين
 چندی—VI ³³ جام—K ³⁴ و I, IV, VI—³⁵

بآیین او جای پرداخته
 که چون خیزد از دانش اندر نبرد
 فرستاد زی فیلسوف^۳ سترگ^۴
 سرون^۵ و میان و بر و^۶ پشت و یال
 بدانش مرا جان و مغز^۸ آگنی
 که این بند بر من نشاید^{۱۰} نهفت
 فرستاد بازش سوی^{۱۱} شهریار
 بیاورد آهنگرانرا^{۱۲} نهان
 از آهن یکی مهره‌ری ساختند
 چو دانا نگه کرد و^{۱۴} آهن بسود
 یکی آینه ساخت روشن چو زنگ^{۱۷}
 وزان راز^{۱۸} نگشاد بر باد لب
 همی داشت^{۱۹} تا شد سپاه و دژم
 بران^{۲۰} کار شد رمز آهن دراز
 فرستاد بازش هماندر شتاب
 نگردد بزودی سپاه و دژم^{۲۲}
 بپرسید و بر^{۲۳} زیرگاهش نشاند
 همی دانش نامور باز جست
 که روغن بر اندامها بگذرد

چو شد کار آن سرو بن ساخته
 بپردخت ازان پس بداننده مرد
 پر^۱ از روغن^۲ گاو جامی بزرگ
 که اینرا باندامهادر بمال
 بیاسای تا^۷ ماندگی بگگنی
 چو دانا پروغن نگه کرد^۹ گفت
 بجام اندرافگند سوزن هزار
 بسوزن نگه کرد شاه جهان
 بفرمود تا گرد^{۱۳} بگداختند
 سوی مرد دانا فرستاد زود
 بساعت^{۱۵} ازان^{۱۶} آهن تیره‌رنگ
 ببردند نزد سکندر بششب
 سکندر نهاد آینه زیر نم
 بر فیلسوفش فرستاد باز
 خردمند بزود آهن چو آب
 زدودش ز دارو^{۲۱} کزان پس ز نم
 سکندر نگه کرد و او را بخواند
 سخن گفتش از جام^{۲۴} روغن نخست
 چنین گفت با شاه مرد خرد

350

355

360

365

VI-^۶ سرین-IV^۵ بزرگ-K^۴ فیلسوفی-K^۳ مملؤا من السم-B^۲ هم-PI^۱
 K,^{۱۱} نماند-K^{۱۰} و LI, K, VI-دوب.^۹ مغز جان-VI^۸ بیاسا که این-VI^۷ و оп.
 فرستاد-K, I^{۱۵} و-IV^{۱۴} جمله-VI^{۱۳} آهنگری را-I, IV, K^{۱۲} بر-I, IV, VI^{۱۱}
 دفنها تحت-B^{۱۹} باز-K^{۱۸} بزرگ-IV^{۱۷} فرستاد و زان-VI^{۱۶} چو بشناخت-IV^{۱۶}
 در-VI^{۲۳} 361-363 оп. K, I, IV-66. مبادا تنم-VI^{۲۲} بدارو-VI^{۲۱} دران-VI^{۲۰} الارض
 و K, I, IV-دوب.^{۲۴}

- خردمند و گویا² و روشن‌روان
 گزین کرد ازان یاره و تاج و گاه³
 ز چیزی که شایسته‌تر برگزید
 همان⁴ جامه و گوهر شاهوار⁵
 صد اشتر ز گنج درم⁶ بار بود⁷
 برو بافته⁸ زر و چندی گهر
 به پیملی گرانمایه‌تر¹⁰ زین نهاد
 همی رفت¹¹ با فیلسوف و پزشک
 همه سرکشان از می¹² جام مست
 یکی تاج بر سر ز مشک سیاه
 ز دیندار او شاد شد ناتوان¹⁶
 نشایست کردن همه بر¹⁷ نگاه
 سر زلفرا¹⁸ تاب داده بخم
 تو گفستی که از ناز¹⁹ دارد سرشت²⁰
 همان موی و روی²¹ و سر و پای اوی
 همی آفرین خواند اندر نهان²²
 بران گونه بالا و چهر²⁴ آفرید
 بران لشکر روم موبد بدند
 برسم مسیحا و پیوند راست²⁶
 که شد ماهرا راه رفتن برنج
- گزین کرد پیران صد از¹ هندوان
 در گنج بی رنج بگشاد شاه
 همان گوهر و جامه نابرید
 ببردند سیصد شتروار بار
 صد⁶ اشتر همه بار دینار بود⁷
 یکی مهد پرمایه از عود تر
 بده پیل بر تخت زرین نهاد
 فغانستان ببارید خونین سرشک
 قندح هم‌چنان نامداری بدست
 فغانستان چو آمد بمشکوی¹⁸ شاه
 بسان گل زرد بر¹⁴ ارغوان
 چو سرو سهی بر سرش¹⁶ گرد ماه
 دو ابرو کمان و دو نرگس دژم
 دو چشمش چو دو نرگس اندر بهشت
 سکندر نگه کرد بالای اوی
 همی‌گفت کاینست چراغ جهان
 بدان دادگر کو سپهر²³ آفرید
 بفرمود تا هرک بخورد بدند
 نشستند و اورا بآیین بخواست²⁵
 برو²⁷ ریخت دینار چندان ز گنج

همه⁴ K, I, IV-66. 328, 329. 3 I-66. 328, 329. 4 K, I, IV-66. 328, 329. 5 VI-66. 328, 329. 6 K, I, IV-66. 328, 329. 7 K, I, IV-66. 328, 329. 8 K, I, IV-66. 328, 329. 9 K, I, IV-66. 328, 329. 10 K, I, IV-66. 328, 329. 11 K, I, IV-66. 328, 329. 12 K, I, IV-66. 328, 329. 13 K, I, IV-66. 328, 329. 14 K, I, IV-66. 328, 329. 15 K, I, IV-66. 328, 329. 16 K, I, IV-66. 328, 329. 17 K, I, IV-66. 328, 329. 18 K, I, IV-66. 328, 329. 19 K, I, IV-66. 328, 329. 20 K, I, IV-66. 328, 329. 21 K, I, IV-66. 328, 329. 22 K, I, IV-66. 328, 329. 23 K, I, IV-66. 328, 329. 24 K, I, IV-66. 328, 329. 25 K, I, IV-66. 328, 329. 26 K, I, IV-66. 328, 329. 27 K, I, IV-66. 328, 329.

بدو گفت رومی که ای شهریار
 کنون هر یکی از یک اندام ماه
 نشستند پس فیلسوفان بهم
 نوشتند هر موبدی ز⁷ آنک⁸ دید
 315 ز نزدیک ایشان سواری برفت
 چو شاه جهان نامه‌هاشان¹² بخواند
 بنامه هر اندام را زو¹⁸ یکی
 بدیشان جهاندار پاسخ نوشت
 320 کنون باز گردید با چار چیز
 چو منشور و¹⁸ عهد من اورا دهید
 نیازد اورا کسی زین سپس

۱۱

فرستاده برگشت زان مرز و²² بوم
 چو آن موبدان پاسخ شهریار
 325 از ایوان بنزدیک شاه آمدند
 سپهدار هندوستان شاد شد²⁴
 بروبر بخواندند پس²⁵ نامه‌را
 بیامد بنزدیک پیران روم²³
 بدیدند با رنج دیده سوار
 بران نامور بارگاه آمدند
 که از رنج اسکندر آزاد شد²⁴
 چو پیغام آن شاه خودکامه²⁵

اگرچه بسی بردمان-IV⁴ که دیدم من آن خوب‌چهره-I³ چنین-K² بر-K¹
 K, I, IV, VI-دوب.: روزگار

ندیدند کسی روی اورا تمام * سلام⁹ علیکم علیکم [علیکم-IV] السلام
 إنا لم ننظر الیهما و لما تمّت رؤیتنا لهما و لا لیثنا عندها اکثر من سلام و جواب-B
 چو-⁹ K, IV آنچ-⁸ K, VI ز-⁷ K, I, IV, VI رومی-⁶ VI نویسیم-⁵ VI
 نامهان-را-I¹² ازانجای-^{VI} از میلاد-I, IV خرامید-K¹¹ ز نزد-^{IV} I¹⁰
 دیدند پیران-I¹⁶ دیدید-^{IV} I¹⁵ ازو-K, I, IV, VI [در-^{VI}] اندام او هر
 سفشان بسر-I²⁰ همان لحظه ز انجا-^{VI} I, IV, VI و-¹⁸ I, IV, VI مغواهد-^{VI}
 گشت-²⁵ K, I, VI گشت-²⁴ K, I, VI تازه-²³ VI-⁶ K, I یافتم در جهان-²¹ K, I, IV, VI
 فروخواند او پاسخ-^{VI} برو خواندند پاسخ-^{IV} IV-²⁶ обратный порядок мисра.

295 چو من نامه یابم ز پیران¹ خویش
 که بگذشت⁴ بر چشم ما چار چیز
 نویسم یکی⁶ نامه دلپسند⁷
 خردمند نه¹⁰ مرد رومی برفت
 چو سالار هند آن سرانرا بدید
 چنان چون بمایست بنواختشان
 دگر روز چون آسمان گشت زرد
 300 بیماراست آن¹⁵ دختر شاهرا
 بخانه درون تخت زرین نهاد
 نشست از بر تخت خورشیدچهر
 برفتند بیدار نه¹⁶ مرد پیر
 فرستادشان شاه سوی عروسی
 305 بدیدند پیران رخ دخت شاه
 فروماندند اندرو خیره خیر
 خردمند²² نه²³ پیر مانده بجای
 نه جای گذر دید ازیشان یکی
 چو فرزندگان دیرتر ماندند
 310 چنین گفت با رومیان شهریار
 همو آدمی²⁴ بود کان²⁵ چهره داشت

1 IV — 293 op. 2 K, I — 290 op. 3 VI — 66. 4 K, IV, (гаплогрaфия). 5 K, I, IV, VI — 6 K, IV, VI — 7 K, VI — 8 K, I — 9 I — 10 I — 11 K, I, IV — 12 VI — 13 K, I, IV — 14 VI — 15 K, I, IV — 16 I, IV — 17 K — 18 K — 19 K — 20 IV — 21 K, I, IV, VI — 22 VI — 23 I, IV — 24 K, IV, VI — 25 K, IV — 26 VI

نشینند² نگرده می از جام کم
 شگفت آنک کمی نگیرد ز خورد
 که علت بگوید⁶ چو بیند سرشک
 ز دردی نه پیچد⁷ جهاندار شاه
 یکی فیلسوفست نزدیک من
 ز گردنده⁹ خورشید و رخشنده¹⁰ ماه
 پی¹¹ باره¹² با باد ازم باز گشت
 دل شاه گیتی چو گل برشگفت
 بدین چار چیز او¹⁵ جهانرا بهاست¹⁶
 درخشان¹⁷ شود¹⁸ جان¹⁹ تاریک من
 برین نیکویی باز گردهم بجای

بده¹ سال اگر با ندیمان بهم
 همت³ می دهد⁴ جام⁵ هم آب سرد
 سوم آنک دارم یکی نو پزشکی
 اگر باشد او سالیمان پیش گاه
 چهارم نهان⁸ دارم از انجمن
 همه بودندیها بگوید بشاه
 فرستاده نامور باز گشت
 پیامد چو¹³ پیش سکندر بگفت
 بدو گفت اگر باشد این گفته¹⁴ راست
 چو اینها فرستند نزدیک من
 بر و بوم اورا نگویم بپای

280

285

۱۰

خردمند و²⁰ با دانش و بی²¹ گزند
 پر از پوزش و رنگ و بوی²³ و نگار
 ازین پرهنگ نامداران²⁷ خویش
 جهانجوی و²⁹ پردانش³⁰ و رهنمای
 نه³¹ پیچند با³² رای باریک³³ تو
 همانا³⁴ باشد همانجا بجای

گزین کرد زان رومیان مرد چند
 یکی نامه بنوشت پس²² شهریار
 که نه²⁴ نامور²⁵ استواران²⁶ خویش
 خردمند و بادانش و²⁸ شرم و رای
 فرستادم اینک نزدیک تو
 تو این چیزها را بدیشان نمای

290

¹ K, I, I-همی ² IV, VI-بنوشد ³ I, IV-همی ⁴ VI-میدهد ⁵ K, I, بخشنده ⁶ I-تابنده ⁷ K-نهان جهان ⁸ K-ننالد ⁹ VI-بداند ¹⁰ VI-دوب. و ¹¹ I, IV, VI-بدان ¹² I, IV-راه ¹³ K, IV, VI-به ¹⁴ K, IV-گفت ¹⁵ I-چیزش ¹⁶ VI-ب. оп. ¹⁷ I, VI-درفشان ¹⁸ K, I, IV, VI-کنند ¹⁹ VI-رای ²⁰ K-و ²¹ IV-من ²² I-صد ²³ K, IV, VI-رنگ ²⁴ I-صد ²⁵ I, IV, VI-ز ²⁶ IV-رازداران ²⁷ K, I, VI-رازداران ²⁸ K, I-پاکند و ²⁹ K-و ³⁰ IV-نام آور ³¹ I-با ³² I-دانا و ³³ VI-دوراز ³⁴ VI-دانا و ³⁵ VI-ب. оп. ³⁶ I, IV, VI-ز ³⁷ I, IV, VI-ز ³⁸ K, I, IV, VI-کنند ³⁹ VI-رای ⁴⁰ K-و ⁴¹ IV-من ⁴² I-صد ⁴³ K, I, VI-رازداران ⁴⁴ K, I-پاکند و ⁴⁵ K-و ⁴⁶ IV-نام آور ⁴⁷ I-با ⁴⁸ I-دانا و ⁴⁹ VI-دوراز ⁵⁰ VI-دانا و ⁵¹ VI-ب. оп. ⁵² I, IV, VI-ز ⁵³ I, IV, VI-ز ⁵⁴ K, I, IV, VI-کنند ⁵⁵ VI-رای ⁵⁶ K-و ⁵⁷ IV-من ⁵⁸ I-صد ⁵⁹ K, I, VI-رازداران ⁶⁰ K, I-پاکند و ⁶¹ K-و ⁶² IV-نام آور ⁶³ I-با ⁶⁴ I-دانا و ⁶⁵ VI-دوراز ⁶⁶ VI-دانا و ⁶⁷ VI-ب. оп. ⁶⁸ I, IV, VI-ز ⁶⁹ I, IV, VI-ز ⁷⁰ K, I, IV, VI-کنند ⁷¹ VI-رای ⁷² K-و ⁷³ IV-من ⁷⁴ I-صد ⁷⁵ K, I, VI-رازداران ⁷⁶ K, I-پاکند و ⁷⁷ K-و ⁷⁸ IV-نام آور ⁷⁹ I-با ⁸⁰ I-دانا و ⁸¹ VI-دوراز ⁸² VI-دانا و ⁸³ VI-ب. оп. ⁸⁴ I, IV, VI-ز ⁸⁵ I, IV, VI-ز ⁸⁶ K, I, IV, VI-کنند ⁸⁷ VI-رای ⁸⁸ K-و ⁸⁹ IV-من ⁹⁰ I-صد ⁹¹ K, I, VI-رازداران ⁹² K, I-پاکند و ⁹³ K-و ⁹⁴ IV-نام آور ⁹⁵ I-با ⁹⁶ I-دانا و ⁹⁷ VI-دوراز ⁹⁸ VI-دانا و ⁹⁹ VI-ب. оп. ¹⁰⁰ I, IV, VI-ز ¹⁰¹ I, IV, VI-ز ¹⁰² K, I, IV, VI-کنند ¹⁰³ VI-رای ¹⁰⁴ K-و ¹⁰⁵ IV-من ¹⁰⁶ I-صد ¹⁰⁷ K, I, VI-رازداران ¹⁰⁸ K, I-پاکند و ¹⁰⁹ K-و ¹¹⁰ IV-نام آور ¹¹¹ I-با ¹¹² I-دانا و ¹¹³ VI-دوراز ¹¹⁴ VI-دانا و ¹¹⁵ VI-ب. оп. ¹¹⁶ I, IV, VI-ز ¹¹⁷ I, IV, VI-ز ¹¹⁸ K, I, IV, VI-کنند ¹¹⁹ VI-رای ¹²⁰ K-و ¹²¹ IV-من ¹²² I-صد ¹²³ K, I, VI-رازداران ¹²⁴ K, I-پاکند و ¹²⁵ K-و ¹²⁶ IV-نام آور ¹²⁷ I-با ¹²⁸ I-دانا و ¹²⁹ VI-دوراز ¹³⁰ VI-دانا و ¹³¹ VI-ب. оп. ¹³² I, IV, VI-ز ¹³³ I, IV, VI-ز ¹³⁴ K, I, IV, VI-کنند ¹³⁵ VI-رای ¹³⁶ K-و ¹³⁷ IV-من ¹³⁸ I-صد ¹³⁹ K, I, VI-رازداران ¹⁴⁰ K, I-پاکند و ¹⁴¹ K-و ¹⁴² IV-نام آور ¹⁴³ I-با ¹⁴⁴ I-دانا و ¹⁴⁵ VI-دوراز ¹⁴⁶ VI-دانا و ¹⁴⁷ VI-ب. оп. ¹⁴⁸ I, IV, VI-ز ¹⁴⁹ I, IV, VI-ز ¹⁵⁰ K, I, IV, VI-کنند ¹⁵¹ VI-رای ¹⁵² K-و ¹⁵³ IV-من ¹⁵⁴ I-صد ¹⁵⁵ K, I, VI-رازداران ¹⁵⁶ K, I-پاکند و ¹⁵⁷ K-و ¹⁵⁸ IV-نام آور ¹⁵⁹ I-با ¹⁶⁰ I-دانا و ¹⁶¹ VI-دوراز ¹⁶² VI-دانا و ¹⁶³ VI-ب. оп. ¹⁶⁴ I, IV, VI-ز ¹⁶⁵ I, IV, VI-ز ¹⁶⁶ K, I, IV, VI-کنند ¹⁶⁷ VI-رای ¹⁶⁸ K-و ¹⁶⁹ IV-من ¹⁷⁰ I-صد ¹⁷¹ K, I, VI-رازداران ¹⁷² K, I-پاکند و ¹⁷³ K-و ¹⁷⁴ IV-نام آور ¹⁷⁵ I-با ¹⁷⁶ I-دانا و ¹⁷⁷ VI-دوراز ¹⁷⁸ VI-دانا و ¹⁷⁹ VI-ب. оп. ¹⁸⁰ I, IV, VI-ز ¹⁸¹ I, IV, VI-ز ¹⁸² K, I, IV, VI-کنند ¹⁸³ VI-رای ¹⁸⁴ K-و ¹⁸⁵ IV-من ¹⁸⁶ I-صد ¹⁸⁷ K, I, VI-رازداران ¹⁸⁸ K, I-پاکند و ¹⁸⁹ K-و ¹⁹⁰ IV-نام آور ¹⁹¹ I-با ¹⁹² I-دانا و ¹⁹³ VI-دوراز ¹⁹⁴ VI-دانا و ¹⁹⁵ VI-ب. оп. ¹⁹⁶ I, IV, VI-ز ¹⁹⁷ I, IV, VI-ز ¹⁹⁸ K, I, IV, VI-کنند ¹⁹⁹ VI-رای ²⁰⁰ K-و ²⁰¹ IV-من ²⁰² I-صد ²⁰³ K, I, VI-رازداران ²⁰⁴ K, I-پاکند و ²⁰⁵ K-و ²⁰⁶ IV-نام آور ²⁰⁷ I-با ²⁰⁸ I-دانا و ²⁰⁹ VI-دوراز ²¹⁰ VI-دانا و ²¹¹ VI-ب. оп. ²¹² I, IV, VI-ز ²¹³ I, IV, VI-ز ²¹⁴ K, I, IV, VI-کنند ²¹⁵ VI-رای ²¹⁶ K-و ²¹⁷ IV-من ²¹⁸ I-صد ²¹⁹ K, I, VI-رازداران ²²⁰ K, I-پاکند و ²²¹ K-و ²²² IV-نام آور ²²³ I-با ²²⁴ I-دانا و ²²⁵ VI-دوراز ²²⁶ VI-دانا و ²²⁷ VI-ب. оп. ²²⁸ I, IV, VI-ز ²²⁹ I, IV, VI-ز ²³⁰ K, I, IV, VI-کنند ²³¹ VI-رای ²³² K-و ²³³ IV-من ²³⁴ I-صد ²³⁵ K, I, VI-رازداران ²³⁶ K, I-پاکند و ²³⁷ K-و ²³⁸ IV-نام آور ²³⁹ I-با ²⁴⁰ I-دانا و ²⁴¹ VI-دوراز ²⁴² VI-دانا و ²⁴³ VI-ب. оп. ²⁴⁴ I, IV, VI-ز ²⁴⁵ I, IV, VI-ز ²⁴⁶ K, I, IV, VI-کنند ²⁴⁷ VI-رای ²⁴⁸ K-و ²⁴⁹ IV-من ²⁵⁰ I-صد ²⁵¹ K, I, VI-رازداران ²⁵² K, I-پاکند و ²⁵³ K-و ²⁵⁴ IV-نام آور ²⁵⁵ I-با ²⁵⁶ I-دانا و ²⁵⁷ VI-دوراز ²⁵⁸ VI-دانا و ²⁵⁹ VI-ب. оп. ²⁶⁰ I, IV, VI-ز ²⁶¹ I, IV, VI-ز ²⁶² K, I, IV, VI-کنند ²⁶³ VI-رای ²⁶⁴ K-و ²⁶⁵ IV-من ²⁶⁶ I-صد ²⁶⁷ K, I, VI-رازداران ²⁶⁸ K, I-پاکند و ²⁶⁹ K-و ²⁷⁰ IV-نام آور ²⁷¹ I-با ²⁷² I-دانا و ²⁷³ VI-دوراز ²⁷⁴ VI-دانا و ²⁷⁵ VI-ب. оп. ²⁷⁶ I, IV, VI-ز ²⁷⁷ I, IV, VI-ز ²⁷⁸ K, I, IV, VI-کنند ²⁷⁹ VI-رای ²⁸⁰ K-و ²⁸¹ IV-من ²⁸² I-صد ²⁸³ K, I, VI-رازداران ²⁸⁴ K, I-پاکند و ²⁸⁵ K-و ²⁸⁶ IV-نام آور ²⁸⁷ I-با ²⁸⁸ I-دانا و ²⁸⁹ VI-دوراز ²⁹⁰ VI-دانا و ²⁹¹ VI-ب. оп. ²⁹² I, IV, VI-ز ²⁹³ I, IV, VI-ز ²⁹⁴ K, I, IV, VI-کنند ²⁹⁵ VI-رای ²⁹⁶ K-و ²⁹⁷ IV-من ²⁹⁸ I-صد ²⁹⁹ K, I, VI-رازداران ³⁰⁰ K, I-پاکند و ³⁰¹ K-و ³⁰² IV-نام آور ³⁰³ I-با ³⁰⁴ I-دانا و ³⁰⁵ VI-دوراز ³⁰⁶ VI-دانا و ³⁰⁷ VI-ب. оп. ³⁰⁸ I, IV, VI-ز ³⁰⁹ I, IV, VI-ز ³¹⁰ K, I, IV, VI-کنند ³¹¹ VI-رای ³¹² K-و ³¹³ IV-من ³¹⁴ I-صد ³¹⁵ K, I, VI-رازداران ³¹⁶ K, I-پاکند و ³¹⁷ K-و ³¹⁸ IV-نام آور ³¹⁹ I-با ³²⁰ I-دانا و ³²¹ VI-دوراز ³²² VI-دانا و ³²³ VI-ب. оп. ³²⁴ I, IV, VI-ز ³²⁵ I, IV, VI-ز ³²⁶ K, I, IV, VI-کنند ³²⁷ VI-رای ³²⁸ K-و ³²⁹ IV-من ³³⁰ I-صد ³³¹ K, I, VI-رازداران ³³² K, I-پاکند و ³³³ K-و ³³⁴ IV-نام آور ³³⁵ I-با ³³⁶ I-دانا و ³³⁷ VI-دوراز ³³⁸ VI-دانا و ³³⁹ VI-ب. оп. ³⁴⁰ I, IV, VI-ز ³⁴¹ I, IV, VI-ز ³⁴² K, I, IV, VI-کنند ³⁴³ VI-رای ³⁴⁴ K-و ³⁴⁵ IV-من ³⁴⁶ I-صد ³⁴⁷ K, I, VI-رازداران ³⁴⁸ K, I-پاکند و ³⁴⁹ K-و ³⁵⁰ IV-نام آور ³⁵¹ I-با ³⁵² I-دانا و ³⁵³ VI-دوراز ³⁵⁴ VI-دانا و ³⁵⁵ VI-ب. оп. ³⁵⁶ I, IV, VI-ز ³⁵⁷ I, IV, VI-ز ³⁵⁸ K, I, IV, VI-کنند ³⁵⁹ VI-رای ³⁶⁰ K-و ³⁶¹ IV-من ³⁶² I-صد ³⁶³ K, I, VI-رازداران ³⁶⁴ K, I-پاکند و ³⁶⁵ K-و ³⁶⁶ IV-نام آور ³⁶⁷ I-با ³⁶⁸ I-دانا و ³⁶⁹ VI-دوراز ³⁷⁰ VI-دانا و ³⁷¹ VI-ب. оп. ³⁷² I, IV, VI-ز ³⁷³ I, IV, VI-ز ³⁷⁴ K, I, IV, VI-کنند ³⁷⁵ VI-رای ³⁷⁶ K-و ³⁷⁷ IV-من ³⁷⁸ I-صد ³⁷⁹ K, I, VI-رازداران ³⁸⁰ K, I-پاکند و ³⁸¹ K-و ³⁸² IV-نام آور ³⁸³ I-با ³⁸⁴ I-دانا و ³⁸⁵ VI-دوراز ³⁸⁶ VI-دانا و ³⁸⁷ VI-ب. оп. ³⁸⁸ I, IV, VI-ز ³⁸⁹ I, IV, VI-ز ³⁹⁰ K, I, IV, VI-کنند ³⁹¹ VI-رای ³⁹² K-و ³⁹³ IV-من ³⁹⁴ I-صد ³⁹⁵ K, I, VI-رازداران ³⁹⁶ K, I-پاکند و ³⁹⁷ K-و ³⁹⁸ IV-نام آور ³⁹⁹ I-با ⁴⁰⁰ I-دانا و ⁴⁰¹ VI-دوراز ⁴⁰² VI-دانا و ⁴⁰³ VI-ب. оп. ⁴⁰⁴ I, IV, VI-ز ⁴⁰⁵ I, IV, VI-ز ⁴⁰⁶ K, I, IV, VI-کنند ⁴⁰⁷ VI-رای ⁴⁰⁸ K-و ⁴⁰⁹ IV-من ⁴¹⁰ I-صد ⁴¹¹ K, I, VI-رازداران ⁴¹² K, I-پاکند و ⁴¹³ K-و ⁴¹⁴ IV-نام آور ⁴¹⁵ I-با ⁴¹⁶ I-دانا و ⁴¹⁷ VI-دوراز ⁴¹⁸ VI-دانا و ⁴¹⁹ VI-ب. оп. ⁴²⁰ I, IV, VI-ز ⁴²¹ I, IV, VI-ز ⁴²² K, I, IV, VI-کنند ⁴²³ VI-رای ⁴²⁴ K-و ⁴²⁵ IV-من ⁴²⁶ I-صد ⁴²⁷ K, I, VI-رازداران ⁴²⁸ K, I-پاکند و ⁴²⁹ K-و ⁴³⁰ IV-نام آور ⁴³¹ I-با ⁴³² I-دانا و ⁴³³ VI-دوراز ⁴³⁴ VI-دانا و ⁴³⁵ VI-ب. оп. ⁴³⁶ I, IV, VI-ز ⁴³⁷ I, IV, VI-ز ⁴³⁸ K, I, IV, VI-کنند ⁴³⁹ VI-رای ⁴⁴⁰ K-و ⁴⁴¹ IV-من ⁴⁴² I-صد ⁴⁴³ K, I, VI-رازداران ⁴⁴⁴ K, I-پاکند و ⁴⁴⁵ K-و ⁴⁴⁶ IV-نام آور ⁴⁴⁷ I-با ⁴⁴⁸ I-دانا و ⁴⁴⁹ VI-دوراز ⁴⁵⁰ VI-دانا و ⁴⁵¹ VI-ب. оп. ⁴⁵² I, IV, VI-ز ⁴⁵³ I, IV, VI-ز ⁴⁵⁴ K, I, IV, VI-کنند ⁴⁵⁵ VI-رای ⁴⁵⁶ K-و ⁴⁵⁷ IV-من ⁴⁵⁸ I-صد ⁴⁵⁹ K, I, VI-رازداران ⁴⁶⁰ K, I-پاکند و ⁴⁶¹ K-و ⁴⁶² IV-نام آور ⁴⁶³ I-با ⁴⁶⁴ I-دانا و ⁴⁶⁵ VI-دوراز ⁴⁶⁶ VI-دانا و ⁴⁶⁷ VI-ب. оп. ⁴⁶⁸ I, IV, VI-ز ⁴⁶⁹ I, IV, VI-ز ⁴⁷⁰ K, I, IV, VI-کنند ⁴⁷¹ VI-رای ⁴⁷² K-و ⁴⁷³ IV-من ⁴⁷⁴ I-صد ⁴⁷⁵ K, I, VI-رازداران ⁴⁷⁶ K, I-پاکند و ⁴⁷⁷ K-و ⁴⁷⁸ IV-نام آور ⁴⁷⁹ I-با ⁴⁸⁰ I-دانا و ⁴⁸¹ VI-دوراز ⁴⁸² VI-دانا و ⁴⁸³ VI-ب. оп. ⁴⁸⁴ I, IV, VI-ز ⁴⁸⁵ I, IV, VI-ز ⁴⁸⁶ K, I, IV, VI-کنند ⁴⁸⁷ VI-رای ⁴⁸⁸ K-و ⁴⁸⁹ IV-من ⁴⁹⁰ I-صد ⁴⁹¹ K, I, VI-رازداران ⁴⁹² K, I-پاکند و ⁴⁹³ K-و ⁴⁹⁴ IV-نام آور ⁴⁹⁵ I-با ⁴⁹⁶ I-دانا و ⁴⁹⁷ VI-دوراز ⁴⁹⁸ VI-دانا و ⁴⁹⁹ VI-ب. оп. ⁵⁰⁰ I, IV, VI-ز ⁵⁰¹ I, IV, VI-ز ⁵⁰² K, I, IV, VI-کنند ⁵⁰³ VI-رای ⁵⁰⁴ K-و ⁵⁰⁵ IV-من ⁵⁰⁶ I-صد ⁵⁰⁷ K, I, VI-رازداران ⁵⁰⁸ K, I-پاکند و ⁵⁰⁹ K-و ⁵¹⁰ IV-نام آور ⁵¹¹ I-با ⁵¹² I-دانا و ⁵¹³ VI-دوراز ⁵¹⁴ VI-دانا و ⁵¹⁵ VI-ب. оп. ⁵¹⁶ I, IV, VI-ز ⁵¹⁷ I, IV, VI-ز ⁵¹⁸ K, I, IV, VI-کنند ⁵¹⁹ VI-رای ⁵²⁰ K-و ⁵²¹ IV-من ⁵²² I-صد ⁵²³ K, I, VI-رازداران ⁵²⁴ K, I-پاکند و ⁵²⁵ K-و ⁵²⁶ IV-نام آور ⁵²⁷ I-با ⁵²⁸ I-دانا و ⁵²⁹ VI-دوراز ⁵³⁰ VI-دانا و ⁵³¹ VI-ب. оп. ⁵³² I, IV, VI-ز ⁵³³ I, IV, VI-ز ⁵³⁴ K, I, IV, VI-کنند ⁵³⁵ VI-رای ⁵³⁶ K-و ⁵³⁷ IV-من ⁵³⁸ I-صد ⁵³⁹ K, I, VI-رازداران ⁵⁴⁰ K, I-پاکند و ⁵⁴¹ K-و ⁵⁴² IV-نام آور ⁵⁴³ I-با ⁵⁴⁴ I-دانا و ⁵⁴⁵ VI-دوراز ⁵⁴⁶ VI-دانا و ⁵⁴⁷ VI-ب. оп. ⁵⁴⁸ I, IV, VI-ز ⁵⁴⁹ I, IV, VI-ز ⁵⁵⁰ K, I, IV, VI-کنند ⁵⁵¹ VI-رای ⁵⁵² K-و ⁵⁵³ IV-من ⁵⁵⁴ I-صد ⁵⁵⁵ K, I, VI-رازداران ⁵⁵⁶ K, I-پاکند و ⁵⁵⁷ K-و ⁵⁵⁸ IV-نام آور ⁵⁵⁹ I-با ⁵⁶⁰ I-دانا و ⁵⁶¹ VI-دوراز ⁵⁶² VI-دانا و ⁵⁶³ VI-ب. оп. ⁵⁶⁴ I, IV, VI-ز ⁵⁶⁵ I, IV, VI-ز ⁵⁶⁶ K, I, IV, VI-کنند ⁵⁶⁷ VI-رای ⁵⁶⁸ K-و ⁵⁶⁹ IV-من ⁵⁷⁰ I-صد ⁵⁷¹ K, I, VI-رازداران ⁵⁷² K, I-پاکند و ⁵⁷³ K-و ⁵⁷⁴ IV-نام آور ⁵⁷⁵ I-با ⁵⁷⁶ I-دانا و ⁵⁷⁷ VI-دوراز ⁵⁷⁸ VI-دانا و ⁵⁷⁹ VI-ب. оп. ⁵⁸⁰ I, IV, VI-ز ⁵⁸¹ I, IV, VI-ز ⁵⁸² K, I, IV, VI-کنند ⁵⁸³ VI-رای ⁵⁸⁴ K-و ⁵⁸⁵ IV-من ⁵⁸⁶ I-صد ⁵⁸⁷ K, I, VI-رازداران ⁵⁸⁸ K, I-پاکند و ⁵⁸⁹ K-و ⁵⁹⁰ IV-نام آور ⁵⁹¹ I-با ⁵⁹² I-دانا و ⁵⁹³ VI-دوراز ⁵⁹⁴ VI-دانا و ⁵⁹⁵ VI-ب. оп. ⁵⁹⁶ I, IV, VI-ز ⁵⁹⁷ I, IV, VI-ز ⁵⁹⁸ K, I, IV, VI-کنند ⁵⁹⁹ VI-رای ⁶⁰⁰ K-و ⁶⁰¹ IV-من ⁶⁰² I-صد ⁶⁰³ K, I, VI-رازداران ⁶⁰⁴ K, I-پاکند و ⁶⁰⁵ K-و ⁶⁰⁶ IV-نام آور ⁶⁰⁷ I-با ⁶⁰⁸ I-دانا و ⁶⁰⁹ VI-دوراز ⁶¹⁰ VI-دانا و ⁶¹¹ VI-ب. оп. ⁶¹² I, IV, VI-ز ⁶¹³ I, IV, VI-ز ⁶¹⁴ K, I, IV, VI-کنند ⁶¹⁵ VI-رای ⁶¹⁶ K-و ⁶¹⁷ IV-من ⁶¹⁸ I-صد ⁶¹⁹ K, I, VI-رازداران ⁶²⁰ K, I-پاکند و ⁶²¹ K-و ⁶²² IV-نام آور ⁶²³ I-با ⁶²⁴ I-دانا و ⁶²⁵ VI-دوراز ⁶²⁶ VI-دانا و ⁶²⁷ VI-ب. оп. ⁶²⁸ I, IV, VI-ز ⁶²⁹ I, IV, VI-ز ⁶³⁰ K, I, IV, VI-کنند ⁶³¹ VI-رای ⁶³² K-و ⁶³³ IV-من ⁶³⁴ I-صد ⁶³⁵ K, I, VI-رازداران ⁶³⁶ K, I-پاکند و ⁶³⁷ K-و ⁶³⁸ IV-نام آور ⁶³⁹ I-با ⁶⁴⁰ I-دانا و ⁶⁴¹ VI-دوراز ⁶⁴² VI-دانا و ⁶⁴³ VI-ب. оп. ⁶⁴⁴ I, IV, VI-ز ⁶⁴⁵ I, IV, VI-ز ⁶⁴⁶ K, I, IV, VI-کنند ⁶⁴⁷ VI-رای ⁶⁴⁸ K-و ⁶⁴⁹ IV-من ⁶⁵⁰ I-صد ⁶⁵¹ K, I, VI-رازداران ⁶⁵² K, I-پاکند و ⁶⁵³ K-و ⁶⁵⁴ IV-نام آور ⁶⁵⁵ I-با ⁶⁵⁶ I-دانا و ⁶⁵⁷ VI-دوراز ⁶⁵⁸ VI-دانا و ⁶⁵⁹ VI-ب. оп. ⁶⁶⁰ I, IV, VI-ز ⁶⁶¹ I, IV, VI-ز ⁶⁶² K, I, IV, VI-کنند ⁶⁶³ VI-رای ⁶⁶⁴ K-و ⁶⁶⁵ IV-من ⁶⁶⁶ I-صد ⁶⁶⁷ K, I, VI-رازداران ⁶⁶⁸ K, I-پاکند و ⁶⁶⁹ K-و ⁶⁷⁰ IV-نام آور ⁶⁷¹ I-با ⁶⁷² I-دانا و ⁶⁷³ VI-دوراز ⁶⁷⁴ VI-دانا و ⁶⁷⁵ VI-ب. оп. ⁶⁷⁶ I, IV, VI-ز ⁶⁷⁷ I, IV, VI-ز ⁶⁷⁸ K, I, IV, VI-کنند ⁶⁷⁹ VI-رای ⁶⁸⁰ K-و ⁶⁸¹ IV-من ⁶⁸² I-صد ⁶⁸³ K, I, VI-رازداران ⁶⁸⁴ K, I-پاکند و ⁶⁸⁵ K-و ⁶⁸⁶ IV-نام آور ⁶⁸⁷ I-با ⁶⁸⁸ I-دانا و ⁶⁸⁹ VI-دوراز ⁶⁹⁰ VI-دانا و ⁶⁹¹ VI-ب. оп. ⁶⁹² I, IV, VI-ز ⁶⁹³ I, IV, VI-ز ⁶⁹⁴ K, I, IV, VI-کنند ⁶⁹⁵ VI-رای ⁶⁹⁶ K-و ⁶⁹⁷ IV-من ⁶⁹⁸ I-صد ⁶⁹⁹ K, I, VI-رازداران ⁷⁰⁰ K, I-پاکند و ⁷⁰¹ K-و ⁷⁰² IV-نام آور ⁷⁰³ I-با ⁷⁰⁴ I-دانا و ⁷⁰⁵ VI-دوراز ⁷⁰⁶ VI-دانا و ⁷⁰⁷ VI-ب. оп. ⁷⁰⁸ I, IV, VI-ز ⁷⁰⁹ I, IV, VI-ز ⁷¹⁰ K, I, IV, VI-کنند ⁷¹¹ VI-رای ⁷¹² K-و ⁷¹³ IV-من ⁷¹⁴ I-صد ⁷¹⁵ K, I, VI-رازداران ⁷¹⁶ K, I-پاکند و ⁷¹⁷ K-و ⁷¹⁸ IV-نام آور ⁷¹⁹ I-با ⁷²⁰ I-دانا و ⁷²¹ VI-دوراز ⁷²² VI-دانا و ⁷²³ VI-ب. оп. ⁷²⁴ I, IV, VI-ز ⁷²⁵ I, IV, VI-ز ⁷²⁶ K, I, IV, VI-کنند ⁷²⁷ VI-رای ⁷²⁸ K-و ⁷²⁹ IV-من ⁷³⁰ I-صد ⁷³¹ K, I, VI-رازداران ⁷³² K, I-پاکند و ⁷³³ K-و ⁷³⁴ IV-نام آور ⁷³⁵ I-با ⁷³⁶ I-دانا و ⁷³⁷ VI-دوراز ⁷³⁸ VI-دانا و ⁷³⁹ VI-ب. оп. ⁷⁴⁰ I, IV, VI-ز ⁷⁴¹ I, IV, VI-ز ⁷⁴² K, I, IV, VI-کنند ⁷⁴³ VI-رای ⁷⁴⁴ K-و ⁷⁴⁵ IV-من ⁷⁴⁶ I-صد ⁷⁴⁷ K, I, VI-رازداران ⁷⁴⁸ K, I-پاکند و ⁷⁴⁹ K-و ⁷⁵⁰ IV-نام آور ⁷⁵¹ I-با ⁷⁵² I-دانا و ⁷⁵³ VI-دوراز ⁷⁵⁴ VI-دانا و ⁷⁵⁵ VI-ب. оп. ⁷⁵⁶ I, IV, VI-ز ⁷⁵⁷ I, IV, VI-ز ⁷⁵⁸ K, I, IV, VI-کنند ⁷⁵⁹ VI-رای ⁷⁶⁰ K-و ⁷⁶¹ IV-من ⁷⁶² I-صد ⁷⁶³ K, I, VI-رازداران ⁷⁶⁴ K, I-پاکند و ⁷⁶⁵ K-و ⁷⁶⁶ IV-نام آور ⁷⁶⁷ I-با ⁷⁶⁸ I-دانا و ⁷⁶⁹ VI-دوراز ⁷⁷⁰ VI-دانا و ⁷⁷¹ VI-ب. оп. ⁷⁷² I, IV, VI-ز ⁷⁷³ I, IV, VI-ز ⁷⁷⁴ K, I, IV, VI-کنند ⁷⁷⁵ VI-رای ⁷⁷⁶ K-و ⁷⁷⁷ IV-من ⁷⁷⁸ I-صد ⁷⁷⁹ K, I, VI-رازداران ⁷⁸⁰ K, I-پاکند و ⁷⁸¹ K-و ⁷⁸² IV-نام آور ⁷⁸³ I-با ⁷⁸⁴ I-دانا و ⁷⁸⁵ VI-دوراز ⁷⁸⁶ VI-دانا و ⁷⁸⁷ VI-ب. оп. ⁷⁸⁸ I, IV, VI-ز ⁷⁸⁹ I, IV, VI-ز ⁷⁹⁰ K, I, IV, VI-کنند ⁷⁹¹ VI-رای ⁷⁹² K-و ⁷⁹³ IV-من ⁷⁹⁴ I-صد ⁷⁹⁵ K, I, VI-رازداران ⁷⁹⁶ K, I-پاکند و ⁷⁹⁷ K-و ⁷⁹⁸ IV-نام آور ⁷⁹⁹ I-با ⁸⁰⁰ I-دانا و <

ازان تـازـه گـردـد دـل و کـیـش اوی
بیایم پرسشش کنم بندهوار

فرستم چو فرمان دهد¹ پیش اوی
ازان پس چو² فرمایدم شهریار

۹

بگفت آنچه بشنید و نامه بداد
بنزدیک آن نامور باز شو
کسی را نبود آشکار و نهان
سپهر آفرینش نخواهد فزود⁷
بکردار آتش به پیمود راه
که کس را بگیتی نبودست نیز
که⁸ نا دیدنی پاک⁹ نابود¹⁰ نیست
بپردخت و بنشست با رهنمای
ز هر در فراوانش بنواختند¹¹
که من دختری دارم اندر نهفت
شود تیره از روی آن ارجمند
همی آید از دو لبش¹³ بوی شیر
گلفشان¹⁵ شود¹⁶ چون سراپد¹⁷ سخن
همی داستانشرا²⁰ خرد پرورد
چنو در زمانه نهدست کسی²⁴
دل²⁵ شرم و²⁶ پرهیز دارد بدست
وگر²⁹ آب سرد اندرو افگنی

فرستاده آمد بکردار بداد
سکندر فرستاده را گفت رو
بگویش که آن چیست کاند³ جهان
بدیدد⁴ خود⁵ بودنی⁶ هرچ بود
بیامد فرستاده از نزد شاه
چنین گفت با کید کاین چار چیز
همی شاه خواهد که داند که چیست
چو بشنید کید آن ز بیگانه جای
فرستاده را پیش بنشاختند¹¹
ازان پس فرستاده را¹² شاه گفت
که گر بیندش آفتاب بلند
کمندست گیسوش همزنگ قیر
270 خم آرد ز بالای او¹⁴ سرو بن
ز دیدار و چهرش سخن¹⁸ بگذرد¹⁹
چو خامش بود²¹ جان²² شرمست و²³ بس
سپهر بدنژادست و یزدان پرست
275 دگر²⁷ جام دارم²⁸ که پر می کنی

۱ K, I, IV, VI - فرمایدم ۲ K, I, IV - که ۳ VI - اندر ۴ K, I, IV - که دیدند ۵ Л - تا
ختش - IV ۱۱ با بود - IV ۱۰ نیست - VI یا ز - K ۹ ز - K ۸ VI - б. оп. ۷ دیدنی - K ۶
سرافشان - IV ۱۵ آن - VI ۱۴ هنوز از لبان آیدش - VI ۱۳ فرستاده را در زمان - I ۱۲
VI - ۱۹ خرد - K, I, IV, VI ۱۸ شکرریز گردد بگاه - VI بگوید - K, IV ۱۷ کند - K, IV ۱۶
оп. و - K ۲۳ جای - I, IV - کان - K ۲۲ شود - IV ۲۱ تو گویی روانش - VI ۲۰ نگردد
و یا - VI ۲۹ دارد - K ۲۸ یکی - K, I, IV, VI ۲۷ VI - б. оп. ۲۵ VI - доб. و ۲۶ VI - оп. ۲۴

بدو¹ دارد امید و زو ترس و باک
جهاندار پیروز را سایه‌ایم
که روشن کند³ جان تاریک تو
منه⁶ پیش و این را سگالش مگیر
هماندر زمان سوی فرمان گرای
سر و⁷ تاج و تختت پی پی بسپرم

گراینده باشد بیزدان پاک
بداند که ما تخت را² مایه‌ایم
نوشتیم یکی نامه نزدیک تو
هم⁴ آنکه⁵ که بر تو بخواند دبیر
اگر شب رسد روشنی را مپای
وگر بگذری زین سخن نگذرم

240

۸

فرستاده پادشاه را بدید
بنیکی⁸ بر خویش بنشاختش⁹
زمانی نگردم¹¹ ز پیمان اوی¹²
بیایم¹³ دمان¹⁴ گردن افراخته
نه نزدیک آن¹⁶ پادشاه¹⁷ زمین
قلم خواست هندی و چینی حریر
بیاراست بر سان باغ بهشت
خداوند پیروز و¹⁸ به¹⁹ روزگار²⁰
خداوند مردی²² و هوش²³ و هنر
نه پیچید سر مردم پارسا
ز دارنده لشکر و تاج و تیغ
کسی را نبود²⁴ آشکار و نهان
بدین گونه اندر جهان چار چیز

چو نامه بر کید هندی رسید
فراوانش بستود و بنواختش
بدو گفت شادم ز¹⁰ فرمان اوی
ولیکن برین گونه ناساخته
نماید¹⁵ پسند جهان آفرین
همانکه بفرمود تا شد دبیر
مران نامه را زود پاسخ نوشت
نخست آفرین کرد بر کردگار
خداوند بخشنده و²¹ دادگر
دگر گفت کز نامور پادشا
نشاید که داریم چیزی دریغ
مرا چار چیزست کاندر جهان
نماید کسی را پس از من²⁵ بنییز

245

250

255

همانا- VI-⁵ هر- IV-⁴ بد- I-⁴ بفرزد آن- VI-³ بر تخت ما- K-² ازو- I, IV-¹
پ- K, I, VI-¹⁰ بر خویشتن جایگه ساختش- VI-⁹ پتنگی- I-⁸ و-⁷ JI-⁷ نبد- K-⁶
- I, IV-¹⁵ برش- VI-¹⁴ نیایم- K, VI-¹³ IV-¹² 66. 245, 246 on. نگردم زمانی- K-¹¹
IV-²⁰ پیروزی- I-²⁰ پیروزی و- K-¹⁹ و-¹⁸ VI-¹⁸ پادشاهی- I-¹⁷ شایسته- IV-¹⁶ نیاید
K, ²⁵ کسی آذرا ندید- IV-²⁴ رای- K-²³ فرمان- VI-²² بخشنده- IV, VI-²¹ پروردگار
جز از [پس از- K] من کسی را- VI-

220 سرانجام لشکر نماند¹ نه شاه
 کنون این زمان⁴ روز⁵ اسکندرست
 چو آید بدو ده تو این چار چیز
 چو خشک بود داری ورا بگذرد
 ز مهران چو بشنید دید⁷ این سخن
 بیامد سر⁸ و چشم⁹ او بوس داد
 225 ز نزدیک دانا چو برگشت شاه
 بیاید نو² آیین یکی پیشگاه³
 که بر تارک مهران افسرست
 بر آنم که چیزی نخواهد بنیز⁶
 که دانش پژوهست و دارد خرد
 برو تازه شد روزگار کهن
 دلارام¹⁰ و¹¹ پیروز برگشت شاد
 حکیمان برفتند با او بر¹²

۷

230 سکندر چو کرد اندر ایران نگاه
 همی¹³ راه و¹⁴ بیراه لشکر کشید
 بجایی که آمد سکندر فراز
 ازان مرز کس را¹⁷ بمردم نداشت
 چو آمد بران نهارستان بزرگ
 بزبان مرز لشکر فرود آورد
 نویسنده نامه را خواندند
 یکی نامه بنوشست نزدیک کید
 235 ز اسکندر راد²² پیروزگر
 سر نامه بود²³ آفرین از نخست
 ز کار آن گزیند که بی رنج تر
 بدانست کورا شد آن تاج و گاه
 سوی کید هندی سپه برکشید¹⁵
 در شارسهستانها گشادند باز¹⁶
 ز ناهید مغفر همی برگذاشت¹⁸
 که میلاد خواندیش کید سترگ
 همه بوم ایشان سپه گسترید¹⁹
 پیش سکندرش بنشانند
 چو شیری که ارغنده²⁰ گردد بصید²¹
 خداوند شمشیر و تاج و کمر
 بدانکس که دل را بدانش بشست
 چو خواهد که بر دارد از گنج²⁴ بر²⁵

نخواهند نیز-IV-6⁶ دور-IV-5⁵ روزرا-I-4⁴ زیرگاه-K-3³ بر-IV-2² نه باید-I-1¹
 op. و-IV-11¹¹ دلارای-VI-10¹⁰ روی-VI-9⁹ بر-K, VI-8⁸ چو مهران بکید آورد-K-7⁷
¹² I, IV-доб.:

بیامد همانگه بآرام خویش * پراگند گرد جهان نام خویش
 VI-16¹⁶ обратный порядок мисра. K, I, IV, VI-15¹⁵ op. و-VI-14¹⁴ همه-K, I, IV, VI-13¹³
 غرنده-IV-آزرده-I-20²⁰ K, I-6-19¹⁹ فراشت-IV-18¹⁸ بمردی کسی را-VI-17¹⁷ op. VI-18¹⁸
 VI-25²⁵ رنج-I, IV-24²⁴ کرد-K, I, IV, VI-23²³ راد و-I شاه-JI-22²² ز صید-I-21²¹ آلوده-VI-
 b. op.

شود شاد و سیری نیابند¹ نیز
 نه دانش‌پژوهی و نه³ شهره‌یی
 کسی را نیباشند فریادرس
 یکی زو⁶ تهی مانده بد⁷ تا بدم⁸
 میانه یکی خشک و¹⁰ بی‌بر¹¹ بدی
 که درویش گردد چنان سست و خوار
 ز درویش پنهان کند¹⁴ آفتاب
 دل مرد درویش زو گشته¹⁶ ریش
 یکی با دگر چرب¹⁷ و شیرین‌زبان
 همی روزرا بگذرانند بشب²⁰
 ز گوساله¹⁹ لاغر او شیر جست
 جهان زیر نیروی بازو شود
 وزو چیز خواهد همی تن‌درست
 نه زو باز دارد بتن رنج خویش
 بگرد اندرش آبهای چو²⁴ مشک
 نه²⁸ آن آبهارا گرفتگی شتاب
 که اندر جهان شهریاری بود²⁸
 پر از غم بود جان تاریک اوی
 که²⁹ سازند زو³⁰ نامدار³¹ افسری

زمانی بیایند که مردم بچیز
 نه درویش یابد ازو² بهره‌یی
 جز از خویش‌تن را نخواهند بس⁴
 بهفتم که پر آب دیدی سه⁵ خم
 دو از آب دایم سراسر⁹ بدی
 ازین پس بیاید یکی روزگار
 که گر ابر¹² گردد¹³ بهاران پر آب
 نیارد بدو نیز¹⁵ باران خویش
 توانگر بمغشید همی این بران
 شود¹⁸ مرد درویشرا¹⁹ خشک لب
 دگر آنک گاو²¹ چنان تن‌درست
 چو کیوان بمرج ترازو شود
 شود کار²² بیمار و درویش سست
 نه هرگز گشاید سر²³ گنج خویش
 دگر چشمه‌یی دیدی از آب خشک
 نه²⁵ زو بردمیدی یکی روشن آب
 ازین پس یکی²⁷ روزگاری بود
 که دانش نباشد بنزدیک اوی
 همی هر زمان نو کند لشکری

205

210

215

زان- I⁶ دو- II, I, IV⁵ کس- IV, VI⁴ گر- K, I³ ز کس- VI² نیابدش- I¹
 I, VI¹⁰ و- I, VI¹¹ سر تا بسر- VI⁹ و دو دیگر بنم- K⁸ سر- IV, VI⁷
 یاد- K¹⁷ را کرده- VI¹⁶ چیز- IV¹⁵ کنند- II¹⁴ گیرد- II¹³ آب- II¹² ناتر- IV¹²
 کاری- VI²¹ VI- 66. 209, 210. 20 ازان- K, I, IV¹⁹ شده- K, I, IV¹⁸ گر خوب
 K, I²⁸ ترا- K²⁷ که- VI²⁶ چو- VI²⁵ آبها همچو- I²⁴ در- VI²³ کاو- IV²²
 IV-доб.:

جهان سربسر تییره از رنج اوی * ز نیکی [تنگی-K] تهی مانده [ماند-K]
 آن [از-K] گنج اوی

بستاند از هر کسی- VI³¹ سازد ازو- I³⁰ ب- IV²⁹

دگر دین موسی که خوانی جهود
 دگر دین یونانی آن پارسا²
 چهارم بیاید همین⁴ پاکرای⁵
 چنان چار سو از پی پارسا
 تو کرپاسرا دین یزدان شناس
 همی درکشد این ازان آن ازین
 دگر تشنه‌یی کو شد¹⁰ از¹¹ آب خوش
 زمانی بیاید که¹² پاکیزه مرد
 بکردار ماهی بدریا شود
 همی¹⁷ تشنگانرا بخواند¹⁸ بر آب¹⁹
 گریزند زان²¹ مرد دانش‌پژوه
 به پنجم که دیدی یکی شارسستان
 پر از خورد و داد و خرید و فروخت
 ز کوری یکی دیگری را ندید
 زمانی بیاید کزان سان شود²⁷
 بدیشان²⁸ بود دانش‌شومند²⁹ خوار
 ستایندۀ مرد نادان شوند
 همی داند آنکس که گوید³¹ دروغ
 ششم آنک دیدی بر اسپ پی دو سر

1 K, I, یکی—VI همان—I 2 پادشا—VI 3 پارسا—VI 4 I 5 K, I, VI—این را—K 6 K, I, VI—دین پای—VI 7 K—جهان 8 I—б. стоит после б. 187. 9 K—б. оп. 10 I—آمد—IV 11 VI—شود ز—VI 12 I—ب 13 K, IV, VI—اورا—I 14 I, IV—که 15 K—آب—I 16 K, VI—آب 17 IV—نماید 18 K, VI—آب 19 K, VI—آب 20 I, IV—بخوانب—IV 21 K, I, 24 K, I, زمین—VI 23 K, VI—که—K 22 K—گریزان ازان—K 21 K—نیارد—IV, I 20 I, IV—بخوانب—IV 25 K, I, IV—برین—VI 26 K, I, IV—ازان—VI 27 K, I, IV—درکشید—VI 28 K, I, IV—بود—K 29 VI—доб. و 30 K, I, IV—ستایش—VI 31 VI—داند—VI 32 I, IV—نچوید—I 33 K—راه—I, IV—نمودیش—I, IV—نمد از قنشی ره—VI

- دگر فیلسوفی که داری نهان
سه دیگر پزشکی که هست ارجمند 165
چهارم قدح کاندرو ریزی آب
ز خوردن نگیرد کمی آب اوی⁴
چو آید بدین باش و⁵ منسگال جنگ
پسند⁷ نباشی تو با لشکرش
چو بر کار تو رای فرخ کنیم¹¹ 170
یکی خانه دیدی و¹³ سوراخ تنگ
تو آن خانه را همچو گیتی شناس
که بیدادگر باشد و کژگوی¹⁴
ازین پس بیاید¹⁸ یکی پادشا
بدل سفله باشد بتن ناتوان 175
کجا زبردستانش باشند شاد
دگر آنک دیدی²² ز²³ کرپاسی نغز
نه کرپاسی نغز از کشیدن درید
ازین پس بیاید یکی نامدار
یکی مرد پاکیزه²⁵ و²⁶ نیکخوی 180
یکی پیر²⁸ دهقان²⁹ آتشپرست

جام إذا - Б گرم و نه - VI گرم نژ - I, IV³ بدانند کی - VI² که گوید همی - VI¹
ملأته بالهواء أو بالشراب لم ينقصه الشرب منه و إن شربت منه مع الندماء عشر سنين
احدها بنت...: порядок «чудесных вещей»: Б - VI قاب وی - VI قاب اوی - K, I, IV⁵ وی - VI⁴
پسند⁷ IV - оп. و - J, K⁶ ... و الثانی جام... و الثالث طیب... و الرابع فیلسوف
نهیم¹¹ K, I, IV, VI - کشورش¹⁰ K, I, IV, VI - جنگ⁹ K, I, IV, VI - چاره⁸ I, IV, VI
نماند¹⁶ VI - بجز¹⁵ VI - زشت گوی¹⁴ K - ز¹³ I - دهیم¹² K, I, IV, VI
گفتی²² K - VI - 66. 174-176 оп. تیز و²¹ K, I - تنش¹⁹ IV - بباشد¹⁸ I - بروی¹⁷ VI
بدین دین بزرگان²⁷ I - پاکیزه²⁶ K, IV, VI - با کینه²⁵ I - آنرا²⁴ I, IV - که²³ VI
گیرم³¹ IV - بی واژ³⁰ VI - که او واژ²⁹ K و J - доб. و I - доб. و I - مرد²⁸ K, VI - نام²⁷ VI
نگیرد³² K, IV, VI - دنیا³¹ VI

نبرد بر² تنش جای³ بیرون شدن
برابر نهاده بروی زمین
گذشته بخشکی برو سالیان
همی ریختند اندرو⁵ آب سرد
نه آن خشکرا دل⁷ پر از نم شدی⁸
بر آب و گیاه خفته بر⁹ آفتاب¹⁰
تنش لاغر و خشک و¹⁸ بی آب روی
کلان¹⁵ گاو گوساله بی زور¹⁶ و تاو
نرنجی همی¹⁷ تا بدین سر دهم¹⁸
وزو بر زبر¹⁹ برده²⁰ ایوان و کاخ²¹
ز خشکی لب چشمه گشته دژ
کزین پس چه خواهد بدن در جهان

چران داشتی از دو رویه¹ دهن
بهشتم سه خم دیدم ای پاکدین
دو پر آب و خمی تهی در میان
ز دو خم⁴ پر آب دو نیک مرد
نه از ریختن زمین کران⁶ کم شدی
نهم شب یکی گاو دیدم بخواب
یکی خوب¹¹ گوساله در¹² پیش اوی
همی شیر خوردی از¹⁴ ماده گاو
اگر گوش داری بخواب دهم
یکی چشمه دیدم بدشتی فراخ
همه دشت یکسر²² پر از آب و نم
سزد گر تو²³ پاسخ بگویی نهان²⁴

150

155

۶

بدو گفت ازین خواب دل بد مکن
نه آید بدین پادشاهی گزند
ز روم و ز ایران گزیده سران
خرد یار²⁷ کن رزم²⁸ اورا مجوی
کسی آن ندید از کهان و مهان²⁹
کز تو تا بد اندر زمین افسرت³⁰

چو بشنید مهران ز کید این سخن
نه کمتر شود بر تو نام بلند
سکندر بیارد سپاهی²⁵ گران
چو خواهی که باشد²⁶ ترا آبروی
ترا چار چیزست کاندر جهان
یکی چون بهشت برین دخترت

160

ریختندی درو - K⁵ دوان آورید - VI⁴ راه - K, I, IV³ از - VI² گونه - K, I¹
K¹⁰ در - K, I, IV, VI⁹ LI-66. 147-150 on.⁸ لب - K, VI⁷ آن دو تا - VI این دوان - IV⁶
همان - IV¹⁵ ازان - VI¹⁴ و - VI¹³ بد - IV¹² خشک - VI خرد - K, I, IV¹¹ ماهتاب
ترا در هنرها همی سر نهم - VI نهم - K, I, IV¹⁸ بتن - K, I, IV¹⁷ توش - IV فر - K, I¹⁶
مران چشمهرا هر سوی - VI²¹ فرو برده دید - IV²⁰ (takl) وزو بر نه - I فروتر زبر - LI¹⁹
بیارد سکندر سپاه - IV²⁵ گشایی زبان - VI²⁴ پ - K, I, VI²³ و کشور - VI²² راه و شاخ
آشکار و نهان - IV²⁹ جنگ - K, I, IV, VI²⁸ تازه - VI یاد - K²⁷ ماند - VI²⁶

تَنَشْرَا ز تَنگِی نَکَرْدِی¹ زِیَان
 بَمَانْدِی² بَدَان³ خَاَنَه خَرَطُوم اَوِی
 تَهی مَانْدِی⁶ اَز مَن اِی⁷ نِیَک بَخْت
 بَسْر بَرَنَهَادِی⁹ دِلَا فَرُوز تَاچ
 یِکِی نَغَز کَر پَاسِ دِیدم بَخَوَاب
 رَخَان اَز کَش پِیدن شَدَه لَاژُورِد
 نَه مَرْدَم شَدِی¹² اَز¹³ کَش پِیدن سَتُوه
 کَه مَرْدِی شَدِی¹⁴ تَشَنَه بَر¹⁵ جَوِیْمَار
 سَر¹⁸ تَشَنَه اَز آب¹⁹ بَگَرِیَخْتِی
 چَه گوید²³ بَدِین خَوَاب نِیَکِی گَمَان²⁴
 کَه شَهْرِی بَدِی هَم بَه²⁵ نَزْدِیک آب
 یِکِی رَا ز کُورِی نَدِیدم بَخَشْم²⁷
 تُو گَفْتِی هَمِی²⁸ شَارَسْتَان بَر فَرُوخْت²⁹
 کَه شَهْرِی بَدَنْدِی هَمَه دَرْدَمَنْد
 هَمِی دَرْدَمَنْد آب³⁰ اِیْشَان³¹ بَجَسْت
 تَنِی دَرْدَمَنْد و دَلِی پَر ز خُون
 هَمِی چَارَه تَن دَرَسْتَان³³ بَجَسْت³⁴
 جَهَنْدَه³⁶ یِکِی بَارَه³⁷ دِیدم بَدَشْت
 بَدَنْدَان گِیَا تِیْز بَگَذَاشْتِی³⁸

گَذَشْتِی ز سَوْرَاخ پِیْل ژِیَان
 ز رُوزن گَذَشْتِی تَن و بَوم اَوِی
 دَگَر شَب بَدَان⁴ گُونَه⁵ دِیدم کَه تَخْت
 کِی⁸ بَر دَشَسْتِی بَرَان تَخْت عَاچ
 سَه دِیْگَر شَب اَز خَوَابم اَمَد¹⁰ شَتَاب
 بَدُو اَنْدَر اَوِی خَتَه چَهَار مَرْد
 نَه کَر پَاسِ جَاپِی دَرِید اَن¹¹ گُروه
 چَهَارم چَنَان دِیدم اِی نَامَدَار
 هَمِی آب¹⁶ مَاهِی بَرُو¹⁷ رِیَخْتِی
 جَهَان²⁰ مَرْد و آب اَز پَسِی²¹ اُو دَوَان²²
 بَه پَنجَم چَنَان دِید جَانَم بَخَوَاب
 هَمَه مَرْدَمَش کُور بُوْدِی بَچَشْم²⁶
 ز دَاد و دَهَش و ز خَرِید و فَرُوخْت
 شَشْم دِیدم اِی مَهْتَر اَر جَمَنْد
 شَدَنْدِی بَپَرَسِیدن تَن دَرَسْت
 هَمِی گَفْت چَوْنِی بَدَرْد اَنْدَرُون
 رَسِیدَه بَلَب جَان³² نَا تَن دَرَسْت
 چُو نِیْمِی ز³⁵ هَفْتَم شَب اَنْدَر گَذَشْت
 دُو پَا و دُو دَسْت و دُو سَر دَاشْتِی
 130
 135
 140
 145

دَرَان - K⁴ در آن - IV, VI - بَدِین - K, I³ بَمَانْدَه - VI² نَبُوْدِی - VI - نِیَامَد - I, IV¹
 کَسِی - K, IV⁸ خَسْرُو - IV - یِکِی - K, I, VI⁷ مَانْدَه بُوْد - VI⁶ خَاَنَه - K, I, VI⁵ بَرَان - VI
 شَدَنْد - VI¹² اَز - K, I, IV, VI¹¹ اَمَد [ب - IV] خَوَابَم - K, I, IV, VI¹⁰ نَهَادَه - K⁹
 IV¹⁸ بَرُون - I, IV¹⁷ و I, IV - دُوب¹⁶ و ز - VI¹⁵ بَدِی - K, I, IV, VI¹⁴ زَان - I, IV¹³
 چَگُوِی - VI²⁴ جَوِید - K²³ دَمَان - K²² پِی - VI²¹ جَوَان - L²⁰ خَوَاب - I¹⁹ پَسِی
 نَدِیدم بَکِیْن و - VI²⁷ بَخَشْم - VI²⁶ نِیَک - IV - تَنگ - K, I, VI²⁵ تُو اِی مَرْد بَسِیَارْدَان
 و IV - دُوب³² چَارَه تَن دَرَسْتَان - VI³¹ اَز IV - دُوب³⁰ I - ب. оп.²⁹ هَمَه - VI²⁸ بَچَشْم
 خَمِیدَه - IV, VI - چَمَنْدَه - K³⁶ چَنِیْن نِیْز - K³⁵ I, VI - 66. 142, 143 оп.³⁴ دَرْدَمَنْدَان - K³³
 بَر دَاشْتِی - K, VI³⁸ اَسِی - K, I, IV, VI³⁷

همی خواب دید این شگفتی نگر
 بگفتار و¹ دانش توانا بدند
 هرآنکس که دانا بد و رایزن
 نهفته پدید² آورید از نهفت
 پر اندیشه شدشان⁴ دل و روی زرد
 خردمند وز مهتران یادگار
 ز⁶ گیتی بدانش⁷ رسیده⁸ بکام
 نشستهش بجز داد و دام نیست
 چو مارا بمردم همی نشمرد
 ز آزار¹¹ مردم بییکسو بود¹²
 پرستنده مردی و بختی بلند
 مگو¹⁴ و ز نادان گزارش مجوی¹⁵
 کزین پر هنر بگذری نیست راه
 باواز¹⁸ مهتران بیامد¹⁹ ز²⁰ جای
 بدان تا سپهبد نباشد²¹ دژم
 بپرسید داندنده را چون سزید
 که در²³ کوه با غرم داری نشسته
 گزارش کن و یکبیک²⁵ هوش²⁶ دار
 بگفتم²⁸ بآرام بی²⁹ ترس و پای
 بدو اندرون ژنده پیلی سترگ³¹
 بپیش اندرون تنگ سوراخ بود

دمادم بده شب پس یک دگر
 بهندوستان هرک دانا بدند
 بفرمود تا ساختند انجمن
 همه خوابها پیش ایشان بگفت
 کسی آنرا گزارش ندانست³ کرد
 یکی گفت با کید کای شهریار
 یکی نامدارست⁵ مهتران بنام
 بشهراندرش خواب⁹ و آرام نیست
 ز تخم گیاهای کوهی خورد
 نشستنش با غرم¹⁰ و آهو بود
 ز چیزی بگیتی¹⁸ نیابد گزند
 مرین خوابها را بجز پیش اوی
 چنین گفت¹⁶ با دانشی کید¹⁷ شاه
 هم‌انگه باسپ اندر آورد پای
 حکیمان برفتند با او بهم
 جهاندار²² چون نزد مهتران رسید
 بدو گفت کای مرد یزدان پرست
 بژرفی بدین خواب من گوش²⁴ دار
 چنان دان که یک شب خردمند و²⁷ پای
 یکی خانه دیدم چو کاخی بزرگ³⁰
 در خانه پیداتر³² از کاخ بود

یادگارست - I, IV⁵ شان شد - K, IV⁴ نیارست - VI³ برون - VI² و - I¹
 گور - I, IV¹⁰ جای - VI⁹ رسیده بدانش - VI⁸ ز دانش - K⁷ ب - K⁶ نامدار نیست - VI⁶
 بگیتی ز چیزی - IV⁴ ز گیتی بچیزی - K¹³ VI⁶ - 6. on.¹² آرام - I, IV¹¹ آرام و - K¹¹
 درآمد - IV¹⁹ بر آواز - K, VI¹⁸ گفت - K¹⁷ گفته - K¹⁶ 14 IV - 6. on.¹⁵ بگوی - IV¹⁴
 هوش - I, IV²⁴ بر - VI²³ سپهدار - K²² VI²¹ - 6. on.²⁰ VI²⁰ - 6. on.²¹ K, I, IV²¹ سپهبد - I, IV²¹ K²¹
 با - II²⁹ نشسته - VI²⁸ و - K²⁷ گوش - I, IV²⁶ کن این را و هم - K²⁵
 پیدا نه - I, IV³² نژند - K³¹ بلند - K³⁰

درم^۲ بود و دینار و اسپ^۳ و سپاه^۴
 پر از خنده لبها و دل^۷ پر ز خون
 ز بر مشک سارا^۶ همی^۹ بیخستند
 سکندر بدو^{۱۰} کرد چندی نگاه
 تو گفستی خرد پروریدش بمهر
 سکندر بروبر همی جان فشاند
 همی رای زد شاه بر پیش و کم
 خردمندی و شرم و شایستگی^{۱۴}
 ز دینار وز گوهر شاهوار
 بشاهی برو خواندند آفرین
 بهر جای ویرانی^{۱۸} آباد شد^{۱۹}

ز کاخ دلرای^۱ تا نهم راه
 بهستند آذین^۵ بشهر اندرون
 بران چتر دیما درم ریختند
 چو ماه اندر آمد بمشکوی شاه
 بران^{۱۱} برز و بالا و آن خوب چهر
 چو مادرش بر تخت زرین نشاند
 نشستند یک^{۱۲}. هفته با او بهم
 نمود^{۱۳} جز بزرگی و آهستگی
 ببردند ز ایران^{۱۵} فراوان نثار
 همه شهر ایران و توران و چین^{۱۸}
 همه روی گیتی^{۱۷} پر از داد شد

95

100

۵

شگفت آیدت کاین سخن بشنوی
 نکردی^{۲۳} جز از^{۲۴} دانش و^{۲۵} رای صید^{۲۶}
 نشست کیمان افسر^{۲۸} موبدان

چنین گفت گوینده پهلوی
 یکی شاه بد هندرا^{۲۰} نام^{۲۱} کید^{۲۲}
 دل بخردان داشت و مغز^{۲۷} ردان

105

VI-дoб.: VI-اسپ سپاه-^۴ I گنج-^۳ VI-گهر-^۲ K, I, IV, VI-گل آرای-^۱ K, I
 چو آمد بنزدیک سرحد روم * شد آراسته یکسر آن بر و بوم
 ساری-^۸ JI- لمی پر ز خنده رخی-^۷ VI-نشسته نگارین بمهد-^۶ VI-آیین-^۵ IV
 نشست بهیک-^{۱۲} I, VI- دران-^{۱۱} VI- بدان-^{۱۱} I, IV- مشک و دینار می-^۹ I
 ازو-^{۱۳} K, I, IV-دو-^{۱۴} K, I, IV, VI-هرانجا که ویران بد-^{۱۸} VI
 نگه کرد بیدار چیزی [چیزی ازو بد-^{VI}] ندید * دلش مهر [رای-^I] و پیوند او برگزید
 کشور-^{۱۷} VI- ملوک ایران و اکابرها-^B شهریاران ایران زمین-^{۱۶} VI- ایوان-^{۱۵} K
 و من آثار عمارة الاسکندر فی :دoб-^{۱۹} B-هرانجا که ویران بد-^{۱۸} VI
 ممالک ایران مدینة بایصهان یقال لهاجتی بنیت علی مثال الحیة و ثلاث مدائن بخراسان
 رای-^{۲۱} IV- شاهرا هند بد-^{۲۰} IV- منهن مدینة هراة و مدینة مرو و مدینة سمرقند
 و داد کام-^{۲۶} K- ز دانش بجز-^{۲۵} VI- نبودش-^{۲۳} K- کید نام-^{۲۲} K-
 فرء-^{۲۸} I, IV- رای

دگر هرچ بااید همه سر بر سر²
 بر آیین خوبان خسرو پرست
 ز راه و ز آیین⁶ شاهان مکاه⁷
 ده از فیلسوفان شیرین زبان⁸
 پذیره شدندش فراوان مهان¹⁰
 خود و نامداران بآیین خویش¹¹
 که بر چشم گنج درم¹⁴ گشت خوار
 همه نامداران شدند انجمن
 که شد در جهان روی¹⁹ بازار تیز
 ز زرین و سیمین وز²² رنگها²³
 ز افگندنی و پراگندنی
 ز شمشیر هندی بزین²⁵ نیام
 ز گوپال وز خنجر هندوان²⁶
 کسی²⁸ در جهان بیشتر زان ندید²⁹
 چهل مهد زرین بیماراستند³¹
 نشست اندرو³² روشنک شادمان

ز رومی کنیزک چو سیصد¹ بمر
 یکی جام زر³ هر یکی را بدست
 ابا⁴ خویشتن خادمان بر⁵ راه
 بشد مادر شاه با ترجمان
 چو آمد بنزدیک⁹ اصفهان
 بیامد ز ایوان دلارای¹¹ پیش
 بدلهای¹³ کردند چندان نثار
 بایوان¹⁵ نشستند با رایزن
 دلارای¹⁶ برداشت¹⁷ چندان¹⁸ جهیز
 شتر در شتر رفت²⁰ فرسنگها²¹
 ز پوشیدنی و ز²⁴ گسترده
 ز اسپان تازی بزین²⁵ ستام
 ز خفتان و از خود و برگستوان
 چه مایه²⁷ بریده چه از نابرید
 ز ایوان³⁰ پرستندگان خواستند
 یکی مهد با چتر و با خادمان

80

85

90

1 K, I, IV, VI [تو - K دو-IV] سیصد کنیزک - K, I, IV, VI

2 K, I, IV, VI اگر بیشتر بایدت بیشتر - K, I, IV, VI 3
 4 I, IV, VI تو با - I, IV, VI 5
 6 VI را - VI 7
 8 K, VI نگاه - K 7
 9 K شهر - K 9
 10 I - вместо бб. 79, 80 дает после б. 81:

بشد مادر شاه با ترجمان * پذیره شدندش فراوان مهان
 در ایوان - VI 15
 11 K گهر - K 14
 12 K و کپش - I, VI 6. оп.
 13 IV بدروازه - IV 13
 14 K روز - VI 19
 15 K بار - K 20
 16 K, I گل آرای - K, I 17
 17 K, I, IV, VI بر ساخت - K, I, IV, VI 18
 18 K بخروارها - I, IV 24
 19 K زرین و گرز گران - K, I 26
 20 K یافت بازارها - I, IV 21
 21 I بود
 22 VI هر - VI 22
 23 K پوشیدنیها - I, IV (метр нарушен); I, IV 25
 24 K زرین بسیمین - K 26
 25 I, IV - доб.:
 26 K, I, VI که کس - K, I, VI 28
 27 I, IV جامه - I, IV 29

ابا عود و عنبر ابا مشک ناب * بیامد [نیامد-IV] ازان بر بداندیش تاب
 اندرون - VI 32
 31 K - обратный порядок мисра.
 32 K ایران - K 30

چو خورشید شد² ماه مارا توی
 همیشه بر ایوانها⁴ نام تو⁵
 دل ما بدان آرزو شاد کرد
 بفرمان و رایست سر افکنده ایم
 یکی خوب پاسخ بسان⁹ بهشت
 سر از رای او کس نیارد کشید
 بیپهلونژادان¹¹ جنگ اوران¹²
 نه پیچید کسی سر ز پیمان¹³ تو
 ز گنجش¹⁶ ز¹⁷ هر گونه‌یی بهره داد
 همه یاد کرد¹⁸ آنچ دید و شنید
 تو گفتی که زنده‌ست¹⁹ بر گاه شاه
 بآرام تاج کبیی بر²⁰ نه‌هاد

بجای¹ شه‌نشاه مارا توی
 میداد بگیتی³ بجز کام تو
 دگر آنک از روشنک یاد کرد
 پرستنده⁶ تست⁶ ما بنده ایم
 درودت⁷ فرستاد و پاسخ⁸ نوشت
 چو شاه زمانه ترا برگزید¹⁰
 نوشتیم نامه سوی مهتران
 که فرمان داراست فرمان تو
 فرستاده‌ها جامه¹⁴ و بدره¹⁵ داد
 چو رومی بنزد سکندر رسید
 وزان تخت و آیین و آن بارگاه
 سکندر ز گفتار او گشت شاد

60

65

۴

چو آمد سخنها²¹ دارا²¹ براند
 بخوبی²³ بی‌پیوند²⁴ گفتار تو²⁵
 چو دیدی ز ما کن برو آفرین
 یکی تاج پر²⁶ گوهر شاهوار
 صد²⁷ اشتر²⁸ ز هر گونه دیما بزر²⁹
 بدره درون کن ز بهر نثار

ز عـوریه مادرش را بخواند
 بدو گفست نزد دلاری²² شو
 بی‌برده درون روشنکرا بی‌ین
 بمر طوق با یاره و گوشوار
 صد اشتر ز گسترده‌ها بمر
 هم از گنج دینار چون³⁰ سی هزار

70

75

بدیوانها-IV ایوان بود-K⁴ بگیتی میداد-IV³ خورشیدرا-K² بجاه-IV¹
 نامه چون-K, I, IV, VI⁹ نامه-I⁸ درودش-VI⁷ پرستنده گشت و-I⁶ I-6. on.⁵
 فرمان-VI¹³ VI-6. on.¹² بزرگان و-I, IV¹¹ بزرگان-K¹⁰ ورا برکشید-VI¹⁰ بوستان
 باز-VI¹⁸ VI-IV¹⁷ ب-IV¹⁷ گنج و-VI¹⁶ بدره-IV, VI¹⁵ بدره-K, I¹⁴
 ابا او سخنها فراوان-VI²¹ بآرام شد تاج بر سر-K, I, IV²⁰ زندست-VI, I¹⁹ گفت
 نامور-VI²⁶ K-شو²⁵ بپارای-VI²⁴ بچربی-I²³ گل آرای-I نزدیک آن کار-K²²
 دینارگان-VI³⁰ اگر بیشتر بایدت بیشتر-K²⁹ استر-I, IV, VI²⁸ ده-I, IV, VI²⁷

یکی باد سرد از جگر برکشید²
 که بد ریخته⁵ زیر خاک اندرون
 همی خون ز⁶ مژگان⁷ برخ برفشانند
 سخنهای با مغز⁹ و¹⁰ فسخ نوشت
 جهاندار دادار¹² پروردگار¹³
 کزویست پرخاش و آرام¹⁵ مهر
 زبانرا بنام وی آراستیم¹⁸
 سر گاه او چوب¹⁹ تابوت گشت
 بزرگی و پیروزی و خسروی
 برین آشکارا ندارم²⁰ نهان²¹
 که از جان تو شاد بادا سپهر
 مکافات بدخواه جانوشیار²⁴
 بگیتی درنگش²⁵ نباشد²⁶ بسی
 بسی روز با پند بگذاشتی²⁸
 نچوید کس از تاجور²⁹ بندگی

دلارای¹ چون آن سخنها شنید
 ز دارا ز دیده³ ببارید⁴ خون
 نویسنده نامها پیش خواند
 مر آن نامها خوب⁸ پاسخ نوشت
 نخست آفرین کرد بر کردگار¹¹
 دگر گفت کز کار گردان¹⁴ سپهر
 همی¹⁶ فرّ دارا همی خواستیم¹⁷
 کنون چون زمان وی اندرگذشت
 50 ترا خواهم اندر جهان نیکوی
 بکام تو خواهم که باشد جهان
 شنیدم همه هرچ گفתי ز²² مهر
 ازان دخمه و²³ دار وز ماهیار
 55 چو خون خداوند ریزد کسی
 دگر آنک جستی همی²⁷ آشتی
 نیاید ز شاهان پرستندگی

¹ K - گل آرای ² I - вместо б.:

گل آرای چون آن سخنها شنید * همی خون مژگان برخ بر چکید
 یکی باد سرد از جگر برکشید * رخ و موی و بر هر سه برهم درید
 ز دیده - VI رفته در - I که شد ریخته - K⁵ بیمارید از دیده - IV⁴ هم از بهر دارا - VI³
 دادگر - K, VI¹¹ و - I, IV¹⁰ فرّ - VI⁹ زود - VI⁸ دیده - I⁷ ز - JI⁶ که شد
 - K, VI¹⁴ رای هنر - VI با رای و کار - I رای و هنر - K¹³ خداوند آرام و - K, I, IV, VI¹²
 آراستی - K¹⁸ خواستم - IV خواستی - K¹⁷ همه - K, I, IV, VI¹⁶ آرام و - I¹⁵ کردگار
 وز - VI²³ ب - IV²² 66. 51, 52 - K²¹ ندانم - I, IV²⁰ جفت - K¹⁹ آراستم - IV
 درنگش نباشد بگیتی - K²⁶ درنگی - I²⁵ جانوشیار - IV جانوشیار - I, VI²⁴
 پادشا - VI نامور - I, IV²⁹ - б. VI²⁸ همه - I, IV²⁷

30	دل خویشرا پسر مدارا کنیید سوی روشنک همچنین نامهی ²	مرا در جهان ¹ نام دارا کنیید ز شاه جهاندار ³ خودکامهی ⁴
	نخست آفرین کرد بر کردگار ⁵ دگر گفت کز گوهر پادشاه	جهاندار و دانای ⁶ و پروردگار نزیاید مگر مردم پارسا
	دلرای با نام ⁷ و با رای ⁸ و شرم پدر مر ترا پیش ما را سپرد	سخن گفتن ⁹ خوب و آوای ¹⁰ نرم وزان پس ¹¹ شد و ¹² نام نیکی ببرد
35	چو آیی شهبستان و مشکوی من سر بانوانی و زیبای تاج ¹⁵	به بینی تو باشی ¹³ جهانجوی من ¹⁴ فرزنده ¹⁴ یاره و تخت ¹⁶ عاج ¹⁵
	نوشتیم نامه بر مادت بآیین ¹⁸ فرزند شاهنشهان	که ایدر فرستد ترا ¹⁷ درخورت بپیش اندرون موبد ¹⁹ اصفهان
	پرستنده و ²⁰ تاج شاهان ²¹ و مهد بمشکوی ما باش ²⁴ روشن روان	هم آنرا ²² که خوردی ازو ²³ شیر و شهد توی در شهبستان ²⁵ سر بانوان ²⁶
40	همیشه دل ²⁷ شرم جفت تو باد بیامد یکی فیلسوفی چو کرد	شهبستان شاهان ²⁸ نهفت تو باد ²⁹ سخنهای شاه جهان ³⁰ یاد کرد

I—доб.:

دل خویشرا برمدارید تنگ * مرا در جهان نام باید نه ننگ

خودکامه کرد—IV, VI⁴ جهانجوی—VI³ نامه کرد—IV, VI² ازین پس مرا—VI¹
گفتنش—I, IV, VI⁹ ناز—IV نام—I, VI⁸ رای—I, VI⁷ دارا—JI⁶ شهریار—IV⁵
I—¹⁵ VI—66. 34, 35 оп.¹⁴ پباشی—K¹³ بشد—K, IV¹² ز گیتی—IV¹¹ آواز—VI¹⁰
مردم—I¹⁹ بر آیین—K, I, IV, VI¹⁸ همی—IV¹⁷ عاج—I¹⁶ تخت (нег рифмы).
K,²⁰ I, IV—²³ اورا—VI²² پیلان—VI پیران—I تاج با تخت—K²¹ پرستنده—IV, VI
I, IV—доб.:²⁶ تو باشی در ایوان—VI²⁵ چو آیی بمشکو به—VI²⁴ تو زو—VI خوردن بود
بکام تو گرداد چرخ بلند * ز دشمن تنگ دور و دور از گزند
I—б. оп.²⁹ شاهان همه—JI³⁰ K—شاهی²⁸ دل و—IV, VI²⁷

قلم خواست چینی و رومی حریر
سوی مادر روشنک نامه کرد
بداندیش را درد پیکان دهاد¹
نوشته درو² دردها پیش ازین³
بدست یکی بنده بر کشته شد
ورا زین جهان تیز⁵ پرداختم
نکرد آشتی چون نبودش درنگ
بمیز و رساناد یزدان تنش⁸
چو⁹ باد خزانست و¹⁰ ما همچو برگ
بر اندرز دارا فراوان گواست
که چون او بماید¹¹ ترا در نهفت
از ایران بزرگان¹² پرمایگان
زداید مگر جان تاریک¹⁴ من
ز¹⁶ هر سو پراگنده¹⁷ کار آگهان
که دارای دارابشسان کار داد²⁰
همه شهر ایران پیش²⁴ شماست²⁵

بفرمود تا پیش او شد دبیر
نویسنده از کلبک چون خامه کرد
که یزدان ترا مزد نیکان دهاد
نوشتم یکی نامه‌ی پیش ازین
چو جفت⁴ ترا روز برگشته شد
بر آیین شاهان کفن ساختم
بسی آشتی خواستم پیش جنگ
ز خونش⁶ بپیمچید هم دشمنش⁷
نیابد کسی چاره از جنگ مرگ
جهان یکسر اکنون بپیش شماست
که او روشنک را بمن داد و گفت
کنون با پرستنده و دایگان
فرستید زودش¹³ بنزدیک من
بدارید چون پیش بود¹⁵ اصفهان
همه کارداران¹⁸ با شرم و داد¹⁹
ور²¹ آنچه نخواهید²² فرمان رواست²³

15

20

25

K-² پس از مرگ [درد-K] او [شه-IV] رامش جان دهاد [بداد-VI]—¹ K, I, IV, VI—
نیوم-K⁷ ز مرگش-IV⁶ ز درد جهاندار-⁵ K, I, IV, VI— شوی-VI⁴ VI-³ б. оп. ³ بدو
:دوب-K, I, IV, VI—⁸ چو مرگ نیا بد مرا کشتنش-I, VI— من آگه خود از کشتنش
ورا دادگر جای نیکان دهاد * بداندیش را زهر [و K, IV—دوب] پیکان دهاد
بزودی فرستی-VI¹³ و K, I, IV—دوب¹² جز او نیاید-VI¹¹ و-¹⁰ ПI¹⁰ که-VI⁹
به-K, I, IV, VI—¹⁶ فرستاد بر مردم-VI— بد-I¹⁵ گشاید مگر رای باریک-VI¹⁴
در آن نامه از هر کسی-VI¹⁹ کاردانان-K, IV¹⁸ پراگند-VI— دوانید-I فرستاد-K¹⁷
نخواهد-I نخواهند-K²² گر-K, I—²¹ کرد یاد-I داراب کردست یاد-K²⁰ کرد یاد
VI—²⁵ به پیش-K, I, IV—²⁴ تراست-K, I, IV—²³
گر ایران سراسر به پیش شماست * شمارا همه حکم و فرمان رواست

پادشاهی اسکندر

که با جان شاهان خرد باد جفت¹
جهاندار کز وی³ نترسد بدست
رهایی نباشد⁵ ز چنگ زمان⁶
که باشد ز ما سوی ما دادخواه
بپاسخ رسد چون گشاید دولاب
در بخت پیروز بگشادمان
بکوه و بیابان و دریا و شهر
جز آنکس که¹⁰ گوید که هستم همال
ز دارنده¹¹ چیزی نخواهیم نیز
دل پادشا¹² گشت با داد¹³ جفت
بیران دادگر شهریار زمین
جهاندار بنشست با رایزن

سکندر چو بر تخت بنشست گفت
که² پیروزگر در جهان ایزدست
بد و نیک هم⁴ بگذرد بی گمان
هر آنکس که آید بدین بارگاه
اگر گاه بار⁷ آید از⁸ نیم شب
چو پیروزگر فرهی⁹ دادمان
همه زبردستان بیابند بهر
نخواهیم باز از جهان پنج سال
بدرویش بخشیم بسیار چیز
چو اسکندر این نیکویها بگفت
ز ایوان¹⁴ بر آمد یکی آفرین
ازان پس پراگنده شد¹⁵ انجمن

5

10

¹ IV — перед б. доб. интерполяцию в 27 бб. (см. приложение I); Б — перевод интерполяции отсутствует. ² VI — چو ³ I, IV — گر زو ⁴ K — ما I, IV — مان ⁵ K, IV — نیابد ⁶ VI —
ب. оп. ⁷ K — گاه باز ⁸ K, IV — از ⁹ VI — فرهی ¹⁰ K — که ¹¹ K — کارنده ¹² I — پارسا ¹³ I — درد ¹⁴ I, IV — ایران ¹⁵ K, I, IV, VI — گشت

شاهنامه فردوسی

فہرست

۶	پادشاہی امکندر
۱۱۳	پادشاہی اشکانیان
۱۵۵	پادشاہی اردشیر
۱۹۵	پادشاہی شاپور پسر اردشیر سی و یک سال بود
۲۰۱	پادشاہی اورمزد
۲۰۷	پادشاہی بہرام اورمزد
۲۱۰	پادشاہی بہرام نوزده سال بود
۲۱۳	پادشاہی بہرام بہرامیان
۲۱۴	پادشاہی نرسی بہرام
۲۱۶	پادشاہی اورمزد نرسی
۲۱۹	پادشاہی شاپور ذوالاکتاف
۲۵۷	پادشاہی اردشیر فکوکار
۲۵۹	پادشاہی شاپور سوم
۲۶۲	پادشاہی بہرام شاپور
۲۶۴	پادشاہی یزدگرد بزه گر
۳۰۴	پادشاہی بہرام گور
۴۵۵	ملحقات

انستیتوی ملل آسیا

شاهنامه فردوسی

متن انتقادی

جلد هفتم

تصحیح متن با اهتمام

م. ن. عثمانوف

زیر نظر ع. نوشین

مسکو ۱۹۶۸

سلسله آثار ادبی
ملل خاور

متون

سری بزرگ

۲

اداره انتشارات «دانش»

شعبه ادبیات خاور

شاهنامه فردوسی